

ქართული

დრამების კრებული,

შედგენილი

ანტონ ი-ის მიერ.

გამოცემული

ალექსანდრე უბისკოვსკის საფასით.

თბილისი

ექვთიმე ხელაძის სტამბა.

1885

წ ი ნ ა ს ი ტ ე ვ ა ო ბ ა .

ეს ღრამმატიკა გამოიკა ჩემის ზედამხედველობით და სათა-
სით ალექსანდრე ეპისკოპოსისა, რომლის სურვილი და დაუცხრო-
მელი ზრუნვა არის გააცნოს საზოგადოებას შესანიშნავნი ავტორე-
ბი, თუ ოდესმე იღვწოდენ და ან დღეს იღვწიან ქართულს ღიტი-
რატურაში და მოუტანიათ ამით საზოგადო სარგებლობა.

ამ გვარს შესამჩნევს სწავლულებში და ქართულის ენის მკლ-
დნეთა შორის, უეჭველია ირიცხება ამ ღრამატიკის შემდგენელთა—
ქათალიკოზი ანტონი 1-ლი.

ანტონი 1-ლი იყო ძე იესე მეფისა და დისწული მეფის თეიმუ-
რაზ II-ისა.—სიურმითვე აღზდილი ღვთის მცნებაში და განვითარე-
ბული ქართულს მწიგნობრობაში, უნამეტნავესად სამღთო წერილში,
ანტონი შეიქმნა გულით და სულით მსურველი ღვთის მსახურებისა
და მიაღწია საქართველოს ქათალიკოზობის ღირსებას 1744 წელში.

დაუცხრომელმა მსურველმა სწავლისა და უოვლის მეცნიერე-
ბის შესწავლისა, ანტონიმ მიიწვია თრანკთა ჰატრები, რომელნიც
იმის დროს იმყოფებოდნენ საქართველოში და მათის შემწეობით
სწავლობდა ღლათინურს ენას. ამ გარემოებამ დაჰბადა ქართველთ საზო-
გადოებაში იჭვი მისს «ღლათინთა სარწმუნოებისა მიმართ მიდრეკაზე.»

მაშინ თეიმურაზ მეფემ დაადგინა 16 დეკენბერს 1755 წელს გან-
ჩინება «კათალიკოზის ანტონის დამსობად, განდევნად და წირვი-
საგან დაყენებად.»

ამის მომსმენს ანტონის თავს ზარი დაეცა. სთხოვდა წერი-
ლით მეფეს თეიმურაზს: «თქვენის დისა ჩემს მეტი კლარა არის რა;
იმისის სიუვარულისათვის ისეთს წიგნს ნუ გამატანთ (*)—იქ მოკვ-
დე, სიკვდილი და წაწემედა მოიწიოს ჩემზედა. იქაც რომ არ შე-
მიწყნარონ, სადღა წავიდე? ღირსი არა ვარ შეწყალებისა, მაგრამ
თქვენის ხელმწიფის მამის და დედის შვილისშვილი ვარ და თქვე-
ნის გამზრდელის და დიდათ ჭირნახულის დის შვილი ვარ... ნუსხა
როგორიც მოგართვით, იმისთანა წიგნი მიბოძეთ... ამისგან უარე-
სი წიგნი როგორ წავიდო.»

თვრამეტი თთვე იყო დაყენებული ანტონი შეწირვისაგან უსის-
ხლომსა მსხვერპლისა, მაგრამ ეს კანონი შეუმოკლეს, შეიწყნარეს
და ნება მისცეს უსისხლო მსხვერპლის შეწირვისა აღდგომა დღეს.

(*) რუსეთში, სადაც იგი იგზავნებოდა.

შემდეგ ამისა ანტონი წარემართა რუსეთად, მიჰმართა უწმიდესის სინოდის მთარველობას და წარუდგინა აღსარება თვისი. რა სინოდმა იცნო ესე თანხავედ მართლ-მადიდებელისა ბერძნის ეკლესიისა, მაშინ ნეტარად ხსენებულმა იმპერატორიცამ ელისაბედ შეტრეს ასულმა ბრძანა 1757 წელში მიცემად ანტონისადმი არქიეპისკოპოსობისა და ვლადიმირის ეპარქიისა, რომელსაც განაგებდა იგი 1763 წლამდინ.

აქ ანტონმა უკეთ შეისწავლა ღლათინთა ენა და იწყო თარგმნა სხვათა და სხვათა წიგნთა, სხვა და სხვა ენებიდგან, მკოდნე ჰირთ შემწეობით. პლატონ იოსელიანი ამბობს ანტონ კათოლიკოსზე, რომ „მან არა ვითარი უცხო ენა არ იცოდაო და რასაც სთარგმნიდა—სხვების შემწეოწითაო.“ ამ აზრს ამტკიცებს თვთ ანტონის სიტყვაც, ამ, თავისგან შედგენილის დრამმატიკის წინა სიტყვაობაში.

1763 წელს, ანტონი, თვის სურვილით და მეფის ირაკლის თხოვნით, იქმნა დათხოვილი რუსეთიდან საქართველოში, ისევ ქათალიკოსად და გარდაიცვალა აქ 1-ს მაისს 1788 წელსა.

ანტონისაგან თარგმნილნი, შედგენილნი, ანუ შეთხზულნი, სხვათ გარდა, არიან შესანიშნავნი შემდეგნი:

- 1.) თეოლოგია, ოთხი ნაწილი.
- 2.) მარტირიკა.
- 3.) მზა-მეტყველება.
- 4.) გარკვევა ჰავლე მოციქულის ეპისტოლეეთა რომაელთადმი.
- 5.) გარკვევა 50 ფსალმუნის გალობისა.
- 6.) ჰასუხი მწუალებელთა.
- 7.) სჯანქსარი, (უკანასკნელი ოთხის თთვსა.)
- 8.) წუობილ-სიტყვაობა.
- 9.) ისტორია ეფესის მსოფლიო კრებისა.
- 10.) კლდე სარწმენოებისა.
- 11.) კატედორია არისტოტელისა. (სომხურიდგან.)
- 12.) ფილოსოფია ბაუმეისტერისა (ოთხი ნაწილი.)
- 13.) ფილოსოფია დიჰინიტიური, მისივე.
- 14.) ისტორია ალექსანდრე მაკედონელისა. (კვინტკურციოსი.)
- 15.) რიტორიკა მინითარისა. (სომხურიდგან.)
- 16.) ჰიზიკა ვლადჰიანისა-
- 17.) კატეხიზმოს, რომელსაც უკითხავდენ და უხსნიდენ მრევლს საქართველოს ეკლესიებში.

ამ გვარი შრომის მოყვარე და ქართული ენის მკოდნე იყო ანტონი 1-ლი, თუმცა მისი ენა დღეს ბევრს ემძიმება გასაგებად.—

შეუწანილება წიგნისა ღრამმატიკაჲსა მიწერილი მოძღუართად
დ მოწაფეთად ღრამმატიკაჲსათა ანტონის-მიერ არსიეპისკოპო-
სისა ყოვლისა ზემოისა საქართველოჲსასა.

სამთა მიერ განშუქნულისა სიბრძნისა, ესე იგი ერთ-გონიერებისა ძმათა და
სიუწარულითა მოყუასათათა, და მამაკაცთა, და დედაკაცთა ურთიერთ არს შეთქმი
თა, სათანადო არს, რათა მარად ქვემდებარე ვჭყოთ გონებაჲ, მით რომელ
კეთილთა დასასრულთა-თანა, კეთილთა საშუალოთა თან-ემობითა. (რომელ-არს
სიბრძნე). განიგების კეთილ-გონიერებაჲ, არს იემკის, არცაღა განიგების, და
სადა არა იემკის, არცაღა დღეთიერს მსახურებაჲ წარემართების, რომელი ესე
მეექვესე ნიჭი არს წმიდისა.

მაშასადამე ნიადგ გვღირს სხვსა და სხვსა საჭიროდ მოქმედთა, რათა
კეთილთა კიქმოდეთ კეთილისათჳს დასასრულისა და კეთილთა დასასრულთა,
(რომიელა მიზეზი მოქმედებათა ჩუქნთა) კეთილთა მათ საშუალოთა, ესე იგი
მოქმედებათა ჩუქნთა შეკუართებდეთ.

ინაჲცა მოქმედება ჩუქნი და შრომაჲ აწინდელი არს, რათა კარისა
მიმართ სიბრძნისა გოჲა იუოსმცა სლჳსა ჩუქნისა, არ შემაცდომელ ანუ დასა-
ბრკოლებელ. ხოლო კელოგნებაჲ ესე წინა-მდებარე, რომელი ღრამმატიკაჲ ბრძენ-
თა კარად ჳსთაქუქნს სიბრძნისა. რამეთუ ღრამმატიკაჲ, ვინამთგან არს შემოღ-
ბელობა მართლ-უბნობად დ წესიერ წერად, დ არა რაჲ მოყუარება სიბრძნისა,
იქსების თნიერ მათლ-უბნობისა ანუ წესიერ წერისა.

მაშასადამე ღრამმატიკაჲ, თნიერ იტჳსა, არს კარი სიბრძნისა.

მისითჳს მეცა განმჯ ჳკლამნ. ვითარმედ ერთ-გონიერებაჲ ძმათა განაშუქ-
ნებს სიბრძნესა, ხოლო ერთ-გონიერებაჲ ძმათა ერთისა საწმუნოებისად დ
ერთისა მსახურისად. დ სიუწარულისად მიგუყუანებს. რომლისა კიდე ზიარებაჲ
ღუთისად ვერ შემოღებულ-არს თნიერ სიბრძნისა მოგებისა, რომლითამც სხვთ
რადმთე მოიგების. უგეთუ ერა სიბრძნითუ.

ხოლო თუ სადაჲმე კარი სიბრძნისა არა შევკლეთმცა სადაჲმცა იქმნა მი-
სლჳჲ ჩუქნი სიბრძნისა მიმართ:

ამისთჳს ორ-გონის არა ვჭრიდე შრომაჲ ქმნისადმი ღრამმატიკაჲსა.

შირველად მიზეზი ქმნისა დ შრომისა ჩემისა წინა დამიდჳეს თქუქნდა,
ხოლო მეორედ ამისთჳს, ვითარმედ მრავალნი რადმენი ჳსნდეს ვინაიდგან არა სა-
ემარ-იყუნენ ქართულეობისადმი ენისა. დ მრავალნი ესაკმარებოდენ დ ეჭირებო-
დენცა. რომელნი არა მოსსენიებულ-იყუნენ ღრამმატიკასა შინა ჩუქნსა პირველ-
ქმნილსა, აჲად რომელ დაღათუ ფრინად ვჭუქნს განჭსჳსადმი თუთოთა სიტ-
ყუს ნაწილთა, რომლისა მოწამე არს ჳემმართებაჲ მავრა, ვინამთგან ახალი იყო

ცნობისა მის ქვეშდებარეობაჲ ჩუქნი არა სავრუელ-არს რათა სრულიად ვერ
სადაჲ განყოფითი ღ სავსე იდეა იქმნამცა ჩუქნიშორის მამინ.

გარნა ოდეს როსიას შინა ყოფასა ჩემსა მრავალთა სსუა ღ სხუათა ენ-
თაგან გარდმოღება ვჰყავთ სათთუქროთა წიგნისა ღ ჰრავლიტიკოსისა, ღ ტუბი-
კონისა, ღ ალექსანდრე დიდისა ისტორიათა კენტოს-გურციოსისაგან ქმნილთა
ათთა წიგნთა ღ ჭილოსოჭიისა სრულის ღ განსაზღურებისა ჭილოსოჭიისა
წიგნებთა უმეტეს დაკლოვებულ-იქმნა გონება. ეკ სახელ მოვიწიე რა ქუქნიანადვე
ჩუქნიდა, რიტორიკაჲცა გარდამოვიღე ღ კატილორიანი არისტოტელისანი ღ, მუნვე,
როსიასა ყოფასა ჩემსა ვიკითხუდი კლინურიისა ღ ლათინურიისა, ღ ჭრანციული-
სა, ღ იტალიანურიისა, ღ გერმანიულიისა, ღ რუსულიისა ენათა მეცნიერთად. ენა-
ლად ვითარიმე იყო გუარი ემარებად ნაწილთა სიტყუსათა ღ სახეთა მათთა ენა-
თა მათ შორის თქმულთა ღ მომიკებდიან ღ საცნაურ ჭემდა ჰუჯან, ესრეთ და-
კლოვებულ-იქმნა უმეტეს გონება კელოვებისა ამის მიმართ.

კუქნიად, ოდეს ვასწავებთ მოწაფეთა ღ რამმამტიკასა, მამინ სამკაცრეა მაქუნ-
და თრიადი განჰსჯისად, რა არა ელმად მივეცმცა.

ესე ღ უმეტეს დაჰსწურითა გონებამან ღ ესთა მომიყუნან მე ამისდა,
ვითარმედ მე ოდეს თანა-მედუა თუ ჰსთქუა საჭიროდ ჩემ-მიერ ქმნილისა ღ რამ-
მატიკასა განმარტოა.

ამისთჳს, რამცა შესამლო იყო ჩემდა განჰსჯაჲ-განმიჰსჯიეს ღ იგინი
მომიჩენიეს სამ-ნაწილედსა ამას შინა წიგნსა ყოველნი ნაწილნი უმთავრესნი ოთხნი
ანუ რვანი ღ მოქმედებანი ღ გემეანი მათნი.

ახლად მიქმნიეს, ვინაჲღვან ღ რამმამტიკაჲ ესე განსაზღურებანიცა არიან
ახალ და ჩემგან ჰრავნილ მდებარენი მეორესა შინა ნაწილსა.

ხოლო სინტაქსისა კელოვებთ უადრეს ვჰყავ მრავალთა მაგალითთა დადუ-
ბითა ღ სამნივე ნაწილნი ახლისა ცნობისაებრ ჰრავრატებითა განვჰკარგენ დალა-
თუ. მაგრა თანე მიხითარის ღ რამმამტიკისაებრვე არიან განვარგულ, გარდა მისსა
ნუ უკუქნი იყუნენიცა რომელნიმე, რომელნიცა აღებად საგმარ-იყუნენ ეს გუარნი ო-
გინი, ანუ შეტრულებად ღ მათ წილ დადებად სხუანი.

ამისთჳს მოქმენ თქუქნილადი ვითხოვე რათა ღ ოცნებაჲ ჰყუთ ჭემდა ღ მო-
ტუკებად უმეტრებისა ძლითნი ქმნილნი, და მარადის ღ ნინაღვ მმადლობელ-იყუნენ
მისისა სიმაღლესა მეფისა ირავლი მეორისა, რამეთუ ყოველთავე ცნობათა ქუქნი-
მდებარებისა ჩუქნიისა იგი არს მიზეზი. მაღლი უფლისა ჩუქნიისა იესო ქრი-
სტესი თქუქნიანა ამინ.

ანტონი მდამალი, არხიებისკოპოს.
ყოველისა ზემო. მსა. საქართვე.
ლომსა, დაკითიან ბაგრა-
ტოვანი.

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ს ა მ ე .

თუ სინტაქსისა ანუ შეთხზვსა ნაწილთა სიტყუსათა და
მოქმედებისა მათისა.

თავი:	პარაღრაფი:
1 თუ ს თან-კომობისა ოთხთა ნათესავთა ნაწილთა სიტყუსათა სსზოგადოდ	§ 307
2 თუ ს პირველისა თან-კომობისა, რომელ-არს ზმნისა სასკელისათანა სს- თუთოდ.	§ 315
3 თუ ს მეორისა თან-კომობისა, ესე იგი არსებითისა სასკელისა ზედ- შესრულისა.	§ 325
4 თუ ს მესამისა თან-კომობისა, ესე იგი კჳლა-მოღებითისა ნაცჳულ-სასკე- სასკელისა წინა-მჳსროლისათანა.	§ 329
5 თუ ს მეოთხისა თან-კომობისა, ესე იგი მიგებისა კითხუსათანა.	§ 333
6 თუ ს ბრუნულთ მიღებათა ნაწილთაგან სიტყუსათა სსზოგადოდ.	§ 346
7 თუ ს ბრუნულთ მიღებათა კერძობითად, ესე იგი ზმნათა შემოქმე- დებითაგან.	§ 350
8 თუ ს ბრუნულთ მიღებათა უმეშჳლობითთა ზმნათა კერძობითთა შორის	§ 360
9 თუ ს მიღებათა სასკელებრ სასკელ-ზმნათა, ზმნათაგან შემოქმედებითთა სამიებოდ ნათესავისამებრ.	§ 365
10 თუ ს ზმნათაგან სამიებოდ თხოკილთა, განუასღღურებულთა ჭ მიმღებობათა	§ 368
11 თუ ს ბრუნულთ მიღებათა განუასღღურებულთაგან ჭ სასკელ-ზმნათა.	§ 377
12 თუ ს ბრუნულთ მიღებათა მიმღებობათაგან.	§ 386
13 თუ ს სასკელთა ზედ შესრულთა ჭ ბრუნუს მიღებათა მათთა.	§ 397
14 თუ ს წესიერ სინტაქსორომსა განკარგუსა ნაწილთა სიტყუსათა, ღრამიტოკოსობითისამებრ კელოჳნებასა, რომელთა-მიერ მკაღლითთა.	§ 411
15 თუ ს დაკელოჳნებისა სინტაქსისა შინა ღრამიტოკოსობითისა კელო- ჳნებისასა მრავალთა მკაღლითთა დადება, სსჳათა ჭ სსჳათა წესილ- თაგან ჩუწნთა აღმოღებულთა	§ 418
16 თუ ს საკმართა რომელთამე ღრამიტოკოსობითისად სინტაქსისა	§ 462
17 თუ ს სსჳათა საკმართა რომელთამე ღრამიტოკოსობითისა სინტა- ქსისათა.	§ 464

ჳედა დართჳამ მესამისა ნაწილთადა ესე იგი ცნობისათუ, რო-
მელთამე შესაბამ-ჳერათა ჳბნობათა და აღმოცნობათა. რომელიცა
თუ ს ეუჯს საღრამიტოკოსასა ხელთჳინათა

თავი:	პარაღრაფი:
1 თუ ს შესაბამ წესისა.	§ 1
2 თუ ს გამოღებისა.	§ 25
3 თუ ს აღმოცნობისა.	§ 41

კ ი ნ ა მ ს ი ლ რ ა მ მ ა ლ ი კ ი ს ა

ნ ა წ ი ლ ი პ ი რ გ ე ლ ი .

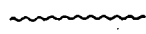
რომელსა შინა მდებარე არიან თათოეულები ნაწილნი სიბრძნე-
თანი მაგალითებითურთ.

თავი:	პარაგრაფი:
1 ბრუნჴათათვის სასკელასა.	§ 1
2 თჳს ბრუნჴათა სასკელბთა კერძობითა.	§ 8
3 თჳს ბრუნჴათა ნაცუალ-სასკელასა.	§ 16
4 თჳს უღლჯულებისა ჴმნისა არსებითისა.	§ 22
5 უღლჯულებისათჳს შემოქმედებითა ჴმნათასა ჴარნა შირველად შირველ- ლისა უღლჯულებისათჳს დ სასკეთა მისთათჳს. თჳს შირველისა შესასკელასა.	§ 23
6 თჳს შირველისა ჴმნათა უღლჯულებისა დ მიმოხრათა მათთა.	§ 25
7 თჳს მეორისა ჴმნათა უღლჯულებისა დ მიმოხრათა მათთა.	§ 46
8 თჳს მესამისა ჴმნათა უღლჯულებისა დ მიმოხრათა მათთა.	§ 53
9 თჳს მეოთხისა ჴმნათა უღლჯულებისა დ მიმოხრათა მათთა.	§ 59
10 თჳს მესუთისა ჴმნათა უღლჯულებისა დ მიმოხრათა მათთა.	§ 66
11 თჳს მეექვსისა ჴმნათა უღლჯულებისა დ მიმოხრათა მათთა.	§ 73
12 თჳს მეშუდისა ჴმნათა უღლჯულებისა დ მიმოხრათა მათთა.	§ 77
13 თჳს მეჩუასა ჴმნათა უღლჯულებისა დ მიმოხრათა მათთა.	§ 84
14 თჳს მეექვსისა ხატისა შირ-ნაკლისა, ჴმნისა, რომელსა აღსანიშნობი შირველი დ მეორე დ მიმოხრისა მისისა.	§ 91
15 თჳს თანდებულთა.	§ 93
16 თჳს ჴმნის-სკელათა.	§ 101
17 თჳს კავშირთა.	§ 124
18 თჳს შორის-დებულთა.	§ 141

ნ ა წ ი ლ ი . მ ე ო რ ე

თვს განსაზღვრებათა განწყალებათა და მდებართა სიტყვს
ნაწილთასა.

თავი:	პარალრაფი:
1 თვს ღრამმატიკაჲსა ღ უმთავრესთა ნაწილთა მისთა.	§ 153
2 თვს წიგნისა.	§ 156
3 თვს მარცხელისა.	§ 158
4 თვს ლექსისა.	§ 163
5 თვს სიტყვსა.	§ 167
6 თვს სასკელისა.	§ 169
7 თვს მდევართა სასკელისათა საზოგადოსა შორის.	§ 178
8 თვს პირველისა ღ მეორისა სასკელისა მდევართა ნაწილებითსა შინა. ესე იგი თვს ნათესავისა ღ ნაჟმტისა.	§ 185
9 თვს მესამისა სასკელისა მდევარისა, ესე იგი სახისა.	§ 189
10 თვს მეოთხისა სასკელისა მდევარისა, რომელსა რიცხვსა.	§ 182
11 თვს მესხეთისა სასკელისა მდევარისა, ესე იგი ბრუნვისა.	§ 194
12 თვს ნაცხალ-სასკელისა ღ წულუბისა მისისა.	§ 210
13 თვს მდევართა ნაცხალ-სასკელისათა.	§ 220
14 თვს ზმნისა ღ წულუბისა მისისა.	§ 233
15 თვს მდევართა ზმნათისა, ხოლო პირველად თვს ნათესავთა ღ ნა- გჟმტთა ღ სახეთა.	§ 240
16 თვს რიცხვსა პირთა ღ დროთა ზმნათისა.	§ 244
17 თვს სქესთა ღ უღლჟათა ზმნათისა.	§ 252
18 თვს გამოსლჟათა დროთასა ღ მორაქთა ღ ნაგჟმტთა ზმნების პირთასა საზღჟრებითთა დროთა შინა აწ-მეოსა ღ სრულსა.	§ 259
19 თვს სასკელ-ზმნისა.	§ 269
20 თვს განუსაჩჟრებელისა ესე იგი უზინოჲსა სქესისა.	§ 272
21 თვს ზმნათა განონიერთა რომელთაჲ, რომელნიცა რებათა იღლჟლე- ბათაგან მოსრულნი ორთა უღლჟლებათა ქჟმშე შეიცვან.	§ 276
22 თვს არა განონიერთა ზმნათა სხჟა ღ სხჟა გჟართა.	§ 278
23 თვს მიმღებობისა, (ესე იგი მიმღებულობისათვს) რომელთა შეიწყენა- რებულობა, ანუ მიმთჟალჟულობა ღ მდევართა მისთა.	§ 279
24 თვს განსაზღჟრებისა თან-ღებულისა ღ კრებათა მისთა.	§ 284
25 თვს განსაზღჟრებისა ზმნის ზედამსა ღ კითარებისა მისისა.	§ 286
26 თვს გავშირთა.	§ 291
27 თვს შორის—ღებულისა ღ განსაზღჟრებისა მისისა.	§ 300

თსს კელოვნებისა ლაგმატიკოსობითისა.

ნაწილი პირველი.

რომელსა შინა მარტივად მდებარე არიან თჯთოეუღნი ნაწილნი სიტყუათანი მაგალითებითურთ, რომელნიცა ზეპირებად სათანადო არიან დრამმატიკასა მოწაფე-ქმნილთა.

თავი ა.

ბ რ უ ნ ვ ა თ ა თ ჳ ს ს ა ხ ე ლ თ ა ს ა .

§ 1.

რიცხუსა შინა ჩუწნ მიერ განჭსჯითა შემოყუნილნი ბრუნჴანი სახელთანა არიან რჴა მარტივისა ანუ ჳრთულისანი. მაგალითი: მარამ, მარამისა, მარამთა, მარამნი ანუ მარამები, მარამებისა, მარამებით.

ზოლო სათანადო უკჴწ არს თჴმად ვითარმედ მებრ რომელთამე ენათა არა არს ჴართულებრ რამე თჯთომან სახელმან განითჯსოსმგა საკუთრად ბრუნჴაჲ ღ იგი სხჴმან არღარა მიიღოსმგა.

დასაბამ ბრუნჴათა. არს წრფელობითი, რომელსა აჴქს მდგმოებაჲ თჯსისამებრ ნაკჴწთისა ღ შესახედავისა შურყუეკლად, რომელიცა დაბოლოკლების, ანუ უკმოთა მიერ, ანუ კმოკანთა. მაგალითი: მარამ, ანუ არსება, ანუ მჴე ღ სხჴანი.

იკანკლელების რა წრფელობით ყოფისაგან სახელი რაჲკე საზოგადო, ანუ სათჯთო, მარტივი ანუ ჳრთული ღ მიკალს ჰირკეკლად სხჴსა მდგმოებისა მიმართ ღ დაბრუნდების რა წოდებულ ნათესაობითი. მაგალითი: მარამისა, ანუ არსებისა, ანუ მჴისა ღ სხჴანი.

იკანკლელების რა მეორედ იგივე სახელი ღ მიიჴკეკის სხჴსა ბრუნჴსა მიმართ ღ დაბრუნდების შესამედ წოდებულ მოცემითი. მაგალითი: მარამს, ანუ არსებას, ანუ მჴეს ღ სხჴანი.

იკანკლელების რა შესამედ ღ მიკალს მეოთხისა მიმართ მდგმოებისა წოდებულ შემასმენელობითი. მაგალითი: მარამი, ანუ არსებაჲ, ანუ მჴეჲ ღ სხჴანი.

იკანკლელების რა მეოთხედ ღ მიკალს მეხუთისა მიმართ მდგმოებისა წოდებულ დაწყებითი. მაგალითი: მარამისგან, ანუ არსებისგან ანუ მჴისაგან ღ სხჴანი.

იკანკლელების რა მეხუთედ ღ მიკალს მეექვსისა მიმართ მდგმოებისა წოდებულ მოთხრობითი. მაგალითი: მარამმან ანუ არსებამან ანუ მჴემან ღ სხჴანი.

იკანკლელების რა მეექვსედ ღ მივალს შეშვიდისა მიმართ მდგომარებისა წოდებულ მოქმედებითი. მაგალითი: მარიაშია, ანუ არსებია, ანუ მზისა ღ სსხანი.

იკანკლელების რა მეშვიდე ღ მივალს მერვისა მიმართ მდგომარებისა წოდებულ წოდებითად. მაგალითი: მარიაში, ანუ არსებია, ანუ მზისა ღ სსხანი.

აქუნს ყოველთავე ბრუნებათა თითოეულთა, რადენნიმე ნიშნნი მსოფლობითა ღ მრავლობითა, განა ნათესავობითა ბრუნებასა მსოფლობითა საზოგადოსა აქუნს ნიშნნი ექვსნი: 1-ისი მაგალითი: ისრაილისი, 2-ისა მაგალითი: მზისა, 3-ისა მაგალითი: ვერისა, 4-ისა მაგალითი: ორქოჲსა, 5-ისა მაგალითი: სიტყუასა, 6-ისა მაგალითი: ჟუჲრის, 7-სი, რომელსა სათუთოსა სასულისა ოდენ ნათესავობითად საბრუნველ. მაგალითი: პეტრეჲი, ჰაელესი ღ სსხანი.

მაგალითი სახელთა ბრუნებათანი ბოლოდ მექონებთა უკმოთანი.

მსოფლობითად:		მრავლობითად:	
არსებობითი.	მარიაში.	წრთელობითი.	მარიაში.
ნათესავობითი.	მარიაშიისა.	ნათესავობითი.	მარიაშიისა
მაცემითი	მარიაში.	მცემითი.	მარიაშიისა.
შემასრულებლობითი	მარიაში.	შემასრულებლობითი.	მარიაში.
დაწესებითი.	მარიაშიისა.	დაწესებითი.	მარიაშიისა.
მოთხრობითი	მარიაშიისა.	მოთხრობითი.	მარიაშიისა.
მოქმედებითი.	მარიაშიისა.	მოქმედებითი.	მარიაშიისა.
ოდებითი.	მარიაში	ოდებითი.	მარიაშიისა.

§ 2.

უკმოთა კითხვითა ასოთა ბოლოდ მექონნი სახელნი ესთა იბრუნვან, ვითა ბრუნვან ღ მაიღებენ ნიშნისა ნათესავობითისა ბრუნვასა, რომელსა ისი ღ ისა საზოგადოთა შინა ღ სათუთოთა.

სათანადო კითხვითა არს უწყებაჲ ამისი. რამეთუ ბრუნებათა სახელი რომელნიმე ერთმანერთისა მჯ. გავს ღ იგივე არიან. მაგრა სიტყუასა ქსუსას შინა განირჩევიან რაულადცა არიან დაბრუნვალ.

ხოლო უხმოდ მექონთა ბოლოდ ასოთა ახელთ ბრუნებათანი ესთა იქმნებიან.

მაგალითი:

აბრკაძე	ისა	ვიკლმონ	ისა	ჟირონ	ისა
აბამ	ისა	ვიშირინ	ისა	ვიროს	ისა
ანგელოს	ისა	ისრაილ	ისა	რასინ	ისა
ბაღამ	ისა	კაპერნაუმ	ისა	საღიმ	ისა
გაად	ისა	ლეონ	ისა	ქართლოს	ისა
დავით	ისა	მანუილ	ისა	დმერთ	ისა
ებტურ	ისა	ნადირ	ისა	ფარნავაზ	ისა

§ 3

გვაქვს უკუღმ სიმკაცრე, ამისთვის რომელ ბოლოდ ამის გამოკანისას ასო-
სა: ა. (რომელსა დასაბამი ასოთა) განკიდურებას სასკელთა ბრუნვასა შინა ის-
პობის, გარნა საზოგადოთა სასკელთა ღ არა სათჯოთათა. ხოლო სათჯოთას
სასკელსა ბრუნვას განკიდურესა ასოასა ამის, რომელსა ა. არამედ ესპობის ა
იგი ღ არა რამათამე მიმღე არს შერეობისა.

ხოლო სასკენი თჯოთათა ბრუნვათანი გამოკანისას ბოლოდ განკიდურებასაცა
იგივე აქუნ საბრუნველ, რამცაღა აქესუე ბოლოდ უკმოთა ასოთა მეჭონთა სა-
სკელთა. გინამც ესთა იქმნების შირველისა გამოკანისას კიდურად მეჭონისას სასკელისას
ბრუნვამ.

ნათესავობითისას ბრუნვას სასკელთა, რომელსა ისა ღ ს მიიღებენ ა დაბოლო-
ებულნი სასკელნი საზოგადოთა შინა (§ 1), გარნა სასკე ნათესავობითისას
ბრუნვას, რომელსა ისა, უკამს შესჯდების ბრუნვათა შინა სასკელთა მათ, ა, და-
ბოლოებულთა საზოგადოთა. ხოლო რომელნიცა სასკელნი უცხოთა ენათანი სა-
ზოგადონი, რომელსა: ეკკლესია, აზია, მეროპია, ბარბარია, ამასია, ამათცა
განკიდურებულნი იგი ა ესპობიან ბრუნვათა შინა.

გარნა ესთა იმეცნებისა გამოკანისას ასოასა ა ბოლოდ განკიდურებულნი
სასკელნი ბრუნვასა შინა. მაგალითი:

შხლოლობითად:

მრავლობითად:

წრთულობითი.	არსება.
ნათესავობითი.	არსებისა.
მიცემითი.	არსებას.
შემასმენელობითი.	არსებამ.
დაწყებითი.	არსებისაგან.
მოთხრობითი.	არსებამან.
მოჭმედებითი.	არსებითა.
წოდებითი.	არსებაო.

წრთულობითი.	არსებანი.
ნათესავობითი.	არსებებისა.
მიცემითი.	არსებებს.
შემასმენელობითი.	არსებანი.
დაწყებითი.	არსებისაგან.
მოთხრობითი.	არსებამან.
მოჭმედებითი.	არსებითა.
წოდებითი.	არსებანო.

ესთერეკე ესკინცა იბრუნვან სასკელნი საზოგადონი.

ავასა	ისა	კასია	ისა	ღელვა	ისა
აღაღმა	ისა	ღავრა	ისა	ერმა	ისა
ბავა	ისა	მამა	ისა	ერმას	ისა
ბუნება	ისა	ნოტია	ისა	შეშა	ისა
გონება	ისა	უმილია	ისა	ჩათმა	ისა
დედა	ისა	შაშა	ისა	ცა	ისა
და	ისა	რჭა	ისა	შმა	ისა
ელვა	ისა	სასარება	ისა	წმიდა	ისა
ენა	ისა	ტბა	ისა	ჭადა	ისა
თმა	ისა	ჭარტა	ისა	ხმა	ისა

იხილე სათჯოთათა სასკელთა ბოლოდ მეჭონებდა ა ბრუნვამ, რამეთუ არა

ემოყუჩების მერყეობასა კუსობითსა ბოლასა თჳსსა ა, ხოლო მიიღებს ნიშანსა ნათესაობითისა ბრუნჳსასა, რომელა სი, (§ 1). მაგალითი:

ანნა	სი	ესაია	სი	ნინა	სი
იერემია	სი	მაკრინა	სი	სუსანა	სი

§ 4

ბოლოდ უკუტ მუქონსა სახელსა ემოჯანისა ე მხოლობითად მითვე სახეუბითა აჭუხ ბრუნჳა ნათესაობითისა შინა, რათადაცა აჭუხ ა განმეიდურესა სახელსა საზოგადოასა და სათუთასა. გითა ზემო გარდაიდჳ: (§ 3) საზოგადოასათჳს.

მაგალითნი ბრუნჳათა ბოლოდ მუქონთა ე საზოგადოათა სახელთანი.

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	მოზე.	წრთელობითი.	მზენი.
ნათესაობითი.	მზისა.	ნათესაობითი.	მზეებისა.
მიცემითი.	მზეს.	მიცემითი.	მზეებს.
შემასმენელობითი.	მზეა.	შემასმენელობითი.	მზენი.
დაწყებითი.	მზისაგან.	დაწყებითი.	მზეებისაგან.
მოთხრობითი.	მზემან.	მოთხრობითი.	მზეებმან.
მოჭმედებითი.	მზითა.	მოჭმედებითი.	მზეებითა.
წოდებითი.	მზეო.	წოდებითი.	მზეებო.

ესთერვე ესენი იბრუნჳან სახელნი საზოგადოანი.

აკმე	ისა	მეფე	ისა	ჭუტ-მდებარე	ისა
ბაკე	ისა	აშმე	ისა	ღეღე	ისა
განმე	ისა	ზალესტინე	ისა	ყურე	ისა
ღღე	ისა	რიღე	ისა	შემწე	ისა
ელჳარე	ისა	სავსე	ისა	ციხე	ისა
გაკე	ისა	ხარე	ისა	შგიღე	ისა
ზღუღე	ისა	ტყე	ისა	შე	ისა
თთუტ	ისა	ტყუტ	ისა	ხე	ისა
იღრდანე	ისა	ოჯე	ისა	კელმწიფე	ისა
კიბე	ისა	ჭრე	ისა	ჭუნე	ისა

ღ ესრეთვე სხჳანიცა.

იხილე სათუთოთა სახელთა ბოლოდ მქონებთა ე ბრუნჳა, რამეთუ არა ემოყუჩების მერყეობასა კუსობითსა ბოლასა თჳსსა ე (§ 3 სათუთოასათჳს), ხოლო მიიღებს ნიშანსა ნათესაობითისა ბრუნჳისასა, რომელა სი (§ 1).

მაგალითნი ბრუნჳათა ბოლოდ მუქონთა ე სათუთოთა სახელთანი.

აღეჳსანდრე	სი	შეტრე	სი	უჯესპასიანე	სი
იოახე	სი	სტუფანე	სი	ჭრისტეჭორე	სი
შავლე	სი	ტიტი	სი	ფილიპე	სი

ღ ესთავე სხჳანიცა.

§ 5

ცნობა ესე სათანადო არს, რამეთუ სახელსა, რაჲკესაცა კვიდურების კმო-
ვანი ი, აძას, ოდესმე, თუ სადამე აქუს საზოგადოსა სახელსა საშუალ კმოვანი
რაჲკე მიმღე არს იგი ბრუნჴათა შინა მერყეობისა. შავალითი: ნათელი, ნა-
თლისა, ნათლისაგან, ნათლითა. აჴა აჴა ბრუნჴასა შინა მიიღო მერყეობაჲ
ჴსპობითი ასომან აძან ე. ხოლო მიიღებს ნათესაუობითისა ბრუნჴსა სახეთა;
მესამესა ღ მუქესესა რომელა სა ღ ს.

ხოლო სახელსა წრტელობითსა, რომელსამე მრავალჴერ ი აქუს ბოლოდ,
ვითა იცის ჩჴწულებამან ენისა ჩჴწნისამან, მაგრა, თუ სადამე აღვილო ი წრტე-
ლობითისა სახელისა უკანაჲ ასოჲ, ნივთსა მასკე გჴაჩჴწნებს სახელი, რომლი-
საცა დადებულ-იყო პირველ. მაგალითებრ: გვიყოფიეს თავი შენი ღმერთა.
(იოანე 10 33).

ინილე მექტრეტიმან მაგალითნი სახელთა ბრუნჴათა ი დაბოლოებულთა
საზოგადონი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	ცაძარი.	წრფელობითი.	ცაძარნი.
ნათესაობითი.	ცაძრისა.	ნათესაობითი.	ცაძრებისა.
მიცემითი.	ცაძარს.	მიცემითი.	ცაძრებს.
შემასმენელობითი.	ცაძარი.	შემასმენელობითი.	ცაძრები.
დაწყებითი.	ცაძრისაგან.	დაწყებითი.	ცაძრებისაგან.
მოთხრობითი.	ცაძარმან.	მოთხრობითი.	ცაძრებმან.
მოქმედებითი...	ცაძრითა.	მოქმედებითა.	ცაძრებითა.
წოდებითი.	ცაძარო.	წოდებითი.	ცაძრებო.

მსფერვე ესენიცა იბრუნვან სახელნი საზოგადონი, მაგრა არა სადა ჴსწყმე-
ღენ კიღურსა ასოსა თვისსა და არცა საშუალსა.

ადამატინი	სა	თავი	სა	ჯამი	სა
ბადრი	სა	იაკინთი	სა	რჴალი	სა
გაკვალაკი	სა	კაკშირი	სა	სადაფი.	სა
დალიტი	სა	ლეღკ	სა	ტაკრუცი	სა
დარგი	სა	მაგალითი	სა	უჴსწი	სა
ეგგური	სა	ნამჴ	სა	ღადირი	სა
ჴარდი	სა	ოსტრიდი	სა	ჩისკარი	სა
ზამბაკი	სა	პაროქსიდი	სა	ხილი	სა

ღ ესთავე სხჴანი:

ხოლო სათვითთა სახელთა ი კმოვანითა დაბოლოებულთა ბრუნჴაჲ იქმნე-
ბის ეს სახედ, რამეთუ არა მერყეობისა არს მიმღე, არცა საშუალ კმოვანი რაჲ-
კე ღ არცა უკანა ასო იგი ი. არამედ ურყევად ღ უსპობად მიიღებს ბრუნჴასა

ნათესაობითსა შინა. ხოლო მიიღებს ნიშნისა ნათესაობითის ბრუნჯსსა, რომელსა სი. მაგალითი:

ანტონი	სა	ელეუთერი	სა	ლუონტი	სა
ათანასი	სა	გასილი	სა	ონორი	სა
გელზი	სა	თეოდოსი	სა	ზანსოქი	სა
დალმატი	სა	ირაკლი	სა	სერგი	სა

ღ ესთავე სხჳანიცა.

§ 6

სახელნი საზოგადონი იბრუნჯან რა არა ჭსწემდენ მერყეობისაებრ თჯსსა ბოლოდ განვიდურებულსა კმოკანსა, რომელსა ო. ხოლო მიიღებს ნიშნითა ნათესაობითისა ბრუნჳათა, რომელსა სახე მეოთხე ასა ღ მექქესესა ს. ხოლო ბრუნჳანი ო დაბოლოებულთა სახელთანი იქმნებიან ესთა. მაგალითად:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრფელობითი.	ოქრო.	წრფელობითი.	ოქრონი.
ნათესაობითი.	ოქრომასა.	ნათესაობითი.	ოქროებისა;
მიცემითი.	ოქროს.	მიცემითი.	ოქროებს.
შემასმენელობითი.	ოქრომ.	შემასმენელობითი.	ოქრონი.
დაწყებითი.	ოქრომსგან.	დაწყებითი.	ოქროებისაგან.
მოთხრობითი.	ოქრომან.	მოთხრობითი.	ოქროებმან.
მოქმედებითი.	ოქრომთა.	მოქმედებითი.	ოქროებითა.
წოდებითი.	ოქროო.	წოდებითი.	ოქროონო.

ესთერვე ესენიცა იბრუნჯან სახელნი საზოგადონი.

აბანო	ასა	კინამო	ასა	შუცხო	ასა
ბაბილო	ასა	სელანგო	ასა	ჭერო	ასა
გემო	ასა	მარმარილო	ასა	დაზო	ასა
დისკო	ასა	ნოშო	ასა	დერო	ასა
ეზო	ასა	ორღანო	ასა	ცერეცო	ასა
გორო.	ასა	პირმშო	ასა	წებო	ასა
ზარო.	ასა	ჟანგარო	ასა	ხარო	ასა
თეო.	ასა	რტო	ასა	კბო	ასა
ილეკტრო.	ასა	სამარაგდო.	ასა	ჯოჯო	ასა

ღ ესთავე სხჳანიცა.

იხილე სათუთოთა სახელთა ბოლოდ მქონებთა ო ბრუნჳამ, რამეთუ არა კმოეჳესების მერყეობასა ჭსპობითსა ბოლომასა თჯსისა ო. ხოლო მიიღებს ნიშნისა ნათესაობითისა ბრუნჯსსა, რომელსა სი. (§ 1). მაგალითი:

აბედნაგო	სი	ილარინო	სი	ტიმელ	სი
აბო	სი	იეო.	სი	პიო	სი

ღ ესთავე სხჳანიცა.

§ 7

სასკლნი სსზოგადონი იბრუნჯან რა, არა ქსწემედენ მერყეობისაებრ თჯსსა ბოლოდ განკიდურებულსა ასოსა კმოკანსა, რომელა უ. ხოლო ამისიცა ღ 3, ე, ი, ღ ო უკანად ასოდ მქქონთა სასკლთა სსზოგადოთა არა რამთ კქმარების სასკე იგი ნათესავობითისა გუარისა რომელა ისი. ხოლო ბრუნჯაჲ უ დაბოლოებულისა სასკლისა იქმნების ვითა ესე.

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	კუ.	წრთელობითი.	კუნი.
ნათესაობითი.	კუმას.	ნათესაობითი.	კუების.
მიცემითი.	კუს.	მიცემითი.	კუებს.
შემასმენელობითი.	კუჲ.	შემასმენელობითი.	კუები.
დაწყებითი.	კუმასგან.	დაწყებითი.	კუებისგან.
მოთსრობითი.	კუმან.	მოთსრობითი.	კუებმან.
მოქმედებითი.	კუმათა.	მოქმედებითი.	კუებითა.
წოდებითი.	კუო.	წოდებითი.	კუებო.

ესთერეკე ესენიცა იბრუნჯან სასკლნი სსზოგადონი.

აბელამე	მსა	დგუ	მსა	შლე	მსა
ბრჯგუ	მსა	რუ	მსა	ცრუ	მსა

ღ ესთერეკე სსუნიცა.

ინილე სათჯოთათა სასკლთა ბოლოდ მქონებთა უ ბრუნჯაჲ, რამეთუ არა ემოყუესების მერყეობასა ქსზობითსა ბოლომას თჯსისა უ. ხოლო მიილებს ნიშანსა ნათესავობითისა ბრუნჯსასა; რომელა სი. (§ 1). მაგალითი:

აბბიუ	სი	ავდიუ	სი	ელეუ	სი
აბლიუ	სი	ბარისუ	სი	იესუ	სი

თჯს ბრუქნჯათა სასკლთა კერძობითთა.

თავი ბ.

§ 8

ამრითგან განიჩქეკიან სასკლთაგან ბრუნჯთ სასკლნი კერძობითნი, ვინამთგან არცა ერთისა სემო-გარდაცემულისა სასკლისა ბრუნჯსამი აღიყუანების ამას უქექღ აჯღს ბრუნჯაჲ წოდებითისა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	რომელიმე.	წრთელობითი.	რომელნიმე.
ნათესაობითი.	რომლისამე.	ნათესაობითი.	რომელთანიმე.

მიცემითი.	რომელსამე.	მიცემითი.	რომელთამე.
შემასმენელობითი.	რომელიმე.	შემასმენელობითი.	რომელნიმე.
დაწყებითი.	რომლისაგანმე.	დაწყებითი.	რომელთაგანმე.
მოთხრობითი.	რომელმანმე.	მოთხრობითი.	რომელთამე.
მოჭმედებითი.	რომლითამე.	მოჭმედებითი.	რომლებითამე.

ეს სახედვე აქქს ბრუნჴაჲ ჳრთულთაცა ამისთა. მაგალითად: «არა რომელიმე, არა რომლისამე, არა რომელნიმე, არა რომელთანიმე» ჳ სსჴანი *).

§ 9.

მხოლობითად:

წრფელობითი.	ვინ.
ნათესაობითი.	ვისი.
მიცემითი.	ვის.
შემასმენელობითი	ვინ.
დაწყებითი.	ვისგან.
მოთხრობითი.	ვინ.
მოჭმედებითი.	ვისითა.

მრავლობითად:

წრფელობითი.	ვიეთნი.
ნათესაობითი.	ვიეთთანი.
მიცემითი.	ვიეთთა.
შემასმენელობითი	ვიეთნი.
დაწყებითი.	ვიეთთაგან.
მოთხრობითი.	ვიეთებმან.
მოჭმედებითი.	ვიეთებითა.

ესთავე აქქს ბრუნჴაჲ უოკელთა ჳრთულთა ამისგანთა. მაგალითად: «არა-ვინ, არა ვისი ჳ სსჴანი.

მერმეცა თუ სადაჲე არა იყოს ჳრთულ სხჴსათა არამედ მარტოდენ და-მოკიდულ-იყოს სხჴსა-თანა ესთავე იბრუნჴს ბრუნჴლი ესე, რომელისაცა თანა მოკედების. მაგალითად: «თჯთოჴული ვინ, თჯთოჴულისა ვისიმე, სსჴ ვინ, სხჴსა ვისიმე, უოკელი ვინ, უოკლისა ვისიმე», ჳ სსჴანი.

§ 10

ესთერვე ესენიცა იბრუნჴს. მაგალითი:

მხოლობითად:

წრფელობითი.	ვინმე.
ნათესაობითი.	ვისიმე.
მიცემითი.	ვისმე.
შემასმენელობითი	ვინმე.
დაწყებითი.	ვისგანმე.
მოთხრობითი.	ვინმემან.
მოჭმედებითი.	ვისითამე.

მრავლობითად:

წრფელობითი.	ვიეთნიმე.
ნათესაობითი.	ვიეთთანიმე.
მიცემითი.	ვიეთთამე.
შემასმენელობითი	ვიეთნიმე.
დაწყებითი.	ვიეთთაგანმე.
მოთხრობითი.	ვიეთებმანმე.
მოჭმედებითი.	ვიეთებითამე.

*) მერმეცა, თუ სადაჲე არა იყოსმცა რთულ სხჴსათანა, არამედ მარტოდ მოკიდულ იყოსმცა სხჴსათანა. ესთერვე იბრუნჴს ბრუნჴლი ესე, რომლისაცა-თანა მოკედების: მაგალითი: «სსჴა რომელიმე სხჴსა რომლისამე, სსჴათა რომელითამე» ჳ სსჴანი.

§ 11.

ბრუნჯს უკუძ სსხელებრ ესეცა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთუელობითი.	ზოგი.	წრთუელობითი.	ზოგნი.
ნათესაობითი.	ზოგისა.	ნათესაობითი.	ზოგთანი.
მიცემითი.	ზოგს.	მიცემითი.	ზოგთ.
შემასმენელობითი.	ზოგი.	შემასმენელობითი.	ზოგნი.
დაწყებითი.	ზოგისაგან.	დაწყებითი.	ზოგთაგან.
მოთხრობითი.	ზოგმან.	მოთხრობითი.	ზოგებმან.
მოჭმედებითი.	ზოგითა.	მოჭმედებითი.	ზოგებითა.

ეს სსხედვე აჭყსეუ ბრუნჯად თან-კიდებულთაცა ამისთა. მაგალითი: ზოგი კინძე, ზოგისა კისიძე, ზოგნი ვიეთნიძე, ზოგთა ვიეთთაძე, ზოგი რაოდენიძე, ზოგისა რაოდენისაძე, ზოგნი რაოდენნიძე, ზოგთა რაოდენთაძე.

§ 12.

ბრუნჯს უკუძ ეს სსხედვე ესეცა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთუელობითი.	რადმე.	წრთუელობითი.	რადმენი.
ნათესაობითი.	რადსამე.	ნათესაობითი.	რადმეთანი.
მიცემითი.	რადმეს.	მიცემითი.	რადმეთა.
შემასმენელობითი.	რადმეა.	შემასმენელობითი.	რადმენი.
დაწყებითი.	რადსაგანძე.	დაწყებითი.	რადმეთაგან.
მოთხრობითი.	რადმემან.	მოთხრობითი.	რადმებმან.
მოჭმედებითი.	რადმეთაძე.	მოჭმედებითი.	რადმებითა.

ესთერეკე არიან ბრუნჯელ უოკელნი თან-კიდებულნიცა ამისნი. მაგალითი. სხჟა რადმე, სხჟსა რადსამე, ჭ სხჟანი.

§ 13.

ხოლო აჭა საუწყებელ არს, რამეთუ რადმე დაიდების ქსჟასა შინა ნიშნად უცოცხლოთა საჭმეთა. მაგალითი: ჭჟა რადმე, ცნობა რადმე, ჭ სხჟანი. გარნა რომელიძე ჭ ეინძე, რეცა დადებულ მრავალთა შორის შნიშენელად საჭმეთა ცოცხლთა. მაგალითი: კაცი ვინ, კაცი ვინძე, სიბრძნის-მოყუჟარე, რომელძე ღოძი, ჭ სხჟანი.

§ 14.

იქმნების უკუძ სსხელებრ ბრუნჯად რიცხუთაცა.

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთუელობითი.	ერთი.	წრთუელობითი.	ერთნი.
ნათესაობითი.	ერთისა.	ნათესაობითი.	ერთთანი.

მიცემითი.	ერთს.	მიცემითი.	ერთთა.
შემასმენელობითი	ერთი.	შემასმენელობითი	ერთნი.
დაწყებითი.	ერთისაგან.	დაწყებითი.	ერთთაგან.
ძოთხრობითი.	ერთმან.	ძოთხრობითი.	ერთებმან.
ძოჭმედებითი.	ერთითა.	ძოჭმედებითი.	ერთებითა.
წოდებითი.	ერთთ.	წოდებითი.	ერთნთ.

§ 15.

ბრუნება საკითხავთა სახელთა.

მხოლოდითად:

წრთელობითი.	რომელი.
ნათესაობითი.	რომელისა.
მიცემითი.	რომელსა.
შემასმენელობითი.	რომელი.
დაწყებითი.	რომლისაგან.
ძოთხრობითი.	რომელმან.
ძოჭმედებითი.	რომლითა.

მრავლობითად:

წრთელობითი.	რომელნი.
ნათესაობითი.	რომელთანი.
მიცემითი.	რომელთა.
შემასმენელობითი.	რომელნი.
დაწყებითი.	რომელთაგან.
ძოთხრობითი.	რომლებმან.
ძოჭმედებითი.	რომლებითა.

მხოლოდითად:

წრთელობითი.	ვინ.
ნათესაობითი.	ვისი.
მიცემითი.	ვის.
შემასმენელობითი.	ვინ.
დაწყებითი.	ვისგან.
ძოთხრობითი.	ვინ.
ძოჭმედებითი.	ვისითა.

მრავლობითად:

წრთელობითი.	ვიეთნი.
ნათესაობითი.	ვიეთთანი.
მიცემითი.	ვიეთთა.
შემასმენელობითი.	ვიეთნი.
დაწყებითი.	ვიეთთაგან.
ძოთხრობითი.	ვიეთებმან.
ძოჭმედებითი.	ვიეთებითა.

ამის უკუშტო საკითხავისათვის სახელისა, ცნობაჲ დიხს, მჭერდელობითისა კულონებისა, მესწავლეთაგან, რამეთუ ვირე არა პირ-დებულ-იქმნეს საკითხავი ესე სახელი, არა წესიერად იყოს საკითხავი ესე. მაგალითი: ვინ-არს, ვინ-არიან, ვინ-სნი-არიან, რომელი-არს, რომლისა-არს, რომელნი-არიან, რომელთანი-არიან ღ სხუანი.

ხოლო ესე კმაოდენ სახელის ბრუნებათა გარდაცემასა.

თჯის ბრუნებათა ნაცუალ-სახელთასა.

თავი 8.

§ 16.

ნაცუალ-სახელი ესე რომელა მმ აჩუბნებს ჰირსა ჰირველსა, რამეთუ ეს სასუდ იბრუნვის, რომელი მოჭმელებითა ბრუნებასა შინა მიიღებს მასკუ დაწუბითა ბრუნებასა სამთავუ ჰირთა შინა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მხოლობითად:

წრთულობითი.	მე.	წრთულობითი.	ჩუბნ.
ნათესაობითი.	ჩემი.	ნათესაობითი.	ჩუბნი.
მიცემითი.	ჩემდა.	მიცემითი.	ჩუბნდა.
შემასმენელობითი	მე.	შემასმენელობითი	ჩუბნ.
დაწუბითი.	ჩემგან.	დაწუბითი.	ჩუბნგან.
მოთხრობითი.	მე.	მოთხრობითი.	ჩუბნ.
მოჭმელებითი.	ჩემ-მიერ.	მოჭმელებითი.	ჩუბნ-მიერ.

გარნა საცნო კითარმე არს რამეთუ ბრუნებასა შინა ამის ნაცუალ-სახელი-სასა მრავალ-გზის მიცემითი მსგავს არს წრთულობითისა ღ ესე განირჩევის ზმნათგან. მაგალითი: ამომეც მე სამოსელი ბრუნებალუ, (მერვის კმის სძლას-ჰირისგან მეჭმისის გლობისა)ა. გითარმედ მრავლობითადცა ეს გუარკუ. მაგალითი: ამომეც ჩუბნ უთალო მადლი შენი, (მეორის კმის სძლას-ჰირისგან მეორის გლობისა)ა. აჯა განირჩევის ზმნათგან, რამეთუ არიან მიცემითნი, ხოლო შემასმენელობითიცა ღ მოთხრობითი უმრავალჟერეს მსგავს არიან წრთულობითისა. მაგრა ანუ ჟსრებასა შინა განირჩევიან ზმნათგან ღ ანუ ზემოდ მიცემულთა მასჯლთა მიერ ღ კლებულთაგანცა მხოლობითსცა შინა ღ მრავლობითსა.

ნაცუალ-სახელი ესე რომელა მმ აჩუბნებს ჰირსა მეორესა. მაგალითი:

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთულობითი.	შენ.	წრთულობითი.	თქუბნ.
ნათესაობითი.	შენი.	ნათესაობითი.	თქუბნი.
მიცემითი.	შენდა.	მიცემითი.	თქუბნდა.
შემასმენელობითი	შენ.	შემასმენელობითი.	თქუბნ.
დაწუბითი.	შენგან.	დაწუბითი.	თქუბნგან.
მოთხრობითი.	შენ.	მოთხრობითი.	თქუბნ.
მოჭმელებითი.	შენ-მიერ.	მოჭმელებითი.	თქუბნ-მიერ.
წოდებითი.	ჰე შენ.	წოდებითი.	ჰე თქუბნ.

ნატყალ-სახელი ესე რომელა იზ აჩუჭნებს ჰირსა მესამესა. მაგალითი:

მხოლოითად:		მრავლოითად:	
წრთულობითი.	იგ.	წრთულობითი.	იგინი.
ნათესაობითი.	მისი.	ნათესაობითი.	იმათი.
მიცემითი.	მის.	მიცემითი.	იმათ.
შემასმენელობითი.	იგი.	შემასმენელობითი	იგინი.
დაწყებითი.	მისგან.	დაწყებითი.	იმათგან.
მოთხრობითი.	მან.	მოთხრობითი.	მათ.
მოჭყედებითი.	მის-მიერ.	მოჭყედებითი.	მათ-მიერ.

§ 17.

იბრუნუბის ნატყალ-სახელიცა ჩუჭნებითი რომელა ეს. მაგალითი:

მხოლოობითად:		მრავლობითად:	
წრთულობითი.	ესე.	წრთულობითი.	ესენი.
ნათესაობითი.	ამისი.	ნათესაობითი.	ამათი.
მიცემითი.	ამას.	მიცემითი.	ამათ.
შემასმენელობითი.	ესე.	შემასმენელობითი.	ესენი.
დაწყებითი.	ამისგან.	დაწყებითი.	ამათგან.
მოთხრობითი.	ამან.	მოთხრობითი.	ამათ.
მოჭყედებითი.	ამით.	მოჭყედებითი.	ამათით.

ხოლო მეგრეე იბრუნჯან ესენიცა.

მხოლოობითად:		მრავლობითად:	
წრთულობითი.	ეგე.	წრთულობითი.	ეგენი.
ნათესაობითი.	მაგისი.	ნათესაობითი.	მაგათი.
მიცემითი.	მაგას.	მიცემითი.	მაგათ.
შემასმენელობითი.	ეგე.	შემასმენელობითი.	ეგენი.
დაწყებითი.	მაგისგან.	დაწყებითი.	მაგათგან.
მოთხრობითი.	მაგან.	მოთხრობითი.	მაგათ.
მოჭყედებითი.	მაგით.	მოჭყედებითი.	მაგათით.

ხოლო მეგრეე იბრუნჯან ესენიცა.

მხოლოობითად:		მრავლობითად:	
წრთულობითი.	ის.	წრთულობითი.	ისინი.
ნათესაობითი.	იმისი.	ნათესაობითი.	იმათი.

იცემითი.	იმას.	მიცემითი.	იმათ.
შემასმენელობითი.	ისი.	შემასმენელობითი.	ისინი.
დაწყებითი.	იმისგან.	დაწყებითი.	იმათგან.
ძოთხრობითი.	იმან.	ძოთხრობითი.	იმათ.
ძოჭმედებითი.	იმით.	ძოჭმედებითი.	იმათით.

§ 18

იბრუნეზის ნაცუალ-სახელიცა ძოგებითი რომელა იმმ. მაგალითი:

მხოლოდითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	ჩემი.	წრთელობითი.	ჩუწნი.
ნათესაობითი.	ჩემისა.	ნათესაობითი.	ჩუწნის.
მიცემითი.	ჩემსა.	მიცემითი.	ჩუწნსა.
შემასმენელობითი	ჩემი.	შემასმენელობითი	ჩუწნი.
დაწყებითი.	ჩემისგან.	დაწყებითი.	ჩუწნისგან.
ძოთხრობითი.	ჩემმან.	ძოთხრობითი.	ჩუწნმან.
ძოჭმედებითი.	ჩემითა.	ძოჭმედებითი.	ჩუწნითა.
წოდებითი.	ჩემო.	წოდებითი.	ჩუწნო.

ხოლო მებრვე ბრუნულ ნაცუალ-სახელიცა ესე ძოგებითნი, რომელა: « შენი, შენისა, მისი, მისისა, თქუწნი, თქუწნისა », ჯ სხუანი.

§ 19.

ნაცუალ-სახელი ესე რომელა ის იქცევის რა არსებითად იბრუნეს ესგუარ. მაგალითი:

მხოლოდითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	მისი.	წრთელობითი.	მათი.
ნათესაობითი.	მისისა.	ნათესაობითი.	მათისა.
მიცემითი.	მისსა.	მიცემითი.	მათსა.
შემასმენელობითი.	მისი.	შემასმენელობითი.	მათი.
დაწყებითი.	მისისგან.	დაწყებითი.	მათისგან.
ძოთხრობითი.	მისმან.	ძოთხრობითი.	მათმან.
ძოჭმედებითი.	მისითა.	ძოჭმედებითი.	მათითა.
წოდებითი.	მისო.	წოდებითი.	მათო.

§ 20.

ნაცუალ-სახელი ესე მისნი იქცევის რა არსებითად იბრუნეს ესთა. მაგალითი:

მხოლოდითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	თჳსი.	წრთელობითი.	თჳსნი.
ნათესაობითი.	თჳსისა.	ნათესაობითი.	თჳსთანი.

მიცემითი.	თუსსა.	მიცემითი.	თუსთა.
შემასმენელობითი.	თუსი.	შემასმენელობითი.	თუსნი.
დაწეებითი.	თუსისაგან.	დაწეებითი.	თუსთაგან.
მოთხრობითი.	თუსმან.	მოთხრობითი.	თუსთამან.
მოჭმელებითი.	თუსითა.	მოჭმელებითა.	თუსებითა.
წოდებითი.	თუსო.	წოდებითი.	თუსო.

§ 21.

ნაცუალ-სასელი ესე კულა-მოლებითი, რომელა რომელი, იბრუნეს ეს სასელ. მაგალ.

მხოლობითად:

მრავლობითად:

წრთელობითი.	რომელი.	წრთელობითი.	რომელნი.
ნათესაობითი.	რომლისა.	ნათესაობითი.	რომელთანი.
მიცემითი.	რომელსა.	მიცემითი.	რომელთა.
შემასმენელობითი.	რომელი.	შემასმენელობითი.	რომელნი.
დაწეებითი.	რომლისაგან.	დაწეებითი.	რომელთაგან.
მოთხრობითი.	რომელმან.	მოთხრობითი.	რომელებმან.
მოჭმელებითი.	რომელითა.	მოჭმელებითი.	რომელებითა.

ნაცუალ-სასელი ესე თუთ იბრუნეს ესთა. მაგალითი: «თუთ, თუსი, თუსი-სა» ღ სხუნანი.

ესე უგუჭ იკმაოდენ ბრუნუნათაფს ნაცუალ-სასელთასა.

ხოლო თუ კითარ ისხმით-გარდასლუტლებიან ნაცუალ-სასელთანი, რომელ-ნიმე მეორესა ნაწილსა შინა გარდადუნს.

თუს შეუღლულებისა ზმნისა არსებითისა.

თავი დ.

§ 22.

ზმნა ესე არსებითი რომელა ვარ სხუნათა ღ სხუნათა დროთა შინა აღიკუ-ბის უმეშუჭობითთა ზმნათაგან, რომელა ვმპოფოზ. ხოლო მიმოხრად ზმნისა არსებითისა ესრეთ იქმნების.

საზღვრებითისა სქესისა აწ-მყოფ.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვარ.	ხარ.	არს.
მრავლობითად.	ვართ.	ხართ.	არიან.

ნამყო უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

ვიყვ.
ვიყვთ.

იყვ.
იყვთ.

იყვს.
იყვან.

ნამყო.ა სრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

ვიყვ.
ვიყვწნით.

იყვ.
იყვწნით.

იყო.
იყუწნენ.

ნამყო.ა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

ყოფილ-ვარ.
ყოფილ-ვართ.

ყოფილ-ხარ.
ყოფილ-ხართ.

ყოფილ-არს.
ყოფილ-არინან.

ნამყო.ა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

ყოფილ-ვიყვ.
ყოფილ-ვიყვწნით.

ყოფილ-იყვ.
ყოფილ-იყვწნით.

ყოფილ-იყო.
ყოფილ-იყუწნენ.

მყობადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

ვიყო.
ვიყოთ.

იყო.
იყოთ.

იყოს.
იყუწნენ.

ბრძანებითისა სქესისა აწ-მყო.ა.

მაგალითი:

• მსოფობითად.
მრავლობითად.

იყავ, ნუ ხარ.
იყუწნით, ნუ ხართ.

იყოს, ნუ არს.
იყუწნენ, ნუ არინან.

მყობადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

იყოფოდე, ნუ იყოფოდე.
ვიყოფოდეთ, ნუ ვიყოფოდეთ.

იყოფოდეს, ნუ იყოფოდეს.
იყოფოდეთ, ნუ იყოფოდეთ.
იყოფოდენ, ნუ იყოფოდენ.

საწადისისა სქესისა აწ-მყო.ა ღ მყობადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ ვიყო.
გაშათუ ვიყუწნეთ.

იყო
იყუწნეთ.

იყოს.
იყუწნენ.

ნამყო.ა უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ ვიყოფოდი.
გაშათუ ვიყოფოდით.

იყოფოდი.
იყოფოდით.

იყოფოდის.
იყოფოდინან.

ნამყო.ა სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ ვიყოფილ-ვარ.
გაშათუ ვიყოფილ-ვართ.

ვიყოფილ-ხარ.
ვიყოფილ-ხართ.

ვიყოფილ-არს.
ვიყოფილ-არინან.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლიოთად.	გაშათუ ყოფილ-ვიუჯ.	ყოფილ-იუჯ.	ყოფილ-იყო.
მრავლობითად.	გაშათუ ყოფილ-ვიუჭნით.	ყოფილ-იუჭნით.	ყოფილ-იუჭენ.

მსოფლიოთად. (ესე იგი თუბითისა სქესისა აწ-მყოფი და მყოფადი.) მაგალითი:

მსოფლიოთად.	უკეთუ ვიყო.	იყო.	იყოს.
მრავლობითად.	უკეთუ ვიუჭნეთ.	იუჭნეთ.	იუჭნენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი.

მსოფლიოთად.	უკეთუ ვიყოფოდი.	იყოფოდი.	იყოფოდის
მრავლობითად.	უკეთუ ვიყოფოდით.	იყოფოდით.	იყოფოდინ.

ნამყოფი სრული და უსრულესი

მაგალითი:

მსოფლიოთად.	უკეთუ ყოფილ-ვარ	ყოფილ-ხარ.	ყოფილ-არს.
მრავლობითად.	უკეთუ ყოფილ-ვართ.	ყოფილ-ხართ.	ყოფილ-არინ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლიოთად.	უკეთუ ყოფილ-ვიუჯ.	ყოფილ-იუჯ.	ყოფილ-იყო.
მრავლობითად:	უკეთუ ყოფილ-ვიუჭნით.	ყოფილ-იუჭნით.	ყოფილ-იუჭენ.

უწინდისა სქესისა აწ-მყოფი.
მყოფადი.
მიმდევრება აწ-მყოფი.

მაგალითად: ყოფად.
მაგალითად: ყოფადი.
მაგალითად: მყოფელი, მყოფელისა,
მყოფელსა, მყოფელი.

ნამყოფი სრული, უსრული და უსრულესი.
მყოფადი.
სახელ-ზმნა.

მაგალითად: ყოფილი.
მაგალითად: საყოფელი.
მაგალითად: ყოფა, ყოფისა, ყოფიასა,
ყოფაჲ, ყოფისაგან, ყოფამან.

უღვრულებისათჳს შემოქმედებითა ზმნათისა გარნა ჰირველად
ჰირველისა უღვრულებისათჳს და სახეთა მისთა.

თჳს ჰირველისა შესახედავისა.

თავი მ.

§ 23.

უღვრულებანი უკუტ შემოქმედებითა ზმნათანი არიან რჳს, რომელთა გა-
უღვრულებანი ხუთნი არიან კმოკანნი და ერთი მოკლ-კმოკანი და ორნი საშუალ-

კმოკანნი, ესე იგი: ა, მ, ი, უ, ო, არიან კმოკანნი. ხოლო მოკლ-კმოკანი არს ჳ ლ საშუალ-კმოკანნი არიან ჩ, ჳ. გინაძცა რუათა ამათ მიერ კმოკანთა მიიღებენ უღლჯლებასა უოკელნი ზმნანი, შემოქმედებითნიცა ჳ უმეშქობითნი. მაგალითებრ: ამ, რომელ არს განვიდურებულ საზღურებითსა აწ-მეოსა შინა. მაგალითებრ: გესამ, რომელი უჩინოსა შინა იქმნების ჳსრუად, ანუ მბ. მაგალითებრ: გირწმუნებ, რომელი უჩინოსა შინა იქმნების ჳრწმუნებად, ანუ მთ. მაგალითებრ: გჩქუთ, რომელი უჩინოსა შინა იქმნების ჳდომად, ანუ ობ. გეჭარობ, რომელი უჩინოსა შინა იქმნების უტარვად, ანუ შრ. მაგალითებრ: გქსცშრ, რომელი უჩინოსა შინა იქმნების ცურვად, ანუ ჳ მაგალითებრ: გიტუჳ, რომელი უჩინოსა შინა იქმნების სიტუტად, ანუ ძემ. მაგალითებრ: ვიქემ, რომელი უჩინოსა შინა იქმნების ქმნად.

ხოლო ამათნი უგუჭ უოკელნი ენებითნი ჳირველსა შინა ჳირსა საზღურებითისა აწ-მეოსასა ი მიერ იენებითლებიან. ხოლო ჳირველსა შინა ჳირსა იქმნების ენებითი. მაგალითებრ: გიესჭლბი, გირწმუნები, ვიეჭტუბი, განვიხდები, ვიეჭტუბი, ვიქმნები.

§ 24.

განონი უჩინოდასათჳს ზმნისა ესე არს, რამეთუ არა არს ჩჭლნისამებრ ენისა ენებითად უჩინოა, ხოლო დაღათუ განიჩჩიოს ესე შემოქმედებითი, არს ანუ ენებითი ქქსასა შინა. ლქსათა განურჩევიეს შემოქმედებითისაგან ენებითი შექონი მისეე შესახედაცსა. მაგალითი: ემაშინ მოვიდა იესო გალილეათ იორდალად იოანესა ნათლის-ლებად. (მატ. 3. 13).

თჳს ჳირველისა ჳმნათა უღლჯლებისა და მიმოხრათა მათთა.

თავი 3.

§ 25.

უელ-მიწკენილება ჩჭლნი ჳმნათა უღლჯლებისათჳს ჳირველისა ჳ მის ქჭლშე შეტულთა ესე არს. ჳირველი ვიეთიმე უღლჯლება შეიტაცჳს ქჭლშე თჳსსა ხატთა შუდათა, რომელისა ხატნი ესე არიან: 1, შევკრავ. ესე სრულსა დროსა შინა საშუალ შემოიეჭანს ა. მაგალითებრ: შეეჭპარ ჳ მეობადსა შინა განვიდურებს ა. მაგალითებრ: შეეკრად, 2, ვესავ დაღათუ ესე ჳირველისა ხატისა მქსგაკისა არს, მაგრა სრულსა დროსა შინა განვიდურებს ბ. მაგალითებრ: ვიმსეე, ანუ დი მარცტუბასა. მაგალითებრ: გესეკლი, ჳ მეობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვიესეო, ანუ მ მაგალითებრ: ვესვიდმ. ხოლო ხატი ესე არა იქტევის სხმით-გარდასლჯთად, ვიდრე

არა სხვის უღელჯლების ქქუჭუ შუიდეკს ღ არცაღ მრჩომღ-სსმით-გარდასლჯთად. მაგალითებრ: აგაკსუჭბ, კაკსუჭბინებ, 3, აღვისუბამ, ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს შ. მაგალითებრ: აღისუ ღ მყოობადსა შინა ბ. მაგალითებრ: აღსუბ ღ არცაღ ხატი ესე მოკალს სსმით-გარდასლჯითად. დაღათუ აქუს შესასკეღვი სსმით-გარდასლჯითებრ, არამედ მრჩომღ-სსმით-გარდასლჯთად. 4, ბანმპსხნიმ ესე სრულსა შინა დროსა განიკიდურებს ი. მაგალითებრ: განკასხნი ღ მყოობადსა შინა, მაგალითებრ: განკასხბ. ესე სსმით-გარდასლჯთად არა იქცევის, არამედ მრჩომღ-სსმით-გარდასლჯთად. ხოლო დაღათუ აქუს სსმით-გარდასლჯთისა შესასკეღვი არამედ წუღილად განკსუღიღარს ჩუჭზგან კითარმედ არა არს სსმით-გარდასლჯთი. 5, ბანმპბბნ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: განკვბანმ ღ მყოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: განკვბანმ ღ არცაღ ესე იქცევის სსმით-გარდასლჯთად, არამედ მრჩომღ-სსმით-გარდასლჯთად. 6, მპბპშ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: გკათმ ღ მყოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: გკათმ. 7, მინღბ. ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს თჯსსაეე სკუთარსა მუღლებულსა ბ ღ მიიღებს საშუალ მღ მარცხულსა. მაგალითებრ: მინღმღა ღ მყოობადსა შინა სრულისა ნიშანი ბ ეცულების ნიშნად მყოობადისა ე, მიიღებს უკომსა, რომელსა ს. მაგალითებრ: მინღაღეს. ხატი ესე მუჭუდე რომელსა მინღბ, კითარმე არა სხჯსა უღელჯებისა ქქუჭუ შუიდეკს. არა იქცევის სსმით-გარდასლჯთად ღ არცაღ ბრჩომღ-სსმით გარდასლჯთად.

ესე გუბანი უკუჭ უოკელნი მიმოსრანი უოკელთა შინა უღელჯლებათა. რაღ-ცაღ არს აწ-მყოთა დროთა შინა ზმნანი. იგი სრულსა ღ სსუათა შინა დროთა ასოებთა სსუ-თერ იცულებენ ანუ ჭსპობით ღ ანუ ჭრთუთ, რომელნიცა ითქუნეს. ხოლო ამისიცა უღელჯლებისა ღ სსუათაც უღელჯლებისა ქქუჭუ შუიდეკსა ზმნათჯს ვიტყუთ:

თჯს პირქუღლისა უღელჯლებისა პირქუღლისა ხატიცა მიმოსრისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 26.

	საზღერებითისა სქესისა აწ-მყოღ.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეჭკრაე.	შეჭკრაე.	შეჭკრაეს.
მრკულობითად.	შეჭკრაუთ.	შეჭკრაუთ.	შეჭკრაუნ.
	ნამყოღ უსრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეჭკრადი.	შეჭკრადი.	შეჭკრადის.
მრკულობითად.	შეჭკრადით.	შეჭკრადით.	შეჭკრადიან.
	ნამყოღ სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეჭკარ.	შეჭკარ.	შეჭკარა.
მრკულობითად.	შეჭკართ.	შეჭკართ.	შეჭკარეს.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	შეშიერავს.	შეგიერავს.	შეუერავს.
მრავლობითად.	შეგზერავს.	შეგიერავსთ.	შეუერავსთ.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	შეიეკრა.	შეიეკრა.	შეეკრა.
მრავლობითად.	შეგეიეკრა.	შეიეკრათ.	შეეკრათ.

მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	შეეჭკრა.	შეეჭკრა.	შეეჭკრას.
მრავლობითად.	შეეჭკრათ.	შეეჭკრათ.	შეეჭკრან.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	შეეჭკარ, ნუ შეეჭკრავ.	შეეჭკრას, ნუ შეეჭკრავს.
მრავლობითად.	შეეჭკართ, ნუ შეეჭკრავთ.	შეეჭკრან, ნუ შეეჭკრავნ.

მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	შეეჭკრვდე, ნუ შეეჭკრვდე.	შეეჭკრვდეს, ნუ შეეჭკრვდეს.
მრავლობითად.	შეეჭკრვდეთ, ნუ შეეჭკრვდეთ.	შეეჭკრვდენ, ნუ შეეჭკრვდენ.
მრავლობითად.	კრვდეთ. ნუ შეეჭკრვდეთ.	კრვდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფი და მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათე შეეჭკრვდე.	შეეჭკრვდე.	შეეჭკრვდეს.
მრავლობითად.	გაშათე შეეჭკრვდეთ.	შეეჭკრვდეთ.	შეეჭკრვდენ.

ნამყოფი უსრულელი.

მაგალითი.

მსოფლობითად.	გაშათე შეეჭკრვდი.	შეეჭკრვდი.	შეეჭკრვდიან.
მრავლობითად.	გაშათე შეეჭკრვდით.	შეეჭკრვდით.	შეეჭკრვდიან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათე შეშიერავს.	შეგიერავს.	შეუერავს.
მრავლობითად.	გაშათე შეგზერავს.	შეგიერავსთ.	შეუერავსთ.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათე შეიეკრა.	შეიეკრა.	შეეკრა.
მრავლობითად.	გაშათე შეგეიეკრა.	შეიეკრათ.	შეეკრათ.

ჯმორტიკიასა სქესისა ზმნანი ყოველნი ისრებიან ყოველსა შინა ზმნასა, ყოველსა შინა რიცხუსა და ყოველსა შინა დროსა შემოჭმელებითადცა და გნებოთად. გითარ იგი ისრებიან ზმნანი საწადისისა სქესისანი. განსა. განიჩხევიან ამით, ვითარმედ დაიდების ნიადაც ყოველთა ზმნათა ზედა საწადისა შინა მამათი, სოლო ჯმორტიკიასა შინა შამითი.

უჩინოადა სქესისა აწ-მყოფი.
 მყოფობადი.
 მიძლეობა აწ-მყოფი.

მაგალითი: კრჭანდ.
 მაგალითი: კრჭანდი.
 მაგალითი: მკურელი, მკურელისა, მკურელ-
 სა, მკურელი.

ნამყოფი სრული, უსრულესი ღ უსრულესი. მაგალითი: შეკრული.
 მყოფობადი.
 სასულ-ფშნა.

მაგალითი: შესაკურელი.
 მაგალითი: კრჭა, კრჭსა, კრჭსა, კრჭამ.

თვს ვნებითისა მისჯლ ნატისა.

§ 27.

	საზღერებითისა სქესისა აწმყოფი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეკერჯ.	შეკერჯ.	შეკერჯს.
მრავლობითად.	შეკერჯთ.	შეკერჯთ.	შეკერჯან.
	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეკეროდი.	შეკეროდი.	შეკეროდის.
მრავლობითად.	შეკეროდით.	შეკეროდით.	შეკეროდენ.
	ნამყოფი სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეკერა.	შეკერა.	შეკერა.
მრავლობითად.	შეკერათ.	შეკერათ.	შეკერან.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეკერულ-კარ.	შეკერულ-ხარ.	შეკერულ-არს.
მრავლობითად.	შეკერულ-კართ.	შეკერულ-ხართ.	შეკერულ-არან.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეკერულ-კიყავ.	შეკერულ-იყავ.	შეკერულ-იყა.
მრავლობითად.	შეკერულ-კიყავნით.	შეკერულ-იყავნით.	შეკერულ-იყავნენ.
	მყოფობადი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეკერა.	შეკერა.	შეკერას.
მრავლობითად.	შეკერათ.	შეკერათ.	შეკერან.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეკერა, ნუ შეკერჯ.		შეკერას, ნუ შეკერჯს.
მრავლობითად.	შეკერათ, ნუ შეკერჯთ.		შეკერან, ნუ შეკერჯან.
	მყოფობადი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	შეკერვადე, ნუ შეკერვადე.	შეკერვადეს,	ნუ შეკერვადეს.
მრავლობითად.	შეკერვადეთ, ნუ შეკერ-	შეკერვადეთ,	შეკერვადენ, ნუ
მრავლობითად.	კერვადეთ.	ნუ შეკერვადეთ.	შეკერვადენ.

	საწადისისა სქესისა აწყოა ღ მყოზადი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	გაშათუ შეეიკრუადე.	შეიკრუადე.	შეიკრუადეს.
ძრავლობითად.	გაშათუ შეეიკრუადეთ.	შეიკრუადეთ.	შეიკრუადენ.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	გაშათუ შეიკრუადი.	შეიკრუადი.	შეიკრუადის.
ძრავლობითად.	გაშათუ შეეიკრუადით.	შეიკრუადით.	შეიკრუადიან.
	ნამყოა სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	გაშათუ შეკრულ-ვარ.	შეკრულ-ხარ.	შეკრულ-არს.
ძრავლობითად.	გაშათუ შეკრულ-ვართ.	შეკრულ-ხართ.	შეკრულ-არაან.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:

მხოლობითად.	გაშათუ შეკრულ-იყავ.	შეკრულ-იყავ.	შეკრულ-იყოა.
ძრავლობითად.	გაშათუ შეკრულ-იყავნით.	შეკრულ-იყავნით.	შეკრულ-იყვენ.

ხოლო ჯიბოტეტიკაისათვისცა სქესისა ვნებითისა, იგივე არს კანონი, რამცა და ითქუა ჯიბოტეტიკაისთვის-შემოქმედებითისა ზმნისა.

თვს მისვე უდღვლებისა მეორისა ხატისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 28.

	სახლერებითისა სქესისა აწყოა.		მაგალითი:
მხოლობითად.	განკვბან.	განკვბან.	განკვბანს.
ძრავლობითად.	განკვბანთ.	განკვბანთ.	განკვბანეს.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი.
მხოლობითად.	განკვბანდი.	განკვბანდი.	განკვბანდის.
ძრავლობითად.	განკვბანდით.	განკვბანდით.	განკვბანდიან.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი.
მხოლობითად.	განკვბანე.	განკვბანე.	განკვბანა.
ძრავლობითად.	განკვბანეთ.	განკვბანეთ.	განკვბანეს.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი
მხოლობითად.	განგიბანიეს.	განგიბანიეს.	განუბანიეს.
ძრავლობითად.	განგიბანიესთ.	განგიბანიესთ.	განუბანიესთ.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	განგებანა.	განგება.	განგებანა.
ძრავლობითად.	განგებანათ.	განგებანათ.	განგებანათ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	განკვბანო.	განკვბანო.	განკვბანოს.
მრავლობითად.	განკვბანოთ.	განკვბანოთ.	განკვბანონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	განკვბანე, ნუ განკვბან.	განკვბანოს, ნუ განკვბანს.
მრავლობითად.	განკვბანეთ, ნუ განკვბანთ.	განკვბანონ, ნუ განკვბანენ.

მყოფადი:

მაგალითი:

მხოლოდითად.	განკვბანდე, ნუ განკვბანდე.	განკვბანდეს, ნუ განკვბანდეს.	
მრავლობითად.	განკვბანდეთ, ნუ განკვბანდეთ.	განკვბანდენთ, განკვბანდენ, ნუ განკვბანდენ.	
მრავლობითად.	კვბანდეთ.	ნუ განკვბანდეთ.	კვბანდენ,

საწადისისა სქესისა აწმყოფ ზე მყოფადი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათე განკვბანდე.	განკვბანდე.	განკვბანდეს.
მრავლობითად.	გაშათე განკვბანდეთ.	განკვბანდეთ.	განკვბანდენ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი.

მხოლოდითად.	გაშათე განკვბანდი.	განკვბანდი.	განკვბანდის.
მრავლობითად.	გაშათე განკვბანდი.	განკვბანდით.	განკვბანდიან.

ნამყოფ სრული ზე უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათე განმბანე.	განგბანე.	განგბანეს.
მრავლობითად.	გაშათე განგბანეთ.	განგბანეთ.	განგბანესთ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათე განგბანა.	განგბანა.	განგბანა.
მრავლობითად.	გაშათე განგბანათ.	განგბანათ.	განგბანათ.

ხოლო ჯმობტეტიკასათჳს სქესისა, რადცა არს კანონი შემოქმედებითისათჳს, ზმნისა, ჰირველისა უღლჯლებისა (§ 26) იგივე არს ამასცა ხატჳს შინა.

უჩინომასა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითად: განბანად.

მყოფადი.

მაგალითად: განბანადი.

მიმღება აწმყოფ.

მაგალითად: განმბანელი, განმბანელი, განმბანელსა, განმბანელი.

ნამყოფ სრული, უსრულესი ზე უუსრულესი.

მაგალითად: განბანილი.

მყოფადი.

მაგალითად: განსაბანელი.

ხასელ-ზმნა.

მაგალითად: განბანა, განბანისა, განბანასა განბანაჲ.

თქს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 29.

საზღვრებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განვიბანები.	განიბანები.	განიბანების.
მრავლობითად.	განვიბანებით.	განიბანებით.	განიბანებისან.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განვიბანებოდი.	განიბანებოდი.	განიბანებოდა.
მრავლობითად.	განვიბანებოდით.	განიბანებოდით.	განიბანებოდენ.

ნამყოა სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განვიბანე.	განიბანე.	განიბანა.
მრავლობითად.	განვიბანეთ.	განიბანეთ.	განიბანეს.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განბანილ-ვარ.	განბანილ-ხარ.	განბანილ-არს.
მრავლობითად.	განბანილ-ვართ.	განბანილ-ხართ.	განბანილ-არსან.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განბანილ-ვიყავ.	განბანილ-იყავ.	განბანილ-იყო.
მრავლობითად.	განბანილ-ვიყუქნით.	განბანილ-იყუქნით.	განბანილ-იყუვენ.

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განვიბანო.	განიბანო.	განიბანოს.
მრავლობითად.	განვიბანოთ.	განიბანოთ.	განიბანონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განიბანე, ნუ განიბანები.	განიბანოს, ნუ განიბანების.
მრავლობითად.	განიბანეთ, ნუ განიბანებით.	განიბანონ, ნუ განიბანებისან.

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	განიბანებოდეთ, ნუ განიბანებოდეთ.	განიბანებოდეს, ნუ განიბანებოდეს.	
მრავლობითად.	განვიბანებოდეთ, ნუ განიბანებოდეთ,	განიბანებოდენ, ნუ	
მრავლობითად.	განვიბანებოდეთ.	ნუ განიბანებოდეთ.	განიბანებოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათე განვიბანებოდეთ.	განიბანებოდეთ	განიბანებოდეს.
მრავლობითად.	გაშათე განვიბანებოდეთ.	განიბანებოდეთ.	განიბანებოდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათე განვიბანებოდი.	განიბანებოდი.	განიბანებოდა.
მრავლობითად.	გაშათე განვიბანებოდით.	განიბანებოდით.	განიბანებოდიან.

ნამყოფ სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ განბანილ-ვარ.	განბანილ-სარ.	განბანილ-არს.
ძრავლობითად.	გაშათუ განბანილ-ვართ.	განბანილ-სართ.	განბანილ-არინან.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ განბანილ-ვიყავ.	განბანილ-ვიყავ.	განბანილ-ვიყა.
ძრავლობითად.	გაშათუ განბანილ-ვიყუჭნით.	განბანილ-ვიყუჭნით.	განბანილ-ვიყუჭენ.

სოფელ ჯბოტეტიკაჰსათჳს ზმინისა მიმოხრისა კანონი, მეგრ სსჴათა შემოქმედებითა ღ სსჴათა ზმნათა.

თჳს ჰირველისა უღელჯღებისა მესამისა ხატისა ზმინისა შემოქმედებითისა.

§ 30.

საზღჳრებისისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხჴამ	აღვიხჴამ.	აღვიხჴამს.
ძრავლობითად.	აღვიხჴამთ.	აღვიხჴამთ.	აღვიხჴამენ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხჴაშმდი.	აღვიხჴაშმდი.	აღვიხჴაშმდის.
ძრავლობითად.	აღვიხჴაშმდით.	აღვიხჴაშმდით.	აღვიხჴაშმდინან.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხჴ.	აღვიხჴ.	აღვიხჴა.
ძრავლობითად.	აღვიხჴთ.	აღვიხჴთ.	აღვიხჴას.

ნამყოფ უსრულესი:

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხჴამს.	აღვიხჴამს.	აღვიხჴამს.
ძრავლობითად.	აღვიხჴამთ.	აღვიხჴამთ.	აღვიხჴამთ.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხჴა	აღვიხჴა.	აღვიხჴა.
ძრავლობითად.	აღვიხჴას.	აღვიხჴას.	აღვიხჴას.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხჴა.	აღვიხჴა.	აღვიხჴას.
ძრავლობითად.	აღვიხჴათ.	აღვიხჴათ.	აღვიხჴან.

ბრძანებისისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხჴ, ნუ აღვიხჴამ.	აღვიხჴას, ნუ აღვიხჴამს.
ძრავლობითად.	აღვიხჴთ, ნუ აღვიხჴამთ.	აღვიხჴან, ნუ აღვიხჴამენ.

	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	აღიხმიდე; ნუ აღიხმიდე.	აღიხჴმიდეც, ნუ აღიხჴმიდეც.	
მსოფლობითად.	აღვიხჴმიდეკო,	აღიხჴმიდეკო,	აღიხჴმიდეც,
მრავლობითად.	ნუ აღვიხმიდეკო.	ნუ აღიხჴმიდეკო.	ნუ აღიხჴმოდეც.

საწადისისა სჴესისა აწმყოა ღ მყოფადი. მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ აღვიხჴმიდეკო.	აღიხჴმიდეკო.	აღიხჴმიდეც.
მრავლობითად.	გაშათუ აღვიხმიდეკო.	აღიხჴმიდეკო.	აღიხმიდეც.

ნამყოა უსრული. მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ აღვიხჴწმდი.	აღიხჴწმდი.	აღიხჴმდის.
მრავლობითად.	გაშათუ აღვიხჴწმდით.	აღიხჴწმდით.	აღიხჴწმდიან.

ნამყოა სრული ღ უსრულესი. მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ აღვიხჴამს.	აღვიხჴამს.	აღვიხჴამს.
მრავლობითად.	გაშათუ აღვიხჴამს.	აღვიხჴამს.	აღვიხჴამს.

ნამყოა უსრულესი. მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ აღვიხჴა.	აღვიხჴა.	აღვიხჴა.
მრავლობითად.	გაშათუ აღვიხჴა.	აღვიხჴა.	აღვიხჴა.

უჩინოადასა სჴესისა აწ-მყოა.	მაგალითად: აღხმაღ.
მყოფადი.	მაგალითად: აღხმაღი.
მიძლეობა აწ-მყოა.	მაგალითად: აღხმაღი, აღხმაღი- სა, აღხმაღსა, აღხმაღი.

ნამყოა სრული, უსრულესი ღ უუსრულესი.	მაგალითად: აღხმაღი.
მყოფადი.	მაგალითად: აღხმაღი.
სახელ-გმნა.	მაგალითად: აღხმა, აღხმისა, აღ- ხმადა, აღხმა.

თავს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 31.

საზღვრებითისა სჴესისა აწმყოა. მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხმი.	აღვიხმი.	აღვიხმის.
მრავლობითად.	აღვიხმით.	აღვიხმით.	აღვიხმიან.

ნამყოა უსრული. მაგალითი:

მსოფლობითად.	აღვიხმიადი.	აღვიხმიადი.	აღვიხმიადის.
მრავლობითად.	აღვიხმიადით.	აღვიხმიადით.	აღვიხმიადიან.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღვისჯ.	აღისჯ.	აღისჴა.
მრავლობითად.	აღვისჴსწით.	აღისჴსწით.	აღისჴსენ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღსმულ-კარ.	აღსმულ-სარ.	აღსმულ-არს.
მრავლობითად.	აღსმულ-კართ.	აღსმულ-სართ.	აღსმულ-არსან.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღსმულ-კიყავ.	აღსმულ-იყავ.	აღსმულ-იყო.
მრავლობითად.	აღსმულ-კიყჴსწით.	აღსმულ-იყჴსწით.	აღსმულ-იყჴსენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღვისჴა.	აღისჴა.	აღისჴას.
მრავლობითად.	აღვისჴათ.	აღისჴათ.	აღისჴსენ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღისჯ, ნუ აღისჴმი.	აღისჴას, ნუ აღისჴმის.
მრავლობითად.	აღისჯთ, ნუ აღისჴმით.	აღისჴსენ, ნუ აღისჴმან.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აღისჴმოდე, ნუ აღისჴმოდე.	აღისმოდეს, ნუ აღისმოდეს.	
მრავლობითად.	აღვისმოდეთ,	აღისჴმოდეთ,	აღისჴმოდენ,
მრავლობითად.	ნუ აღვისმოდეთ.	ნუ აღისჴმოდეთ.	ნუ აღისჴმოდენ.

საწადისისა სქესისა აწყოფი და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათუ აღვისმოდე.	აღისჴმოდე.	აღისმოდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ აღვისმოდეთ.	აღისჴმოდეთ.	აღისჴმოდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათუ აღვისჴმოდე.	აღისჴმოდე.	აღისჴმოდის.
მრავლობითად.	გაშათუ აღვისჴმოდით.	აღისჴმოდით.	აღისჴმოდისან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათუ აღსმულ-კარ.	აღსმულ-სარ.	აღსმულ-არს.
მრავლობითად.	გაშათუ აღსმულ-კართ.	აღსმულ-სართ.	აღსმულ-არსან.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათუ აღსმულ-კიყავ.	აღსმულ-იყავ.	აღსმულ-იყო.
მრავლობითად.	გაშათუ აღსმულ-კიყჴსწით.	აღსმულ-იყჴსწით.	აღსმულ-იყჴსენ.

თვს ზმნათა არა მართებითად კანონისა ქქსშეთა, რომელთა ზედ-წოდებულ პირ-ნაკონი და თვს შეუღლებათა და მიმოხრათა მათთა ქქსშე პირველისა უღლჯღებისა.

§ 32.

ესრეთ არს ზედ-მიწვენილება ჩუქნი ზმნათამი პირ-ნაკლთა.

გარნს ვამეორებთ უწუებასა, ვითარმედ ექქსსა ვიეთსამე ხატსა ქქსშენი წარმოებენ შემოქმედებითა, უშეშუჭობითთა, სხმით-გარდასლჯთთა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთთა ზმნათაგან ღ ყოველთა უღლჯღებათა ქქსშე შემკრდომ არიან ღ იქმნებიან ზმნად შემოქმედებითად პირველ სასედ, სხმით-გარდასლჯთად-ცა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთად, მექონნი ხუთთა ხატთანი. ხოლო ხატი მექქსე წარმოდგების უმეშუჭობითისაგან ზმნისა, რომელიცა აქა თითოეულად მოიხსენებან.

პირველისა ხატისა მაგალითი: შეგკრავ, შეგკრავს, რომელიცა ყოველთა სქესთა ღ ყოველთა დროთა, ღ ყოველთა რიცხუთა შინა მოხრილ-არს. (§ 34).

მეორისა ხატისა მაგალითი: შემკრავ, შემკრავს. ხოლო პირველი ღ მეორე ესე ხატი პირ-ნაკლი ყოველისა უღლჯღებისა, ყოველთა ხატთა ქქსშე შემკრდომ არიან შემოქმედებითად, პირველ სასედ ღ სხმით-გარდასლჯთად, ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთად ღ მიმოხრებიან ყოველთა სქესთა, ყოველთა რიცხუთა ღ ყოველთა დროთა შინა.

ხოლო სხვისა უღლჯღებისა ქქსშე დაიდების.

მესამისა ხატისა მაგალითი: შემეკრვ, შემეკრვ.

მეოთხისა ხატისა მაგალითი: შებეკრვ, შებეკრვ.

მეხუთისა ხატისა მაგალითი: შემეკრვ, შემეკრვს.

სამნი ესე ხატნი: მესამე, მეოთხე ღ მეხუთე, ფრიად უკანონოთა ჩუქსუ-ღებითა მოსრილნი არა ყოველთა სქესთა ღ ყოველთა დროთა შინა მიმოხრუ-ბიან, მით რომელ აგლნს დარონი: ნამეონი, სრული ღ უსრულესნი, ღ უუსრუ-ლესნი, ღ დროჲ მეოთხადი, ღ სქესნი: ბრძანსებითიცა, საწადი ღ ჯპოტეტიკაჲ, ღ უჩინოცა, ღ მიმდგობა დროებითურთ თვსით, ღ სასელ-ზმნაჲ, ღ რაოდენიცა აგლნს, ესენი აღივსების პირ-ნაკლთა პირველისა ღ მეორისა ხატთა ქქსშე შვერ-დომთა ზმნათაგან.

ემგაცრე დრამმატიკოსო, ვითარმედ პირ-ნაკლთა: პირველისა, მეორისა ღ მესამისა ხატთა ქქსშენი ზმნანი შემოქმედებითი პირველ სასენი, არა ყოველისა უღლჯღებისა ყოველთა ხეტთა ქქსშე მიმოხრებიან, არამედ პირველისა უღლჯღები-სა, მხოლოდ პირველისა ხატისა რდენ; ხოლო სხუთათა მათ ხუთთა ქქსშე პირვე-ლისა უღლჯღებისათა იქმნებიან მოსრილ რდეს იმრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთადებან.

მე სასედ უღლჯღებისა ამის ქქსშენი ზმნანი უმეშუჭობითნი იმრჩობლ-

სხმიან-გარდასლჯთლებიან, რა მცნულები შესსიკლავთანი, შირ-ნაკლთა მესამისა, მეოთხისა და მესუთისა ხატთა ქუჩაში მიმოისრებიან.

§ 33.

ჰაზრი ჩუქნი ვნებთისა-თჳს შირ-ნაკლთა ხუთთავე ხატთასა ესე არს.

გინაჲთგან შირკულსა ხატსა ქუჩაში ქსინან ორნი მოქმედნი, ესე იგი შირი შირ-კული და მესამე—ივნებს შირი მეორე და სათანადო-არს აჳს, რათამცა იყოს ერთი ვიეთმე ვნებული, რომელსა შირი მეორე, ორთა ნამოქმედებთა, რომელიცა მაგალითითა ამით იჩუქნებეს: შვიძირჳს ჩემგან, შვიძირჳს მისგან.

ხლოდო მეორესა ხატსა ქუჩაში ქსინანს ერთივე ვნებული, რომელსა შირი შირ-კული ორთა ნამოქმედებთა: შირკულისა და მეორისა შირისათა, რომელიცა სათანადო არს ესრეთ ცნობად. მაგალითად: შვიძირჳს შენგან, შვიძირჳს მისგან.

მესამისა ხატისა ქუჩაში ქსინან ორნი ვიეთიმე მოქმედნი, რომელსა შირი შირკული და მესამე, და ერთი ვნებული, რომელსა შირი მეორე. მაგალითად: შვიძირჳს ჩემგან, შვიძირჳს მისგან.

მეოთხისა ხატისა ქუჩაში ქსინანს ერთივე ვნებული, რომელსა შირი შირკული ორთა ნამოქმედებთა: შირკულისა და მეორისა შირისათა, რომელიცა სათანადო-არს ესრეთ ცნობად. მაგალითად: შვიძირჳს შენგან, შვიძირჳს მისგან.

მესუთისა ხატისა ქუჩაში ქსინანს ერთი ვიეთიმე მოქმედი, ესე იგი შირი შირკული და ორნი ვნებულნი, ესე იგი შირი მეორე და მესამე. მაგალითებრ: შვიძირჳს ჩემგან, შვიძირჳს ჩემგან.

მეექვსისა ხატისა ქუჩაში ქსინანს ერთი ვიეთიმე შირი განცხადებულად, რომელი არა ყოვლისა უღლჯულებისა ქუჩაში დაიდების, რომელიცა დასასრულსა ყოველთა ზმინთა გარდამოცემათასა გუჭკულებების დადებად.

თჳს მიმოხრისა შირ-ნაკლისა ზმინისა შირველისა ხატისა, რომელთა-სა აგლს შირი მეორე და მექნარს შირველისა და მესამისა შირისა.

§ 34.

	საზღერებთისა სქესისა აწყოჲ.	მაგალითი:
მხოლობითად.	შეგერავ.	შეგერავს.
მრავლობითად.	შეგერავთ.	შეგერავნ.
	ნამყოჲ უსრული.	მაგალითი:
მხოლობითად.	შეგერვდი.	შეგერვდის.
მრავლობითად.	შეგერვდით.	შეგერვდიან.

ნამყოფ სრული.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

შეგვარ.
შეგვართ.

ნამყოფ უსრულესი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

შემიკრუ-ხარ.
შეგვრუ-ხარ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

შეშეგვარ.
შეგვარ.

მყოფობადი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

შეგვარ.
შეგვართ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

მყოფობადი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

შეგვრუდეთ, ნუ შეგვრუდეთ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფ ღ მყოფობადი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ შეგვრუდე.
გაშათუ შეგვრუდეთ.

ნამყოფ უსრული.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ შეგვრუდი.
გაშათუ შეგვრუდით.

ნამყოფ სრული ღ უსრულესი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ შემიკრუ-ხარ.
გაშათუ შეგვრუ-ხართ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ შეშეგვარ.
გაშათუ შეგვარ.

ხოლო ჯამტეტეგასათუხ ზმნისა მებრეკე.

ხოლო უჩინოასათუხ ზმნისა, სახელ-ზმნისა ღ მიმდებობისა, განონიერსა ღ პირ ღ უგლებელსა შეგვრუთისა ზმნისა შინა გარდავსდეკით. (§ 26).

მაგალითი:

შეგვარ.
შეგვარეს.

მაგალითი:

შეუგვრუ-ხარ.
შეუგვრუ-ხართ.

მაგალითი:

შეშეგვარ.
შეშეგვარ-უე.

მაგალითი:

შეგვარს.
შეგვარან.

მაგალითი:

შეგვარს, ნუ შეგვარეს.
შეგვარან, ნუ შეგვარეს.

მაგალითი:

შეგვრუდეს, ნუ შეგვრუდეს.
შეგვრუდენ, ნუ შეგვრუდენ.

მაგალითი:

შეგვრუდეს
შეგვრუდენ.

მაგალითი:

შეგვრუდის.
შეგვრუდინან.

მაგალითი:

შეუგვრუ-ხარ.
შეუგვრუ-ხართ.

მაგალითი:

შეშეგვარ.
შეშეგვარ-უე.

თვს გნებითისა ზმნისა, ორთა ჰირთა აჩა მქანებისა, ესე იგი ჰირგულისა
ღ მესამისა, მით რომელ შიბარამ ღ შიბარამს ზმნათა შემოქმედებითაგან
ერთი ჭსინანს ქველ-მდებარე გნებისა, ესე იგი ჰირი მეორე.

§ 35.

საზღერებითისა ღ ბრძანებითისა საწადისისა ღ ჯპოტეტიკაჲსა სქესთა-
თვს, დროთა შინა აწ-მყოთა, სამყოთა ღ მყოობადთა, რაჲცაღა ითქმუნეს მეო-
რისათვს ჰირისა გნებითსა შინა ჰირ დაუკლებელსა (§ 27). იგივე აჩს აქ
ჰირ-ნაკლისა ამის გნებითისათვს საცნოხელ.

თვს მიმოხრისა სხვსა ჰირ-ნაკლისა, რომელსა აკდს ჰირი ჰირვე-
ლი და მექნარს ჰირთა ორთა ოდენ, ესე იგი მეორისა და მესამისა.

§ 36.

	საზღერებითისა სქესისა აწყოა.	მაგალითი:
მხოლობითად.	შემკრავ.	შემკრავს.
მრავლობითად.	შემკრათ.	შემკერვნ.
	ნამყოა უსრული.	მაგალითი:
მხოლობითად.	შამკრავდი.	შემკრავდის.
მრავლობითად.	შემკრავდით.	შემკრავდინ.
	ნამყოა სრული.	მაგალითი:
მხოლობითად.	შემკვარ.	შემკვარს.
მრავლობითად.	შემკვართ.	შემკერვნს.
	ნამყოა უსრულესი:	მაგალითი:
მხოლობითად.	შეგიკრავ-ვარ.	შეუკრავ-ვარ.
მრავლობითად.	შეგიკრავ-ვართ.	შეუკრავ-ვართ.
	ნამყოა უსრულესი.	მაგალითი:
მხოლობითად.	შეგეკვარ.	შეგეკვარს.
მრავლობითად.	შეგეკვართ.	შეგეკვართ.
	მყოობადი.	მაგალითი:
მხოლობითად.	შემკრავ.	შემკრავს.
მრავლობითად.	შემკრათ.	შემკრან.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

შეჰკარ, ნუ შეჰკრავ.
შეჰკართ, ნუ შეჰკრავთ.

შეჰკრას, ნუ შეჰკრავს.
შეჰკრან, ნუ შეჰკრავენ.

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

შეჰკრვლე, ნუ შეჰკრვდე.
შეჰკრვდეთ, ნუ შეჰკრვდეთ.

შეჰკრვდეს, ნუ შეჰკრვდეს.
შეჰკრვდენ, ნუ შეჰკრვდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ შეჰკრვდე.
გაშათუ შეჰკრვდეთ.

შეჰკრვდეს.
შეჰკრვდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ შეჰკრვდი.
გაშათუ შეჰკრვდით.

შეჰკრვდის.
შეჰკრვდიან.

ნამყოა სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

გაშათუ შეგეკრვ-ვარ.
გაშათუ შეგეკრვ-ვართ.

შეუეკრვ-ვარ.
შეუეკრვ-ვართ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.
მსოფლობითად.

გაშათუ შეგეკვარ.
გაშათუ შეგეკვართ.

შეგეკვარ.
შეგეკვართ.

ხალა ჯბოტუტიკასათხს ზმნისა მებრეიუ.

ხალა შემდგომად დადებათათხს, ვითარ იგი ზემოთა ჰირ-ნაკლთა ზმნათათხს ღ მიმდებათათხს, ითქუა, იგივე კანონი არს ამისთხსცა.

§ 37.

ხალა აქა კნებითად იქმნების ჰირი ჰირველი, ყოკულსა შინა დროსა ღ სქესსა მით, რამეთუ ჰირველი ჰირი არს ქექ-მდებარე ორთა მათგან ჰირთა ნამოქმედებთა.

თხს ზმნათა სხმით-გარდასდუთთა და მრჩობლ-სხმით-გარდასდუთთა.

§ 38.

აქა უგქმ ღაიდებინ რაოდენიმე ნამდვლნი განცხადებანი, სხმით-გარდასდუთთა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასდუთთა ზმნათათხს.

ზმნანი სხმით-გარდასლვითი, ანუ ძირისაგან უმეშუჭობითა ზმნათასა არიან ღ ანუ შემოჭმედებითაგან.

შემოჭმედებითი ზმნა პირველ-სასე თჯსა საქმესა სხჯსა მიმართ დაჭნიშნავს ღ სხმით-გარდასლვითი, არა თუ თჯსა მარტოდ, არამედ თჯსგან სხჯსასა სხჯ-სამი. მაგალითებრ: მასშამ, ესე იგი არს ამას რადმესა, მას ვისმე სხჯსასა მასშამ ღ ამისთჯს წოდებულ სხმით-გარდასლვითი.

ზმნაჲ უმეშუჭობითი არცა მოჭმედებასა გუჩჩუჭნებს ღ არცა ვნებასა, ღ ამისეუ ძირისაგან ზმნაჲ, რადეუ გუჩჩუჭნებს საქმესა ღ ვნებასა. მაგალითებრ: შალ, ესე უმეშუჭობითი არს ღ შაშლინებ, ესე ამისეუ ძირისაგან არს, რომელი-საგანცა არს შალ ღ ესე გუჩჩუჭნებს საქმესა ღ სადაცა საქმე არს მუნ ვნებაჲ-ცა ღ ამისთჯს სხმით-გარდასლვითი საქმე არს მით, რამეთუ ნადაგ სხმით-გარ-დასლვითი საქმე არს, ანუ ვნებაჲ გუჩჩუჭნებს შათ.

სხმით-გარდასლვითი, ანუ სხმით-გარდასლვითი იქმნების, ანუ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითი. მაგალითებრ: მასშამ, ესე სხმით-გარდასლვითი-არს ღ მასშამინებ-ესე მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითი-არს, ა აქეს მაკეთად ზმნასა სხმით-გარდა-სლვითსა, რომელი განჭყოფს პირველ სახისაგან ზმნისა. მაგალითებრ: მასშამ. ხოლო ზმნაჲ ესე სხმით-გარდასლვითი ქუჭუ შეცუული პირველისა უღლვლებისა იქმნების, რამეთუ დაიდუეს მეორისაგა უღლვლებისა ქუჭუ. მაგალითებრ: მას-შამ. ღ გუჩაღად იქმნების, რამეთუ ინებცა მარცხალი აქუნდეს მაკეთად სხმით-გარდასლვითსა სიმოკლისათჯს ლექსისა, ანუ მარცხალაგისა, ანუ ბუნებისათჯს ზმნისა. მაგალითებრ: შანშანხმმინებ, ესე სხმით-გარდასლვითი არს, მით რომ-მელ, არსება ზმნისა ამის ესეგარ შემდგარ-არს მარცხალთაგან საკუთართა პირ-ველისა სახისათა, ვითარმედ ნიშანი მაკეთი სხმით-გარდასლვითისა საშუალ შე-მოუუჭნიეს ასოდ საკუთრად ღ წარმოდგომილ-არს მჭსკავსად სხმით-გარდასლვ-თისა, რომელა შანშანხმმინებ, ვინაჲცა მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითისა მაკე-თი მარცხალი ინებ დასჭირებეს მაკეთად სხმით-გარდასლვითად ღ წარმოდგო-მილ-არს ესრეთ. მაგალითებრ: შანშანხმმინებ. ხოლო ა, საშუალ ღ ბოლოდ ინებცა მარცხალი აქუნ მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითსა.

დაკუჭობის ესეცა, ვითარმედ ზმნაჲ, რომლისამე ნათესავისა, რომლისამე უღლვლებისა ღ რომლისამე ხატისა ქუჭუ შეცუული არ-სხმით-გარდასლვითი ღ არცაღა მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითი წარმოდგეს ნაქუჭობითა ღ შესასედავითა მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითისათა. მაგალითებრ: შრონინებ, ესე არა დაჭნიშნავს მოჭმედებასა, რომელიცა იმდევრებს ვნებითსა, არამედ ნათესაობისაებრ თჯსისა არს უმეშუჭობითი ღ მჭსკავსი არს მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითისა.

ზმნასა ესე გუჩჩასა, რომელიცა უმეშუჭობითისაგან ძირისა წარმო-არს, აქუნს ვნებითიცა თჯსი, მაგრა მჭსკავს არს პირველისა სახისა ვნებითისა. მაგალითებრ: შინამინი ღ ესე მჭსკავსი არს, თუცაღა პირველისა სახისა ვნებითისა, მაგრა ვინაჲთგან უმეშუჭობითისა არს ძირისა ღ უმეშუჭობითისა ზმნასა არა აქუნს

შემოქმედებითი ღ კნებითი, მაშასადამე ესე კნებითი ზმნაჲ სხმით-გარდასლჳთი-
 არს. ხოლო, რომელიცა სხმით-გარდასლჳთი-არს ღ არა მრჩობლ-სხმით-გარდა-
 სლჳთი, ამისი უკუწ კნებითი მისკე ჰირკულისა სახისა არს ღ ესე ნაქჳსსა შინა
 განიჩრევის ლექსთაგან სხმით-გარდასლჳთ კნებითად. მაგალითებრ: შვიპირპირი,
 ესე ჰირკულისა-სახისა არს კნებითი. მაგრა სხმით-გარდასლჳთსა შემოქმედებით-
 სა ზმნასა, რომელა შვიპირპირი, ესევე აქჳს კნებითად ღ მრჩობლ-სხმით-
 გარდასლჳთსა თავისი აქჳს კნებითი მრჩობლ-სხმით-გარდასლჳთივე. მაგალი-
 თებრ: შვიპირპირინეზი.

გჳლად ნუ უმე შესჳდესმცა, რამეთუ წერილთა ქსულთა შინა გამოჩნდეს,
 მრჩობლ-სხმით-გარდასლჳთი კნებითს ადგილსა იუოსმცა კნებითი ჰირკულ-სახე,
 მაგრა ამასცა განაჩრევენ ლექსნი.

ესეცა სათანადო არს ცნობად, რამეთუ ყოველნი მრჩობლ-სხმით-გარდასლჳ-
 თნი, მეორისა უღლჳლებისა ქჳსშე შეიცვან ღ არა ყოველნი ზმნანი შემოქმე-
 დებითნი ისხმით-გარდასლჳთდებიან დაღათუ ყოველნი იმრჩობლ-გარდასლჳთ-
 დებიან.

თჳს პირქჳლისა უღლჳლებისა, მეორისა ხატისა ქჳსშე შემგვრდო-
 მისა სხმით-გარდასლჳთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 39.

	საზღურებითისა სქესისა აწმყოჲ.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასჳამ.	ასჳამ.	ასჳამს.
მრავლობითად.	ვასჳამთ.	ასჳამთ.	ასმეკენ.
	ნამყოჲ უსრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასმიდი.	ასმიდი.	ასმიდა.
მრავლობითად.	ვასმიდით.	ასმიდით.	ასმიდიან.
	ნამყოჲ სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვასჳ.	ასჳ.	ასჳა.
მრავლობითად.	ვასჳთ.	ასჳთ.	ასჳს.
	ნამყოჲ უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	მისმეკეს.	გისმეკეს.	უსმეკეს.
მრავლობითად.	გუსმეკეს.	გისმეკესთ.	უსმეკესთ.
	ნამყოჲ უუსრულესი.		მაგალითი:
მხოლობითად.	მესმივა.	გესმივა.	ესმივა.
მრავლობითად.	გჳსმეკესმივა.	გესმივათ.	ესმივათ.

	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გასწა.	ასწა.	ასწას.
მრავლობითად.	გასწათ.	ასწათ.	ასწან.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ასწუ, ნუ ასწამ.		ასწას, ნუ ასწამს.
მრავლობითად.	ასწოთ, ნუ ასწამთ.		ასწან, ნუ ასმეკენ.
	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	ასმეკდე, ნუ ასმეკდე.		ასმეკდეს, ნუ ასმეკდეს.
მრავლობითად.	გასმეკდეთ, ნუ გას-	ასმეკდეთ, ნუ	ასმეკდენ, ნუ ასმეკდენ.
მრავლობითად.	მეკდეთ.	ასმეკდეთ.	
	საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გაშათუ გასმეკდე.	ასმეკდე.	ასმეკდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ გასმეკდეთ.	ასმეკდეთ.	ასმეკდენ.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გაშათუ გასმეკდი.	ასმეკდი.	ასმეკდის.
მრავლობითად.	გაშათუ გასმეკდით.	ასმეკდით.	ასმეკდიან.
	ნამყოა სრული ღ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გაშათუ, მისვეეეს.	გისმევეეს.	უსმევეეს.
მრავლობითად.	გაშათუ, გუსმევეეს.	გისმევეესთ.	უსმევეესთ.
	ნამყოა უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გაშათუ მესმივა.	გესმივა.	ესმივა.
მრავლობითად.	გაშათუ გუსმევის.	გესმევთ.	ესმევთ.

სოლო ჯბოტეტიკასათუხ მებრეე.

სიქაცრე ჩუენი ესე არს უჩინოა. მასათუხ სხმით-გარდასლუთისა შინა, რამეთუ უჩინოა, კინათგან ძირი არს ზმნისა უმეშქობითისა, რომელა მასმემ, რამცადა არს ზმნისა უმეშქობითისა, რომელა მასშამ ღ ორთავე ამთ ძირი არს უჩინოა ესე, რომელი შემდგომთა შინა მონსენების.

სოლო მიმღეობაჲ სხმით-გარდასლუთად ღ ნამყოა მებრ ჰირველ-სასისა ღ მყოობადიცა, კითა ქწმმთა ტაუბთა შინა იცხადების. გარნა, თუ სადამე სწადნოაჲ კინ განჩეეასა სხმით-გარდასლუთისა გნებითისასა, ამას განჩეეაჲ ქსწასა შინა სიტყუათასა აქწეს ლექსთაგან.

უჩინოაჲ სქესისა აწ-ყოა.	მაგალითად:	სმეკად.
მყოობადი.	მაგალითად:	სმეკადი.
მიმღეობა აწ-ყოა.	მაგალითად:	მსმეკელი, მწსმეკელისა, მწსმეკელსა, მწსმეკელი.
ნამყოა სრული, უსრულესი ღ უუსრულესი.	მაგალითად:	სწმეული.
მყოობადი.	მაგალითად:	სასწმეული.
სასკე-ზმნა.	მაგალითად:	სწმეეა, სწმევისა, სწმევისა, სწმეეა.

თჳს სხმით-გარდასლჳთისა ზმნისა მისჳე ხატისა ვნებითთა
მაგალითი:

§ 40.

საზღჳრებიოთისა სჳესისა აწმჳოა.

მაგალითი:

მსოლობითად.	გისჳმეკი.	ისჳმეკი.	ისჳმეკის.
მრავლობითად.	გისჳმეკით.	ისჳმეკით.	ისჳმეკიან.

ნამჳოა უსრული.

მაგალითი:

მსოლობითად.	გისჳმეკდი.	ისჳმეკდი.	ისჳმეკდის.
მრავლობითად.	გისჳმეკდით.	ისჳმეკდით.	ისჳმეკდიან.

ნამჳოა სრული.

მაგალითი:

მსოლობითად.	გისჳმიე.	ისჳმიე.	ისჳმიეს.
მრავლობითად.	გისჳმიეთ.	ისჳმიეთ.	ისჳმიეს.

ნამჳოა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად.	სჳმეულ-ვარ.	სჳმეულ-ხარ.	სჳმეულ-არს.
მრავლობითად.	სჳმეულ-ვართ.	სჳმეულ-ხართ.	სჳმეულ-არსან.

ნამჳოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად.	სჳმეულ-ვიეჳ.	სჳმეულ-იეჳ.	სჳმეულ-იეჳ.
მრავლობითად.	სჳმეულ-ვიეჳით.	სჳმეულ-იეჳით.	სჳმეულ-იეჳენ.

მჳოობადი.

მაგალითი:

მსოლობითად.	გისჳმიო.	ისჳმიო.	ისჳმიოს.
მრავლობითად.	გისჳმიოთ.	ისჳმიოთ.	ისჳმიონ.

ბრანებოთისა სჳესისა აწმჳოა.

მაგალითი:

მსოლობითად.	ისჳმიეკე, ნუ ისჳმიეკი.	ისჳმიეკოს, ნუ ისჳმიეკის.
მრავლობითად.	ისჳმიეკეთ, ნუ ისჳმიეკით.	ისჳმიეკონ, ნუ ისჳმიეკიან.

მჳოობადი.

მაგალითი:

მსოლობითად.	ისჳმიოდე, ნუ ისჳმიოდე.	ისჳმიოდეს, ნუ ისჳმიოდეს.
მრავლობითად.	გისჳმიოდეთ, ნუ ვისჳმი-	ისჳმიოდეთ, ისჳმიოდენ, ნუ ისჳმი-
მრავლობითად.	ოდეთ.	ნუ ისჳმიოდეთ.

საწადისისა სჳესისა აწმჳოა ღ მჳოობადი.

მაგალითი:

მსოლობითად.	გაშათე ვისჳმიოდე.	ისჳმიოდე.	ისჳმიოდეს.
მრავლობითად.	გაშათე ვისჳმიოდეთ.	ისჳმიოდეთ.	ისჳმიოდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მხალღობითად.
მრავალღობითად.

მასათუ ვისჴმეოდო.
გასათუ ვისჴმეოდით.

ისჴმეოდო.
ისჴმეოდით.

ისჴმეოდის.
ისჴმეოდინა.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მხალღობითად.
მრავალღობითად.

გასათუ სჴმეუელ-ვარ.
გასათუ სჴმეუელ-ვართ.

სჴმეუელ-ხარ.
სჴმეუელ-ხართ.

სჴმეუელ-არს.
სჴმეუელ-არინა.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მხალღობითად.
მრავალღობითად.

გასათუ სჴმეუელ-ვიყავ.
გასათუ სჴმეუელ-ვიყუწნით.

სჴმეუელ-იყავ.
სჴმეუელ-იყუწნით.

სჴმეუელ-იყო.
სჴმეუელ-იყუწენ.

ხოლო ჳპოტეტიკასათჳს მებრევე.

თჳს მრჩობლ-სხმით-გარდასლჳთისა. პირველისა ამის უდღჳ-
დღებისა შემოქმედებითისა ჳმნისა რომელიცა იქმნების შესახედავით
ბოლომასა მარცჴელისა. მაგალითი:

§ 41.

საზღჳრებითისა სჴესისა აწყოფი.

მაგალითი:

მხალღობითად.
მრავალღობითად.

გასჴმეკინებ.
გასჴმეკინებთ.

ასჴმეკინებ.
ასჴმეკინებთ.

ასჴმეკინებს.
ასჴმეკინებენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მხალღობითად.
მრავალღობითად.

გასჴმეკინებდი.
გასჴმეკინებდით.

ასჴმეკინებდი.
ასჴმეკინებდით.

ასჴმეკინებდის.
ასჴმეკინებდენ.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მხალღობითად.
მრავალღობითად.

გასჴმეკინებინე.
გასჴმეკინებინეთ.

ასჴმეკინებინე.
ასჴმეკინებინეთ.

ასჴმეკინებინა.
ასჴმეკინებინეს.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მხალღობითად.
მრავალღობითად.

მისჴმეკინებეის.
გვისჴმეკინებეის.

გისჴმეკინებეის.
გისჴმეკინებეისთ.

უსჴმეკინებეის.
უსჴმეკინებეიენ.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მხალღობითად.
მრავალღობითად.

მესჴმეკინებინა.
გჴსჴმეკინებინა.

გესჴმეკინებინა.
გესჴმეკინებინათ.

ესჴმეკინებინა.
ესჴმეკინებინათ.

	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოფობითად.	გასჷმჷკეინებინო.	ასჷმჷკეინებინო.	ასჷმჷკეინებინოს.
ძრაკულობითად.	ვასჷმჷკეინებინოთ.	ასჷმჷკეინებინოთ.	ასჷმჷკეინებინონ.

ბრახანებოთისა სჷქესისა აწჷყო.

მაგალითი:

მსოფობ. ასჷმჷკეინებინე, ნუ ასჷმჷკეინებინე. ასჷმჷკეინებინოს, ნუ ასჷმჷკეინებინებს.
ძრაკულობ. ასჷმჷკეინებინეთ, ნუ ასჷმჷკეინებინეთ. ასჷმჷკეინებინონ, ნუ ასჷმჷკეინებინებენ.

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ასჷმჷკეინებდე, ნუ ასჷმჷკეინებდე.	ასჷმჷკეინებდეს, ნუ ასჷმჷკეინებდეს.
ძრაკულობითად.	ვასჷმჷკეინებდეთ, ნუ	ასჷმჷკეინებდენ, ნუ
ძრაკულობითად.	ვასჷმჷკეინებდეთ.	ნუ ასჷმჷკეინებდეთ.

საწადისისა სჷქესისა აწჷყო და მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათჷ ვასჷმჷკეინებდე.	ასჷმჷკეინებდე.	ასჷმჷკეინებდეს.
ძრაკულობითად.	ვასშათჷ ვასჷმჷკეინებდეთ.	ასჷმჷკეინებდეთ.	ასჷმჷკეინებდენ.

ნამყო უსრული.

მაგალითი.

მსოფობითად.	გაშათჷ ვასჷმჷკეინებდი.	ასჷმჷკეინებდი.	ასჷმჷკეინებდა.
ძრაკულობითად.	ვასშათჷ ვასჷმჷკეინებდით.	ასჷმჷკეინებდით.	ასჷმჷკეინებდიან.

ნამყო სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვასშათჷ მისჷმჷკეინებეიეს.	გისჷმჷკეინებეიეს.	უსჷმჷკეინებეიეს.
ძრაკულობითად.	ვასშათჷ გვისჷმჷკეინებეიეს.	გისჷმჷკეინებეიესთ.	უსჷმჷკეინებეიესთ.

ნამყო უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაშათჷ მესჷმჷკეინებინა.	გესჷმჷკეინებინა.	ესჷმჷკეინებინა.
ძრაკულობითად.	ვასშათჷ გჷსჷმჷკეინებინა.	გესჷმჷკეინებინათ.	ესჷმჷკეინებინათ.

სოლო ჯჷბოტეტიგამსათჯს ზმინის მებრევე.

უჩინოამსა სჷქესისა აწჷყო.

მაგალითი: სჷმჷკეინებად.

მყოობადი.

მაგალითი: სჷმჷკეინებადი.

მიძღეობა აწჷყო.

მაგალითი: მჷსჷმჷკეინებელი, მჷსჷმჷკეინებელისა, მჷსჷმჷკეინებელსა, მჷსჷმჷკეინებელი.

ნამყო სრული, უსრულესი და უუსრულესი. მაგალითი: სჷმჷკეინებული.

მყოობადი.

მაგალითი: სასჷმჷკეინებელი.

სახელ ზმნა.

მაგალითი: სჷმჷკეინება, სჷმჷკეინებისა, სჷმჷკეინებასა, სჷმჷკეინება.

თქვ ვნებითისა მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა მისვე ხატისა.

§ 42.

	საზღურებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მხლარობითად.	ვისუმეკენები.	ისუმეკენები.	ისუმეკენების.
მრკალრობითად.	ვისუმეკენებით.	ისუმეკენებით.	ისუმეკენებთან.
	ნამყო უსრული.		მაგალითი:
მხლარობითად.	ვისუმეკენებოდი.	ისუმეკენებოდი.	ისუმეკენებოდის.
მრკალრობითად.	ვისუმეკენებოდით.	ისუმეკენებოდით.	ისუმეკენებოდის.
	ნამყო სრული.		მაგალითი:
მხლარობითად.	ვისუმეკენებინე.	ისუმეკენებინე.	ისუმეკენებინა.
მრკალრობითად.	ვისუმეკენებინეთ.	ისუმეკენებინეთ.	ისუმეკენებინეს.
	ნამყო უსრულესი.		მაგალითი:
მხლარობითად.	სუმეკენებულ-ვარ.	სუმეკენებულ-ხარ.	სუმეკენებულ-არს.
მრკალრობითად.	სუმეკენებულ-ვართ.	სუმეკენებულ-ხართ.	სუმეკენებულ-ართან.
	ნამყო უუსრულესი.		მაგალითი:
მხლარობითად.	სუმეკენებულ-ვიყავ.	სუმეკენებულ-იყავ.	სუმეკენებულ-იყო.
მრკალრობ.	სუმეკენებულ-ვიყუნით.	სუმეკენებულ-იყუნით.	სუმეკენებულ-იყუნენ.
	მყოობადი.		მაგალითი:
მხლარობითად.	ვისუმეკენებინო.	ისუმეკენებინო.	ისუმეკენებინოს.
მრკალრობითად.	ვისუმეკენებინოთ.	ისუმეკენებინოთ.	ისუმეკენებინოს.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მხლარ.	ისუმეკენებინე, ნუ ისუმეკენებინები.	ისუმეკენებინოს, ნუ ისუმეკენებინებს.	
მრკალ.	ისუმეკენებინეთ, ნუ ისუმეკენებინებთ.	ისუმეკენებინოს, ნუ ისუმეკენებინებთან.	
	მყოობადი:		მაგალითი:
ხლარობ.	ისუმეკენებოდე, ნუ ისუმეკენებოდე.	ისუმეკენებოდე, ნუ ისუმეკენებოდე.	
მრკალრობითად.	ვისუმეკენებოდე, ნუ ისუმეკენებოდე.	ისუმეკენებოდე, ისუმეკენებოდე, ნუ	
მრკალრობითად.	ვისუმეკენებოდე, ნუ ისუმეკენებოდე.	ისუმეკენებოდე.	
	საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოობადი.		მაგალითი:
მხლარობითად.	გაშათუ ვისუმეკენებოდე.	ისუმეკენებოდე.	ისუმეკენებოდე.
მრკალრობითად.	გაშათუ ვისუმეკენებოდე.	ისუმეკენებოდე.	ისუმეკენებოდე.
	ნამყო უსრული.		მაგალითი:
მხლარობითად.	გაშათუ ვისუმეკენებოდი.	ისუმეკენებოდი.	ისუმეკენებოდის.
მრკალრობითად.	გაშათუ ვისუმეკენებოდი.	ისუმეკენებოდი.	ისუმეკენებოდის.

მამუღ სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მხლობითად. გაშათუ სჷმეკინებულ-ვარ. სჷმეკინებულ-სარ. სჷმეკინებულ-არს.
მრავლობითად. გაშათუ სჷმეკინებულ-ვართ. სჷმეკინებულ-სართ. სჷმეკინებულ-არინ.

მამუღ უსრულესი.

მაგალითი:

მხლობითად. გაშათუ სჷმეკინებულ-ვიყავ. სჷმეკინებულ-იყავ. სჷმეკინებულ-იყო.
მრავლ. გაშათუ სჷმეკინებულ-ვიყუშნით. სჷმეკინებულ-იყუშნით. სჷმეკინებულ-იყუშენ.

სოლო ჯპოტეტიკაჰსათჷს მებრიკე.

თჷს სხმით-გარდასლჷთთა და მრჩობღ-სხმით-გარდასლჷთთა.

მაგალითი:

§ 43.

შეკარგ.	ბრ.	რბ.	ბრ.
შეკარგეინებ.	ე	ო	ე
გაკეშ.	ც	ო	ც

სოლო ესე სხჷს უღლჷლებისა ჭეშე დაიდჷ.

გაკეშებ.	ე	ო	ე
განკასხმეკინებ.	ე	ო	ე

ესეცა სხჷს უღლჷლებისა ჭეშე დაიდჷ.

განკასხმეკინებებ.	ე	ო	ე
-------------------	---	---	---

სოლო მრჩობღ-სხმით-გარდასლჷთსაცა ამის დასჭირდა ინებ მარტუაღი.

გეჭაფ.	ე	ო	ე
გაკათებ.	ე	ო	ე
განდომებ.	ე	ო	ე

ესეცა სხჷს უღლჷლებისა ჭეშე დაიდჷ.

განდომებებ.	ე	ო	ე
-------------	---	---	---

ყოველი ესე სხმით-გარდასლჷთნი ღ მრჩობღ-სხმით-გარდასლჷთნი ზმნანი შემოქმედებითთა პირველ სახეთა ზმნათგან წარმოებენ.

თჷს შეუდღჷთთა და მიმოხრათთა უმეშქრობითთა ზმნათსა.

§ 44.

შეიცჷან ჭეშე უღლჷლებისა ამის პირველისა ზმნანი რომელიმე, არა ეს-გუარნი შემოქმედებთნი, რათა იმდევრონმტა ვნებთნი, არამედ სხჷნი სხჷს

ნათესავისა ქუჩის, რომელი უნებოდ სსკესა დანაშაუნი. ხოლო ამთნი რომელიე არიან შესასუდავითა შემოქმედებითისათა ღ რომელიე ვნებითისათა რომელთა ზედ წოდებულ უმეშქობითნი.

ვბრწინაუ.	ვბრწინეკად.	ვბრწინეიდე.	ვბრწინეკად.
ვალ.	ველე.	ვლო.	ველე.
ვსტაქმა.	ვსტაქუ.	ვსტაქმა.	ვსტაქუ.
ვსტაქმუნაუ.	ვსტაქმუნეკად.	ვსტაქმუნდე.	ვსტაქმუნეიდე.
ვსტაქგა.	ვსტაქგა.	ვსტაქგა.	ვსტაქგა.
ვსტაქნ.	ვსტაქნი.	ვსტაქნი.	ვსტაქნი.

ესე ყოველი არიან უმეშქობითნი მებრ შემოქმედებითისა შესასუდავისა.

§ 45.

გვ-სასუდ ესენიცა ზირველისა უღლულებისა ქუჩაშე შეცუელი ზმნანი სსმით-გარდასლუთნი ღ მინობლ-სსმით-გარდასლუთნიცა წარმონი უმეშქობითთა ზმნათაგან, მიმოისრებიან. მაგალითი:

ვბრწინეშუ.	ვ	ლ	ე
ესე უმეშქ სსხსა უღლულებისა ქუჩაშე დაიდუა.			
ვბრწინეშუნიუ.	ე	ლ	ე
ვაკლინიუ.	ე	ლ	ე
ესე უმეშქ სსხსა უღლულებისა ქუჩაშე დაიდუა.			
ვაკლინიუნიუ.	ე	ლ	ე
ვატქმეკ.	ე	ლ	ე
ესეცა სსხსა უღლულებისა ქუჩაშე დაიდუა.			
ვატქმეკნიუ.	ე	ლ	ე
ვატქმუნუ.	ე	ლ	ე
ესეცა სსხსა უღლულებისა ქუჩაშე დაიდუა.			
ვატქმუნუნიუ.	ე	ლ	ე
ვადგამ.	დგ	ა	დგ
ესეცა სსხსა უღლულებისა ქუჩაშე დაიდუა.			
ვადგამეკნიუ.	ე	ლ	ე
ვანინუ.	ე	ლ	ე
ესეცა სსხსა უღლულებისა ქუჩაშე დაიდუა.			
ვანინუნიუ.			

თუხ მეორისა ზმნათა უღლულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.

თავი ზ.

§ 46.

ცნობა მეორისა უღლულებისა ზმნათასა ღ ქუჭუ მისსა შეცულთა ესე არს.

უღლულება მეორე შეცულ-ჰყოფს ქუჭუ თუხსა ხატთა 15-ტად, რომლისა ხატნი არიან ესენი: 1, შვიშიშუარამ. ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: შვიშიშუარე ღ მეორობადსა შინა მ. მაგალითებრ: შვიში-შუარო, ღ ესე იქმნების სხმით-გარდასლუთადცა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუ-თად ღ ხუთთაჲე ხატთა ქუჭუ შირ-ნაკლისათა მოხრილ, ვითარ იგი არს მოხრილ ზმნად შირკელისა უღლულებისა, შირკელისა ხატისა, (§ 14). 2, ბანმჰსწმედ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: ბანმჰსწმიდე ღ მეორობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ბანმჰსწმიდე ღ ესე არა იქმნების სხმით-გარდასლუთად, არამედ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად, ღ არცაღა მიმოიხრების შირ-ნაკლისა: მესამესა, მეოთხესა ღ მეხუთესა ხატსა ქუჭუ, ვიდრემდის არა იქცეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. 3, ალმლიე. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალი-თებრ: ალმლიე, ღ მეორობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ალმლიო. ესეცა მეორისა ხატისებრ იქცევის სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ შირ-ნაკლთა. 4, მჰმჰ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მჰმჰუ, ღ მეო-რობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰმჰო, ესე არა იქცევის სხმით-გარდასლუ-თად, ვიდრე არა დაიდუას უღლულებისა ამის შირკელისა ხატისა ქუჭუ; ხოლო შირ-ნაკლისა ხატთა ქუჭუ მესამისა, მეოთხისა ღ მეხუთისათა მიმოიხრების, ვითარ იგი არს მოხრილ ზმნად შირკელისა უღლულებისა შირკელისა ხატისა. (§ 34). 5, მჰრმჰ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მჰრმ-ჰე, ღ მეორობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰრმჰო. ესე იქცევის სხმით-გარ-დასლუთადცა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად ღ შირ-ნაკლთა ხატთა მიმოხრილ შირკელისა ღ მეორისათა. გარნა მესამისა, მეოთხისა ღ მეხუთისა შირ-ნაკლთა ხატთა ქუჭუ არ მიმოიხრების, ვიდრე არა იქცეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლუ-თად. 6, დამსამე. ესე სრულსა შინა საშუალ შემოიუჰანს მ. მაგალითებრ: დამეც, ღ მეორობადსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: დამეცე, ესე სხუას ხატისა ქუჭუ დადებული იქცევის სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: დამამეცინემ. ხოლო მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: დამამე-ცინემინემ, ხოლო შირ-ნაკლისა ხუთთაჲე ხატთა ქუჭუ მესამისა, მეოთხისა ღ მეხუთისათა მიმოიხრების იქცეს რა სხმით-გარდასლუთად, ანუ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. 7, ბაწმინ. ესე დაღათუ მჰსკავსი არს სხმით-გარდასლუ-თისა, მაგრა ერთისაგან შირისა მოქმედება, რომელსა წყინემ—ჰსნანს უსაშუა-ლოდ სხუას შირისა მიმართ ღ ესე სრულსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალი-

თებრ: ვაწყინე, ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვაწყინო, ესე იქცევის სხმით-გარდასლჯთადღა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთად, ხოლო პირ-ნაკლთა ხატთა ქუჭრე მითმობრების კითა არიან ამის უღლჯლებისა ხატნი. (5, 6). 8, ვპქმქ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ვპქმქე, ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვპქმქო, ხოლო სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა, ღ პირ-ნაკლთა იქცევის, კითა უღლჯლებისა ამის ხატო. (6). 9, ვპწმრ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ვპწმრე, ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვპწმრო, ხოლო სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა, ღ პირ-ნაკლთა იქცევის, კითა უღლჯლებისა ამის ხატო. (5). 10, ვპლმს. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ვპლმსე ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვპლმსო. ხოლო სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა ღ პირ-ნაკლთა იქცევის კითა უღლჯლებისა ამის ხატო. (6). 11, ვპშრმშ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ვპშრმშე, ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვპშრმშო, ხოლო სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა ღ პირ-ნაკლთა იქცევის კითა უღლჯლებისა ამის ხატო. (5). 12, ვპხლმჩ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ვპხლმჩე, ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვპხლმჩო, ხოლო სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ, ღ პირ-ნაკლთა იქცევის, კითა უღლჯლებისა ამის ხატო. (6). 13, მომირმწ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მომირმწე ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: მომირმწო, ხოლო სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა, ღ პირ-ნაკლთა იქცევის კითა უღლჯლებისა ამის ხატო. (5). 14, ვპსძძძ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ვპსძძძე ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვპსძძძო. ხოლო სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა ღ პირ-ნაკლთა იქცევის, კითა უღლჯლებისა ამის ხატო. (6). 15, ვპპლმჟ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ვპპლმჟე ღ მყოობადსა შინა ო. მაგალითებრ: ვპპლმჟო. ხოლო სხმით-გარდასლჯთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა ღ პირ-ნაკლთა, იქცევის კითა უღლჯლებისა ამის ხატო. 5, 6, ღ სხუნანი.

თჯს მეორისა უღლჯლებისა, მეშვიდისა ხატისა მიმობრისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 47.

სახლერებითისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მხლოობითად. ვაწყენ.

აწყენა.

აწყენს.

ძრავლობითად. ვაწყენთ.

აწყენთ.

აწყენს.

ნამყოფა უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაწუენდი.	აწუენდი.
მრავლობითად.	გაწუენდით.	აწუენდით.

აწუენდა.
აწუენდებ.

ნამყოფა სრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაწუენე.	აწუენე.
მრავლობითად.	გაწუენეთ.	აწუენეთ.

აწუენა.
აწუენეს.

ნამყოფა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	მიწუენიეს.	გიწუენიეს.
მრავლობითად.	გაწუენიეს.	გიწუენიესთ.

უწუენიეს.
უწუენიესთ.

ნამყოფა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გეწუენა.	გეწუენა.
მრავლობითად.	გეწუენათ.	გეწუენათ.

ეწუენა.
ეწუენათ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	ვაწუენო.	აწუენო.
მრავლობითად.	გაწუენოთ.	აწუენოთ.

აწუენოს.
აწუენონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფა.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აწუენე, ნუ აწუენ.	აწუენოს, ნუ აწუენს.
მრავლობითად.	აწუენეთ, ნუ აწუენთ.	აწუენონ, ნუ აწუენებ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	აწუენდე, ნუ აწუენდე.	აწუენდე, ნუ აწუენდეს.
მრავლობითად.	გაწუენდეთ, ნუ გაწუენდეთ.	აწუენდეთ, ნუ აწუენდებ.
მრავლობითად.	წუენდეთ.	აწუენდეთ.

საწადისისა სქესისა აწყოფა და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაწათე გაწუენდე.	აწუენდე.	აწუენდეს.
მრავლობითად.	გაწათე გაწუენდეთ.	აწუენდეთ.	აწუენდებ.

ნამყოფა უსრული.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაწათე გაწუენდი.	აწუენდი.	აწუენდის.
მრავლობითად.	გაწათე გაწუენდით.	აწუენდით.	აწუენდიან.

ნამყოფა სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფობითად.	გაწათე მიწუენიეს.	გიწუენიეს.	უწუენიეს.
მრავლობითად.	გაწათე გაწუენიეს.	გიწუენიესთ.	უწუენიესთ.

ნამყოფ უფსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ მეწყინა.	ბეწყინა.
მრავლობითად.	ვაშათუ გუწყინა.	ბეწყინათ.

ეწყინა.
ეწყინათ.

ხოლო ჯპოტეტიკაჲსათჳს მებრივე.

უჩინოჲსა სქესისა აწ-მყოფ.
 მყოფადი.
 შიძლეობა აწ-მყოფ.

მაგალითად: წყენად.
 მაგალითად: წყენადი.
 მაგალითად: მწყენელი, მწყენელისა,
 მწყენელსა, მწყენელი.

ნამყოფ სრული, უსრულესი ჭ უფსრულესი.
 მყოფადი.
 სასკლ-ზმნა.

მაგალითად: წყენილი.
 მაგალითად: საწყენელი.
 მაგალითად: წყენა, წყენისა, წყენა-
 სა, წყენაჲ.

თჳს ვნებითისა მისვე ნატისა.

§ 48.

საზღერებითისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გიწყინები.	იწყინები.
მრავლობითად.	გიწყინებით.	იწყინებით.

იწყინების.
იწყინებიან.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გიწყინებოდი.	იწყინებოდი.
მრავლობითად.	გიწყინებოდით.	იწყინებოდით.

იწყინებოდის.
იწყინებოდინ.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გიწყინე.	იწყინე.
მრავლობითად.	გიწყინეთ.	იწყინეთ.

იწყინა.
იწყინეს.

ნამყოფ უფსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	წყინებულ-ვარ.	წყინებულ-სარ.
მრავლობითად.	წყინებულ-ვართ.	წყინებულ-სართ.

წყინებულ-არს.
წყინებულ-არინ.

ნამყოფ უფსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	წყინებულ-ვიყუ.	წყინებულ-იყუ.
მრავლობითად.	წყინებულ-ვიყუწნით.	წყინებულ-იყუწნით.

წყინებულ-იყო.
წყინებულ-იყუწნ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიწყინო.	იწყინო.
მრავლობითად.	ვიწყინოთ.	იწყინოთ.

იწყინოს.
იწყინონ.

პრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად. იწყინე, ნუ იწყინები.
მრავლობითად. იწყინეთ, ნუ იწყინებთ.

იწყინოს, ნუ იწყინებოს.
იწყინონ, ნუ წყინებთან.

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. იწყინებოდე, ნუ იწყინებოდე. იწყინებოდეს, ნუ იწყინებოდეს.
მრავლობითად. იწყინებოდეთ, ნუ იწყინებოდეთ, იწყინებოდენ, ნუ
მრავლობითად. იწყინებოდეთ. იწყინებოდეთ. იწყინებოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. გაშათუ იწყინებოდე. იწყინებოდე. იწყინებოდეს.
მრავლობითად. გაშათუ იწყინებოდეთ. იწყინებოდეთ. იწყინებოდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად. გაშათუ იწყინებოდი. იწყინებოდი. იწყინებოდის
მრავლობითად. გაშათუ იწყინებოდით. იწყინებოდით. იწყინებოდინ.

ნამყოა სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. გაშათუ წყინებულ-ვარ. წყინებულ-სარ. წყინებულ-არს.
მრავლობითად. გაშათუ წყინებულ-ვართ. წყინებულ-სართ. წყინებულ-არსან.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად. გაშათუ წყინებულ-ვიყავ. წყინებულ-იყავ. წყინებულ-იყო.
მრავლობითად. გაშათუ წყინებულ-ვიყუნით. წყინებულ-იყუნით. წყინებულ-იყუნენ.

სოლო ჯმოტეტოკასათჯს მებრივე.

თჯს მეორისა უდღჯღებისა, მეშვიდისა ხატისა სხმით-გარდა-
სდღჯისა მიმობნრაჲ ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 49.

საზღერებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაწყენინებ. აწყენინებ. აწყენინებს.
მრავლობითად. ვაწყენინებთ. აწყენინებთ. აწყენინებენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად. ვაწყენინებდი. აწყენინებდი. აწყენინებდის
მრავლობითად. ვაწყენინებდით. აწყენინებდით. აწყენინებდინ.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაწყენინე.	აწყენინე.	აწყენინა.
მრავლობითად.	ვაწყენინეთ.	აწყენინეთ.	აწყენინეს.

ნამყოფ უსრულესი:

მაგალითი:

მსოფლობითად.	მიწყენინებეს.	გიწყენინებეს.	უწყენინებეს.
მრავლობითად.	გაწყენინებეს.	გიწყენინებესთ.	უწყენინებესთ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	მეწყენინებინა.	გეწყენინებინა.	ეწყენინებინა.
მრავლობითად.	გეწყენინებინათ.	გეწყენინებინათ.	ეწყენინებინათ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაწყენინო.	აწყენინო.	აწყენინოს.
მრავლობითად.	ვაწყენინოთ.	აწყენინოთ.	აწყენინონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აწყენინე, ნუ აწყენინებ.	აწყენინოს, ნუ აწყენინებ.
მრავლობითად.	აწყენინეთ, ნუ აწყენინებთ.	აწყენინონ, ნუ აწყენინებთ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	აწყენინებდე, ნუ აწყენინებდე.	აწყენინებდეს, ნუ აწყენინებდეს.
მრავლობითად.	გაწყენინებდეთ, ნუ ვაწყენინებდეთ.	აწყენინებდეთ, აწყენინებდენ, ნუ აწყენინებდენ.
მრავლობითად.	უენინებდეთ.	ნუ აწყენინებდეთ.

საწადისისა სქესისა აწყოფ და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვაწყენინებდე.	აწყენინებდე.	აწყენინებდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ ვაწყენინებდეთ.	აწყენინებდეთ.	აწყენინებდენ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ ვაწყენინებდი.	აწყენინებდი.	აწყენინებდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვაწყენინებდით.	აწყენინებდით.	აწყენინებდიან.

ნამყოფ სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ მიწყენინებეს.	გიწყენინებეს.	უწყენინებეს.
მრავლობითად.	გაშათუ გაწყენინებეს.	გიწყენინებესთ.	უწყენინებესთ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ მეწყენინებინა.	გეწყენინებინა.	ეწყენინებინა.
მსოფლობითად.	გაშათუ გეწყენინებინათ.	გეწყენინებინათ.	ეწყენინებინათ.

უზინო-მას სქესის აწმეო-
მეო-ბადი.
მიმლეობა აწმეო-
მეო-ბადი.

მაგალითად: წყინებად.
მაგალითად: წყინებადი.
მაგალითად: მაწყინებელი, მაწყინებე-
ლისა, მაწყინებელსა, მაწყინებელი.

ნამეო-მ სრული, უსრულესი და უუსრულესი.
მეო-ბადი.
სასკე-ზმნა.

მაგალითად: წყინებული.
მაგალითად: საწყინებელი.
მაგალითად: წყინება, წყინებისა, წყი-
ნებასა, წყინება-
მეო-ბადი.

§ 50.

ზოლო ვნებითი ზმნის ამის სხმი-გარდასლჯათის იქმნების, მეზრ ზემო
გარდადებულია, პირველ სახის ზმნის ვნებითის ყოველთა შინა დროსა და
სქესსა, ვითარ იგი გარდაიცა. (§ 48).

§ 51.

იულჯანვე მეორისა ამის უღლჯლებისა ქქქქე შემოქმედებისა. მაგალითებრ:
ზმნანი შემოქმედებითის სატნი უმეშქქობითნი. მაგალითი:

განვიღვძებ.	განვიღვძე.	განვიღვძო.	განვიღვძე.
დავიძინებ.	დავიძინე.	დავიძინო.	დავიძინე.
ვისარებ.	ვისარე.	ვისარო.	ვისარე.
ქქსუფევე.	ქქსუფევედ.	ქქსუფევე.	ქქსუფევედ.

ზოლო გუჯრი არს მეორისავე ქქქქე უღლჯლებისა უმეშქქობითისა ზმნი-
სა დაბოლოება-მ ორ-ემოვანითა. მაგალითებრ: მჭბიე. ზოლო შესრულდების
სსჯსა უღლჯლებისა, უმეშქქობითისაგან ზმნისა რომელა. მმმმმმ.

§ 52.

ზოლო მეორისა ამის უღლჯლებისა ქქქქე შეცუენი ზმნანი უმეშქქობი-
თნი ყოველნი ზემოსსენებულნი იქქქქიან გარდა ორ ემოვანითა დაბოლოებული-
სა, სხმი-გარდასლჯათად და მრჩობლ-სხმი-გარდასლჯათად. ამისვე მეორისა
უღლჯლებისა პირველისა სატნისა ქქქქე. მაგალითი:

განვადვძებ.	ვ	ო	ვ
განვადვძებინებ.	ვ	ო	ვ
დავადინებ.	ვ	ო	ვ
დავადინებინე.	ვ	ო	ვ
ვასარებ.	ვ	ო	ვ
ვასარებინებ.	ვ	ო	ვ

ვასუფეკობ.	0	0	0
ვასუფეკობინებ.	0	0	0

დ ორ-კმოკანითა დაბოლოებული იგი იქცევის სსმით-გარდასლჯთად ზმნი-
თა ამით, რომელა მამამი, ვინათგან აქუს ბნებაჲ მისი.

თვს მესამისა ზმნათა უღლჯლებისა დ მიმოხრათა მათთა.

თავი 0.

§ 53.

წინა დაჭესდებთ ზედ-მიწეკნილებასა ჩუქნსა, მესამისა ზმნათა უღლჯლებისა
დ ქუჭუქუ მისსა შეცუღლასა შემდგომთა შინა.

უღლჯლება მესამე შეცუღლ-ჭყოფს ქუჭუქუ თვისსა სატთა შეიღთა: 1, მატ-
უშუბ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს 0. მაგალითებრ: დ მატუშუ დ მეო-
ბადსა შინა 0. მაგალითებრ: მატუშო. ხოლო იქცევის ესე სსმით-გარდა-
სლჯთად, ნაკუჭთ შესახედავით მრჩობლ-სსმით-გარდასლჯთისა. მაგალითებრ:
მატუშუბინებ დ მრჩობლ-სსმით-გარდასლჯთად. მაგალითებრ: მატუშუბინებ-
ნებ. ხოლო მიმოხრების სატთა ქუჭუქუ პირველისა დ მეორისა პირ-ნაკლთა-
თა, ამისკე უღლჯლებისა დ ამისთა სატთა ქუჭუქუ. მაგალითებრ: 2, ბატუშუბ,
ბატუშუბს. 2, მატუშუბ, მატუშუბს. ხოლო მესამისა, მეოთხისა დ მეს-
უთისა პირ-ნაკლთა სატთა ქუჭუქუ, არა მიმოხრების პირველ-სახედ, კიდრემდის
არა იქცეს მრჩობლ-სსმით-გარდასლჯთად. მაგალითებრ: 3, მატუშუბინებ,
მატუშუბინებ. 4, ბატუშუბინებ, მატუშუბინებ. 5, მატუშუბინებ,
მატუშუბინებ. 2, მატუშუბ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს 0. მაგალი-
თებრ: მატუშუბთ დ მეოთხადსა შინა 0. მაგალითებრ: მატუშუბთ. ესე იქცევის
დაღათუ სსმით-გარდასლჯთად დ მრჩობლ-სსმით-გარდასლჯთად. დ მიმოხრების
პირველისა დ მეორისა პირ-ნაკლთა სატთა ქუჭუქუ პირველისამებრ სახისა ყო-
ველსავე შინა კანონისა მათისა, მაგრა არა თვისისა საკუთარისა უღლჯლები-
სა ქუჭუქუ იქცევის დ მიმოხრების. ხოლო მესამისა, მეოთხისა დ მეს-
უთისა პირ-ნაკლთა სატთა ქუჭუქუ არ მიმოხრების, კიდრემდის არა იქცეს მრჩობლ-
სსმით-გარდასლჯთად. 3, მატუშუბ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს 0. მა-
გალითებრ: მატუშუბთ დ მეოთხადსა შინა 0. მაგალითებრ: მატუშუბთ. ესე
იქცევის სსმით-გარდასლჯთად სსჯსა უღლჯლებისა ქუჭუქუ სსჯთარე შესახედავი-
თა. მაგალითებრ: მატუშუბინებ. დ მრჩობლ-სსმით-გარდასლჯთად. მაგალითებრ:
მატუშუბინებინებ. ხოლო პირველისა დ მეორისა პირ-ნაკლთა სატთა ქუჭუქუ

მოხრილებს უოკუელსავე შინა კანონისაჲს მათისა, მაგრამ არა მესამისა და მეოთხისა და მეხუთისა ხატთა ქრისტე, ვიდრემდის არა იქცეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითად. 4, მჰსწმსლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰსწმსლ და მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰსწმსლ. ხოლო აქრეს ქრეკაჲ სხმით-გარდასლვითად და მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითად და მოხრილებსაჲ სუთთა ხატთა ქრისტე ჰირ ნაკლთასა, მსგავსად მეორისა ხატისა, რომელა მჰსტსმ. 5, მჰსწმსლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰსწმსლ და მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰსწმსლ. ხოლო ცნობა ხატისა ამის სხმით-გარდასლვითა-მიმართ და მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითა, და სუთთაჲ ხატთა-მიმართ ჰირ-ნაკლთასა არს მჰსგავსად მეორისა და მესამისა ხატისა ზემო დადებულისა. 6, ალმჰსტმჰსლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ალმჰსტმჰსლ და მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებრ: ალმჰსტმჰსლ. ხოლო ცნობა ამის ხატისა სხმით-გარდასლვითა-მიმართ და მრჩობლ-სხმით-გართასლვითა და სუთთა-ჲ ხატთა-მიმართ ჰირ-ნაკლთასა არს მჰსგავსად ხატთა მეორისა, მესამისა და მეხუთისათა. 7, მმმხმსლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მმმხმსლ და მეოთხადსა შინა მ. მაგალითებრ: მმმხმსლ. ხოლო ცნობა ხატისა ამის სხმით-გარდასლვითა-მიმართ და მრჩობლ-სხმით-გარდასლვითა და სუთთაჲ ხატთა მიმართ ჰირ-ნაკლთასა, არს მსგავსად ხატთა მეორისა და მესამისა, და შემდგომთა ხატთასა.

თჳს მესამისა უდღვლდებისა მესამისა ხატისა მიმოხრისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 54.

	საზღვრებითისა სქესისა აწყოჲ.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვჰგჳქმ.	ჰგჳქმ.	ჰგჳქმს.
მრავლობითად.	ვჰგჳქმთ.	ჰგჳქმთ.	ჰგჳქმენ.
	ნამყოჲ უხრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვჰგჳქმდი.	ჰგჳქმდი.	ჰგჳქმდის.
მრავლობითად.	ვჰგჳქმდით.	ჰგჳქმდით.	ჰგჳქმდიან.
	ნამყოჲ სრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ვჰგჳქმე.	ჰგჳქმე.	ჰგჳქმეა.
მრავლობითად.	ვჰგჳქმეთ.	ჰგჳქმეთ.	ჰგჳქმეს.
	ნამყოჲ უსრული.		მაგალითი:
მხოლობითად.	გიგჳქმიეს.	გიგჳქმიეს.	უგჳქმიეს.
მრავლობითად.	გიგჳქმიესთ.	გიგჳქმიესთ.	უგჳქმიესთ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	მეგუქმას.	ბებუქმას.	ებუქმას.
მრავლობითად.	გუქმგუქმას.	ბებუქმასათ.	ებუქმასათ.

მყოლობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გჭუქმრო.	ჭუქმრო.	ჭუქმროს.
მრავლობითად.	გჭუქმროთ.	ჭუქმროთ.	ჭუქმრონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ჭუქმრე, ნუ ჭუქმრე.	ჭუქმროს, ნუ ჭუქმრის.
მრავლობითად.	ჭუქმრეთ, ნუ ჭუქმრით.	ჭუქმრონ, ნუ ჭუქმრენ.

მყოლობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ჭუქმრდე, ნუ ჭუქმრდე.	ჭუქმრდეს, ნუ ჭუქმრდეს.	
მრავლობითად.	გჭუქმრდეთ, ნუ	ჭუქმრდეთ,	ჭუქმრდენ, ნუ
მრავლობითად.	გჭუქმრდეთ.	ნუ ჭუქმრდეთ.	ჭუქმრდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფი და მყოლობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ გჭუქმრდე.	ჭუქმრდე.	ჭუქმრდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ გჭუქმრდეთ.	ჭუქმრდეთ.	ჭუქმრდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ გჭუქმრდი.	ჭუქმრდი.	ჭუქმრდის.
მრავლობითად.	გაშათუ გჭუქმრდით.	ჭუქმრდით.	ჭუქმრდიან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ მიგუქმრე.	გიგუქმრე.	უგუქმრე.
მრავლობითად.	გაშათუ მიგუქმრეთ.	გიგუქმრეთ.	უგუქმრეთ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ მეგუქმას.	ბებუქმას.	ებუქმას.
მრავლობითად.	გაშათუ გუქმგუქმას.	ბებუქმასათ.	ებუქმასათ.

სოფლი ჯანოტეტიკასათხს მებრევე.

უჩინოებისა სქესისა აწმყოფი.

მაგალითი: გუქმად.

მყოლობადი:

მაგალითი: გუქმადი.

მიმდებარა აწმყოფი.

მაგალითი: მგუქმეული, მგუქმელისა, მგუქმეულსა, მგუქმეული.

ნამყოფი სრული, უსრულესი და უუსრულესი. მაგალითი: გუქმეული.

მყოლობადი.

მაგალითი: საგუქმეული.

სასკულაზმისა.

მაგალითი: გუქმას, გუქმისა, გუქმასა, გუქმასა.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 55.

	საზღერებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვიგუჭმუბი.	იგუჭმუბი.	იგუჭმუბის.
მრავლობითად.	ვიგუჭმუბით.	იგუჭმუბით.	იგუჭმუბიან.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვიგუჭმუბეოდი.	იგუჭმუბეოდი.	იგუჭმუბეოდის.
მრავლობითად.	ვიგუჭმუბეოდით.	იგუჭმუბეოდით.	იგუჭმუბეოდიან.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვიგუჭმუ.	იგუჭმუ.	იგუჭმუა.
მრავლობითად.	ვიგუჭმუთ.	იგუჭმუთ.	იგუჭმუს.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გუჭმუელ-ვარ.	გუჭმუელ-ხარ.	გუჭმუელ-არს.
მრავლობითად.	გუჭმუელ-ვართ.	გუჭმუელ-ხართ.	გუჭმუელ-არიან.
	ნამყოა უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გუჭმუელ-ვიყავ.	გუჭმუელ-იყავ.	გუჭმუელ-იყო.
მრავლობითად.	გუჭმუელ-ვიყუჭნით.	გუჭმუელ-იყუჭნით.	გუჭმუელ-იყუჭენ.
	მყობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვიგუჭმომ.	იგუჭმომ.	იგუჭმომს.
მრავლობითად.	ვიგუჭმომთ.	იგუჭმომთ.	იგუჭმომან.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოლობითად.	იგუჭმუ, ნუ იგუჭმუბი.	იგუჭმომს, ნუ იგუჭმუბის.	
მრავლობითად.	იგუჭმუთ, ნუ იგუჭმუბით.	იგუჭმომან, ნუ იგუჭმუბიან.	
	მყობადი:		მაგალითი:
მსოლობ.	იგუჭმუბეოდე, ნუ იგუჭმუბეოდე.	იგუჭმუბეოდეს, ნუ იგუჭმუბეოდენ.	
მრავლობითად.	ვიგუჭმუბეოდეთ, ნუ	იგუჭმუბეოდეთ, იგუჭმუბეოდენ, ნუ	
მრავლობითად.	ვიგუჭმუბეოდეთ.	ნუ იგუჭმუბეოდეთ.	იგუჭმუბეოდენ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოა დ. მყობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გაშათუ ვიგუჭმუბეოდე.	იგუჭმუბეოდე.	იგუჭმუბეოდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ ვიგუჭმუბეოდეთ.	იგუჭმუბეოდეთ.	იგუჭმუბეოდენ.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გაშათუ ვიგუჭმუბეოდი.	იგუჭმუბეოდი.	იგუჭმუბეოდის.
მრავლობითად.	გაშათუ ვიგუჭმუბეოდით.	იგუჭმუბეოდით.	იგუჭმუბეოდიან.

ნამყოფ სრული ღ უსრულესი.

მხოლოდობითად.	გაშათუ გუჭმულ-ვარ.	გუჭმულ-სარ.
მრავლობითად.	გაშათუ გუჭმულ-ვართ.	გუჭმულ-სართ.

მაგალითი:
 გუჭმულ-არს.
 გუჭმულ-არინს.

ნამყოფ უსრულესი.

მხოლოდობითად.	გაშათუ გუჭმულ-ვიუავ.	გუჭმულ-იუავ.
მრავლობითად.	გაშათუ გუჭმულ-ვიუჭნით.	გუჭმულ-იუჭნით.

მაგალითი:
 გუჭმულ-იუო.
 გუჭმულ-იუჭნენ.

ხოლოა ჯმოტეტიკაჲსათჳს მებრეიკე.

თჳს მესამისა უდღუღლებისა, მესამისა ხატისა სხმით-გარდასდღუღთისა მიმოხრაჲ ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 56.

საზღურებითისა სქესისა აწყოფა.

მხოლოდობითად.	ვაგუჭმინე.	ავუჭმინებ.
მრავლობითად.	ვაგუჭმინებთ.	ავუჭმინებთ.

მაგალითი:
 ავუჭმინებს.
 ავუჭმინებენ.

ნამყოფ უსრული.

მხოლოდობითად.	ვაგუჭმინებდი.	ავუჭმინებდი.
მრავლობითად.	ვაგუჭმინებდით.	ავუჭმინებდით.

მაგალითი:
 ავუჭმინებდის.
 ავუჭმინებდინს.

ნამყოფ სრული.

მხოლოდობითად.	ვაგუჭმინე.	ავუჭმინე.
მრავლობითად.	ვაგუჭმინეთ.	ავუჭმინეთ.

მაგალითი:
 ავუჭმინა.
 ავუჭმინეს.

ნამყოფ უსრულესი.

მხოლოდობითად.	მიგუჭმინებეიეს.	გიგუჭმინებეიეს.
მრავლობითად.	კვიგუჭმინებეიეს.	გიგუჭმინებეიესთ.

მაგალითი:
 უგუჭმინებეიეს.
 უგუჭმინებეიესთ.

ნამყოფ უსრულესი.

მხოლოდობითად.	მეგუჭმინა.	გეგუჭმინა.
მრავლობითად.	გუჭმეგუჭმინა.	გეგუჭმინათ.

მაგალითი:
 ეგუჭმინა.
 ეგუჭმინათ.

მყოფადი.

მხოლოდობითად.	გავუჭმინო.	ავუჭმინო.
მრავლობითად.	ვავუჭმინოთ.	ავუჭმინოთ.

მაგალითი:
 ავუჭმინოს.
 ავუჭმინონ.

საზღურებითისა სქესისა აწყოფა.

მხოლოდობითად.	ავუჭმინე, ნუ ავუჭმინებ.	ავუჭმინოს, ნუ ავუჭმინებს.
მრავლობითად.	ავუჭმინე, ნუ ავუჭმინებთ.	ავუჭმინონ, ნუ ავუჭმინებენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	აგუჭმინებდე, ნუ აგუჭმინებდე.	აგუჭმინებდეს, ნუ აგუჭმინებდეს.
მრავლობითად.	გაგუჭმინებდეთ, ნუ აგუჭმინებდეთ,	აგუჭმინებდენ, ნუ აგუჭმინებდენ.
მრავლობითად.	ვაგუჭმინებდეთ.	ნუ აგუჭმინებდეთ.
		აგუჭმინებდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა ღ მყოფადი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათუ ვაგუჭმინებდე.	აგუჭმინებდე.	აგუჭმინებდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ ვაგუჭმინებდეთ.	აგუჭმინებდეთ.	აგუჭმინებდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი.

მხოლოდითად.	გაშათუ ვაგუჭმინებდი.	აგუჭმინებდი.	აგუჭმინებდის.
მრავლობითად.	გაშათუ ვაგუჭმინებდით.	აგუჭმინებდით.	აგუჭმინებდიან.

ნამყოა სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათუ მიგუჭმინებეიეს.	გიგუჭმინებეიეს.	უგუჭმინებეიეს.
მრავლობითად.	გაშათუ გუგუჭმინებეიესთ.	გიგუჭმინებეიესთ.	უგუჭმინებეიესთ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათუ მეგუჭმინა.	გეგუჭმინა.	ეგუჭმინა.
მრავლობითად.	გაშათუ გეგუჭმინათ.	გეგუჭმინათ.	ეგუჭმინათ.

ხოლო ჯბოტეტიკამსათჯს მეტრევე.

უჩინოამსა სქესისა აწმყოა.
 მყოფადი.
 მიმღეობა აწმყოა.

მაგალითი: გუჭმინებად.
 მაგალითი: გუჭმინებადი.
 მაგალითი: მეგუჭმინებელი, მეგუჭმი-
 ნებელისა, მეგუჭმინებულსა, მეგუჭმინებელი.

ნამყოა სრული, უსრულესი ღ უუსრულესი.
 მყოფადი.
 სასკლჴმნა.

მაგალითი: გუჭმინებული.
 მაგალითი: საგუჭმინებელი.
 მაგალითი: გუჭმინება, გუჭმინები-
 სა, გუჭმინებასა, გუჭმინებაა.

§ 57.

ხოლო კნებითი ჴმნისა ამის, სსმით-გარდასლჯთისა, იქმნების მეტრ ჴემო-
 გარდადებულისა ჴირველისა სასისა ჴმნისა კნებითისა ეოკელთა შინა დროსა
 ღ სქესისა ვითარტა გარდაიტა. (§ 55).

§ 58.

ხოლო ჴმნანი უმეშუჭრობითნი მესამესა ამას უღლჯლებასა ქუჭრე თჯსსა
 არა აქუნ შიგულნი.

თუხ მეოთხისა ზმნათა უღლულებიწა ღ მიმოხრათა მათთა.

თავი თ.

§ 59.

მეოთხისა მიმართ უღლულებისა ზმნათასა გამოცდილთა უღლულებისა გუჯართა შორის ვპოუნით სამობაჲ ესე იგი ანუ განიკიდურებს ბოლოდ ი. მაგალითებრ: ბანმჰხლი, ანუ შედგომად მაულუბელისა მიუღიეს უკმოჲ ერთი ოდენ. მაგალითებრ: მსურის ღ ანუ დაბოლოებულ-არს ორ-კმოჯანითა. მაგალითებრ: მჰსწადნოა. ხოლო მეოთხე ესე უღლულება მებრ ჰირეკელისა გუჯარისა შეიცავს ჭქწჷ. თუხსა ხატთა ათთა: 1, ბანმჰხლი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ბანმჰხალე ღ მეორობდასა შინა ო. მაგალითებრ: ბანმჰხალო. ხოლო იჭტეკის ესე სხმით-გარდასლუთად სხუას უღლულებისა ჭქწჷ გუჯართა მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთისათა, მაგალითებრ: ბანმჰხლემინემბ. ხოლო მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: ბანმჰხლემინემბინემბ, ღ მიმოხრების ჰირ-ნაკელისა ხატთა ჭქწჷ ჰირეკელისა ღ მეორისათა უოკელთაჲე შინა. ხოლო ხატ-თა ჭქწჷ. მესამისა, მეოთხისა ღ მეხუთისათა არა მიმოხრების, ვიდრე არა იჭტეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. 2, მჰმპი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰმპე ღ მეორობდასა შინა ო. მაგალითებრ: მჰმპო. ხოლო ცნობა ხატისა ამის სხმით-გარდასლუთათა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთათა ღ ხუთთაჲე ხატთა მიმართ ჰირ-ნაკელთასა არს მჰსგაკასად ჰირ-ეკელისა ხატისა. 3, მჰმწლი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰმწალე ღ მეორობდასა შინა ო. მაგალითებრ: მჰმწალო. ხოლო იჭტეკის ესე სხმით-გარდასლუთათა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთათა ღ ხუთთა-ჲე ხატთა მიმართ ჰირ-ნაკელთასა ზემო ხატთაჲებრ. 4, მინხნი. ესე სრულსა შინა საშუალ შემოიუქანს ე ღ დაბოლოებების უკმოჲთა მაგალითებრ: მინხენ ღ მეორობდასა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მინხენა. ხოლო იჭტეკის ესე სხმით-გარდასლუთათა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთათა ღ ხუთთაჲე ხატთა მიმართ, ჰირ-ნაკელთასა ზემოთა ხატთაჲებრ. 5, მჰსჰრი. ესე სრულსა შინა საშუალ შემოიუქანს ე. დაბოლოებების უკმოჲთა. მაგალითებრ: მჰსჰერ ღ მეორობდასა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰსჰრა. ხოლო იჭტეკის სხმით-გარდასლუთათა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთათა ღ ხუთთაჲე ხატ-თა მიმართ ღ ჰირ-ნაკელთასა ზემოთა ხატთაჲებრ. 6, მჰმწჰსნი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰმწჰსე ღ მეორობდასა შინა ო. მაგალითებრ: მჰმწჰსო. ხოლო იჭტეკის ესე სხმით-გარდასლუთათა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთათა ღ ხუთთაჲე ხატთა მიმართ ჰირ-ნაკელთასა ზემოთა ხატთაჲებრ. 7, მჰსტრჰნი. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მირტრჰე. რომელიცა ენებითად ამითჲე შესახდავითა ღ ნაჲუწითთა იჭმების ღ

მეობადს შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებ: **ვიტრუო.** ესევე იქმნების ენებითადგა მებრ სრულსა, ხოლო სხმით-გარდასლუთად **მატრუომბინა.** ხოლო მიმოიხრების ორთავე სატთა შინა პირ-ნაკლთასა სხჳს უღლულებისა ქქქქუ შესლუთა ღ ქქქქუ სატთა პირ-ნაკლთა მესამისა, მეოთხისა ღ მესუთისათა მიმოიხრების წარუქმედელად თჳსისა უღლულებისა მესამისა სატისა ქქქქუ. მაგალითებ: **მეტრუომბი, მტრუომბი.** მეოთხისა სატისა ქქქქუ. მაგალითებ: **მეტრუომბი, მეტრუომბი.** მესუთისა სატისა ქქქქუ, მაგალითებ: **მეტრუომბი, მეტრუომბი.** ხოლო ყოველსავე შინა ესრეთ მიმოიხრების. **8, ვილუწი.** ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებ: **ვილუწი** ღ მეობადსა შინა **მ.** მაგალითებ: **ვილუწი** ღ ესე ენებითისა მებრევე არს ღ სრულად, ხოლო არს ცნობა ამისი სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ ხუთთავე სატთა პირ-ნაკლთასა მებრ პირუელისა სატისა. **9, მკრცხი.** ესე, გარდა უსრულად, სრულსა დროსა შინა ღ სხჳთა ადიესების სხჳს უღლულებისაგან ზმნისა, რომელა **მკრცხი.** ხოლო საწადისსა სქესთა მიმართ ღ ჳპოტეტიკამსა, ღ უინომსა სქესისა, ღ მიმეობისა, ღ სასელ-ზმნისა თჳსისამებრ წარმოდგომისა იქცევის, ხოლო ცნობა ამისი სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა ღ სუთთავე სატთა მიმართ პირ-ნაკლთასა, კითარცადა არს მერვისა უღლულებისა - ვრცელს, ზმნისა უწყებასა შინა გარდამოიციემის. **10, მკრცხი.** ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებ: **მკრცხი** ღ მეობადსა შინა **მ.** მაგალითებ: **მკრცხი.** ხოლო ცნობა ამისი სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა, ღ სუთთავე მიმართ სატთა პირ-ნაკლთასა, არს პირუელისა მებრ სატისა.

გჳარი მეორე მეოთხისა უღლულებისა ქქქქუ თჳსსა შეიცავს სატსა ერთსა ოდენ. მაგალითებ: **მსურის.** ესე სხჳსა უღლულებისა ზმნისაგან, რომელა **მსურის.** ადიესების ყოველსა დროსა ღ ყოველსა სქესსა შინა, ხოლო არს ცნობა ამისი სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა, ღ სუთთავე სატთა პირ-ნაკლთასა გარდამოიციემის მერვის უღლულებისა უწყებათა შინა.

გჳარი მესამე მეოთხისა უღლულებისა ქქქქუ თჳსსა შეიცავს სატსა ერთსა ოდენ. **მკრცხი.** ესე სრულსა შინა განიკიდურებს **მ.** მაგალითებ: **მკრცხი.** ესე მებრი არს ენებითისა ღ მეობადსა შინა **მ.** მაგალითებ: **მკრცხი.** ღ ესეცა ენებითისა მებრი არს, ხოლო იქცევის ესე სხმით-გარდასლუთად სხჳს უღლულებისა ქქქქუ. მაგალითებ: **მკრცხი,** ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებ: **მკრცხი.** ხოლო მიმოიხრების პირუელისა ღ მეორისა სატთა ქქქქუ პირ-ნაკლთასა სხჳს უღლულებისა ქქქქუ შესლუთა მესამისა ღ მეოთხისა სატთა ქქქქუ ვანკლის მიმოხრით, ამისევე უღლულებისა ქქქქუ შესლუთა. ყოველნი უწეს სატნი მეოთხისა უღლულებისა სხმითავე გჳართა ქქქქუ არიან ყოველნივე. (2).

თვს გუბართა შეუდღუბათა და მიმონრათა მცოთნისა უდღუჯღუებისა,
 ჰირველის გუბარისა მეშვიდისა ხატისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 60.

	საზღურებიოთისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გჭსტრფი.	ჭსტრფი.	ჭსტრფის.
მრკულობითად.	გჭსტრფით.	ჭსტრფით.	ჭსტრფიან.
	ნამყოა უსრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გჭსტრფიდი.	ჭსტრფიდი.	ჭსტრფიდის.
მრკულობითად.	გჭსტრფიდით.	ჭსტრფიდით.	ჭსტრფიდიან.
	ნამყოა სრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გიტრფე.	იტრფე.	იტრფეა.
მრკულობითად.	გიტრფეთ.	იტრფეთ.	იტრფეს.
	ნამყოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გიტრფეის.	გიტრფეის.	უტრფეის.
მრკულობითად.	გიტრფეისთ.	გიტრფეისთ.	უტრფეისთ.
	ნამყოა უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გიტრფეა.	გიტრფეა.	ეტრფეა.
მრკულობითად.	გიტრფეათ.	გიტრფეათ.	ეტრფეათ.
	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გიტრფეა.	იტრფეა.	იტრფეას.
მრკულობითად.	გიტრფეათ.	იტრფეათ.	იტრფეან.
	ბრძანებიოთისა სქესისა აწმყოა.		მაგალითი:
მსოლობითად.	იტრფეა, ნუ იტრფეობ.	იტრფეას, ნუ იტრფეობს.	
მრკულობითად.	იტრფეთ, ნუ იტრფეობთ.	იტრფეან, ნუ იტრფეობენ.	
	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	იტრფეაღე, ნუ იტრფეაღე.	იტრფეაღეს, ნუ იტრფეაღეს.	
მრკულობითად.	გიტრფეაღეთ, ნუ	იტრფეაღეთ,	იტრფეაღენ, ნუ
მრკულობითად.	გიტრფეაღეთ.	ნუ იტრფეაღეთ.	იტრფეაღენ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოა ზ მყოობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გაშათუ ვიტრფეობღე.	იტრფეობღე.	იტრფეობღეს.
მრკულობითად.	გაშათუ ვიტრფეობღეთ.	იტრფეობღეთ.	იტრფეობღენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ კიტრფობდი.	იტრფობდი.	იტრფობდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ კიტრფობდით.	იტრფობდით.	იტრფობდინ.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გაშათუ მიტრფიეს.	კიტრფიეს.	უტრფიეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ გვტრფიეს.	კიტრფიესთ.	უტრფიესთ.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ მეტრფო.	ბეტრფო.	ეტრფო.
მსოფლობითად.	ვაშათუ გუჭტრფო.	ბეტრფოთ.	ეტრფოთ.

ხოლო ჯბოტეტიკამასთჳს მებრეკე.

უზინოამსა სქესისა აწმყოფ.	მაგალითი: ტრფობად.
მყოფობადი.	მაგალითი: ტრფობადი.
მიმღეობა აწმყოფ.	მაგალითი: მტრფობი, მტრფობისა, მტრფობსა, მტრფობი.
ნამყოფი სრული, უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითი: ტრფობილი.
მყოფობადი.	მაგალითი: სატრფობი.
სახელწმინა.	მაგალითი: ტრფობა, ტრფობისა, ტრფობასა, ტრფობამ.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 61.

საზღვრებითისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიტრფობი.	იტრფობი.	იტრფობის.
მრავლობითად.	ვიტრფობით.	იტრფობით.	იტრფობინ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	კიტრფოდი.	იტრფოდი.	იტრფოდის.
მრავლობითად.	კიტრფოდით.	იტრფოდით.	იტრფოდინ.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	კიტრფე.	იტრფე.	იტრფო.
მრავლობითად.	კიტრფეთ.	იტრფეთ.	იტრფენ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ტრფობილ-ვარ.	ტრფობილ-ხარ.	ტრფობილ-არს.
მრავლობითად.	ტრფობილ-ვართ.	ტრფობილ-ხართ.	ტრფობილ-არინ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ტრფობილ-ვიყავ.	ტრფობილ-იყავ.	ტრფობილ-იყო.
მრავლობითად.	ტრფობილ-ვიყუწნით.	ტრფობილ-იყუწნით.	ტრფობილ-იყუწნენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	გიტრო.	იტროფა.	იტროფოს.
მრავლობითად.	გიტროფთ.	იტროფთ.	იტროფონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იტროფე, ნუ იტროფობი.	იტროფოს, ნუ იტროფობის.
მრავლობითად.	იტროფეთ, ნუ იტროფობით.	იტროფონ, ნუ იტროფობიან.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იტროფადე, ნუ იტროფადე.	იტროფადეს, ნუ იტროფადეს.	
მრავლობითად.	გიტროფადეთ, ნუ იტროფადეთ,	იტროფადენ, ნუ	
მრავლობითად.	გიტროფადეთ.	ნუ იტროფადეთ.	იტროფადენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფ და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიტროფადე.	იტროფადე.	იტროფადეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიტროფადეთ.	იტროფადეთ.	იტროფადენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიტროფობდი.	იტროფობდი.	იტროფობდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიტროფობდით.	იტროფობდით.	იტროფობდიან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ტრფობილ-ვარ.	ტრფობილ-სარ.	ტრფობილ-არს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ტრფობილ-ვართ.	ტრფობილ-სართ.	ტრფობილ-არიან.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ტრფობილ-ვიყავ.	ტრფობილ-იყავ.	ტრფობილ-იყო.
მრავლ.	ვაშათუ ტრფობილ-ვიყუწნით.	ტრფობილ-იყუწნით.	ტრფობილ-იყუწნენ.

ხოლო ჯმობტეტიკამსათჯს მებრევე.

თჯის მიმონრისა მეოთხისა უდღუდღებისა პირველისა გჭარისა მეშვიდისა ხატისა სხმით-გარდასდღუთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 62.

საზღერებითისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვატროფობ.	ატროფობ.	ატროფობს.
მრავლობითად.	ვატროფობთ.	ატროფობთ.	ატროფობენ.

	ნამყოფ უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვატრეობდი.	ატრეობდი.	ატრეობდის
მრავალობითად.	ვატრეობდით.	ატრეობდით.	ატრეობდინან.

	ნამყოფ სრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვატრეე.	ატრეე.	ატრეო
მრავალობითად.	ვატრეეთ.	ატრეეთ.	ატრეეს.

	ნამყოფ უსრულესი:		მაგალითი:
მსოფლობითად.	მიტრეობიეს.	გიტრეობიეს.	უტრეობიეს.
მრავალობითად.	გიტრეობიესთ.	გიტრეობიესთ.	უტრეობიესთ.

	ნამყოფ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	მეტრეობინან.	გეტრეობინან.	ეტრეობინან.
მრავალობითად.	გეტრეობინანთ.	გეტრეობინანთ.	ეტრეობინანთ.

	მყოფობადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვატრეო.	ატრეო.	ატრეოს.
მრავალობითად.	ვატრეოთ.	ატრეოთ.	ატრეონ.

	ბრძანებითისა სქესისა აწყოფ.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ატრეე, ნუ ატრეობ.	ატრეოს, ნუ ატრეობს.	
მრავალობითად.	ატრეეთ, ნუ ატრეობთ.	ატრეონ, ნუ ატრეობენ.	

	მყოფობადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ატრეობდე, ნუ ატრეობდე.	ატრეობდეს, ნუ ატრეობდეს.	
მრავალობითად.	ვატრეობდეთ, ნუ	ვატრეობდეთ, ნუ	ვატრეობდენ, ნუ
მრავალობითად.	ვატრეობდეთ.	ვატრეობდეთ.	ვატრეობდენ.

	საწადისისა სქესისა აწყოფ და მყოფობადი.		მაგალითი:
--	--	--	-----------

მსოფლობითად.	გაშათუ ვატრეობდე.	ატრეობდე.	ატრეობდეს.
მრავალობითად.	გაშათუ ვატრეობდეთ.	ატრეობდეთ.	ატრეობდენ.

	ნამყოფ უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ვატრეობდი.	ატრეობდი.	ატრეობდის
მრავალობითად.	ვაშათუ ვატრეობდით.	ატრეობდით.	ატრეობდინან.

	ნამყოფ სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
--	---------------------------	--	-----------

მსოფლობითად.	ვაშათუ მიტრეობიეს.	გიტრეობიეს.	უტრეობიეს.
მრავალობითად.	ვაშათუ გეტრეობიესთ.	გიტრეობიესთ.	უტრეობიესთ.

ნამყოფი უფროდ.

მაგალითი:

მხოლოდობითად. გაშათე მეტრობინა.

გეტრობინა.

ეტრობინა.

მრავლობითად. გაშათე გეტრობინა.

გეტრობინათ.

ეტრობინათ.

ხალხი ჯანსაღად მუშაობს.

უნიონის სქესის აწყოფა.

მაგალითად: ტრობად.

მყოფად.

მაგალითად: ტრობადი.

მიმდებარე აწყოფა.

მაგალითად: მეტრობელი, მეტრობე
ბელისა, მეტრობელისა; მეტრობელი.

ნამყოფი სრული, უსრული და უსრული.

მაგალითად: ტრობილი.

მყოფად.

მაგალითად: სეტრობელი.

სახელმწიფი.

მაგალითად: ტრობა, ტრობისა,
ტრობისა, ტრობა.

§ 63.

ხალხი ენებითი ზმნის ამის სხვით-გარდასლჯათისა იქმნების მებრ ზემო
გარდადებულისა პირველ სახისა ზმნისა ენებითისა, ყოველთა შინა დროსა და
სქესსა, კითარ იგი გარდაიცა: (§ 62).

§ 64.

იუღლჯანჭე მეოთხისა ამის უღლჯებისა, სამთა ქეჭეზე გუარათა, რომელთაზე
შემოქმედებითისა მაგალითთაებრ ზმნანი ენებითისა სატნი უმეშეჭობითნი.

ხალხი პირველისა გუარათისა ქეჭეზე არიან სატნი ესე. მაგალითებრ:

გჭსტენდები.

გჭსტენდი.

გჭსტენდე.

ჭსტენდი.

ვჭსდი.

ვიდინე.

ვიდინო.

იდინე.

გელი.

ვილოდე.

ვილოდო.

ილოდე.

გჭსი.

გჭსჯდე.

გჭსჯდე.

ჭსჯდე.

ხალხი სატნი ესე ფრად უკანონო რამე არს, რომელიცა მსჯელობი
ზმნისა მიერ აღიკვების ყოველსა შინა დროსა და სქესსა და სხვით-გარდასლჯათადცა,
და მჩრობლ-სხვით-გარდასლჯათად, ყოველითურთ სხვთა შესახედავითა და ნაქეჭითი-
თა იქცევის ნიადგ.

გორმი.

გორმიდ.

გორმიდე.

ორმიდ.

მჭრცხჭნის.

მჭრცხჭნა.

მჭრცხჭნეს.

გჭრცხჭნეს.

§ 65.

ეგ სახელ ესენიცა მეოთხისა უღლჯებისა ქეჭეზე შეტყუნნი ზმნანი, სხვით-
გარდასლჯათნი და მჩრობლ-სხვით-გარდასლჯათნიცა, წარმონი უმეშეჭობითთა ზმნა-
თაგან მიმოიხრებიან. მაგალითებრ:

კატენებ.

ე

ო

ე

კალოდინებინებ.

ე

ო

ე

თვს მეხუთისა ზმნათა უღლულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.

თავი ი.

§ 66.

ცნობა ჩუწნი მეხუთისა მიმართ უღლულებისა ესე არს.

უღლულებს მეხუთე შეცულ-ჰყოფს ქუჭშე თვსსა ხატთა რუათა 1, არს: მამამზ. ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მამკე ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამკო. ესე იქცევის სხმით-გარდასლუთად ნაქუჭთისამებრ ღ შესახედავისა მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთისა. მაგალითებრ: მამამზინემ. ხოლო მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: მამამზინ-ნემინემ. შეკალს უკუჭ ესე პირ-ნაკლისა პირკულისა ღ მეორისა ხატთა ქუჭშე, თვსისა ნაქუჭთისა ღ შესახედავისა უცუქლებულად, ხოლო განკლის მესამისა, მეოთხისა ღ მეხუთისა ხატთა ქუჭშე, ქცეული მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად. 2, მამკლ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მამკლუ ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამკლო. ხოლო სხმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთისა ღ ხუთთავე ხატთა მიმართ პირ-ნაკლთასა იქცევის ღ მიმოიხრების მებრ პირკულისა ხატისა ამის უღლულებისა. 3, მამკმ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მამკმე ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამკმო. ხოლო იქცევის სხმით-გარდასლუთად ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთად ღ განკლის ხუთთავე ხატთა ქუჭშე, პირ-ნაკლთასა-მებრ ხატთა ზემოთა. 4, მამკონ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მამკონე ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამკონო. ხოლო სხმით-გარდასლუთისა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა ღ ხუთთავე ხატთა მიმართ პირ-ნაკლთასა არს მებრ ხატთა ზემოთა. 5, მამკოს. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მამკოსე ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამკოსო. ხოლო სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა ღ ხუთთავე ხატთა მიმართ პირ-ნაკლთასა იქცევის ღ მიმოიხრების მებრ ხატთა ზემოთა. 6, მამკოშ. ესე სრულსა შინა სსუჟალ შემოიყუნს ე. მაგალითებრ: მამკოშე ღ მეოობადსა შინა განიკიდურებს მ. მაგალითებრ: მამკოშო. ხოლო სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა ღ ხუთთავე ხატთა მიმართ პირ-ნაკლთასა, იქცევის ღ მიმოიხრების მებრ ზემოთა ხატთა. 7, მამკოშ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მამკოშე ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მამკოშო. ხოლო სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა ღ ხუთთავე ხატთა მიმართ პირ-ნაკლთასა იქცევის ღ მიმოიხრების-მებრ ზემოთა ხატთა. 8, ალმამკოს. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: ალმამკოსე ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: ალმამკოსო. ხოლო სხმით-გარდასლუთთა მიმართ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთთა ღ ხუთთავე ხატთა მიმართ პირ-ნაკლთასა იქცევის ღ მიმოიხრების-მებრ ზემოთა ხატთა.

თავს მიმოხრისა მეხუთისა უდღუჯღებისა, მეექვსისა ხატისა
ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 67.

საზღურებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვჭყოფ.	ჭყოფ.	ჭყოფს.
მრავლობითად.	ვჭყოფთ.	ჭყოფთ.	ჭყოფენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვჭყოფდი.	ჭყოფდი.	ჭყოფდის.
მრავლობითად.	ვჭყოფდით.	ჭყოფდით.	ჭყოფდიან.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვჭყაბ.	ჭყაბ.	ჭყობ.
მრავლობითად.	ვჭყაბთ.	ჭყაბთ.	ჭყაბენ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	მიყოფიეს.	გიყოფიეს.	უყოფიეს.
მრავლობითად.	გიყოფიეთ.	გიყოფიეთ.	უყოფიეთ.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ბეყო.	ბეყო.	ბეობ.
მრავლობითად.	ბეყობ.	ბეყობ.	ბეყობ.

მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვჭყობ.	ჭყობ.	ჭყობს.
მრავლობითად.	ვჭყობთ.	ჭყობთ.	ჭყობენ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა

მაგალითი;

მსოფლობითად.	ჭყაბ, ნუ ჭყოფ.	ჭყობს, ნუ ჭყოფს.
მრავლობითად.	ჭყაბთ, ნუ ჭყოფთ.	ჭყობენ, ნუ ჭყოფენ.

მყოფობადი.

მაგალითი.

მსოფლობითად.	ჭყოფდე, ნუ ჭყოფდე.	ჭყოფდეს, ნუ ჭყოფდეს.
მრავლობითად.	ვჭყოფდეთ, ნუ	ჭყოფდეთ, ნუ
მრავლობითად.	ვჭყოფდეთ.	ჭყოფდეთ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვჭყოფდე.	ჭყოფდე.	ჭყოფდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვჭყოფდეთ.	ჭყოფდეთ.	ჭყოფდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვაშათუ კჭყოფი.	ჭყოფი.	ჭყოფის.
მრავლობითად.	ვაშათუ კჭყოფით.	ჭყოფით.	ჭყოფიან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვაშათუ მიყოფიეს.	გიყოფიეს.	უყოფიეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ გყოფიესთ.	გიყოფიესთ.	უყოფიესთ.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვაშათუ მეყო.	ბეყო.	ეყო.
მრავლობითად.	ვაშათუ გეჭყო.	ბეყოთ.	ეყოთ.

ხოლო ჯმრტეტიკასათჳს მებრეკე.

უჩინოაჲსა სქესისა აწყოფი.	მაგალითი: ყოფად.
მყოფობადი.	მაგალითი: ყოფადი.
მიმღეობა აწყოფი.	მაგალითი: მყოფელი, მყოფელისა, მყოფელსა, მყოფელი.
ნამყოფი სრული, უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითი: ყოფილი.
მყოფობადი.	მაგალითი: საყოფელი.
სასკელზმნა.	მაგალითი: ყოფა, ყოფისა, ყოფასა. ყოფაჲ.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 68.

საზღერებითისა სქესისა აწყოფი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	გიყოფი.	იყოფი.	იყოფის.
მრავლობითად.	ვიყოფით.	იყოფით.	იყოფიან.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვიყოფოდნი.	იყოფოდნი.	იყოფოდის.
მრავლობითად.	ვიყოფოდით.	იყოფოდით.	იყოფოდინ.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვიყავ.	იყავ.	იყო.
მრავლობითად.	ვიყუჭნით.	იყუჭნით.	იყუჭნენ.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ყოფილ-ვარ.	ყოფილ-სარ.	ყოფილ-არს.
მრავლობითად.	ყოფილ-ვართ.	ყოფილ-სართ.	ყოფილ-არსინ.

	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ყოფილ-ვიყავ.	ყოფილ-იყავ.	ყოფილ-იყო.
მრავლობითად.	ყოფილ-ვიყუქნით.	ყოფილ-იყუქნით.	ყოფილ-იყუქნენ.
	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიყო.	იყო.	იყოს.
მრავლობითად.	ვიყოთ.	იყოთ.	იყუქნენ.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	იყავ, ნუ იყოფი.		იყოს, ნუ იყოფის.
მრავლობითად.	იყუქნით, ნუ იყოფით.		იყუქნენ, ნუ იყოფიან.
	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	იყოფოდე, ნუ იყოფოდე.	იყოფოდეს, ნუ იყოფოდეს.	
მრავლობითად.	ვიყოფოდეთ, ნუ	იყოფოდეთ, ნუ	იყოფოდენ, ნუ
მრავლობითად.	ვიყოფოდეთ.	იყოფოდეთ.	იყოფოდენ.
	საწადისისა სქესისა აწმყოფი და მყოფადი		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამათუ ვიყოფოდე.	იყოფოდე.	იყოფოდეს.
მრავლობითად.	ვამათუ ვიყოფოდეთ.	იყოფოდეთ.	იყოფოდენ.
	ნამყოფი უსრულელი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამათუ ვიყოფოდი.	იყოფოდი.	იყოფოდის
მრავლობითად.	ვამათუ ვიყოფოდით.	იყოფოდით.	იყოფოდან.
	ნამყოფი სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამათუ ყოფილ-ვარ.	ყოფილ-ხარ.	ყოფილ-არს.
მრავლობითად.	ვამათუ ყოფილ-ვართ.	ყოფილ-ხართ.	ყოფილ-არსან.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამათუ ყოფილ-ვიყავ.	ყოფილ-იყავ.	ყოფილ-იყო.
მრავლობითად.	ვამათუ ყოფილ-ვიყუქნით.	ყოფილ-იყუქნით.	ყოფილ-იყუქნენ.

თჳს მიმოხრისა მეხუთისა უდღუჯღებისა მეექვსისა ხატისა, სხმით-გარდასდღჳთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 69.

	საზღერებითისა სქესისა აწმყოფი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვყოფინებ.	ყოფინებ.	ყოფინებს.
მრავლობითად.	ვყოფინებთ.	ყოფინებთ.	ყოფინებენ.

ნამყოფ უსრული.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

ვაყოფინებდი.
ვაყოფინებდით.

აყოფინებდი.
აყოფინებდით.

მაგალითი:
აყოფინებდის.
აყოფინებდენ.

ნამყოფ სრული.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

ვაყოფინე.
ვაყოფინეთ.

აყოფინე.
აყოფინეთ.

მაგალითი:
აყოფინა.
აყოფინეს.

ნამყოფ უსრულესი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

მიყოფინებია.
გვეყოფინებია.

გიყოფინებია.
გიყოფინებიათ.

მაგალითი:
უყოფინებია.
უყოფინებიათ.

ნამყოფ უუსრულესი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

მიეყოფინა.
გუწყოფინა.

გეყოფინა.
გეყოფინათ.

მაგალითი:
ეყოფინა.
ეყოფინათ.

მყოფადი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

ვაყოფინო.
ვაყოფინოთ.

აყოფინო.
აყოფინოთ.

მაგალითი:
აყოფინოს.
აყოფინოსნ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფ.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

აყოფინე, ნუ აყოფინებ.
აყოფინეთ, ნუ აყოფინებთ.

აყოფინოს, ნუ აყოფინებს.
აყოფინოსნ, ნუ აყოფინებსნ.

მაგალითი:

მყოფადი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.
მრავლობითად.

აყოფინებდე, ნუ აყოფინებდე.
ვაყოფინებდე, ნუ აყოფინებდე, ნუ აყოფინებდე.
ვაყოფინებდე, ნუ აყოფინებდე.

აყოფინებდეს, ნუ აყოფინებდეს.
აყოფინებდენ, ნუ აყოფინებდენ.
აყოფინებდენ.

მაგალითი:

საწადისისა სქესისა აწყოფ ღ მყოფადი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

ვაშათუ ვაყოფინებდე.
ვაშათუ ვაყოფინებდე.

აყოფინებდე.
აყოფინებდეთ.

მაგალითი:

აყოფინებდეს.
აყოფინებდენ.

ნამყოფ უსრული.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

ვაშათუ ვაყოფინებდი.
ვაშათუ ვაყოფინებდით.

აყოფინებდი.
აყოფინებდით.

მაგალითი:

აყოფინებდის.
აყოფინებდენ.

ნამყოფ სრული და უსრულესი.

მსოფლობითად.
მრავლობითად.

ვაშათუ მიყოფინებია.
ვაშათუ გვეყოფინებია.

გიყოფინებია.
გიყოფინებიათ.

მაგალითი:

უყოფინებია.
უყოფინებიათ.

	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლოდობითად.	ვამათუ მყოფიანა.	გყოფიანა.	ყოფიანა.
მრავალბითად.	ვამათუ გქმყოფიანა.	გყოფიანათ.	ყოფიანათ.

. ხოლო ჯბოტეტიგამსათჯს მებრევე.

უნიონამსა სქესისა აწყოფა.	მაგალითი: ყოფიანებად.
მყოფობადი.	მაგალითი: ყოფიანებადი.
მიმდევობა აწყოფა.	მაგალითი: მყოფიანებელი, მყოფიანებელისა, მყოფიანებელსა, მყოფიანებელი.
ნამყოფა სრული, უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითი: ყოფიანებული.
მყოფობადი.	მაგალითი: საყოფიანებელი.
სახელწმინა.	მაგალითი: ყოფიანება, ყოფიანებისა, ყოფიანებისა, ყოფიანება.

თჯს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 70.

	საზღვრებითისა სქესისა აწყოფა.		მაგალითი:
მხოლოდობითად.	ვიყოფიანები.	იყოფიანები.	იყოფიანების.
მრავალბითად.	ვიყოფიანებით.	იყოფიანებით.	იყოფიანებთან.
	ნამყოფი უსრული.		მაგალითი:
მხოლოდობითად.	ვიყოფიანებოდი.	იყოფიანებოდი.	იყოფიანებოდის.
მრავალბითად.	ვიყოფიანებოდით.	იყოფიანებოდით.	იყოფიანებოდან.
	ნამყოფი სრული.		მაგალითი:
მხოლოდობითად.	ვიყოფიანე.	იყოფიანე.	იყოფიანა.
მრავალბითად.	ვიყოფიანეთ.	იყოფიანეთ.	იყოფიანეს.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლოდობითად.	ყოფიანებულ-ვარ.	ყოფიანებულ-სარ.	ყოფიანებულ-არს.
მრავალბითად.	ყოფიანებულ-ვართ.	ყოფიანებულ-სართ.	ყოფიანებულ-არსან.
	ნამყოფი უსრულესი.		მაგალითი:
მხოლოდობითად.	ყოფიანებულ-ვიყავ.	ყოფიანებულ-ვიყავ.	ყოფიანებულ-ვიყო.
მრავალბითად.	ყოფიანებულ-ვიყუწნით.	ყოფიანებულ-ვიყუწნით.	ყოფიანებულ-ვიყუწნებ.
	მყოფობადი.		მაგალითი:
მხოლოდობითად.	ვიყოფიანო.	იყოფიანო.	იყოფიანოს.
მრავალბითად.	ვიყოფიანოთ.	იყოფიანოთ.	იყოფიანონ.

ბრძანებისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი.

მხოლოდითად.
მრავლობითად.

იყოფინე, ნუ იყოფინები.
იყოფინეთ, ნუ იყოფინებთ.

იყოფინოს, ნუ იყოფინების.
იყოფინონ, ნუ იყოფინებიან.

მყოობადი.

მაგალითი:

მხოლ. იყოფინებოდე, ნუ იყოფინებოდე. იყოფინებოდეს, ნუ იყოფინებოდეს.
მრავლობითად. ვიყოფინებოდეთ, ნუ იყოფინებოდეთ; იყოფინებოდენ, ნუ
მრავლობითად. ვიყოფინებოდეთ. ნუ იყოფინებოდეთ. იყოფინებოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.
მრავლობითად.

გაშათუ ვიყოფინებოდე.
გაშათუ ვიყოფინებოდეთ.

იყოფინებოდე.
იყოფინებოდეთ.

იყოფინებოდეს.
იყოფინებოდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მხოლოდითად.
მრავლობითად.

გაშათუ ვიყოფინებოდი.
ვაშათუ ვიყოფინებოდი.

იყოფინებოდი.
იყოფინებოდით.

იყოფინებოდის.
იყოფინებოდინ.

ნამყოა სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.
მრავლობითად.

გაშათუ ყოფინებულ-ვარ.
ვაშათუ ყოფინებულ-ვართ.

ყოფინებულ-ხარ.
ყოფინებულ-ხართ.

ყოფინებულ-არს.
ყოფინებულ-არსან.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.
მხოლ. გაშათუ

ყოფინებულ-ვიყავ.
ყოფინებულ-ვიყავით.

ყოფინებულ-იყავ.
ყოფინებულ-იყავით.

ყოფინებულ-იყო.
ყოფინებულ-იყვნენ.

ხოლო ვბრტყეკასათვს მებრეკე.

§ 71.

უძეშეწობითთა ზმნათათვს ესთა ზედ-ვიწეწილეთ, ვითა ზირველისა და მერისა უღლჯლებათათვს გარდამოიცა, რამეთუ არიან ესენიცა შემოქმედებითისა ხატნი შეცუღნი მესუთისა ამის უღლჯლებისა ქეწზე, რომელნიცა აქა იწეწნებან. მაგალითი:

ვჭბრძნობ.
ვჭროგ.
ვჭმორ.
ვჭნარჭ.

ვჭბრძნობდ.
ვჭროგეკედ.
ვჭმორეკედ.
ვჭნარჭეკედ.

ვჭბრძნობდე.
ვროგედე.
ვჭმორედე.
ვჭნარჭედე.

ჭბრძნობდ.
ჭროგეკედ.
ჭმორეკედ.
ჭნარჭეკედ.

§ 72.

ეგ-სასედ ესენიცა მესუთისა უღლჯლებისა ქეწზე შეცუღნი ზმნანი სხმით-გარდასლჯთნი და მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთნიცა, წარმონი უძეშეწობითთა ზმნათაგან მიმოიხრებან. მაგალითებ:

გაბრძნობები.	0	0	0
ესე უკუტ სხვსა უღლჯლებისა ქუტუ დაიდუ.			
გაბრძნობებინებ.	0	0	0
გაროკებ.	0	0	0
ესეც სხვსა უღლჯლებისა ქუტუ დაიდუ.			
გაროკებინებ.	0	0	0
გამძორებ.	0	0	0
ესე უკუტ სხვსა უღლჯლებისა ქუტუ დაიდუ.			
გამძორებინებ.	0	0	0
განაოტებ.	0	0	0
ესეცა სხვსა უღლჯლებისა ქუტუ დაიდუ.			
მანაოტებინებ.	0	0	0

თვს მეექუსისა ზმნათა უღლჯლებისა ღ მიძორათა მათთა.

თავი ია.

§ 73.

ყედ-ვიწყენილბთ მეექუსისა მიძართ უღლჯლებისა გამოკდილბა, ვინაფთ-
გან არა არს საკუთრად უწ ქართულისამებრ ენისა ასოდ, არაყდ წარმოდგების
უწნი მნისა ღ ზემასა შეერთებათაგან, ვითარ იგი, ელინურისა-იებრ ენასა წარ-
მოდგების უწნი მიძორანისა ღ კასილანისა შეერთებათაგან. ამისთვს ვგო-
ნებ, ვითარმედ არა ფრიად მრავალთა ხატთა ქუტუ თვსსა შეიცავს *).

*) **ქ იხაშყოთილღუ ლთთილ ლილ თოყ ყუტუაქიშუტუყუათილ**
იხაშნილღუ იშტუყიხიყუყინ ირნიყუათილ იშტუ აქიყყინქიყუათილ
ღუღთილ აშოქინ: ესე არს, ესე ვითარმედ არა სადამე ჰოვნილ-არს ზმნაჲ შემოქმედე-
ბითი, მეექუსისა ამის უღლჯლებისა ქუტუ შეცულო, რომლისათვს უმეშუტობითი ზმნაჲ
მიძორებრეთ აქა. ხოლო თუმცალა იპოვების, მაგრა განუქუტილი არს იგი თვისსაგან ნა-
ექუსისა, და ჰირ-ნაკლისა მეორისა ხანისა მსგავსი არს, და თუ სადამე განუქუტელად
თვისსაგან ნაექუსისა ჰგებდესმცა, სხვსა უღლჯლებისა ქუტუ დაიდების. მაგალითებრ:
ვქსურ. ესე განუქუტელი არს. ხოლო განუქუტელისა თვისსაგან ნაექუსთყოფისა.
მაგალითებრ: ვქსურობ. ესე სხვსა უღლჯლებისა ქუტუ დაიდების. ვინა არა არს ფა-
ვით თვსით შემოქმედებითი ზმნაჲ მეექუსისა უღლჯლებისა ქუტუ.

ლო რომელთაც მათა არა თუ შემოქმედებითა, რომელნიცა იმდევრებენ კნუბითსა, არამედ უმეშქრობითთა სატთა ოთხთა ოდენ. 1 არს მკპსრ. ესე სრულსა შინა დროსა განიკიდურებს მელ მაგალითებრ: მკპსრმკედ, დ მყოობადსა შინა ე. მაგალითებრ: მკპსრძდე. ხოლო სსმით-გარდასლუთლების სსჯსა უდლულებისა ქწწშე დადებითა. მაგალითებრ: მახსრმამ, დ მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთლების. მაგალითებრ: მახსრმამინამ. ხოლო სსმით-გარდასლუთ-ქმნილი განჯკლის პირ-ნაკლთა პირველისა დ მეორისა სატთა ქწწშე, მით რომელ ესე არს ჩწწშე უღება უმეშქრობითისა ზმნისა, კიდრემდის არა იქცეს სსმითა გარდასლუთად არა მიმოხრების პირველისა დ მეორისა პირ-ნაკლისა სატთ-ქწწშე. კწწლად კიდრემდის არა იქცეს მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთად, კერ შემძლებელ-არს მიმოხრად პირ-ნაკლთა მესამისა, მეოთხისა დ მესუთისა სატთა ქწწშე. ხოლო ოდეს იმრჩობლ-სსმით-გარდასლუთდეს, მამინ ზემო-სსენებულთა მათ სატთა ქწწშე (რომელ არიან პირ-ნაკლისა სატნი მესამე, მეოთხე დ მესუთე), არა რამე აქწნდეს დ უნებაჲ მიმოხრისა. 2, მკსნიძქ. ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს მელ. მაგალითებრ: მკსნიძქსვედ დ მყოობადსა შინა ე. მაგალითებრ: მკსნიძქდე. ხოლო გასსმით-გარდასლუთლების ქწწშე დადებითა სსჯსა უდლულებისათა. მაგალითებრ: მანიძქსებ, დ მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთად. მაგალითებრ: მანიძქსებინებ, დ განკლის მერმელა ხუთთავე სატთა ქწწშე, პირ-ნაკლთასა-მებრ. პირველისა სატისა ამის უდლულებისა. 3, მკსუძ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს. 2ლ. მაგალითებრ: მკსუძედ დ მყოობადსა შინა ე. მაგალითებრ: მკსუძდე. ხოლო ისსმით-გარდასლუთლების ქწწშე დადებითა სსჯსა უდლულებისათა. მაგალითებრ: მასუძმედ დ იმრჩობლ-სსმით-გარდასლუთლების, მაგალითებრ: მასუძმებინებ. ხოლო სატთა მიმართ ყოველთა პირ-ნაკლთასა არს ცნობა ამისი მებრ სატთა ზემოთა. 4, მკსუხ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს 2ლ მარცხალსა. მაგალითებრ: მკსუხედ დ მყოობადსა შინა ე. მაგალითებრ: მკსუხდე. ხოლო გასსმით-გარდასლუთლების ქწწშე დადებითა სსჯსა უდლულებისათა. მაგალითებრ: მასუხებ დ იმრჩობლ-სსმით-გარდასლუთლების. მაგალითებრ: მასუხებინებ. ხოლო სატთა მიმართ პირ-ნაკლთასა არს ცნობა ამისი ვითა სატთა ზემოთა.

თჳს მიმოხრისა მეექვსისა უდლულებისა, მეორისა სატისა ზმნისა უმეშქრობითისა.

§ 74.

	საზღერებითისა სქესისა აწყოა.		მაგალითი:
მხოლობითად.	ჭსციქუ.	ჭსციქუ.	ჭსციქუს.
მხოლობითად.	ჭსციქუთ.	ჭსციქუთ.	ჭსციქუსნ.

	ნამუოა უსრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვჰსციჰედო.	ჰსციჰედო.	ჰსციჰედა.
მრავლობითად.	ვჰსციჰედით.	ჰსციჰედით.	ჰსციჰედიან.

	ნამუოა სრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ეჰსციჰედ.	ჰსციჰედ.	ჰსციჰედა.
მრავლობითად.	ეჰსციჰეშთ	ჰსციჰეშთ.	ჰსციჰეშს.

	ნამუოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	მიციჰეს.	გიციჰეს.	უციჰეს.
მრავლობითად.	გჰციჰეს.	გიციჰესთ.	უციჰესთ.

	ნამუოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	მეციჰეს.	გიციჰეს.	ეციჰეს.
მრავლობითად.	გეჰციჰესთ.	გიციჰესთ.	ეციჰესთ.

	მყოობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ვჰსციჰედო.	ჰსციჰედო.	ჰსციჰედეს.
მრავლობითად.	ვჰსციჰედით.	ჰსციჰედით.	ჰსციჰედენ.

	ბრძანებითისა სქესისა აწმუოა.		მაგალითი:
მსოლობითად.	ჰსციჰეშკედ, ნუ ჰსციჰე.		ჰსციჰედეს, ნუ ჰსციჰეს.
მრავლობითად.	ჰსციჰეშთ, ნუ ჰსციჰეთ.		ჰსციჰედენ, ნუ ჰსციჰეშს.

	მყოობადი:		მაგალითი:
მსოლობითად.	ჰსციჰედო, ნუ ჰსციჰედო.	ჰსციჰედეს, ნუ ჰსციჰედეს.	
მრავლობითად.	ვჰსციჰედით, ნუ	ჰსციჰედეთ,	ჰსციჰედენ, ნუ
მრავლობითად.	ეჰსციჰედით.	ნუ ჰსციჰედეთ.	ჰსციჰედენ.

	საწადისისა სქესისა აწმუოა ღ მყოობადი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გაშათუ ეჰსციჰედო.	ჰსციჰედო.	ჰსციჰედეს.
მრავლობითად.	გაშათუ ეჰსციჰედით.	ჰსციჰედით.	ჰსციჰედენ.

	ნამუოა უსრული.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გაშათუ ეჰსციჰედო.	ჰსციჰედო.	ჰსციჰედა.
მრავლობითად.	გაშათუ ეჰსციჰედით.	ჰსციჰედით.	ჰსციჰედიან.

	ნამუოა სრული ღ უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გაშათუ მიციჰეს.	გიციჰეს.	უციჰეს.
მრავლობითად.	გაშათუ გჰციჰეს.	გიციჰესთ.	უციჰესთ.

	ნამუოა უსრულესი.		მაგალითი:
მსოლობითად.	გაშათუ მეციჰეს.	გიციჰეს.	ეციჰეს.
მრავლობითად.	გაშათუ გეჰციჰესთ.	გიციჰესთ.	ეციჰესთ.

უჩინოადას სქესისა აწყოა.

მყოლობადი.

მიძლეობა აწყოა.

ნამყოფ სრული; უსრულესი ღ უუსრულესი.

მყოლობადი.

სახელზემნა.

მაგალითი: ციქუნად.

მაგალითი: ციქუნადი.

მაგალითი: მციქუნწლი, მციქუნწლი-
სა, მციქუნწლსა, მციქუნწლი.

მაგალითი: ციქული.

მაგალითი: საციქუნწლი.

მაგალითი: ციქუნა, ციქუნასა, ციქუნა-
სა, ციქუნადა.

თჯის მიმობრისა მეექვსისა უდღუჯღებისა მეორისა ხატისა
სხმით-გარდასლჯთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 75.

საზღურებითისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მხოლობითად.

ვაციქუნწბ.

აციქუნწბ.

აციქუნწბს.

მრავლობითად.

ვაციქუნწბთ.

აციქუნწბთ.

აციქუნწბენ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.

ვაციქუნწბდი.

აციქუნწბდი.

აციქუნწბდა.

მრავლობითად.

ვაციქუნწბდით.

აციქუნწბდით.

აციქუნწბდიან.

ნამყოფ სრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.

ვაციქუნწ.

აციქუნწ.

აციქუნწა.

მრავლობითად.

ვაციქუნწთ.

აციქუნწთ.

აციქუნწს.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.

მიციქუნწბიეს.

გიციქუნწბიეს.

უციქუნწბიეს.

მრავლობითად.

გაციქუნწბიესთ.

გიციქუნწბიესთ.

უციქუნწბიესთ.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.

მეციქუნწა.

გეციქუნწა.

ეციქუნწა.

მრავლობითად.

გეციქუნწათ.

გეციქუნწათ.

ეციქუნწათ.

მყოლობადი.

მაგალითი:

მხოლობითად.

ვაციქუნწო.

აციქუნწო.

აციქუნწოს.

მრავლობითად.

ვაციქუნწოთ.

აციქუნწოთ.

აციქუნწონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მხოლობითად.

აციქუნწ, ნუ აციქუნწბ.

აციქუნწ, ნუ აციქუნწბს.

მრავლობითად.

აციქუნწთ, ნუ აციქუნწბთ.

აციქუნწთ, ნუ აციქუნწბენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	ატიქუბდე, ნუ ატიქუბდე.	ატიქუბდეს, ნუ ატიქუბდეს.
მრავლობითად.	გატიქუბდეთ, ნუ	ატიქუბდეთ, ატიქუბდენ, ნუ
მრავლობითად.	კატიქუბდეთ.	ნუ ატიქუბდეთ. ატიქუბდენ.

საწადისისა სქესისა აწყოა ღ მყოფადი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათუ ატიქუბდე.	ატიქუბდე.	ატიქუბდეს.
მრავლობითად.	გაშათუ ატიქუბდეთ.	ატიქუბდეთ.	ატიქუბდენ.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი.

მხოლოდითად.	გაშათუ ატიქუბდი.	ატიქუბდი.	ატიქუბდა.
მრავლობითად.	გაშათუ ატიქუბდით.	ატიქუბდით.	ატიქუბდიან.

ნამყოფ სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათუ მიტიქუბიეს.	ტიტიქუბიეს.	უტიქუბიეს.
მრავლობითად.	გაშათუ გვტიქუბიეს.	ტიტიქუბიესთ.	უტიქუბიესთ.

ნამყოფ უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	გაშათუ ტეტიქუნა.	ტეტიქუნა.	უტიქუნა.
მრავლობითად.	გაშათუ გუტიქუნათ.	ტეტიქუნათ.	უტიქუნათ.

ხოლო ჯმოტიკიგაქსთჳს მუბრეკე.

უჩინოაქსა სქესისა აწყოა
 მყოფადი.
 მიმღეობა აწყოა.

მაგალითი: ტიქუბად.
 მაგალითი: ტიქუბადი.
 მაგალითი: მტიქუბიელი, მტიქუბიელისა, მტიქუბიელსა, მტიქუბიელი.
 მაგალითი: ტიქუბიელი.
 მაგალითი: სატიქუბიელი.
 მაგალითი: ტიქუბა, ტიქუბისა, ტიქუბასა, ტიქუბად.

ნამყოფ სრული, უსრულესი ღ უუსრულესი.
 მყოფადი.
 ხასკლუნა.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 76.

საზღერეობითისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	ვიტიქუბი.	იტიქუბი.	იტიქუბის.
მრავლობითად.	ვიტიქუბით.	იტიქუბით.	იტიქუბიან.

ნამყოფ უსრული.

მაგალითი:

მხოლოდითად.	ვიტიქუბოდი.	იტიქუბოდი.	იტიქუბოდა.
მრავლობითად.	ვიტიქუბოდით.	იტიქუბოდით.	იტიქუბოდიან.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიციქუწ.	იციქუწ.
მრავლობითად.	ვიციქუწთ.	იციქუწთ.

იციქუბ.
იციქუბს.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ციქუწბულ-ვარ.	ციქუწბულ-სარ.
მრავლობითად.	ციქუწბულ-ვართ.	ციქუწბულ-სართ.

ციქუწბულ-არს.
ციქუწბულ-არიან.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ციქუწბულ-ვიყავ.	ციქუწბულ-იყავ.
მრავლობითად.	ციქუწბულ-ვიყუწნით.	ციქუწბულ-იყუწნით.

ციქუწბულ-იყო.
ციქუწბულ-იყუნენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიციქვო.	იციქვო.
მრავლობითად.	ვიციქვოთ.	იციქვოთ.

იციქვოს.
იციქვონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იციქუწ, ნუ იციქუწბი.	იციქვოს, ნუ იციქუწბის.
მრავლობითად.	იციქუწთ, ნუ იციქუწბით.	იციქვონ, ნუ იციქუწბიან.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიციქუწბოდე, ნუ იციქუწბოდე.	ვიციქუწბოდეს, ნუ იციქუწბოდეს.	
მრავლობითად.	ვიციქუწბოდეთ, ნუ იციქუწბოდეთ.	ვიციქუწბოდენ, ნუ იციქუწბოდენ.	
მრავლობითად.	ვიციქუწბოდეთ.	ნუ იციქუწბოდეთ.	ვიციქუწბოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფი და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვამათუ ვიციქუწბოდე.	ვიციქუწბოდე.	ვიციქუწბოდეს.
მრავლობითად.	ვამათუ ვიციქუწბოდეთ.	ვიციქუწბოდეთ.	ვიციქუწბოდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვამათუ ვიციქუწბოდო.	ვიციქუწბოდო.	ვიციქუწბოდის.
მრავლობითად.	ვამათუ ვიციქუწბოდით.	ვიციქუწბოდით.	ვიციქუწბოდიან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვამათუ ციქუწბულ-ვარ.	ციქუწბულ-სარ.	ციქუწბულ-არს.
მრავლობითად.	ვამათუ ციქუწბულ-ვართ.	ციქუწბულ-სართ.	ციქუწბულ-არიან.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვამათუ ციქუწბულ-ვიყავ.	ციქუწბულ-იყავ.	ციქუწბულ-იყო.
მრავლობითად.	ვამათუ ციქუწბულ-ვიყუწნით.	ციქუწბულ-იყუწნით.	ციქუწბულ-იყუნენ.

სოლო ჯპოტიკამსათჳს მებრძო.

თუხ მეშვიდისა ზმნათა უღლულებისა ღ მიმოხრათა მათთა.

თავი იზ.

§ 77.

ცნობა ჩუქნი მეშვიდისა მიმართ უღლულებისა ესე არს.

უღლულება მეშვიდე შეცუულ-ჭყოფს ჭუჭუშე თუხსა შემოქმედებითისა ზმნისა ხატისა ერთსა ოდენ, რომელსა მჰსძარცუ. ესე სრულსა შინა დროსა თუხსა განიკიდურებს ც. მაგალითებრ: მჰსძარცუ ღ მყოლობასა შინა მ. მაგალითებრ: მჰსძარცუ. ხალხი ისხმით-გარდასლულებისა ნაჭუჭთ-შესახედავითა მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთისათა. მაგალითებრ: მადრსუშინებ, ღ იმჩობლ-სხმით-გარდასლულებისა. მაგალითებრ: მადრსუშინებინებ. ხალხი ჭუჭუშე ზირ-ნაკლი-სა ზირკულისა ღ მეორისა ხატისა, მიმოხრებისა თუხისა შესახედავისა ღ დანაჭუჭთებისა უცუალებულად. ღ მესამისა, ღ მეოთხისა, ღ მესუთისა ხატთა ჭუჭუშე, გასხმით-გარდასლუთებულად ღ არა მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთებულად მიმოხრების მით რომელ დაღათუ სხმით-გარდასლუთ ჭმინილ-არს, მაგრა მსგავსად არს მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთისა.

თუხ მიმოხრისა მეშვიდისა უღლულებისა, ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 78.

საზღურებითისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მხოლობითად.	გჰსძრცუ.	ჰსძრცუ.	ჰსძრცუს.
მრავლობითად.	გჰსძრცუთ.	ჰსძრცუთ.	ჰსძრცუან.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	გჰსძრცუდი.	ჰსძრცუდი.	ჰსძრცუდის.
მრავლობითად.	გჰსძრცუდით.	ჰსძრცუდით.	ჰსძრცუდიან.

ნამყოა სრული.

მაგალითი:

მხოლობითად.	ვჰსძარცუჭ.	ჰსძარცუჭ.	ჰსძარცუა.
მრავლობითად.	ვჰსძარცუჭთ.	ჰსძარცუჭთ.	ჰსძარცუჭს.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	გიძრცუეს.	გიძრცუეს.	უიძრცუეს.
მრავლობითად.	გიძრცუესთ.	გიძრცუესთ.	უძრცუესთ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლობითად.	გეძარცუა.	გეძარცუა.	ეძარცუა.
მრავლობითად.	გეძარცუათ.	გეძარცუათ.	ეძარცუათ.

მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვჰსძარცვო.	ჰსძარცვო.	ჰსძარცვოს.
მრავლობითად.	ვჰსძარცვოთ.	ჰსძარცვოთ.	ჰსძარცვონ.

ბრძანებისა სქესისა აწმყოა

მაგალითი;

მსოფლობითად.	ჰსძარცუე, ნუ ჰსძარცვ.	ჰსძარცვოს, ნუ ჰსძარცვს.
მრავლობითად.	ჰსძარცუეთ, ნუ ჰსძარცვთ.	ჰსძარცვონ, ნუ ჰსძარცვან.

მყოფობადი.

მაგალითი.

მსოფლობითად.	ჰსძარცვდე. ნუ ჰსძარცვდე.	ჰსძარცვდეს, ნუ ჰსძარცვდეს.	
მრავლობითად.	ვჰსძარცვდეთ, ნუ	ჰსძარცვდეთ,	ჰსძარცვდენ, ნუ
მრავლობითად.	ვჰსძარცვდეთ.	ნუ ჰსძარცვდეთ.	ჰსძარცვდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვჰსძარცვდე.	ჰსძარცვდე.	ჰსძარცვდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვჰსძარცვდეთ.	ჰსძარცვდეთ.	ჰსძარცვდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვჰსძარცვდი.	ჰსძარცვდი.	ჰსძარცვდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვჰსძარცვდით.	ჰსძარცვდით.	ჰსძარცვდიან.

ნამყოა სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ გეძარცუა.	გეძარცუა.	გეძარცუა.
მრავლობითად.	ვაშათუ გეძარცუათ.	გეძარცუათ.	გეძარცუათ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ გიძარცვს.	გიძარცვს.	უძარცვს.
მრავლობითად.	ვაშათუ გიძარცვენ.	გიძარცვენ.	უძარცვენ.

სოლო ჯმოტეტიკამსათვს მებრევე.

უჩინომას სქესისა აწმყოა.

მაგალითი: ძრცუადა.

მყოფობადი.

მაგალითი: ძრცუადი.

მიძლეობა აწმყოა.

მაგალითი: მიძრცუელდი, მიძრცუელდი-სა, მიძრცუელსა, მიძრცუელი.

ნამყოა სრული, უსრულესი და უუსრულესი.

მაგალითი: ძრცვლი.

მყოფობადი.

მაგალითი: საძრცულდი.

სახელმწიფი.

მაგალითი: ძრცუა, ძრცვსა, ძრცუა-სა, ძრცუაა.

თუხ ვნებიითისა მისვე ხატისა.

§ 79.

საზღვრებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

ვიძრცქებო.
ვიძრცქებოთ.

იძრცქებო.
იძრცქებოთ.

იძრცქების.
იძრცქებიან.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

ვიძრცქებოდი.
ვიძრცქებოდით.

იძრცქებოდი.
იძრცქებოდით.

იძრცქებოდა.
იძრცქებოდიან.

ნამყოა სრული.

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

ვიძარცქებ.
ვიძარცქებთ.

იძარცქებ.
იძარცქებთ.

იძარცქება.
იძარცქებან.

ნამყოა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

ძრცვლ-ვარ.
ძრცვლ-ვართ.

ძრცვლ-ხარ.
ძრცვლ-ხართ.

ძრცვლ-არს.
ძრცვლ-არსიან.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

ძრცვლ-ვიყავ.
ძრცვლ-ვიყებნით.

ძრცვლ-იყავ.
ძრცვლ-იყებნით.

ძრცვლ-იყო.
ძრცვლ-იყენენ.

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

ვიძარცვო.
ვიძარცვოთ.

იძარცვო.
იძარცვოთ.

იძარცვოს.
იძარცვონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

იძარცქებ, ნუ იძარცქებო.
იძარცქებთ, ნუ იძარცქებოთ.

იძარცვოს, ნუ იძარცქების.
იძარცვონ, ნუ იძარცქებიან.

მყოობადი.

მაგალითი:

მსოლობ.
მრავლობითად.
მრავლობითად.

იძრცქებოდე, ნუ იძრცქებოდე.
ვიძრცქებოდე, ნუ იძრცქებოდე.
ვიძრცქებოდე, ნუ იძრცქებოდე.

იძრცქებოდე, ნუ იძრცქებოდე.
იძრცქებოდე, ნუ იძრცქებოდე.
იძრცქებოდე, ნუ იძრცქებოდე.

საწადისისა სქესისა აწმყოა და მყოობადი

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

ვაშათუ ვიძრცქებოდე.
ვაშათუ ვიძრცქებოდე.

იძრცქებოდე.
იძრცქებოდე.

იძრცქებოდე.
იძრცქებოდე.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოლობითად.
მრავლობითად.

ვაშათუ ვიძრცქებოდი.
ვაშათუ ვიძრცქებოდი.

იძრცქებოდი.
იძრცქებოდი.

იძრცქებოდი.
იძრცქებოდი.

	ნამყოფ სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ძრცვლ-ვარ.	ძრცვლ-სარ.	ძრცვლ-არს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ძრცვლ-ვართ.	ძრცვლსართ.	ძრცვლ-არინან.
	ნამყოფ უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვაშათუ ძრცვლ-ვიყავ.	ძრცვლ-ვიყ.	ძრცვლ-ვიყო.
მრავლობითად.	ვაშათუ ძრცვლ-ვიყუშნით.	ძრცვლ-ვიყუშნით.	ძრცვლ-ვიყუშენ.
	სოლო ჯმოტეტიკასათჳს მებრეკე.		

თჳს მიმოხრისა მეშჳდისა უდღჳდლებისა სხმით-გარდასდღჳთისა ჴმნისა შემოქმედებითისა.

§ 80.

	საზღჳრებითისა სქესისა აწმყოფ.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამრცჳშჳკინებ.	ამრცჳშჳკინებ.	ამრცჳშჳკინებს.
მრავლობითად.	ვამრცჳშჳკინებთ.	ამრცჳშჳკინებთ.	ამრცჳშჳკინებენ.
	ნამყოფ უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამრცჳშჳკინებდი.	ამრცჳშჳკინებდი.	ამრცჳშჳკინებდა.
მრავლობითად.	ვამრცჳშჳკინებდით.	ამრცჳშჳკინებდით.	ამრცჳშჳკინებდიან.
	ნამყოფ სრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამრცჳშჳკინე.	ამრცჳშჳკინე.	ამრცჳშჳკინას.
მრავლობითად.	ვამრცჳშჳკინეთ.	ამრცჳშჳკინეთ.	ამრცჳშჳკინეს.
	ნამყოფ უსრულესი:		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვიმრცჳშჳკინებია.	გიმრცჳშჳკინებია.	ჴმრცჳშჳკინებია.
მრავლობითად.	ვამრცჳშჳკინებიათ.	გიმრცჳშჳკინებიათ.	ჴმრცჳშჳკინებიათ.
	ნამყოფ უუსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	მეძარცვნა.	გეძარცვნა.	ქარცვნა.
მრავლობითად.	გუშძარცვნათ.	გეძარცვნათ.	ქარცვნათ.
	მყოფადი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვამარცვნო.	ამარცვნო.	ამარცვნოს.
მრავლობითად.	ვამარცვნოთ.	ამარცვნოთ.	ამარცვნონ.
	ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფ.		მაგალითი:

მსოფლობ. ამრცჳშჳკინე, ნუ ამრცჳშჳკინებ. ამრცჳშჳკინოს, ნუ ამრცჳშჳკინებს.
 მრავლობ. ამრცჳშჳკინეთ, ნუ ამრცჳშჳკინებთ. ამრცჳშჳკინონ, ნუ ამრცჳშჳკინებენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოლ. აძრცუწკინებდე, ნუ აძრცუწკინებდე. აძრცუწკინებდეს, ნუ აძრცუწკინებდეს.
 მრავლ. გაძრცუწკინებდეთ, ნუ აძრცუწკინებდეთ, აძრცუწკინებდენ, ნუ
 მრავლ. ვაძრცუწკინებდეთ. ნუ აძრცუწკინებდეთ. აძრცუწკინებდენ.

საწადისისა სქესისა აწყოა ღ მყოფადი.

მაგალითი:

მსოლობითად. გაშათუ ვაძრცუწკინებდე. აძრცუწკინებდე. აძრცუწკინებდეს.
 მრავლობითად. გაშათუ ვაძრცუწკინებდეთ. აძრცუწკინებდეთ. აძრცუწკინებდენ.

ნამყოა უსრული.

მაგალითი:

მსოლობითად. გაშათუ ვაძრცუწკინებდი. აძრცუწკინებდი. აძრცუწკინებდა.
 მრავლობითად. გაშათუ ვაძრცუწკინებდით. აძრცუწკინებდით. აძრცუწკინებდიან.

ნამყოა სრული ღ უსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად. გაშათუ მიძრცუწკინებია. გიძრცუწკინებია. უძრცუწკინებია.
 მრავლობითად. გაშათუ გუძრცუწკინებიათ. გიძრცუწკინებიათ. უძრცუწკინებიათ.

ნამყოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოლობითად. ვაშათუ მეძარცუნა. გეძარცუნა. ეძარცუნა.
 მრავლობითად. ვაშათუ გუძარცუნათ. გეძარცუნათ. ეძარცუნათ.

ხოლო ჯბოტეტიკა მსათჯს მებრევე.

უჩინოამსა სქესისა აწყოა.

მაგალითად: ძრცუწკინებად.

მყოფადი.

მაგალითად: ძრცუწკინებადი.

მიმღეობა აწყოა.

მაგალითად: მაძრცუწკინებელი, მა-

ძრცუწკინებელისა, მაძრცუწკინებელსა, მაძრცუწკინებელი.

ნამყოა სრული, უსრულესი ღ უუსრულესი.

მაგალითად: ძრცუწკინებელი.

მყოფადი.

მაგალითად: საძრცუნებელი.

სასკულზმნა.

მაგალითად: ძრცუნება, ძრცუნებისა,

ძრცუნებასა, ძრცუნებაჲ.

თჯს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 81.

საზღვრებითისა სქესისა აწყოა.

მაგალითი:

მსოლობითად.

ვიძრცუნები.

იძრცუნები.

იძრცუნება.

მრავლობითად.

ვიძრცუნებით.

იძრცუნებით.

იძრცუნებიან.

ნამყოფა უსრული.

მაგალითი.

მსოფლობითად.	ვიძრცუნებოდი.	იძრცუნებოდი.	იძრცუნებოდა.
მრავლობითად.	ვიძრცუნებოდით.	იძრცუნებოდით.	იძრცუნებოდან.

ნამყოფა სრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიძრცუნე.	იძრცუნე.	იძრცუნა.
მრავლობითად.	ვიძრცუნეთ.	იძრცუნეთ.	იძრცუნეს.

ნამყოფა უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ძრცუნებულ-ვარ.	ძრცუნებულ-სარ.	ძრცუნებულ-არს.
მრავლობითად.	ძრცუნებულ-ვართ.	ძრცუნებულ-სართ.	ძრცუნებულ-არიან.

ნამყოფა უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითი.	ძრცუნებულ-ვიყავ.	ძრცუნებულ-იყავ.	ძრცუნებულ-იყო.
მრავლობითი.	ძრცუნებულ-ვიყუნით.	ძრცუნებულ-იყუნით.	ძრცუნებულ-იყუნენ.

მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიძრცუნო.	იძრცუნო.	იძრცუნოს.
მრავლობითად.	ვიძრცუნოთ.	იძრცუნოთ.	იძრცუნოს.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოფა.

მაგალითი.

მსოფლობითად.	იძრცუნე, ნუ იძრცუნები.	იძრცუნას, ნუ იძრცუნების.
მრავლობითად.	იძრცუნეთ, ნუ იძრცუნებით.	იძრცუნან, ნუ იძრცუნებინ.

მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იძრცუნებოდე, ნუ იძრცუნებოდე.	იძრცუნებოდეს, ნუ იძრცუნებოდეს.
მრავლობითად.	ვიძრცუნებოდეთ, იძრცუნებოდეთ, ნუ იძრცუნებოდენ.	იძრცუნებოდენ, ნუ იძრცუნებოდენ.
მრავლობითად.	ნუ ვიძრცუნებოდეთ. იძრცუნებოდეთ.	იძრცუნებოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოფა და მყოფობადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიძრცუნებოდე.	იძრცუნებოდე.	იძრცუნებოდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიძრცუნებოდეთ.	იძრცუნებოდეთ.	იძრცუნებოდენ.

ნამყოფა უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიძრცუნებოდი.	იძრცუნებოდი.	იძრცუნებოდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიძრცუნებოდით.	იძრცუნებოდით.	იძრცუნებოდინ.

ნამყოფა სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მრავლობითად.	ვაშათუ ძრცუნებულ-ვარ.	ძრცუნებულ-სარ.	ძრცუნებულ-არს.
მსოფლობითად.	ვაშათუ ძრცუნებულ-ვართ.	ძრცუნებულ-სართ.	ძრცუნებულ-არიან.

ნამუოა უფსრუღესი.

მაგალითი:

მხოლ. ვაშათუ ძრცვანებულ-ვიყავ. ძრცვანებულ-იყავ. ძრცვანებულ-იყო.
მრავლ. ვაშათუ ძრცვანებულ-ვიყუჭნით. ძრცვანებულ-იყუჭნით. ძრცვანებულ-იყუჭნენ.

ხოლო ჯპოტეტიკამასათჳს მებრივე.

§ 82.

უმეშუჭობითნი ზეთნიმე ზმნანი უღლჯლებისა ამის ქუჭუქუ ხატნი ორნი ოდენ ჰოკნილ-არინან. მაგალითი:

ვჭკვრ.	ვიკვრჭ.	ვიკვრყო.	იკვრვე.
ვოტყვ.	ვჭსოჭუ.	ვჭსოჭუა.	ჭსოჭუ.

§ 83.

ეგ-სახედ ესენიც მეშუდის უღლვილებისა ქუჭუქუ შუცუღნი ზმნანი სხმით-გარდასლჯთნი ღ მინობლ-სხმით-გარდასლჯთნი წარმონი უმეშუჭობითთა ზნა-თაგან მიმოხრებიან. მაგალითად:

ვაკვრეებ.	ე	ო	ე
ესე სხჳსა უღლჯლებისა ქუჭუქუ დაიდჳა.			
ვაკვრეებინებ.	ე	ო	ე
ვათქვეე.	ე	ო	ე
ესეცა სხჳსა უღლჯლებისა ქუჭუქუ დაიდჳა.			
ვათქვეეინებ.	ე	ო	ე

თჳს მერვისა ზმნათა უღლჯლებისა ღ მიმოხრათა მათთა.

თავი ივ.

§ 84.

წინ-დადებულ-ვჭყოფთ ხეუნთადმი ღრამპოტიკოსთა მერვისათჳს ზმნათა უღლჯ-ლებისა ღ ქუჭუქუ მისსა შუცუღლთასა, ზედ-მიწეენილებასა ჩუჭნსა შემდგომთა შინა.

უღლჯლება მერვე შუცუღლ-ჭყოფს ქუჭუქუ თჳსსა, ხატთა შუდთა. 1 არს, მჰნმრგზ. ესე სრულსა დროსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰნმრგუ ღ მეოზბადსა შინა ო. მაგალითებრ: მჰნმრგო. ესე იჭტკვის სხმით-გარდასლჯ-

თად მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისამებრ შესახედაჲისა, ღ დანაკუმტობისა, მაგალითებრ: მანერზინუბ, ღ მრჩობლ-სხმით-გართასლჯთად, მაგალითებრ: მანერზინდმინუბ. ხოლო მიმოისრების ჰირ-ნაკლისა ჰირკელისა ღ მეორისა ხატთა ჭუმტუ, უცუმალუბელად თჳსისა თჳსუბისა. ხოლო მესამისა, მეოთხისა ღ მესუთისათა განმრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთებულდი მიმოისრების. 2, მიძმ. ესე სრულსა დროსა შინა საშუალ შემოიყუნს ე. ღ განიკიდურებს 6. მაგალითებრ: მჰმენ ღ მეოობადსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰმენა. ხოლო ისხმით-გარდასლჯთდების სსჳსა უღლჯულებისა ჭუმტუ დადებითა. მაგალითებრ: მჰმენე. ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთად, მაგალითებრ: მჰმენეინუბ. ხოლო ხუთთაჲე ხატთა მიმართ ჰირ-ნაკლთასა იქცევის ღ მიმოისრების მებრ ჰირკელისა ხატისა ამის უღლჯულებისა. 3, მჰრწამდს. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მირწამდუ ღ მეოობადსა შინა საშუალ შემოიყუნს გეოკანსა ე. მაგალითებრ: მჰრწამდეს. ხოლო სხმით-გარდასლჯთებს სსჳსა უღლჯულებისა ჭუმტუ დადებითა. მაგალითებრ: მარწამდუ ღ იმრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთებს. მაგალითებრ: მარწამდმინუბ. ხოლო ხუთთაჲე ხატთა მიმართ ჰირ-ნაკლთასა იქცევის ღ მიმოისრების მებრ ჰირკელისა ხატისა ამის უღლჯულებისა. 4, მჰსწირდ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰსწირდ ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰსწირდო. ხოლო სხმით-გარდასლჯთ-ქცევა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთ-ქცევა, ღ ჰირ-ნაკლისა ხუთთაჲე ხატთა ჭუმტუ მიმოხრდა, იცნობების მებრ მეორისა ხატისა ამის უღლჯულებისა. 5, მჰხმირდ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰხმირდ ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰხმირდო. ხოლო სხმით-გარდასლჯთ ქცევა ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთ ქცევა, ღ ხუთთაჲე ხატთა ჭუმტუ ჰირ-ნაკლთასა მიმოხრდა, იქმნების მებრ ხატისა მეორისა, ამის უღლჯულებისა. 6, მჰლმირდ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰლმირდ ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰლმირდო. ხოლო სხმით-გარდასლჯთდების ჭუმტუ დადებთა სსჳსა უღლჯულებისათა, მაგალითებრ: მალმირდ ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთებს, მაგალითებრ: მალმირდმინუბ. ხოლო ხუთთაჲე ხატთა მიმართ ჰირ-ნაკლთასა იქცევის, ღ მიმოისრების მებრ ჰირკელისა ხატისა ამის უღლჯულებისა. 7, მჰრმირდ. ესე სრულსა შინა განიკიდურებს ე. მაგალითებრ: მჰრმირდ ღ მეოობადსა შინა მ. მაგალითებრ: მჰრმირდო. ხოლო სხმით-გარდასლჯთ ქცევა ამისი, ღ მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთ ქცევა, ღ ხუთთაჲე ხატთა მიმართ ჰირ-ნაკლთასა მიმოხრდა იქმნების მებრ ჰირკელისა ღ მეორისა ხატისა ამის უღლჯულებისა.

თჳს მიმობრისა მერვისა ამის უფლჳღობისა მეორისა ხატისა
ზნისა შემოქმედებითისა.

§ 85.

საზღვრებიოისა სქესისა აწმყოა.

მაგალითი:

მსოფობითად.	მწადჳს.	წგწადს.	ჭსწადს.
მრავლობითად.	გუწადს.	ტწადჳსთ.	ჭსწადჳსთ.

მ

ნამყოა უსრული.

მსოფობითად.	მწადდის.	გწადდის.	ჭსწადდის.
მრავლობითად.	გუწადდის.	ტწადდისთ.	ჭსწადდისთ.

ნამყოა სრული.

მსოფობითად.	ვიწადე.	იწადე.	იწადა.
მრავლობითად.	ვიწადეთ.	იწადეთ.	იწადეს.

ნამყოა უსრულესი.

მსოფობითად.	მიწადიეს.	გიწადიეს.	უწადიეს.
მრავლობითად.	ტიწადიეს.	ტიწადიესთ.	უწადიესთ.

ნამყოა უუსრულესი.

მსოფობითად.	ტიწადა.	ტიწადა.	უწადა.
მრავლობითად.	ტიწადათ.	ტიწადათ.	უწადათ.

მყოობადი.

მსოფობითად.	მიწადო.	იწადო.	იწადოს.
მრავლობითად.	ვიწადოთ.	იწადოთ.	იწადონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმყოა.

მსოფობითად.	იწადე, ნუ იწადებ.	იწადოს, ნუ იწადებს.
მრავლობითად.	იწადეთ, ნუ იწადებთ.	იწადონ, ნუ იწადებენ.

მყოობადი.

მსოფობითად.	იწადებდე, ნუ იწადებდე.	იწადებდეს, ნუ იწადებდეს.	
მრავლობითად.	ვიწადებდეთ, ნუ იწადებდეთ, ნუ	იწადებდენ, ნუ	
მრავლობითად.	ვიწადებდეთ.	იწადებდეთ.	იწადებენ.

საწადისისა სქესისა აწმყოა ტ მყოობადი.

მსოფობითად.	ვა შათუ ვიწადებდე.	იწადებდე.	იწადებდეს.
მრავლობითად.	ვა შათუ ვიწადებდეთ.	იწადებდეთ.	იწადებდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვაშათუ კიწადუბდი.	იწადუბდი.	იწადუბდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ კიწადუბდით.	იწადუბდით.	იწადუბდიან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვაშათუ მიწადიეს.	გიწადიეს.	უწადიეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ გიწადიეს.	გიწადიესთ.	უწადიესთ.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვაშათუ გეწადა.	ბეწადა.	ეწადა.
მრავლობითად.	ვაშათუ გეწადათ.	ბეწადათ.	ეწადათ.

ხოლო ჯბოტეტიკასათჳს მებრვიე.

უჩინოამსა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითად: წადუბად.

მყოლობადი.

მაგალითად: წადუბადი.

მემდებობა აწმყოფ.

მაგალითად: მწადუბელი, მწადუბელისა, მწადუბელსა, მწადუბელი.

ნამყოფი სრული უსრულესი და უუსრულესი.

მაგალითად: წადუბელი.

მყოლობადი.

მაგალითად: საწადუბელი.

სასკულზმნა.

მაგალითად: წადუბა, წადუბისა, წადუბასა, წადუბამ.

თჳს ვნებითისა მისვე ხატისა.

§ 86.

საზღერებითისა სქესისა აწმყოფ.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვიწადუბი.	იწადუბი.	იწადუბის.
მრავლობითად.	ვიწადუბით.	იწადუბით.	იწადუბიან.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	ვიწადუბოდი.	იწადუბოდი.	იწადუბოდის.
მრავლობითად.	ვიწადუბოდით.	იწადუბოდით.	იწადუბოდიან.

ნამყოფი სრული.

მაგალითი:

მხოლოდობითად.	გიწადე.	იწადე.	იწადა.
მრავლობითად.	გიწადეთ.	იწადეთ.	იწადეს.

ნამყოფი უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	წადებულ-კარ.	წადებულ-ხარ.	წადებულ-არს.
მრავლობითად.	წადებულ-კართ.	წადებულ-ხართ.	წადებულ-არსან.

ნამყოფი უუსრულესი

მაგალითი:

მსოფლობითად.	წოდებულ-კიყუკი.	წოდებულ-იყუკი.	წოდებულ-იყო.
მრავლობითად.	წოდებულ-კიყუჭნით.	წოდებულ-იყუჭნით.	წოდებულ-იყუჭნენ.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვიწადო.	იწადო.	იწადოს.
მრავლობითად.	ვიწადოთ.	იწადოთ.	იწადონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იწადე, ნუ იწადები.	იწადოს, ნუ იწადების,
მრავლობითად.	იწადეთ, ნუ იწადებით.	იწადონ, ნუ იწადებან.

მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	იწადებოდე, ნუ იწადებოდე.	იწადებოდეს, ნუ იწადებოდეს.	
მრავლობითად.	ვიწადებოდეთ, ნუ	იწადებოდეთ, ნუ	იწადებოდენ, ნუ
მრავლობითად.	ვიწადებოდეთ.	იწადებოდეთ.	იწადებოდენ.

საწადისისა სქესისა აწყოფი და მყოფადი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიწადებოდე.	იწადებოდე.	იწადებოდეს.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიწადებოდეთ.	იწადებოდეთ.	იწადებოდენ.

ნამყოფი უსრული.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ ვიწადებოდო.	იწადებოდო.	იწადებოდის.
მრავლობითად.	ვაშათუ ვიწადებოდით.	იწადებოდით.	იწადებოდისან.

ნამყოფი სრული და უსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ წადებულ-კარ.	წადებულ-ხარ.	წადებულ-არს.
მრავლობითად.	ვაშათუ წადებულ-კართ.	წადებულ-ხართ.	წადებულ-არსან.

ნამყოფი უუსრულესი.

მაგალითი:

მსოფლობითად.	ვაშათუ წადებულ-კიყუკი.	წადებულ-იყუკი.	წადებულ-იყო.
მრავლობითად.	ვაშათუ წადებულ-კიყუჭნით.	წადებულ-იყუჭნით.	წადებულ-იყუჭნენ.

თვს მიმოხრისა მერვისა უღლჯღებისა მეორისა ხატიისა
სხმით-გარდასდჯთისა ზმნისა შემოქმედებითისა.

§ 87.

საზღჯრებითისა სქესისა აწმუოა.

მაგალითი:

მხლობითად.	ვწადებ.	აწადებ.	აწადებს.
მრკულობითად.	ვწადებთ.	აწადებთ.	აწადებენ.

ნამუოა უსრული.

მაგალითი:

მხლობითად.	ვწადებდი.	აწადებდი.	აწადებდის.
მრკულობითად.	ვწადებდით.	აწადებდით.	აწადებდინ.

ნამუოა სრული.

მაგალითი:

მხლობითად.	ვწადე.	აწადე.	აწადა.
მრკულობითად.	ვწადებთ.	აწადეთ.	აწადეს.

ნამუოა უსრულესი.

მაგალითი:

მხლობითად.	მიწადებეს.	გიწადებეს.	უწადებეს.
მრკულობითად.	გვწადებეს.	გიწადებესთ.	უწადებესთ.

ნამუოა უუსრულესი.

მაგალითი:

მხლობითად.	გეწადებინა.	გეწადებინა.	გეწადებინა.
მრკულობითად.	გვგეწადებინა.	გეწადებინათ.	გეწადებინათ.

მუოობადი.

მაგალითი:

მხლობითად.	ვწადო.	აწადო.	აწადოს.
მრკულობითად.	ვწადოთ.	აწადოთ.	აწადონ.

ბრძანებითისა სქესისა აწმუოა.

მაგალითი:

მხლობითად.	აწადე, ნუ აწადებ.	აწადოს, ნუ აწადებს.
მრკულობითად.	აწადეთ, ნუ აწადებთ.	აწადონ, ნუ აწადებენ.

მუოობადი:

მაგალითი:

მხლობითად.	აწადებდე, ნუ აწადებდე.	აწადებდეს, ნუ აწადებდეს.	
მრკულობითად.	ვწადებდეთ, ნუ	აწადებდეთ, ნუ	აწადებდენ, ნუ
მრკულობითად.	ვწადებდეთ.	აწადებდეთ.	აწადებდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოა ჭ მუოობადი.

მაგალითი:

მხლობითად.	ვამათუ ვაწადებდე.	აწადებდე.	აწადებდეს.
მრკულობითად.	ვამათუ ვაწადებდეთ.	აწადებდეთ.	აწადებდენ.

	ნამყოფ უსრული.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვასათუ ვაწადებდი.	აწადებდი.	აწადებდის.
მრავლობითად.	ვასათუ ვაწადებდით.	აწადებდით.	აწადებდიან.

	ნამყოფ სრული და უსრულესი.		მაგალითი:
მსოფლობითად.	ვასათუ მიწადებეიეს.	გიწადებეიეს.	უწადებეიეს.
მრავლობითად.	ვასათუ გვწადებეიეს.	გიწადებეიესთ.	უწადებეიესთ.

	ნამყოფ უუსრულესი.		ამაგალითი:
მსოფლობითად.	ვასათუ მეწადებინა.	გეწადებინა.	ეწადებინა.
მრავლობითად.	ვასათუ გვეწადებინა.	გეწადებინათ.	ეწადებინათ.

ზოლო ვპოტეტიკამსათვს მებრიეე.

უწინრომსა სქესისა აწმეოჲ.	მაგალითი: წადებად.
მეორობადი.	მაგალითად: წადებადი.
მიმღეობა აწმეოჲ.	მაგალითად: მწადებელი, მწადებელი- სა, მწადებელსა, მწადებელი.
ნამყოფ სრული, უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითად: წადებული
მეორობადი.	მაგალითად: საწადებელი.
სასეღზმნა.	მაგალითად: წადება, წადებისა, წადე- ბასა, წადებაჲ.

§ 88.

ზოლო კნებითი ზმნისა ამის სხმით-გარდასლუთისა იქმნების მებრ ზემო გარდადებულისა ჰირველ სახისა ზმნისა კნებითისა ყოველსა შინა დროსა და სქესსა, კითარ იგი გარდაიცა. (86).

§ 89.

უმეშქობითი კიეთნიმე ზმნანი უღლულებისა ამის ქქტშენი, სამნი ოდენ ჰოკნილ არიან. მაგალითებრ:

ვჭოროგ.	ვბოროგდ.	ვბჭოროგდე.	ჭბოროგდ.
მწყურგ.	მწყურდა.	მწყუროდეს.	გწყუროდეს.

და ბრძანებითი ესე არა აწმეო არს არა კანონიერებისგან ზმნისა.

ვორძმ.	ვჭორძმდ.	ვორძდე.	ვორძმდ.
--------	----------	---------	---------

არს კუალად ჰოკნილ ზმნაჲ უმეშქობითი ქქტშე უღლულებისა ამის მა-

გალითებ: შიამეს. ესე ოთხთავე ნამყოთა დროთა შინა გამხოლოვების, და-
 ლათუ არა ჰიროვნებითად, ვინაჲთგან სამთავე ჰირთა მიმართ მიმოიხრების და
 ერთსა შინა ნამყოსა დროსა, მისწილად იცნობების. მაგალიტებ: შიამდა.
 ხოლო მიმოხრას ამისი აქა მაგალითითა იჩქნების. შიამეს, შიამდა, შიამ-
 დეს, შიამდეს. ესეცა მყოლობადი არს არა კანონიერებისაგან ზმნისა.

§ 90.

ესე სახედ ესენიცა მერჯსა უღლულებისა ქეჭშე შეცუულნი ზმნანი სხმით-გარ-
 დასლუთნი და მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთნიცა, წარმონი უმეშეობითთა ზმნათა-
 გან მიმოიხრებიან. მაგალითად:

ვაბორგებ.	ე	ო	ე
ესეცა სხვსა უღლულებისა ქეჭშე დაიდჷა.			
ვაბორგებინებ.	ე	ო	ე
ვაწუურებ.	ე	ო	ე
ესეცა სხვსა უღლულებისა ქეჭშე დაიდჷა.			
ვაწუურებინებ.	ე	ო	ე
ვაორმებ.	ე	ო	ე
ესეცა სხვსა უღლულებისა ქეჭშე დაიდჷა.			
ვაორმებინებ.	ე	ო	ე
ვაკეკებ.	ე	ო	ე
ესეცა სხვსა უღლულებისა ქეჭშე დაიდჷა.			
ვაკეკებინებ.	ე	ო	ე

თვს მეექუსისა ხ.ტისა ჰირნაკლისა ზმნისა, რომელსა აკლს
 ჰირი ჰირველი და იეორე და მიმოიხრისა მისისა ხატემოქმედები-
 თისა მებრ.

თავი იღ.

§ 91.

საზღურებითისა სქესისა აწყოფა.	მაგალითად:	თოკს.
ნამყოფა უსრული.	მაგალითად:	თოკდის.

ნამყოფი სრული.	მაგალითად:	ითოჯა.
ნამყოფი უსრულესი.	მაგალითად:	უთოკიეს.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად:	კოთჯა.
მყოლობადი.	მაგალითად:	ითოკოს.
ბრძანებითისა სქესისა აწყოფი.	მაგალითად:	ითოკოს.
მყოლობადი.	მაგალითად:	თოკდინ.
საწადისისა სქესისა აწყოფი და მყოლობადი.	მაგალითად:	ვაშათუ თოკდეს.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად:	ვაშათუ თოკდის.
ნამყოფი სრული და უსრულესი.	მაგალითად:	ვაშათუ უთოკიეს.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად:	ვაშათუ კოთჯა.

ხალა ჯმოტეტიკასათჳს მებრივე.

უზინოფისა სქესისა აწყოფი.	მაგალითად:	თოკად.
მყოლობადი.	მაგალითად:	თოკადი.
მიმლეობა აწყოფი.	მაგალითად:	მთოკული, მთოკულისა, მთოკულსა, მთოკული.
ნამყოფი სრული უსრულესი და უუსრულესი.	მაგალითად:	თოკილი.
მყოლობადი.	მაგალითად:	სათკელი.
სახელ-ზმნა.	მაგალითად:	თოჯა, თოჯისა, თოჯისა, თოჯა.

თჳს მიმოხრისა ხატუნებითისა მებრ მიეწქესისა ხატისა, პირ-ნაკლი-სა ზმნისა, რომეფსა აკლს პირი პირველი და მეორე.

§ 92.

საზღჳრებითისა სქესისა აწყოფი.	მაგალითად:	თენდების.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად:	თენდებოდის.
ნამყოფი სრული.	მაგალითად:	გათენდა.
ნამყოფი უსრულესი.	მაგალითად:	გათენებულ-არს.
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად:	გათენებულ-იყო.
მყოლობადი.	მაგალითად:	გათენდეს.
ბრძანებითისა სქესისა აწყოფი.	მაგალითად:	გათენდინ.
მყოლობადი.	მაგალითად:	გათენდებოდინ.
საწადისისა სქესისა აწყოფი და მყოლობადი.	მაგალითად:	ვაშათუ გათენდებოდეს.
ნამყოფი უსრული.	მაგალითად:	ვაშათუ გათენდებოდის.
ნამყოფი სრული და უსრულესი.	მაგალითად:	ვაშათუ გათენებულ-არს
ნამყოფი უუსრულესი.	მაგალითად:	ვაშათუ გათენებულ-იყო.

ხალა ჯმოტეტიკასათჳს მებრივე

უჩინოადას სჭესისა აწმეოა.
მუოობადი.
მიმღეობა აწმეოა.

მაგალითი: თენებად.
მაგალითი: თენებადი.
მაგალითი: მათენებელი, მათენებელი-
სა, მათენებელსა, მათენებელი.

ნამეოა სრული, უსრულესი ღ უუსრულესი.
მუოობადი.
სასკლზმნა.

მაგალითი: გათენებელი.
მაგალითი: გასათენებელი:
მაგალითი: თენება, თენებისა, თე-
ნებაა.

ხოლო მეექვსისა ამის ხატისა ქუჭსუ ჰირ-ნაკლისა ორ-კმოკანითა დაბო-
ლოკებითაცა იქმნების მიმოხრად ხატუნებითად. მაგალითებრ: **სრმდა.**

ხოლო ესე ოდენი კმაოდენ უღლჯლებისა ზმნათასა.

თ ჯ ს თ ა ნ დ ე ბ უ ლ თ ა .

თავი იმ.

§ 93.

თანდებულნი განმავითარნი სასკლთანი დანიშენისამებრ რამემსა კიცანთ
მათდაძი, ოდესმე წინათ დასხმულ ღ ოდესმე უკანით, რომელთა შორის სხუა-
ობანი ღ ჰირად ჰირადობანი სასკლთა მიმართნი აქა დასხმიან. არიან ამათნი
რომელნიმე მაკეთ ბრუნჯსა. მაგალითებრ: ბან, ბამ, მიმრ. ე. ი. მამისაბანო,
შენბამო, ჩემმიმრ.

§ 94.

რომელნიმე არიან მიმღენი ბრუნჯსანი, ვიუთნიმე რომელნიმე არიან ნათმსაო-
ბითისა მრუნჯსანი.

შორის
შორის
ზედა
ქსტუმე
გარეგნით
გარეგნით
გარეგან
გარეგნივ

კეკლესიისა.
მღჟდელთა.
საყდრისა.
სჯულისა.
ტაძრისა.
ბჟეთა.
წესისა.
გზათა.

გარემო
სახისა
მარჯუტწნით
წინა
მდინარეთ
წიად
ზღუდეთა
ამიერ

ცხეთა.
ნაცტლად.
მამისა.
ლექსისა.
ამიერ.
ზედუდისა.
იმიერ.
ქალაქისა.

მდინარეთა	ამიერ.	ზეანკერძო	სამყაროაღსა.
წიად	წიღუდისა.	ქსქმე-კერძო	ცისა.
ზღუდეთა	იმრ.	პირის-პირ	ტაძრისა.
ამრ.	ჭალაჭისა.	მიზეზ	სიუკარულისა.
ბუნებისა	კერძო.	რომელისა-ამიერ	განკვსტხოკუელდით
ხალატისა	წინაგერძო.	ვიდრე	ჟამისა.
უგანაკერძო	ციხეთა.	ღ სხჟანი.	

§ 95.

რამეთუ რომელნიმე მიმღე არიან მიმამითისა, მაგრა, რომელთაცა მიიღეს ნათესაობითი, თანდებულთა მიცემითიცა მიიღეს, ხოლო თანდებულნი მიმღებულნი მიცემითისანი ესენი არიან. მაგალითებრ:

სახლსა	შინა.	განრემზომ	სიმართლესა.
მებრ	იოანესა.	ვიდრე	ცად.
ახლორე	იეროსალიმისად.	კიდე	ამისსა.
თჯნიერ	ჰაელესა.	ნათესაჲად	მოადე.
პირის-პირ	ტაძრისა.	მარჯუელ	ჩემსა,
		ღ სხჟანი.	

§ 96.

რომელნი მიმღე არიან შუამსამელოზობითისა, მაგრა, რომელთაცა მიუღეს შუამსამელოზობითი, ამათ წრთულობითიცა ღ ნათესაობითი, ღ მიცემითი. მაგალითებრ:

ვითარცა	ნათელი.	ეგ-ფერვე	კარდი.
ვითარ	ანგელოსი.	ეს-გუბარვე	აღამატინი.
ვითა	მოციქული.	რეცა.	მომღჟარი.
ეგ-სახედვე	კაცი.	ესრეთ	იორდანეა.
ეგრეთვე	ჭრისტეა.	ესერა	ჭალაქი,
		ღ სხჟანი.	

§ 97.

რომელნიმე არიედ დაწყებითისა ღ არა სხჟათა ბრუნჟათა. მაგალითებრ:

კიდე	ჰეტრესკან.	ძარუფაად	მისკან.
შორს	ჩემკან.	იდემაელ	შენკან,
		ღ სხჟანი.	

§ 98.

რომელნიმე არიედ მომადეგობითის ოღენ. მაგალითად:

დედით.

ერთ.

§ 99.

არან უგუშ სხუანიცა რომელნიმე თანდებულნი, რომელნიცა გაგონებულ-
არინ დართულებიოთად, რამეთუ დაერთჳნ სასელთა ზედა, ანუ სსუათა ნაწილთა
სიტყუასათა ღ იღესა შეგუჳქენ ჩუქნ, საჭმისა, გინა შეიკულებისასა. მაგალითად:

ქს, უუ, ესი, წარ, უბუ, შე, მი, მო, მიდმო, ანუ მიმქს, ად, შთა.
და, გან, თან, თანა, მოდგამ, ცა, მცა, რე, ყე, და, უბქს, ვიეთიმე,
ცაად, ზე, ოდენ, სადაბე, საბე, ღ ესთავე სხუანიცა.

ბიწი	შჳბიწო.	ჳსჳა	თან-ჳსჳა.
წმიდა	შჳწმიდესი.	ჳსწორო.	თანა-ჳსწორო.
წმიდა	შჳწმიდესი.	სახელი	სახელმოდგამი.
თქმა	წართქმა.	ჳეტრე	ჳეტრეცა.
თქმა	შჳთქმა.	მოდღუარი	მოდღუარიმცა.
გონება	შეგონება.	უჳთრო	უთრორმი.
გონება	მიგონება.	უჳთროს	უთრორსა.
გონება	მოგონება.	შენ	შენშჳშს.
გონება	მიდმოგონება.	იგი	იგიმიეთიმე.
გონება	მიმოგონება.	კერძო	ცალ-კერძო.
გონება	აღგონება.	კოსტანტინე	კოსტანტინესმი.
გონება	შთიგონება.	მე	მეოდენ.
დება	ადადება.	შენ	შენსადაბე.
გდება	ბანგდება.	იგი	იგისაბე.

ამადნი უგუშ რომელნიმე ესე იგი უ, უუ, მსი, მოდგამ, რა. შირ-
კანსა ღ უამის ქუქსე დანაქუქსეებულსა ზმნასა ზედა არ დაიდებინ, არცაღა სა-
სელსა ზედა. ეოკელნი იგი ზემო თქმულნი თან-დებულნი, სასელისა მიმართ
შეისწავებიან მოდებად, კვ-სახედ სასელ-ზმნისაღა ღ მიმდებობისა.

§ 100.

ზოლო ზმნისა ზედა დაიდებინ. მაგალითად:

ვჳსთქჳამ	წარვჳსთქჳამ.	ვჳსთხზავ	შევჳსთხზავ.
ვჳსთქჳამ	შჳვჳსთქჳამ.	ვჳტებ	მივჳტებ.

ვიღებ	აღვიღებ.	აღვიარებ	ავღვარებდა.
ვიღებ	მივიღებ.	აღმეარა	აღმეარამდა.
ვიგონებ	მიღმმოვიგონებ.	დავიწყებოეს	დავიწყებოესჲმ.
ვჭხრი	მიმმოვჭხრი.	წასრულ-ვარ	წასრულ-ვარდა.
ვალ	აღვალ.	ვიტუჯ	ვიტუჯჲმჲმ.
ვალ	შოთავალ.	შევიუჭარებ	შევიუჭარებმიმთსამი.
ვჭსჯღები	დავჭსჯღები.	მეთჭჭა	მეთჭჭაღღენ.
ვჭსდი	ზანვჭსდი.	ვალ	ვალსადამი.
ვჭსწესობ	თან-ვჭსწესობ.	ვიტუოდი	ვიტუოდისამი.
ვჭკეობ	თანა-ვჭკეობ.		

ხოლო ესე კითართა არ შესაძლო თანდებულად თქმაჲ, თუმიც არ იუჭნეს-
მცა სასელთა სუდა დაართულ, ხოლო თან-დებულნი საკუთრად იგინი არაან,
რომელნიცა აღაშენებენ ბრუნ-ჭასა, ანუ ითსოვენ.

თ ვ ს ზ მ ნ ი ს ზ ე დ ა თ ა .

თავი ივ.

§ 101.

ზმნის ზედათანი ვიეთნიმე მრავალნი არიან, სახენი რომელთანი ვიეთნიმე
ითქმიან კითარებიითად, რამეთუ მოკიდებიითა ზემნათათა ხსანიოებენ კითარებათა
ღ კითართა, ანუ მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. ხოლო სახელნი იგი, ანუ არსებო-
თნი, ანუ სუდა-შესარყლნი იბრუნონ რა, ანუ ეგნენდა თუ თვს სასუდა, ანუ სხმულ-
იქმნენ მარცხულთა რამეთუგან ღ ესენი მერმელა დარავსსენ ზმნისა ვითარებენ
ღ ითქმიან ზმნის-ზედად. მაგალითად:

ღამე	წარვიდა ქალაქად.	ჩუჭნ ჩსჲნ მიერ განვჭმართლდით.
იღუმაღლ	განუტევა.	თქუჭნ თქუჭნგამო განჭმსდიდრდით.
მარჯუჭ	განასრიდა ისარი	იგი თავით თვსით იცნობა.
მჯიღით ქუჭრისა	ღ არა ნინინიო.	ეკე თვით გუჭრნობა.
ძირითურთ	აღფსჭრა.	ცნოვლად იწარმოვა.
ნარნარად	ზრასვდა.	კეთილად წარემართა.
ცრემლით	ვედრებოდა.	მალიად ვიდოდა.
მე ჩემგან	უწყო.	აუტტიგურად დაღუქსა.
შენ შენგან	გავუღ-ვიოეს.	შუჭნინერად იუბნა.
ჩუჭნ ჩუჭნგან	გუჭრნოეს.	გაცლობრივ შესცდა.
თქუჭნ თქუჭნგან	ვიცნოეს.	მქსწრათულ შიანსა.

მყის	აღჭსდგა.	ანაზდ	განჭბრწყინდა.
იჩქითად	აღმარია.	ნებსით	ჭტეჭმა,
		ღ სსჭანი.	

§ 102.

რომელნიმე ითქვიან ლომდენობითად, რამეთუ ზედმოკიდებულნი ზმნი-სათანა ასახინოებენ რაოდენობათა ღ რაოდენთა მოჭმელებათა ღ ანუ ვნებათა, რომელნიცა დაინიშნენან ზმნათა მიერ, მაგალითად:

რაოდენ	დამდაბლდა.	მცირედ	კონხ.
ეგოდენ	ამაღლდა.	მცირე რაამე	კენხ.
ესოდენ	განათლდა.	კნინ	შეწუნხა.
რაზომ	შეიეჭარა.	კნინადრე	ეურვა.
ეს-ზომ	მიეტევა.	თჯთოდ	განერჩია.
ეგ-ზომ	იგჯრჯუნოსნა.	თჯთოეუდად	განეწუნა.
ერთბამად	ეოდოღეს.	თჯთო-თჯთოდ	განესაზღუნა.
ერთ-გზის	ეფუცა დაკითს.	თჯს-თჯსად	განესსუნა.
ორ-გზის	მეფოზდა მეღქისედეკ.	ასეუდად	ადერცსუნა.
ერთ-ჯერ	ჭსთჭუნა ღმერთმან.	რიკუნუნდად	განესიტეუნა.
ორ-ჯერ	ეწეკა მატინაე.	მეტავლედად	განეზომი.
მრავალ-ჯერ	ეგალობა.	წურთეუდად	განიზომი.
რავდენ-გზის	ესწავა.	ორწილ	მიელხ.
მრავალ-გზის	ადეთჭუნა	ეჭხუნად	იწეალობა.
ბევრ-გზის	ებრძოლა	მჭსთუნად	ადინა.
ბევრ-ჯერ	ეძლია.	ჭხშირად	იცროა.

ღ სსჭანი.

§ 103.

რომელნიმე ითქვიან ღრობობითად, რამეთუ ზედ-მოკიდებულნი ზმნასათანა ასახინოებენ ღრობობითთა მოჭმელებათთა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

ოდეს	მოსკედ.	დდეს	ადგვსრულა.
რაქამს იგი	გარდამოსკედ.	დილას	იუნებდა.
მაშინ	განტუნათლე.	აწვე	მოკუნდა.
აწ	შეკურთე.	ხუნადისად	აღსდგა.
ძოდან	იწეო.	მწუნხრსა	დაეფლა.
შარშან	ჭწრასჯდა.	დანად	აღმოცისკრდა.
გუშინ	ადგვთჭუნა.	განთიად	აღმოიშუნა.

შუაღამესა შინა	ადსდგა.	აწინდელი	აღაუჭავილეს.
შუაღღე	ქსტნა მოწაფეთა.	მქსწრაფულად	შეიწყნარეს.
ვითარ	ამაღლდა.	ჰერეთ	სულ-გრძელეს.
წინა დღე	ასწავა.	მერმე	განჭსაჟოს.
უწინარეს	უბრძანა.	ვიდრე	ინებოს.
მარად	მარად.	ვიდრეღა	მოკიდეს.
მარადის	შეიერთა.	ვიდრემდე	იმსაჟულოს.
ნიადაგ	იზიარნა.	ვირე	განაგებდეს.
მარადღე	იდიდა.	უწინარეს	ეგულვა.
მარადქამ	ითაუქნის-ცემს.	ვიდრემდის	ეგულკების.
დღისი	დაჭბადა	დღესამდე	ჭსუფეკს.
ოდესმე	ივნო.	დროდმდე	შეიწყნარებს.
ამიერიტგან	იცხოკელებს.	ქამადმდე	აკებს.
მიერიტგან	საუკუნობდა.	ამიერ	მის ცრულებს.
ხჭადისაზან	იხილვოს.	იმიერ	მიითჭაღავს.
ხჭადისგამ	მოკალს.	ადრე	მოუტრეკებს.
ძქწლთაგან	გვასმიეს.	გვანადრე	განრისხნების.
მაშინდელი	იწმუნეს.	ნელიად	ჭსწმერთის.
დღეინდელი	ადიარეს.		ღ სხუნაი.

§ 104.

რომელნიმე ითქვიან ადგილმობითად, მით რომელ ზედ მონახნი ზმნისათანა, ცხად-ჰყოფენ ადგილობითისა მოდგამთა, მოქმედებათა, ანუ ქნებათა. მაგალ.

სადა	ეძიებთა.	გარეგან	განჭსთხია.
მუნ	ჭპოკა.	გარეგნით	განასრია.
აქა	მოაკუდინებდა.	საშუაღ	იცნობა.
იქა	აცხოკელებდა.	იქით	გარდახდა.
ადგიდ-ადგიდ	ვიდოდა.	აქათ	მოიუქანა.
უოკველსა-ადგილსა	იცნობებოდა.	ვინა	მოკიდა.
სხუნასა ადგილსა	განსცხადნა.	ვინამთ	იწყო.
ვისმე	მიჰმართა.	აქამთ	შესარულა.
ზესთა	ამაღლდა.	მიერიტგან	განიკიცნა.
ჭქწ	დასჯდა.	ამიერ	იხილვა.
ქქწშე	დაიფარა.	იმიერ	იცხადა.
ზენა	ისუფუკა.	ზეგარდამო	მიიღო.
შინაგან	განსაჟა.	მადლითგარდამო	მოკცა.
შინაგნით	დაიდუა.	ზესკენელადრე	ადვიდა.

ქმრსკნელოდრე	შოაკიდა.	მარჯუმწნით	აკურთსეკდა.
გარესკნელოდ	დაჭსაჟა.	მარცხენით	ჭსწეკდა.
შორსრე	თანა-წარჭსდა.	წინათ	მოისწაგებდა.
ანლოს	შეიწუნარა	უკანით	აღიარებოდა.
შორი'ა	შეკიდა.	გარემო	ირწმუნა.
ზემო	მოაქმნდა.	მგრგუელივ	აღიარა.
ზემორე	აღადებდა.	იგუმრდივ	განანათლა.
ქმრმო	შოამოასსმიდა.	მადლით	გუმწარასა.
ქმრმორე	დაჭსდებდა.	მდაბლით	აღკვეუნა.
მარჯუელ	განამართლებდა.	შინა	დაგესხნა.
მარცხუელ	განაცრუებდა.	უკანასკნელ	მოკიდა,

ღ სხჟანი.

§ 105.

რომელნიმე ითქმიან შამპრბელმოპითად, რამეთუ ზედ-მოხაკილნი ზმნასა თანა ასახინოებენ, შემკრებულობითსა, ანუ ერთ-ბამობითსა მოდგამთა, ე. ი. მდკვართა მოქმედებათა, ანუ ვნებათა, მაგალითად.

ერთად	ჭსსდეს.	დასდასად	ჭსსდეს.
ერთბამად	იხარებდეს.	გუნდ-გუნდათ	ფრინვიდეს.
ზოგად	იშუმბდეს.	არვედ	წარისხეს.
თანად	განასცხრებოდეს.	მროწიეულად	მიიქცეს.
მუის-თანად	მოკიდეს.	კოლტად	ჭრბოდეს.
საყოველოდ	შემოჭკრბეს.	ერად	იდიდეს.
ყოველითურთ	ამაღლდეს.	მრავლად	აღმოჩნდეს.
ყოველად	შეისმინეს.	ხოროდ	გალობდეს.
სრულიად	აღიარეს.	მწყობრად	განკიდეს,
ყოველად	განმართლდეს.	ღ სხჟანი.	

§ 106.

რომელნიმე ითქმიან ბანძილმბულებითად, რამეთუ ზედ-მოხანნი ზმნასა თანა ასახინოებენ განკიდებულებითად მოქმედებითსა, ანუ ვნებითსა: მაგალითად:

პირად-პირადად	შეიმგო.	მარტო	ივლტოდა.
შორ	ჭსდგა.	კიდეურად	მიიწია.
შორით	ჭხედჯდა.	ცაღკერძ	განეშორა.
ანლო.	ჭსჟდა.	თჯთო-თჯთოდ	აღირიცხეს.
მხოლო	განვიდა.	ორ-ორად	განიეწეს.

ცაფ-ცაფიე	განისაზღუქა.	შორითი-შორ	განაჩია.
სხუა-და-სხუად	განჭყო.	გიდეგან	განესუა,
		ღ სხუანი.	

§ 107.

რომელნიე ითქმის ღამტკიცობითად, რამეთუ ზედ-მონახნი ზმნასა თანა
სსაჩინოებენ დამტკიცებითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათ. მაგალითად:

ჭე	იყავნ.	ეს-გუბარ	შესთხზა.
ესრეთ	ჭსთქუა.	მართლიად	ასილოგომია.
ეგრეთ	აღსწერა.	ჭეშმარიტად	აღმოაჩინა.
ესთა	აღმოვიკითხა.	ნამდვილ	მტკიცედ დამტკიცა.
ესთერა	აშესაბამა.	ამინ	გაბუჯ თქუჭნ.
ეს-სახედ	აღმოაჩინა.	ამინ, ამინ	გაბუჯ თქუჭნ,
		ღ სხუანი.	

§ 108.

რომელნიე ითქმის უაუთქმითად, რამეთუ ზედ მონაკიდნი ზმნასა თანა
სსაჩინოებენ უუთქმითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათ. მაგალითად:

არ	შეიყუარა.	არათუ	ჭსწაღოდა.
არ	მოვიდა.	აროდეს	ვენო.
ნუ	იყოფინ.	არასადა	აღმოკეთხა.
ნუ სადა	ჭსთქუას მტერმან.	არცა-ერთითა	შეიპურობდი.
არცა	აღსრულ-არს.	არა რამთ	ივნო.
არცადა	აღმაკალ-არს.	არსად	ჭკაცხდა.
არცადა თუ	შეუწყნარებოეს.	ნუ	იყოფინ,
		ღ სხუანი.	

§ 109.

რომელნი ითქმის ზანსხადმობითად, რამეთუ ზედ-მონახნი ზმნასა თანა
გუჯანჭუნებენ განცხადებითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათ. მაგალითად:

ცხად	იქმნა.	ჩინებულად	შეირიცხა.
ცხადად	ისაჩინოვა.	უჭრაკ-ჰარაკად	მიიყუანა.
განასმენილ	იქმნებოდა.	კადნიერად	ამსილა.
განთქმულ	იყო.	მიმო-დადებით	განჭყინა.
გამოცხადებით.	ვიდოდა.	ანჯმნად	გამოსჩინდა.
საჩინოდრე	ჭსრასჯდა.	უბანთა	ჭჭადაგებდა,
		ღ სხუანი.	

§ 110.

რომელნიმე ითქვიან უსხალმოზიბითად, რამეთუ ზედ მონაკიდნი ზმინსა თანა გჳწიწებენ უცხადოებითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

საიდუმლოდ	ამცნო.	დამადვივით	დაჭშითა.
იდუმალ	წარგზავნა.	უტუჳად	ჭსდგა.
ძანრულად	აბიწა.	უჩინოდ	კიდოდა.
ჭურჩინით	კუწასა.	განკრძადუფლადრე	შესამინა.
მდუმარედ	კო.	განმკაცრებით	უჳას-უჳა,

ღ სსჳანი.

§ 111.

რომელნიმე ითქვიან კითხვითად, რამეთუ ზედ-მოკიდებულნი ზმინსა თანა ასაჩინოებენ საკითხავად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

რამთ	მოკიდა.	რამბამი	არს.
რათა	ჭსტნა.	ვინმე	იყო.
რამ	არს.	ვინ	არს.
რამდათჳს	წარსრულ-არს.	რომელი	ადიდა.
ვითარ	შეიკრება.	აღაშენაა	
ვითარმე	განაგებს.	ნუ უმე	უთქჳას.
ვითარ-უბჭ	ასწავებს.	ნუ თუ	ჭტონებდა.
ვითარ-სანედ	ჭმოდღჳრიდა.	ნუ უკუჭ	განჭსწავლულ-არს.
ვითარითარე გჳარით	ადესსნა.	არა თუ	გამოიცადა.
რომელით სახითა	ჭსთარგმანებდა.	ანუ არა	იტყოდა,
რა გჳარ	ადმოკცენა.		ღ სსჳანი.

§ 112.

რომელნიმე ითქვიან მჳსწრაულმოზიბითად, რამეთუ ზედ-მოკიდებულნი ზმინსა თანა ასაჩინოებენ მჳსწრაულობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

მჳსწრაულ	წარველტოდა	მაღლიად	წარმოსტუჭნა.
მუის	განიდევნა.	მუისთანად	იმუნეს.
მაღე	წარმოიღო.	ჭსწრაუად	ადმოიღო.
ადრე	იკვარ-ჭჳო.	დანიად	მოკიდა.
განისწავლა	განისწავლა.	მეუწესეულად	იხილა.
მსწრაულ-მსწრაულ	ჭრბიოდა.		ღ სსჳანი.

§ 113.

რომელნიმე ითქმინა ჰხშირობითად, რამეთუ ზედ-მონაგინი ზმნასა თანა ასაინოკებენ, ჰხშირობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

ძირიად	ამცნებად.	სასტიკად	აღუწნდა.
ტევრად	იღგა.	მძაფრად	მოჭებურა.
მრავლად	აუწყა.	უმეტეს	აღუთქვა.
მჭსთჳად	აღჭსდგა.	უფროს	განჭბანა.
ჰხშირად	ესხა.	უბრად	მიჭმადლა.
სრულიად	წარიტყუწნა.	ღუბრად	ადინება,
დიდროად	სდიოდა.	ღ სხჳანი.	

§ 114.

რომელნიმე ითქმინა ალსაველობითად, რამეთუ ზედ-მონაბნი ზმნასა თანა ასაინოკებენ, აღსაკლებითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

პირველ	მიჭმართა	ღმერთმა.	უოვლად	ამისსა	მიიტჳა.
პირველად	არა რაღ	ჭსთქჳა.	უოვლად	მისსა	მოკიდეს.
მეორედ	ემოდღურა.		თჯთოდ		აღჭსწკრა.
უწინარეს	განემზადა.		თჯთოეულად		განჭკარკა.
უწინარეს	განეგო.		მერმე		აკეთ-საწადა.
უკანასკნელ	გამოჭსხატა.		გებალად,	ანუ გებალა	დაადგილ-ღგრომა.
უკანასკნელ	აღწმანა.		დას-დასად		დაადგინა.
შემდგომად	აღმოაჩინა.		წესიერად		ჭსაჳა.
წინათ	ემოშიშა.		ხარისხად		აღიუწნა.
უკანით	იღჳაწა.		წინათ-უკანით		წარადგინა.
ონჭანსა	მიიწია.		გაცად-გაცადი		მოიძა.
აღსასრულსა	მივიდა.		შემდგომითი	შემდგომითად	განაცხადა,
			ღ სხჳანი.		

§ 115.

რომელნიმე ითქმინა ჩუხნობითად, რამეთუ ზედ მონაბნი ზმნასა თანა ასაინოკებენ ჩუწნებითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

აჭა	მოკალს.	ეჭა	იწადების.
აჭა ეგერა	გუებნების.	ეჭა რაბამ	იუცხოკა,
აჭა ესერა	წარსრულ-არს.	ღ სხჳანი.	

§ 116.

რომელნიმე ითქმიან სანიჰოლ, რამეთუ ზედ მანასნი ზმნასა თანა ასაჩინოებენ საიჭუნჭლად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

ნუ თუ	ჭგონებდა.	თურე	იცოდა.
ნუ უმე	ეოცნა.	წარჰსწერს	ვითარმედ მოკუდა.
ნუ უგჭ	იჩქუნა.	შეჭრაცხე	ვითარმედ მოხრდა.
სამე	განკარდა.	იმეცენ	წარჰსწემდა,
სადაამე	გამოიცადა.	ღ სხჳანი.	

§ 117.

რომელნიმე ითქმიან უმერჩობლებითად, რამეთუ ზედ-მონაკიდნი ზმნასა თანა ასაჩინოებენ შემერჩობლებითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

მერჩობლადრე	მიღ.	მერმედა	ადინა.
დატუემიღ	იშჳა.	მეორედ	იგუჯა.
გუაღად	იშჳა.	ორგზის	ჭჳმნა.
მერმეცა	აღმოიცისკრა.	ორჯერ	გაიგონა.
მერმე და მერმე	იწარმოკა.	აწუგჭ	მიიქვა.
		ღ სხჳანი.	

§ 118.

რომელნიმე ითქმიან წინა-აღრჩევითად, რამეთუ ზედ-მონაკიდნი ზმნასა თანა ასაჩინოებენ წინა-აღრჩევითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

უფროს	განიტჳა.	უდიდებულეს	განჭბრწყინდა.
უმჯობეს	აღუჩნდა.	უპირველეს	გამოჭსნდა.
უმეტეს	აღუთჳა.	უმწუწრვაღეს	შეირაცხა.
უადრეს	ისმუნდა.	უმეტესადრე	განდიდნა.
უჰატოხსნეს	იდიდა.	უკეთეს	იკეთილა.
უპირატესად	დაიდგინა.	ღ სხჳანი.	

§ 119.

რომელნიმე ითქმიან დაჰმეხობითად, რამეთუ ზედ-მონაკიდნი ზმნასა თანა ასაჩინოებენ დაჰმეხობითად მოქმედებათა, ანუ ვნებათა. მაგალითად:

ნუ	გშურნ.	ნუცადა	ჭსტირნ.
ნუღარა	ჭსტოდა.	ნურავინ	გინებნ.

ნურავინ ნურარად დააბრკოლებთ. ნუსადა იგმოს,
ნურრად ჭკონებნ. ჭ სსჟანი.

§ 120.

რომელნიმე ითქვიან შთანა-მღებობითად, რამეთუ ზედ-მოკიდებულნი
ზმნასა თანა ასაჩინოებენ უთანა-მღებობითად მოქმედებათა, ასუ კნებათა. მაგალ.

ცუდად დაშურა. უჯეროდ წარავო.
ამაოდ იქცეოდა. უკამსად ჭრბიოდა,
ფლიტონად ჭზრასჯდა. ჭ სსჟანი.

§ 121.

რომელნიმე ითქვიან ანაზღობითად, რამეთუ ზედ-მონაკიდნი ზმნასა
თანა ასაჩინოებენ ანაზღობითად მოქმედებათა, ასუ კნებათა. მაგალითად:

ანაზღრე წარვიდა. ნუნად შთანყარნა.
იჩქითად განცოცსლდა. არდიფრუდ აღასრულა.
მუის აღჭსდგა. არდად განასრავა.
მასვე უამს იცნა. მადღ დაჭსცა.
მჭსწრათფი მირბიოდა. მუნთქქსსვე განცოცსლდა
მეუწესეულად ისილა. მჭსტუბად აწჯა,
წამის უოფით იქმოდა. ჭ სსჟანი.

§ 122.

რომელნიმე ითქვიან მუშღრომობითად, რამეთუ ზედ-მონახნი ზმნასა თანა
ასაჩინოებენ მუშღრომობითად მოქმედებათა, ასუ კნებათა. მაგალითად:

მუედროდ ვიდოდა. ძნად განერა.
ნეფიად ჭრბოდა. ძველ ჭსწერდა.
მდღავრედ ჭსდიოდა. ძლით აღიარა.
ამოდ ჭზრასჯდა. უტუჟად დაადგრა,
ჯერეთ ჭსცსოკრებდა ჭ სსჟანი.

§ 123.

ზოლო ნაწილი ესე: ესე ჭ ესე, თან დაწესოს რა ზმნისა თანა, წოდუ-
ბულ ნაგლ-ფიცად, რამეთუ მოკიდებულ-რა იყოს ზმნისა თანა, იქმნების ნაცჟალ-
ფიცისა, მაგალითებრ:

ესე ჭ ესე მიყოს მე ღმერთმან. (1 მეფე 19. 2.)

თ ვ ს კ ა ვ შ ი რ ი ა .

თავი იხ.

§ 124.

კავშირი გარე შეიცავს მრავალთა სახეთა, რომელთანი, რომელნიმე ითქმიან საერთო-წმინდობად, რამეთუ სიტყუჟასა სხუა და სხუასა მისკე იდეაჲსასა სწმინანი ერთად და თანმოკიდულ-ჭყოფენ ურთიერთარს. მაგალითებრ: და, ხოლო, კუბად, მერმე, მერმეცა, მერმედა, მერმე და მერმე, გინა, ანუ, და სხუანი.

ხოლო თუ ვითარ ურთიერთარს აბიენ სიტყუჟათა ესენი, აჲ სიცხადესა მოგუჭყმენ შემდგომნი მაგალითნი:

მოგუჭყა მადლი მღუდელობისა, სულისა მიერ ჩუჭნ და ძმათა ჩუჭნთა, ხოლო, სხუათაცა, რომელნი ჰუნებან ღმერთს, კუბად ითნოს სულმანცა უოკლად-წმიდამან სხუანიცა. მერმე, ძმანი, მერმეცა სხუანი კეთილ-მსახურნი შენი; მერმედა ერთსა და მისკე ზედა ტრავუსა; მერმე და მერმე ერთისა და მისკე საიდუმლოსა, გინა სამღუდელნი, ანუ უოკლად სამღუდელნი.

§ 125.

რომელნიმე ითქმიან საგანწუალოდ, რამეთუ სიტყუჟათა სხუათა და სხუათა განწუალოთ აკავშირებენ ურთიერთარს. მაგალითებრ: გინა, გინათუ, ანუ, ანუთუ, ანუ ხოლოთუ, უკეთუ, ხოლო უკეთუ, და სხუანი. მაგალითებრ:

გინა წარსრულმან აჲათ ისწავე მეცნიერებაჲ, გინათუ ჩუჭნთანა დაად-

გურ, ანუ ჩუჭნგან, ანუთუ მოწაფეთა ჩუჭნთაგან ისწაუბდ; ანუ, ხოლოთუ გამოცდილთა სხუათაგან, უკეთუ ითნო განსრახუა ესე სასარგებლო არს შენდა; ხოლო უკეთუ არა ითნო, მიიღო დაკლებაჲ.

§ 126.

რომელნიმე ითქმიან გარ-მიმდებობითად, რამეთუ მღევართა სიტყუჟათა წინა-მსრბლისათანა რეცა გარ-მიმდებობითად არიან მონაბამ. მაგალითებრ:

არამედ, გარნა, თუნიერ, მაგრა, მხოლოდ, მარტოდ, ხოლო მარტოდ, ხოლო მხოლოდ, ხოლო არამედ, გარნა ხოლო, და სხუანი. მაგალითებრ:

შეიუწარებდ სიბრძნესა, არამედ უფლისა იესოსთჳს გიუწარდედ ჰაკრობანი საბრძნინი; გარნა გამოცდად თავისა შენისა თუნიერ სიძულელისა და შურისა მეცადინობდ უოკლათაჳს ნიკოთა წინა-მღებარეთა განსაზღურებად. მაგრა, სიმკაცრით და გრძლადრე განჰსუით. კეცხოდე უშუჭრთათჳს, მხოლოდ თავსა შენსა ეძიებდე უადრეს ბუნებისათა მარტოდ საუკუნეთა საყოფელთა; უკეთუ მემსოლოე ხარ,—იყავ ძმათა თანა. მხოლოდ მარტოდ კელენსა შინა შენსა, უკეთუ გურგუნით და დიადიმითა არს ცხოვრებაჲ შენი, ხოლო მხოლოდ, წარდგომად ხარ შემდგომად სიუჭდილისა წინაშე ღმრთისა, ადაესე გონებაჲ შენი სიუჭრულითა სამდთოჲსა ცეცხლისათა, ხოლო არამედ თანა-გამს შეუწარებაჲ. მოყუისისცა. მტილ-მოკრძალოულ-ჭუჳე გუჳამი შენი, გარნა ხოლო შემზღუდე შიშითა ღმრთისათა.

§ 127.

რომელნი ითქვიან დაწყებო-
 თად, რამეთუ დასაწყად წინა-მსრბოლსა
 იდეასა სიტყვასა, დაწყებულ-ჰყოფენ თა-
 ნა მდეკარნი სიტყვასანი, რამეთუ დამო-
 ჰკიდონმცა წარსრულსა თანა, მაგალითებრ:
 აწ, აწუგუქ, აწ ვიდრემე, აწ-სადა-
 მე, ნოლო აწ, ჳ სსჴანი. მაგალითებრ:
 ვინაჲთგან აღვითქვამს სწავლად აზნა-
 ურნი ცნობანი, აწ დრო არს დასასრუ-
 ლისა კეთილისათჳს საშუალი მოქმედე-
 ბად. აწუგუქ, თუ სადამე იმეცადინებ
 მიემთხვამცა, აწ ვიდრემე, უკეთუ მე-
 ცადინობა იგი კეთილ-არს-ისწრფე აწ-
 სადამე, ვინაითგან სწრაფაჲ გიღირს
 მენე იყავ. ნოლო აწ, გუღირს ჩუწნ-
 ცა განმეობად ყოვლისადმი მოსწრაფე-
 ბისა.

§ 128.

რომელნი ითქვიან რეცა საესრუ-
 დონი, რამეთუ რომელსაცა ჳსრისსა
 სიტყვასა არიან მოკიდებულ ითსოკენ
 სსჴსაცა ჳსრისსა სიტყვასას. მაგალი-
 თებრ: დადაბთუ, დადაცაბთუ, დაბთუ,
 არაბთუ თუმცადა, უკეთუმცა, ნო-
 ლო თუმცადა, ნოლო დადაბთუ,
 ჳ სსჴანი. მაგალითნი:

დადაბთუ, ჳგონიეს უმეტრებით სუთ,
 ანუ ექჴს ფურცლადი იგი ღრამმატიკ-
 ყოფად. მაგრა უმეტრებით სტებობდეს
 საცინელი. დადაცაბთუ გსურს სწავლად,
 მაგრა არა ემა შენდა სურვილი იგი, უგე-
 თუ არა გამოიცადო მას შინა; ვიდრდე
 დაბთუ აკადემიასა შინა სშირად, არა
 ემა შენდა სწავლად ცნობათა სღჴაჲ იგი
 შენი. არაბთუ, რადენთამე დღეთა ში-
 ნა ჰცეულნი გარემო რომელთამე ცნო-

ბათა გამოცდილ-იქმნებთან მას შინა, არა-
 მედ მეოვარ დრო დაკავშირებნი მას შინა.
 თუმცადა ითნებ ზედ-მიწვეულათა კე-
 ლოვნებას წერილთა შინა მივედ მო-
 ხუცებულთა მიმართ სსოლისათა ჳ მათ
 მიმარ აღავსე წადილი იგ შენი. უგე-
 თუმცა, საყურადლო ჩემო, სურვიელ-იყავ
 ჳართულისა ღრამმატიკისა სწავლად ვერ
 სადამე გესილვა საესებით აჳამომდე ღრამ-
 მატიკაჲ ჳართულად შემდგომად წმიდათა
 თარგმანთა ჩუწნთა. ნოლო თუმცადა,
 ჳსთქჴას ვინ ყოფაჲ ჳსტყუის. ნოლო
 დადაბთუ იუმცა, არ ეს-გჴარ, აღერი-
 ამცა ენაჲ ჳართუწლთა უწჴრთელთა მწე-
 რალთა.

§ 129.

რომელნი ითქვიან წინა აღრჩევი-
 თად, რომელნიცა ნამყოფსა ჳსრისსა სიტ-
 ყვასა, სახინოებენ წინაჲსა აღრჩევასა,
 კიდრელა შემდგომთა. მაგალითებრ. ვი-
 დრელა, ვიდრე, ვირე, უკეთუმცა,
 ჳ სსჴანი. მაგალითებრ:
 უაღრეს არს უმეტრებაჲ ზედ-მიწვენი-
 ლებთა მდაბლისა ჳ მჴდისა, ვიდრე-
 და ფილოსოფიასა შინა სრულ-გამო-
 ცდილება ამჴარტავანისა; უმჯობეს-არს
 მოკლ-სიტყჴობად წჳრთელთა, ვიდრე
 უსჴ ჳ შეწნიერ მოუხანრობით სიტყჴა-
 რაჲ რიტორთა დრეუთა; უსაწადელეს
 მარტივ-გონებათა აღსარებაჲ ჳჴშმარტივ
 მოკლითა სიტყვთა მართლ-მადიდებელ-
 თა, ვირე წჴელილ გამოძიებით ჳ მრ-
 ვალ დალექსუთ აღსარებაჲ მწჴაღებელთა;
 უმჯობეს-იყო სოლომონისდა სრულისა
 ბრძნისა, რამეთუ იუმცა ჳირველითა.
 ცსოვრებითა გლასაკად იერუსალიმსა შინა,
 უკეთუმცა მოიგებდა შემდგომად მქმავთა
 თანა ცსოვრებასა მეფობით.

§ 130.

რომელნამე ითქმის მიზეზობითად, რამეთუ ზედ-მოღებით მოკიდებული არიან მიზეზნი სამიზეზო-მასთანა. მაგალითებრ: რამეთუ, ამისთჳს, ნაცუტლად, ნაცუტად, წიფლ, მებრ, მქსგავს, ვინამცა, ნუ უტუტ, ნუ უმე, ოდეს, სად, ოდესმე, ვიდრემე, ვიდრემდის, ვინამთგან, რათა არა, რათა, მაგისთჳს, მით რამეთუ, ამისთჳს ვითარმედ, მით რომელ, რომელ, ამაღ რომელ, და სსუნი. მაგალითებრ:

რამეთუ, მორჩილება არს ღელა ჭ მეშუ კეთილის სწავლისა, ამისთჳს ღირს შესწავლეთა დამორჩილება მოძღუართა კელოვანთა. ნაცუტლად, მეფობისა შესწავლო დიდ-გუარო მოიგე მორჩილება, ვიდრემდის იუოს უოფაჲ შენი სხოლასა შინა, უკეთუ ზედ-მიწე-ვინლთა სწავლელ-იუო; კელოვნებას სრულიად ნუ ჭუწაობდე, არამედ ნაცუტად სიმდაბლისა მოიგე სიმდაბლე. მეცნიერთა ერეტიკოსთა წესად აქუსთ ზუწაობაჲ წიფლ სიმდაბლისა ჭ სიმშედისა, ხოლო კეთილ-მსახურთა წეს-სიმშვიდე ჭ სიმდაბლე გონებისა, მებრ სამღთთა მამათა ჯერ-არს მიღებაჲ სიბრძნისა კელოვნებათა კრძალულებით ჭ სიმდაბლით ჭ არა მწუწალებელთაებრ ერეტიკოსთა ცრუთა. მქსგავს არისტოტელისა მიერთა თხზულებათა არს ჰერიარმენია, ვინამცა განმარტებად მისა ჭსტურტიეს კელოვანთა მოძღუართა. ნუ უტუტ ჭკონო შენ, ვითარმედ შემდგომად სამღთთათა თარგმანთა ჭართული-სამებრ ენისა, უოფაჲ ღრამმატიკისა, მაგრა ჭსტებოი რამეთუ არკინ-სად

ჩუწნგანთა ისილეს ესე. ნუ უმე, შიფრდთა მათ ფურცელთა ღრამმატიკისათა, აქა ჭ იქი, ვისგანსე ურთიერთარს ძღუ-ნებულთა იოცნებენ, რამეთუ იუოსმცა ღრამმატიკაჲ, არამედ არა არს ნამდვლ. ოდეს, თუ ვინ მისწუთეს ჩუწნგანთა გარდამოცემულთა მათ ენონთა, ღირს მისდა ჩუწნლა წარმოგზავნაჲ ლოცვას. სადაა წოდებულ მისდა სასელი სიბრძნისა, რომელმანცა არა შეულო კარი სიბრძნისა, ოდესმე მეტუოდეს მე ჩუწნთანანი არა საკამრებასა ღრამმატიკისასა, მაგრა ისილონ რა წინამდებარე ესე, შეუძლო მათგან თქმად ჰირველნი იგი ლექსნი, ვიდრემდე არა ისილონ ეგ-ფერ მეტუწულთა საზღუარნი ესე არა უწვან ვითარმედ, რამეთუ წერილთა დამადნობელი არს ღრამმატიკაჲ, ვიდრემდის ვისილენ საზღუარნი ღრამმატიკისანი მეცა ენინლა სათსოკეუოფოდი თქმულთა მათთა. მაგრა, ვინამთგან დავჭსტურტიენ საზღუართა ღრამმატიკოსათა, ჭსტნა გონებაჲნი ჩემინ, რამეთუ კარი სიბრძნისა არს ღრამმატიკაჲ, იწუ-ლა გონებაჲ ჩემი თქუწნთჳს თან მენათესავენო, რათა არა გარკეან იქმნეთ ღრამმატიკისა ჭ თავს-ვიდეკ შრომაჲ, გარნა გლოცავ თქუწნ, რამეთუ დიდითარე კრძალულებითა ისწავებდეთ სიბრძნესა ამას, ჭ მაგისთჳს, რომელ გაჭუს-ვე ზედუაჲ სიბრძნისა არ მცონარ იქმნეთ, მათ რამეთუ, მცონარება ცნობათა მიმართ-ვნება არს დიდი სულისა; ამისთჳს ვითარმედ, დასწინლება დაბნელებს სულსა, მით რომელ დააყენებს ზედუასა მალა-გონებითსა, რომელ დაყენებაჲ მალ-უმს თქმულისა მის ზედუთისა (ვნებასა მას), ამაღ რომელ, დასწინლებასა შინა მეოფი

სული ვერღა წესიერ-იგბეკს გულის-კმის
ყოფასა.

§ 131.

რომელნიმე ითქმიან უკეთუობითად,
რამეთუ ჭაზრთა ორთა სიტყვასათა და-
მოკიდულ-ჭყოფენ ურთიერთარს. მაგა-
ლითებრ: თუ სადაამე, ხოლო თუ,
თუ, მერმედა, უკეთუ, ხოლო უბე-
თუ, ხოლო უკეთუ არა, უკეთუ არა,
ღ სხუანი, მაგალითებრ:

თუ სადაამე ჭსოვქუა შენ, ვითარმედ
მხა, ვითარმე არს მადლი იგი ღვთისა,
ხოლო თუ მიიღო-ტე კეთილ შენ-
და, ხოლო თუ ესე ესრეთ არს ღ
მრავალთა მიუდიეს იგი, მერმედა
ჩუჭნცა თანა-გუჰამს მოღუბად. მადლი იგი
ღვთისა, უკეთუ მხა არს, რად არა მო-
ვიღებთ მას, ხოლო უკეთუ მოვი-
ღოთ-განკჳსცხოკელდეთ, ხოლო უბე-
თუ არა მოვიღოთ-მოკჳსწუდეთ, უბე-
თუ არა დაგუფაროსმცა მანუე.

§ 132.

რომელნიმე ითქმიან განმარტები-
თად, მით რომელ წინა-მსროლისა
თანა სიტყვას განმარტებით შედრგინე-
ბულისა-მიერ სიტყვას ჭსწმასხნან ურ-
თიერთარს. მაგალითებრ: ესე იგი,
რეცა, ესე იგი არს, ანუ ესე არს
ესე მაგალითი, ანუ მაგალითებრ,
რომელითა მაგალითითა, ვითარ-
ცა, ვითა, რომელია, ანუ რომელი-
არს, ღ სხუანი. მაგალითებრ:

თანა შთამოკალს ჩუჭნდა ძე ღვთი-
სა იესო ქრისტე, ესე იგი მაცხოვარი
ცხებუელი. ამით სრულ-ჭყოფს საწადსა
ადამისსა, ვითარმედ, რეცა ღმერთი
ჭყოფს მას, იქმნა ორთაგან ერთი, ესე

იგი არს ღვთაებისაგან ღ კაცებისა.
ხოლო ერთი იგი ორთავე შინა ბუნე-
ბათა იცნობა ჭეშმარიტებით, ესე არს
სამღთოსა შინა ღ კაცობრივსა.

ამისთა თვსებათა გიგულ-კმებთ ღვთაე-
შუჭნიერთარცა ღ კაც-შუჭნიერთა, მაგა-
ლითი დაუსრულებულ არს ღ უოელი-
სა შემდეგულ, ღ საზღუარსა შინა გარე-
შეიცვს, ვითარცა არსი დასრულებადი ჭმო-
ქმედებს თითოეული ბუნება მის შორის
თან-ზიარებითა მუროსათა, რომელი-
თა მაგალითითა ჭსტიროდა მეგო-
ბრისათვს ღ შეძრწუნდა სულითა ღ გა-
მოიფუნან მკუდარი იგი ცხოკელად, რა-
მლისათვს, ჯა კაცონა შედგომილთა მი-
სთა ჭურ-არს რათა გინაროდესმცა ეს-
რეთ, ვითარცა არ გინაროდესთ ღ
სტიროდესთმცა, ვითა არამცა ჭსტი-
როდეთ. ამთ იტყვს სხუაგუარ ღკჳს-
ნაგუჭნთად სამღთოა ჭური რჩეული, რომ-
მედ არს სამღთო მოციქული მაკლე.

§ 133.

რომელნიმე ითქმიან ზედ მოდე-
ბითად, რამეთუ მდევარსა მას სიტ-
ყუასა წინა-მსროლისაგან სიტყვას და-
ნიშნულ-ჭყოფენ ურთიერთარს. მაგალი-
თებრ: სადაამე, სამე, მამა, აწ, მა-
შასადაამე, აწ-სადაამე, ანუ არა, ღ
სხუანი. მაგალითებრ:

ვინაჲთგან განზანილ-ხარ წმიდითა
საბანელითა, გიღირს სადაამე შეუმწი-
კულოდ დაცუჲა საბანელისა. ხოლო ვი-
ნაჲთგან შეუმწიკულოდ ღირს შენდა
დაცუჲა საბანელისა ბეჭედიცა, სამე ჭკამს
შენდა შეუმწიკულოდ, ღ ვინათგან საბა-
ნელიცა ღ ბეჭედი თანა-გამს შეუმწიკუ-
ლოდ, მამა გიღირს შენ განუშორებუ-
ლობაჲ ყოკლად წმიდისაგან სერობისა.

აწ ვინაჲ არა ქმორავ შენ უოკლად წმი-
დასა სერობასა, მაშასადამე განვიმზა-
დებოეს გონებაჲ შენი. აწ სადამე, ვი-
ნაჲთვან განვიმზადებოეს გონებაჲ ნამ-
დულ მადლით, ძეობაჲ მივიღებოეს
ღუთისა, ანუ არა ვიტყუთა: დამაო ჩუჭ-
ნო, რომელი ხარ ცათა შინა». აჰა მად-
ლით ძეობილნი ვართ სადამე ღუთისანი.

§ 134.

რომელნიმე ითქვიან მეტნობითად,
რამეთუ არა რაჲკესა დაჭნიშუენ სიტ-
ყუათა შინა, რომელთაცა აკავშირებენ.
გარნა არცა დაისხმიან განჩუელადრე
სამარებად, არამედ მეტნობითად, ანუ
ჩუჭულებისათჳს, ანუ კეთილ-მწერლ-მე-
ტუჭულებისათჳს, ჳ ანუ თუ ადულ და-
წყუებისათჳს სიტყუათა შემდგომთა. მა-
გალითებრ: უკუტ, ვიდრემე ვინა,
ხოლო, რადა, სადამე, მცა, რე,
ღ სხუანი. მაგალითებრ:

მე უაუბ თრიად გჳსწადნოჲ რათა ზედ-
მიწკენილ-ვიქმენ საზღუართა დრამმატი-
კისათა, და შენცა, ვიდრემე თანა-კამს
შრომაჲ ჩემთანა ამას ზედა, ვინა ჳ
სხუათაცა უემს ჩუჭნ თანა მოწაფე-ყო-
ფად, მე ხოლო ვიქცეოდი სასწავლო-
თა შინა, ვისწავებდ ჳ ვასწავებდ, ხოლო
რდეს რა ვიქცეოდი მოძღუართა თანა-
გაქებდი ჳ ვიქებოდი, შესრულ-ვიყუ-
ლდ სამეცნოსა შინა სრულ-ყოფადმე არა
კამოკედ. ვისწავებდი სადამე წულილ-
მსკედი სარტებულად ჩემდა, რათა მექმნას.
მცა მიზუზ სხუათაცა ხედუათა.

§ 135.

რომელნიმე ითქვიან საიჭოდ, რა-
მეთუ დაკავშირებითა რრთა სიტყუათა-
თა ერთბამად დაღათუ დაჭნიშუენ სი-

ტუჭისა წინა მსროლას უფროს მოქე-
ნედ შემდგომისაგან, მაგრა მიუწითობ-
ბისათჳს კელისა მისდამი, რეცა საჭირო-
ჲსა მიმართ აღჩუეულყოფად აჩუჭნებენ,
უეჭუ შემდგომისა მსოლოდ. მაგალითებრ:
ნუ უკუტ, ნუ უმე, ნუ თუ, ნუ სადა,
ღ სხუანი. მაგალითებრ:

უკეთუ მართლ-უბნობად ჳ წესიერ
წერად შემძლებულ იქმენ, ნუ უკუტ უხუ
ღ შუჭნიერ მოუბნარობადცა შემძლებულ-
იქმენ, თუსადამე ჳერეთ არა გაქეს შემ-
ძლებულობაჲ შთაჭურეტად კავშირთა ნი-
ვითასა, ნუემე შემდგომად ამისსა შემ-
ძლებულ-იქმენ, ვინაჲთვან შემძლებულ-
იქმენი შთაჭურეტად კავშირთა ნივითასა,
ნუ თუ განზომად ძალისა მათისა და
რადენობისაგა შემძლებულ-იქმენ მეკსიერ-
რებად, ჳეროვნად, წინადადებათა დამტკი-
ცებითთა ჳ უეუთქმითთა, ნუ სადა
დაბრკოლდე ჰაკრობათა შინა?

§ 136.

არინ თანდებულთანი რომელნიმე, რა-
მელნიცა ოდესმე არინ თანდებულნი მი-
იღონ რა ბრუნუანი, მაგალითებრ:

ფარუღად	მისა.
ზესთა	ქუჭუანისა.
უწინარეს	ნათლისა.
პირველი	მზისა.
შემდგომად	განზრახვსა.
ვიდრე	ქალაქად.
ვითარ	ვინამოჲ.
შორს	ერისაგან.
ამიერ	მდინარისა.
იმიერ	ზღვსა.
უკანით	კედლისა.
ვითარცა	ნათელსა.
განვიდებულ	ურთიერთთაგან.

ზესკენელს	ცათა.
ქქსსკენელს	ჯოჯოხეთს.
უადრეს	კარსკუელათა.
უადრეს	მათსა.

ხოლო ოდესმე იქმნებიან ზმნის ზე-
დად მოკვიდნენ რა ზემნასა თანა. მაგა-
ლითებრ:

ფარულად	ჭზრასხდა.
ზესთა	ჭსუდჯდა.
უწინარეს	ჭრბიოდა.
პირველ	განემსადა.
მემდგომად	ეტყოდა.
ვიდრე	აღასრულებდა.
ვითარ	ისწავა.
შორს	ჭსდგა.
ამიერ	განირთხა.
იმიერ	განელო.
უგანით	ღამილა.
ვითარცა	ჭსძლო.
განკიდებულ	ჭსჯდა.
ზესკენელს	აღჭსდა.
ქქსსკენელს	შთასდა.
უადრეს	ისწავა.
უადრეს	აღირჩივა,
	ღ სსჟანი.

§ 137.

მერმეტა არიან რომელნიმე ზმნის ზე-
დათანი, რომელნიცა არიან ოდესმე ზმნის
ზედანი, მოკვიდნენ რა ზმნასათანა ღ
ოდესმე არიან კავშირნი. მაგალითებრ:

აწ არს ჟამობითი ზმნის ზედა ღ
დაწეებითი კავშირი.

კუალოდ არს აღსაკლებითი ზმნის
ზედა ღ შეწმასხნითი კავშირი.

რა არს კითხვითი ზმნისზედა ღ მე-
ტნობითი კავშირი,

ვინა არს აღვილობითი ზმნისზედა
ღ მიზეზობითი კავშირი.

§ 138.

მერმეტა არიან რომელნიმე შორის
ზმნისზედათა, რომელნიცა მითუე კმითა
არიან პოკუბულ სხვსა ღ სხვსა ზმნის-
ზედასა სახეთა ქქსსჟე. მაგალითებრ:
უფროს არს ზმნის-ზედაა წინასდრჩე-
ვითი ღ ჭსშირობითი. უწინარეს არს
ზმნისზედა ჟამობითი ღ აღსაკლებითი,
ღ სსჟანი.

§ 139.

მერმეტა არიან რომელნიმე შორის კავ-
შირთა, რომელნიცა მითუე კმითა პოკ-
ბულ სხვსა ღ სხვსა კავშირისა სახეთა
ქქსსჟე. მაგალითებრ: გინა ღ ანუ
არიან წმასხნითნი კავშირნი ღ განწჟ-
ლებითნი, ხოლო არს წმასხნითი
კავშირი ღ მეტნობითი, ღ სსჟანი, რომ-
ელთათუხ მერმეტას შინა ნაწილსა ითქჟას
საკუბით.

§ 140.

ხოლო დასასრულ მარტჟანნი ესე
რომელა: მე, მი, მცა, რე, ღ ესე
გჟარნი სსჟანი იქმნების, ნუჟმე, რამეთუ
ანუ სამკაულად, ანუ განსავითარებულად
დაკსნენ ზმნასა, ანუ სახელსა, ანუ რომ-
ელთამე ნაწილთა სიტუჯსათა.

თუ შორის დებულთა.

თავი ივ.

§ 141.

შორის დებულთანი მრავალნი კიდრემე არიან სახენი, რომელთანი რომელნიმე არიან სანეტარნი, მაგალითებრ: ნეტარ, ნეტართემუბა, ვაშა, ვაშა! ნეტარძი, ჯ სხჳანი.

§ 142.

რომელნიმე ითქმიან განცხრობითად, მაგალითებრ: იში ვახს ჯ სხჳანი.

§ 143.

რომელნიმე ითქმიან საგანსაკრვოდ, მაგალითებრ: ჳი ეჳა! რაბამ? ეჳა, რაბამ? ჯ სხჳანი.

§ 144.

რომელნიმე ითქმიან შეწყუადლებითათ, მაგალითებრ: საწყუადლობელი ვამი გლახს ჯ სხჳანი.

§ 145.

რომელნიმე ითქმიან სასაღმობად, მაგალითებრ: ჳი 22ჳ! ვამ ჩემდა! ჯ სხჳანი.

§ 146.

რომელნიმე ითქმიან შინაგან მგზე-

ბარეობითად: ვამე! ჳიმე! ეჳე! უ! ჯ სხჳანი.

§ 147.

რომელნიმე ითქმიან ვადაღლებითად ჯ არიან იგინი შინაგან მგზება-რეობითისა გჳარნივე.

§ 148.

რომელნიმე ითქმიან უხამსობითად, მაგალითებრ: უხამსი, უგჳანი, შეურაცხი, ჯ სხჳანი.

§ 149.

რომელნიმე ითქმიან ბასრობითად, მაგალითებრ: ეჳა! ჳაჳა! ჳე! ჳე! ჯ სხჳანი.

§ 150.

რომელნიმე ითქმიან შორს წოდებითად, მაგალითებრ: აჳა! ჳაჳა! ჳე! ჳე! ჯ სხჳანი.

§ 151.

რომელნიმე ითქმიან იდუმალობითად, მაგალითებრ: სუ! სუ! სსუ! დუმენ! დუმენინ! ჯ სხჳანი.

§ 152.

რომელნიმე ითქმიან განკმნობითად, მაგალითებრ: შაბა! შაბა! შაბა! ჯ სხჳანი.

ნაწილი მეორე.

თვს განსაზღვრებათა განწესებათა და მდგომარეთა სიტყვს ნაწილთასა.

თ ა ვ ი ა.

თვს ღრამმატიკასა და უმთავრესთა ნაწილთა მისთა.

§ 153.

ვინამთგან მოვიწინით ცნობისადმე ღრამმატიკასა ჯ ნაწილთა მისთა, შესაბამ არს ჩუწნდა განსაზღვრებად ცნობაჲ ესე, რაჲ არს ღრამმატიკა ჯ რაჲ უმთავრესნი ნაწილნი მისნი?

ღრამმატიკა არს შემძლებელობა მართლ-უბნობად და წესიერ-წერად. ხოლო განსაზღვრება ესე ჩუწნი არა წინა-აღუდგების განსაზღვრებათა სხუათა ღრამმატიკოსთა ძუწლთა, ანუ ახალთასა.

ვჭსთქუ ვითარმედ შემძლებელობა ესე განურჩევლად იცნობების, თუ ვითარმე არს შემძლებელობა მოპოვნებითი, ანუ ბუნებითი. გარნა თქმა იგი მართლ-უბნობად და წესიერ-წერად, სხუა იქმს ყოველთაგან შემძლებელობათა მოპოვნებითა, ანუ ბუნებითა.

§ 154.

ღრამმატიკა გარე-შეცუღ-ჭყოფს თვს შორის ოთხთარე ნაწილთა უმთავრესთა, რომელთაცა აჭა მოვისსენებთ: 1, წიგნი, 2, მარცხადი, 3, ლექსი, 4, სიტყუა.

§ 155.

ნივთნი უგუწ ღრამმატიკისანი არიან თქმაობანი კაცობრივნი, ხოლო თქმაობა უგუწ კაცობრივი ორთა სასუთა-მიერ განიუთფის, ე. ი. საუბრისა მიმართ წერისა, ხოლო წარმოდგებიან ესენი მრავალთა. სიტყუათაგან ჯ სიტყუანი მრავალთა ლექსთაგან, ჯ ლექსნი მარცხელთაგან ჯ ეგ-სასუდ მარცხელნი-წიგნთაგან, ვინამტა ზემო დადებულნი კიდურ მდგომობასა აწარმოებენ, მაშასადამე ღრამმატიკასა უგუწ ქონებად უმთავრესნი ნაწილნი.

ითქუა ვითარმედ შედგებიან სიტყუანი ლექსთაგან, გარნა სხუა ჯ სხუაობისამებრ ერთმანერთისა-თანა-შეთსზულობენ, ხოლო შესაბამ არს ლექსნი იგი ნათხზნი კეთილ კარგიერ კანონისა ქუწუე დადებად ჯ წესიერ თანკობად, ჯ ლექსნი სიტყუათა შინა წესიერ დანაგუწთებად, ანუ ბრუნუადნი ჯ ანუ უღლუადნი, ჯ განპიროვნებადნი თუთოეულსა დროსა შინა ჯ სქესსა, ანუ სხუანი, რომელნიცა თვსთა შესაბამთა ადგილთა შინა ჯერ-არინან მოხსენებად ჯ დადებად.

ესრეთ ნიეთთა ამათგან სიტყუთთა ზღვიების ზალატი აზნაურისა ცნობისა სსჟა ღ სსჟსა, ანუ წალკოტი განკარგუ ლი ზილნართამიერ ღ ყუჟვილთა თუჟმა-ობითთა ღ აღწერითთა, რომელთა შო-რის განისჟსნებენ ჟსზრნი მალაღ-განე-ბათა კაცთანს სამთაჟუ მიმართ კაცობრიუ-თა ცნობათა ჟჟსმდეგარე ჟჟნილთანს, ესე იგი ნიეთთა ცნობისა—მიმართ—ნიეთთა მიზეზისა ცნობისა მიმართ, ღ ნიეთთა ღ მიზეზთა ძალისა განზომისა, ღ რა-ღენობისა ცნობისა მიმართ. გარნა ესე უოკულნი ღრამმატიკისა კელოვნებითა განიგებთან.

მაშასადამე ღრამმატიკისა-მიმართ თანამდეგ ვართ დაკელოვნებად.

თ ა მ ი ბ.

თ ჯ ს წ ი გ ნ ი ს ა.

§ 156.

წიგნი არს ღრამი, ნაკეტთი რამდე მნიშენელი უოვილისა წე-რილიისა, ზოლო ახალი ესე განსა-ზღურება ჩჟსნი არ შეაწინარებს ეგ-ფერ-თა ლექსთა, რომელნიცა სახელ-მოღვაძის კმას დაჟნიშენენ.

აჟა შესაბამნი წიგნისათჟს უწეებად სიმაკცრენი ჟჟსჟსნიან ჩჟსნდა დასხმად.

ა, ასო არს წიგნი შემძღებე-ლი ნაწევრობითისა ოხურისა, რომლისათჟს ჟსთჟჟა მიხითარ სეჟასტიელ-მან: «ასო ითარგმანებისო კავში-რად; ესე არს უკეტ აღმოკეტრა, რამ-ვე ნებითი და ნაწევრობითი, რომელითაჟა ძაღლ-უძსთ აღმოხურად გაცთათ». ზოლო განსაზღურება ესე არა წინა-აღუღკების განსაზღურებას ჩჟსნსა.

ბ. ასო უკეტ იწოდა მუჟლთაგან ღრამმატიკოსთა, ვითარმედ რეცა ნებითი რაჟკე, ვითარ იგი ასონი, რომელნიცა სტჟზიონი, ესე იგი: ცუცხლი, ჟაერი, წყალი, ჟჟსჟსნა, არიან დასაბამნი ღ მა-წარმოენი სსჟუღთანს, ეგ-სასეღ ასონი არიან დასაბამნი ღ მაწარმოენი კმათანს.

ზ, განისაკუთრეს უკეტ თჟთოეულ-მან ნათესაჟმან რაღღენნიმე ასონი, ზო-ლო ასოთა ვიტჟჟ: რომელნი შემძღებულ-არიან ნაწევრობით ოხურად ღ დაჟსძინ-ნეს მათ ზეღა წიგნნი, ეგ-ზომნი უემო-ნი, რაღღენნიცა კემარებოღეს ენასა მათსა. ზოლო ენამან, ჩჟსნ, ჟართჟსლთამან, მიიღო ზირველთაგან ჩჟსნდა ოხურისა-თჟს სანაწევრომასა ასონი სუთნი, მით რომელ მაშინდელთა მოძღუერთა სუთნი ოღენ კნოკნნი ასაჟიროკენს ენასა სუფ-თა ჟჟნილსა ჟარნაჟაზისაგან ჟართლო-სიანისა ზირველისა მეფისა ჟართჟსლ-თასა, ზოლო დაჟკრთენს მას ზეღა წიგნნი უემონი, რიცხჟთ ოცდა-ათსუთმეტნი, ღ უოკულნივე თჟჟენს რიცხჟთ ოცდა-ათცხრემეტ.

ღ, გარნა ჩჟსნ, ოღეს იგი ღრამმა-ტიკოსობის კელოვნებასა შინა გამოც-დიღ-ვიჟმენით, არა მოკელდ განმჟსჟჟელ-თა, ჟასაჟიროკეთ მომატებაჟ კმოკანისა ახლისა, რომელა 2 ღ კეჟაღად დაკრ-თენით კმოკანთა ესენი: ሀ, ႁ, ႀ, ღ უოკულნივე ცსრა კეჟენით, ღ თანად უო-კულნივე შეჟარმოცეთ, რომელნიცა აჟა იწჟსნებთან: ა, ბ, გ, დ, ე, ვ, ზ, ሀ, ႁ, ႀ, ႁ, ႂ, ႃ, ႄ, ႅ, ႆ, ႇ, ႈ, ႉ, ႊ, ႋ, ႌ, ႍ, ႎ, ႏ, ႙, ႚ, ႛ, ႜ, ႝ, ႞, ႟, Ⴀ, Ⴁ, Ⴂ, Ⴃ, Ⴄ, Ⴅ, Ⴆ, Ⴇ, Ⴈ, Ⴉ, Ⴊ, Ⴋ, Ⴌ, Ⴍ, Ⴎ, Ⴏ, Ⴐ, Ⴑ, Ⴒ, Ⴓ, Ⴔ, Ⴕ, Ⴖ, Ⴗ, Ⴘ, Ⴙ, Ⴚ, Ⴛ, Ⴜ, Ⴝ, Ⴞ, Ⴟ.

ესენი უკეტ, რომელნიცა არიან უემო-ნი ითჟმინა წიგნად ღ ბრჟგუღ, რომელ-თაცა ზეღა ნიშანი ესე სიბოროჟჟჟსანი A

ცათუ ესეცა გორკისა მჭინსე ყოფითა
ბ-სა-თანა შეერთებულად უბრჯგუეს იოსრ-
ვის. ზ. გორკისა მჭინსე ყოფითა ო-სა-
თანა შეერთებულად იოსრჯს, მაგრა ორნი
ესე: ჰ, ზ, კინაფთგან მარცხედთა ნაწილთა
ლექსისათა ვერ შემდეგულ არიან კეთე-
ბად, ჩუწულებისა ძლით ენისა ჩუწნისა,
ამისთჳს არა გორკანთა შორის შეირა-
ცხჳან.

დ. ვჳსთქჳათ ასოჲსა ამისთჳსცა
რომელა ო. ესე ოდეს იგი გაბრჯგუე-
ლების უ. დაკუწტუბითა ამისითა ღ მჳსგა-
სად მ. გამოიღების, ვითამე მაშინ ო.
ასოჲსა მისგან რამეთუ უ. ესოდენსა
მიიღებს ძალსა, ვითარმედ თჳთ იქმნების
მაკეთ-მარცხელისა ღ არღარა უ. მაგა-
ლითებრ კშტტა.

ხოლო ოდეს განპიროვნების ზმნად
ლექსი ესე გჳარი, მაშინ ო. ასოჲსა
მისგან, რომელა უ. ესოდენსა მიიღებს
ძალსა, ვითარმედ თჳთ მუდღებულ-იქმნე-
ბის ზმნისა ღ არღარა უ. მაგალითებრ,
მჳკუწტა.

მ. ვჳსთქჳად უგუწ, გჳალად ასოჲსა ამის-
თჳს, რომელა ჯ. ესე ფარულად იმჳ-
თრე მოკალს თჳად ლექსისა ღ თუ
ჰსთქჳა არაოდეს. ხოლო მცირედ, ჯერ
მოკალს საშუად ლექსისა, ნაცულად ო-სა-
მაგალითებრ: ბეთსაჲდა, მაჲნან, ღ
სხუანი. ხოლო უმრავალჳრეს დაახო-
ლოებს ლექსსა ღ არა მაკეთ მარცხელი-
სა, მაგალითებრ: მბ, მნ, ან.

ნ. ვჳსთქჳათ ასოჲსა ამისთჳს, რომელა
ჳ. ამის ესე გჳარი უგუწ აქჳს ძალი,
ვითარმედ იქმს მარცხედთა. მაგალითებრ:
სიბეჳჳსა, ღ მუდღებულ-არს ზმნისა.
მაგალითებრ: მჳსძრსჳ, ღ სხუანი.

ზ. დასასრულად, ვჳსთქჳათ უგუწ გჳა-
ლად ასოჲსა ამისთჳს, რომელა 2.

ესე არს ახალ ჰოკნილი ჩუწნგან ასოჲ
გორკანნი, რომელიცა მრავალთა უკმოთა
ლექსთა შინა უგმოკანოდ ერთად მდებარ-
ეთა მარცხულ-ჰყოფს ღ მუდღებულ
ექმნების ზმნათა.

ო. ვითარმე იქმნების მრავალთა უკმოთა
უგმოკანოდ ერთად მდებარეთა გამოღებაჲ
კმისა ჰსთქჳთ წინააღმდეგომნო.

იტყუთ ვითარმედ არა იქმნების,
ვითამე იქმნების საშინა ღ ოთხთა, ღ
ნუჳმე უმეტესთა ერთად მდებარეთა
უგმოთა, თჳნიერ კმოკანისა მარცხულ-
ყოფაჲ.

თუ სადამე ღრამმარტიკასა შინა გაქჳს ეე
გამოცდილებაჲ, თანა-გამსო საჭიროდ
თქმად, ვითარმედ არა იქმნების. გარნა
მრავალნი უკმონი, თჳნიერ კმოკანისა
გჳსილავან მდებარედ მრავალსა ადგილსა.

თ. ვინაჲცა იძულებით თქჳსნ კიდურ-
მდგომობისა-გამოყვანებად ღ თქმად, მა-
შასადამე ახალი ესე ასოჲ რომელა 2
—საჭირო არს ყოფად.

თ ა მ ი ზ.

თ ჳ ს მ ა რ ც ჳ ლ ი ს ა.

§ 158.

მარცხედილი არს ოხრჳა რამდე
ნაწევროვანი ასოჲსა ძლით შედგ-
მული, ანუ მარტივი.

§ 159.

ვჳსთქჳ, ვითარმედ ოხრჳა ერთი
ნაწევროვანი, ამისთჳს ვითარმედ ერ-
თითა ოხრჳთა გამოიღების. მაგალი-
თებრ: ა, ბა, ბე, ბი, ცო, ნუ, ბჳრ,
2, ღ სხუანი.

ხოლო ვჳსთქჳ გჳალად ასოჲსა

ძლით შედგებულნი, ანუ მარტივი. მაგალითებ: კარ კაც. ესე შედგებულნი არს ღ მარცხალი, ღ იქმნების მრავალ-ჟერ, რამეთუ ერთი ასოჲ მოვიდესმცა მარცხელად, რომელი მრავალსა ადგილსა იპოების ღ არს იგი მარტივი. ამისთა თხსებათა ვაჩუწნებთ სიმკაცრეთა შინა.

ა. ჩუწულება არს წერილისა, ვითარ-მედ იქმნების ოდესმე, რამეთუ იუოსმცა მარცხელი ერთი, რომელსა კმანაწვეროა-ნი ღ დაწნიშნოსმცა მან საეუთრად ნიე-თი რომელმე, მაგალითებ: და, ცბ, მე. ესენი არიან თჯთამსა, რამესა დაწნიშენელ ღ ლექს.

ბ. თუსადამე იუენენ ერთსა ლექსსა შინა მდებარე; მაგალითებ: განდმბრ-თობილი. არიან დაღათუ მარცხელ, გარ-ნა ნაწილებ ლექსისა, და თუსადამე ცალ-კერძ მდებარებენ, მაგალითებ: მა, პა, ქა, — არს არიან რამესა მნიშენელ, გარ-და მარცხელისა.

გ. ბუნება მარცხელისა არს, რამეთუ იუოსმცა შედგებულ ასოთაგან, ვითა ზე-მოსა მაგალითთა შინა აღმოიჩინა. ღ რათა ურთიერთარს მოვიდებისა წარმო-ადგინონმცა ლექსი სრული, მაგალითებ: განდმბრთობილი.

დ. ასონი კმოკანნი, რომელნი ნაწე-ვარ-ჭეოფენ არა არიან მარცხელ თაგით თჯსით, არამედ ოდეს ძალისამებზერ იქმნე-ბიან კმანი ერთითა ოხრჯთა გამოლებულ, ესენი ითქმან მარცხელ. ხოლო წებულ-ნი იგი ცალ-კერძ, ცალ-კერძ განჭსჟილნი, არიან ნაწილ მარცხელისა.

ე. ეგ-სახედ ლექსნი ერთ-მარცხელნი, რომელნი ერთითა ოხრჯითა ნაწვეროა-ნითა გამოილებიან ამისებრ, არა არიან ლექს, არამედ მარცხელ, გარნა დანიშნუთა რამესა. ნიკთისათა არიან ლექს.

მ. ვინაჲცა უბინატეს ღ დასაბამ იცნობებისა წებულნი ღ მერმელა მარცხე-ლნი, ეგ-სახედ უბინატეს ღ დასაბამ ლექსთაგან მარცხელნი ღ მერმელა ლექსნი.

ზ. მამასადამე წარმოსდგებიან წიგნთა-გან წებულთა მარცხელნი ღ მარცხელ-თაგან-ლექსნი.

§ 160.

იწესლების მარცხელი ერთ-კმოკანად ღ ორ-კმოკანად. ერთ-კმოკანი არს ორ-მელიცა გამოლებითა ერთითა ოხრჯთა ნაწვეროანითა გამოილების, მაგალითებ: ნე. ხოლო ორ-კმოკანი არს რომელნი-ცა ერთისა მიერ ნაწვეროანისა ოხრჯ-სა ორ-კმად გამოილების, მაგალითებ: ია, აიზ, ეუ, ცნ, ღ სხუანი.

აქა უკუწ, პირველი არს ერთ კმოკან, ხოლო მეორე არს ორ-კმოკან, ხოლო მესამე ღ მეოთხე ერთ-კმოკან, ღ მესუ-თეცა ერთ-კმოკან ასოჲსა მიერ, ორ-მელა ც. შეწებულ, რომლისთჯს ც. კმოკანთა თანა აღკრაცხენით.

§ 161.

თჯსა მარცხელისა არს, რათა აქენდეს კმოკანი ძალითად, ანუ მოქმედებითად. მაგრა მოქმედებითად უხშირეს.

მოქმედებითად, მაგალითებ: მა, რი, ამ; ძალითად, მაგალითებ: ბრ ძე ნი. აქა უკუწ მარცხელნი სამნი; პირველი იგი მოქმედებითად არა დაკლებულ-არიან თჯსისაგან ნაწვერო-მყოფელისა. მაგრა მეორენი სამნი მარცხელნი პირველი დაკლებულ-არს ნაწვერო-მყოფელისა ღ აქეს იგი ძალითად. მაგალითებ: ბერ, ხოლო მეორე ღ მესამე მქონებ არიან მოქმედებითად.

§ 162.

ვჭსთქმობთ კვალად ასოდას მისთვის, რომელა გ. ჭსშირად ყოფიდა ამისი ძალითად. არა არს დასაყენებულ, გარდა ტაქსის დასაბამთა შინა ღ დასასრულთა ღ ოდეს ბუნება სიტყვას სათანადო-ჭყოფდეს მოქმედებით დადებისა მისსა, მაგალითისათვის, ანუ სხვას რამასთვსმე.

თ ა ვ ი დ.

თ ვ ს ლ ე ქ ს ი ს ა.

§ 163.

ლექსი არს ნიშანი მოგონებისაებრ ჩუქნიისა. ესე განსაზღვრება ჭილოსოფოსთაგან დადებულ-არს (ბაუმეისტრის ფოლიკა, თავი 2. § 55, დადებ. 1). ითქმება ვითარმედ ნიშანი მოგებისა. ესე არს, ესე დაინიშნის გამოხატვა იგი, რომელა მოგონება რომლისაჲ ნივთისა, რომელიცა დაინიშნების ლექსითა: ესე უბრწყნა-ლესად განცხადებულ-ყოთ. არსება რომელიმე, რომლისა მიმართ გაჭეს გამოხატვაჲ ჭეშმარიტი დაინიშნების ლექსითა. მაგალ. არსება კაცისა, რამცადა არს, რომლისაცა გაჭეს შენ გამოხატვაჲ, დაინიშნების ლექსითა ამით, რომელ-არს კაც, ანუ დაინიშნების გარემონი, ანუ მოქმედებანი არსებისანი. მაგალითებრ: გრძნობა, რომელა გარემო კაცისა ხიდუჭა, რომელა მოქმედება კაცისა.

ხოლო ითქვას რა ნებისაებრ ჩუქნიისა, ესე არს ესე, ვითარმედ რამცადა გენებაჲს ვიტყუთ ნებისაებრ ჩუქნიისა ღ შეკავრებთ ნებითა ჩუქნიითა გამოხატვა-სათანა ლექსსა მნიშვნელსა არსისა

მისთანა რომელიცა გაჭეს გამოხატულ გონებასა შინა ღ ლექსითა მისთანა შეერთებულთა კაცულ-კმებთ მჭსმენელთა.

§ 164.

ბუნება ლექსისა არს წარმოდგომა მარცხვალთაგან ღ თვთ ნაწილ-ყოფიდა სიტყვას, ხოლო იქმნების მრავალჯერ რათა წარმოდგემცა ერთისაგან მარცხვლისა. მაგალითებრ: ძე, ცა, ხე. არიან თვთონი მარცხვლნი ღ ლექსნიცა სრულნი, ხოლო ოდესმე შედგომა ორთა მარცხვალთაგან. მაგალითებრ: მამა; ოდესმე სამთაგან. მაგალითებრ: ჯუარი; ღ ოდესმე ოთხთაგან. მაგალითებრ: ცნოველი; ღ ოდესმე ხუთთაგან, ღ უმეტესთაგანცა.

§ 165.

რუა გუარობენ სიტყვას ნაწილ-ყოფი-სა მიმართ წულებანი ლექსთანი, რომელ-ნიცა აჭა მოიხსენებანი.

1, ჭნიშუნენ ნიდაგ რაობასა, ანუ ვითარებასა ნივთისაჲს ერთითა ნაწკრო-ან ოხრჯთა. მაგალითებრ: ცნოველი, კაცი, სხეული, თეთრი, დიდი, ღ სხუანი. ხოლო ლექსნი ესე გუარნი იწოდებიან სახეულად.

2, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა ნაწკროან ოხრჯთა დანიშუნენ პირობი-თადრე განჩეულად არსებასა. მაგალი-თებრ: მე, შენ, იგი, ეს, ეგ, ისი, ღ სხუანი.

ხოლო ესენი უკუწ წოდებულ ნა-ტუ:ღ:ღ:ღ:ღ

3, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა ნაწკროან ოხრჯთა ჭნიშუნენ ჭუჭუე დროდას მოქმედებთა, ანუ კნებათა არსე-ბისათა. მაგალითებრ: ვესავ, ვირწმე-

ნებ, ჰსრბა, წერა, კეტთა, ჭ სსუანი.
ხოლო ეს-გუარნი ლექსნი იწოდებან
ზმნად.

4, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწევროან ოხრჯთა ჰნიშუნენ ჭეტზე დრო-
მსა სახელ-წოდებით ჭმნათა, ანუ ვნებ-
თა არსებისათა. მაგალითებრ: მრწმე-
ნებელი, მძულეტელი, შეუწარებუ-
ლი, საუწარელი, კეტთილი, ჭ
სსუანი.

და ეს-გუარნი უკუტ ლექსნი იწო-
დებან მიმდებობად.

5, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწევროან ოხრჯთა ჰნიშუნენ საქმისა
გარემოთა ცხადყოფით, რომელსამე ად-
გილსა. მაგალითებრ: შორს, ანდოს,
წინაზე, საშუალო, ამრ, იმრ, თან,
ჭ სსუანი.

ხოლო ეს-გუარნი უკუტ ლექსნი იწო-
დებან თანდებობად.

6, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწევროან ოხრჯთა ჰნიშუნენ გარემოთა
არსებისათ, ანუ გუართა მოჭმელებათა,
ანუ ვნებათსა. მაგალითებრ: ანაზდ,
აწ, მერმე, მუის, გჯან, ადრე, ჭ
სსუანი:

და ესე გუარნი უკუტ ლექსნი იწო-
დებან ზმნის-ზედად.

7, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწევროან ოხრჯთა, დაღათუ არა თაგა-
სა არსებასა დაჰნიშუნენ საუთრად ჭ
არცა მოჭმელებასა არსებისასა, არამედ
სიტყუათა ურთიერთისადმი მოკიდებად
პირად-პირადითა გუარითა შეერთებასა
დაჰნიშუნენ. მაგალითებრ: და, ხოლო,
არამედ, ნუ-უკეტ, ჭ სსუანი.

და ესე გუარნი უკუტ ლექსნი იწო-
დებან გავშირად, მით, რათა აგავში-
რებენ ერთმანერთისადმი სიტყუასა.

8, არიან იგინი, რომელნიცა ერთითა
ნაწევროან ოხრჯთა, დაღათუ თავით
თვსით არსებისა არა არიან მნიშუნელ,
არამედ ჰნიშუნენ სიხარულსა, ანუ მწუხ-
რებასა სულისა კაცობრივისა, ანუ გან-
კვრებასა მსიარულებითითა, ანუ განკვრ-
კებითითა კმითა. მაგალითებრ: ვაშა,
ვაშა, ვაშა! ვაშა ჩემდა! ეჭა რაბამ!
ჭ სსუანი.

ხოლო ესე გუარნი უკუტ ლექსნი
იწოდებან შორისდებობად.

§ 166.

ხოლო ლექსნი ესე რკათა წულებათა
მიმართნი არიან ნაწილ-სიტყუსა, რომელნიცა
თითოეულად ეს-გუარ იწოდებან.
მაგალითებრ: 1, სახელი. 2, ნა-
ცუალ-სახელი. 3, ზმნა. 4, მიმდებობა.
5, თანდებობა. 6, ზმნის-ზედა.
7, კავშირი. 8, შორისდებობა.

თ ა შ ი შ.

თ ვ ს ს ი ტ ე ვ ს ა.

§ 167.

სიტყუა არს შეერთება დიქსთა
ცხად-მყოფი მოგონებისა. თქმულ-
თა შორის ნაწილთა უმთავრესთა, რომელნიცა
არიან წიგნი, მარცვალი, ლექსი
ჭ სიტყვა, დაღათუ წიგნი მარცვალი ჭ
ლექსი არიან წარმომავენ სიტყუსა, განსა-
სიტყვა უაღრეს არს, მით რომელ სიტ-
ყუა არს შეერთება დიქსთა ცხად
მყოფი მოგონებისა; ხოლო ითქვა
რა შეერთება დიქსთა, რამეთუ გან-
ჭსცხადნეს მოგონებაჲ, ანუ გამოხატუა
გონებითი. ესე არს ესე, მით რომელ ამის-

თვს შეიწუხების სიტუაცია და დაითხზუ-
 ან ლექსნი მარტინი შესაბამ თუთუელი-
 სი მოგონებისა კაცობრივისა, რამეთუ
 შესაძლებელ-იქმნესმცა განჭსჯაჲ, რომელ-
 არს ცხად-ყოფა რამესა ნიეთისა და
 ცხად-ქმნილისა და განჭსჯილისა მისთვის
 ნიეთისა სხვსა რამესა განცხადებაჲ
 ვითარ იტყუან ჭილოსოფოსნი. (ლო-
 დიკა, თავი 5. § 76, ბაუმიესტრისა).
 მაგალითებრ: იაზონ მოიკვლა ჭარ-
 ნავაზისგან, რათა დაუყენებულადმცა მიი-
 დოს სამეთოჲ, რომლისადა იყო შემკვდრე.

ესე უკუაქვს არს სიტუაცია რომელ-
 არს შეერთება ლექსთა და ცხად-ჭყოფს
 თვს შორის დათარულ-მდებარესა მოგო-
 ნებასა, ანუ გამოხატასა, რომელა ჭარ-
 ნავაზისგან მოკვლა იაზონისა დაპერო-
 ბისათვს სამეთოჲსა.

ხოლო განჭსჯა იქმნების ამისდამი,
 ვითარმედ იაზონ არს ცხად-ქმნილი და
 განჭსჯილი, რომლისათვს მოკვლაჲ იცხა-
 დების. რამეთუ ჭარნავაზ დაიპერასმცა
 სამეთოჲ თვისი. ხოლო ითქვა რა,
 შეწყობა და დათხზუა დიქსთა
 შესაბამ მოგონებისა, ესე არს ესე, ვი-
 თარმედ მრავალნი ლექსნი შესაძლებელ
 არიან შეწყობად და დათხზუად უშესაბა-
 მიდ, რომლისათვს არა რამე იქმნების
 განჭსჯაჲ, მით რომელ, არა არიან შესა-
 ბამ გამოხატასა რამესა. მაგალითებრ:
 მოიკვლა სამეთოჲ თვისისა, რათა
 თარნავაზისგან შემკვდრე იაზონ
 დაუყენებულად. ესენი იგივე ლექ-
 სნი არიან, მისვე მაგალითისანი, რა-
 მელნიცა ზემო დაიდურეს შესაბამ მოგო-
 ნებისა შეწყობით, მაგრა, ვინაჲთგან არა
 რამედ შესაბამ მოგონებისა შეიწყინეს,
 ამისათვს არა რამე იქმნა განჭსჯაჲ
 ამადამი.

§ 168.

წესლებანი და თვსებანი სიტუაცია
 განუჭნეთ რიცხ-ქმნისა სიმკაცრეთა შინა.

სიტუაციათანი, რომელნიმე არიან სრულ
 და რომელნიმე არა სრულ, სრული სიტ-
 უცა არს ნათხზი ლექსთაგან ცხად-
 მეთოჲ ყოვლისა იდეასა და კაცო-
 ბრივისა, რომლისა-მიმართ აღუშფოთე-
 ბულ და უღელვოდ გონებისა განისუჭნებს
 გამგონი არა მსაჭიროები სხუათა რამ-
 მეთა ლექსთა. მაგალითებრ: კეთილმან
 კაცმან კეთილმისაგან საუნჯისა გე-
 დისა თვისისა გამგონის კეთილი
 (მატე 12, § 35). ხოლო ესე უკუაქვს
 სრული სიტუაცია არს, რომლისა-მიმართ
 ნიდაგ განისუჭნებს გონებაჲ გამგონისა.

ა. არა სრული სიტუაცია არს, დაღათუ
 თხზული ლექსთაგან მართლ-უბნობითა,
 ანუ წესიერ-წერითა და დაქნიშნავს იდეასა
 რამესა კაცობრივისა გონებისასა, მაგრა
 უსრულად, ვინაჲთგან გონება გამგონისა
 დაღათუ განაღჲმ გაგონებად, მაგრა კერ
 სადა განისუჭნა. მაგალითებრ: უკეთუ
 დაჰსცხრეს სჯული ესე პირისა-
 გან ჩემისა თქვა უფაღმან. (იერემ.
 31, 36). ესე უკუაქვს არა სრული სიტ-
 უცა არს, მით რომელ ითხოვს ლექსთა
 სხუათა, რათა შესრულდესმცა. მაგალი-
 თებრ: და ნათესავიცა ისრაილისა
 დაჰსცხრეს ყოფადი ნათესავად
 წინაშე პირსა ჩემსა ყოველთა
 დღეთა. აჲ ამით უკუაქვს სრულ-იქმნა
 ზემო მდებარე იგი სიტუაცია არა სრული.

ბ. აჲ უკუაქვს უსრულნი სიტუაციათანი შემ-
 დგომთაგან შესრულებულნი დასხმდამან. მა-
 გალითებრ: რომელმან იგი წინა გან-
 მზადებულისა მისთვის სინარული-

*) იდეა არს გამოხატუა, ანუ მოგონება.

სა. ესე არა სრული არს, ხოლო შესრულებს ესე დაითმინა ჯუბარი და სიკუდილი შეურაცხ-ჰყო და მარჯუნით საყდართა დეტისათა დაჰსჯდა. (ებრ. 12, 3).

უკეთუ ვისმე ეგონოს, ვითარმედ არს რამე და იგი არა იყოს. ესე არა სრული არს, ხოლო შესრულებს ესე თავსა თჯსა აცდუნებს. (გალატ. 6, 3).

რომელმან ყოველი სჯული დაიმარხოს და სცოთეს ერთითა, ესე არა სრული არს, ხოლო შესრულებს ესე: იქმნა იგი ყოველისავე თანამედებ. (იაკობ, 2, 10).

ბ. სიტუჟანი იწესლებიან კვალად, რომელსაცა ესე გუარსა წვალებასა ჭილო-სოფოსთა სასულ-ჰსდრეს ქრწმე განწუბლებად, რომელნიცა აქა მოიხსენებინ. 1, საზღურებითი; 2, ბრძანებითი; 3, საწადი; 4, ჯბოტეტიკა; 5, განუსაზღურებელნი.

მ. საზღურებითი, არს განმჩივი მოქმედებისა რაჲკესა, ანუ ვნებისა დროთა ქრწმე, ე. ი., ანუ აწმყოთა; ანუ ნამყოთა, ანუ მყოლობადთა აწმყოთა, მაგალითებრ: ვჰხედავ კაცთა, ვითარცა კეთა მიმომავალითა. (მარკ. 8, 24.) ნამყოთა, მაგალითებრ: იხილთ რა იესო ნათანაილი მომავალი მისა. (იოან. 1, 48). მყოლობადთა, მაგალითებრ: უფროსი ამათსა იხილთ. (იოან. 1, 51).

მ. ბრძანებითი, არს დანიშნისა საქმისა ბრძანებით, ანუ კედრებით დროთა ქრწმე აწმყოთა, ანუ მყოლობადთა. მაგალითებრ: იხილენით ცანი განუმიდნი. (იოან. 1, 52). ნუ შეიწყადლებ ყოველთა მოქმედთა უსჯულოფ-

ბისათა (ქსალ. 58, 5).

ზ. საწადი არს რომელითა წადილსა ჩრწნსა შინაცანსა ცხად-ჰყოფს, აწყოთა, ანუ ნამყოთა, დროთა ქრწმე. მაგალითებრ: ნეტარ-იუტენენ გლახანნი სულითა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა. (მატ. 5, 3).

ს. ჯბოტეტიკამ, ანუ თულობითი არს, რომელი ნიადგ არს თავსა შორის თჯსა არა სრულ ღ შესრულდების სხჭათა სიტყვათა-მიერ საზღურებითთა, ანუ ბრძანებითთა. მაგალითებრ: უკეთუმცა აქა ყოფილი-იყავ, არამცა მომკვდარიყო ძმა იგი ჩემი. (იოან. 11, 32). უკეთუ-განდეს შესდრუად ცხოვრებასა, დაიმარხენ მცნებანი. (მატ. 19, 17).

თ. მაგალითნი ესე ჯბოტეტიკანი ესრეთ იცნობებიან, ვითარმედ პირველისა ჯბოტეტიკამსა არა სრულებასა საზღურებითისა სიტყვასა მყოლობასა დროსა შინა სრულ-იქმნებისა. ხოლო მეორისა ბრძანებითითა სიტყვასა აწმყოლსა დროსა შინა.

ი. განუსაზღურებელი დროებითი არს, რომელი ქრწმედებასა, არცა ერთსა ცუტლებასა შინა განარჩევს პირობითად. მაგალითებრ: შეუქარებად დმერთი, ქმნად სიმართლეც, დამარხუად მცნებანი. ხოლო ესე გუარნი ვითარმე სიტუჟანი ითხოვენ ნიადგ მოკიდებასა საზღურებითთა მიმართ, ანუ ბრძანებითთა, რათა საესკად გაიგონებოდნენ. მაგალითებრ: სათანადო არს შეუქარებად დმერთი, ქმნად სიმართლეც, დამარხუად მცნებანი.

იპ. ესენი უკრწმ, რომელნიცა განუსაზღურებულად კჰსთქრწნით, ამისთჯს უკრწმ კჰსთქრწნით, არცა ერთსა მდგმო-

ების ცნებასა შინა წარწერილ-ჭყოფენ
ჭეჭმდებარესა, რდეს არ მოკიდულ-იყვნენ
განსაზღვრებითა, ან წარწერითა სიტ-
უჟათა-თანა, გარნა მოკიდნენ რა სიტ-
უჟათა განსაზღვრებითა, აჩუჭნონ ჭეჭ-
მდებარის ცნებაჲა მდგომობისა.

იბ. ეგ-სახედ მოკიდნენ რა ბრძანე-
ბითსა განუსაზღვრებულნი ითქმნებთან გან-
საზღვრებულ. მაგალითებრ: იდუაწეთ
შესდუად იწრომისა მისგან ბჭისა.
(მატ. 7, 13).

იბ. თჳსება სიტუჳსა არს, რათა
ერთსა სიტუჳსა შინა შუკიდნენმცა სხუჳ
ღ სხუჳანი გვარობანი ზმნათანი, რომელ-
ნიცა, რდეს იგი დაკულოვნდების გამო-
ცდილებით, მოწათუ ღრამმატიკოსობისა
შესაძლებულ-არს მისღა აღრიცხუად თჳ-
თოეულნი.

თ ა ვ ი ზ .

თ ჳ ს ს ა ხ ე ლ ი ს ა .

§ 169.

ვინაჲთგან ეჭსთქუჭნით ეგოდენ, რა-
ღნიცა შესაბამ ეჭკონეთ ოთხთათჳს
უმთავრესთა ნაწილთა ღრამმატიკისათა.
აწ საღამე სათანადო იქმნა ჩუჭნღა შეხ-
დომისებრ ღრამსა განწუალვად ყოვ-
ლადი იგი, რომელსა სიტუჳჲა თჳსღამი
სახეთად.

§ 170.

შეყოვლადდების სიტუჳჲა რუჳ რიცხე-
თა ნაწილთაგან ღ მათადკე იწუალების.
1, სახელისა-მიმართ, 2, ნაცუალ-სახე-
ლისად, 3, ზმნისად, 4, მიმღეობისად,
5, თანდებულისად, 6, ზმნისუკდაჲსათ,
7, კაკშირისად ღ 8, შორის-დებულის-
ად.

§ 171.

ხალა, ვინაჲთგან ნაწილი ზირველი
არს სიტუჳსა, სახელი, ვითა გუჳსწავა
ჩუჭნ სსჳჳე ესე აღრითგან გამოცდილე-
ბამან. მაშასადამე, ჳერ-არს თქმად ღ
გარღამოცემად ზირველად სახელისათჳს.

§ 172.

სახელი არს ნაწილი სიტუჳსა
გამრჩევი წოდებით თჳთომსა მყო-
ფთა არსებისა. განსაზღვრება ესე
ჩუჭნნი, თუ საღამე წესიერ განმჭსჳელმან
შეარაბამომცა ღ თან შეაზომო არსებასა
სახელისასა, არა მეტ-ნაკლებ მოვიდეს
სიერცით განსაზღვრებულისა მის ნი-
თისა, რომელ-არს სახელი.

§ 173.

ითქუჳ რა განსაზღვრებასა შინა, გა-
ნირჩევა წოდებით თჳთომსა მყო-
ფთა არსებისა, ამისთჳს ვითარმედ
სახელი მეოფისა რამესა, რომლისაცა
არს სახელი არსებასა მისსა არა გან-
საზღვრებით ღ შინაგან საცნაურებით
განარჩეეს, არამედ წოდებით, ანუ ჳედ-
წოდებით. ხალა ყოველი წოდება შე-
უდგების სახელსა ღ გუჳჩუჭნებს, რა-
მელსაცა ჳელა მეოფთაგანსა დადებულ-
არს, არა თუ არსებით განჩეუელსა, არა-
მედ მხოლოსა ნიეთსა რამესა, შეგუჳს-
წავებს განუსაზღვრებულად. მაგალითებრ:
ცეცხელი, ჳაერი, წყალი, ქუჭუანა,
ღ სხუჳანი. თეთრი, გერძელი, კე-
თილი ღ სხუჳანი. ვინაჲცა ცნობილ-
იქმნენ მეოფნი განჩევიითითა წოდებითა
ღ არა განსაზღვრებითა.

§ 174

სახელი უკუჭ იწუალების ორად, ე. ი.
არსებისა-მიმართ და ჳედ-შესრუ-

ფლისა. არსებითი არს თავით თ-
სით მდგომარე საუბარსა შინა ღ
წერილსა, ხოლო ზედ-შესრუელი არს
არა თავით თჳსით მდგომარე არამედ
მოსრული არსებასა ზედა, მაგალითებრ,
არსებითისა: **ძარნავაზ** ადერკ ღ
სხუნანი. მაგალითი ზედ-შესრულისა:
მეფე არმაგუნინანი, ღ სხუნანი. ზირ-
ველი იგი მდგომარე თავით თჳსით
საუბარსა შინა ღ წერილსა, ხოლო მე-
რენი—არა, არამედ შესრულან თავით თჳ-
სით მდგომარეთა ზედა, მაგალითებრ:
ძარნავაზ, რომელ-არს რომელნიმე
კაცი. შემდეგელ-არს თავით თჳსით
მდგომარე ყოფად, მით, რათა არსება
არს ესე, მაგრა მეფე, ვინაჲთგან არა
არს არსება, კერ-შემდეგელ-არს თავით
თჳსით მდგომარე ყოფად, არამედ საჭი-
რო-არს მისდა, რათა არსებასა ზედა
შევიდეს, ე. ი., რომელსამე კაცსა ზედა,
რომელ არიან: **ძარნავაზ**, ანუ ადერკ
ღ სხუნანი, მით რომელ, ოდეს იგი გ-
იგონების მეფე, კიებეს გონებაჲ, თუ
ვინმე არს მეფე. ხოლო ოდეს ქსენობს:
ძარნავაზ არს, ანუ ადერკ—განი-
სწესნოს მამინ გონებამან.

§ 175.

ამისთჳს უგუჲ იზედ-წოდების რა-
მელნიმე სახელნი ზედ-შესრულ, მით, რათა
არსებასა ზედა შესლჳთა ჳნიშუნენ
რაოდენობასა, ანუ ვითარებასა არსებისა-
სა: **ძარნავაზ**, რომელ-არს არსება, შე-
საძლებელ-არს, რათა იყოს გრძელ, ანუ
მოკლე, თეთრ, ანუ შავ, მეფე, ანუ მკე-
დარ, მაგრა შეუძლებელ-არს, ვინაჲთგან
კაცი არს, რათა არა იყოსმცა საჭიროდ
არსება. ხოლო სიგრძე იგი, ანუ სიმო-
კლე, რომელა რაოდენობა, შეფობა ღ

მკედრობა, ღ სხუნანი, რომელ არიან ვი-
თარებანი შესაძლებელ-არსან ძარნავაზის
ზედა არა ყოფად, მით რომელ შესაძლე-
ბელ-არს, რათა იყოსმცა ძარნავაზ არა
გრძელ ღ არცა მოკლე, არცა მეფე ღ
არცა მკედარ, მამსადამე შემთხუნჭვით
არსან რაოდენობა ღ ვითარებანი ესე ღ
არა არსან საჭირო ყოფად, მამსადამე
არა არსან მდგომარე თავით თჳსით.
საუბარსა შინა ღ წერილსა.

§ 176.

სახელი არსებითი აწესლების სამთა
მიმართ საქმეთა, ე. ი: 1, მხოლო-
ობითისად, 2, საზოგადოებისად, 3,
შემკრებელოობითისად.

1, მხოლოობითი არს მნიშუნე-
ლი ნიეთისა განუყოფელად ღ განუჭრე-
ლად. მაგალითებრ: **ძარნავაზ**, მირი-
ან, ვახტანგ, მცხეთა, მტკეპარი,
ღ სხუნანი. ხოლო თარნავაზ, სახელი
იგი, არა თუ მრავალს არსებასა დაჳნი-
შნავს, არამედ მხოლოდ ერთსა ოდენ
განუგუჲთელსა არსებასა. ხოლო მტკეპ-
არი, არათუ მრავალთა მდინარეთა, არა-
მედ მხოლოდ ერთსა ოდენ განუგუჲთელ-
სა არსებასა, ესე იგი რომელსამე მდი-
ნარსა.

2, საზოგადო არს მნიშუნელი ნი-
ეთისა არსებისა საზოგადოდ, რომელ გან-
ფენილ-არს მრავალთა—მიმართ მხოლო-
თა. მაგალითებრ: წიგნი, თეთრი, ღ
სხუნანი, მით რომელ წიგნი, ანუ
თეთრი, არათუ დაჳნიშნავს ერთსა მხო-
ლოსა განუგუჲთელსა, არამედ არსსა
საზოგადოსა ყოყლადობითსა განფენილ-
სა მრავალთად.

3, შემკრებელოობითა არს მნი-
შუნელი ნიეთთა მრავალთა ერთობასა

შინა რამდენსა შეერთებულთა. მაგალი-
თებრ: ერი, გუნდი, არვე, ღ სსჴ-
ნი, მით რამეთუ ერი არა თუ ერთ-
სა კაცსა ღ არცაღა მრავალთა შორ-და-
შორ, არამედ კაცთა მრავალთა ერთსა
რამდენსა ერთობასა შინა შეკრებულთა
დაწნიშნავს ღ ეგ-სასუდ გუნდიცა. ხოლო
არვე, იგი არათუ ერთსა ცხოვარსა,
არცაღა მრავალთა ცხოვართა განბნეულ-
თა, არამედ მრავალთა ცხოვართა ერთსა
რამდენსა ერთობასა შინა შემოკრებულთა
დაწნიშნავს.

ესთავე გულ-კმებად სათანადო არს
სსჴათაჯსცა.

§ 177.

ზუდ შესრუდიცა სამთა მიმართ იწუა-
ლების სახეთად: 1, დადებითისა მი-
მართ, 2, შემსგავსებითისა, 3,
უდადებითესისად.

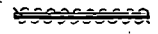
1, დადებითი არს მნიშვნული ნი-
თვისა მარტივად ვითარებისა, ანუ რაოდე-
ნობისა, მაგალითებრ: კეთილი, ბო-
როტი, გრძელი, მოკლე, მეცნი-
ერი, ღ სსჴანი.

2, შემსგავსებითი არს მნიშვნული
ნითვისა ვითარებისა შემსგავსებითა მეო-
რისა ნითვისათა. მაგალითებრ: კეთი-
ლებრი, ბოროტებრი, გრძელი-
ბრი, მოკლებრი.

3, უდადებითესი არს აღმატებითად
მნიშვნული ვითარებისა ერთისა ნითვისა
სსჴათაგან ნივთთა აღრად, ანუ ღარედ,
მაგალითებრ: უკეთილიესი, ანუ უო-
ვლად კეთილი. უბოროტესი, ანუ
უოვლად ბოროტი, უგრძესი, ანუ
უოვლად გრძელი, უმეცნიერესი,
ანუ უოვლად მეცნიერი, ღ სსჴანი.
ხოლო, თუ სადამე სახელი იგი იყოს-

მცა მნიშვნულ ნითვისა ღარე ყოფისა,
ზუდ კიდებულნი, იგი მარტივადნი უ,
ანუ მსი, — ამცინებენ მას. მაგალითებრ: უმეც-
არი, უუმეცრმსი, უოვლად უმეცარი, ფრად
უმეცარი, ღ სსჴანი.

ხოლო, თუ სადამე იყოსმცა მნი-
შვნულ სისრულესა საქმეთასა, აღმატე-
ბულ-ჭყოფენ მას. მაგალითებრ: მეც-
ნიერი, უმეცნიერესი, უოვლად მე-
ცნიერი, ფრად მეცნიერი, ღ სსჴ-
ნი. ვინაჲცა ვიტყუთ: კუზლად დაბადეუ-
ლი, ვითარ იგი დაბადა ღმთისა მიერ,
არს კეთილი, ხოლო ღმერთი არს
უკეთილიეს, უოვლად კეთილი, ფრი-
ად კეთილი. კუზლად ვიტყუთ: ცოდუ-
არს ბოროტი; დადგრომა გრძლადრე ცო-
დესა შინა — უბოროტეს, ხოლო მას
შინა აღსასრული, — უოვლად ბო-
როტი, ფრად ბოროტი, ღ სსჴანი.

თ ა ვ ი ზ.

თჯს მდებართა სახელისათა სა-
ზ. აკადოთა შორის.

§ 178.

ამისთჯს ზუდ-წოდებულ-ეჭყოფთ სამი
მდეკრად სახელისა, მით რომელ კმდეკ
რებისა ღ ეკარემოებისა იგურდიე, რომელ
ნიცა არიან რიცხვთ სუთ: 1, ნათესავი,
2, ნაკუჭთი, 3, სასე, 4, რიცხვ
5, ბრუნჴა.

§ 179.

ყოველი სახელი, მებრ ნათესავისა
არსებითი, ანუ მამრობითი არს, მაგალი-
თებრ: მამა, ძმა, ბიძა, ღ სსჴანი.
ანუ მდედრობითი, მაგალითებრ: დედა,
დაა, ღ სსჴანი, ანუ, უმეცნიერობითი, მაგ-
ალითებრ: ცუცხლი, წყალი, ჴაერი,
ქუეუნა, ღ სსჴანი, ანუ საზოგადო, მა

გალითებ: შვლი, ლეკუ, მართეშ, ჯ სხუნანი:

§ 180.

ყოველი სასული მებრ ნაკუჭთისა, ანუ მარტივი არს, მაგალითებ: მართალი, ანუ ჭრთული, მაგალითებ: მართლ-მადიდებელი,

§ 181.

ყოველი სასული მებრ სახისა, ანუ პირველ სასუ არს ჯ მირი, მაგალითებ: ოა, ანუ სხმით-გარდასლუთი, მაგალითებ: ომირი.

§ 182.

ყოველი სასული მებრ რიცხვისა, ანუ მხოლოდობითი არს, მაგალითებ: მოძღუარი, ანუ მრავლობითი, მაგალითებ: მოძღუარნი, ჯ სხუნანი,

§ 183.

ყოველი სასული მებრ ბრუნუსა, ანუ წრფელადრე მნიშვნელი არს ნიეთისა, მაგალითებ: ჟუარი, ანუ ბრუნულად, მაგალითებ: ჟუარისა, ჟუარსა, ჟუარი, ჟუარი.

§ 184.

სასული თჯთუელი არსებითი, ანუ ზედ-შესრული, განკლის ყოველთავე მდევართა ჭეჭე სასულისათა, რომელიცა შემდგომთა შინა სიმკაცრება ეპიწნოთ.

ა. სასული ესე ქაღ-წუელი, ნათესავისამებრ არს საზოგადო, ნაკუჭთისამებრ—ჭრთული, სახისამებრ პირველი-სასუ, რიცხვსამებრ—მხოლოდობითი ჯ ბრუნვსამებრ—წრფელობითი.

ბ. სასული ესე კაცთ-მოუტარისა, ნათესავისამებრ არს მამრობითი, ნაკუჭთის-

სამებრ—ჭრთული, სახისამებრ—პირველი-სასუ, რიცხვსამებრ—მხოლოდობითი ჯ ბრუნვსამებრ—ნათესაობითი.

გ. ხოლო სასული ესე მეფესა, ნათესავისამებრ არს მამრობითი, ნაკუჭთისამებრ—მარტივი, სახისამებრ—პირველი-სასუ, რიცხვსამებრ—მხოლოდობითი ჯ ბრუნვისამებრ—მიცემითი.

დ. სასული ესე ურმადათა, ნათესავისამებრ არს მდებრობითი, ნაკუჭთისამებრ—მარტივი, სახისამებრ—სხმით-გარდასლუთი, რიცხვსამებრ—მხოლოდობითი ჯ ბრუნვისამებრ—მოქმედებითი.

ე. ხოლო სასული ესე სიწმიდეობითისაგან, ნათესავობისამებრ არს უმეშუჭობითი, ნაკუჭთისამებრ—მარტივი, სახისამებრ—მრჩობლ-სხმით-გარდასლუთი, რიცხვისამებრ—მხოლოდობითი ჯ ბრუნვსამებრ—დაწყებითი.

ვ. სასული ესე დმერთ-მამა-კაც, ნათესავისამებრ არს მამრობითი, ნაკუჭთისამებრ—ზედ-ჭრთული, სახისამებრ—პირველი-სასუ, რიცხვსამებრ—მხოლოდობითი ჯ ბრუნვისამებრ—წრფელობითი.

თავი ო.

თჯს პირველისა და მეორისა სახეელის მდევართათჯს ნაწილღებითსა შინა, ესე იგი, თჯს ნათესავისა და ნაკუჭთისა.

§ 185.

მდევარი ესე, ანუ შენადრკანი სასულისა, რომელსა ნათესავი, ესთა ცნობილ არს, ვითარმედ ოთხთა მიმართ სასუთა აქუს წუალებაჲ, რამეთუ სასული ენისამებრ ჩეჭისისა, ანუ არს მამრობითი, ანუ

მდებრობითი, ანუ უმეჭქობითი ღ ანუ საზოგადო.

ხოლო წოდებულ მასინ მამრობითი, თუ სადამე დანიშნული იგი, მის მიერ, იუოსმცა მამრი, მაგალითებ: მამა, შა- შა, მღუფელი, წული, სიმამრი, მამამთილი, ძმა, ხარი, ვაცრი, ვერ- ძი, ყრმა, უფალი, მეფე, ჭაბუკი, ხუადი, ღ სხუანი. თუ სადამე იუოსმცა მდებრო, მასინ წოდებულ, მდებრობითი, მაგალითებ: დედა, ჭანი, სიდედრი, სძადრი, ყრმა, უფალა, მეფა, ჭა- ბუკა, ჭყერი, ნეზ, ძეა, ღ სხუანი. თუ სადამე არა მამრ დანიშნვოდესმცა ღ არცაღა მდებრო, მასინ წოდებულ ესე გუარა იგი უმეჭქობითად, მაგალითებ: ქუა, სპეკალი, სახლი, შაღლატი, ღ სხუანი. ღ თუ სადამე დანიშნო- დესმცა ორ მნიშუნელობით, ესე იგი მამრისა მიმართცა ღ მდებროსა, მასინ ნათესაგობითი ესე წოდებულ საზოგა- დოდ, მაგალითებ: კაცრი, მშობელი, შვილი, ცხენი, ზროხა, ირემი, ფარმამხვი, ტრედი, კიცა, მარ- თუტ, დეეკ, მქსწავდელი, ქად- წული, ღ სხუანი,

§ 186.

ჩარა რადამე აჭქს ნიშანი ჩუწნისამებრ ენისა სახელსა არსებითსა მამრობითად თქმულსა ღ არცაღა მდებრობითად თქმულსა. ხოლო ზედ-შესრულთა სახელ- თა მდებრობითად აჭქს რომელთამე და- მახოლობელი ა, მაგალითებ: ჭაბუ- კა, (რუთ. 2, 3,). უფად, (24, 2,). მეფა, (იერემ. 44, 17,). წი- ნასწარ-მეტყუტლად, (ისაია, 3), ყრმა, (იერემ. 34, 11). ძუტლს დაბეჭ- დილს საწინასწარმეტყუტლოსა შინა ა,

ებრალად, (იერემ, იგივე თავი, რიცხუ 3) მოახლად, (ისაია, 15, 1). მასსადამე, უოკელსა ზედ-შესრულსა სახელსა მდებ- რისა ჩუწმდებარისა მიმართ მოლებულსა უშესახამების მდებრობითი.

§ 187.

ნაკუტთათაზს სახელთასა ესე არს ცნობა ჩუწნი, ვითარმედ ნაკუტთი სა- ხელთა იწუალების მარტივისა მიმართ ღ ჭრთულისა, მით რომელ სახელი იგი ვითარმე მოკიდოსრა სსუასარე სახელ- სა, ანუ სახელ-ზმნასა, ანუ მიმლეობასა შირველ სახელობისაგან გარდასრულსა — მარტივი არს, მაგალითებ: დავით კეთილ-მხედარი, ანუ დავით დუთის მეტყუტლი, ანუ დავით კეთილ- მორწმენე, ღ სხუანი. ხოლო ოდეს შუკრთულდეს მარტივი ესე სახელნი, ესთა ითქიან, მაგალითებ: დავით კეთილ-მეადარი. სახელი ესე მოკიდე- ბულ სსუსა სახელისა მიმართ დავით დუთის-მეტყუტლი. სახელი ესე მო- კიდულ მიმლეობისა მიმართ. დავით კეთილ-მორწმენე. სახელი ესე მო- კიდულ სახელ-ზმნისა მიმართ სსმით გარდასლუთისა. ხოლო იქმნების ესეცა, რამეთუ სამნი სახელნი, ანუ სახელნი მიმლეობათა მიმართ, ანუ სახელ-ზმნათა მოკიდნენ ღ იქმნენ შერთულებულ, მა- გალითებ: იოანე დუთის-მეტყუტლ- მახარებელი. ხოლო ესე გუარსა ვი- თარმე სახელსა წოდებულ ზედ-ჭრთული. - ჭუალად ცნობად ჭრთულისა, ანუ ზედ ჭრთულისა ვითარმედ, ანუ შირველნი სა- ხელნი, ანუ სსუსა სახელისა მიმართ, ანუ მიმლეობისა ღ ანუ სახელ-ზმნისა მო- კიდნენ ბოლოს ასოთა, დაჭუტთასა მიი- ლებენ, მაგალითებ: დუთის-მეტყუტ-

ლი. შესაძლებელ-არს თქმად, კითარმედ ღუთისა, მაგრა ბოლოს მიიღო ა. დაკუმბოა ლექსიან მარტივიან, რომელა ღუთისა. ვაჟლად, ანუ ბრუნჯლნი სასელნი მოკვიდებიან, ანუ წრთელნი, მაგალითებ: კეთილ-მსახური. აქა ზედ-შესრული სასელი, რომელა კეთილი, დაუბრუნებლად ბოლომას ასო. მას დაკუმბოთა მოკვიდა სხუასა ზედ-შესრულსა, ხოლო ჭრთული ესე კეთილის-მომქმედი — მოკვიდა ბრუნჯლად მიმღეობასა.

§ 188.

თვსებანი ესე ყოველნი ზემო-ნათქმინი დაიდუმეს ჭრთულისათჳს, გარნა სხუანიცა ჭჭონან მას თვსებანი, კითარმედ, ანუ ორთაგან ჭ ანუ სამთა მარტივთა ლექსთა ურთიერთარს დაზაკებულთაგან წარმოდგების ერთ-სახელყოფად ჭ ყოველთა სხუათა მდევართა სასელისათა ჭუმშე განვლის, მაგალითებ: მართლ-უგუნ-ქცევა, რომელა მოკვიდებული სასელი ზედ-შესრული სახელ-ზმნისა მიმართ ზმნის-ზედა მიღებულისა ჭ ნათესაისა-მებრ უმეშუმბობითი. ხოლო ნაკუმბოთისა-მებრ თავით თვსით არს ჭროულ. მართლ-უგუნ საქცევი, ესე სახისა მიმართ არს სხმით-გარდასლჯთი მართლ-უგუნ-ქცევანი, ესე რიცხვსამებრ არს მრავლობითი; მართლ-უგუნ-ქცევითი, ესე ბრუნვისამებრ არს მოქმედებითი.

თ ა ვ ი თ.

თვს მესამისა სახელის მდევარი-რისა, ესე იგი სახისა.

§ 189.

მდევარი ესე, რომელა შედრგინებული

სახელისა ორთა მიმართ სახეთა იწუა-ლების, ე. ი. ყოველ სახისა მიმართ ჭ სხმით-გართასლჯთისა, რომელიცა სიმკაცრეთა შინა დადებითა ბრწყინვალედ საგულ-კმო-შეგჭმნათ მოწაფეთა.

ა. ზირკული სასე არს, რომელი თვსს დანიშნულებასა შინა მდგომარებს უცხუა-ლებულად, ხოლო სხმით-გარდასლჯთი არს, რომელი ჭსტუალებს მარტულთა მიერ თვსსა დანიშნულებასა შინა უცხუა-ლებულად მდგომარეს სახელსა ჭ სხვასა, რამესა სახისა მიმართითა დანიშნულე-ბითა წარმოდგების, მაგალითებ: არსი, გუმბი, პირი, ჭ სხუანი, რომელ არიან თვსსა დანიშნულებასა შინა უცხუა-ლებულად მდგომარენი.

ბ. არ შეუძლო-არს თქმულთა მათ სახელთა ზედა ჰირკულ სახეთა სიმკაცრე-1). დასხმად მარტულნი, რამემ ესე გუმბანი, რომელნიცა თავით თვსით ჭნი-შუნენ არა რამესა, მაგალითებ: ება, ოვანი, სა. ესენი არა რამესა მნიშვნელი შესაძლებელ-არიან დასხმად სასელთა ზედა ჰირკულ სახელთა ჭ სხუა-გვარისა შესახედავისა მიმართ განსხვავ-ბად მაგალითებ: არსმბა, გვარმბანი, სპვირო, ჭ სხუანი, ვინაფა ჰირკულ სახენი იგი ითქმინან ჰირკულ-სახელ ჭ ძირად სხმით-გარდასლჯთთა.

ბ. დაკუმბოების, რამეთუ სხმით-გარდასლჯთი იგი გამრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთდესმცა, მაგალითებ: არსმბა, რომელ-არს სასელი სხმით-გარდასლჯთი. შესაძლებელ-არს, რათა ძირ-იქმნას მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთისა ჭ სხუანი-ლა შეიწყარუნენ მარტულნი ჭ იქმნეს მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთ, მაგალი-თებ: არსებიითი, ჭ სხუანი.

დ. ვინაფა გუმბანს უკუმბო, ამისდა მიმართ

მცნობულობა და გულის-კმის-ყოფა, ვითარმედ არიან მარცხენი და მარცხენა-ლანკი პირველ სახეთა სახელთა-ზედა დასხმადნი სხმით-გარდასლჯთად და მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯითად ყოფად, რომელნიცა პირველ სახეობისაგან გარდაიფუნენ სახელთა თვისისაგან მნიშვნელობისა და ზედ-წოდებულ-ჟყოფენ სხმით გარდასლჯთად და მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯთად, მაგალითებ: მეფე, რომელ-არს ცხად მყოფი გუბამის ვისიმე, შეიწყნარებს რა მარცხელსა ამას, რომელსა სპ და ითქმის სამეფო, არღარ განიჩქვის მამინ გუბამი მეფისა, არამედ დაინიშნების, ანუ დაიდამა სამეფო და ანუ სხუა სამეფო ნივთი რამე. ესე არს ცნობა ყოველთა სხმით-გარდასლჯთთა მიმართ,

1. ხოლო მარცხენი იგი, რომელნიცა სახელთა ზედა პირველ სახეთა დაისხმიან და თვისისაგან მნიშვნელობის გარდაიფუნენ, არიან აქა მოხსენებულნი, მაგალითებ: სა, ითი, უ, უუ, ესი, ავი, გი, ავი, გი, ადლი, იანი, ოვანი, ევნი, ედლი, უდლი, ეთი, მ, ი, ივ, იერი, იეფი, იეფი, ანი, ვიფი, უფი, იარე, იფი, არე, ფი, არე, ფე, მო, ლახანი, ეფ, ო, ნი, მე, სი, ებ, ობ, ა, ნა, ლს, ია, შესა, ის, ო, ვი, ცა, ცე, ანე,

§ 190.

1. ზემო ხსენებულთა მათ სხმით გარდასლჯთისა ნიშანთანი, რომელნიმე ზედ წოდებულ მოგებთადა, მით რამეთუ სხმით-გარდასლჯთ-ქმნილნი იგი სახელნი მესტავსებთა მოგებთისათა დასაწყობებულნი ცხად-ჟყოფენ მოგებთისა, არა თუ თვის შორის მყოფისა მონა-

გებსა, არამედ გარკენივ შესდომილსა მონაგებსა, მაგალითებ: სა, ითი, ესე იგი პოდირი სამეფოლო, საყოთარი, ბუნებრივი. ხოლო სადაცა მოგებთისა ნიშანისა დაისხმის სახელსა ზედა, პირველ სახესა ეუყანაუბის მას-ოდესმე ბოლოდ კერძო გი, ესე ო, მაგალითებ: სამეფო.

2. რომელნიმე ზედ-წოდებულ ზესთაობითადა, მაგალითებ: უ, უუ, ესი, ე. ი. დმერთი შმოწოდისი, დმერთი შუწყესთაესი, გარნა კერძო გი, ესე ესი, კერძო მათ, რომელ არიან უ, უუ, ეუყანაუბის, მაგალითებ: შალრმისი, შუკეთილმისი, ხოლო შესაძლებელ-არს, რამეთუ წინ დადებულნი, იგი კერძო განი, არა დაიდუნეს და იქმნეს სხმით-გარდასლჯთ შესთაობითადაკე, მაგალითებ: ალრმისი.

3. რომელნიმე ზედ-წოდებულ, კნი-ნობითადა, კნინად მნიშვნელობისათეს, მაგალითებ: ავი, გი, ავი, ადლი, ე. ი. ასო მარცვალასი, მცხელდი გუშაში, ცა ციალი.

4. რომელნიმე ზედ-წოდებულ ნათესავობითადა, მით რომელ სახელსა ვისასმე, ანუ მშობელობით, ანუ მამულობით, ანაქმებებენ, მაგალითებ: იანი, ოვანი, ევანი, ითი, ედლი, ურნი, უფი. ბაგრატი დავითიანი, თეიმურაზ ბაგრატი მამანი, სიტყუა სსეულამანი, ლიპარიტი ოზბელითი, ფარნავაზ მცხეთელი, პანო ტფილისური, სხეული ელექტროული.

5. რომელნიმე ზედ-წოდებულ შემცურებლობითადა, მით რომელ ესე გუარ-ქმნილნი სხმით-გარდასლჯთნი გუარ-ჩუჭუნებენ საქმესა შეცუფლსა მას შინა, მაგალითებ: ეთი, ავი, მ. ქუჭუა ნა სპარსეთი, მადლი შესაწირამი,

სიყვარულს მკვლევარად, ზღუდრე იგუბრდომ, ხოლო სადაცა მკ, დაისხმის, სახელთა უკმა ბოლოდ სახელთა მათ დასხმა კერძოკა, რომელა ივ, მაგალითებრ: მკვლევარად.

6. რომელნიმე ზედწოდებულ არსებობითად, ამაღ რომელ სახელისაგან ნივთისა, ანუ ქვეშდებარისა, რომელთაგანცა წარმოებენ საქმენი რამენი ანაკვეთებენ სახელთა, მაგალითებრ: ოვანი, იერი, იელი. მიზეზომანი, ციმრი, კორცინილი.

7. რომელნიმე ზედწოდებულ თანშეყოფითად, მით რომელ ნივთისაგან სხვათაან-შეყოფით გავრცელებულს არსსა გუბრუნებენ, მაგალითებრ: ანი, ოვანი, ვილი. ზეთანი, ფერმანი, შემუკმილი.

8. რომელნიმე ზედწოდებულ სახელ-ზმნა-სხებითად, ამისთვის, ვითარმედ სახელ-ზმნანი ისხმით-გარდასლუთდებან. მაგალითებრ: იერი, ილი, ელი, არე, იელი, ლი, არე, ალი: მკ, ოლი, ობა, ითი, შერხვა. შერხვიმრი, მით რომელ ესთა სამარ. თაღ-არს თქმად. (§). წუხვა, წუსვილი, თიკვა, ფაცხელი, ჭსწრაფა, მესწრაფლი. აქა მკ, მარცხელი მიიღო თავად ჭსწრაფა, სახელ-ზმნანს; ცონა, მკცონარი. ამანცა მიიღო თავად მკ. მარცხელი; ბრწყინვა, ბრწყინვალე, ჭსრა, მქსრაოლი, ქმნა ქმნობა, ანუ ქმნილი.

9. რომელნიმე ზედწოდებულ ქონებითად, მით რომელ ქონებულნი სახელისაგან დასაკვეთდებან. მაგალითებრ: ოვანი, იანი, ოსანი, ვილი, ური, ევანი, მო, მე, ასი. კომანი, ირავლი გვრგვინანი, რანდი ცხენოს-

ანი, ჩათხუტი მოაქრომილი, მოუჭასი მოგზაშრი, სიტუტა სხეულმანი, უბუგი მოყმე, ამირიკის მენამე.

10. რომელნიმე ზედწოდებულ ადმატებითად, ამაღ რომელ მონახნი სახელსათანა განმრეკსა წოდებითად, ქვეშდებარესა შინა თვთომისა მყოფთა არსებისასა, ესე გუბრ-ჭეოფენ, რათა დაჭნიშნოსდა არსება მყოფისა აღმატებულად ღ კიდევანად ქვეშდებარებისა თვისისა. ხოლო თავით თვისით ქვეშდებარებენ, ვითარცა არსებითნი რამენი. მაგალითებრ: ება, ობა, სი. ხატმბა, აობა, სიმართლე. ხოლო ვიციით ესე გულის-კმის-ყოფით რამეთუ ხატი სახელი დაჭნიშნავს შესახედავისა რომელსამე, ე. ი არსებასა შესახედავისასა, გარნა მისდამი მოკიდებული კერძოკი ესე ება დაჭნიშნავს არსებასა შესახედავისასა აღმატებულად ხატისაგან ღ იქმნების ხატება, მდგომარედ თავით თვისით ღ არა სხვა შორის.

11. რომელნიმე ზედწოდებულ მდგრობითად, ამაღ რომელ მონახნი სახელთათანა, დანიშნენ მდგრობითად. მაგალითებრ: ა, ნა. უფაღა, მთავრინა. ხოლო კერძოკი სახელსა თანამოსახში, რათა დანიშნოს სახელი მდგრობითადცა არა სადა იპოვის ჩუხნი-სამებრ კნისა.

12. რომელნიმე ზედწოდებულ მთარველობითად, ამაღ რომელ ნიშანნი სახელსა თანა მონახნი მთარველობითა ანაკვეთებენ სახელსა. მაგალითებრ: მე, მკ, ი, ე. მისსკურცლმ, მკფარაში.

13. რომელნიმე ზედწოდებულ შემსგავსებითად, ამისთვის, რათა სა-

ხელნი კერძოკი დასხმულნი დამცანიშ-
ნენ შემსგავსებთად. მაგალითებრ: შესა,
სა, ჯს, ო. შმსაბამ, საკად; შესატ-
ყპს, შესადარო. ხოლო შენ, რომელი-
ცა აწაგებ მოწაფეთა ღრამბატიკისა კე-
ლოკუნებასა, განურჩიე მოწაფეთა შენთა,
ვითარმედ ამთნი, რომელნი არიან მრჩობლ
სხმით-გარდასლჯთანი.

14. რომელნიმე ზედ-წოდებულ
უდღჯუთად, ვითარმედ მონაზნი სახელ-
სათანა დაჭნიშუნენ უღჯუთად, მაგალი-
თებრ: მე, მო, ვე. მემგზამ, მმ-
კალმ.

15. რომელნიმე ზედ-წოდებულ იგივეო-
ბითად, რამეთუ ზედ-დასხმით სახელ-
სა იგივე ჭყოფენ. მაგალითებრ: ვე, ც,
ცა. კაციმ, ცხოველიცა, არსებაცა.

16. რომელნიმე ზედ-წოდებულ წე-
სებითად, ამაღ რომელ დარაკსმისი
სახელსა — ჭყოფს წესებითად. მაგალი-
თებრ: მე, ე. მემორმ, მმსამ.

17. რომელნიმე ზედ-წოდებულ შე-
დგომობითად, ვითარმედ კერძოკიერ
ჭმინილნი სახელნი დაინიშნებანი შედგო-
მობითად. მაგალითებრ: ანე, ანი. ქრი-
სტეანმ, ვასილიანნი.

18. რომელნიმე ზედ-წოდებულ უკუ-
თქმითად, მით რომელ მონაზნი სა-
ხელ-ზმნასა თანა ჭყოფენ უკუთქმითად,
მაგალითებრ: უ, ი, ო, პ. უსმი,
უმკაცრო, უთქპ.

§ 191.

არს უჭმ, სიმკაცრე ჩუჭნი სხმით-
გარდასლჯთათაჯს.

ა. ვითარმედ სხმით-გარდასლჯთათა
დამნიშნულნი კერძოკანი სახელსა ზედა,
რომელნიმე წინათ დაისხმან და რომელ-
ნიმე უკანით. რომელნიცა ჩუჭ ნოტრი-

თა, ანუ სსჯთა ასოებითა ეკვლეისურებ-
რითა, ანუ მოჭალაჭებრითა განგვრჩევიეს,
არა განგვრცომისათჳს წერილისა.

ბ. არიან კერძოკანი სსჯსა და სსჯს
გჭარისანი, რომელნიცა ერთსა სახელსა
ზედა, ანუ სასელ ზმნასა დაისმიან და ჭყო-
ფენ მას მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯუთად,
მაგალითებრ: სიტყუერება.

გ. ყოველნი მიმღეობანი, ყოველისა
დროჲსა ჩუჭშენი ისხმით-გარდასლჯთ-
დებიან სახელებრ, და იმრჩობლ-სხმით-
გარდასლჯუთდებიანცა, მაგალითებრ: მე-
ტუტუტდება, მიმღეობა არს და სხმით
გარდასლჯთი. მაგალითებრ: მეტუტუტ-
დებითი, და ესე მრჩობლ-სხმით-გარ-
დასლჯთი.

დ. სასელთა სახელ-ზმნათა და მიმღეობა-
თა სხმით-გარდასლჯუთად და მრჩობლ-
სხმით-გარდასლჯუთ დანაჭუჭტებულთა
პირველით სასითგან გარდასლჯუსა შინა,
თჳსნი საუთარნი ასონი, ანუ უკომნი
ესობიანცა და ეცულებიან, რომელთა ზედ
დაჭუჭრეტა გულის-სმისყოფით სათანა-
დო არს აჭა მდებარეთა მიმართ მაგა-
ლითთა.

ე. არა თუ მარტივთა სასელთა იქმნე-
ბის სხმით-გარდასლჯუთ-ყოფა და მრჩობლ-
სხმით-გარდასლჯუთ, არამედ ჭრთულთაცა
და ზედ ჭრთულთა. ჭრთულთა მაგალი-
თი: დუთის-მსახერება. ესე ჭრთუ-
ლი არს და სხმით-გარდასლჯუთი. კუჭლად
დუთის-მსახერებითი, ჭრთული-არს
და მრჩობლ-სხმით-გარდასლჯუთი დუთის-
მეტუტუტდ-მოძღუერება, ესე ზედ-
ჭრთული არს და სხმით-გარდასლჯუთი.
დუთის-მეტუტუტდ-მოძღუერებითი,
ზერ-ჭრთული არს და მრჩობლ-სხმით-
გარდასლჯუთი. სხმით-გარდასლჯუთი გან-
ჭულის ყოველთა მდევართა სასელისათა.

§ 192.

ხოლო დაკვსსამ აჭა მოკლედ რიცხუ-
სა ჩუქსე გუართა სსმით-გარდასლუთი-
სათა: 1, მოგებიითი, 2, უხესთესობი-
თი, 3, კინიობითი, 4, ნათესავობითი,
5, შემცუჭლობითი, 6, არსებითი, 7,
თან-შეყოფითი, 8, სასელ-ზმნა სსმით-
გარდასლუთი, 9, ქანებითი, 10, აღ-
მატებითი, 11, მდედრობითი, 12,
მთარკელობითი, 13, შემკვსკავსებითი,
14, უღლუთი, 15, იგიუობითი, 16,
წესებითი, 17, შედგომებითი, 18,
უკუთქმითი.

თ ა ვ ი ი.

თჳს მეოთხისა სახელის მდებარისა,
რომეღა რიცხვსა.

§ 193.

ყოველი რიცხვ იწინალების ერთობი-
თისადმი, ე. ი. მხოლოდობითისა და მრავ-
ლობითისა, რომელიცა მებრ ჩუქსელები-
სა სასელის მიმართცა ესრეთე იცნო-
ბების მხოლოდობითისაებრ, მაგალითებრ:
სიტყუანი, მდუჭბ, მდუჭ-
ბა, და სსუნა. ხოლო მიზეზისა
უგუჭ დათვებისა რიცხუთასა ვაჩუჭ-
ნებთ სიმკაცრეთა შინა როდენთამე:

ა. ამისთჳს უგუჭ მხოლოდობითი, ვი-
თარმედ ნიეთსა რაჲკესა ერთსა უგუჭ
გუჩაჩუჭნებს და ამისთჳს მრავლობითი,
ვითარმედ ნიეთთა რაჲკეთა მრავალთა
გუჩაჩუჭნებს,

ბ. იჭნების უგუჭ ჩუჭნისამებრ ენისა,
რათა აჭუნდესმცა შესასელადვი მრავ-

ლობითისა და მხოლოდისა შინა მდგომო-
ბდეს, მაგალითებრ: მთიები, და სსუნა,
რომელთა აჭუსე შესასელადვი მრავლო-
ბითისა და არიან მხოლოდობითი.

ბ. კუჭლად დაკუჭუჭების, ვითარმედ
სასელნი არიან მრავლობითად მდებარე-
ნი სიტყუასა შინა, გარნა მხოლოდობითად
იცნობებიან. მაგალითებრ: ხორცნი,
რომელსაცა ჩუჭულუართ სამდუთომსა-
თჳს ხორცისა, სიტყუასა დუთი-
სა.

დ. ჩუჭულება არს მრავალჲერ მად-
ლად მწოდებულთაცა თათა თჳსთათა,
და მდებალთა თათა თჳსთა წოდება
მრავლობითად და მეორისა მიმართცა
წოდება ესე, და შესამისაცა.

ე. დაესხნენ აჭა ნიშანნი, რომელნიცა
მხოლოდობითსა სასელსა მრავლობით ჰყო-
ფენ, მაგალითებრ: ნი, ები, ზბ, ანე,
ებ, ე. ი. ბუნებანი, ნათესავბი,
ზღუბ.

ვ. დაკუჭუჭების კუჭლად ერთისა
მხოლოდობითისა სასელისა ორ-ჲერ თქმი-
თა, რამეთუ დანიშნომცა მრავლობითი,
მაგალითებრ: დიდ-დიდი.

ზ. ხოლო, დასასრულ, სიმკაცრე
ჩუჭნი ესე არს ამისთჳს, ვითარმედ
მებრ ელნითა და სსუნათა რომელთამე ენა-
თა, არა რამე არს ჩუჭნისამებრ ენისა
შორის მხოლოდობითისა და მრავლობი-
თისა, ე. ი. რათა იყოსმცა ორობითი,
რამეთუ შემდეგად ერთისა ორსაცა და
მილიონისა და ფრიად უმრავლესსა მი-
ლიონისასა ვიტყუთ მრავლობითად.

თ ა ვ ი ი ა .

თავს მებუთისა აახეღისა, მდევარისა, ესე იგი ბრუნვსა და დანაკუთრებისა მისისა.

§ 194.

ბრუნება არს ცუბალება მიმოხრითი სხვსა და სხვსა მიმართ მდგმოებისა, ერთისა და მისვე სახეღისა, მით რომელ სასელი ესე სიტყუბა, იცუბალების სხვსა და სხვსა მდგმოებისა მიმართ და მიმოხრუნვს, მაგალითებრ: სიტყუბა, სიტყუსა, სიტყუბასა, სიტყუბამ, სიტყუსამ, სიტყუსაგან, სიტყუბამან, სიტყუსთ, სიტყუბათ, ანუ შ, სიტყუბათ.

§ 195.

რუბსა რიცხუსა შინა შემოკვირუნებუ, დაღათუ ბრუნუნანი ქართულისამებრ ენისა, მაგრამ, თუ სადამე გამოცდილ ყოფილ-ვიყამცა, მაშინ სხვსა და სხვსამებრ ენისა ბრუნვსა მიმართს განსჯასა შინა, მაშინ სამართლად მჭნსჯელი დაკსმიდი ბრუნებათა სასელისათა შჯდთა, მაგრამ მაშინდელთა მათ ჩემთანა მშრომელთა პატრიკს-კესტემ დაუთომბ ამას და რუბთავე დაკაწესებ ბრუნებათა სასელისათა:

§ 196.

დასაბამ ბრუნებათა არს წრფელობითი, რომელიცა უფრორე სამართალ-არს, რამეთუ ეწოდებოდეს სახეღობითი. ხოლო წრფელობითი ესე პირველსა მდგმოებასა შინა არს უცუბალებულად და დაჭნიშნავს რომლისამე მყოფისა არსებასა მარტივად, მაგალითებრ: ცხობელი, კაცო, ფარნავაზ, და სხუნანი. მაგრამ, ქსცუბალებს რა მდგმოებასა თვსსა

მიმოხრით, დაბრუნდების ნათესავობითად, მიცემითად და სსუნებად, კინადაც მიმოხრილი იგი წრფელობითი არღარა ჭნიშნავს მდგმოებასა თვსსა უცუბალებულად, არამედ ცუბალებით და იკანგლელად ბრუნვთ, რომელთაცა თქმაჲ გუჭტულებების შემდგომთა შინა.

§ 197.

მეორედ წოდებულ ნათესავობითი, ამისთვს ვითარმედ სასელი წრფელობითი თვსისაგან მდგმოებისა ცუბალებული იკანგლედების უსაშუალოდ სხვსა მიმართ ბრუნვსა, არღარა მნიშუნელი არსისა არსებისა, არამედ არსებისაგან ქონებულისა რამეჲსა, რომლისათვს დაკუსსნე ბე აქა რაღენნიმე სიმკაცრენი.

სიმკაცრე ჩუჭნი წრფელობითისათვს მრავლობითისა მიმართ, იგი არს, რომელიცა იქსთქუჭნით რიცხვსათვს მრავლობითისა, რომლისა ნიშანნი არიან: 1, ნი, 2, ები, ანუ ზბი, 3, ებ, (193, რიცხვსათვს).

ა. ნიშანნი ბრუნვსა ნათესავობითისანი, რომელიცა რიცხვსა შინა შემოსლუბად შესამდებულ-არიან, თავით თვსით არიან ხეთ, ხოლო არს მეექუსეცა, რომელსა ს. და წარმოდგების ნიშანთაგან მეორისაგანცა, და მესამისა, და მეოთხისა. (ნაწილი 1, თავი 1, § 1, ბრუნებათათვს სასელთასა). 1, ისი, 2, ისა, 3, სა, 4, მსა, 5, ჯსა. და ესე ყოველნი არიან მხოლოდობითისა ბრუნვსანი.

ბ. ნიშანნი, რომელიცა პირველისა სიმკაცრესა შინა მოკისხუნენით ყოველნი სასელნი ნათესავობითად ბრუნვლნი საზოგადონი, იბრუნვიან ხეთთა ამათ ნიშანთა-მიერ კმოკანითაცა და უკმოჲთა დაბოლოებულნი.

ბ. ყოველნი უკმოადა დაბოლოებულნი სასკელი წრფელობითნი საზოგადონი და სათუთონიცა ნათესაობითად იბრუნჯან რა, მიიღებენ 1-სა, ანუ მე 2-სა, ანუ მე 6-სა, ნიშანსა, მაგალითებრ: ისრაილი, სასკელი წრფელობითი. საზოგადოა, ხოლო აბრაჰამ, სასკელი სათუთოა, წრფელობითი, იბრუნჯან ნათესაობითად, მაგალითებრ: ისრაილისი, ანუ ისრაილისა, ანუ აბრაჰამისი, ანუ აბრაჰამისა, ანუ აბრაჰამისი, და სხუანი, და ესენი არცა ერთთა ჭსწემედენ საკუთართა ასოთა თვსთა.

დ. სასკელი წრფელობითნი, საზოგადონი კიდურ-მეჭონნი 2-სა, 3-სა, იბრუნჯან რა ნათესაობითად, მიიღებენ 2-სა, და 6-სა, ნიშანსა, და დაკუთმებისეუ კიდურთა კმოკანთა ჭსპობადა, მაგალითებრ: არსებისა, ანუ არსების, მისისა, ანუ მისის, და სხუანი.

ხოლო პოკნილ-არს სასკელი საზოგადოა კიდურ-მეჭონი პირველისა კმოკანისა, რომელსა სიტყუა. იბრუნჯან რა ნათესაობითად, მიიღებს ნიშანსა მე 5-სა, მაგალითებრ: სიტყუა. მაგრამ მიზეზი ამისი ესე არს, ვითარმედ ასოა კიდური 2, იტუალების ასოდ ამაღ 3, და კიდური თვისი 2, ესპობის ჩუჭულებისეურ, ვინადაცა ყოველი სასკელი საზოგადოა. 2, 2, მეჭონი კიდურად ესთა იბრუნჯან.

მ. სასკელი წრფელობითნი საზოგადონი, კიდურ მეჭონნი: 3-სა, 4-სა, 5-სა, იბრუნჯან რა ნათესაობითად, მიიღებენ ნიშანსა მეოთხესა, ანუ მეექვსესა, მაგალითებრ: ტყუჭმსა, ანუ ტყუჭმს, ოქრომსა, ანუ ოქრომს, ბრეგუქმსა, ანუ ბრეგუქმს, და სხუანი.

ხოლო ბრუნჯათა ამათ შინა არ წემდების სასკელთა წრფელობითთა ასოა კიდური.

პ. სასკელი წრფელობითნი, საზოგადონი და სათუთონი კიდურ-მეჭონნი 0-სა, 1-სა, იბრუნჯან რა ნათესაობითად, მიიღებენ ნიშანსა, მე 3-სა, მე 5-სა, ანუ მე 6-სა, მაგალითებრ: ტაძრისა, ანუ ტაძრის, მოგვსა, ანუ მოგვს, სოგრატი-სა, ანუ სოგრატის, და სხუანი. საზოგადონი სასკელი ამთნი, 0-ით კიდურ-მეჭონნი, თვის შორის კმოკანთა საშუალოთა, რომელნიმე ისპობენ და რომელნიმე არა, მაგალითებრ: ნათელისა, ტაძრისა, გოდლისა, და სხუანი, ისპობენ ესენი თვის შორის კმოკანსა, ხოლო პადლატისა, ბნელისა, და სხუანი, არა ისპობენ და 0-ით კიდურ-მეჭონნი, არა ისპობენ, არცა საზოგადონი და არცა სათუთონი.

ზ. სასკელი სათუთონი: 0-ით, 1-ით, 2-ით, 3-ით, დაბოლოებულნი, უსპობულად კიდურ-მეჭონებისა, ანუ საშუალოსა ასოადა, მიიღებენ ნიშანსა ბრუნჯანსა ერთსა, რომელსა სი, მაგალითებრ: ანდრეასი, იოანესი, პიროსი ისუხი, და სხუანი.

ც. ნიშანნი ნათესაობითისა ბრუნჯანის მრავლობითად არიან ეჭმს, მაგალითებრ: 1-თა, 2-თ, 3-ებისა, 4-ების, 5-ების, 6-ების, გარნა განჩეკადა ამითი არა უკამს არს, ვითარმედ ნიშანი მრავლობითისა მე 2-სა, წარმოადგების პირველი საგან ნიშანსა, ვითარცა იგი მხოლოობითისა ნიშანი მე 6-სა, წარმოებს სხუათაგან. (§ სიმეტრი 1). ხოლო ნიშანი მე 3-ე, მრავლობითისა წარმოებს, თუ სადამე სასკელი წრფელობითი მრავლობითი არს ნიშნითა მით, რომელსა მბ. მასინ მრავლობითი ესე წრფელობითი ნათესაობითი-

სა მსოფლობითისა ბრუნეს ნიშნითა მე 2-თა, ჭე მქმნების მრავლობითად, მაგალითურ: გოდდღებისა, ჭე თუ სადაამე ნიშნითა ამით რომელა მბი წრფელობითი მრავლობითი იბრუნეს ნიშნითა 3-თა, მსოფლობითითა მქმნების ესთა, გალითურ: ნათესავებისა, ჭე შესამღებელ-არს ესენი ესთა ბრუნჴადცა, მაგალითურ: ნათესავების, გოდდღების. მაშასადამე ნიშნნი ნათესავობითისა მრავლობითისანი, მე 3, მე 4, წარმოებენ წრფელობითისა მრავლობითისა ნიშნთაგან მე 2-სა, მე 3-ს, ჭე ნათესავობითისა მსოფლობითისა ნიშნთაგან მე 2-სა, მე 3-ს, ჭე თუ სადაამე თქმულნი იგი წრფელობითი მრავლობითნი იბრუნჴეს, 1-სა, ანუ მე 2-სა, ნიშნითა მრავლობითისა ნათესავობითისათა, მქმნების ბრუნვა იგი, ანუ მე 5-სა, ნიშნითა მრავლობითისათა; მაგალითურ: ნათესავებში, ანუ მე 6-სა, მაგალითურ: ნათესავებში. მაშასადამე ნიშნნი ნათესავობითნი მრავლობითნი მე 5-სა, ჭე მე 6-სა, წარმოებენ წრფელობითთა მრავლობითთაგან ნიშნთა მე 2-სა, მე 3-სა, ჭე ნათესავობითთა მრავლობითთა ნიშნთაგან, 1სა, 2სა.

თ. ყოველნი სასკლნი წრფელობითნი საზოგადონი ჭე სათჯოთონი, გარდა ი-სა ჭე 3-სა სხუთა კმოჯნთა ჭე უქმთა კიდურ-მქეონნი უსპობელად საშუალთა, ანუ კიდურთა ასოთა აბრუნჯან რა ნათესავობითად ყოველთა მათ მრავლობითისა ნიშნთა, ნათესავობითთა მიმღე არიან.

ი. სასკლნი წრფელობითნი საზოგადონი ი-სა ჭე 3-სა დაბოლოებულნი, დაღათუ მიიღებენ ყოველთა მათ ნიშნთა მრავლობითთა იბრუნჯან რა ნათესავობითად, მაგრამ ისპობენ კიდურთა ასოთა, მაგალითურ: კაცში, მოგჴებში, ჭე

სხუანი. ეგ-სასკლ ესენი ყოველთა ნიშნთა ნათესავობითისა ბრუნესათა მიმღე არიან.

იბ. სასკლი სათჯოთონი ი ჭე 3 დაბოლოებულნი უსპობელად კიდურთა, მიიღებენ ყოველთა ნიშნთა მრავლობითისათა, იბრუნჯან რა ნათესავობითად.

იბ. იცის ნათესავობითნი ბრუნჴემანი, ჩუჭულეზაჲ ფრად საჭეებელი, ე. ი. თან-კმოზაჲ, რომელთაცა სასკლთა, განმათჯსებელად შესჴდების სიტუქსასა შინა, რამეთუ, თუ სადაამე მრავლობითი არს სასკლი იგი, რომლისამე ბრუნესაგანი ჭე თჯთ მსოფლობითი ეთანებების შუჭნიერ ბრუნჯთაცა ჭე რიცხვთა, თჯისა მსოფლობისა, დაბრუნესა წარუქმედელად, მაგალითურ: ძენი დღევინნი. ძენი არს წრფელობითი ბრუნესამებრ, სოლო მრავლობითი არს რიცხვსამებრ, რომელსაცა ეთაგმა ნათესავობითი იგი, რომელა დღევინნი: თჯისა ბრუნესა ჭე მსოფლობითისა რიცხვსა შეუწყველად.

იბ. ეთანებების მრავლობითსაცა წრფელობითსა რიცხვთაცა დაბრუნჯთა, მაგალითურ: ძენი ისრაილთანი; ჭე სხუანი.

იღ. ეთანებების სასკლსა ნათესავობითად ბრუნჯლსა განმათჯსებელი თჯნი ნათესავობითივე ბრუნჯთა შუჭნიერ გჴარითა, მაგალითურ: გჴამისა ქრისტესისა. დაღათუ არს საჭიროდ ნათესავობითად ბრუნჯლმანი განმათჯსებელმანი მიიღო სხუაჲცა დაბრუნჯაჲ ნათესავობითადვე, არამედ თან-კმოზისათჯს სასკლისა, რამეთუ უკამსო არს თქმად გჴამისა ქრისტესი,

იი. ეთანებების თჯსსავე ნათესავო-

ბითად ბრუნვას. მდგომარეობასა შინა, მიცემითად ბრუნვლსა სასკლსა მსო-
ლოობითსა ბრუნვთა ღ რიცხვთა გან-
მათვსებელი იგი სასკელი თვისი (ნათესა-
ვობითად ბრუნვლი). მაგალითებრ: სან-
დლისა ზაქარიასსა. ხოლო ეთანკე-
ბისკე მიცემითად ბრუნვლსა სასკლსა
მრავლობითსა რიცხვთაგა დაბრუნვთაგა,
სასკელი მსოლოობითი ნათესავობითად
ბრუნვლი, განმათვსებელი მისი, შეურყე-
ველად თვისისა ბრუნვსა ღ რიცხვსა,
მაგალითებრ: შესაკრებელთა გადი-
ლიამსთა, (ლუკ. 4, 44), ღ სსჟანი.

ივ. ეთანკემბის თვისსავე ნათესავო-
ბითად ბრუნვსა მდგომარეობასა შინა
მოთსრობითად ბრუნვლსა სასკლსა მსო-
ლოობითსა, ბრუნვთაგა ღ რიცხვთა
განმათვსებელი იგი სასკელი თვისი (ნა-
თესავობითად ბრუნვლი), შეურყეველად
თვისისა ბრუნვსა ღ რიცხვსა, მაგალი-
თებრ: სუღმან მოწყინებისამან,
(ბარჟქ. 3, 1). ხოლო მრავლობითსაგა
ეთანკემბის მებრკე სუღმან კაცთა-
მან, ღ სსჟანი.

იზ. ეთანკემბის თვისსავე ნათესავო-
ბითად ბრუნვსა მდგომარეობასა შინა
მოქმედებითად ბრუნვლსა სასკლსა მსო-
ლოობითსა, ბრუნვთაგა ღ რიცხვთა გან-
მათვსებელი იგი, სასკელი თვისი (ნათესა-
ვობითად ბრუნვლი), შეურყეველად
თვისისა ბრუნვსა, ღ რიცხვსა, მაგალი-
თებრ: სიტყვთა უფლისათა, (ფსალ. 32, 6).
ხოლო მრავლობითისაგა ეთან-
კემბის მებრკე, მაგალითებრ: ვადლითა
მოცტიქდლითათა, (საქ. 5, 12). საც-
ნაურასის ესე ვათარმევე ვედითა, და-
დათუ რიცხვსაგაგა ჟსასის მსოლოობი-
თად, მაგრა მალითად არს მრავლობითი,
ი. ვ. ვედლებითა მოცტიქდლითათა.

იკ. დაწყებითისათნა ბრუნვსა არა
აქჟს ნათესავობითად ბრუნვსა ესე გჟა-
რი თანკემბაჲ, არამედ დაწყებითი თან-
კემბსს სსჯსათანა ბრუნვსა.

ილ. ეთანკემბის, თვისსავე ნათესავო-
ბითად ბრუნვსა მდგომარეობასა შინა
წოდებითად ბრუნვლსა სასკლსა, მსო-
ლოობითსა ბრუნვთა ღ რიცხვთა გან-
მათვსებელი იგი სასკელი თვისი (ნათესა-
ვობითად ბრუნვლი), შეურყეველად თ-
ვისისა ბრუნვსა ღ რიცხვსა, მაგალითებრ:
ძეო კაცისათა, (ეზეკ. 38, 2). ხო-
ლო მრავლობითსაგა მებრკე, მაგალი-
თებრ: ძეო კაცთანთა, (ფსალ. 4, 2),
ღ სსჟანი.

ი. თანკემბაჲ ესე სსჟა გჟარ ბრუნ-
ვლისა სასკლისათნა განმათვსებელისა
თვისისა, ნათესავობითად ბრუნვლისა,
იქმნების, რამეთუ იყოსმცა სასკელი რაჲ-
ვე, მრავლობითი ღ თუთ მსოლოობითი,
ღ ეთანკემბს მის რიცხვთა ღ ბრუნვ-
თა. (სიმკაც. 12).

იპ. დავექმბების რათა იყოს სა-
სკელი რაჲვე მსოლოობითი ღ თუთ
მრავლობითი, მაგალითებრ: განსაზღუ-
რებითა ცხოვედითათა, ღ სსჟანი.

იმ. თანკემბისათვის განმათვსებელი-
სა ნათესავობითად ბრუნვლისა, სიმკაც-
რეთა შორის ესეცა ცნობად სათანადო
არს, ვითარმედ დავექმბების განმათვსე-
ბელსა ნათესავობითად ბრუნვლსა, რათა
აქჟსდესმცა სსჟაჲ ნათესავობითად ბრუნ-
ვლი, განმათვსებელი, რამელიცა ეთან-
კემბის წინასა სასკლსა, მაგალითებრ:
კაცმან მმჯდობისა ჩემისამან.

იწ. ესე მმჯდობისა განმათვსებე-
ლი არს კაცმან ლექსისა, ხოლო ლე-
ქსი ესე ჩემისამან, განმათვსებელი
არს მმჯდობისა ღ თანკემბილი არს

მართხრობითად ბრუნჯლისა, ლექსისათა-
ნა, რომელა კაცმან, ჭ სხუნანი.

ხოლო უკეთუ ნათესაობითი იგი სა-
სული ითქვას მხოლოდ, არ შეიქნების
ჩუჭნი იღუაჲ განყოფითი, ამაღ რომელ
არა კიციტ განყოფით რადასათხმე არს
თქმა იგი, მაგალითებრ: სიტყუსა, ჭ
არა გიციტ, თუ რაამე არს სიტყუსა,
მაგრა, რდეს იგი ითქვას, ვითარმედ
ღვექსი სიტყუსა, ანუ ნაწილი სიტ-
ყუსა, მაშინ შეიქნებას ჩუჭნი იღუაჲ
განყოფითი, ვითარმედ ნაწილი, ანუ ლექ-
სი, ქონებული არს სიტყუსა.

§ 198.

მესამედ კიეთე წოდებულ მიცემი-
თად, მით რომელ თხისსაგან მდგმოე-
ბისა, სასული ცნებულად იკანკლდების
რა მეორედ სხვას მიმართ ბრუნჯსა,
ითქმის მიცემითად, ხოლო სასული
ესე გჳნანი, არა დაჰნიშნავს თავადსა არ-
სებასა მეოფისასა, არამედ მისდა მიმარ-
თებადსა რაამესა, ესე იგი, სწადსა, ანუ
სახელჩუჭლსა, ანუ მისცემელსა, რომლი-
სა ძლით ითქმის მიცემითად, მაგალი-
თებრ: ჭარხაჯის, მიჩიანს, პნაკოფიად,
ღ სხუნანი.

§ 199.

დაჰსხუნე აქა ნიშანი, რომელნიცა
წოდებულთისა სასულისა მიცემითისა
მიმართ იკანკლდესა ბრუნჯსა იქმონე:
1, ს, 2, სა, 3, დ, 4, ჯდ, 5, და,
6, დად, 7, მი, 8, მიმართ, 9, მდე.

ხოლო ბრუნჯან ესთა: 1, ღმერთს,
2, ღმერთსა, 3, ზეცად, 4, ღმერთი-
სად, 5, შენდა, 6, წინასწარ-მეტყუჭ-
ლისდად, 7, ღმერთისამი, 8, ღმერთი-
სამივართ, 9, ნათესავადმე, ჭ სხუნანი.

ხოლო დაჰსხუნე აქა რომელნიმე
სიმატრები მიცემითისათხს ბრუნჯსა.

ა. ჩუჭნილუბა არს ჩუჭნიისამებრ ენი-
სა, ვითარმედ ნიშანი 1, 2, 3, 4,
ესრეთ უგუჭნი იქმონენ ბრუნჯსა მიცემი-
თად, რამეთუ 1, 2, დაისხმიან რა სა-
ზოგადოთა მიმართ, ანუ სათჯოთათა
სახელთა, ანითა, ენითა, ინითა,
ენითა, დაბოლოებულთა არა ცნებებით
ღ არცაღა ჰსპობით შეარყევენ მათ ჭ
რთაჲ ნიშანთა ამათ მიცემითისათა
თანასწორებით მიიღებენ ზემო-თქმულნი
იგი სასულნი წოდებულთნი ზემოთქმუ-
ლითა მით გამოკანებითა დაბოლოებულნი
ღ არცა ერთი განისაკუთრებს თჯოთასა
ნიშანსა მიცემითისასა, მაგალითებრ:
არსებას, მზესა, რქროს, დრგუსა, ან-
ნას, ალექსანდრეს, აკედნავოს, იისუს,
ღ სხუნანი.

ბ. ეგ-სასედ ნიშანთა მათე უკმოათა
დაბოლოებულნი წოდებულთნი მიიღე-
ბენ რა მიცემითად ბრუნჯსა შინა თჯ-
თა მდგმოობათაგან, არ ირყევიან ცნებე-
ბით ჭ ჰსპობით. ხოლო დაღათუ ძულ-
საპოკნელ-არს სასული საზოგადოა უკ-
მოათა დაბოლოებულნი, მაგრა ბოლოდ
კმოკანი იგი, დამაბოლოებულნი მისი, ალჯ-
ლოთ რა, არა უკამს არს ალება იგი კი-
თა საზოგადო ესე სასული, აბჯარი.
ი, მოსპობილი, არა უშუჭნი შესასედად
ეკების, მაგალითებრ: აბჯარი, ხოლო
დაბრუნდების მიცემითად ზემოთქმულ-
სამებრ უწყებისა აბჯარს, ანუ აბჯარსა.
ეგ-სასედ ჭარხაჯის, მიჩიანს, ჭ სხუნანი.

გ. ხოლო საზოგადოანი სასულნი
წოდებულთნი ასოთა ამათ მიმართ ი,
ჰ დაბოლოებულნი, რომელ არიან, ცხრ-
ველი, კაცი; მოგჰ, ნიშანთა ამათ 1,
2, მიმღებულნი მიცემითად ბრუნჯსა

შინა ჭსწემედენ დამაბოლოებულთა მათ კმოკანთა, მაგალითებრ: ცხოკელს, კატ-სა, მოკუჩს, ჭ სხუნანი.

დ. დასათუთონი სასელნი წრფელობითნი ი ასოთა დაბოლოებულნი, რომელ არიან არისტოტელინი, ჭ სხუნანი, წარუწემედელად დამაბოლოებულთა მათ თუსთა ასოთა ჭტებენ მდგომარეობასა შინა თუსსა, მაგალითებრ: სოკრატის, არისტოტელის, ჭ სხუნანი.

მ. ნიშანი მიცემითისა ჳ. რომელსა დ. საზოგადოთაგან. ჭ სათუთოთა სასელთა წრფელობითთა კმოკანებითა გარდა ი ჭ ჳ. დაბოლოებულთა მიღებულნი მიცემითად ბრუნუნასა შინა, არა ჭსპობით ჭ ცრულებით შემარყვიელ-ეჭმების თუსთა მიმართ მდგომარეობათა, მაგალითებრ: არსებად, მყელ, რჭროდ, დრეულ, ჭ სხუნანი. ხოლო სათუთონიცა მებრეე, მაგალითებრ: ანნად, ალექსანდრედ, აბენაგოდ, იისულ, ჭ სხუნანი.

მ. საზოგადონი სასელნი ი ჭ ჳ, ასოთა მიერ დაბოლოებულნი წრფელობითნი მიცემითად ბრუნუნასა შინა მიმღე არიან მე-4-სა ნიშნისა, რომელსა დ., რომლითაცა მოსპობაჲ ბოლოთა კმოკანთა დაეკუჭტებიესეუ, მაგალითებრ: ცხოკელად, კატად, მოკუჩად, ჭ სხუნანი. ხოლო სათუთონი, ი. დაბოლოებულნი, არა მებრეე, არამედ მიმღებულნი მე-3-სა, ნიშნისანი, რომელსა დ, არა ჭსწემედენ თუსთა ბოლოთა კმოკანთა, მაგალითებრ: სოკრატიდ, არისტოტელიდ, გიორგიდ, ჭ სხუნანი. ხოლო მე-3-მე, ნიშნითა ჭ მე-4-თა, წრფელობითისაგან მიღებულთა სათუთონიცა ჭ საზოგადონი სასელნი, მიცემითად ბრუნუნანი, თუ სადაჲე საძიებოდ ნაწილთა სიტყუსათა არა შეკიდენმცა სიტყუათა შინა, იჭმებისა მზნის-საგად,

მაგალითებრ: ცხოკელად შეჭქმინა ღმერთმან კაცი, კატად ალაგო ღმერთმან ადამი, სოკრატიდ უგონებდი მძასა შენსა მი-რინს, ჭ სხუნანი.

ზ. ნიშნისა მეოთხესა მიცემითად ბრუნუნასა შინა მიიღებენ სასელნი უკომოთა დაბოლოებულნი, თუ სადაჲე იპოკობიან საზოგადონიცა ჭ სათუთონი წარუწემედელად თუსისა ბოლომასა უკომო-სა, მაგალითებრ: იერუსალიმად, აბრამად, ჭ სხუნანი. ხოლო დაგუჭტებულ-არს უკომოთა დაბოლოებულისა მესამისაცა ნიშნისა მიღებაჲ, მაგალითებრ: კნიდონდ; მაგრა არა ნიადეგ შეჭნიერ ჭ შესაგუნ იჭმების შესასედავი ბრუნუნისა მიცემითად ბრუნვილისა ეს-გუნარ. ხოლო ნიშანი იგი მე 4-ე, მიცემითისა გუნარისა, ოდესმე წრფელობითისაგან მიიღების, მაგალითებრ: იერუსალიმად, ჭ ოდესმე ნათესაუობითისაგან, მაგალითებრ: კატისად, ჭ ესრეთ იჭმების მიცემითად ბრუნუნად.

ც. ნიშნისა მიცემითისა ბრუნუნისანი: მე 5-ე, მე 6-ე, მე 7-ე, მე 8-ე, არა მიღებულ-იჭმებისანი სასელთა წრფელობითთაგან, არცა საზოგადოთა ჭ არცა სათუთოთა მიცემითად ბრუნუნასა შინა, არამედ ნათესაუობითთა ბრუნუნებულთაგან, რომლითაცა კმოკანითა, ანუ უკომოთა დაბოლოებულ იუჭუნენ სასელნი, მაგალითებრ: მე 5-ე, არსებისად, მე 6-ე, წინასწარმეტყულისად, მე 7-ე, უფლისამი, მე 8-ე, ღმერთისა-მიმპრო, ჭ სხუნანი. ხოლო ნაცუმალ-სასელი იგი, ჳირი ჳირკელი ჭ მეორე ჩუჭულ-არიან წრფელობითნი ნიშნითა ამით დაბრუნუნად მიცემითად, მაგალითებრ: ჩემდა, შენდა, ჩუჭუნდა, თქუჭუნდა, ჭ სხუნანი.

ო. ვჭსთჭჭათ ნიშნითა თუსცა მრ-

იგინიცა შემოკეიქანნეთ რიცხუსა შინა, მაგალითებრ: 1, თ, 2, თ, 3, ებთ, 4, ებთა. სიმკაცრე ჩუქსნი ამათუკს ესე არს, რომელნიცა ნიშანნი მსოფლო-ბითად მიცემითად ბრუნუსანი ჭსობენ, ანუ არა ჭსობენ ბოლოთა ასოთა, ანუ უკმთა სახელთა საზოგადოთა, ანუ სა-თუთოთა მიცემითად ბრუნუსა შინა, აჭაჩა იგივე ჭსობა ღ არა სობა იქმე-ბის, ხოლო რომელნიცა ნიშანნი მრ-აგლობითნი მიცემითად ბრუნუსანი ნათე-სავობითად ბრუნულთაგან მიიღებიან, მსოფლობითთა მრავლობითთა ნათესავად ბრუნულთაგან, იგივე მიიღებიან ღ იქმე-ბიან იგინიცა მრავლობითად.

ი. ნიშანი მრავლობითისა მიცემითი-სანი მე 3-ე, მე 4-ე. წარმოებენ ნიშანთაგან წრფელობითის მრავლობითისათა 2-ე, 3-ე, (სიმკაცრე) ღ მიცემითის მრავლობითი-სა ნიშანთაგან 1-სა, 2-სა, (სიმკაცრე), მა-გალითებრ: მოძღუერებთ, მოწაფეებ-თა, ღ სსუნანი.

იბ. ამათ-მიერ, რომელნიცა მოკისე-ნენით თუთოთა ნიშანთა მიმართ, სსუნა ღ სსუნად შესახელავად ბრუნულნი მიცე-მითად სახელნი შეუძლებელ-არს, რამეთუ განყოფითი იდეაჲ შექმნასმცა მჭსმენელ-სა, ვითარმელა არა ითქმას ესრეთ, მა-გალითებრ: მივეცე ჭარნავაზს, წარ-ვედ მცხეთად, ვჰსასოებ უფლის-და, სურვილ ვარ ღუთისა-მიმართ, ღ სსუნანი. ხოლო ნიშნითა მით მე-9-თა, ანუ ნათესავობითისა მიმართ მსოფლობი-თისა, ანუ მრავლობითისა, დაიდების. მაგალითებრ: წიგნისამღმ, წერილთამღმ, ანუ მიცემითისა მიმართ მე-2-სა, მე-3-სა, ნი-შნებითა ბრუნულთა, მაგალითებრ: ქუჭყა-ნამღმ, კაცამღმ, ანუ მრავლობითისა მიცემითისა მე-2-სა, ნიშნითა ბრუნულისა,

მაგალითებრ: ჰირუტყუთამღმ, ღ სსუნანი. იბ. ვინადაცა თქმითა მიცემითად ბრუნ-სა მიმართ, არა არს ჩუქსნი შორის გან-ყოფითი იდეაჲ, ვითამდის არა ქუჭ-მდებარე იქმეს სასული საწადისა, ანუ სასკდუჭლისა, ანუ მისამღუნისა საქმი-სა, ღ ამისთუხ სედ-წოდებულ ბრუნუსა ამისდა მიცემითი.

§ 200.

მეოთხედ წოდებულ შემასმენელო-ბითი, რამეთუ სახელი იგი, რა წრფე-ლობითი იგანკლედების ეს-გუარ, ვითარ-მედ არღა წრფელობითად დაწინაშავს არსისა არსებასა, არამედ შესამენს, ანუ საყუარელ, ანუ საძიგელ, ღ ანუ სსუნა, რამე ყოფად სატითა რამათმე სსუნა, მაგალითებრ: საწმუნოებაჲ, ცნობაჲ, იაკობი, ესავი, ღ სსუნანი. გარნა არა შეიქმნების იდეაჲ განყოფითი ამით მჭსმენელისა შორის ვიდრემდის არა ითქმას, მაგალითებრ: მაჭქს საწმუნო-ებაჲ, შევეიქმარე იაკობი, მოვიძიე ეს-ავი, ღ სსუნანი.

§ 201.

ჰაზრი ესე არა ჩემი არს აწინდელ განჭსჯილი, არამედ ამისთუხ სსუნა არს აზრი ჩემი, რომელიცა შედგომთა შინა იჩუჭრების.

ბ. არა არს ჩუჭუნთა შინა საუბარ წერილთა შესაბამე შეჭსნიერთა პოკნილ ბრუნუაჲ ესე მეოთხეა, რომელა შემას-მენელობითი, ღ არცა იპოების გუ-არი რამე. რა: შემსმენელობითად იბრუ-ნოსმცა სახელი. ხოლო დაღათუ ჰირ-ველად ჩუჭსნიერ ქმნასა შინა ასლად ღრამმატივისასა, არა მცნობელმან სსუნ-თა ენათა ჩუჭუნებისამან მიკვხედენ რა

სამისა მიმართ ენისა, ე. ი: კლინთა, ლათინთა და სომეხთასა, რომელთაცა აქუნთად ბრუნება შემასმენელობითი, ესრეთ ზედწოდებულნი კლინებრ: იატიკატრიკი, ლათინებრ: ატუსატრიკი, სომეხებრ: ღიაიკავან, და სხვათა ენათებრ, მრავალთა, იქმნების, ვინამცა, არა თუ საკმაროდენ, არამედ საჭიროდ გვრთა მან დადებად შემასმენელობითი ბრუნება, რომლისათვის მსოფლობითსა შინა ორთა მიმართ სასიუა ვჭქმენ წყალებად მისი, მაგალითებრ: ი და მ. საზოგადოთაცა მიმართ და სათუთთა სახელთა. ეგ-სახედ სამთა მიმართ სასეთა ვჭქმენ წყალებად შემასმენელობითისა, მრავლობითისა შინა, მაგალითებრ: ნი, ები, ებნი.

ბ. საჭირო ყოფად გონებისა ჩუჭნებან, ესე იყო მიზეზი შემასმენელობითისა ბრუნეს: 1, ვინამთგან ზემო-თქმულთა მებრ ენათა ეპოვე, 2, ვინამთგან, რომელთაცა მებრ ენათა იქმნების შემასმენელობითი ბრუნება ყოველთა წერილთა და საუბართა მათებრ, სიტყუათა შინა, ძიება ნათესავისა არს შემასმენელობითი.

ბ. არცლა მეცნიერ ვევე ჭერეთლს სხვათა ენათა არ ყოფასა შემასმენელობითისა ბრუნესასა.

დ. ბრ-საჭირო-ყოფა შემასმენელობითისა ბრუნესა, ჩუჭნისამებრ ენისა, ცნობილ-იქმნა ჩუჭნ-მიერ, მით რომელ, დროს ყოფისა ჩემისასა კერობასა შინა, ფრადი ძიება მსჭუნდის ქცეათა ჩუჭუნელებისათა თუთუელთა ენათა მიმართ; ხოლო ენისამებრ იტალიანისა და ჭრანცისა არ ყოფა ეპოვე შემასმენელობითისა ბრუნესა, და დაძიებად ნათესავისა სიტყუასა შინა იქმენ წრფელობითსა სახელსა:

პ. ჩუჭნისამებრ ენისა ღრამატეკასა შინა ახალსა გამოცდილებამან ვერ მასწავა მე საკსებით საქმე ღრამატეკოსობითისა კელოვნებისა, რომლისათვის თქმად იგი მალაქისა შინა იაკობი შევიუარე, ხოლო ესაკი მოვიძულე. (თავი 1, რიცხ. 2, 3). და კვლად მამამ გვკის ჩუჭნ აბრატამი, (მატ. 3, 9), რომლითა ორ-სახეობა იგი წყალებისა შემასმენელობითად ბრუნელსა მომაგონდა მე, მაგალითებრ: მამამ, აბრატამი.

პ. მაგრა, ვინამთგან არა აქუნს კანონი პირველისა მის ღრამატეკისა ქმნისა დროსა ჩუჭნებან მდებარეა, რამეთუ უფლად შემასმენელობითიმცა ბრუნელი მოვიდეს სახელი, სადა დაკვსდრეთ თქმად იგი დანიილსა შინა თქმული: „იყო დანიილი თანამცხროვრებელი მეფისა.“ (თავი 14, 1), რომელნიცა უფლად და არა ძიებად ინი თ დაბოლოებული სახელი, მამან ჩუჭნებან გამოუცდილობისა ძალითა ოცნებული, რომელა დანიილი, და უძრავლესსაცა ადგილსა სახენი მ-სა ასომათ დაბოლოებული წრფელობითად იხაკებან, რომელთა მიმართ მრავალი გუქმნიეს მცნობელობა, მამა სადავე წერილთა შინა ჩუჭნთა წერილნი დაბოლოებულნი და მ, არა შემასმენელობითნი არიან ოდენ, არამედ წრფელობითნიცა.

ზ. ვინამთგან არა სირცხულ არს ენისა მის მიმართ, რამეთუ სიტყუასა შინა ძიებად ნათესავისა დაკუჭნთოსმცა წრფელობითი, ვითარ იგი ეჭსცანთ იტალიანთა და ჭრანცისთამებრ ენისა და ოდესმე ლათინურისამებრცა, რაჲ აყენეს, რამეთუ ჩუჭნისამებრ ენისა ძიებად ნათესავისამებრ სიტყუასა შინა იფოსმცა წრფელობითი და არა იძულებით სახელი-

თა მეცადინობისათა მოკათრონობა შუ-
მასმენელობითი.

3. მასსადაძე, არა არს საჭირო ჩუჭნ-
და, რამეთუ შემასმენელობითად ვაბრუნეთ-
მცა წრთელობითი.

მ. აწ უკუჩქ გუპოკნიეს საჭე მართალი,
ვითარმედ, ვითარ იგი არა არს საჭირო
ენისა მიმართ ჩუჭნებრისა, ეგ-სახედ არ-
ცადა არს საკამარ შემასმენელობითი ქო-
ნებად, მაგრა, ვინამთგან წრთელობითად
ბრუნული საძიებო არს ნათესავისა შუ-
მოქმედებითისა ზმნისა, რომელი ვითარე-
ბასა მოქმედებისასა შუქსმენს ქუჭმდებ-
რისა მიმართ სახელისა, ამისთჳს იკან-
კლედად მეოთხედ ბრუნუასა შინა სახე-
ლისასა ითქმის (ნაწილ. 1, თავი 7 §
ბრუნუასთჳს სახელთასა) ღ სდაცა ეს-
გუჩარ საძიებო არს მოსკლისა-მიერ
აგრულისა, განიჩქვის ღ რუჩასა რიცხუჩას
აღაკებს ბრუნვისასა, დაღათუ თავით
თჳსით არა ბრუნუა არს.

ი. ესე არს ჳაზრი ჩემი ამისთჳს,
ვითარმედ წრთელობითი თჳთ მდგომარ-
ეასა არსებასა რადეკეს დაჳნიშნავს მარ-
ტივად ღ არა სხუჩასა (§) ღ ვინამთ-
გან წრთელობითი ხშირად აარებს თაგ-
სა თჳსსა სიტყუჩასა შინა ნათესავისა
მებრ საძიებოდ, თხოვილად ზმნისაგან
შემოქმედებითისა, ესე არღარა მარტივად
დაჳნიშნავს თჳთ მდგომარეასა არსებასა,
არამედ ქუჭმდებარედ, ვითარისაგადა
იუოს მოქმედებისა, ამისთჳს თჳთ იგივე
წრთელობითი ვჳსთქჳთ ჰირველსა ნა-
წილსა შინა, ე. ი. შემასმენელობითად
(სიმკაც. 9). ხოლო არა სხუად წრთე-
ლობითისაგან, არამედ იგივედ მეცნაჳ
ვართ მისდა თქმულთა მიზუზთათჳს
(სიმკაც. 1. 4).

იბ. მხოლოდობითსა : შინა ეს-გუჩარ

წრთელობით შემასმენელობითსა აქუჩს
წუჩალებამ სამად, რომელ არიან: ი, მ, პ.
(სიმკაც. 1). ხოლო იბრუნეს ჰირველი-
სა მებრ ნიშნისა, მაგალითებრ: სიტ-
უქნად, მზუნად, მარიაში. თუ სადამე უკ-
მოათა არს დაბოლოებულ: ტუტუბად,
ოქრობად, ბრუგუტად, მოგუ, ღ სახელ-
ნი ესე: ა, მ, ც, მ, შ, დაბოლოე-
ბულნი წრთელობით შემასმენელობითნი,
მეორითა ნიშნითა იბრუნესა ხოლო და-
ბოლოებულნი, მაგალითებრ: კეთილი,
ტადარი. ეგ-სახედ პ. ასოათა თჳ-
სისა მებრ ბოლოათა ასოათა იბრუნ-
ესა, მაგალითებრ: ტადარი, კეთილი,
ღეღუ, ღ სხუჩანი.

იბ. ხოლო, ვინამთგან სახელი ესე
წრთელობითი ნათესავისამებრ საძიებოდ
შემოქმედებითისა ზმნისაგან თხოვილი
განმეორებასა შინა ღრამმეტივისასა დაი-
დუა ესრეთ, ჩუჭნ მიერ მესამეად ესე ნი-
შანი, რომელა პ, ან დაგუჩთავს ამის-
თჳს ვითარმედ, ვითარ იგი ჳმოქმედებს
ი. ბოლოად ი. ასოად სახელი წრთე-
ლობითისა მიმართ, ბრუნესა მასვე პ.
ეგ-სახედ მრავალეკერ უემონიცა ღ კმო-
ვანი კიდურნი სახელისანი, არცა ერთთა
მიიღებენ თქმულთა ნიშნითა (სიმკაც.
1, 11), არამედ საგუთართათ თჳსითა
წრთელობით შემასმენლობითობენ.

იბ. ხოლო ეს გუჩარ ბრუნულისა სა-
ხელისა მრავლობითად, იგივე არიან ნი-
შანი, რომელნიცა ითქმუნეს თჳთ მდგომარ-
ისა არსებისა მარტივად, მნიშუნელისა
წრთელობითისა - თჳს მრავლობითისა,
რომელთაცა ზემო დასხმად მახულთა
ვასწავებთ განჩქვისათჳს შემასმენელო-
ბითისა წრთელობითთაგან.

იღ. მასსადაძე, წრთელობითსა იგივეო-
ბამა აქუჩს ბრუნუთითა შესახედავითა ღ

სსწყაბაჲ აქჳს ძალითა (სიმაკც. 104):

§ 202.

მეხუთედ წოდებულ მოქმედებითად, ამისთვის ვითარებულ, იგანკლედების რა სახელი წრფელობითისაგან მდგომარებისა მეხუთისა მიმართ ბრუნვას, არღარა დაჰნიშნავს არსისა არსებასა, არამედ საშუალოსა რამდენსა, ერთისა რამსათვისმე დასასრულისა, რომლისა-თვის ითქმის მოქმედებითად, მაგალითებრ: ჯუჯარითა, ღლახტრითა, ღრუბლითა-მიერ, ჯ სხუანი.

დაკსნე უკუჲ აქა სიმაკცრეხი რაოდენნიმე მოქმედებისათვის ბრუნვას:

ა. ნიშანი მოქმედებითისა ბრუნვასნი მსოფლობითად არიან რიცხვსა შინა 1, ითა, 2, თა, 3, თ, 4, მთა, 5; მიერ.

ბ. საზოგადონი სახელნი წრფელობითნი მოქმედებითად იბრუნვან უსაშუალოდ პირველითა ჯ მეორითა გმოკანითა დაბოლოებულნი, ხოლო იბრუნვან რა მოქმედებითად—მიიღებენ პირველსა, ჯ მესამესა ნიშანსა ჯ ესპობიანეუ გიდურნი ასონი, მაგალითებრ: არსებობა, ანუ არსებობა, მზობობა, ანუ მზობობა, ხოლო სახელნი ესე ნიშანთა, მეორესა ჯ მეოთხესა არა მიიღებენ იბრუნვან რა მოქმედებითად, ჯ თუ სადამე მიიღესმცა მოქმედებითისა ბრუნვას, ნიშანი მეხუთეა, არა უსაშუალოდ იბრუნვან მოქმედებითად, არამედ პირველად იგანკლედებისა ნათესავობითისა მიმართ ბრუნვას ჯ მერმელა მოქმედებითისა მიმართ, მაგალითებრ: არსებისამიერ, მზისამიერ.

გ. და რდეს სახელნი სათუთონი წრფელობითნი კიდურ მექონნი პირველისა ჯ მეორისა გმოკანისანი იბრუნვან

მოქმედებითად, მიიღებენ ნიშანსა მეოთხესა მოქმედებითისა ბრუნვასა ჯ არა ჰსწუმედენ თვსთა მათ კიდურთა ასოთა, მაგალითებრ: იერემიამთა, ჰეტრემთა, ჯ სხუანი.

დ. თუ სადამე ასოა, რომელა ე. ჯ ასონი, რომელა: ი. შ., კიდურებიან საზოგადოთა სახელთა წრფელობითთა, არა ჰსპობილნი კიდურთანი, იბრუნვან მოქმედებითად მეოთხითა ნიშნითა, მაგალითებრ: ტუჲსმთა, ბრჲგჲმთა, ღრღანომთა, ჯ სხუანი. გგ-სახელ ეს-გჲარნი სათუთონიცა სახელნი ყოვლითურთ მეგრე იბრუნვან:

ე. სახელნი წრფელობითნი საზოგადონი: ი-სა, ე-სა, ასოთა დაბოლოებულნი, იბრუნვან რა მოქმედებითად, მიიღებენ ნიშანთა 2, 3, წარუწყმედელად თვსთა კიდურთა ასოთა, მაგალითებრ: გაცმთა, ქერმთა, ჯ სხუანი.

ვ. და კუჲსთების, რათა რომელიმე საშუალ მოსრული გმოკანი ეს-გჲარმან სახელმან მოსპობსმცა მოქმედებითად ბრუნვასა შინა, მაგალითებრ: გოდლი, მართლი, არს სახელი საზოგადო. ი, დაბოლოებული, რომელსაცა ესპობის თვისი იგი საკუთარი საშუალი ასოა მოქმედებითად ბრუნვასა შინა, მაგალითებრ: გოდლითა, მართლითა, ჯ სხუანი.

ზ. ხოლო სათუთონიცა სახელნი მეგრე უსპობულად კიდურისა ასოასა იბრუნვან მოქმედებითად, მაგალითებრ: სოგარტობთა, არისტოტელითა, ჯ სხუანი.

თ. საზოგადონი სახელნი უემოთა დაბოლოებულნი, თუ სადამე არ მოუსპეთმცა კიდური ასოა გმოკანი, ძნად იპობიან წჲწნისამებრ ენისა ჯ თუ სა-

დაბე აზრების მქსეგავსად სათუთოაღს სახელისა, აბრუნჯან მოქმედებითად.

თ. სახელნი სათუთონი მოქმედებითად ბრუნჯლნი მიიღებენ პირველსა ნიშნისა წარუწყმედელად თჯისის კიდურისა უემოაღსა, მაგალითებრ: ციცერონი^თ, კაიოსი^თ, ჭ სხუნანი.

ი. უმრავალ-ჟურეს ჩუჭულ-ვართ მოქმედებითად ბრუნჯსა მიერ, ნიშნისა მიერ, რომელიცა პირველად ნათესავობითად ბრუნჯლი და მიერ ნიშნის მიმღებელი აბრუნჯს მოქმედებითად, რომლისაგა მაგალითონი წერილთა შინა ჩუჭუნთა გუნჯან მრავალნი.

იბ. მრავლობითად ბრუნჯა მოქმედებითისა შეიწყნარებს მათვე ნიშნითა მსოფლობითისა მოქმედებითისათა სამთა რომელთაზე, მაგალითებრ: 1, თა, 2, თ, 3, მიერ, მაგრა სათანადო არს, რათა პირველი ნიშანი მიიღოს მეორითა ნიშნითა მრავლობითან რე წრფელობითან მეორისა ნიშნისაებრმან, მაგალითებრ: მოციქულმბ^თ, ეკლესიამბ^თ, და სხუნანი.

იბ. ანუ პირველად იქცეს ნათესავობითად ჭ მერმელა აბრუნოს მოქმედებითად, მაგალითებრ: მოძღუარ^თ-მიმრ, წერილ^თ-მიმრ, და სხუნანი.

იბ. თქმათა ამათგან მოქმედებითისა ბრუნჯსათა შეუძლებელ-არს ქმნად მქსენელისა შორის იდეა განყოფითი, ვიდრემდის არა ითქუას ეს-გვარ, მაგალითებრ: გამოცდილებითა, ანუ გამოცდილებით ვისწავე, წიაღით ვიტჯრთე, ოქროდთ განვქმსდიდრდი, მოძღუართა-მიერ განვქმტკიცენ, და სხუნანი.

ამისთჯს წინ-დაესდებთ მეორესა ამას შინა ნაწილსა მოქმედებითსა დაწყებით

თისაგან, ვითარმედ დაწყებითი წრფელობითისაგან იგანგედების ნათესავობითისა მიმართ ჭ მერმელა იქმნების დაწყებითად დაბრუნჯლ.

ეგ-სასედ წრფელობითისაგან მოქმედებითისა მიმართ ჭ მერმელა იქმნების დაწყებითად.

§ 203.

მეექვსედ წოდებულ დაწყებითი. ამისთჯს უეტ ზედ-წოდებულ ბრუნჯსა ამის მიმართ დაწყებითი ვითარმედ იგანგედების რა სახელი წრფელობითი მექქსისა მიმართ ბრუნჯსა, არღარა დაქმნიშნავს არსისა არსებასა, არამედ ქუჭმდებსარებასა მისსა რაჟედ, ე. ი., ანუ წარმოობისა, ანუ გამოკრთოლჯსა ჭ ანუ აღზოცისა ქუჭ-მდებსარედ, მაგალითებრ: აღმოსავაღლით, ნათესავისაგან, სახისგამო, ჭ ესრეთ, სამართლად წოდებულ ამისდა დაწყებითი.

§ 204.

ნიშანი დაწყებითისანი არიან რიცხვისა შინა შემოსრულნი ოთხ: 1, თ, 2, თი, 3, გან, 4, გამო.

დავქსხნე აჟა რომელნიმე სიმკაცრენი დაწყებითისა თჯს ბრუნჯსა.

ა. დაწყებითად ბრუნჯლი სახელი, უეტთუ არს პირველისამებრ ჭ მეორისა ნიშნისა დაწყებითი, უსაშუალოდ მისრულ-არს სახელი წრფელობითი, ანუ საზოგადო, ანუ სათუთო დაწყებითისა მიმართ ბრუნჯსა, მაგალითებრ: ევროპათ ქულაქითი, ჭ სხუნანი.

ბ. ხოლო ნიშანი ესე მე 2-ე, რომელა თი, ოდეს იქმს სახელსა დაწყებითად დაბრუნჯლ, ითხოვს რომელთაზე მიცემითთა ბრუნჯათა რომელა მდმ, ანუ ად.

მაგალითებ: ქაღალაქადმდე, მაგრა ნი-
შნითა ამით მეორითა ბ. ბრუნჯლი და-
წყებითად სასული ითხოვს ნიშნითა ამით
მიტეპითისათა, რომელა მღმ, ანუ ალ,
მაგალითებ: ქაღალაქითი ქაღალაქადმდე,
და ანუ ქაღალაქად.

ბ. გარნა მღმ, ნიშანი ესე მიტეპი-
თისა ბრუნჯსა, არა სადა იბრუნჯსს
სახელსა მიტეპითად, არამედ მიტეპისა-
თად ბრუნჯლისა სახელისა რომელა: ალ,
არამედ მოკიდებული ითხოვს ნიადაგ დაწ-
ყებითად პირველითა, ანუ მეორითა ნიშნი-
თა ბრუნჯსა სახელსა, რომელსაცა ნიადაგ
მოკიდების, ანუ ძალით, ანუ მოქმედებით,
მაგალითებ: ქაღალაქითი ქაღალაქად-
მდე, ანუ ბუნებითი ბუნებადმდე,
და სხუანი.

ღ. თუ სადამე სახელი იგი წრფე-
ლობითი საზოგადო, ანუ სათათო მესა
მისაებრ და მეოთხისა ნიშნისა არს,
დაწყებით, არა უსაშუალოდ მისრულ
არს, არამედ, ანუ ნათესავობითისა მიმართ
ბრუნჯსა და ანუ მოქმედებითისა მიმართ
უმრავალ-ჟერეს და ქმნილ-არს დაწყები-
თად დაბრუნჯლ, მაგალითებ: ნათესა-
ვისაგან სახის-გამო, (და ესენი არი-
ან პირველად ნათესავობითად ბრუნჯლ),
ორღანოღითან, დრკუღითან. (და ესე-
ნი არიან პირველად მოქმედებითად ბრუნ-
ჯლ, და სხუანი, და ანუ პირველად პირ-
ველისა მიერ დაწყებითისა ბრუნჯსა ნი-
შნითა დანიშნულ-არს და მერმელა მესა-
მისამებრ, ანუ მეოთხისა ნიშნისა არს
დაბრუნჯლ, მაგალითებ: დღითგან,
კაცითგან, და სხუანი, და ესენი ვი-
თმე მხოლოდობითისათჳს დაწყებითისა
ბრუნჯსა.

მ. ხოლო მრავლობითად ბრუნჯა
დაწყებითისა მხოლოდობითავე ნიშნითგან

იქმნების, რამეთუ, უკეთუ პირველისამებრ
ნიშნისა არს დაწყებით მეორისამებრ ნიშ-
ნითა წრფელობათისა, მრავლობითისათა
იქმნების მრავლობითად და მერმელა
პირველითა ნიშნითა დაწყებითისა ბრუნ-
ჯსათა-დაწყებითი, მაგალითებ: ზღუტ-
ბით, და წრფელობითი ესე მრავლობი-
თი იბრუნჯს დაწყებითად მესამისამებრცა
და მეოთხისა ნიშნისა დაწყებითისა, მა-
გალითებ: ზღუტბითგან, ზღუტ-
ბითგამო, და სხუანი.

მ. ხოლო, უკეთუ მესამითა და მეო-
თხითა ნიშნებითა არს მრავლობითად
დაწყებითი დაბრუნჯლი, მაშინ სახელი
იგი წრფელობითი არა უსაშუალოდ მი-
კალნ დაწყებითისა მიმართ ბრუნჯსა,
ე. ი. პირველად იკანკლელების ნათესა-
ვობითთა მრავლობითთა მიმართ და
იქმნების მრავლობით, მაგალითებ: მა-
მათაგან ყოველთაგამო.

ზ. დაწყებით ბრუნჯლთასახელთათჳს
საზოგადოთა და სათათოთა მეცნა-
ვართ, ვითარამედ, რომელნიცა ნათესავო-
ბითად იბრუნჯან და მერმელა დაწყები-
თად. კიოკნითა, ანუ უკმათა სახელნი,
დაბოლოებულნი საზოგადონი, ანუ სა-
თათონი ჭსპობასა და ცრულებასა, გი-
დურთა ასოთსა, ეგ-სახელ არა ჭსპობასა
და არცა ცრულებასა მათსა ჭყოთენ ნა-
თესავობითისამებრ ბრუნჯსა, ანუ მხო-
ლოდობითად, ანუ მრავლობითად, საზო-
გადოდ, ანუ სათათოდ და მერმელა
იბრუნჯან დაწყებითად, მაგალითებ:
არსებისაგან, მზის გამო, ტუტბ-
თაგან, ორღანოღისაგან, ბრჯგუთისა-
გამო, კაცთაგან, აბრაჰამისა-გამო,
მოგუთაგან, და სხუანი.

პ. ეგ-სახელ პირველ მოქმედებითად
ბრუნჯლნი სახელნი მხოლოდობითადცა,

დ მრავლობითად კმოკანთა-მიერ დ საშუალო კმოკანთა, ანუ უკმოთა, დაბოლოებული, გარდა მიერ ნიშნისა საზოგადონი, დ სათათონი, კიდურთა ასოთა ქსობილნიცა დ არა ქსობილნი, აბრუნჯან დაწეებითად, მაგალითებ: ბენებითგან, დღითგან, ტუტტ-ითგან, კაცითგან, ოქროითგან, ბრჯგტტბითგან, ნაძვითგან.

თ. ვინაჲცა შესაძლებელ-სადაჲ არს, რამეთუ მრავლობითად დაწეებითად ბრუნჯა უოკელთაგან ნათესაობითთა მრავლობითთა სატთაგან წარმოადგეს.

ი. დაეკეტების მრავალ-ჟერ, ვითარმედ მიერ, თან-დებული ესე დაღათუ, მაგრამ მნიშვნელი ბრუნჯადცა, მოქმედებითად შესუდეს სიტყუათა შინა, ნაცტლად დაწეებითისა.

იბ. აქუს ჩჭულება რაჲჲ დაწეებითად ბრუნჯასა, ვითარმედ ეთანკების სხუათა ბრუნჯათა, (სიმკაც. 15), მაგალითებ: გუმისა, ქრისტესისგანისა, გვრჯჯანსა გინებისგანსა, კაცთა მთავართაგანთა, სუღმან მოწუნიებისაგანმან, ძადლითა დვთისაგანითა, ძეო კაცისაგანო, დ სხუანი, დ იქმების, რათა მრავლობითადცა ითქმეს ესენი.

იბ. გარნა თქმათა ამათ-მიერ დაწეებითად ბრუნჯლთა სახელთათა, არა შეეკმნას მქსმენელს იდეჲ, განუოთითი, ვიდრემდის არა ითქმას: აღმოსავალითა აღმობრწყინდა, ვიდოდა ქალაქითა ქალაქად, განისმა, თესლითი თესლამდე, იშუა მამისაბან, ვიფანთ საქმეთა-მიერ, დ სხუანი.

§ 205.

მეზდედ წოდებულ მოთხრო-

ბითი, რათა სახელი იგი წრფელობითი ქუმ - მდებარედ გაიგონების რომლისაჲ შესმენილისა, რაჲმს მისთჯს რაჲჲ ითქმოდეს მოთხრობით, მაგალითებ: კაცმან მეგობარმან, დ სხუანი, ხოლო მრავლობითად ნათესაობითისა, ანუ მიცემითისა, მრავლობითთა აქუს მქსგავსებაჲ, მაგალითებ: კაცთა მეგობართა, დ სხუანი.

§ 206.

დავსხუ აქა უკუმ სიმკაცრენი რაოდენიმე მოთხრობითისათჯს ბრუნჯსა.

ა. მხოლოობითსა შინა სახელსა არსებითსა, ანუ ზედ-შესრულსა, არა აქუს საკუთრად ნიშანი ბრუნჯსა, მოთხრობითად, არამედ არსებითისა ნაცტლ-სახელისა არს მოტანილ დ დადებულ სახელსა ზედა, მაგალითებ: დავითმან, მეფემან. დავით არს სახელი არსებითი, მეფე—სახელი ზედ-შესრული, ხოლო მან, არს არსებითისა ნაცტლ-სახელისა ჰირი მესამე, მოთხრობითად ბრუნჯლი.

ბ. მოთხრობითად ბრუნჯლთა სახელთა არს ჩჭულება, თუ სადაჲ ი, ანუ ვ. ასოთა მიერ დაბოლოებულ-არს, სახელი წრფელობითი საზოგადოჲ, ანუ სათათოჲ, ესობის ასოჲ კიდური, მაგალითებ: კაცმან, წინასწარ-მეტყუელმან, მოგუმან, დ სხუანი, ხოლო სათათოთა შინა ი-სა, ასოთა დაბოლოებული, არა ისობის, მაგალითებ: სოგრატიმან, არისტოტელიმან, დ სხუანი.

ხოლო სხუანი კმოკანნი, ანუ უკმონი კიდურნი საკელთანი, საზოგადოთა, ანუ სათათოთანი მოთხრობითად, ბრუნჯასა შინა არა ისობიან.

ბ. ჩჭულება არს მრავალ-ჟერ, რა-

თა წრფელობითი სახელი ადგილსა მო-
თხრობითისა ბრუნჯსასა დაიდუჱს მსო-
ლოლობითად, მაგალითებრ: ჰეტრე ჰსთჱჱა,
მაქსიმე ჰსთჱჱა, ჰიროს ჰრჱჱა, ღ
სსჱანი.

დ. ოდეს ჰირკელსა მას ვიქმოდ
ღრამპატრეასა მარასა სომესან ღრამპ-
ტიკოსმან, რათა, სადაცა წრფელობითი
სახელი დაიდუჱ სიტუჱასა შინა, ნაცუ-
ლად მოთხრობითისა, ბრუნჯილისა მსო-
ლოლობითად, ანუ მრავლობითად, მჱსკავსი
მიცემითისა ბრუნჯსა, დაიდუჱსმცა ზუდა
ლეჱსისა, ესე გუჱრისა ნიშანი, რადე
პროსოდიაჱ, რომელა კლებული, მაგალი-
თებრ: მომცა ფარნავაზ ჰსთჱჱს
ქართჱლთა, ღ სსჱანი.

ე. იქნების გუჱლად, რათა სახელი
წრფელობითი სამრავლო, (ე. ი. მრავ-
ლობითი) იქმნეს მრავლობით მოთხ-
რობითად ბრუნჯლი: კაცებმან, მეგობ-
რებმან, ღ სსჱანი.

ვ. ხოლო თჱმათა ამათ მოთხრობი-
თად ბრუნჯლთა, ვერცა ერთმან ჰჱმნას
მჱსმენელთა შორის, იდაჱ განყოფითი,
ვიდრემდი არა ითჱჱას, მაგალითებრ:
წარმოსტუჱსნა უსიჱსიანებმან, იავარ-
ჱუჱს მკედარტა, დანთჱეს ზღჱსმან,
ღ სსჱანი.

§ 207.

მერჱდ წოდებულ წოდებითი,
ამისთჱს, ვითარემდე, არა წრფელობითად-
რე ღ უსაშუალოდ ჰნიშნავს არსისა არ-
სებასა, არამედ ჱჱს. მდებარე ჱყოფს
მას ჰხდისა, ანუ წუჱისა, რომლისათჱს
ითჱმის წოდებითად.

§ 208.

დაჱსსნე უგჱს აჱ სიმიკარენი რაო-
დენიმე წოდებითისათჱს.

ა. ნიშანნი წოდებითისანი აიცხეს
შინა წუჱლებითსა შემოსრულნი ორსა-
სეობეს, მაგალითებრ: გ. მ.

ბ. ხოლო ყოველთა საზოგადოთა
ღ სათჱოთა სახელთა წოდებითად ბრუნ-
ჱაჱ მსოლოლობითადცა ღ მრავლობი-
თად, ორთა ამათ ნიშანთა-მიერ იქმნე-
ბის: 1, წინარე დადებითა წრფელობი-
თისა სახელისათა, მაგალითებრ: გ.
ფარნავაზმ! დაბოლოებითა წრფელო-
ბითისა სახელისათა, რომელიცა კოკა-
ნითა დაბოლოებულისა მიმართ იქმნების
ღ იმჱთ უგმოდთა, მაგალითებრ: მთა-
ვარ!

გ. დაჱჱსტების მრავალ-ჱურ, რათა
სახელნი ორითაჱე ნიშნითა იუჱნენ წო-
დებითად ბრუნჯლ, მაგალითებრ: გ მ-
მაო! ესენი ვიდრემე მსოლოობითი-
სათჱს.

დ. ხოლო მრავლობითად, იგივე ნი-
შანნი წრფელობითთაგან მრავლობითთა
მილებულნა, რომელთაცა ესობიან ასონი
სახელთა საზოგადოთაცა ღ სათჱოთა,
მაგალითებრ: გ, არსნო ყოველნო!
კედნო! ფერკნო! ღ სსჱანი.

ე. დაჱჱსტების ვითარემდე სახელი
წრფელობითიჱე, თჱნიერ ნიშანთა წოდე-
ბითთა შეიდეს სიტუჱასა შინა, ნაცუ-
ლად წოდებითისა, მაგალითებრ: დო-
ზარე! გამოვედ გარე! (იოანე 11,
44).

ვ. გარნა სათანადო არს ესე გუჱრსა
სახელსა, რათა ზუდა დაედუჱსმცა მოხ-
რილი, რომელა რ

§ 209.

დაჱსსნე რომელნიმე სიმიკარენი
ბრუნჱათათჱს.

ა. აჱ უგჱს ყოველნი ჱემო გარდა-

ცემულნი ბრუნჴანი ამისთჳს ითჴუნეს, კითარმედ არა წრფელობითად, არცა უსაშუალოდ არიან შესძენად საქმინი რაჲმენი, არამედ უსწოროდ დაბრუნჴად, გინაგჴლარმხილად გაიგონებიან განმგონეთაგან ბრუნჴათა-მიერ სახელთასა.

ბ. ხოლო უოკელი სასული წრფელობითსა შინა განწრფელდების და უსაშუალოდ ჴნიშნავს საქმესა რაჲჲკესა, დაბრუნჴასა შინა თჳსსა უსწოროდ და კიდე წრფელობისა, ბრუნჴთ ჴყოფს და-ნიშნჴასა თჳსსა.

მ. ხოლო, თუ ვითარ დანაჴეშტდე-ბიან ბრუნჴანი სახელთანი, საცნო არს, რამეთუ ბრუნჴანი, ანუ განკესხუებანი, რომელთამე-მიერ თანდებულთა, რომელნიცა ეთანდებულებიან სახელთა და ანუ სხჴათათა მიერ უგანასკნელისა ჴვევისათა, რომელთამე წიგნთა მიერ, ანუ მარცჴულთა უგანა სახელუბთასა.

თ ა ვ ი ი ბ.

ოჯს ნაცჴალ-სახელისა და
წჴალებისა მისისა.

§ 210.

ნაცჴალ-სახელი არს ნაწილი სიტყჴასა, განმრჩევი, ზედ-წოდებით არსებისა პირობითად.

ითჴეჴა რა ვითარმედ, განმრჩევი ზედ-წოდებით არსებისა პირობითათ, ამისთჳს რომელ გჴეშმოდენ რა: მე, შენ, იგ, პირობითად ზედ-წოდებით განიჩევიის არსება და ცხად-იჴმნების სამობითი ჴეშ-მდებარება არსებისა.

§ 211.

ნაცჴალ-სახელისა ამის მიერ მე,

იგულეკების პირი, ანუ გჴეში პირკული, რომელიცა არს მეთჴჴ.

ნაცჴალ-სახელი ესე, რომელსა შენ, გულ-კმებულ - გუუოფს პირსა მეორესა, რომლისადმი არს თჴმამა.

ნაცჴალ-სახელისა ამის მიერ იბ, იგულეკების პირი მესამე, რომლისათჳს არს თჴმამა, მაგალითებრ: მე ვჴსწერ, შენ იკითხავ და იგი განმარტებს.

§ 212.

ნაცჴალ-სახელი ესე, მნიშვნელი პირობითად განმრჩევი არსებისა, ვინაფთგან ნაცჴლად სასულისცა მოიღების, რომელ-არს განრჩეჴა წოდებითი, თჳთოჲსა მეოფთა არსებისა (§ 40). ამისთჳს ზედ-წოდებულ-არს პირკულთაგან დრამატიკოსთა ნაცჴალ - სახელი, მაგალითებრ: ოდეს წამ გიუოფიდა, შენ თჳთ მეგობარი შენი, რაიმედ, მე ვინილდე იგი, და სხჴანი. არიან ამას სიტყჴასა შინა ნაცჴალ სახელნი ზუთნი. მაგალითებრ: შენი, შენ, რომელნიცა დაიდებიან ნაცჴლად სასულისა მის, რომლისა მიმართ არს თჴმამა: თჳთ იგი, დაიდებიან ნაცჴლად სასულისა მის, რომელ-არს მეგობარი, რომლისათჳს არს თჴმამა, და მე, დაიდებიან ნაცჴლად სასულისა მის, რომელისაგან არს თჴმამა.

§ 213.

წჴალება ნაცჴალ სახელისა, ვიცანთ მიერ სასუთა, რომელ არიან. 1-ი, არსებითი, მე 2-ე, მოგებითი, მე 3-ე, ჩჴუნებითი, მე 4-ე, კჴლამოდებითი.

§ 214.

ნაცჴალ-სახელი არსებითი იწოდების, ოდეს არსებანი განრჩევიით ზედ-წოდუ-

ბით იცხადებოდენ, მაგალითებრ: მე, შენ, იგ, თჯთ, ჩქტნ, თქტნ, იგინი.

§ 215.

მოგებითად ზედ-წოდებულ იგინი, ოდეს პირობითად განრჩეულისა არსებობისა მოგებულნი იცხადებოდენ, მაგალითებრ: ჩემი, შენი, მისი, თქტნ, მათი. სოლო ოდეს მჭსმენელნი სახელთა ამათ: ჩემი, შენი, მისი, თჯსი, კიგულ-კემბთ ქონებულსა რამესა, ე. ი. წიგნსა, ანუ სამოსელსა, ანუ სასლსა, ანუ შვილსა, განრჩეულისა არსებისას. სოლო ამათ უკუტ ქსდეკენ მოგებობინი ნაცუალ-სახელნი დაკუტებობითსა შესდომასა ღ არა არსებასა მოგებელისა მათისასა.

§ 216.

ჩქტნებობინი უკუტ ნაცუალ-სახელნი იზედ-წოდებინ, ოდეს იგი ჩქტნებობინ ცხად-გჯუთფენ სხჯსა მეოთფისა არსებასა ღ ესრეთ ნაცუალ-სახელისა დაიდებინ, მაგალითებრ: ეს, ეგ, ის, ანუ ესე, ეგე, ისი, სოლო რაჟამს იგი ითქმეს ესე, იჩქტნების მახლობელი პირისა პირეკლისა, ე. ი. მეთჯჯსა ღ ოდეს ითქმეს ეგე, იჩქტნების მახლობელი პირისა მეორისა, რომლისადმი არს თქმა, ღ ოდეს ითქმეს ისი, იჩქტნების მახლობელი პირისა მესამისა, რომლისათჯ არს თქმა.

§ 217.

ნაცუალ-სახელი ესე არსებითი პირი მესამე, რომელა თჯთ, შესაძლებელ-არს დადებად არსებითთა ნაცუალ-სახელობითთა პირთა ჭკედა, რათა ჩქტნებობინ განმათჯსებელ მათლა იქმნეს; მაგალი-

თებრ: თჯთ მე, თჯთ შენ, თჯთ იგი. ეგ-სახელ ნაცუალ-სახელი არსებითიუგ პირი მესამე, მაგალითებრ: მე, იგი, შენ, იგი, ის, იგი.

ესე უკუტ ითქმეს არსებითთათჯ ნაცუალ-სახელთა მესამეთა პირთა დადებად იგინი პირეკლსა ღ მეორესა პირთა ზედა არსებათა ღ კვალად დადებად თჯთ იგინსა ზედა, მაგრა პირნი იგი პირეკლი ღ მეორე, არა ურთიერთარს ღ არცა მესამეთა პირთა ზედა დაიდებინ ცუალეობითადრე განრჩეუად.

მეცნაუ-ვართ ჩქტნებობითთა ნაცუალ-სახელთა, რომელ არინ: ეს, ეგ, ის, ქცეკასა სიტყუათა შინა მებრ არსებითისა ნაცუალ-სახელისა.

§ 218.

კულამოლებითად ნაცუალ-სახელად ზედ-წოდებულ იგინი, რომელნიცა ნაცუალად წინა-მსრბოლსა სახელისა წარმოდგომით დაიდებინ ღ წარმოაყენებენ წინა-მსრბოლსა სახელსა, მაგალითებრ: რომელი, რომლისათჯ სახელ იდების კულამოლებითად, რამეთუ წინა-მსრბოლსა სახელსა წარმოაყენებენ, მაგალითებრ: ცნოვედ არს უთადი დმერთი, რომელმან დამიცუა მე ან-გელონისა მისისა მიერ. (იუდიოთ, 13, 20). სიტყუასა ამათ შინა შესრული კულამოლებითი, ე. ი. რომელმან, ნაცუალად სახელისა, ე. ი. წმინდისა დჯთისა, დაიდების ღ წარმოაყენებს მას.

§ 219.

დაკუტების ესეცა, რათა სახელი დაიდქს ძალითად ღ კულამოლებითი, ე. ი. რომელი, წარმოაყენებდეს მას,

მაგალითებ: ზ, რომელი, ისმიდეს, მოუქასსა თჳსსა, აღთქმწფიღოსა მღვრიესა დამათრობელსა, რამეთუ ზედა-ჰხედავს ქებათა ზედა მათა, (აკაკუმ. 2, 15). ე. ი. ზ, კაცისა მის, რომელი ასმიდეს მოუქასსა თჳსა აღთქმწფიღოსა მღვრიესა დამათრობელსა, რამეთუ ზედა-ჰხედავს ქებათა ზედა მათა, ღ სხუანი, სოლო ამისთჳს, თუ რადუნ გზის გულამოიღების წინამჴსროლი სახელი სიტყუასა შორის, ვიტყუთ საესებით მესამესა ნაწილსა შინა.

თ ა ვ ი ი ბ.

თჳს მღებართა ნაცუალ-სახელისათა.

§ 220.

მღეარნი ვიეთნიმე ნაცუალ-სახელთანი რიცხუსა შინა არიან ექუს: 1-ი, ნათესავი, მე 2-ე, ნაკეტთი, მე 3-ე, სახე, მე 4-ე, პირი, მე 5-ე, რიცხვ, მე 6-ე, ბრუნება.

§ 221.

1. პირველი ესე მღეარი ნაცუალ-სახელისა, რომელა ნათესავი, შემადლებლ-არს განწალკად სხუად და სხუად სახედ, ე. ი. საზოგადოდ უმეშუწობითად ღ მღედრობითად, მაგალითებ: იგიამ აღჯდოდა და მკევეფნი მისნი უძლოდეს, ვითარცა ტრეფნი მემობარენი გულთა შინა მათთა, (ნაუმ. 2, 7). ამას შინა იგიამ, არს უგუწ მღედრობითი, სოლო თუ სადამე მესამისა მიმართ პირისა ითქმის მღედრ-ყოფა სხუათა მიმართ პირთაცა

ითქმის, გარნა უხშირეს ჩქმწულ-ვართ თქმად საზოგადოდ, მაგალითებ: მე, შენ, იგი, არიან საზოგადონი, ამისთჳს ვითარმედ მამრსაცა ზედა ღ მღედრსა მიიღებინ: ეს, ეგ, ის. თუ სადამე ცხაკელისა მიმართ მოიღების, არს საზოგადოა ღ თუ სადამე უცხოელოსა მიმართ, — არს უმეშუწობითი. ეგ-სახედ მოგებითისათჳსცა ღ გულამოიღების იგულ-კმების.

§ 122.

2. ჰსდგეს ნაკეტთი, ნაცუალ-სახელსა, ამისთჳს ვითარმედ სიმარტივესა ღ სირთულესა შეიწინარებს, ვითარმედ. ანუ სახელი დაერთჳს ნაცუალ-სახელსა ღ ანუ თჳთ ნაცუალ-სახელი სხუაჲ, მაგალითებ: თჳთ-არსი, თჳთ-მპურობეფლი, თჳთ-მე, თჳთ-შენ, თჳს-თჳსად, ღ სხუანი, გარნა ოდეს განჰსწუანე სახელი ესე ღ ნაცუალ-სახელი შეჭრთულ-ქმნილნი იქმნებინ მარტიუნი, მაგალითებ: თჳთ არსი, მპურობეფლი, მე, შენ, ღ სხუანი. სოლო დაეკუწთების, რათა იზედ-ჭრთულოსმცა ნაცუალ-სახელმან, მაგალითებ: თჳთ-იგი-ზიარნი, ღ სხუანი.

§ 223.

3. მღეარი ნაცუალ-სახელისა, რომელა სახე, იწუალბის ორად: პირველ სახედ ღ სმით-გარდასლჳთად, აჲდ რომელ, პირველ სახეთა ზედა ნაცუალ-სახელთა დაისმინი ნიშნისი ღ გარდაიუჴანენ მას თჳსისაგან მნიშუნელობისა სხუასა მნიშუნელობისა მიმართ, მაგალითებ: ჩემი, ჩქმწნი, შენი, თქმწნი, მი-სი, მათი, თჳსი, თჳთ, იგი, ღ სხუანი, ღ ესენი არიან პირველ-სახენი. გარ-

ბ. ანუ საწადისა და სახედრელისა, ანუ წარგზავნისა და მებრ ამათისა მიმართებისა და იქმნების მიცემითად, მაგალითებრ: ჩემდა, ჩემდამო, ჩემდა მიმართ, შენდა, შენდამი, შენდა მიმართ, მის, მისდამი, მისდა მიმართ. და სხუანი. ხოლო იქმნების, რათა წრფელობითივე ნაცნულ-სახელი, პირი პირველი, ითქვას მიცემითად, მაგრა სიტუჟისა შინა ზმნათა მიერ განიხივეის წრფელობითისაგან; მაგალ. მომეც მე, მომხედენ მე, და სხუანი, და მეორისაგა პირისა იქმნების მებრვე, მაგალითებრ: მოგცე შენ, და სხუანი.

ბ. ანუ მოქმედებითისა რაჟეჟსა, რომლითა იმოქმედების რაჟეჟსა და იქმნების მოქმედებითად, მაგალითებრ: ჩემ-მიერ, თქვენ-მიერ, მათ-მიერ, და სხუანი.

დ. ანუ წარმოებისა და გამოკრთოლჯისა, და აღზოცისა რაჟეჟსა; იქმნების დაწეებითად: ჩვენგან, თქვენგან, მათგან, ჩემ-გამო, შენ გამო, მათ-გამო. . . . და სხუანი. ხოლო იცის ამნცა თანემობაჟ სახელთა თანა რიცხვთა და ბრუნჯთა უცნალებულად თვისა: მდგომარებისა, მაგალითებრ: გაცმან ჩვენგანმან; ანუ გაცმან ვრებუდისა ჩვენისაგანმან, და სხუანი.

მ. ანუ მოთხრობასა რაჟეჟსა და იქმნების მოთხრობითად, მაგალითებრ: მე, შენ, მან, ჩვენ, თქვენ, მათ. ხოლო დაღათუ პირველისა და მეორისა პირებისა მხოლოდობისა შინა დამრავლობითისა არა ცხად არს ბრუნჯაჟ და არცაღა ითქმის ბრუნჯად, არამედ ვინამთგან წრფელობითნი დაიდუბიან ნაცნულად მოთხრობითისა; ამისთჳს შესაძლებელ არიან რეცა მოთხრობითად წოდებად:

პ. ანუ წოდებასა რაჟეჟსა და იქმნების წოდებითად, გარნა წოდება ესე არს სამთავე მიმართ პირთა, არამედ მეორისა მიმართ პირისა, მაგალითებრ: თქვენ, ანუ თქვენ!

ზ. ვეშკაცრვით ამისთჳს, ვითარმედ არსებითთა შორის ნაცნულ-სახელთა პირი, ვიდრევე პირველი და მესამე შემდგომად წრფელობითისა, ქსტუნაღვენ ბრუნჯათა შინა შესახედჯათა თჳსთა და დაირთჳნ მხოლოდ ნიშანთა ბრუნჯსათა, და ასონი რომელნიმე ესპობიანცა, და ერთჯან, მაგრა არსებითი უგეტ ნაცნულ-სახელი, პირი მეორე; არა იცნალების, არცა ირევეის შესახედჯისაგან თჳსისა, არამედ დაჰკრთჳსა ოდენ მიოდებს ბოლოდ ბრუნჯსა ნიშანთასა, მაგალითებრ: მე, ჩემი, შენ, შენი, შენსა, შენითა, იგი, მისი, მას, და სხუანი. და ესე ბრუნჯლნი არიან მხოლოდობითად, ანუ ივინი, ანუ მათი, მათ, ანუ იმათ, მათ-მიერ, იმათგან, მათ, ხოლო სამთავე პირთა თჳს ბრუნჯისა შინა გვაჟეს მცნობალობაჟ და გულის-კმის-ყოფაჟ, ვითარმედ ბრუნჯათა შინა ასონი რომელნიმე ესპობიან და რომელნიმე ერთჯან. ესე ცნობა მხოლოდობითისა თჳსცა და მრავლობითთა.

§ 227.

დოჟქსი ესე რომელა ჩემ, არს არსებითი ვიდრევე ნაცნულ-სახელი, პირი პირველი, და არა ხშირად იცის ამის არსებითისა, ნაცნულ-სახელისა, პირველისა პირისა, ადგილსა გამარებაჟ, ჩვენულესამან ქართულთა ენისამან.

§ 228.

მრავლობითად უგეტ ბრუნჯათათჳს

არსებითა ნაცტალ-სახელთასა, რომელა: ჩუქნ, თქუქნ, იგინი, ბირველი უგუჭ ღ მარე პირი არა ქსტალეკნ შირსა თუსსა ბრუნჯათა შინა ღ ნიშანთა მიერ ბრუნჯსა თუსისათა, რომელთაც მიერ ბრუნჯან არსებითი მხოლოდობითი ნაცტალ-სახელნი, ესთავე ესენიცა, მაგრ ბირი შესამე, მრავლობითი არსებითისა ნაცტალ-სახელისა ამის, ბრუნჯს სხუა შესასედავითა, მაგალითებ: იგინი, იმათი, ანუ მათი, მათ, ანუ იმათ, მათ-მიერ. ანუ იმათგან, მათ. ხოლო სამთავე პირთათუს, ბრუნჯას შინა გუჭუქნ მცნობელობად ღ გულის-კმის უოფი, ვითარმედ ბრუნჯათა შინა ასონი რომელნივე ესობიან ღ რომელნივე ერთჯან. ესე ცნობად მხოლოდობითისათუსცა ღ მრავლობითთა.

§ 229.

ჩუქნებითისათუს ნაცტალ-სახელისა დაკუსხუე მაგალითინ: მხოლოდობითად: ეს, ეგ, ის, ანუ ესე, ეგე, ისი, მრავლობითად: ესენი, ეგენი, ისინი.

ბ. ხოლო ბრუნჯს პირი ბირველი, მაგალითებ, მხოლოდობითად: ეს, ამისი, ამას, ამის-მიერ, ანუ: ამითი, ამისგან, ამან. მრავლობითად, მაგალითებ: ესენი, ამათი, ამათ, ამათითა, ანუ: ამათ-მიერ, ამათგან, ამათ.

ბ. ხოლო პირი მეორე მხოლოდობითად, მაგალითებ: ეგე, მაგისი, მაგას, მაგით, ანუ: მაგის-მიერ, მაგისგან, მაგან. მრავლობითად, მაგალითებ: ეგენი, მაგათი, მაგათ, მაგათით, ანუ: მაგათ-მიერ, მაგათ-გან, მაგათ.

ბ. ღ პირი შესამე, მხოლოდობი-

თად, მაგალითებ: ეს, იმისი, ანუ მისი, მას, ანუ: იმას, იმით, ანუ: იმის-მიერ, იმისგან, ანუ: იმისგამო, იმან. მრავლობითად, მაგალითებ: ისინი, იმათი, იმათ, იმათით, ანუ: იმათ-მიერ, იმათგან, იმათ.

ღ. იცის ჩუქნულება ნათესაობითად ღ დაწუებითან: ბრუნჯლმან ნაცტალ-სახელმა ჩუქნებითან ვითა სხუათა თანუმაბა წინამქსობოლის თანა სახელისა, მაგალითებ: სიტუტუანი ამათნი, სიტუტუამან ამათმან, ღ სხუანი.

მ. ხოლო ჩუქნებითი ესე ნაცტალ-სახელნი, პირნი სამნივე, წრფელობითისაგან მდგომარეობისა აკანკელებიან რასუსსა ღ სხუსს მიმართ ბრუნჯს, ქსტალეკნ შესასედავითა თუსთა მრავლობითიცა ღ მხოლოდობითნი.

§ 230.

ბ. მოკებითისა ნაცტალ-სახელისა მიმართ: ზედ-მიწეინლება ჩუქნი ესე არს ვითარმედ, ანუ პირველი. ანუ მეორე ღ ანუ შესამე სახელი არსებითი ნათესაობითად ბრუნჯლი მნიშუნელი არსებისაგან ქონებულისა ბრუნჯს, ვითა სახელი წრფელობითი.

რომლისათუს ქსთქუქნ ესე სხუათა ღრამმატიგოსთა, რეცა მოკებითისა ქცეგად არსებითად ღ ბრუნჯად მისი, მხოლოდობითად, მაგალითებ: ჩემი, ჩემისა, ჩემსა, ჩემითა, ანუ ჩემისა-მიერ, ჩემისაგან, ჩემმან, ჩემო, ანუ ჩემო. მრავლობითად, მაგალითებ: ჩუქნი, ჩუქნისა, ჩუქნსა, ჩუქნითა, ანუ ჩუქნისა-მიერ, ჩუქნისაგან, ჩუქნმან, ჩუქნითა, ჩუქნო, ანუ ჩუქნო.

ბ. ბრუნჯს პირიცა მეორე, მხოლო-

ფლობითად, მაგალითებ: შენი, შე-
ნისა, შენსა, შენითა, შენისა-მიერ,
შენისაგან, შენმან; მრავლობითად,
მაგალითებ: თქტჩნი, თქტჩნისა,
თქტჩნსა, თქტჩნი, ანუ თქტჩნისა-
მიერ, თქტჩნისაგან, თქტჩნმან.

ბ. მუბრკე ჰირიფა შესა, მხოლო-
ობითად, მაგალითებ: მისი, მისისა,
მისსა, მისითა, ანუ მისისა-მიერ,
მისისაგან, მისმან, მისო; მრავ-
ლობითად, მაგალითებ: მათი, მა-
თისა, მათსა, მათთა, ანუ მათისა-
მიერ, მათისაგან, მათმან, მათ.

დ. მოკებითაგა ნაფულ-სახელთა
ნათესაობითად და დაწესებითად ბრუნჯ-
თა მებ სხუთა, აქვს თანემობაჲ სა-
ხელთანა, მაგრა ეთანამებთან მოკებითი
ესე ნაფულ-სახელი. ნათესაობითად
ბრუნჯლი უგანასენელსა განმათესებელსა,
მაგალითებ: კაცმან მძუღობისა ჩე-
მისამან, (ფსალ. 4, 3). ლექსი ესე
მძუღობისა, განმათესებელი არს გაც-
მან ლექსისა. ხოლო ესე ჩემისამან,
განმათესებელი არს უგანასენელი ესე იგი,
განმათესებელისა განმათესებელი, რომე-
ლა ლექსი მძუღობისა და თანემობი-
ლი არს მოთხრობითად ბრუნჯლისა
ლექსისათანა, რომელა კაცმან, და სხუანი.

მ. ხოლო იქმნების თანემობაგა: და-
წესებითისა, მაგალითებ: კაცმან კრე-
ბუდიისა ჩტჩნისაგანმან, და სხუანი.

პ. მოკებითი ესე ნაფულ-სახელი,
ჰირნი სპინივე, წრფელობითისაგან მდგო-
მარობისა, იგანგლელებთან რა სხუსა და
სხუსა მიმართ ბრუნჯსა, არა მსტყუალებ,
შესახედავთა თუსთა, დალათუ ესობთან
და ერთხანგა ასონი ბრუნჯათა შინა.

§ 231.

თუსი, ქვეული არსებითად, უოკელსა

ბრუნჯსა შინა და ნათესაობითსა შინა
და დაწესებითსა ბრუნჯსა, თანემობილი
სახელთა თანა, ვიცით მებ შესამის
ჰირისა ნაფულ-სახელისა მოკებითისა.

§ 232.

ა. ნაფულ-სახელი ესე თქტჩნი არს,
ვითარმე არსებითი ნათესავისამებ—სა-
ზოგადო, ნაწესებისამებ—მარტივი, სახი-
სამებ—ჰირიველი სახე, ჰირისამებ--ჰირი
მეორე, რიცხვისამებ—მრავლობითი, ბრუნ-
ვისამებ—მოთხრობითი და იბრუნჯს ეს
სახელ: თქტჩნი, თქტჩნი, და სხუანი.

ბ. ნაფულ-სახელი ესე საჩემო, არს
ვითარმე მოკებითი, ნათესავისამებ— უმე-
შესობითი, ნაწესებისამებ— მარტივი,
სახისამებ--სხმით-გარდასლჯთი, ჰირისა-
მებ--ჰირი ჰირიველი, რიცხვისამებ—მხო-
ლობითი, ბრუნჯსამებ—წრფელობითი და
იბრუნჯს ესთ: საჩემო, საჩემოსა,
და სხუანი.

გ. ნაფულ-სახელი ესე ესენივე, არს
ვითარმე ჩტჩნებითი, ნათესავისამებ—სა-
ზოგადო, ნაწესებისამებ—მარტივი, სა-
ხისამებ—სხმით-გარდასლჯთი, ჰირისა-
მებ—ჰირი ჰირიველი, რიცხვისამებ—მრავ-
ლობითი, ბრუნჯსამებ—წრფელობითი,
და იბრუნჯს ესთა: ესენივე, ამათივე,
და სხუანი.

დ. ნაფულ-სახელი ესე თუთ-იგი-
ზიარ, არს ვითარმე არსებითი, ნათესა-
ვისამებ—საზოგადო, ნაწესებისამებ—
ზედ-ჭრთული, სახისამებ—ჰირიველი სახე,
ჰირისამებ--ჰირი შესამე, რიცხვისამებ—
მხოლობითი, ბრუნჯსამებ—წრფელობი-
თი, და იბრუნჯს ესთ: თუთ-იგი-ზიარ,
თუთ-იგი-ზიარისა, და სხუანი.

§ 231.

თ ა ვ ი ი ლ .

თ ჯ ს ზ მ ნ ის ა ღ წ ე ჴ ა ლ ე ბ ის ა
მ ის ის ა .

§ 233 .

ზ მ ნ ა არ ს ნ ა წ ი ლ ი ს ი ტ უ ქ ვ ა ს ,
 ც ხ ა დ მ უ ო თ ი ა რ ს ე ბ ის - უ ო თ ის ა და
 ქ მ ნ ა თ ა და ვ ნ ე ბ ა თ ა მ ის თ ა დ რ ო -
 ე ბ ი თ ა დ . ნ ო ლ ო ე ს ე წ ა რ მ ო კ ე ს ს ა ნ ე -
 დ ის ა გ ა ნ ა რ ს ე ბ ი თ ის ა , მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ :
 ვ ჰ მ უ ო თ ო ბ , ვ ჰ ს ც ხ ო ვ ე ლ ე ბ , ვ ჰ ვ ტ ო -
 ბ ო ვ ე ნ ე ბ , ღ ს ხ ჴ ა ნ ი . ა ნ უ ს ა ნ ე დ ის ა -
 გ ა ნ (ზ ე ღ - შ ე ს რ უ ლ ის ა , მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ :
 ვ ჰ მ ო მ დ ო ტ რ ე ბ , ვ ჰ რ ი ტ ო ტ რ ე ბ , ღ ს ხ ჴ ა -
 ნ ი , ა ნ უ ს ა ნ ე ღ - ზ მ ნ ის ა გ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი -
 თ ე ბ რ : ვ ა წ უ ი ნ ე ბ , ვ ა ყ ე ნ ე ბ , ღ ს ხ ჴ ა ნ ი ,
 ა ნ უ მ ი მ დ ლ ე ბ ის ა გ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ :
 ვ ჰ მ ა დ ი დ ე ბ ო ბ , ვ ჰ დ ი დ ე ბ უ ლ ე ბ ,
 ა ნ უ თ ა ნ დ ე ბ ე დ ის ა გ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ :
 ნ ა თ ე ს ა კ ო ბ ი თ ის ა , მ ი ც მ ი თ ის ა ღ დ ა წ უ ე -
 ბ ი თ ის ა , მ ი ი ლ ე ბ ე ნ ბ რ უ ნ ჴ ა ს ა , მ ა გ ა ლ ი -
 თ ე ბ რ : ვ ჰ ზ ნ ე ს თ ა ო ბ , ვ ჰ ჰ ი რ ის - ვ ჰ ჰ ი -
 რ ო ბ , ღ ს ხ ჴ ა ნ ი , ა ნ უ კ ა ვ მ ი რ თ ა ,
 რ ო მ ე ლ თ ა გ ა ნ მ ე , მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ : ვ ჰ მ მ რ ო -
 ლ ო ე ბ , ვ ჰ ნ ა ც ლ ო ე ბ , ღ ს ხ ჴ ა ნ ი , ა ნ უ
 შ ო რ ის - დ ე ბ ე დ ის ა გ ა ნ , მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ :
 ჰ ვ ა დ ო ა ლ ე ბ , ვ ვ ა ე ბ , ღ ს ხ ჴ ა ნ ი , ა ნ უ
 ნ ა ც ტ ო ა ლ - ს ა ნ ე დ ის ა გ ა ნ , ა მ ის თ ჯ ს ვ ი -
 თ ა რ მ ე ღ , თ უ ს ა დ ა მ ე ზ მ ნ ა ღ ა რ ა არ ს
 უ ბ ი ნ ო , ა რ ა მ ე ღ ა რ ს ჰ ი რ ო კ ა ნ უ ი ჰ კ ო ღ ,
 ჰ ნ ი შ ნ ა ვ ს ი გ ი , ა რ ს ე ბ ა ს მ ე ბ რ , მ ო ჰ მ ე ღ ე -
 ბ ის ა , ა ნ უ გ ნ ე ბ ის ა ნ ა ც ტ ო ა ლ - ს ა ნ ე ლ ო ბ ი თ ა დ ,
 ე ს ე ი გ ო , ა ნ უ ჰ ი რ კ ე ლ ის ა მ ი მ ა რ თ ჰ ი რ ი -
 ს ა , ა ნ უ მ ე ო რ ის ა , ღ ა ნ უ მ ე ს ა მ ის ა .

§ 234 .

თ უ რ ი ა დ ს ა კ მ ა რ - ა რ ს რ ა ზ მ ნ ა თ ა თ ჯ ს
 დ ა ვ ჰ ს ხ ნ ე თ რ ო ლ დ ე ნ ი მ ე ს ი მ კ ა ც რ ე ნ ი უ ა -
 დ ჯ ლ ე ს გ უ ლ - კ მ ე ბ ა დ მ ო წ ა თ უ თ ა .

ძ ი რ თ ა გ ა ნ ე რ თ ის ა რ ო მ ლ ის ა მ ე ს ა ჭ -
 მ ის ა მ ნ ი შ ე ნ ე ლ თ ა , რ ო მ ე ლ თ ა გ ა ნ ც ა ი წ ა რ -
 მ ო კ ე ბ ე ნ ზ მ ნ ა ნ ი ს ხ ჴ ს ა ღ ს ხ ჴ ს ა უ ლ ჯ -
 ლ ე ბ ის ა ჭ ჴ შ მ ე შ ე ს ლ ჴ თ ა , მ ი მ ო ი ხ რ ე ბ ი ა ნ ,
 მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ : ძ ი რ ი ა რ ს ზ მ ნ ის ა ს ა ხ ე ლ -
 ზ მ ნ ა ე ს ე შ ე ე ტ ო ა რ ე ბ ა , ა ნ უ ე ტ ო ა რ ე ბ ა , ღ
 მ ი მ ო ი ხ რ ე ბ ის მ ე 2 - ს ა , უ ლ ჯ ლ ე ბ ის ა ჭ ჴ შ მ ე
 შ ე ვ ი ე ტ ო ა რ ე ბ , მ ე 4 - ს ა , შ ე ვ ე ე ტ ო ა რ ე ბ ი ,
 შ ე ე ე ტ ო ა რ ე ბ ი , შ ე ე ე ტ ო ა რ ე ბ ის , მ ე 5 - ს ა ,
 ვ ე ტ ო ა რ ო ბ , მ ე 8 - ს ა , მ ი ე ტ ო ა რ ს , ღ
 ს ხ ჴ ა ნ ი . გ ჴ ა ლ დ წ ა დ ე ბ , ა ნ უ წ ა დ ე ბ ა ,
 ა რ ს ს ა ჭ მ ე რ ა მ ე ე რ თ ი , მ ა გ რ ა ს ხ ჴ ს ა ღ
 ს ხ ჴ ს ა უ ლ ჯ ლ ე ბ ის ა ჭ ჴ შ მ ე თ ა ზ მ ნ ა თ ა
 ა წ ა რ მ ო კ ე ს , მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ : მ ე 2 - ს ა ,
 უ ლ ჯ ლ ე ბ ის ა ჭ ჴ შ მ ე ვ ი წ ა დ ე ბ ი , მ ე 4 - ს ა ,
 ვ ჰ წ ა დ ე ნ ო ბ , მ ე 8 - ს ა , მ წ ა დ ს , ღ
 ს ხ ჴ ა ნ ი . ე ს - გ უ რ კ ე ს ხ ჴ ა თ ა ღ ს ხ ჴ ა თ ა
 თ ჯ თ ო თ ა ძ ი რ თ ა გ ა ნ მ რ ა კ ა ლ თ ა უ ლ ჯ ლ ე -
 ბ ა თ ა ჭ ჴ შ მ ე ნ ი ზ მ ნ ა ნ ი ი წ ა რ მ ო კ ე ბ ი ა ნ , გ ა რ -
 ნ ა თ ჰ მ უ ლ თ ა ა მ ა თ ე რ თ ის ა ძ ი რ ის ა გ ა ნ
 ს ხ ჴ ს ა ღ ს ხ ჴ ს ა უ ლ ჯ ლ ე ბ ის ა ჭ ჴ შ მ ე თ
 ზ მ ნ ა თ ა , ე რ თ ი ა ჭ ჴ შ ე გ ნ ე ბ ი თ ი უ ო კ ე ლ თ ა
 დ რ ო თ ა ღ ს ჭ ჴ ს თ ა შ ი ნ ა , ა მ ის თ ჯ ს ვ ი თ ა რ -
 მ ე ღ ე რ თ ის ა გ ა ნ ე წ ა რ მ ო კ ე ბ ი ე ს უ ე ძ ი რ ის ა .
 ბ . ა რ ი ა ნ ზ მ ნ ა ნ ი ს ა ზ ღ ჴ რ ე ბ ი თ ის ა -
 მ ე ბ რ ს ჭ ჴ ს ის ა , რ ო მ ლ ის ა მ ე უ ლ ჯ ლ ე ბ ის ა
 ჭ ჴ შ მ ე ნ ი , რ ო მ ე ლ ნ ი მ ე ნ ა მ ე ო ს ა , ა რ ა ს რ უ ლ -
 ს ა კ ე დ რ ო ს ა დ ა ი კ ე ლ ე ბ ე ნ ღ ს ხ ჴ ს ა ნ ა თ ე -
 ს ა ე ის ა ღ ს ხ ჴ ს ა უ ლ ჯ ლ ე ბ ის ა ჭ ჴ შ მ ე თ ა
 ზ მ ნ ის ა დ რ ო თ ა გ ა ნ ა ღ ი კ ე ს ე ბ ი ა ნ , მ ა გ ა ლ ი -
 თ ე ბ რ : ვ ა რ , ა რ ს ზ მ ნ ა ღ ა რ ს ე ბ ი თ ი , ა წ -
 მ ე ო ს ა დ რ ო ს ა შ ი ნ ა ღ , ს ო ლ ო დ ა ი კ ე ლ ე ბ ს
 დ რ ო ს ა უ ო კ ე ლ ს ა კ ე ნ ა მ ე ო ს ა ღ მ ე ო ო -
 ბ ა დ ს ღ ა ღ ი კ ე ს ე ბ ის « ვ ჰ მ უ ო თ ო ბ » უ მ ე -
 შ ე ჴ ო ბ ი თ ის ა ზ მ ნ ის ა დ რ ო თ ა გ ა ნ (ნ ა წ ი ლ .
 1 - ი , თ ა ვ ი მ ე 4 - ე , § მ ე 22 - ე , ზ მ ნ ი -
 ს ა თ ჯ ს) , მ ა გ ა ლ ი თ ე ბ რ : უ ს რ უ ე ლ : ვ ი ე ო -
 თ ო დ ი , ს რ უ ე ლ : ვ ი ე ა ვ . კ კ - ს ა ხ ე ღ ს ხ ჴ ა -
 თ ა გ ა დ რ ო თ ა შ ი ნ ა .

ბ. არიან კვალად რომელიმე, რომელიცა, შემდგომად არა სრულდის დრომას, სხვას უღელვლებისა ზმინთაგან აღიკვებოს, მაგალითებრ: აწ-მყო: ვიტუქუ, ნამყო-უსრული: ვიტუქო-დი, ნამყო-სრული: ვქსთქუ. კგ-სახედ სხვათაგა დროთა შინა ნამყოთა, ვქსთქუამ, ზმინისა ნაწარმოებთაგან.

დ. არიან ზმინანი სხვას ვითრებისაგან გაგჳარებულნი ყოველთა მიერთაგან და სხვას და სხვას უღელვლებისა ქქშქუ მიმოხროლთაგან მეოთხისა უღელვლებისა ქქშქუ, ოქალეზად შესაძლებელნი, გარდა მეშვდისა უღელვლებისა ქქშქუთა ზმინათა, მაგალითებრ: აწმყო: შევეკრვი, შევეკრვი, შევეკრვს. ესე მხოლოობითად და და მრავლობითად ყოველთა დროთა და სქესთა შინა მიმოხროების, გარდა უუსრულესისა, რომლისა უუსრულესი არს შევეკრვე. სხვა მაგალითი: აწ-მყო: შევეყუარები, შევეყუარები, შევეყუარების, ხოლო ნამყო-უსრულიესი, მაგალ: შევეყუარები, შევეყუარები, შევეყუარების. სხვა მაგალ: აწ-მყო: ვეკრტები, ეკრტები, ეკრტების, ნამყო-უსრულიესი, მაგალითებრ: ვეკრტები, ვეკრტები, ვეკრტების. სხვა მაგალითი: აწ-მყო: დავემკვდრები, დავემკვდრები, დავემკვიდრების, ნამყო-უსრულიესი, მაგალითებრ: სამკვდრებუღვარ, დამკვდრებუღ-ხარ, დამკვდრებუღ-არს, ხოლო უსრულიესი ამისი, ამისთჳს მქსგავსი არს ვნებთისა, მით რომელ, ზმინა ესე უმეშქობითი არს და ხატვებითი. სხვა მაგალითი: აწ-მყო: ვეციქტბი ეციქტბი, ეციქტბის, ნამყო-უსრულიესი, მაგალითებრ: ციქტბი ეციქტბი, ციქტბ-

ბეღ-ხარ, ცნქტბი ეციქტბი, არს, ანუ ვქსციქტბი, ვქსციქტბი, ვქსციქტბი, ხოლო უსრულიესი ამისი, ამისთჳს მქსგავსი არს ვნებთისა, მით რომელ ზმინა ესე უმეშქობითი არს და ხატვებითი. სხვა მაგალითი: აწ-მყო ვეწადები, ეწადები, ეწადების, ნამყო-უსრულიესი, მაგალითებრ: ვეწადები, ვეწადები, ვეწადების. ამათგანი, რომელიცა არიან შემოქმედებითი ზმინანი აქქნ ვნებთისა კანონიერთა ზმინათანი, მაგალითებრ: შევეყუარები, შევეკრვი, ვიწადები. და სხვანი.

მ. ამისთჳს დახსენებით ნამყოსა უსრულიესისა მაგალითნი და არა სხვათა, მით რომელ ნამყოთა უსრულითა და სრულითა, და მეოთხადთა დროთა მიმოხრობანი თქმულთა. მათ ზმინათანი ადელ საზოგად არიან, გარდა უსრულიესისა უმწესეს იყო.

მ. თქმულნი იგი ზმინანი (სიმკაც. მე-4-ე) არა იქვეყიან სხმით-გარდასლჳთად და არცა მიმოხრობიან უსრულიესსა დროსა შინა, და საწადისა, და ჳმობეტიკამას სქესისა, ნამყომას დრომას, აელს უსრულიესიგა. ხოლო უწინამას სქესისანი ამათნი, მათვე სახელ-ზმინათაგან წარმოებენ, რომელთაგანცა იწარმოეს ამათ. მაგალითებრ: შევეყუარებადი, ეყუარებადი, დამკვდრებადი, წიქტადა, წადნოვადა.

ზ. ნაწილი ესე სიტყვასა ზმინა ჳიროკანი, თუ სადამე განქსჯი წესიერ, თავით თჳსით სიტყუთა არს მექონი ძალით სახელთა უფლისაგა და საძიებოამას, მაგალითებრ: ვქსწერ. ამას შინა ჳიროკო უფალსა სახელსა, ესე იგი ჳიროკო და საძიებოამასა ზმინისა, ესე იგი რამესა. კგ-სახედ ვიწერები, ესე იგი

მე ვიწერები სხვაგან. ებ-ფერეკე, იხარებს, ესე არს, ესე იგი ვინმე იხარებს სიხარულითა.

§ 235.

ითქმა განსაზღვრებასა შინა ცხად მყოფი არსების უოფისა და ქმნათა და ვნებათა მისთა, ამისთვის ვითარ-მედ, თუ სადაჲ არს ზმნა, ცხად-ჭყოფს, ანუ უოფისა არსებისასა; მაგალითებ: მე ვარ, შენ ხარ, იგი არს, ჭ ანუ მოქმედებასა მისგან რამეჲსა, რომელსა არა ჰსდევს ვნებაჲ, მაგალითებ: თარ-ნავაზ ჰსუფევს, ადერკ უბნობს, ჭ სხუნი, ჭ ანუ ვნებასა კაცობრივსა სულიერსა, არა ვისგანმე სხვას გუჰამისა ნამოქმედვესა, რომელიცა, ესე ღრამმატი-კოსობითისა კელოკებისაებრ, არა ვნება არს, მაგალითებ: ვინარებ, ვიძუტებ, ვჰსწუენ, ჭ სხუნი, ჭ უოკელნი ესე არიან უმეშუჭობითნი, ანუ მოქმედებასა, რომელსა ჰსდევს ვნებაჲ, მაგალითებ: თარნავაზ ჰსწუფლავს, ევსტათიძან ნათელ-ჰსცა; ხერომან ჰკუტთოს, ჭ სხუნი. ხოლო შემოქმედებითად ზმნად უწოდებთ მას, რომელი დაჰნიშნავს ცუალებასა: ჰქმნდებარისა მდგომებისასა, რომლისაცა მიზენი იპურობის თჯთ ჰქმნდებარესა შინა ცუალებულსა, (ბაუ-მეისტრ. განსაზღ. ჭილოსოჲ. საზღ. 44). ანუ ვნებასა, რომელი ჰსდევს მო-ქმედებასა, მაგალითებ: იაზონ იწუფ-ჯს, მირიან ინათელისცემა, ძელი იკუტთოს, ჭ სხუნი. ხოლო ვნებითად ზმნად უწოდებთ მას, რომელი ჰნიშენი-დეს ცუალებასა მდგომებისა ჰქმნდება-რისასა ჭ ცუალებისა მისისა მიზენი-სა გარკვან ჰქმნდებარისა მის იპურობ-დეს, (განსაზღვ. ჭილოს. საზღვ. 492).

§ 236.

ითქმა ვითარმედ დროებითად, ესე არს ესე, რამეთუ ვისმინეთ რა თარნა-ვაზ ჰსწუფლავს, ვიგუფ-კებთ ვითარმედ, აწყოფას დროსა ჰქმნე არს ყოფა ჭ მოქმედება იგი. ევსტათიძან ნათელ-ჰსცა, ვიგუფ-კებთ ვითარმედ ნამყოფსა დროსა ჰქმნეობს მოქმედება იგი. ხე-რომან ჰკუტთოს, ვიგუფ-კებთ ვი-თარმედ მუობადისა დროსა ჰქმნეობს მოქმედება იგი.

§ 237

დაღათუ ითქმა წუალებაჲ ზმნისა ამათ მიერ: ვარ, ჰსუფევს, ჰსწუფლავს, იწუფჯს, ჭ სხუნი. მაგრა არა უო-კლითურთ განრჩევით სიცხადე მიეცემის ცნობასა წუალებისა ზმნათასა, ვინაჲცა სათანადო არ თქმად, რამეთუ განრჩეულად-რე ვჰსცნნეთ წუალებანი ზმნათანი.

§ 238.

ზმნათანი რომელნიმე ითქმიან პი-რობითად ჭ რომელნიმე უპირობოთ. პირობითად, უკუტ ზედ-წოდებულ იგინი, რომელნიცა სამთა პირთა ჰქმნე შეიცვან, ხოლო არ პირობითად, რომელთა არა აქმნ დანიშნულება პირ-თა მიმართ ჭ ზედ-წოდებულებენ *) განუსაზღვრებელად, ანუ მებრ აწმ-ყოფასა ჭ ნამყოფასა დროჲსა, მაგალი-თებ: შეუქარებად, ანუ მებრ მყოფ-ბადისა დროჲსა, მაგალითებ: შეუქარ-ებადი.

პირობითნი უკუტ ზმნანი, რომელნიმე ითქმიან არსებითად, რომელნი-ცა ყოფასა არსებისასა დაჰნიშენს ჭ ძირთაგან ნაცუალ-სახელთასა წარმოებენ, მაგალითებ: ვარ, ხარ, არს. რომელნიმე ითქმიან შემოქმედებითად ჭ სახელ-ზმნათაგან ჭ ანუ ზედ-მესრულთა

*) უჩინოჲსათჯს სქესისა იტყუეს აჰას.

სახელთა, ღ ანუ სსწათა თქმულთაგან წარმოებენ, (§ 233) ღ ცხად-ჭყოფენ მოქმედებას არსებისას, მაგალითებ: შევიუტარებ, შევკვრავ, ღ სსწანი. რომელნიმე ითქმიან ვნებითად ღ ცხად-ჭყოფენ ვნებას არსებისას ღ წარმოებენ მათვე ძირთაგან, დაღათუ არა მოქმედებითად, არამედ ვნებითად, მაგალითებ: შევიუტარები, შევიკვრი, ღ სსწანი. და რომელნიმე ითქმიან უმე-შეწობითად, ამაღ რომელ, არა ჭშობს გუბრი იგი, არცა მოქმედებას ესე გუბრ-სა, რომელსა ჭსდევდეს ვნება ღ არცა-ღა ვნებასა სსხსაგან არსებისა ღ ანუ სსხსაგან გუბმისა ღ წარმოებენ ესენიღა მათვე ძირთაგან, მაგალითებ: ვკვადლობ, ვინარებ, ღ სსწანი. სოლო ესენი არიან განწუალებანი ღ ზე-განწუა-ლებანი ზმნათანი.

უმეშეწობითიღა. იწუალების ორად, ესე იგი მოქმედებითისა მიმართ, რომლისაგან არაინმე ივენებს, მაგალითებ: ვკვადლობ, ვკვსუფევ, ღ სსწანი; ანუ ვნებისა მიმართ სულიერისა, რომელი არა სსხსაგან არსებისა, ანუ გუბმისა შემოსრულ-არს, მაგალითებ: ვინარებ, ვკვწუხ, ღ სსწანი. სოლო ვნებანი ესე არიან ჭილოსოფოსუბრისა ცნობისაებრ-ნი ღ უმეშეწობითისა ზმნისანი. რომელნიმე არიან ხატ-შემოქმედებითნი, რომელნიღა არა ასოას ამის რომელა ი, უღლულებისა ჭწეშე არიან, მაგალ. მრუ-ღლავს, ვკვემობ, ღ სსწანი, ღ თჯთ ცხად-მყოფნიღა იგი სულიერისა ვნებ-სანი, ამაღ რომელ ასოას მის (ი) უღლულებისა ჭწეშე არიან, და რომელ-ნიმე არიან ხატ-ვნებითისანი, რომელნიღა ასოას ამის ი, უღლულებისა ჭწეშე არიან, მაგალითებ: ვინარებ, ვანვძლი-

ერდები, ღ სსწანი. სოლო ესენი არ-ცა ერთნი არიან ხატ-შემოქმედებითებრ ყოფისათჯს შემოქმედებითნი ღ არცაღა ვნებითნი ხატ-ვნებითებრ ყოფისათჯს, არამედ კმისაებრ, რომელნიმე მკსკავს შემოქმედებითისა ღ რომელნიმე ვნებ-ითისა.

§ 239.

იწუალებისა ზმნანი კანონიერად ღ არ-კანონიერად.

კანონიერ იზედ-წოდებისა იგინი, რომელნიცა მიმოხრათა შინა ჭტიან უცწუ-ლებულად, ესე იგი, არცაღა ერთსა დრო-სა შინა ნამყოსა, ანუ მყოზადსა ღ ანუ სქესთა შინა რომელთამე ღ დროთა მის-თა სსწათა ზმნათაგან დამკირველ არი-ან აღწესებისა, მაგალითებ: ვკვწი. ანუ ვირებთა დაკლებასა არა შეიწყნარებდეს, კითარ იგი არიან ზმნანი ვირნაკლი. და ანუ განმაპიროვნე იგი მათი ნიშანი, სსხთა რამემათა უწწეკელითა ნიშნითა, არა წარმოდგეს, ღ ანუ უწწეკელსა შე-სასედავსა არა შეიწყნარებდეს დროები-თად მნიშვნელობათა შინა. ესენი კანონ-იერ იწოდებისა. სოლო, რომელნიცა წინააღმდგომ კანონთა ამათ იქცევიან, იგინი არ-კანონიერ იწოდებისა, სოლო კტწშე განწუადლება არს ესე ზმნისა.

თავი იმ.

თჯს მდევართა ზმნათასა, სოლო პირველად თჯს ნათესავთა და ნა-კტწთთა და სახეთა.

§ 240.

ემდევრებისა ზმნასა, რიცხუსა ჭწეშე შე-მოსრულნი რწანი რამენი: 1, ნათესავი, 2, ნაკტწთი, 3, სახე, 4, რიცხჯ, 5, პი-რი, 6, დროამ, 7, სქესი, 8, უღლუაამ.

§ 241.

1, ნათესავი ზმნათა იწესლების შემოქმედებითისადა ვნებითისადა ღუმეშტრობითისადა, რომელნიცა თითოეულად გარდაგვჯავს მაგალითებითურთ (თავი 14, § 238).

§ 242.

ა. ნაკურთხი ზმნათა იწესლების მარტივისადმი ჭრთულისადმი და ზედღადბულისად, მარტივისადმი, მაგალითებ: ვჰმოყუარებ, ვჰმეთქვრობ, ვჰსდებ, ვჰსდევნი, ღ სსჰანი, ღ ამისთხს ზედწოდებულ მარტივი, ვითარმედ მსოფლად მარტივისა იდასა არსთა ღ ვითარებათა მათთასა შეგუჰქმენ.

ბ. ჰრთულისად, მაგალითებ: სიბრძნის-ვმოყუარებ. მჰვევრ-ვმეოქრობ, სახეელ-ვჰსდებ, მძლავრ-ვიდევნები ღ სსჰანი. ღ ამისთხს უგჰმ ითქმან ესენი, ჰრთულ, ვითარმედ ორთა იდათა არსთასა ღ ანუ მოქმედებათა ღ ვნებათა მათთასა შეგუჰქმენ, მაგალითებ: შეყუარება ღ სიბრძნე მოგვარემენ სსჰანსა იდასა. ეგ-სახელ მჰვევრი ღ მეთქვრობა, სახეელი ღ დადება, მძლავრი ღ დევნა. სოლო დაღათუ შეჰჰრთავთ რა ურთიერთარს ღ ორობასა მათსა დაკურთლექსებთ ღ ჰრთულ-ჰჰყოფთ, მაგრა ორთავე იდათა შეგუჰქმენ.

გ. შესაძლებელ-არს ზმნისა, ზედ-ჰრთულ - ყოფაძევა, მაგალითებ: გეთილ-სიბრძნის-ვმოყუარებ, მტრ-ნიერ-მჰვევრ-მეთქვრობ ღ სსჰანი.

დ. ზედ-დადებულისად, მაგალითებ: განვჰსჯი, დავჰსდებ, წარვჰსწერ, მივჰხედავ, ღ სსჰანი. სოლო ეს გარნი ითქმან ზედ-დადებულად, რამეთუ ზმნაჲ, თუ საღამე იყოს-

მცა მარტივ შეგუჰქმს იდასა მარტივისა, (§, 292). გარნა, ოდეს გერძოკნი ეს სახენი ზედ-დადებულსმცა, შერბამებისაებრ მისისა, მამინ, ანუ გერძობის მნიშვნელობაჲ თხსი, ანუ ეორკეტების ღ იდამანცა იორკეტოს ჩუტნ შორის. სოლო, თუ საღამე გერძოკნი თავით თხსით მოიღებოდენმცა მნიშვნეულად, მამინ იორკეტების მნიშვნელობა იგი ღ იქმნების ვითა ჰრთულ, გარნა ითქმის ზედ-დადებულად რაჲცაღა იყენენ ამათღამი. სოლო გერძოკნი იგი მნიშვნელნი თავით თხსით არა არიან სახელ თავის-უფალ მიმოსაბრუნველ, არამედ გერძოკე ზედ დასადებ ღ სახელთა თან დაიდებიან, ოდესმე, ვითა ჰირკელსა ნაწილსა გარდაიდა, რაჲმს იგი ვიტყოფდით თან-დებულთათხს (თავი, 15, §, 99). სოლო უგეთუ გერძოკნი თავით თხსი მნიშვნელობისა არა იყენენ მოღებულ რომელნიმე ამათნი აორკეტებენ ზმნათა მნიშვნელობასა ღ იდასა შეორკეტებულ შეგუჰქმენ, რომელნიმე ავითარებენ, რომელნიმე ჰსცვალებენ ღ ოდესმე დაიდებიან სამკუფლად მათღა.

ე. გერძოკნი დამნიშვნელნი, რომელნიცა აორკეტებენ მნიშვნელობასა ზმნისასა, მაგალითებ: უკუნ, ქტრ, ზე, ზესთ, გარე, ეარ, წინა, ნაცუაფლ, სახეელ, მჰსგავს ღ სსჰანი. სოლო ზედ დადებების ზმნათა, მაგალითებ: უკუნ-ვიქნევი, ქტრ-მოვიღებ, ანუ ზემოვიღებ, ზესთ-ჰამეობ, გარე-ჰაქნევი, ეარ-ჰყოფ, წინა-ჰასწრობ, ნაცუაფლიღებ, სახეელ-ჰჰსდებ, მჰსგავს-ჰჰსტერეტი, ღ სსჰანი.

ვ. სოლო გერძოკნი ესე დაღათუ თავით თხსით არიან უნიშონნი, არამედ არიან დამნიშვნელისადმი, ესე იგი ზედ-

დადებითა სხვათა ნიშნოვანთათა ღმრთაობისა მათისა მნიშვნელობისანი, რომელთაცა ზედ-დადებინ, მაგალითებრ: ად, შთა, გა, გან, მი, მო, შე, წარ, და, გარდა, მაგალითებრ: ალკვლეს, შთაკვსკერეკ, ბაილებ, ბანკვსდი, მიკალ, მოკიქტეკი, შმაგამკობ, წარკვზავნი, დავასამ, ბარდაკალ, ღ სხუანი.

ზ. ვკსტჟათ ვითარმედ ზედ-დადებულთათჳს ზმნისათა, რამეთუ ეს გუარნი კერძოანი, ვითა მოკისსენით განმავითარებულად, ანუ მარკვეტებულ ზმნათა, არიან, მაგრა იქნების, რათა მრჩობლიქნენ ზედ-დადებულ რჩნი ღ სამნიცა კერძოანი განმავითარებულად ზმნათა: გარდამო, წარმო, შთამო, მიდმო, ანუ მიმო, აღმო, შემო, გამო, განმო, ღ სხუანი. ხოლო ესენი, წჳელიდ მხედულობითა ღრამბატოვლისათა, არიან მნფუნელ რამესა, მაგალითებრ: ბარდამოკალ, წარმოკვსტეჟნაკ, შთამოკვადებ, მიდმოკვსტეჟლი, ანუ მიმმოკვსტეჟლი, აღმოკვადინებ, შამმოკვსტეჟრ, ბამმოკვსტეჟდი, ბანმოკვადებ, ღ სხუანი.

ა. ხოლო კერძოანი, რომელნიცა არკვეტებენ ზმნათა იგიუობისაებრ ჳრთულისა, იდასა შეიქმენ, გარნა ჩეტნ გამოცდილნი ამთ შინა კვსტკრეკტო ვითარმედ, რომელნიცა ყოკვადნი არიან ღექსნი მარცვალთაგან შემდგარნი ღ ჳკვრთულნი სხვსა ღექსისათანა, არიან ჳრთულნი ვითა გვტჟამს ჳრთულისა ზმნისათჳს. (სიმკაც. 2). ღ რომელნიცა არა არიან ღექსნი შეერთებულნი ღექსისათანა, არამედ არიან ნიშნნი ღ ჳერთულნი ღექსისათანა, ესე იგი ზმნისა არიან მამრჩობლებულ ღ მარკვეტ-

ბულ, ვითა გვტჟამს წინარე ამისა სხუათა ნიშნათჳს, (სიმკაც. 5).

თ. კჟალად ზმნათა შორის საშუალადესმე ჳეკალს თან-დებუელი, ანუ ზმნას-ზედად ღ ანუ ვავძირი, ღ თჳსისამებრ ძალისა მნიშვნელობენ ღ იქნების სამკაულად ზმნისა მის, მაგალითებრ: გან სამე უკტრ ვვარდე, (ფსალ. 7, 8), რომელიცა უკჟტ ითჳმის მარტივად, მაგალითებრ: ვვარდე, ხოლო რადესმე დაიდების ხოლოდ, მაგალითებრ: ვიდოდიდა, (ფსალ. 137, 7,) იუომცა, (კირილე, ალექსანდრე სუკენსონისა მიმართისა მეორისა, კისტოლისაგან) ღ სხუანი.

ბ. სახესა ზმნათასა აქჳს წვალუბად რთათ მიმართ რამეთუ, ესე იგი, პირველისა სახისადმი ღ სხმით-გარდასლუჯთისა.

პირველი სახე არს თჳმანი ესე, მაგალითებრ: ვკსწოვ, ვკჳწამ, ვსცენდები, (ნაწილ. 1, თავი 4, § 23).

ხოლო სხმით-გარდასლუჯთი არს, რომელიცა პირველ სასეობისაგან გარდავალს სხვსა მნიშვნელობისა მიმართ ღ მოქმედებსა არღარა დაჳნიშნავს უსაშუალად, მაგალითებრ: ვაწოებ, ვასმეკ, ვაცენებ, ღ სხუანი. (ნაწილ. 1, თავი 6, § 38). ხოლო იქვევის სხმით-გარდასლუჯთი მრჩობლ-სხმით-გარდასლუჯთად, მაგალითებრ: ვაწოებინმბ, ვასმეკინმბ, ვაცენებინმბ, ღ სხუანი. (ნაწილ. 1, თავი 6, § 38).

ბ. გარნა ყოკველთა თჳსებათათჳს თანა-გჳამს თჳმად თჳსსა ადგილსა.

ბ. ისხმით-გარდასლუჯთდებიან ღ იმრჩობლ-სხმით-გარდასლუჯთდებიან, ღ საკმარისაებრ იორ-მრჩობლ-სხმით-გარდასლუჯთდებიან ზმნანი პირნაკლნი პირ-

ველ სასენი ხუთთავე სატთა ქუჭუენი, ხოლო სუთთავე სატთა ქუჭუენი შემოქმედებითნი არიან მიმოხრილ, კითა გუთქუამს დაწუებასა შინა, ღ დასასრულსა პირველისა უღელულებისა.

დ. ეგ-სასედ შესაძლებულ არს მექუესოსაცა ხატისა ქუჭუენი ზმნანი პირნაკლნი გასხმით - გარდასლუთებად ღ ღ მრობლ - სხმით - გარდასლუთებად.

თ ა ვ ი ი მ .

თჳს რიცხუთა, პირთა ღ დროთა ზმნათასა.

§ 244.

4. რიცხუ უუჭუ ზმნებრი იწუალუბის მხოლოობითისადაი ღ მრავლობითისადა, ამაღ რომელ ზმნათანი რომელნიმე არიან მხოლოობითნი ღ რომელნიმე მრავლობითნი. მხოლოობითი, მაგალითებრ: შევკვრავ, ვაწუენ, ვკუტუემ, განვკუბდი, ვკუოთ, ვკსციკუთ, ვკსძრკუ, მწაღს, ღ სხუანი, ღ ამისთჳს უუჭუ ითქუიან მხოლოობითად, კითარმედ ერთობითისა არსებისმოქმედებისა, ანუ კნების იდეასა შეგუჭუმენ, ხოლო მრავლობითათად, მაგალითებრ: შევკვრავთ, ვაწუენთ, ვკუტუემთ, განვკუბდით, ვკუოთთ, ვკსციკუთთ, ვკსძრკუთ, გუწაღს, ღ ამისთჳს უუჭუ ითქუიან მრავლობითად, კითარმედ მრავლთა არსებათა, ანუ. გუამთა მოქმედებათა ღ კნებათა იდეასა შეგუჭუმენ.

§ 245.

რიცხუასთჳს ზმნათასა ღ კითარებათა ღ დაკსსენე აჭა როდენნიმე სიმეცრენი. ა. იცის ჩუჭულებამან ჭართუჭლთა

ენისამან, კითარმედ ზმნანი შემოქმედებითნი საზღურებითისამებრ სქესისა, მხოლოობითნი აწმუოსა შინა დროსა მიმოისრებიან კითამე მრავლობითად, რდეს იგი ერთისა მოქმედისაგან ქმნილან მრავალთადმი მოქმედებანი. ხოლო დაღათუ მოქმედი მხოლო ცხადების, მაგრა მოქმედებანი მრავალნი იცხადებიან, მაგალითებრ: მიუტარან, გკუქონან, კუტანან, ღ სხუანი. ესთავე მიმოისრებიან ნამუოსა არა სრულსა დროსა შინა, მაგალითებრ: შევიუტარნი, შევკვრნი, განვკუბანნი, დაამხუენის, ღ სხუანი. ესენი უუჭუ მრავლობითადცა შესაძლო არიან თქმად, აწ-მუოსა ღ ნამუოსა არა სრულსა დროსა შინა პირველისამებრ პირისა, ხოლო ნამუოსა არა სრულსა დროსა შინა სამთავე პირთამებრ, გაცხადების საქმენი, მაგალითებრ: გუტარან, შევიუტარნით, შეიუტარნით, შეიუტარნიან. მებრვე ნამუოსა, სრულსაცა დროსა შინა, მაგალითებრ: შეიუტარანთჳსნი იგი ამას სოფელსა შინა. (იოან. 13, 3). აკურთხენა იგინი სიმეონ, (ლუკ. 2, 34), ღ სხუანი. ესენი უუჭუ მრავლობითადცა შესაძლო არიან თქმად, მაგალითებრ: ვაკურთხენით, აკურთხენეს, ღ სხუანი.

ეს-გურვე უსრულესისა მიმართცა დროისა შესაძლებულ-არს თქმად, მაგალითებრ: შემეგრან, შეგიუტარებიან, წარუეუტანიან, ღ სხუანი. ესე უუჭუ მრავლობითადცა შესაძლო არიან თქმად, მაგალითებრ: შეგუგრან, შეგიუტარებიანთ, წარუეუტანიანთ, ღ სხუანი. ხოლო ეს-გუარნი ზმნანი კნუბასა არა გუამიწუნებენ.

მებრვე უსრულესისა მიმართცა დროსა შესაძლებულ-არს თქმად, მაგა-

ლითუბრ: შეეუტარნა , ეკურთნა ,
ღ სსჴანი.

ეგ-სასხედ მეოზადისა დროასა, სს-
ზღჴრებოთისა სჴესისაშებრთა, ჴმნათა
შემოჴმედობითა, ესთაჴე იჴმნების ერთი-
საგან მოჴმედისა, მრავალთადმი მოჴმე-
დებულისა მრავლობითად სიცხადე, მა-
გალითუბრ: არა ვიტჴუჯ რათა აღი-
ხჴნე იგინი სოფლისაგან, არამედ
რათა დაიკუტნე იგინი ბოროტისა-
გან. (იოან. 17, 15). ესე მრავლობითად-
ცა შესაძლებელ-არს თჴმად: დავიკუტნეთ,
აღიხჴნეთ, აკურთხნეთ, ღ სსჴანი.

მებრჴე ბრძანებოთისა სჴესისა მიმართ-
ცა იჴმნების დამტკიცებოთადრჴე, ამისთჴს
კითარმედ, კინაჴთგან სრულსა დროსა
შინა მოხრდითა ჴმნათაგან წარმოდგე-
ბიან ბრძანებოთისა სჴესისა ჴმნანი, დამ-
ტკიცებოთნი აწმეოთა დროთა შინანი,
მეორისა მიმართ ღ მესამისა ჴირისა,
მაგალითუბრ: აღიარენ, განძენ, ღ
სსჴანი. ხოლო უჴუთჴმითად არა ეოჴ-
ლისა უღლჴლებისა ეოჴელთა ხატთა
ჴჴმშეშენი, გარნა იგი, რომელნიცა ნიშნი-
თა ამით, რომელა მ. ბიროკნდებიან
ბიონი ჴირკელნი ღ ბ. მეორენი, მაგა-
ლითუბრ: ნუ გრწამნ, ნუ გიყუტარან,
ნუ გსურან, ღ სსჴანი. ესენი შესა-
ძლებელ-არინ მრავლობითადცა თჴმად;
ეგ-სასხედ ბრძანებოთისაჴე სჴესისა მეო-
ზადისაშებრ მსოფლობითად, მაგალითუბრ:
გიყუტარდენ, ნუ გიყუტარდენ, გვიყუტარ-
დენ, ნუ გვიყუტარდენ, ღ სსჴანი. ეგ
სასხედ მრავლობითადცა შესაძლებელ არი-
ან თჴმად.

მებრჴე საწადისა ღ ჴპოტოტიკასა
სჴესისათა იჴმნების ესე აწ-მეოთა შინა
ღ მეოზადისა დროსა მიმოისრებოთ რა
საზღჴრებოთისა სჴესისა მეოზადნი

ზმნანი მიმდენი საწადისა ღ ჴპოტოტი-
კასა ნიშნითანი, მაგალითუბრ: ვაშათე
დაიკუტნე, ეკეთე აკურთხნე, ღ ესე
მრავლობითადცა შესაძლებელ-არს თჴმად.
ეგ-სასხედ, ამათჴე სჴესთა სრულთა ღ
უსრულესთაცა დროთა შინა ნამეოთა,
მაგალითუბრ: ვაშათე შემეყუტარებიან,
ანუ შემეყუტარნიეს, ეკეთე შემეგრჯან,
ეკეთე აღმიხჴნიან, ვაშათე დამიძ-
ხჯან, ღ სსჴანი. ხოლო ესენი მრავ-
ლობითადცა შესაძლებელ-არინ თჴმად.
ესთაჴე ნამეოთა უუსრულესსაცა დროსა
შინა მაგალითუბრ: ვაშათე შემეწუნარ-
ნა, ეკეთე დამეკუტნა, ნეტარ თჴ-
მცა აღმიხჴნა, ღ სსჴანი. ესენი მრავ-
ლობითადცა შესაძლებელ-არინ თჴმად.
ა. ჴმნანი ჴირნაკლნი მეჴჴმშისა ხა-
ტისა ჴჴმშეშენი, ნიადგ მსოფლობითობა-
სა შინა ჴგინან.

ბ. ჴმნანი უჩინონი აწმეოთა ღ მეო-
ზადთა დროთა შინანი, არა სადა იმ-
დევრებენ რიცხჴსა ღ არცაღა ჴირსა.

ღ. ჴმნანი, რომელნიმე არა მრავლო-
ბითისა ნიშნითა მრავლობითნი თჴსისა
მრავლობითად მნიშვნელობისა იდეასა
შეგჴმენ, დაღათჴე რიცხჴსაშებრ არა არი-
ან მრავლობით, მაგალითუბრ: ვჴმე-
სრავ, შეიჴმნების იდეა, არა თჴ ერთი-
სა ორად განტეხისაოდენ, არამედ მრავ-
ალთა მრავლად განტეხისა ღ ეს-გჴარ-
ნი უჴჴმ ჴმნანი, რომელთამე მიერ ღრამ-
მატიკოსთა იწოდებიან ჴმნად ჴხმი-
რობითად, მით რომელ სიჭარბესა
მეოჴმეობისა დაჴნიშენენ.

იჴმნების სსჴთაცა გჴარითა, რათა
იჴმნენმცა ჴმნანი ჴხშირობითად, მოჴმე-
დებოთად ბრუნჴსა მიერ, მაგალითუბრ:
ეკურთხევით გაკურთხონ შენ და
განმრავლებით განვაგმრავლო თჴ-

სლი შენი (შესაქ. 22, 17). მაშასადამე ყოველნი ზმნანი შესაძლებელ-
არაიან ჰქნებოდნით ყოფად.

§ 246.

5. ითქვას რა ჩუქნ მიერ წარმოებაჲ
ზმნათა, ვითარ იგი სსუათა ძირთაგან,
რომელთამე სიტყვს ნაწილთა, ეგ-სასკელ
ნაცუალ-სასხელთაგანცა, (თავი 4, § 233),
ღ ესე არს ესე ვითარმედ, ვინაჲთგან
პირობითად განმჩევე არაიან არსებათა
ნაცუალ-სასხელნი, მაშასადამე მოქმედებათა
ღ ვნებათა არსებისათა, პიროკან-ჰყოფენ,
ამისთჳს უგუშ ედუკირების ზმნათა პი-
რიცა, რომლისათჳს გუქონან ჩუქნ
სიმკაცრენი, რომელთაცა შემდგომთა შინა
გაჩუქნებთ.

ბ. პირნი ზმნათანი გულ-კმეხულ-არაიან
ჩუქნგან ადრიდგან, ვითარმედ მოქმედე-
ბანი ღ ვნებანი, ანუ იგულ-კმეხიან ყო-
ფად მისდა, ვინ იგი უბნობს ანუ მის-
დად, რომლისადმი არს უბნობა იზი ღ
ანუ მისდად, რომლისათჳს არს უბნობა
იგი.

გ. თქმული ჩუქნი პირველსა შინა სიმ-
კაცრესა ჩუქნისა ამას მეორესა შინა
ბრწყინჳლედ გაჩუქნოთ, თუ სადამე მო-
ქმედებაჲ, ანუ ვნება ზმნისა მიერ იდგასა
იქმოდეს მსმენელსა შორის, ვითარმედ
არს მისდამი, რომელიცა უბნობს ღ ინი-
შენის პირი პირველი, მაგალითებრ:
ვჰსწერ, ანუ ვიწერები, რომელნიცა
დაჰნიშვნენ მოქმედებასა, ანუ ვნებასა მეუ-
ბნისასა. თუ სადამე მოქმედებაჲ იგი,
ანუ ვნებაჲ არს მისდამი, რომლისა
მიმართ არს უბნობა იგი, დანიშენის
მასინ პირი მეორე, მაგალითებრ: ჰსწერ,
ანუ იწერები, ღ თუ სადამე მოქმედე-
ბა, ანუ ვნება არს მისდამი, რომლისა-

თჳს არს უბნობა იგი, დანიშენის მა-
შინ პირი მესამე, მაგალითებრ: ჰსწერს,
ანუ იწერების.

დ. მაშასადამე, რომლისაგან არს სიტყ-
ყუა, არს პირი პირველი, ღ რომ-
ლისადმი არს სიტყუა, არს პირი
მეორე, რომლისათჳს არს სიტყუა,
არს პირი მესამე.

ე. ზმნათანი, არა ყოველნი არაიან
სამთავე პირთა მიმართ მოქმედებისა ღ
ვნებისა ჩუქნებულნი, მით რომელ გამო-
ცდილ-ვართ ცნობასა ამას შინა ღ ვი-
ცით, რამეთუ ზმნათანი, რომელნიმე არა-
იან, რომელთა აკლს პირი მეორე ღ არს
ესე პირველისა ხატისა, არს, რომელსა
აკლს პირი პირველი ღ არს ესე მეო-
რისა ხატისა, არს, რომელსამე აკლს
პირი მეორე, ღ არს რომელსა აკლს
გუალად პირი პირველი, ხოლო სამთა
ამთგან: 1-ი, არს ხატი მესამე, მე 2-ე,
ხატი მეოთხე, მე 3-ე, ხატი მეხუთე. ესე
ყოველნი პირველსა ნაწილსა შინა საე-
სკელ უწუებულ-იქმეს, (თავი 6, § 32).

არაიან გუალად ზმნანი პირ-ნაკლნი,
რომელთა აკლს პირი პირველი ღ მეო-
რე, რომელნიცა ხატად მექმესად დაი-
წერა ჩუქნ მიერ, (ნაწილ. 1, თავი 14,
§ 91).

ვ. შესუდების უგუშ პირ-ნაკლობა,
ბრძანებითსაცა სჰესისა ქუქნე მიმო-
სრილთა ზმნათა, აწყოლს დროსა შინა
მხოლოდითთაცა ღ მრავლობითთა შემო-
ქმედებითთაცა, ღ ვნებითთა, მით რომელ
ჯრავინ არს თჳსადმი თჳსისა შერძანებულ ღ
იკედრებულ. მაშასადამე აწყოლთა შინა დრო-
თა ბრძანებითისა სჰესისათა აკლს პი-
რი პირველი.

ზ. ბრძანებითსა ქუქნე სჰესისა, მეო-
ლადსა შინა დროსა, მიმოსრილთა ზმნა-

თა შემოქმედებითაცა ღ კნებითა, მსოფლობითა აკლენ ჰირი პირველი, მათვე მიზნითათს. (სიმკაცრე 5,). გარნა მულობადსა შინა დროსა მრავლობითთა ზმნათა არა აკლენ ჰირნი, ამად რომელ, რეცა განზრახსა ქმნა არს პირველისაგან ჰირისა, პირთა მუროსათა ღ მესამისათა ბრძანებით, მაგალითებრ: ვჰქმნეთ კაცო ხატად და მჰსგავსად ჩუზნდა.

ზ. ნადაგ ჰქმნან ბრძანებითსა სჰესსა ქუჭრე მიმოსრილთა ზმნათაგან მოქმედებანიცა ღ კნებანი მათ შორის, რომლისადმი არს უბნობა ღ რომლისათს არს უბნობა.

ხოლო არათუ რეცა იეომცა ნამეოსა დროსა შინა მოქმედება, ანუ კნება მათ შორის, არამედ, რამეთუ იეოს აწმეოსა ღ მულობადსა დროსა შინა, ვინაჲცა სჰესსა ბრძანებითსა არა აქუს ნამეოჲ დროჲ.

§ 247.

სჰესი უჩინოჲ წოდებულ განუსაზღვრებულ, მით რომელ, არსებასა პირობითსა, განსაზღვრებულადრე, არა გუჩაზუნებს განრჩეით, არცა ქმნასა შინა ღ არცა კნებასა, თუნიერ ლეჰსთა შეწკნისა, მაგალითებრ: შეტრად, შეტრადი, წერად, წყინებადი.

§ 248.

ნ. დრონიცა ედევრებიან ზმნათა, რამეთუ ზმნანი, რომელნიცა დროჲსა ქუჭრე ცხად-ჰყოფენ, ანუ აწმეოსა დროსა ქუჭრე მუოდ, ანუ ნამეოსა დროსა შინა უოფილად ღ ანუ მულობადსა დროსა შინა უოფილად აჩუჭნებენ. მაშასადამე ვმნათა ჰსდევნენ დრონიცა, რომლისათს სიმკაცრენი დასხმად სათანადო არიან ჩუზნდა.

ა. იწულები დროჲ პირველად სამთა მიმართ სსჰობათა: 1, აწმეოსადმი, მაგალითებრ: შევიწყნარებ. 2, ნამეოსადმი, მაგალითებრ: შევიწყნარე, 3, მულობადისადმი, მაგალითებრ: შევიწყნარო.

ბ. ხოლო ქუჭრე იწულების კითარქმედ დროჲ ნამეოჲ, ოთსთა მიმართ სსჰობათა, განსსჰულები, ესე იგი: 1, უსრულომასა, მაგალითებრ: შევჰწირევდი, 2, სრულისად, მაგალითებრ: შევჰწირევდი, 3, უსრულისად, მაგალითებრ: შემიწირავს, 4, უსრულისად, მაგალითებრ: შემიწირა.

გ. დროთა განწულებულითა, ქუჭრე განწულებულითა, კითარ იგი ქუჭრე შეიცვან ზმნანი შემოქმედებითნი, ეგ-სასუდ კნებითნიცა.

დ. აწმეოსა დროსა ქუჭრე მიმოსრილნი ზმნანი შემოქმედებითნი, ანუ კნებითნი შეგუჰქმენ იდეასა რომლისამე ნივთისა, ანუ შეუჩაგრებისა, ანუ ჰრწმუნესა, ანუ შეწირესა, ანუ სხესა: რამესასა შემოქმედებითად, ანუ კნებითად აწ-მდგომარესა დროსა შინა, მაგალითებრ: შევჰწირე ვ, ანუ შევიწირვი, ღ სსჰანი.

ხოლო დროჲსა ნამეოჲსა ქუჭრე ზმნანი შეგუჰქმენ იდეასა, რომლისამე ნივთისა, ანუ სჰქმისასა შემოქმედებითად, ანუ კნებითად წარსრულადრე ღ ქმნილად, ესე იგი, ანუ ახლორე წარსრულად, მაგალითებრ: ვირწმუნებდი, ანუ ვირწმუნებოდი, ანუ შორადრე წარსრულად, მაგალითებრ: ვირწმენე, ანუ ვირწმენვე, ანუ უშორესადრე, მაგალითებრ: მირწმენებიეს, ანუ ჰრწმუნებულ-ვარ, ანუ ფრიად უშორეს, მაგალითებრ: მერწმენა, ანუ ჰრწმუნებულ-ვიყავ, ღ სსჰანი.

მეორობადის დრომასა ქვეშე შემნანი შეგვქმენ იდასა, რომლისაჲ ნიეთისასა ყოფადრე და მომავლად შემოქმედებითად, ანუ კნებითად, მაგალითებრ: შევქსწირთ, ანუ შევიწირვთ, და სხუანი.

ესენი უკუტ დროთა ქვეშე განწყალებულნი ითქუნეს საზღურებითისათჳს სქესისა.

§ 249.

ხოლო ბრძანებითისა სქესისა შემნანცა, დროთა იმდევრებენ, ესე იგი, აწმუოთა და მეორობადთა და არა ნამყოთა, რომლისათჳს გმად გარდაგვქციეს, (§ 246, სიმკაც. 7).

§ 250.

საწადსა და ჯოტეტიკასა, ქვეშეშენი შემნანი შემოქმედებითიცა და კნებითნი, დაღათუ იმდევრებენ დროთა, მაგრა, არა საზღურებითისამებრ სქესისა ყოველთა ქვეშე განწყალებულთა დროთა მიმოისრუბიან, მით რომელ აკლსთ აწმყოფა დროჲ და მეორობადსა ქვეშეშობენ ბუნებისა თჳსისა, მაგალითებრ: ვაშათუ, ანუ უკეთუ შევქსწირვიდე, ანუ შევიწირვოდე, და ესენი ჩუქულებისამებრ სქესისა დაიდებიან აწმყოფ. ხოლო მიმოისრუბიან უსრულთა დროთა ქვეშე, მაგალითებრ: ვაშათუ, ანუ უკეთუ, შევქსწირვიდე, ანუ შევიწირვოდე, და დაჯგლებიეს ნამყოფსა დრომასაჲან, სრული დროჲ, და უსრულესისა მიერ აღვიღან, მაგალითებრ: ვაშათუ, ანუ უკეთუ, შემიწირავს, ანუ შეწირულვარ, და მიმოისრუბიანცა უუსრულესსა დროსა შინა, მაგალითებრ: ვაშათუ, ანუ უკეთუ

შემეწირა, ანუ შეწირულვიყავ და სხუანი.

§ 251.

ჰსდგენ შემნათცა განუსაზღურებელთა, შემოქმედებითაცა და კნებითა დრონი, ესე იგი აწმყოფა, მაგალითებრ: წყინებად, და მეორობადი, მაგალითებრ: წყინებადი. ხოლო ნამყოფსა დროსა არა იმდევრებს, უკეთუ არა შემნამან პიროკანმან მიილომცა მიკებად, მაგალითებრ: შენ წყინებად მოსწრათუ იყავ ჩემდა, და სხუანი.

თავი იზ.

თჳს სქესათა და უღლუათა შემნათსა.

§ 252.

7. იწყალების უკუტ სქესი შემნათა ხუთთა მიმართ სხულობათა: 1, საზღურებითისადმი, 2, ბრძანებითისადმი, 3, საწადისად, 4, ჯოტეტიკამსა, ანუ უკეთუობითისად, 5, განუსაზღურებელიისად, რომელსა უჩინობსად.

§ 253.

ა. ცნობისათჳს პირველისა სქესისა შემნათსა დაჯგსხუ აქა რაოდენიმე სიმკაცრენი.

ოღეს შემნან, ანუ ყოფასა არსებათასა და ანუ მოქმედებათა და კნებათასა მათსა ცხად-ჭყოფენ დაწიშუნი, რომლისა შორის ყოველნი დრონი მათნი ცხადად და პირობითად განჩულებენ მოქმედებისა, ანუ კნებისა ჩუქნებითა და არა რამეთუ თუობითა მოკიდებულებენ, მა-

შინ წოდებულ სქესი, საზღურებიითი.

ბ. და ამისთვის იწოდა სქესი ესე საზღურებითად, ვითარმედ ზმნაჲ განსაზღურებისაჲს დაჭინაშნავს განწიკვით მის შორის, რამეთუ ყოველნი სიტყუანნი, ანუ არიან დოღმატიკანი, ანუ ისტორიანი, ანუ დოღმატი-ისტორიანი, მაგალითებ: დოღმატიკა ეწოდების ჭრასის *), ესე გუჯრას რამელ არა მოუხთრობდეს, არამედ საზოგადოდ ჭეშმარიტებასა, ანუ დაამტკიცებდეს, ანუ უგუსტქმადეს.

ისტორია არს, რომელი უწყობასა მოგუგემდეს მოთხრობით ყოველთაჲსა საქმეთა.

დოღმატი-ისტორია არს, რომელი დოღმატიკებრცა ჭ ისტორიებრ აღრკვით იცნობებოდეს ნივთათაჲს რომელთამე. ხოლო ამათ ყოველთა საზღურანი მიეცემიან საზღურებითსა სქესსა შინა. მაგალითებ: რომელსა უნტი და შტერნიერ ძაღუძს მოუბნარობა მჭევრმეტქობისა, გელოვნებასა მიიწვივს.

ჭმურებოდის მეობად სიტყუასა და არა დასცხრებოდის განკარგუბათაგან მეობილთა სიტყუათასა.

განავრცნა კედუყოფანი სამჭევრ-მეთქვონი და აუხტნა დუქს-შტერნიერ დანაკუტტებანი მას შინა.

გამოუცდიეს თავი თჳსი კმათა დუქსთა და ასოთა მოძრარობისა თან-კომობასა შინა და ესრეთ კეთილ უწიერთიეს ყოველივე.

განეგარნა და ეუხტნა ჰოვნილნი ჰაზრნი და დუქსნი დაეხსო-

ვნაცა და შესაბამ წარმოეჩინნა.

მოგუტვენ ცნობაჲ სრული, არა ბნელთა ჭრასისთა მისთა, მითრამეთუ ბრწვზნაღედ ცხად-ჭუტნეს ყოველნივე.

ბ. ხოლო ძირნი საზღურებითთა ზმნათანი კმად გარდაგვციეს სხუათა თქმათა შორის.

§ 254.

ეგ-სახელ მეორისათჳსცა ზმნათა სქესისა სიმკაცრენი დაისმძიან აქა.

ა. უკეთუ ზმნათაგან მოჭმედებანი ჭ კნებანი დაინიშენიან უცხადოდ, ესე იგი, ბრძანებისა, ანუ კედრებისა, ანუ მასწავლელობისა, ანუ თხროვისა ქუჭ-მდებარედ დაიდების არსება, რომელიმე პირიკანი, მაშინ სქესი იგი იწოდების ბრძანებითად, რომლისა მაგალითნი შემდგომთა შინა იწუწნებანი.

ნუ მისცემთ სიწმიდესა ძაღუძთა, ნუცა დაუფენთ მარგარიტთა თქუტნთა წინამე დორთა, (მატ. 7, 6).

უფალო! აქა დაგუწუტნ ცეცხლითა შერის ძიებისა შენისათა და მენ საუგუნოჲსა შერის ძიებისა, შენისაგან განგუჯარინენ.

ასწავე ცნობაჲ მოწაფეთა შენთა პირველად დრამმატიკოსობისა, მით რომელი კარი არს სიბრძნისა.

მგზავრო, წარმავალო! მოეც ფოლი ნახევარი, ველისარნიონს, რომელი ადიდა სიმკნემან და დააბრმო შერმან.

ბ. შესასვლადი ჭ ნაკუჭთი ბრძანებითისა სქესისა აწმყოდ საზღურებითისა იგივე არს, რამცაღა არს ნამყოჲსა სრუ-

*) ფრასის არს გუარი წერილისა, ანუ ზრახვსა.

ლის, დროებითისა პირისა მეორისა
დ ესე დამტკიცებითად ბრძანებითად
იქმნების, მაგალითებ: ჰქმენ. ხოლო
პირისა მიმართ მესამისა, მეოთხედისა
დროებითისა ზმნისა, მესამისა მჭსკავს.
არს დ იგივე ყოვლითურთ, მაგალი-
თებ: ჰქმნას.

ბ. ხოლო ნაბრძანნი უგუთქმითრე, ანუ
ნაკედრნი პირისა - მიმართ მეორისა,
მჭსკავს არს ყოვლითურთ აწიოდ დრო-
ებითისა, მეორისა დ მესამასა პირისა,
მაგალითებ: ნე იქმ, ნე იქმს. ხო-
ლო მრავლობითად წარმოდგომად დამ-
ტკიცებითად დ უგუთქმითად ბრძანებით-
თა, იგივე არს, ვითარ იგი მხოლოდითა.
დ. ხოლო მ. მეოთხედთა დროთა შინა,
ბრძანებითისა სქესისა ზმნანი, ანუ თვთ
მეოთხედ დროებითნი არიან საზღჳრე-
ბითისა სქესისანი, მაგალითებ: შეი-
უტარო უფადი დმერთი შენი, (2,
ჭსჳულ. 6, 5,) დ ანუ სხჳა გჳარ, მა-
გალითებ: იქმოდე, ნე იქმოდე,
იქმოდეს, ნე იქმოდეს.

მ. ხოლო მრავლობითად, არა აკლდნ
პირი პირველი, რომლისა მიზეიიცა გუ-
თჳარს, (თავი 16, § 246, სიმკაც. 6),
მაგალითებ: ვიქმოდეთ, ნე ვიქმო-
დეთ. იქმოდეთ, ნე იქმოდეთ.
იქმოდენ, ნე იქმოდენ. ანუ საზღჳ-
რებითისაებრ მეოთხედისა დროჲსა, მა-
გალითებ: ვჰქმნათ.

ხოლო თუ სადამე საზღჳრებითისა
სქესისა მეოთხედისა დროჲსაებრ შე-
მოვიდესმცა ზმნად სიტყჳასა შინა მა-
შინ პირველისა პირისა ზმნად, უგუ-
თქმით ბრძანებითი იქმნას საზღჳრე-
ბითისა აწიოდმესამებრ დროჲსა, მაგალი-
თებ: ნე ვიქმთ, დ სხჳანი.

პ. ხოლო წარმოებენ ბრძანებითისა

სქესისა ჰქმნი შმნანი მათვე პირთა-
გან, რომლისაგანცა წარმოებენ საზღჳრე-
ბითისა სქესისა ჰქმნი.

§ 255.

მებრვე მესამასათჳსცა ზმნათა სქესი-
სა სიმკაცრენი დასხმად სათანადო არი-
ან აჳა.

უკეთუ ზმნათაგან მოჰქმედებანი დ ანუ
ენებანი დაინიშენიან უცხადოდ, ესე იგი
წადილისა ჰქმნი-მედებარედ დაიდებან რო-
მელნიმე არსებანი პიროვანნი, მაშინ
სქესი იგი წოდებულ, საწადად, რო-
მლისა მაგალითნი შემდგომთა შინა
ნიჳწნებან: ნეტარ თემცა ვიქმო-
დეთ მონანი ნებასა უფლისასა;
ნეტარ თემცა ვიქმოდეთ საზრ-
დელსა, რომელი ჰგვის ცხოვრე-
ბად საუკუნოდ.

§ 256.

ეგ - სახედ მეოთხისათჳსცა ზმნათა
სქესისა სიმკაცრენი დასხმად სათანადო
არიან აჳა.

ა. უკეთუ ზმნათაგან მოჰქმედებანი დ
ენებანი დაინიშენიან უცხადოდ, ესე იგი
თუობითისა ქისისა, ანუ ენებისა, ჰქმნი-
მედებარედ დაიდებან რომელნიმე არსება-
ნი პიროვანნი, მაშინ სქესი იგი წოდე-
ბულ ჯმოტეტრეკად, ანუ თუობითად.

ბ. იგივე ზმნანი საწადისა სქესისა
ჰქმნი მიმოისრებიან ყოველსავე შინა
დროთა დ პირთა აჳა, ჯმოტეტრეკად-
სა სქესისა ჰქმნი დ მხოლოდ შორის
დებულთა მიერ განირჩევიან, მაგალი-
თებ: ვაშათუ, ანუ ნეტართემცა, დ
აჳა უკეთუ.

ბ. არს სრულთა სიტყჳათა შინა
იკევიან ზმნანი ჯმოტეტრეკადსა სქესისა

ჭქშშენი, (ნაწილ. 2-ე, თავი მე 5-ე § 168, სიმკაცრე. 2-ე), მით რომელ შემასრულებელსა ითხოვენ საჭიროდ, მაგალითებრ: უკეთუმცა ვიუტწნით დღეთა მათ მამათა ჩუტწნთასა. ესე უსრულ რაჲმე არს ღ საჭიროდ ითხოვს შედრგინებითსა შემასრულებელსა, მაგალითებრ: არამცა ვიუტწნით მათთასა ზიარ-სისხლსა მას წინასწარმეტყუტწლთასა, (მატ. 23, 30).

დ. ჯპოტუტიკაჲსა სქესისა ჭქშშე ზმნაჲ დიმიხრების უკუთქმითადცა, მაგალითებრ: უკეთუმცა არა მოვედ და ვეტუოდე მათ ცოდუბაცა არა აქტინდა (იოან. 15, 22).

მ. ჯპოტუტიკაებრი ზმნაჲ გარე მოქცევების მებრსა თჳსსა, რომელსამე გუარს, სიტუჳსა არა სრულსასა, მაგალითებრ: ვინამთგან მოსრუდ-ხარ სწავლად დრამმატიკისა კელოვნიბისა, ღ სიტუჳნი ესე არა სრულ სადამე არს, ხოლო შესრულდების ესე გუარითა მიერ შედრგინებითა: თანა-გაძსუე მოსწრაფებამ სწავლასა შინა, ღ სხუანი. ხოლო იგივე არს ესეცა, რომელიცა ითქმის გარემოქცევისაებრ, მაგალითებრ: უკეთუ მოსრუდ-ხართ სწავლად დრამმატიკისა კელოვნიბისა, თანა გაძსუე მოსწრაფებამ სწავლასა შინა.

ვ. თუ სადამე საზღურებითისა სქესისა ზმნათა, შესრულთა სიტუჳსა შინა მიიღონმცა ჯპოტუტიკაჲსა ნიშანი, ჯპოტუტიკაჲსავე სქესისა ჭქშშე არიან, ესე იგი არა სრულნი ღ შედრგინებისა საჭიროდ მთხოველნი, მაგალითებრ: უკეთუ გრწამს, ვითარმად იესო მოკუტდა და ადჳსდგა, ღ არს სიტუჳსა ესე არა სრულ ღ მთხოველ საჭი-

როდ შედრგინებისა ამის: ეგრეცა დმერთმან შესუტწნებუდნი იგი იესოს მიერ მოკუტანნეს მისთანა. (თესალონიკ 4, 14).

ზ. ზმნანი საწადისსა ღ ჯპოტუტიკაჲსა ჭქშშენი წარმოსდგებიან ბრძანებითისაებრ სქესისა, მეოლბადისა დროუბითისა ზმნათაგან.

§ 257.

მებრვე მესუთისთჳსცა ზმნათა სქესისა სიმკაცრენი დასხმად სათანადო არს აჳა.

ა. უკეთუ ზმნათაგან მოქმედებანი ღ გნებანი განიჩქვიან ცხადად არსებათა მიერ ურიცხვოდ ღ უპიროდ სქესი იგი წოდებულ განუსაზღურებეღლად, ანუ უჩინოდ, მაგალითებრ: უოთუად, სმად, ჳამად, წერტუად, ღ სხუანი.

ბ. განუსაზღურებელი არა იმდევრებს რიცხვთა ღ არცაღა პირთა (თავი 16, § 245. სიმკაცრე 3, რიცხვსათჳს პირთა ღ დროთა), არამედ, რეცა განუსაზღურებულ ყოფითა უჩინოებს პირთა მიმართ ღ რიცხვთა.

ბ. დროთა ურეტ იმდევრებს სქესი ესე, მაგრა აწმყოთა ღ მეოლბათა ოდენ, რომელთა მაგალითნი ითქუნეს ჩუტწნი მიერ (თავი 16, 26, რიცხვსათჳს პირთა ღ დროთა).

ესე ურეტ წარმოებს სასულ-ზმნისაგან ღ სხუათაგან ძირთა ზმნათასა, (თავი 14, § 234, ზმნისათჳს).

თავით თჳსით ვერ შეგჳქმს იდეასა განუსაზღურებელი ვითარებისა მიმართ თჳსისა, გარნა რომელსაცა შინა სიტუჳსა მდებარებს ბუნება მისი, განარჩევს მას, არსებითი არს, ანუ უმე შეტწობითი, შემოქმედებითი, ანუ გნებითი.

ხოლო, თუ სადაჲე მარტოებს, მასინ გენ-
ბითი ჟურ-არს განრჩეჲად უემოაჲს ამის
მიერ, რომელა ვ. რამეთუ ესე იოანე
ჭილასოჭოსისაგან ქმნული განონი არს,
მაგალითებრ: ქამჲად, წერჲად, შეწირჲად.

§ 258.

უღღუღებანი ზმნათანი საკუთრად
კმოკნთა ღ რომელთაჲე სხუათაგან შე-
დგებიან ღ რიცხუსა ჭჭესჲე რუსსა შე-
მოიუჲანებთან, რომელთათჲს სიმკაცრენი
დაიდებიან აჲა.

ა. არიან მაულღებულნი იგი რუჲანი
ნიშანნი: 1, ა, 2, მ, 3, ც, 4, ი, 5, მ, 6, უ, 7, ვ, 8, 2.

ბ. ესენი უგუჲ ითქმიან ამისთჲს
მაულღებულ, ვითარჲედ ჭკარცჲე რეცა მს-
ლითა ამითითა ზმნანი აულღენ მიდ-
მოქცეჲად ღ მითხრობად ცუტალებითა
უემოთათა დამცუტლნი ამათნი უცუტაღე-
ბელად.

გ. უცუტალებელად რა ჭტიან ნიშანნი
იგი (სიმკაც. 2,) ზმნათა მიმოხრათა
შინა პირთა მიმართ, ამისთჲს შეუღღუღე-
ბაჲე უწოდებოესთ პირველთა ჩუტნთა
ღრამმატიკოსთა.

დ. პირველისა უღღუღებისა ზმნაჲ
იქმნების აწმეოსა შინა უცუტალებელად,
მაგალითებრ: 1, კესაჲე, 2, შეკიუჲარმბ,
3, კჭჭესთ, 4, კესტრფი. 5, კამკოზ,
6, ჭსცაქჲ, 7, კესძრცჲ, 8, მჲსურჲს.

თ. თუ სადაჲე არ საჭირო იყო,
მდკრობით შედრკინებად უღღუღაჲ
ზმნისა მიმართ, ვინაჲთგან არა უოკელთა
ღროთა შინა ღ პირთა მაულღებულნი
იგი ასონი უცუტალებელად ჭტიან, არამედ
საკმარ-არს ამისთჲს მდკვარი ესე, ვი-
თარჲედ პირველად უღღუღენი ზმნათანი,
ვითა ნათესაენი ღ პირველნი განიკარ-

გან ღ მერმელა თუთუელისა უღღუღსა
ხატნი თუთუელნი, ხოლო თუ სადაჲე
აღტუტლომცა უღღუღაჲ მდკვართაგან ზმნი-
სათა, მრავალნი იგი ხატნი უოკელთა
უღღუღებთანნი არღარა წესიერ განკარ-
გულ იუჲნენ ღ აღრეულ-იქმნენ უოკელ-
ნი წესიერ განკარგუენი ზმნათანი ღ
ქნიად ზედ-მისაწკენელ მოწაფუთაგან .
მაჲასადაჲე საჭირო არს ზმნისა მიმართ
მდკვარ-უოფად უღღუღაჲ.

თ ა ვ ი ი ს.

თჲს გამოსღუტათა ღროთასა და
მოართთა და ნაკუტთთა ზმნების
პირთასა საზღუტრებითთა ღროთა
შინა, აწმეოსა და სრულსა.

§ 259.

თაჲსა ამას შინა უწუბული ზედა
წარწერილი, რაჲსაცაღა შეცუტლ-არს
აღღუღ-გულ-კმებად,მისთჲს საკმარად კესჲი
ღასსმით სიმკაცრეთა.

ა. წელიწადსა 1753, კმად განისაჲა
ჩუტნ მიერ პირთათჲს ღ ღროთა ზმნა-
თასა, ვითარჲედ ზმნანი სხუანი რომელ-
ნიმე, საზღუტრებითისა აწმეოაჲს ღროთ-
სა ზმნათაგან წარმოებენ ღ რომელნიმე
საზღუტრებითისაჲე ნამეოაჲს სრულისა
ღროთა ზმნათაგან.

ბ. წელიწადსა მას ზემოხსენებულსა
(სიმკაც. 1,) პოკნილ-იქმნეს ჩუტნგან
ხუთნი უღღუღენი ზმნათანი ღ ხუთნი
შესახედაენი მათნი, ღროთა შინა აწმეო-
თა ღ ნამეოთა არა სრულთა, ღ სრულ-
თა ღროთა შინა —ათნი შესახედაენი, მა-
გრა წელიწადსა 1767, განმეორებასა
ჩუტნგან ღრამმატიკის ქმნისასა, შთავ-
ჭსუტრითოთ რა, პირველისაგან უგამო-

ცდილესად კზტანით, ენისამებრ ჩჭწნისა, რუნანი უღლუნანი ზმნათანი ღ აწმეოთა დ ნამეოთა არა სრულთა დროთა შინა რუნანი შესახედანნი მათნი, ხოლო ნამეოთა სრულსა დროსა შინა — ათექქსმეტნი შესახედანნი პირველსა პირისა შინა.

არიან აწმეოთა დროსა შინა ზმნანი, სსზღჭრებოთსა შინა მიმოსრიდნი, მისვე ღ ერთისა უღლუნებისანი, ერთისა ხატისა შედგომილნი, აწმეოთა დროსა შინა, მაგრა, ნამეოთა სრულსა დროსა შინა არღარა მებრნი უღლუნებითისა შესახედანითა, მაგალითებრ: ადვიბრტამ ვჰსდგამ, არიან ერთისა უღლუნებისა ქჭწშენი ღ ერთ-ხატნი აწმეოთა დროსა შინანი, მაგრა ნამეოთა სრულსა დროსა შინა განსხუბეულნი ურთიერთარს, მაგალითებრ: ადვიბრტ, ვადეგ, ღ სსჰანი. ეგ-სასედ ზმნანიცა ესე, მაგალითებრ: აწმეოთა: შევჰკრავ, ვესავ, მაგრა არა ერთ-ხატოკნებენ ნამეოთა სრულსა დროსა შინა, მაგალითებრ: შევჰკარ, ვიე-სვე, ღ სსჰანი.

დ. შეუდგების რამეთუ, უღლუნებისა მორჭნი, აწმეოთა შინა დროსა ე. ღ სრულსა შინა დროსა, ეკოდუნივე, 2, აწმეოთა შინა ღ სრულსა ე. 3, მებრთავე დროთა შინა ე. 4, აწმეოთაცა შინა ღ სრულსა ბ. 5, აწმეოთაცა შინა ღ სრულსა ბ. 6, აწმეოთაცა შინა ღ სრულსა ე. 7, აწმეოთაცა შინა ღ სრულსა ე. 8, აწმეოთაცა შინა ღ სრულსა ბ.

ე. ზმნათა შორის იცნობებიან ოთხნი რამეინი: 1, ძირი ზმნისა რამცაღა იეოს, (თავ. 14, § 234), 2, ასონი მაუღლებლნი, ე, ე, ე, ი, ი, ე, 3, 2. 3, წიგნნი მაპიროკნენი, 4, ნიშანნი მამრავლენი, მაგალითებრ, ძირი ზმნისა კრტა. მაუღლებელი ამისი ე.

ღ მაპიროკნე პირველისა პირისა, ე. ღ მამრავლე ი. მაგალითებრ: შევეჰკრავთ. ეგ-სასედ ძირი ზმნისა შეუტარება. მაუღლებელი ამისი ე. ღ მაპიროკნე პირველისა პირისა ე. ღ მამრავლე ი. მაგალითებრ: შევიუტარებთ. ეგ-სასედ ძირი ზმნისა გტტმ, მაუღლებელი ამისი ე. ღ მაპიროკნე პირველისა პირისა ე. ღ მამრავლე ი. მაგალითებრ: ვჰტტმთ. ეგ-სასედ ძირი ზმნისა განკდა. მაუღლებელი ამისი ი. ღ მაპიროკნე პირისა ე. ღ მამრავლეთ ი. მაგალითებრ: განვჰხდით. მებრვე ძირი ზმნისა მეკობა. მაუღლებელი ამისი ი. ღ მაპიროკნე პირველისა პირისა ე. ღ მამრავლეთ ი. მაგალითებრ: ვამეკობთ. ეს-გუბრვე ძირი ზმნისა სურტა. მაუღლებელი ამისი ე. ღ მაპიროკნე პირველისა პირისა ე. ღ მამრავლე ი. მაგალითებრ: ვჰსურთ, ესე იგი ვჰსურთობთ. მებრვე ძირი ზმნისა ძრკტა. მაუღლებელი ამისი ე. ღ მაპიროკნე პირველისა პირისა ე. ღ მამრავლე ი. მაგალითებრ: ვჰსძრკვთ. ეგ-სასედ ძირი ზმნისა წადტა. მაუღლებელი ამისი 2. ღ მაპიროკნე პირველისა პირისა ე. ღ მამრავლე პირველისა პირისა გტჯ, ხოლო მხოლოდითისა, მაგალითებრ: მწადეს, მრავლობითი, მაგალითებრ: გტწადეს.

3. აწმეოთა დროსა შინა სსზღჭრებითისა სქესისა შინანი ზმნანი პიროკნდებიან მხოლოდითად პირველისამებრ პირისა უკომისა ამის მიერ, რომელსა ე. მაგალითებრ: ვამეკობ. ხოლო შემდეგომი ასოთ, ანუ უკომთა პიროკნენს პირისა მეორესა, მაგალითებრ: ამქმობ ღ ბოდოდ დაკტტება უკომთა ამით ს. — ანუ 5. პიროკნებს პირისა შესამესა, მა-

გაღიხებრ: ამკობს, ანუ ამკობნ, ღ სსანი.
ესენი არა ერთისა უღღულებისა
სატთა ქუჭუქუ არიან ესრეთ მიმო-
ხრილ, არამედ უოკელთა.

ზ. მამრავლენი აწმეოს დროსა შინა,
საზღურებიოთისა სქესისანი, არიან პირ-
ველისამებრ ღ მეორისა პირისა უგომნი
თ, მაგალითებრ: ვჰსწერთ, ჰსწერთ,
ხოლო მესამისამებრ პირისა ენ. მარ-
ცუაღი, მაგალითებრ: ჰსწერენ ღ გუა-
ლაღ ჟსზ მარცუაღიცა, მაგალითებრ:
ბრწყინჯსზ, ღ გუაღად ან, ჰნ, ჰმ
მარცუაღნი, მაგალითებრ: განჰყუიდიან,
ჰსძრცუან, უუტარსეუ,

ც. საზღურებიოთისამებრ სქესისა აწ-
მეოსა დროსა შინანი ზმნანი, რომელნი-
მე პიროვნებოიან პირველისამებრ პირი-
სა, მხოლობითად, უგომათა ამით მ,
მაგალ. მჰრწამს, მწადს, მიუტარს, ღ სსუანი.

ხოლო, რომელსაცა ზმნასა აწ-
მეოსა დროსა შინა, საზღურებიოთისა
სქესისამებრსა, აპიროვნებს პირსა პირ-
ველსა მხოლობითად მ მეორესა პირ-
სა ზ, მაგალითებრ: ჰრწამს, ზწადს,
მიუტარს, ღ სსუანი. ღ მესამესა ეს-
გუარსა ზმნასა მიესდების უგომა ესე ზ,
მაგალითებრ: ჰსწადს, ჰრწამს, მა-
გალითებრ: უუტარს, უგარის, ღ სსუანი.

თ. მაშასადამე მ პიროვნებუელი ზმნაღ
მიმოიკრების რა მესამისა პირისა მიმართ,
ოდესმე პიროვნებუისა შემდგომითა ასო-
ათა პირველისა ღ მეორისა პირისა
მაპიროვნისათა ღ ოდესმე ასოთსა ამის
მიერ უ.

ი. თქმულთა ზმნათა (სიმეცრესა ში-
ნ: 8,) აქუნს მაპირავლედ ღ მაპიროვნედ
პირსა პირველსა ზუ, ზჰ, მაგალითებრ:
ზუწამს, ზუწადს, ზჰუტარს, ღ სსუ-
ანი. ხოლო მეორესა პირსა მაპირავლედ

აქუნს თ ღ მაპიროვნედ ზ, მაგალი-
თებრ: ზჰრწამსთ, ზწადსთ, მიუტარსთ,
ღ სსუანი, ღ მესამესა იგივე მაპიროვნ-
ენი თჰსანი, ღ მაპირავლედ თ, მაგალი-
თებრ: ჰრწამსთ, ჰწადსთ, უუტარსთ, ღ
სსუანი.

იბ. არს ზმნაღ რომელიმე აწმეოღ, სა-
ზღურებიოთისავე სქესისა, უმეუჭრობითი,
რომელსა აპიროვნებს ხ, პირველისა პი-
რისა ნიშნასა ზუღა დადებუელი, მაგა-
ლითებრ: ხუაღლ, ღ მრავლობითადცა
ეს-გუარვე აპიროვნებს, მაგალითებრ:
ხუაღლთ, რომლისა მესამე პირი იხილ-
ვების მრავლობითად სსუთა ნიშნითა,
მაგალითებრ: ვღღელან, ღ სსუანი.

იბ. უოკელი ზმნაღ აწმეოსა დრო-
სა შინაღ პირისამებრ მესამისა შესა-
ძლებელ-არს ნიშნითა ამით ნ განპი-
როვნებაღ, მაგალითებრ: ჰრწამნ, უჰ-
კრავნ, ჰსცამნ, ღ სსუანი.

რომელსაცა აწმეოსა შინა დროსა,
პირსა მესამესა, აპიროვნებს ნ, მაგალი-
თებრ: ჰრწამნ, მაპირავლედვე ექმნების
გუაღად ნ, მაგალითებრ: ჰრწამნნ.

იქმნების რათა, ერთისა მოქმედისაგან,
მრავალთა მიმართ მოქმედებულნი, საზ-
ღურებიოთისამებრ სქესისა, აწმეოთა დრო-
თა შინა, ითქუნეს, ვითამე მრავლობითად
სამთავე პირთა მიმართ.

§ 260.

შემდგომად ზემოგარდაცემულთა მათ
კანონთა, სათანადო არს ჩუქსნღა ჩუქსნე-
ბად ათექქსმეტნი ნამეოსა სრულისა
დროთსა შესახუანი ღ პირველ მათსა
ძირნი მათნი, ე. ი საზღურებიოთისა
სქესისა, აწმეოთსა დროთსა შინანი ზმნა-
ნი, ვითარცა ძირნი სრულისა ზმნისა
დროთანი, რომელნიცა აქა იჩუქსნებოან.

საზღვრებიოისა სქესისა აწმუოა, პირველისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

1, შეკვრაჲ,	აჲ.	ამს.	ამთ.	ამთ.	ტჭნ.
2, განკვზან,	ან.	ანს.	ანთ.	ანთ.	ნენ.
3, აღვიხჭამ.	ამ.	ამს.	ამთ.	ამთ.	მენ.
4, ვჭზდგამ.	ამ.	ამს.	ამთ.	ამთ.	მენ.
5, ვესაჲ.	ამ.	ამს.	ამთ.	ამთ.	ტჭნ.

საზღვრებიოისა სქესისა აწმუოა, მეორისამებრ უღლვლაბისა, მაგალითებრ:

1, შეკიუჲარკებ.	კბ.	კბს.	კბთ.	კბთ.	კბმნ.
-----------------	-----	------	------	------	-------

საზღვრებიოისა სქესისა აწმუოა, მესამისამებრ უღლვლაბისა, მაგალითებრ:

1, ვჭკუჭტ.	ტთ.	ტთს.	ტთთ	ტთთ.	ტთმნ.
------------	-----	------	-----	------	-------

საზღვრებიოისა სქესისა აწმუოა, მეოთხისამებრ უღლვლაბისა, მაგალითებრ:

1, განკვზდი.	დი.	დის.	დით.	ი.	იან.
2, დუ—კ—არდები.	ბი.	ბის.	ბით.	ი.	იან.
3, მ—გუ—ჭსურის.	ის.	ის.	ის.	ს.	ისთ.

საზღვრებიოისა სქესისა აწმუოა, მეხუთისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

1, ვჭსწონ.	ონ.	ონს.	ონთ.	ონთ.	ონმნ.
2, ვჭუოთ.	ოჲ.	ოჲს.	ოჲთ.	ოჲთ.	ოჲმნ.

საზღვრებიოისა სქესისა აწმუოა, მეექვსისამებრ უღლვლაბისა, მაგალითებრ:

1, ვჭსურ.	ურ.	ურს.	ურთ.	ურთ.	ურსთ.
-----------	-----	------	------	------	-------

საზღვრებიოისა სქესისა აწმუოა, მეშვიდისამებრ უღლვლაბისა, მაგალითებრ:

1, ვჭსძრც.	ცჲ.	ცჲს.	ცჲთ.	ცჲთ.	ცჲმნ.
------------	-----	------	------	------	-------

საზღვრებიოისა სქესისა აწმუოა, მერვისამებრ უღლვლაბისა, მაგალითებრ:

1, ვნერგ.	რგ.	რგს.	რგთ.	რგთ.	რგენ.
2, მ—გ—ჭსწურს.	რს.	რს.	რს.	რს.	რსთ.

§ 261.

ვინამთგან ნიშანნი უღლვლებათანი ღ მხოლობითად ღ მრავლობითად მაპიროკენნი გარდამოკეციოთ, (§ 259. სიმკარ. 5, 6, 7,) აწ სადამე არა უმესაბაბო არს თქმად ძირთაგან თჲსთა წარმოებასა შინა ზმნათა თქმულთათჲს აწმუოსა დროსა შინა ცუჭალებანი ღ ჭსპობანი ასოათანი.

ხოლო ვანჭნნეთ ესენი ქუჭმო დასხმულსა შინა სიმკაცრეთა.

ა. ძირი არს ზმნისა სასკელ-ზმნა ესე, რომელა შეკრტა. თუ სადამე იბრუნჲს სასკელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მესუთისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1,თავი 2, § 1, ბრუნვათათჲს სასკელთასა), მით რომელ, ესე ჩუჭულეა არს გაბრუტუჭბულისა შა, მარცხლისა, განმეიდურეთა სასკელთა ღ სასკელ-ზმნათა. ხოლო წარ-

მოდგების რა ზმნად პირველის პირისად, მიეცემიან მამრავლენი ღ მპიროვნენი თჳსნი ნიშნნი, ვითარცა ითჳჳ მკალითსა შინა პირველისა უღლჳლებისასა, (§ 260) ღ თჳსი იგი საკუთარი კიდურნი ასოჲ ო შკეალს შორის ღ კეიდურების ო, მაგალითებრ: შევჳკრავ. მეორე პირიცა ესთჳვე იხრების, დაღათუ ესპობის პირველისა პირისა მპიროვნეჲ ო, მაგალითებრ: შევჳკრავ. ხოლო პირი მესამე, დაღათუ ხოლოდ შემდგომად ო მიიღებს ნიშნსა მპიროვნესა ს, გარნა უოკლითურთ მებრ მეორისა პირისა იხრების, მაგალითებრ: შეკრავს, ღ მრავლობითად ესე პირველისამებრ ღ მეორისა პირისა იხრების, მჳსკავსად მხოლობითისა, დაღათუ ხოლოდ მრავლობითთა მიიღებს ნიშნთა ორთჳვე პირთა, მაგალითებრ: შევკრავთ, შევკრავთ, ღ პირისამებრ მესამისა მოხრილსა ესპობის ო ღ მიეცემის მრავლებელი იგი თჳსი ნიშანი ჳტრ მარცჳალი, მაგალითებრ: შეჳკრჳტრ.

ბ. ძირი არს ჳმნისა სახელ-ჳმნა ესე, რომელა განბანა. თუ საღამე იბრუნჳს, სახელებრ დაბრუნდების ნათესაობითად მეორისა მებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1. § 1,). ხოლო წარმოდგების რა ჳმნად პირველისა პირისად, მიეცემიან მამრავლენი ღ მპიროვნენი თჳსნი ნიშნნი, გჳჳლად ითჳჳ მკალითსა შინა პირველისა უღლჳლებისასა (§ 160) ღ თჳსი იგი საკუთარი ასოჲ ო შკეალს შორის ღ კეიდურების ო, მაგალითებრ: განჳბან. მეორე პირიცა ესთჳვე იხრების, დაღათუ ესპობის პირველისა პირისა მპიროვნეჲ ო, მაგალითებრ: განჳბან. ხოლო პირი მესამე, დაღათუ შემდგომად ო მიიღებს ნიშნსა

მპიროვნესა ს, გარნა უოკლითურთ მებრ მეორისა პირისა იხრების, მაგალითებრ: განჳბანს, ღ მრავლობითად, ესე, მებრ პირველისა ღ მეორისა პირისა იხრების, მჳსკავსად მხოლობითისა, დაღათუ ხოლოდ მრავლობითთა მიიღებს ნიშნთა ორთჳვე პირთა, მაგალითებრ: განჳბანთ, განჳბანთ. გარნა მოხრილი მესამისამებრ პირისა მრავლობითად მიიღებს ნიშნსა ო მარცჳალსა ღ მოისპობს მეორისა პირისა მამრავლესა ო, მაგალითებრ: განჳბანენ.

ბ. ძირი არს ჳმნისა სახელ-ჳმნა ესე, რომელა ადრჳმა. თუ საღამე იბრუნჳს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესაობითად მეორისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო წარმოდგების რა ჳმნად პირველისა პირისად, მიეცემიან მამრავლენი ღ მპიროვნენი თჳსნი ნიშნნი ღ თჳსი იგი საკუთარი კიდური ასოჲ ო შკეალს საშუალ ღ კეიდურების ო, მაგალითებრ: ადვიხჳამ. პირიცა მეორე ესთჳვე იხრების, დაღათუ ესპობის პირველისა პირისა მპიროვნეჲ ო, მაგალითებრ: ადვიხჳამ. ხოლო პირი მესამე, დაღათუ შემდგომად მიიღებს ნიშნსა მპიროვნესა ს, გარნა უოკლითურთ მებრ მეორისა პირისა იხრების, მაგალითებრ: ადვიხჳამს ღ მრავლობითად ესე, მებრ პირველისა ღ მეორისა პირისა იხრების მჳსკავსად მხოლობითისა, დაღათუ ხოლოდ მრავლობითთა მიიღებს ნიშნთა ორთჳვე პირთა, მაგალითებრ: ადვიხჳამთ, ადვიხჳამთ. გარნა მოხრილი მესამისამებრ პირისა მრავლობითად, მიიღებს ნიშნსა ო მარცჳალსა ღ მოისპობს მრავლებელსა მას ასოსა ო, მაგალითებრ: ადვიხჳამენ.

დ. ძირი არს ჳმნისა სახელ-ჳმნა

ესე, რომელა დგმა. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა. (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო წარმოდგების რა ზმნად პირველისად პირისა, მიეცემიან მამრავლენი და მამროვნენი თვისნი ნიშნნი და თვისი იგი საუთარნი კიდური ასოჲ ა შევალს შორის და კიდურების მ, მაგალითებრ: ვჰსდგამ. პირიდა მეორე ესთავე იხრების, დაღათუ ესპობის პირველისა პირისა მამროვნეჲ მ, მაგალითებრ: ჰსდგამ. ხოლო პირი მესამე დაღათუ შედგომად მ მიიღებს ნიშნისა მამროვნესა ს, გარნა ყოვლითურთ მეორისა მებრ პირისა იხრების, მაგალითებრ: ჰსდგამს და მრავლობითად მებრ პირველისა და მეორისა პირისა იხრების მჰსგავსად მსოფლობითისა, დაღათუ ბოლოდ მრავლობითა მიიღებს ნიშნთა ორთავე პირთამებრ, მაგალითებრ: ვჰსდგამთ, ჰსდგამთ. გარნა მოხრილი მესამისა მებრ პირისა მრავლობითად მიიღებს ნიშნისა მნ მარცხელსა და მოისპობს მაულებულსა მას ასოსა ა, მაგალითებრ: ჰსდგამენ.

მ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელა სხუტა. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეხუთისამებრ ნიშნისა: (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო წარმოდგების რა ზმნად პირველისა პირისად, მიეცემიან მამრავლენი და მამროვნენი თვისნი ყოვლითურთ მებრ შევჰკრავ, ზმნისა სამთავე პირთამებრ (სიმკაც. 1,).

მ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელა შეუტარება. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა, (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირ-

ველისა პირისა მებრ წარმოდგების და მიიღებს მამროვნეთა თვისთა მ, ი, პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ და მეორესა მეორისა მიმართ, ჰსპობითა პირველისა პირისა მამროვნისა ნიშნისათა, მაგალითებრ: შევიუტარებ, შეიუტარებ. ეგ-სასეჲ მესამისა პირისად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამას ს, მაგალითებრ: შევიუტარებს. ხოლო მამრავლედ აქუს პირველსა პირსა და მეორესა ი, მაგალითებრ: შევიუტარებთ, შეიუტარებთ, და მესამე მნ მარცხელი, მაგალითებრ: შევიუტარებენ.

ზ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელა კუტტთა. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისა მებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს მამროვნეთა თვისთა ჰ, ჰ, პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ და მეორესა მეორისა მიმართ ჰსპობითა პირველისა პირისა მამროვნისათა, მაგალითებრ: ვჰკუტტთ. ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამას ს, მაგალითებრ: ჰკუტტთ. ხოლო მამრავლედ აქუსეჲ პირსა პირველსა და მეორესა ი, მაგალითებრ: ვჰკუტტთთ, ჰკუტტთთ, და მესამესა მნ მარცხელი, მაგალითებრ: ჰკუტტთენ.

ც. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელა განჰხდა. თუ სადაჲ იბრუნეს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს მამროვნესა თვისთა მ, ჰ, პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა

მიმართ, მაგალითებ: განვკვირდით და მეორესა—მეორისა მიმართ ქსპობითა პირველისა პირისა მპირროვნისათა, მაგალითებ: განვკვირდით. ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამას ს, მაგალითებ: განვკვირდით. ხოლო მამრავლად აქწესე პირსა პირველსა და მეორესა მ, მაგალითებ: განვკვირდით, განვკვირდით, და მეორესა მ მარცხული, მაგალითებ: განვკვირდით.

მ. ძირისა არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელსა დავრდობა. თუ სადამე იბრუნეს სახელებს, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისად წარმოდგების და მიიღებს მპირროვნეთა თვითა მ. პირველისა მიმართ პირისა და მეორისა, მაგალითებ: დავვარდები, დავარდები. ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს შემდგომად მუდღველებისა უკმოსა ამას ასოსა ს, მაგალითებ: დავარდების. ხოლო მამრავლად აქწესე პირსა პირველსა და მეორესა მ, მაგალითებ: დავვარდებით, დავარდებით. ხოლო მესამესა მ მარცხული, მაგალითებ: დავარდებიან.

ნ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელსა სურთა. თუ სადამე იბრუნეს სახელებს, დაბრუნდების ნათესავობითად მესუთისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1). ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს მპირროვნეთა თვითა მ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითებ: მსურის და მეორესა მეორისა მიმართ ქსპობითა პირველისა პირისა მპირროვნისათა და მიიღებს სსჟასა ნიშნისა არა შემდგომად მდევარესა პირველისა პირობითისა ნიშნისა-

სა, ესე იგი მ, მაგალითებ: გსურის, ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს შემდგომად ნიშნისა პირველისა, ანუ მეორისა პირისა მპირროვნისასა, რომელსა ჰ, მაგალითებ: ჰსურის და მამრავლად უკმოს აქწეს პირველსა პირსა მ, მაგალითებ: გსურის, ხოლო მეორესა და მესამესა მ, მაგალითებ: გსურისთ, ჰსურისთ.

ნბ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელსა წონა. თუ სადამე იბრუნეს სახელებს, დაბრუნდების ნათესავობითად მეორისამებრ ნიშნისა (ნაწილი 1, თავი 1, § 1). ხოლო ზმნად პირველისა მებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს მპირროვნეთა თვითა მ. პირველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მაგალითებ: ვჰსწონ და მეორესა—მეორისა მიმართ ქსპობითა პირველისა პირისა მპირროვნისათა, მაგალითებ: ვჰსწონ. ხოლო მესამისად პირისა მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამას ს. მაგალითებ: ვჰსწონ. ხოლო მამრავლად აქწესე პირსა პირველსა და მეორესა მ. მაგალითებ: ვჰსწონთ, ვჰსწონთ, და მესამესა მ მარცხული, მაგალითებ: ვჰსწონენ.

ნბ. ძირი არს ზმნისა სახელ-ზმნა ესე, რომელსა უოთა. თუ სადამე იბრუნეს ნათესავობითად სახელებს, დაბრუნდების მეორისამებრ ნიშნისა. (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1). ხოლო ზმნად პირველისა მებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს მპირროვნეთა თვითა მ. პირველსა ნიშნისა პირველისა მიმართ პირისა, მაგალითებ: ვჰუოთ და მეორესა მეორისა მიმართ ქსპობითა პირველისა პირისა მპირროვნისათა, მაგალითებ: ვჰუოთ. ხოლო მესამისა პირისად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ს,

მაგალითები: ჰულოტს. ხოლო მამრ-
ჯელ აქესეუ შირსა პირველსა და მეორე-
სა ო, მაგალითები: ვჰულოტთ, ჰულოტთ
და შესამესა მნ მარტუალი, მაგალი-
თები: ჰულოტენ.

იზ. ძირი არს ზმნისა სასელ-ზმნა
ესე, რომელსა სურთა. თუსადამე იბრუნ-
ვს სახელებრ, დაბრუნდების ნათესაუო-
ბითად მესუთისამებრ ნიშნისა (ნაწილ.
1, თავი 1, § 1,) ხოლო ზმნად პირ-
ველისამებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს
მაპირიკუნეთა თჯსთა ვ. ჰ. პირ-
ველსა ნიშნისა პირველისა პირისა მი-
მართ, მაგალითები: ვჰსურ და მეორე-
სა მეორისა მიმართ ჰსპობითა პირვე-
ლისა პირისა მაპირიკუნისათა, მაგალი-
თები: ჰსურ. ხოლო შესამისა პირი-
სად მიიღებს ბოლოდ ნიშნისა ამას ს,
მაგალითები: ჰსურს. ხოლო მამრავ-
ჯელ აქესეუ პირველსა შირსა და მეორე-
სა ო. ვჰსურსთ, ჰსურთ, და შესამე-
სა უზნ მარტუალინი, მაგალითები:
ჰსურთუზნ. დაღათუ ზმნა ესე ვჰსურ,
არს მესტავისა ზმნისა პირ-ნაკლისა, მა-
გრა, თუ სადამე განჰსჯი შედგმულეებსა
ამისსა, ჰსტურეო მართლიად, ვითარმედ
არს ზმნად შემოქმედებითი განიხიერი
მებრი შედგმულეებითა ზმნათა მათ, და-
ღათუ უმეჰსტობითათა ზმნათა, რომელ
არიან: ვჰსურ, ვჰსურ.

ილ. ძირი არს ზმნისა ესე, რომელსა
ძრუტა. თუ სადამე იბრუნვს სახელებრ,
დაბრუნდების ნათესაუობითად მესუთისა
მებრ ნიშნისა, (ნაწილ. 1, თავი 1, § 1,).
ხოლო ზმნად პირველისამებრ პირისა
წარმოდგების და მიიღებს მაპირიკუნეთა
თჯსთა მ. ჰ. პირველსა ნიშნისა პირვე-
ლისა პირისა მიმართ, მაგალითები:
ვჰძრუც, და მეორესა — მეორისა მიმართ

ჰსპობითა პირველისა პირისა მაპირი-
კუნისათა, მაგალითები: ჰსძრუც. ხოლო
შესამისა პირისად მიიღებს ბოლოდ ნი-
შნისა ს, მაგალითები: ჰსძრუცს, ხო-
ლო მამრავჯელ აქესეუ შირსა პირველსა
და მეორესა ო, მაგალითები: ვჰსძრუცთ,
ჰსძრუცთ, და შესამესა ან მარტუალი,
მაგალითები: ჰსძრუცან.

იშ. ძირი არს ზმნისა სასელ-ზმნა
ესე ნერგუტა. თუ სადამე იბრუნვს სა-
ხელებრ, დაბრუნდების ნათესაუობითად
მესუთისამებრ ნიშნისა (ნაწილ. 1, თავი
1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველი-
სამებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს
მაპირიკუნეთა თჯსთა მ. ჰ. პირველსა
ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ, მა-
გალითები ვჰნერგ და მეორესა — მეორი-
სა მიმართ ჰსპობითა პირველისა პირი-
სა მაპირიკუნისათა, მაგალითები: ჰნერგ.
ხოლო შესამისა პირისად მიიღებს ბო-
ლოდ ნიშნისა ამას ს, მაგალითები:
ჰნერგს, ხოლო მამრავჯელ აქესეუ პირ-
სა პირველსა და მეორესა ო, მაგალი-
თები: ვჰნერგთ, ჰნერგთ და შესამესა
მნ მარტუალი, მაგალითები: ჰნერგენ.

იზ. ძირი არს ზმნისა ესე, რომელსა
წურეტა. თუ სადამე იბრუნვს სახე-
ლებრ, დაბრუნდების ნათესაუობითად მე-
სუთისამებრ ნიშნისა, (ნაწილ. 1, თავი
1, § 1,). ხოლო ზმნად პირველისა-
მებრ პირისა წარმოდგების და მიიღებს
მაპირიკუნეთა თჯსთა მ. ჰ. პირველსა
ნიშნისა პირველისა პირისა მიმართ,
მაგალითები, მწურეს და მეორესა — მეო-
რისა მიმართ ჰსპობითა პირველისა პი-
რისა, მაგალითები: გვწურეს. ხოლო
შესამისა პირისად მიიღებს მაპირიკუნედ
ჰ, მაგალითები: ჰსწურეს, ხოლო მა-
მრავჯელ აქესეუ შირსა პირველსა ბუ,

მაგალითებზე: გუწუერს ღ მეორესა ღ მესამეს ო, მაგალითებზე: გწუერსთ, ჰსწუერსთ.

ოზ. ვინაჲთგან სადაცა შემოჰქედუბითთა ზმნათა განონნი ღ სიმეცრენი დაისმეიან, სათანადო არს ენებიონიცა არა დატყუებად.

ზმნაჲ ენებითი საზღურებითისამებრ სქესისა აწყოასა ღ ნამყოას დროას შინაჲ ღ მეოზადსა, წარმოდგების მათუე ძირთაგან, რომელთაგანცა წარმოდგებიან შემოჰქედებითნი ზმნანი, ხოლო ენუბითუებიან ნიშნისა ამის მიერ ო, რომელიცა მსოლლობითად ორთა პიროკენუბათა მიმართ იკიდურების ღ მესამისა

მებრ მაპიროკენუსა მსოლლობითად მესამისა პირისა, რომელა ს. ნიშანი ესე ენებითისა იკიდურებს ღ პირსა პირკუელსა მაპიროკენულ შემდგომად ნიშნისა ამისა. აქჲს ო. ეგ-სასუედ, პირსაგა მეორესა მაპიროკენულ აქჲს ო. ღ მესამესა მაპიროკენულ დასაბამ ასოთა ლექსსა შინა აქჲს ო ღ კიდურად ს, ვითა ითქჲა ღ იქმნებისცა, რამეთუ ენებათმან ზმნამან მიიღოს მზ მარცტაღიცა ღ ცზ, რომელიცა მაგალითთა შინა ჰქტმო ინჲსნების ღ ენულად მაპიროკენულ პირისა მესამისა არს ნ, ხოლო მამრავლედ პირკუელსა ღ მეორესა პირსა აქჲსეე ო ღ მესამესა ან მარცტაღი.

მაგალითი ენებითი.

საზღურებითისა სქესისა აწყოა, პირკუელისამებრ უღლულებისა, მაგალითებზე:

1, შეიკრვი,	შეიკრვი,	შეიკრვის, ანუ შეიკრვინ.
შეიკრვით,	შეიკრვით,	შეიკრვიან, ანუ შეიკრვინნ.
2, განვიბანები,	განიბანები,	განიბანების.
განიბანებით,	განიბანებით,	განიბანებიან.
3, აღვიხმი,	აღიხტმით,	აღიხტმის.
აღვიხმით,	აღიხტმით,	აღიხტმიან.
4, ვიდგი,	იდგი,	იდგის.
ვიდგით,	იდგით,	იდგიან.
5, ვიესტები,	იესტები,	იესტების.
ვიესტებით,	იესტებით,	იესტებიან.

საზღურებითისა სქესისა აწყოა, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებზე:

6, შეიყუარები,	შეიყუარები,	შეიყუარების.
შეიყუარებით,	შეიყუარებით,	შეიყუარებიან.

საზღურებითისა სქესისა აწყოა, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებზე:

7, ვიესტები,	იესტები,	იესტების.
ვიესტებით,	იესტებით,	იესტებიან.

საზღურებითისა სქესისა აწყოა, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებზე:

8, განვიკლები,	განიკლები,	განიკლების.
განიკლებით,	განიკლებით,	განიკლებიან.

9, ვისურჭები, ვისურჭებით,	ისურჭები, ისურჭებით,	ისურჭების. ისურჭებიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მენუთისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

10, ვიწონები, ვიწონებით,	იწონები, იწონებით,	იწონების. იწონებიან.

11, ვიუოთები, ვიუოთებით,	იუოთები, იუოთებით,	იუოთების. იუოთებიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მეექვსისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

12, ვისურჭები, ვისურჭებით,	ისურჭები, ისურჭებით,	ისურჭების. ისურჭებიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მეშვიდისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

13, ვიძრცუბები, ვიძრცუბებით,	იძრცუბები, იძრცუბებით,	იძრცუბების. იძრცუბებიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა აწმყოა, მერჯსამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

14, ვინერგები, ვინერგებით,	ინერგები, ინერგებით,	ინერგების. ინერგებიან.

15, ვიწყურები, ვიწყურებით,	იწყურები, იწყურებით,	იწყურების. იწყურებიან.

მ. უოკელსა ზმნასა გნებითსა, აწმყოას დროსა შინა, მესამისა მებრ ზი-
რისა, მაჰაროკნედ ნიშანი ესე ნ, დაკეუშტების დ ეს გჳარასა ზმნასა, გნებითსა,
მესამისა მებრ ზირისა აქენ მამრავლედ კჳალად ნ, მაგალითებრ: შეიკრვინ,
შეიკრვინნ, შეიყურებინ, შეიყურებინნ, დ სხჳანი.

პ. კჳალად სხჳაფცა ნიშანი, გარდა ნიშნისა ამის, რომელსა ი შესამღებელ-
არს ნიშნად გნებითისა ზმნისა უოფად, რომელ-არს მ, რამეთუ შესამღებელ-არს
თჳმად ზმნაჲ გნებითად შესახედავითაფცა ამით, მაგალითებრ: განვიბანვი, ვი-
დგმი, დ სხჳანი.

§ 262.

ვინათგან აწმყოას დროთა შინათა ზმნათათჳს, მაგალითთა მიერ დ კა-
ნონთა გჳჳმენით უწყებაჲ, აწსათანადო არს ნამყოდ დროებითისა, არა სრუ-
ლისა თჳსცა უწყებად, რომელიცა დაკსდჳათ სიმკაცრეთა შინა.

ბ. საზღვრებიოთისა სქესისა ნამყოას უსრულისა, ესე იგი, არა სრულისა დრო-
სა შინანი ზმნანი წარმოკენ საზღვრებიოთისაჲ სქესისა, აწმყოას დროსა შინა-
თა ზმნათაგან.

ბ. ხლო წარმოდგებიან რა არა სრულისა ნამყოასა დროსა შინა ზმნა-

ნი მახორკუნედ სამთავე შირთა შიმართ, იგივე არნნ, რამცაღა არნნ აწმუოთა დროთა შანათა, ეგ-სახედ მამრავლედცა. ხოლო ნიშნად თჯისა არა სრულეობსა, მიიღებენ მარცხელსა, რომელისა მიღებასა შინა უკომნი რომელნიმე ესპობიან ჭ ეტრეაღვიან, რომელიცა თჯისა ადგილსა გეტრეულების თქმად ჭ აქა რომელინი მაგალითნი დაისხნეს აწმუოსა შინათა საზღურებითისა სქესისაებრთა ზმნათათჯს, ეგოდენთავე რიცხვთა დაკვსხნეთ მაგალითნი, ნამუოღსა არა სრულისა დროთა შინათა თჯსცა.

საზღურებითისა სქესისა ნამუო არა სრული, პირველისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, შეეჭრადი, დი, დის, დით, დით, დიან.
- 2, განეჭანდი, დი, დის, დით, დით, დიან.
- 3, აღვისტმიდი, დი, დის, დით, დით, დიან.
- 4, ვქსდგიდი, დი, დის, დით, დით, დიან.
- 5, ვესედი, დი, დის, დით, დით, დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამუო არა სრული, მეორისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, შეიეჭარბედი, დი, დის, დით, დით, დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამუო არა სრული, მესამისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვჭეტდი, დი, დის, დით, დით, დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამუო არა სრული, მეოთხისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, განეჭსდიდი, დი, დის, დით, დით, დიან.
- 2, დაეკარდებოდი, დი, დის, დით, დით, დიან.
- 3, ვისურტბდი, დი, დის, დით, დით, დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამუო არა სრული, მუხუთისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვქსწონდი, დი, დის, დით, დით, დიან.
- 2, ვჭეოფდი, დი, დის, დით, დით, დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამუო არა სრული, მეექუსისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვქსმრცადი, დი, დის, დით, დით, დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამუო არა სრული, მეშვიდისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვქსურკიდი, დი, დის, დით, დით, დიან.

საზღურებითისა სქესისა ნამუო არა სრული, მერჯსამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვქნერკდი, დი, დის, დით, დით, დიან.
- 2, მ—ჭ—გეტქსწეუდის, დის, დის, დის, დით, დით.

ზ. ხოლო ზმნანი ესე, ნამყოს არა სრულსა დროსა შინანი, ისპობენ მათ ღლებელთა ასოთა პირველისა უღლჯღებისანი მიმოხრათა შინანი ღ იგიდურებენ უწინარეს ნიშნისა არა სრულეობითისა ასოჲსა ამის ი სამთავე პირთა შინა მხოლოობითისამებრცა ღ მრავლობითისა, მაგალითებრ: შევჭკრჯდი, შეჭკრჯდი, შეჭკრჯდის, შეჭკრჯდით, შეჭკრჯდინან.

დ. ზმნაჲ, ამისვე უღლჯღებისა ქეჭშეჲ, მაგალითისა მეორისამებრ, იხრების რა არა სრულსა დროსა შინა, არა ქსპობს მათ ღლებელსა ასოჲსა თჳსისა, არცა ერთისა პირისა მიმართ, არცაღა მხოლოობითად ღ არცაღა მრავლობითად.

მ. ზმნაჲ ამისვე უღლჯღებისა ქეჭშეჲ, მაგალითისაებრ შესამისა, მიიღებს ქსპობასა, მათ ღლებელისა ასოჲსა, სამთავე პირთა მიმართ. ეგ-სახედ ზმნანი მეოთხისა, მეხუთისა მაგალითისამებრნიცა მრავლობითადღა ღ მხოლოობითად.

პ. ზმნაჲ მეორისა უღლჯღებისა ქეჭშეჲ, არა სრულსა ნამყოსა დროსა შინა, არ შეიწყნარებს ქსპობასა მათ ღლებელისა ასოჲსასა, არცა ერთთა პირთა მიმართ, არცა მხოლოობითად ღ არცაღა მრავლობითად. ეგ-სახედ უოკლითურთ ზმნაჲჲ შესამისა უღლჯღებისა ქეჭშეჲ.

ზ. ზმნაჲ მეოთხისამებრ უღლჯღებისა ქეჭშეჲ, პირველისამებრ მაგალითისა, არა სრულსა ნამყოსა დროსა შინა, არა შეიწყნარებს ქსპობასა მათ ღლებელისა თჳსისა ასოჲსასა, არცა ერთთა პირთა მიმართ, არცაღა მხოლოობითად ღ არცაღა მრავლობითად.

ც. ზმნაჲ, ამისვე უღლჯღებისა ქეჭშეჲ, შესამისამებრ მაგალითისა, ნიშნად თჳსისა არა სრულეობისა, მიიღებს ნიშნისა

ამის ოლი მარტყალსა ღ იგიდურებს ს, მაგალითებრ: მსურთოდის. გარნა ნიშნისა ამის შინა მდებარე ი, მათ ღლებელადღა ჭკიეს ასოად. ხოლო ნამყოსა შინა არა სრულსა მიმოხრათ ესე უწყნელო დანეჭჭტების, ამისთჳს კითარმედ სხუა გუარნი რაჲჲ არს ზმნა ესე ღ ნამყოსაცა შინა სრულსა დროსა, არა კანონიერ იხრების, დაღათუ კანონიერცა შესაძლებელ-არს მიმოხრათ ამისა.

თ. ზმნა ამისვე უღლჯღებისა ქეჭშეჲ, მეორისამებრ მაგალითისა, კინათგან უმეშეჭობითი არს ხატენებითი, მიიღებს არა სრულეობისა თჳსისა ნიშნისა, რომელსა ოდი ღ ისპობს მათ ღლებელსა თჳსისა ასოჲსა.

ი. ზმნაჲ მეხუთისა უღლჯღებისა ქეჭშეჲ ნამყოსა, არა სრულსა დროსა შინაჲ, პირველისამებრ ღ მეორისა მაგალითისა, არა მიიღებენ ქსპობასა, მათ ღლებელისა თჳსისა ასოჲსასა, არცა ერთთა პირთა მიმართ, არცაღა მხოლოობითად ღ არცაღა მრავლობითად.

იჲ. ზმნაჲ მეექვსისა უღლჯღებისა ქეჭშენი, არა სრულსა ნამყოსა დროსა შინა, პირველისამებრ ღ მეორისა მაგალითისა, არა მიიღებს ქსპობასა მათ ღლებელისა თჳსისა, არცა ერთთა პირთა მიმართ, არცა მხოლოობითად ღ არცაღა მრავლობითად.

იჳ. ზმნაჲ მეშუდისა უღლჯღებისა ქეჭშეჲ, ნამყოსა არა სრულსა დროსა შინა, პირველისამებრ ღ მეორისა მაგალითისა, არა მიიღებს ქსპობასა მათ ღლებელისა ასოჲსასა, არცა ერთთა პირთა მიმართ, არცა მხოლოობითად ღ არცაღა მრავლობითად. გარნა ზმნაჲ უმეშეჭობითი, ამისვე უღლჯღებისა, რომელ-არს ვიტყუ, არა სრულსა დროსა

შინა მიიღებს ნიშნისა, არა სრულებისა თვისისას, რომელ-არს ოღი და ესა-ბის მაულლებელი იგი ასოჲ თჳსი, მაგალითებ: ვიტყოდი. და ესე არს ამისთჳს კითარმელ ი, ჰ, კითამე მჳსგაკსუ-ბენ ურთიერთარს, რომლისათჳს ზმნა ესე ვიტყუ, ხატენებითი არს, კითარ იგი მეოთხისა ულღულებისა ზმნანი უმეშქობითნი.

იზ. ზმნაჲ მერვისა ულღულებისა ქჳსშეჲ, ნამეოსა არა სრულსა დროსა შინაჲ, პირველისამებრ მაგალითისა, არა მიიღებს ჰსპობასა მაულლებელისა ასოჲსასა, არცა ერთთა პირთა მიმართ, არცა მხოლობითად და არცაღა მრავლობითად. გარნა მეორისამებრ მაგალითისა ნიშნად თჳსისა, არა სრულებისა მიიღებს ნიშნისა ამას ოღი, სსუალ მაულლებელისა და კიდურისა ასოჲსა, რომელა ს, მაგალითებ: მწყეროდის, ამისთჳს კითარმელ, სხუა გუარო რაჲმე არს ზმნაჲ ესე და ნამეოსა შინა სრულსა დროსა, არ კანონიერ ისრების, დაღათუ კანონიერცა შესაძლებელ-არს მიმოსრაჲ ამისი (სიმკაცრე 8,).

იღ. გუალად მაპირთენედ აქჳს ზმნათა ამათთა, მესამისა პირისათა, ნამეოთა არა სრულთა დროთა შინათა ნ, მაგალითებ: შეჳერჯდინ, განჳბანდინ, ჳეტრთდინ, ჳსძრცჯდინ, და სხუანი.

ხოლო ეს-გუარ პოვნინდნი ესე კითანი ზმნანი იმრავლობითებთან მითვე უკომათა, რომელა ნ, მაგალითებ: შეჳერჯდინ, შეიყუარებდინ, და სხუანი. ეს-სახედ გნებთინცა მხოლობითად, მაგალითებ: შეიგრვოდინ, შეიყუა-

რებოდინ, და სხუანი. მრავლობითად, მაგალითებ: შეიგრვოდინ, შეიყუარებოდინ, და სხუანი.

იპ. სხუთაგა ნიშნებთა იქმნებთან ზმნანი ნამეოსა დროსა არ სრულსა შინა მიმოსრინდ, ხოლო ნიშნანი იგი არიან: 1, ი, 2, ჰ, მაგალითებ: შევიგრი, განვიბანი, შევიყუარი, და სხუანი, და ესე მჳსგაკსი არს გნებთისა: ვიბრუიწნი, ვჳეტრთ, ვისურვი. ესეცა მჳსგაკსი არს გნებთისა: ვჳსწადნი, ვჳეჳ, ვიწუნი, ვჳსძრცჯ, ვჳნერგი, ვიწუერი, და სხუანი. და ესენი ორითა ნიშნითა არიან არა სრულნი, ესე იგი განკიდურებთა: 1, ი მარცხელისათა, მაგალითებ: ვჳნერგი, 2, ჰ, მაგალითებ: ვჳეჳ, და სხუანი. ხოლო მამრავლედ და მაპირთენედ აქჳს იგივე ნიშნანი, რომელნიცა დი და ოღი მარცხელთა მიერ არიან არა სრულ, ხოლო არა ყოველისა ულღულებისა მაგალითისანი შესაძლებელ-არიან ნიშნითა ამით ნამეოჲსა არა სრულისა დროჲსა შინა მიმოსრად, ე. ი. პირველისა ულღულებისა ქჳსშე, პირველისა და მეორისა მაგალითისანი და სხუანი ყოველნი შესაძლებელ არიან. ესენი მაულლებელთა ასოთა რომელნიმე ისპობენ და რომელნიმე არა.

იზ. ზმნაჲ გნებთი საზღურებთისამებრ სჳესისა, ნამეოსა არა სრულსა დროსა შინაჲ, პირთენდების საზღურებთისა აწმეოსა გნებთისაებრ და მრავლდებისცა მისებრცე და ნიშნად არა სრულებისა თჳსისა აქჳს ოღი. ესე უკჳს კანჳწროთ მაგალითითა შეიძგომსა შინა სიმკაცრესა.

მაგალითი ვნებითი.

საზღვრებიოთისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, პირველისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შკეიკრუადი,	შკეიკრუადი,	შკეიკრუადის.
შკეიკრუადით,	შკეიკრუადით,	შკეიკრუადიან.
2, განკიბანუბოდი,	განიბანუბოდი,	განიბანუბოდის.
განკიბანუბოდით,	განიბანუბოდით,	განიბანუბოდიან.
3, აღკისჩუბოდი,	აღისჩუბოდი,	აღისჩუბოდის.
აღკისჩუბოდით,	აღისჩუბოდით,	აღისჩუბოდიან.
4, ვიდგეპოდი,	იდგეპოდი,	იდგეპოდის.
ვიდგეპოდით,	იდგეპოდით,	იდგეპოდიან.
5, ვიესკოდი,	იესკოდი,	იესკოდის.
ვიესკოდით,	იესკოდით,	იესკოდიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

6, შკეიუჭარუბოდი,	შკეიუჭარუბოდი,	შკეიუჭარუბოდის.
შკეიუჭარუბოდით,	შკეიუჭარუბოდით,	შკეიუჭარუბოდიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

7, ვიკუჭტუბოდი,	იკუჭტუბოდი,	იკუჭტუბოდის.
ვიკუჭტუბოდით,	იკუჭტუბოდით,	იკუჭტუბოდიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

8, განკიხდუბოდი,	განიხდუბოდი,	განიხდუბოდის.
განკიხდუბოდით,	განიხდუბოდით,	განიხდუბოდიან.
9, ვისურკუჭბოდი,	ისურკუჭბოდი,	ისურკუჭბოდის.
ვისურკუჭბოდით,	ისურკუჭბოდით,	ისურკუჭბოდიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მესხუთისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

10, ვიწონუბოდი,	იწონუბოდი,	იწონუბოდის.
ვიწონუბოდით,	იწონუბოდით,	იწონუბოდიან.
11, ვიყოფუბოდი,	იყოფუბოდი,	იყოფუბოდის.
ვიყოფუბოდით,	იყოფუბოდით,	იყოფუბოდიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეექვსისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

12, ვისურკოდი,	ისურკოდი,	ისურკოდის.
ვისურკოდით,	ისურკოდით,	ისურკოდიან.

საზღვრებიოთისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

13, ვიძრცუჭბოდი,	იძრცუჭბოდი,	იძრცუჭბოდის.
ვიძრცუჭბოდით,	იძრცუჭბოდით,	იძრცუჭბოდიან.

საზღურებიოთისა სქესისა ნამყოფ არა სრული, მერვისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

14, ვინერგებოდი,	ინერგებოდი,	ინერგებოდის.
ვინერგებოდით,	ინერგებოდით,	ინერგებოდან.
15, ვიწყურებოდი,	იწყურებოდი,	იწყურებოდის.
ვიწყურებოდით,	იწყურებოდით,	იწყურებოდან.

იზ. იქმნების სსჯთაცა ნიშნებით ვნებით ყოფაჲ, ნამყოფ არა სრულსა დროსა შინა, რომელა: 1, ი, 2, 3, მაგალითებრ: შევიკრი, შევიყუტარი, ვისერჯ, განვიყუ, ღ სხენანი. სოლო მაპირიონედ ღ მაძრავლედ აქენნ იგივე, რაცაღლა აქენნ ოდი, მარცტელთა, მიერ გავნებითებულთა ზმნათა.

სოლო რომელთაცა უღლვლებათა ქუჭსეთა მაგალითთანი ზმნანი შემოქმედებითნი მეორითა ნიშნითა, არა სრულითა, ნამყოფსათა მიმოსრად შეუძლებელ არიან, იგინი გავნებითებად მეორეთა ამით ნიშნითა შეუძლებელ არიან.

წელიწადსა ექუჭ 1753 შემდგომად მაგალითთა ღ კანონთა ნამყოფსა უსრულსა დროთა შინათა ზმნათასა დაიდქნეს ჩუჭნ მიერ მაგალითნი ღ კანონნი ბრძანებითისამებრ სქესისა, უკუთქითისა აწყოფსა დროსა შინანი, მეორისა მებრ ზირისა ღ მესამისა. სოლო ესე ამითჯს, ვითარმედ ყოველითურთ აწყოფსა ზმნათა, არათუ მებრ არს, არამედ იგივე არს მხოლობითადღა ღ ძრავლობითად, შემოქმედებითადღა ღ ვნებითად.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქითით, ბირველასამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ შეჭკრავ,	ავთ,	ავს,	ჭჭნ.
2, ნუ განჭვან,	ანთ,	ანს,	ნენ.
3, ნუ აღიხჭამ,	ამთ,	ამს,	მენ.
4, ნუ ჭსდგამ,	ამთ,	ამს,	მენ.
5, ნუ ესავ,	ავთ,	ავს,	ჭჭნ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქითით, მეორისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

6, ნუ ჭჭუჭთ,	ჭთთ,	ჭთს,	ჭეთენ.
--------------	------	------	--------

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქითით, მესამისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

7, ნუ შეიყუარებ,	ებთ,	ებს,	ებენ.
------------------	------	------	-------

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქითით, მეოთხისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ განჭკდი,	ით,	ის,	იან.
2, ნუ დავარდები,	ით,	ის,	იან.
3, ნუ გჭსურის,	ით,	ის,	ისტ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოფსა უკუთქითით, მეხუთისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ ჭსწონ,	ონთ,	ონს,	ონენ.
2, ნუ ჭყოფ,	ოფთ,	ოფს,	ოფენ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყო უკუთქითი, მექსისა მებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ ჰსურ, ურთ, ურს, უწნ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყო უკუთქითი, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ ჰსძრვ, ჯთ, ჯს, ჯან.

ბრძანებითისა სქესისა აწყო უკუთქითი, მერვისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ნუ ჰწრვ, რთ, რგს, რეკნ.

2, ნუ გჰწურს, რსთ, რს, რსთ.

§ 264.

ვინათგან ზმნანი სწადისსა ღ ჯბოტეტიკასა სქესისამებრნი აღრითგან, განჰსჯისამებრ ჩუწნისა, წარმოებენ აწყოლსა დროსა შინათა, საზღურებითისა სქესისამებრთა ზმნათგან, კანონნი ღ მაგალითნი მათნი აქა დადებად სათანადო არს, რომლისათჳს კჳქმნეთ იგინი, მებრ ჩუწნულებისა ჩუწნისა, სიმკაცრეთა შინა.

ა. თქმულთა სქესთაგანნი, ესე იგი სწადისა ღ ჯბოტეტიკასა ყოველსა დროსა შინანი, ყოველნი ჰირნი ზმნათანი, წარმოებენ აწყოლსა დროთა შინათა ზმნათგან, საზღურებითისა სქესისამებრთა ღ სსჴაბენ ძირთაგან თჳსთა ნიშანთა, ძლით სქესთა თჳსთასა.

ბ. ნიშანნი სწადისა ღ ჯბოტეტიკასა მებრთა მაკეთნი არიან აწყოლსა ღ მეოზადსა დროსა შინა: 1, დე, 2, მდე, 3, ჯდე, მაგალითებრ: გაშათუ შევჰკრვიდე, ანუ შევჰკრევიდე, ანუ ვჰბანვიდე, შევიყურებდე, განვჰხდიდე, ღ სსჴანი. გაშათუ შევჰკრჯდე, ვესვიდე, ვჰსთქმიდე, ღ სსჴანი.

გ. პირველისა უღლულებისა, პირველისა ღ მესამისა სატისა ქეწჴეთა მათუღლებელი იგი ასოჲ ესზობის, მაგალითებრ: შევჰკრჯდე, ვჰსმიდე, ღ სსჴსა უღლულებისათ არა.

დ. მამირკენნი ეს-გჴართა ზმნათანი არიან იგინივე, რომელნიცა არიან საზღურებითისა სქესისა, აწყოლსა დროსა შინა ღ მამრკულედცა იგინივე. გესასხედ შემოქმედებთადცა ღ ვნებთად, მაგრა ვნებთად მესამისა პირისა, მსოლობითისაგებ მამირკენედ იქმნებიან ნ, მაგალითებრ: შეიკრვოდინ, შეიკრებოდინ, სოლო მამრკულედ მდ მარცჴელი, მაგალითებრ: შეიკრვოდედ, განიბანებოდედ, აღინტომოდედ, ღ სსჴანი.

ე. ნიშანნი უგჴწ ნებითთანი იგინივე, რამკენიცა საზღურებითისა აწყოლსა ღ ნამყოლსანი, არა სრულსა დროთა შინათანი, სოლო ნიშანნი ნებითთა აწყოლდ ღ მეოზადად დროებითნი არს მდმ, რომელიცა მაგალითითა კაჩუწნეთ თჳსსა ადგილსა. გარნა სათანადო არს ჩუწნებად პირველად მაგალითნი ესგჴართა შემოქმედებითთა ზმნათანი.

მ. ნიშანნი ნამყოლსა არა სრულსა დროსა შინა, ეს-გჴართა სქესთაგანნი, არიან საზღურებითისა სქესისა მებრთა, არა სრულისა დროსა შინათანი.

იგ-ფერეე მამრკელენიცა უოკელთა შემოქმედებითა ღ კნებითანი სანადი
სა სქესისა აწმუოჲსა ღ მყოობადისა შემოქმედებითა ზმნათა მაგალითნი.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, პირველისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ შეჰქკრედე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.
- 2, ვაშათუ განკვბანდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.
- 3, ვაშათუ ჯღისშიდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.
- 4, ვაშათუ კვსდგმიდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.
- 5, ვაშათუ ვესვიდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, მეორისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ შევიეურბდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, მესამისამენრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვკეშტდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, მეოთხისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ განკვკიდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.
- 2, ვაშათუ დავკარდებოდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.
- 3, ვაშათუ კისურეშბდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, მეხუთისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვსწონდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღეს.
- 2, ვაშათუ კვჭოფდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღე.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, მეექვსისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვსჭრვიდე,   ჭდე,   ჭდეს,   ჭდეთ,   ჭდეთ,   ჭდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, მეშვიდისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვსძრჯდე,   ჯდე,   ჯდეს,   ჯდეთ,   ჯდეთ,   ჯდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, მერვისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ კვწერგდე,   ღე,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.
- 2, ვაშათუ მ—გ—ჟ—ჭსწურდეს,   ღეს,   ღეს,   ღეთ,   ღეთ,   ღენ.

მაგალითი ვნებითი.

საწადისისა სქესისა აწმუოჲ ღ მყოობადი, პირველისამებრ უღლვლებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ შევიკროდე,   ოდე,   ოდეს,   ოდეთ,   ოდეთ,   ოდენ.
- 2, ვაშათუ განვიბანებოდე,   ოდე,   ოდეს,   ოდეთ,   ოდეთ,   ოდენ.

- 3, ვაშათუ ზღვიხუმოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.
- 4, ვაშათუ კიდგმოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.
- 5, ვაშათუ კიესკოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოა ზ მუოზადი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ შეიუჟარბოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოა და მუოზადი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვიკუჭობოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.

სასადისისა სქესისა აწმუოა და მუოზადი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ განვიხდებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.
- 2, ვაშათუ ვისურგებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოა და მუოზადი, მენუთისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვიწონებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.
- 2, ვაშათუ ვიუფოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოა და მუოზადი, მეექვსისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვისურგოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოა და მუოზადი, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვიძრეწებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.

საწადისისა სქესისა აწმუოა და მუოზადი, მერვისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

- 1, ვაშათუ ვინერგებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.
- 2, ვაშათუ ვიწუერებოდე, ოდე, ოდეს, ოდეთ, ოდეთ, ოდენ.

ზ. ბრძანებითისაებრ სქესისა, მუოზადსა დროსა შინა, მიმოხიზრებინა შე-
 მოჭმედებთნი ზ გნებთნი ზმნანი, ყოკუნნი, მხოლობითად, მუოჩისა ზ მესამისა
 მიმართ ჰირისა, დამტვიცებითად ზ უგუთქმითად, ვითარ იგი მიმოხიზრებინა სა-
 წადისისამებრ სქესისა, ანუ ჯხოტუტიკასა ზმნანი შემოჭმედებთნი, ანუ გნებთნი
 აწმუოსა ზ მუოზადსა დროსა შინა (§ სიმეაც. ნ), მაგალითებრ: ვიქმოდე,
 ნუ ვიქმოდე, იქმოდე, ნუ იქმოდე, იქმოდე, ნუ იქმოდე. კგ-სასეად
 შრეკლობითადგა: ვიტყოდე, ნუ ვიტყოდე, იტყოდე, ნუ იტყო-
 დე, იტყოდე, ნუ იტყოდე.

§ 266.

აწ ვიდრეუე მოვიწიენით ნამყოფისა სრულისა დროთა შინათა ზმნათად, რომლისათჳს თანა-გჳნამს მებრ ჩუჭულეებისა ჩუჭნისა ივინიჯა უწყებად.

ა. სრულისა დროფსა შინანი ზმნანი, საზღურებითისა სჳქისისა მებრნი, წარმოებენ ძირთაგან თქმულთა. საშუალობითა საზღურებითისა სჳქისისა აწყოფად, დროებითთა ზმნათაგან. ამისთჳს, გჳნაღად უფრორე შესაბამ არს, რათა ზირგულად იწარმოონმცა ძირთაგან თჳსთა, აწყოფას დროსა შინათა ზმნათა ღ მათგან სსჳათა, მაგრა, ვინაფთგან ნამყოფ სრულად დროებითნი სსჳაობენ, აწყოფად დროებითთაგან ითქმინ საშუალობითა, აწყოფად დროებითთა ზმნათთა ძირთაგან ზირგულად წარმოებად ზმნანი ნამყოფსა სრულსა დროსა შინანი.

ბ. დაღათუ მრავალნი ნამყოფსა სრულსა დროსა შინანი ზმნანი სსჳსა ღ სსჳსა უღლჳლებიანი ჳიჩანნ ერთ-შესასედაჳყოფად, მაგალითებრ: განვჳბანე, განვანათლე, აღვჳწონე, ღ სსჳანი. მაგრა, ვინაფთგან აწყოფას დროსა შინა განირჩევიან ღ საშუალობითა მისითა იწარმოებიან ძირთაგან, ამისთჳს ერთ შესასედაჳ ყოფა მათი არა იგივე ჳყოფს სსჳაობასა მათისა.

ბ. ნამყოფსა სრულისა დროსა შინათა ზმნათანი მრავალნი შემოჳქმედებითნი ღ ვნებითნი ერთ-მორჩობითა ღ ნაკჳშტობითა იგივეობენ, მაგალითებრ: ვისურვე, შევიტუარე, აღვიარე, ღ სსჳანი, მაგრა ბუნება სიტყჳსა, რომელსაცა შინა შესრულან ზმნანი ესე გჳბრნი, გჳნჩუჭნებს გითარმედ, რომელი არს შემოჳქმედებითი ღ რომელიმე ვნებითი.

დ. ნიშანი სრულისანი არიან:

- 1, ა, მაგალითებრ: შეჳჳარ, განჳჳარე.
- 2, ე, მაგალითებრ: შევიტუარე, ღ ვიტე.
- 3, მდბ, მაგალითებრ: მჳსურმდბ.
- 4, ი, მაგალითებრ: განჳარდი, 5, უ, მაგალითებრ: აღვიბე, 6, ჳ, მაგალითებრ: ვისურჳე, ვჳსძარჳე, 7, 2, მაგალითებრ: დაჳდგე, 8, მედ, ღ რდესმე დ, მაგალითებრ: ვჳსდემე, განჳჳნად, ვჳსწონდ, ღ სსჳანი.

ე. მაჳიროვნენი დროსა ამას შინა არიან, ზირგულისა მიმართ ღ მეორისა ზირისა იგივე, რომელნიცა არიან აწყოფსა დროსა შინა, საზღურებითისა სჳქისისა, მრავლობითადცა ღ მსოფლობითად, გარნა მესამისა მიმართ ზირისა აჳქეს მაჳიროვნედ მსოფლობითად ა, მაგალითებრ: ჳსტა, ჳსწერა, კტტთა, ღ სსჳანი, ღ რდესმე მ, მაგალითებრ: განჳყო. სოლო მაჳრავლედ ს, მაგალითებრ: ჳსტტს, ჳსწერეს, ჳტტტეს, ღ სსჳანი, ღ ვინაფთგან მსოფლობითად სრულ დროებითად იჳმნა მესამისა მიმართ ზირისა ჳსტა, ამისთჳს მრავლობითსა შინა ა, ძალმან ასოფსა ამისამან, რომელსა უ, ჳსტტაღა ე, ჩუჭულეებისაგერ თჳსისა (სიმკაც. 1,). სოლო არს ნიშანი სსჳაფცა, მრავლობითისა მესამისა ზირისა, ვითარმედ, სადაცა სიტყჳსა შინა სრულ-დროებითი ზმნაფ ნიშნითა ამით უ წარმოდგომილ-არს, მაგალითებრ: მივართე, მიართე, მიართეა, იჳმნების მრავლობითად, რათა მესამისან ზირმან შეიწუნაროს ან მარტუაღი, მაგალითებრ: მიართჳნ. სოლო ვ, უ, ძლით შევიდა ლჳქსსა ამას შინა. ევ-სასედ დაჳჳწებთების იშუთ სსჳაფცა მაჳრავლედ, ზირსა მესამესა, ნა-

ტყუალ ს-სა, მღ, ღ იქმნების სსჯთაცა ნიშნითა რომელა უღ, მაგალითებრ: მართემღ, აღიტუტტღღედ, ღ სსჟანი.

მ. პირველის უღლჯლებისა ქქწშენი, ნამუოსა სრულისამებრნი, პირველისა ღ მეორისა მაგალითისანი, არა ისპობენ სრულსა დროსა შინა მაუღლებელსა ასოსა თჯსა, მაგალითებრ: შევქკარ, განვქბანე, ხოლო მესამისა, მეოთხისა ღ მესუთისანი, ისპობენ, მაგალითებრ: აღვიზტ, ვქდღგ, ვიესტტ, ვესევედ, ღ მეორისა უღლჯლებისანი, ერთისა მის მაგალითისანი, არა ისპობენ, მაგალითებრ: აღვიარე, ვქრეკე, დავეც, ღ სსჟანი. ეს - გჟარეკე, არცა მესამისა უღლჯლებისა მაგალითნი.

ზ. მეოთხისა უღლჯლებისა ქქწშენი, პირველისა ღ მესამისა მაგალითისანი, მოისპობენ, მაგალითებრ: განვკადე, მსურდა, გარნა არ განონიერ არს ესე, მით რომელ ბრძანებთისამებრ სქესისა, პირისა მიმართ მეორისა, ზმნასა კერა იქმს, ხოლო მეორისა სჯტისა ქქწშენი, არა ისპობენ, მაგალითებრ: დავარდი, ღ სსჟანი.

ც. მესუთისა უღლჯლებისა ქქწშენი, პირველისა მაგალითისა, არა ისპობის, მაგალითებრ: ვქსწონე, ხოლო მეორე-ისპობს, მაგალითებრ: განვქყავ, ღ სსჟანი.

ძ. მექქესისა უღლჯლებისა ქქწშენი მიიღებს ქსპობასა მაუღლებელისსა, მაგალითებრ: ვისურტტ, ღ სსჟანი.

წ. ისპობს მეუჯდისაცა უღლჯლებისა ქქწშენი, მაუღლებელსა თჯსა, მაგალითებრ: ვქსძრცუტ, ღ სსჟანი.

ჩ. მერჯსა უღლჯლებისა ქქწშენი, პირველისა უქწშე მაგალითისა, არა ისპობს, მაგალითებრ: ვქწერეკე, ხოლო მეორე-

სა — ისპობს, მაგალითებრ: ვიწუერე, ღ სსჟანი.

ცხ. ნიშნისა მეუჯდესა, რომელა ღ, ღ ღ, მიიღებენ უოკლისა უღლჯლებისა ზმნანი, სრულსა დროსა შინანი, მაგალითებრ: შევქკრევედ, დავქსცემედ, ქკუტშედ, განვქკდიდ, ვქსწონდ, ვქსწუნდ, ვქსძრცუდ, ვქწერგდ, ღ სსჟანი. ხოლო სადაცა მაუღლებელი გომჯანი, უსშუალოდ მიიღებს ნიშნისა ამას მეუჯდესა, მიიღების ღ, მაგალითებრ: განვქკდიდ, ღ სსჟანი, ღ თუ სადაჲ, საშუალობითა უქომჯსათა მიიღებენ, მიიღების მაშინ ნიშანი ესე ღ, მაგალითებრ: ვქსწონდ, ვქბორგდ, ღ სსჟანი. ხოლო ნიშნითა ამით, რომელა ღ, არუ ღ, ნამუოსა სრულსა დროსა შინა, მსოფლობითად მიმოსრილნი ზმნანი მრავლდებიან უოკლითურთ მქსგაკსებიითა ნამუოდ, არა სრულისა დროჯსა შინათა ზმნათებრ, მაგალითებრ: ვქსწავლიდით, ნუგემინისვქსცემდით, ღ სსჟანი. ხოლო ნიშნითა ამით სრულსა დროსა შინა მიმოსრილნი ზმნანი, პირველისა უღლჯლებისა, პირველისა მაგალითისანი ღ მესამისა, მეოთხისა ღ მესუთისანი, ისპობენ მაუღლებელთა ასოთა, მაგალითებრ: შევქკრევედ, აღვიზტტმედ, ღ აჟ, ლექსსა ამას შინა, ასოჯსა ამის უ ძალით, დაიდჟჲ ც ლექსსა შინა, მაგალითებრ: დავქსდგემედ, ვესევედ, ღ სსჟანი. ხოლო მეორისა მაგალითისა — არა ისპობს, მაგალითებრ: განვქბანდ, ღ მეორისა ღ მესამისა უღლჯლებისანი — არცა ერთი.

ცხ. ნიშნითა მითჲ, ნამუოსა სრულსა დროსა შინა მიმოსრილნი, მეოთხისა უღლჯლებისა ქქწშენი, პირველისა

მაგალითისანი, არ მიმღე არიან ჭსპობისა მაულღებელისა ასო.ას, ხოლო მეორესა ღ მესამისანი, შეუღებულ არიან ნიშნითა ამით სრულსა დროსა შინა მიმოხრად.

იღ. მესუთისა, მექქესისა ღ მეშუდისა უღლღებელისა ჭქქშენი, სრულსა დროსა შინა, ნიშნითა ამით მიმოხრილნი, არცა ერთისა მაგალითისანი, მიიღებენ ჭსპობასა მაულღებელისა ასო.ას. ხოლო არცაღა მერუსა უღლღებელისა, პირველისა მაგალითისანი, გარნა მეორისა მაგალითისა შეუღებულ-არს სრულსა დროსა შინა მიმოხრად.

იი. ერთისა, მრავალთა მოქმედებისათჳს, ნამყოსა სრულსა დროსა შინა მიმოხრისა დაქმნებაჲ, მაგალითებითა ითქმუნეს ჩქქნებან, (თავი 16, § 245, სიმეც. 1,) რიცხსათჳს პირთა ღ დროთა ჴმნათასა.

იჴ. ვასქმნებთ აჴა მაგალითთა მიერ, ნამყოსა, სრულსა დროსა შინა მიმოხრილთა ჴმნათა.

საზღერებიითისა სქესისა ნამყოჲ სრული, პირველისამებრ უღლღებელისა, მაგალითებრ:

1, შექქარ,	არ,	ა,	ართ,	ართ,	რეს.
2, განკვბანე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
3, აღვისუ,	უ,	უა,	უთ,	უთ,	უწნ.
4, ვადგე,	ბე,	ა,	დგთ,	დგთ,	დგეს.
5, ვიესქქ,	ქ,	ა,	ქთ,	ქთ,	ქს.

საზღერებიითისა სქესისა ნამყოჲ სრული, მეორისამებრ უღლღებელისა, მაგალითებრ:

1, შეიეუარე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
--------------	----	----	-----	-----	-----

საზღერებიითისა სქესისა ნამყოჲ სრული, მესამისამებრ უღლღებელისა, მაგალითებრ:

1, ვქქნებთე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
--------------	----	----	-----	-----	-----

საზღერებიითისა სქესისა ნამყოჲ სრული, მეოთხისამებრ უღლღებელისა, მაგალითებრ:

1, განეკვადე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
2, დაკვარდი,	ი,	ა,	ით,	ით,	ინ.
3, მ—გუ—ქსუროდა,	ოდა,	ოდა,	ოდათ,	ოდათ,	ოდათ.

საზღერებიითისა სქესისა ნამყოჲ სრული, მესუთისამებრ უღლღებელისა, მაგალითებრ:

1, ესწონე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
2, განეკვეაჴე,	აჴე,	ო,	აჴთ,	აჴთ,	უქს.

საზღერებიითისა სქესისა ნამყოჲ სრული, მეექვსისამებრ უღლღებელისა, მაგალითებრ:

1, ვისურე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
------------	----	----	-----	-----	-----

საზღერებიითისა სქესისა ნამყოჲ სრული, მეშვიდისამებრ უღლღებელისა, მაგალითებრ:

1, ვქსძარცქქ,	ქ,	ა,	ქთ,	ქთ,	ქს.
---------------	----	----	-----	-----	-----

საზღერებიითისა სქესისი ნამყოჲ სრული, მეერვისამებრ უღლღებელისა, მაგალითებრ:

1, ვქწერბე,	ე,	ა,	ეთ,	ეთ,	ეს.
2, მ—გუ—ქწუროდა,	ა,	ა,	ათ,	ათ,	ათ.

იზ. ვნებითად მიმოსრბილთა ზმნათა, ნამყოლსა სრულსა დროსა შინა, აჭენს საკნებითონი ნიშანნი, ესე იგი ი, სოლო ლექსსა შინა, ოდესმე შეკალს შემდგომად პირველისა მაპირფონისა და ოდესმე მაპირფონედ მეორისა პირისა და შესამესა პირსა კვიდურების მსოლახითისაებრ მიმოსრბისა, მაგალითებრ: შევიკარ, შეიკარ, შეიკრა, განვიბანე, განიბანე, განიბანა, დავიდგი, დაიდგი, დაიდვა, ვიკურთე, იკურთე, იკურთათა, განვიკვადე, განიკვადე, განიკვადა, ვიწონე, იწონე, იწონა, განვიკვავ, განიკვავ, განიკო, ვიძარცურ, იძარცურ, იძარცრა, ვინერგე, ინერგე, ინერგა. სოლო სადაცა საზოგადოათა შესასუდავითა შეკალს სიტყუასა შინა შემოაჭმელებითი და ვნებითი, მუნ მ, მაგალითებრ: აღისმე, აღისმე, აღისმე, შევიყურამე, შეიყურამე, შეიყურამა, ვიგისურამე, ისურამე, ისურამე. სოლო მამრავლედ ოდესმე დაეჭმელების პირველისამებრ პირისა და მეორისა თ, მაგალითებრ: შევიკართ, შეიკართ, და ოდესმე, ენით, ანუ სწნით, (უ ძლით), მაგალითებრ: განვიბანებით, ადვიხურწნით, დავიდგენით, და ნიშანნი ესე მიიღებინ ორთავე პირთაგან, ყოველთა უღლულებათა ქმეშე მაგალითთა, მებრთა ზმნათაგან ვნებითთა.

შესამისა მიმართ პირისა, ზმნათა ამათ ვნებითთა ნამყოლ სრულ დროებითთა მამრავლედ აქესყე: 1, ენ, 2, ნენ, ანუ ნეს. ნიშანთა ამათ ყოველთა მიიღებენ ყოვლისა უღლულებისა ქმეშენი ზმნანი ყოვლისა მაგალითისა მებრნი.

§ 266.

აწ შესაბამ უგეშ არს თქმად ბრძანე-

ბითისა სქესისა, რომელი იქმნების მეორისა მიმართ პირისა აწყოლსა დროსა შინა დამტყიცებითად, ამისთჳს კითარმედ, ყოვლითურთ იგივე არს, რაჲცადა არს სასლურებითისა მებრ სქესისა, ნამყოლსა სრულსა დროსა შინა თქმაჲ მეორისა მიმართ პირისა, გარდა არ კანონიერ მიმოსრბილთა ზმნათა და ამას ჩემეშელებისა მებრ ჩემწნისა აქა მაგალითითა ვაჩემწსებთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოლ, პირი მეორე, დამტყიცებითი, პირველისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შეკარ,	ართ.
2, განვბანე,	ეთ.
3, კღისე,	უთ.
4, ადგე,	გთ.
5, იესურ,	წთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოლ, პირი მეორე, დამტყიცებითი, მეორისა მებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შეიყურე,	ეთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოლ, პირი მეორე, დამტყიცებითი, შესამისა მებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ქემეშე,	ეთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოლ, პირი მეორე, დამტყიცებითი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, განვკვადე,	ეთ.
2, დავარდი,	ით.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოლ, პირი მეორე, დამტყიცებითი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვწონე,	ეთ.
2, განვკვავ,	ავთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოლ, პირი მეორე, დამტყიცებითი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ისურე.	ეთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოჲ, პირი მეორე, დამტყიცებითი, მეშვიდისამებრ უღლულუებისა, მაგალითებრ;

1, ჭსპარცუჭ, ცთ.

ბრძანებითისა სქესისა აწყოჲ, პირი მეორე, დამტყიცებითი, მერვისამებრ უღლულუებისა, მაგალითებრ;

1, ჭნერტი, კო.

ბ. ვინაჲთაგან უწუთ ესე მცნობელობით ჰ გულის-კმის-ყოფით, ვითარმედ ნამეოსა სრულსა დროსა შინანი საზღურებითისა სქესისამებრნი, პირისა მიმართ მეორისა, ზმნანი ბრძანებითისამებრ სქესისა, აწყოჲსა დროსა შინა, პირისა მიმართ მეორისა, გაბრძანებითდებთან, ვითა გვთქვამს (თავი 17, § 254, სიმკაც. 3, სქეს. ჰ უღლულ.). მეოთხისა უღლულუებისა ქუჭუჲ ზმნაჲ მაგალითისა, რომელა მჭსურდა. კერ წარმოდგების უსაშუალოდ აწყოჲსა დროსა შინა ბრძანებითისამებრ სქესისა, პირისა მიმართ მეორისა, მით არის კანონიერ, მიმოხრილ-არს ნამეოსა დროსა შინა, სრულსა, არამედ წარმოდგების ზმნაჲ ესე, პირისა მიმართ მეორისა, ბრძანებითისამებრ სქესისა, მეოთხისა უღლულუებისა, მესამისა მაგალითისა, მაშინ ოდეს სურვილისა საქმესა საზღურებითისა სქესისა, ნამეოსა სრულსა დროსა შინა ესრეთ განკჳმარტავთ, მაგალითებრ: ვისურვებრ ჰ მაშინ იწარმოების ბრძანებითისა სქესისა მებრცა, მეორისა მიმართცა პირისა, მაგალითებრ: ისურვებრ.

ბ. ვინაჲთაგან კჳითქუთ ყოულითაჲ იგივეობა საზღურებითისა სქესისა, ნამეოსა სრულისა დროჲსა, მეორისა მიმართ პირისა ჰ ბრძანებითისა სქესისა, აწყოჲსა სრულსა დროსა შინათა, მეორისა მიმართ პირისა ზმნათა ჰ მაგა-

ლითითაცა გუჩქნებეს, მაშასადამე მკაკლობითადცა ჰ მხოლობითად იგივეობაჲ დავტვიცებეს.

დ. იქმნების იმუთ, რამეთუ საზღურებითისაგანცა, აწყოჲსა დროჲსა შინაჲსა, პირისა მიმართ პირველისა ზმნისაგან, იწარმოოსმცა ბრძანებითისა სქესისა მებრმან, ზმნამან პირისა მეორისა მიმართმან, მაგალითებრ: მოვედ, რომელ-არს მხოლობითი ზმნაჲ, მოვედით ჰ ესე არს მრავლობითი. ხოლო ბრძანებითისა მებრცა სქესისა ესთაჲ ითქმან, მაგალითებრ: მოვედ თავით შენით, ტრედო ჩემო, (ქება 2, 14,) ჰ სხუნანი. მოვედით თაყუბანი ვჳსცეთ და შეუვრდეთ მას, (ფსალ. 48, 6,) ჰ სხუნანი. ესე უტუჭ უცხოსა რაჲმესა გუჩქნებს ქტეკასა, ვითარცა პირველისა პირისა მიმართ არს ზმნაჲ აწყოჲსა დროჲსა შინაჲ ჰ არს ბრძანებითად მხოლობითიცა ჰ მრავლობითი.

მ. ვნებითნი ზმნანი ბრძანებითისა სქესისა მებრნი, პირისა მიმართ მეორისა დამტვიცებითნი, ვითა შემოქმედებითნი, იგივე არნნ ყოულითურთ, რაჲცაჲ არნნ ვნებითნი ზმნანი საზღურებითისა სქესისა, ნამეოსა სრულისა დროჲსა შინაჲ (§ 265, სიმკაც. 17,).

§ 267.

გამოსლჳსათჳს საზღურებითისა სქესისა, ნამეოსა დროჲსა უსრულესისა ჰ უუსრულესისა, წინანდელსაჲ განჳსუასა ჩუჭნსა შეუდგეთ ჰ ჩუჭულუებისამებრ ჩუჭნისა ვაჩქნნეთ.

დ. ესენი ნამეოსა სრულისა დროჲსა შინათა ზმნათაგან წარმოებენ ჰ თჳსთა ნიშნათა უსრულეს ჰ უუსრულეს მყოფელთა განიყუთუნენ.

ბ. ნიშნნი ნამეოსა დროსა შინა, უსრულესსა ზმნათა მიმოხრისა, არიან შემოქმედებითა ზმნათანი: 1, ს, მაგალითებრ: მითქტამს, წარმიკითხავს, შემიკრავს, მისტამს, ღ სსჟანი. რომელნიცა მუღლებელსა თჳსსა არა ჰსწყეოდენ ღ ესენი მხოლოდ უღლჯლებისა ჭქჭჳე იქმნებიან პირველისა, მეორისა ღ მესამისა სატისა მებრნი: 2, იმს, მაგალითებრ: მიწერიმს, მირბამებრმს, ღ სსჟანი. 3, იბ, მაგალითებრ: წარმიყენიბ, წარმიდიბ, ღ სსჟანი. განაღა, რომელნიცა ზმნანი, მეორესა ნიშნისა მიიღებენ—მესამესაცა ღ რომელნიცა მესამესა—მეორესაცა.

ბ. შესაძლებელ-არს პირველისა ნამეოსა, უსრულესისა ნიშნისა მიმღებელთაგან, პირველისა უღლჯლებისა ჭქჭჳეთა ზმნათა მეორისაცა ღ მესამისა ნიშნნი მიიღებად, მაგალითებრ: შემიკრავს, ანუ შემიკრავა, მომიკრავს, ანუ მომიკრავა. მაგრა პირველითა ნიშნითა უშესაბამეს არს თქმად, კითარმედ ესენი უფრორე იძულებით კიდრელა თავისუფლად უსრულესთა დროთა შინა ესთა მიმოკრიღან.

ღ. შემდგომად პირველისა უღლჯლებისა, რაოდენნიცა არიან უღლჟანი რომელთა ჭქჭჳე შეიცვან რაოდენნიცა იუჟნენ მაგალითნი, ყოველთანი ზმნანი წარუწყედელად ასოჲსა მუღლებელისა თჳსისა მიმოხრებინს, ნამეოსა უსრულესსა დროსა შინა თავისუფლადრე მეორითა ღ მესამითა ნიშნითა.

ქ. მაპირკენნი, ნამეოსა უსრულესსა დროსა შინა არიან, პირველისა პირისა მიმართ—მ, მეორისა მიმართ—ზ, ღ მესამისა მიმართ—შ, ნიადგ ღ მარადის, მაგალითებრ: მიწირავს, გიმღუდეღ

მოქმედებრეც, უგულის-კმინს.

პ. ხოლო მამრავლედ პირველისა პირისა მიმართ—ზჳ, მაგალითებრ: გჳრხილავს, გჳრწმუნებრეც, ხოლო მეორისა მიმართ პირისა—თ, მაგალითებრ: გინილავსთ, გირწმუნებრეცთ, ღ მესამისა მიმართც პირისა. კჳალად თ. მაგალითებრ: შეუყუარებრეცთ, უთქტამსთ, ღ სსჟანი.

ზ. ვნებითთა ზმნათა ნიშნნი უსრულესსა ნამეოსა დროსა შინა არს ზმნაჲ არსებითი, აწმეოსა დროსა შინაჲ, სამთაჲე მიმართ პირთა, კითარმედ პირველად ზმნაჲ იცჳალების მიმღეობად, ნამეოდ გნებითად, ღ მერმელა დაედების თუთუელისა პირისა მიმართნი ზმნანი არსებითნი, აწმეოსა დროსა შინანი, მაგალითებრ: შეკრულ-ვარ, შეუყარებულ-ხარ, მოწყულელ-არს, ანუ შეკრულ-არიან, ღ სსჟანი. ხოლო მამრავლედ ჰქნან არსებითთა ზმნათა აწმეოსა შინა მამრავლენი, სამთაჲე პირთა მიმართ, მაგალითებრ: შეკრულ-ვართ, შეკრულ-ხართ, ანუ შეკრულ-არიან, ღ სსჟანი.

ც. ხოლო ნიშნნი, ნამეოსა უსრულესსა დროსა შინათა ზმნათა არს ბ, მაგალითებრ: მეხილტა, შემეყუარა, ანუ ნბ, მაგალითებრ: მერწმენა, ღ ესე ფრიად იმჳთ, რომელიცა ყოველთა ზმნათა, ესთა მიმოხრისა უსრულესსა დროსა შინა შემოქმედებრეც.

ძ. მაპირკენედ პირველისა პირისა მიმართ მხოლოდობითისმებრ აქჳს იგივე, რაჲცაჲა აქჳს უსრულესსა, მაგალითებრ: შემეყუარა, შემეკრა, ღ სსჟანი. მეორისა მიმართ პირისა კჳალად იგივე, მაგალითებრ: გეხილტა, გეკმნა, ღ სსჟანი.

ხოლო მესამისა მიმართ პირისა—ქ,

მაგალითებ: შეეწირა, ემღებოდნენ.
მოქმედა, ჭ სსჭანა.

ი. მამრავლენი ნიშანნი ესე გუგართა
შმსათანა არიან, პირველის მიმართ პი-
რისა, — ზშს, მაგალითებ: გუტცუნა,
გუტმადლ-სიტყუა, ჭ სსჭანა. მეო-
რისა მიმართ პირისა—ო, მაგალითებ:
გეწადათ, გექადავათ, ჭ სსჭანა.
ხოლო მესამისა მიმართ პირისა, კჭა-
ლ'დ თ, მაგალითებ: ენატრათ,
ემღერათ, ჭ სსჭანა.

იპ. ვინაფთვან პირველის უღლულუ-
ბისა ასოა არს ნიშნადვე, უუსრულესსა
შინა ნამყოფსა დროსა შინათა მიმოსრი-
სა, ამისთვის ჭსპობაა არა ითქმის მსუ-
ღლუბელისა მის, ხოლო მეორე ჭ მე-
სამე მსულუბელნი, უუსრულესსა შინა
დროსა, მიმოსრისა მიერ შინათასა, არა
ისპობის, არცა მესუთისა ჭ მექქესისა
ღ მეჩხას, მაგრა მეოთხე ჭ მეშუდე
მსულუბელნი ისპობიან, რომელნიცა ვი-
თამე ექვსგავსებანიცა ურთიერთადას.

იბ. ვნებითთა შმნათა ნიშანნი, უუსრუ-

ლესსა ნამყოფსა დროსა შინა, არს შმნაა
არსებითი, ნამყოფსა დროსა შინაა, სამ-
თავე პირთა მიმართ, ვითარმედ შმნაა
პირველად იტყულების ნამყოფ ვნებითად
ღ მეჩმელა დაელებიან თუთუელისა პი-
რისა მიმართნი შმნანი არსებითნი, ნამ-
ყოფსა სრულსა დროსა შინანი ჭ ესრეთ
მიმოსრებანი ყოველნი შმნანი, ნამყოფსა
უუსრულესსა დროსა შინა, მაგალითებ:
მიწყლულ-ვიუავ, გუღღებულ-ვი-
უავ, შეწყნარებულ-იუო; ჭ სსჭანა.

ივ. ხოლო მამრავლედ ჭქნან არსე-
ბითთა შმნათა აწყოფასა შინა მამრავლუ-
ნი, სამთავე პირთა მიმართ, მაგალითებ:
მიწყლულ-ვიუტწნით, გუღღებულ-
იუტწნით, შეწყნარებულ-იუტწნენ,
ღ სსჭანა.

ესესამებების კანონთა ჩუწნ მიერ
სიფრთხილით დასხმულთა დადებად მა-
გალითნიცა, ნამყოფთა დროთა უსრულე-
სთა ჭ უუსრულესთა დროთა შინა, მი-
მოსრილთა შმნათა.

საზღერებითისა სქესისა ნამყოფსა უსრულესი, პირველისამებრ უღლულუბისა, მაგალითებ:

1, შე — მი — გი — ჟღ — კრავს,	ს,	ს,	ს,	სთ,	სთ.
2, გან — მი — გი — ჟღ — ბანიეს,	იეს,	იეს,	იეს,	იესთ,	იესთ.
3, აღ — მი — გი — ჟღ — სწმიეს,	იას,	იას,	იას,	იასთ,	იასთ.
4, მი — გი — ჟღ — დგამს,	ს,	ს,	ს,	სთ,	სთ.
5, მი — გი — ჟღ — ესეიეს,	იეს,	იეს,	იეს,	იესთ,	იესთ.

საზღერებითისა სქესისა ნამყოფსა უსრულესი, მეორისამებრ უღლულუბისა, მაგალითებ:

1, შე — მი — გი — ჟღ — ყუარებიეს,	იეს,	იეს,	იეს,	იესთ,	იესთ,
-----------------------------------	------	------	------	-------	-------

საზღერებითისა სქესისა ნამყოფსა უსრულესი, მესამისამებრ უღლულუბისა, მაგალითებ:

1, მი — გი — ჟღ — კწმთიეს,	იეს,	იეს,	იეს,	იესთ,	იესთ.
----------------------------	------	------	------	-------	-------

საზღერებითისა სქესისა ნამყოფსა უსრულესი, მეოთხისამებრ უღლულუბისა, მაგალითებ:

1, გან — მი — გი — ჟღ — კადიეს,	იეს,	იეს,	იეს,	იესთ,	იესთ.
2, და — ვ — ვ — არდნილვარ,	სარ,	არს,	ვართ,	სართ,	არიან.

ესე მქსტაგეს ვნებითისა ამისთჳს დაიდუბის, კითარმედ უმეშქობითი არს ხატუნებითი.

3, მი—გი—ჟღ—სურუიეს,   ეს,   ეს,   ეს,   ესთ,   ესთ.

საზღჳრებითისა სქესისა ნამუოჲ უსრულესი, მეზუთისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი —გი—ჟღ—წონიეს,   ეს,   ეს,   ეს,   ესთ,   ესთ.

2, გან—მი—გი—ჟღ—უკიეს,   ეს,   ეს,   ეს,   ესთ,   ესთ.

საზღჳრებითისა სქესისა ნამუოჲ უსრულესი, მექქესისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი—გი—ჟღ—სურუიეს,   ეს,   ეს,   ეს,   ესთ,   ესთ.

საზღჳრებითისა სქესისა ნამუოჲ უსრულესი, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი—გი—ჟღ—მრცკიეს,   ეს,   ეს,   ეს,   ესთ,   ესთ.

საზღჳრებითისა სქესისა ნამუოჲ უსრულესი, მერგისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მი—გი—უ—ნურგიეს,   ეს,   ეს,   ეს,   ესთ,   ესთ.

2, მი —გი—უ—წყურიეს,   ეს,   ეს,   ეს,   ესთ,   ესთ.

საზღჳრებითისა სქესისა ნამუოჲ უსრულესი, პირველისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შე—მ—გ—ე—ჟღ—კრა,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

2, გან—მ—გ—ე—ჟღ—ზანა,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

3, აღ—მ—გ—ე—ჟღ—ხჳა,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

4, მე—გ—ე— —ჟღ—დგა,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

5, მ —გ—ე— —ჟღ—ხჳა,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

საზღჳრებითისა სქესისა ნამუოჲ უსრულესი, მეორისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, შე —მ—გ—ე—ჟღ—უჳარა,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

საზღჳრებითისა სქესისა ნამუოჲ უსრულესი, მესამისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მ—გ—ე—ჟღ—კჳთა,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

საზღჳრებითისა სქესისა ნამუოჲ უსრულესი, მეოთხისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, გან—მ—გ—ე—ჟღ—კაღო,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

2, და —კ—კ—არღნიღ—კიუაკ,   იუაკ,   იუო,   კისჳწნით,   იუჳწნით,   იუჳწნ.

ესე მქსტაგეს ვნებითისა, ამისთჳს დაიდუბის, კითარმედ უმეშქობითი არს ხატუნებითი.

3, მ—გ—ე—ჟღ—სურუიეს,   ა,   ა,   ა,   ათ,   ათ.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფი უსრულესი, მეზუთისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მ — გ — ე — ჟღ — წონა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.
2, გან — მ — გ — ე — ჟღ — ყო,	ო,	ო,	ო,	ოთ,	ოთ.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფი უსრულესი, მექუსისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მ — გ — ე — ჟღ — სურჟა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფი უსრულესი, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მ — გ — ე — ჟღ — ძარცჟა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.

საზღვრებითისა სქესისა ნამყოფი უსრულესი, მერვისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, მ — გ — ე — ჟღ — ნერგა,	ა,	ა,	ა,	ათ,	ათ.
2, მ — გ — ე — ჟღ — წყურჟა,	ა:	ა,	ა,	ათ,	ათ.

§ 268.

საზღვრებითისა სქესისა, შემოქმედებითა ზმნათა, მყოლობდას დროსა შინათა თქმისა მიმართ მოსრულთა უწყებანი თსებათა მათანი კვსთქუნეთ მებრ ჩუჭულებისა ჩუჭნისა.

ა. არიან ნიშანნი მყოლობდას შინა მოსრილთა ზმნათანი: 1, ა, მაგალითებრ: შეკვტრად, განკვსნნად, კვქმნად, ლ სსჟანი, 2, ო, მაგალითებრ: აღღესო, კვქჟმნთო, კვსწერო, ლ სსჟანი. 3, მ, მაგალითებრ: კვსდემ, განვარდემ, განკვსძლიერდემ, კესვიდემ, ლ სსჟანი.

ბ. მყოლობდას დროსა შინათა, ჰიროკან მყოფი ჰირველისა მიმართ ჰირისა, იგივე არს სამთავე ჰირთა მიმართ, რაჲცაღა არს საზღვრებითისა სქესისა აწმეოსა დროსა შინათა ჰირთა მიმართ, მაგალითებრ: ვერკინო, ერკინო, ერკინოს. ესრეთ ნიადგა ყოველთა უღლულებათა, ყოველთა სატთა ქუჭუნი ზმნანი ჰიროკანებენ მხოლობითისამებრ ლ გინათგან ნიშანნიცა ესე: 1, ნ, 2, ონ ჰიროკან ჰყოფენ ჰირსა მესამესა საზღვრებითისა სქესისა აწმეოსა დროსა შინა,

აქანცა მყოლობდას დროსა შინა მანირონედ არიან მესამისა ჰირისა, მაგალითებრ: იყან, შეკვარნ, დასწან, ლ სსჟანი. სოლო მაგალითთა ამათ მუღლებელი ასოჲ ნიადგა არა ესპობიან, არამედ ოდესმე მუღლებულადცა საკუთარ ასოდ ლ ნიშნად მყოლობდასა ლექსთა შორის შესრულნი მდგომარებენ, მაგალითებრ: შეკვარნ, ლ სსჟანი, ლ ოდესმე სხვას უღლულებისა ქუჭუ შეიცვან, მაგალითებრ: დაიწან, ლ ოდესმე მუღლებელი ასოჲ არა ესპობიან, მაგალითებრ: კვტრტინ, ლ სსჟანი.

გ. ხოლო მამრავლედ ნიშნად, იგივე საზღვრებითისა აწმეოსა დროსა შინათა ზმნათა, ჰირველისა ლ მეორისა ჰირებთა მიმართ, მამრავლენივე არიან, მაგალითებრ: ვერკინოთ, ერკინოთ, ერკინონ, ლ სსჟანი.

დ. ყოველთა, რომელთაცა ნიშნათა კვსტრეტო საწადისისა ლ ჯპოტეტიგასა სქესთაებრ ზმნათა შემოქმედებითა, მიმოხრილთა აწმეოსა ლ მყოლობდას დროსა შინა, შესაძლებელ-არს მითვე ნიშნებითა მრავლობითადცა ლ მხოლო-

ბითად, საზღურებიითისა სქესისა, მეო-
ბადისა დროსაცა შინა მიმოსრად, წე-
რილთა ჩუწნთა ჩუწულუკასებრ, მაგა-
ლითობრ: აღვიბტიმიდე, ვესვიდე,
განვჭკვრდე, ჭ სსჟანი, ამისთჳს
ვითარმედ ესენი, დაღათუ არა მართლ-
უნობისა ჭ წესიერ წერისამებრ და-
ღებულ-არაინ ნაცჟლად საზღურებიითისა
სქესისა, მეოობადისა დრომასა ზმნათა,
არამედ შუწნთიერ მოუბნარობასა შინა
ფრინად საკმარ.

მ. საზღურებიითისა სქესისა, მეოობა-
დისა დრომასა, ვნებითა ზმნათა ნიშანი
იგივე არს, რადცაღა ითქჳს საზღურები-
თისა სქესისა, აწმუოსა დრომასა ვნებით-
თა ზმნათათჳს, მაგალითობრ: განვიკა-
დლა, განიბნა, შეიუტარვოს. აქა
მესამესა პირსა მაზიროვნედ აქჳს ს.
ხოლო გჳლად მესამისა პირისა მა-

პიროვნე, არიან ნიშანი შემოკმე-
ლებითა ზმნათანი, მაპიროვნედ მესამისა
პირისა თქმულნი, (სიმეცრ. 2,) შეი-
უტარინ, შეიწუნარინ, ჭ სსჟანი.

მ. მამრავლენი ნიშანი ვნებითანი
მესამისა მიმართ პირისა არიან სსჟანი-
ცა: 1, მნ, მაგალითობრ: იქმენ, 2,
ნმნ, მაგალითობრ: ინერგენ, 3, ნმდ,
მაგალითობრ: შეიუტარნედ.

ზ. ბრძანებითისამებრ სქესისა, აწმუო-
სა დროსა შინა, პირი მესამე შემოკმედე-
ბითთა ჭ ვნებითთა ზმნათა, მოალობი-
თად ჭ მრავლობითად, კინაფთგან იგივე
არს, რადცაღა არს საზღურებიითისა მებრ
სქესისა, მეოობადსა დროსა შინაჲ, პირი
მესამე სქესთა ზმნათათჳს რადმელა გან-
გრძობა მაგალითთა საკმარ არს, აქა
დავჳსსსნე მაგალითნი, საზღურებიითისა
სქესისა მეოობადისანი.

საზღურებიითისა სქესისა მეოობადი, პირველისამებრ უღლვლებისა, მაგალითობრ:

1, შევჭკრა,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
2, განკჳბანო,	ო,	ოს,	ოთ,	ოთ,	ონ.
3, აღვისტა,	ა,	ას,	ათ,	ათ,	ან.
4, ვჳსდგე,	ე,	ეს,	ეთ,	ეთ,	ენ.
5, ვიესტო,	ო,	ოს,	ოთ,	ოთ,	ონ.

საზღურებიითისა სქესისა მეოობადი, მეორისამებრ უღლვლებისა, მაგალითობრ:

1, შეიუჟარო,	ო,	ოს,	ოთ,	ოთ,	ონ.
--------------	----	-----	-----	-----	-----

საზღურებიითისა სქესისა მეოობადი, მესამისამებრ უღლვლებისა, მაგალითობრ:

1, ვჳჭჳწო,	ო,	ოს,	ოთ,	ოთ,	ონ.
------------	----	-----	-----	-----	-----

საზღურებიითისა სქესისა მეოობადი, მეოთხისამებრ უღლვლებისა, მაგალითობრ:

1, განკჳკაღო.	ე,	ეს,	ეთ,	ეთ,	ენ.
2, დაკჳარდე.	ე,	ეს,	ეთ,	ეთ,	ენ.
3, მ—გუ—ჳ—სურდეს,	ეს,	ეს,	ედეს,	ედესთ,	ედესთ.

საზღურებიითისა სქესისა მეოობადი, მეხუთისამებრ უღლვლებისა, მაგალითობრ:

1, ვჳსწონო,	ო,	ოს,	ოთ,	ოთ,	ონ.
2, ვჳყოფდე,	ე,	ეს,	ეთ,	ეთ,	ენ.

საზღურებიოისა სქესისა მუოობადი, მექქსისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვისურგო,   ო,   ოს,   ოთ,   ოთ,   ონ.

საზღურებიოისა სქესისა მუოობადი, მეშვიდისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვჰსპარტუო,   ო,   ოს,   ოთ,   ოთ,   ონ.

საზღურებიოისა სქესისა მუოობადი, მერვისამებრ უღლულებისა, მაგალითებრ:

1, ვჰნერგო,   ო,   ოს,   ოთ,   ოთ,   ონ.

2, მ—გუ—ჰსწყუროდეს, ოდეს,   ოდეს,   ოდესთ,   ოდესთ,   ოდესთ.

თ ა ვ ი ი თ.

თ ჯ ს ს ა ხ ე ლ-ზ მ ნ ი ს ა.

§ 269.

სახელ-ზმნა არს განრჩევა წოდებითი მნიშვნელი ქმნისა, ანუ ვნებისა.

ა. სასელ-ზმნა მარტუალთა ურთიერთარს ნებითა, ანუ ორთა ლქსათათა შერთლექსებითა წარმოებს შემოქმედებითადცა ღ კნებითად. 1, მაგალითებრ: წერა, ანუ წერვა, 2, ნათლისღება, ანუ ნათლის-ღებვა, ღ სსჰანი.

ბ. შეიწყნარებს ყოველთა მდევართა სასელისათა, გარდა ნათესავისა, მაგალითებრ: შეწირვა, მღუდელ მოქმედება, ჰსწრათა, მისწრათება, მოსწრათებანი, ღუწა, ღუწისა, ღუწასა, ღუწითა, ღუწისაგან, ღუწო.

გ. სახელ-ზმნა შეიწყნარებს რომელთამე მდევართა ზმნისათა, ესე იგი, ნათესავსა, მაგალითებრ: ითქმის ვნებითად ღ მოქმედებითად (სიმკაც. 1,) ნაკურთსა (სიმკაც. 2,) რიცხტსა, (სიმკაც. 2,) მასსადამე, სამართლად ისეღ-წოდა ჩუწნგან სახელ-ზმნად.

დ. სხელ-ზმნა მოქმედებითად ღ კნებითად ნიშნებითა ჩუწნგან განრჩეულიქმნა, რამეთუ მართლ-უბნობისა ღ წე-

სიერ წერისა წინააღმდეგომი არა ჰქმნას სიტუქათა შინა, განაღ ქართულებრთა წერილთა ღ სიტუქათა შინა ძალითა განირჩევიან შემოქმედებითნი ღ კნებითნი სახელ-ზმნანი, მით რომელ ბუნებაჲ სიტუქსა განირჩევს მათ გარნა, მითვე მორფითა ღ ნაკურთითა იგივეობენ.

ხოლო სასელ-ზმნა ესე უმეშქრობითადცა იქმნების, მაგალითებრ: სღუტა, ჯდომა, დგომა, მდგმოება, ღ სსჰანი.

§ 270.

ა. ჩუწლება წერილთა ღ სიტუქათა ჩუწნთა არს, ვითარმედ სასელ-ზმნანი ღ უბნობანი, სადაცა ვერ-არინ თქმად შირველ-სახელ, მრავალ-ვერ სხმით-გარდასლუთად ითქმინს, ესე იგი აღმატებითად, მაგალითებრ: შეუჭარება, სასოება, მოწყალება, დამშვდება, აღუტავება, სღუტა, ღ სსჰანი. კგ-სახელ განუსაზღვრებულნიცა ღ ზედ-შესრულნი სასელნი, მაგალითებრ: შეუჭარებად, სასოებად, მოწყალებად, ღ სსჰანი, სიხარული, სიძულილი, ღ სსჰანი.

ბ. ხოლო ესე ვითარნი არიან სასელ-ზმნანი, მაგალითებრ: ჰამა, სმა, ქცევა, მოძღურება, ნათღუტა, ცხება, აღსარება, კურთხევა, განბოროტება, ძვირის ხილუტა, სუფევა, წარწყმედა, ღ სსჰანი.

გ. სასელ-ზმნა ესე იქმნების განსა-

ზღუდრებისამებრ თვისისა სახელოად ჰ
ზმნაღ.

ღ. სასელ-ზმნანი მიიღებენ ყოველთა
ნიშნითა განმავითაროთა სსტათა ლექსთაებრ
ზმნათასა, მაგალითებრ: ალწერა, წარ-
სლჳა, მიღმომ-გონება, მიმომ-გონება,
მშობობა, ჰ სსტანი.

მ. სასელ-ზმნა მიითჳაღავს. ოდესმე
ზმნებრ ზმნის ზედასა, მაგალითებრ:
ნაცუთაღ-უზნობა, ბოროტ-ზრასჳა,
ჰ სსტანი.

§ 271.

სასელ-ზმნა სასელებრ ჴეკალს სიტ-
უჳასა შინა უფლად ზმნისა, მაგალი-
თებრ: კდობა შეემთხზვა იერო-
სადიმიელთა ქალაქსა, (იოსიპოსს
წიგნი 10, უწეება 1.), ჰ ოდესმე სა-
ძიებოდ, მაგალითებრ: ამცნო უფაღ-
მან დმერთმან არა ჴამა ხისა ცნო-
ბადისა ადამს.

თ ა ვ ი კ.

თვს განუსაზღუდრებელისა, ესე
იგი უჩინოაჲსა სქესისა.

§ 272.

ყოველთა კანონიერთა ზმნათათვს, ყო-
ვლისა სქესისა მებრთა ვჳსთჳტჳნით
უწეებთნი გარდამოცემანი, რაოდენ შე-
საძლებელ-ყო ჰ აწ უჩინოაჲსათვს, ანუ
განუსაზღუდრებელისა, ვჳსთჳტჳთ რი-
ცხჳტჳდად ჩჳტჳულებისამებრ ჩჳტჳნისა.

ა. განუსაზღუდრებელი არა შეი-
წენარებაჲს ჰიროკან ყოფასა (სქეს ზმნა-
თათვს, თავი 17, § 257, სიმეც. 2),
ჰ ამისთვს ჰირსა რომელსამე ენებისა,
ანუ მოჳქმედებისა ჴჳტჳ-მღებარედ, კერ გან-
საზღუდრებელ-ჳყოფს შეუწეენელად სსტათა
ლექსთა, ვინაჲცა განუსაზღუდრებელ-არს.

ბ. განუსაზღუდრებელი წარმოებს
სასელ-ზმნისაგან ჰ გჳსაწჳტჳს, ანუ
ჴმნასა აწყოასა დროსა შინა, ნიშნითა
ამით რომელა ად, მაგალითებრ: შეუჳა-
რებად, შეკრებად, აღსოცად, ანუ ენე-
ბასა აწყოასავე დროსა შინა, მაგალი-
თებრ: შეუჳარჳტჳმად, შეკრჳად, აღსო-
ცჳმად, ჰ სსტანი, ანუ უმეშჳტჳობითად,
აწყოასავე დროსა შინა, მაგალითებრ:
ხარებად, სუფევად, მიმომსდღუთად,
ჰ სსტანი.

ბ. არს სსტაჲცა ნიშანი უჩინოაჲსა
სქესისაგანთა, რომელა ის, მაგალითებრ:
უკეთუ ენებაჲს შეწენარების, იგი არს
ილია, (მატ. 11, 17, 14,).

ღ. განუსაზღუდრებელი აწყოაჲ მიი-
თჳაღავს ოდესმე ზმნებრ ზმნის-ზედასა,
მაგალითებრ: იდუმაღ-ზრასჳად, ჰ
სსტანი.

§ 273.

ა. ხოლო მყოობადსა დროსა ში-
ნა ნიადაგ ენებითად წარმოდგების ნი-
შნითა ამით დი, მაგალითებრ: წერადი,
კერნჳადი, შეძინებადი, ჰ სსტანი.

ბ. განუსაზღუდრებელისამებრ სქესისა,
მყოობადნიცა შესაძლებელ-არიაჲს სასე-
ლებრ დაბრუნჳად, მაგალითებრ: წერ-
დი, წერადისა, წერადსა, წერა-
დით, წერადისაგან, წერადმან.

ბ. განუსაზღუდრებელისამებრ სქესისა,
აწყოასა დროსა შინანიცა ჰ მყოობადსა
ზმნანი უიძულებელად შესაძლებელ-არიაჲს
სსმით-გარდასლჳთ ჴცკვად აწყოაჲსამებრ,
მაგალითებრ: შეკრვადობითი, მყო-
ბადისამებრ, მაგალითებრ: უშეკრჳადე-
სი, ჰ სსტანი.

ღ. შესაძლებელ-არს უიძულებელად
თანდებულთაგანცა საძიებად მიღებად ეს-
გჳარნი ზმნანი მყოობადისა დროისანი,

მაგალითებ: შეუჭარბადისამბრ, შეწუნა-
რებადისაოთხს, წინაშე ჭრწმუნწადისა, ღ
სხჭანი.

მ. შესაძლებელ-არს, ვითარმედ ზმნე-
ბრცა სსმით-გარდასლვთ უოფაჲ ამათი,
მაგალითებ: შეუჭარბებინებად, ღ
სხჭანი. მაგრა ესე არა ფრიად უიმულუ-
ბელად.

მ. განუსაზღვრებელი მყოობადი შე-
საძლებელ-არს ზმნებრ მიმთჭალველ უო-
ფად ზმნის - ზედამსა, მაგალითებ:
მჭსწრათელ დაცხრომადი, ღ სხჭანი.

§ 274.

განუსაზღვრებელი მიიღებენ უოკულ-
თა განმაკითართა ნიშანთა სსჭათა სჭე-
სთამებრთა ზმათასა აწმეოჲსა დროსა
შინანიცა ღ მყოობადსა, მაგალითებ:
ბანწრალვად, წარწმედად, მიღმგო-
ნებად, წიმგოგანჭსჯად, აღწუნებად, ღ
სხჭანი.

§ 275.

განუსაზღვრებელისა სჭესისა მებრნი
ზმნანი მყოობადსა დროსა შინანიცა ღ
ნამეოჲსა ზმნათაგან სასხლებრ მიიღებიან
საძიებოდ, რომელნიცა თქმად თანაგჭამს
მესამესა შინა ნაწილსა, გარნა მყოობად-
სა დროსა შინაჲ იჭმნების ზედ-შესრულ-
სასხელისა ღ დაიდების სიტყუნსა შინა
სასხელადცა ზმნისა, მაგალითებ: არ-
ვარგპ საქმე ქმნადი განუსჯეულ
დამტკიცებად, ამას შინა ქმნადი არს
ზედ-შესრულ საქმისა ღ არსებითისა
სასხელისათანა უფალ-ზმნისა ზედ-ჭრთუ-
ლისა, რომელა არ-ვარგა, ღ ოღესმე
არსებითსა სასხელსა ზედ-ჭრთულ-უოფი-
თა დაიდების სიტყუნსა შინა უფულად
ზმნისა, მაგალითებ: განჭხრწნადმან
ამან შეიმოსოს უხრწნეღება, (1,

კორ. 15,). ამას შინა სახელი არს-
ბითი უფალი ზმნისა არს ძალით ვორ-
ცმან ღ განჭხრწნადმან-არს ზედ-
შესრული ღ არსებითისა სასხელისათანა
უფალ-ზმნისა.

თ ა მ ი ა ბ .

თვს ზმნათა კანონიერთა რო-
მელთამე, რომელნიცა რჭათა
უღლვლებათაგან მოსრულნი ორ-
თა უღლვლებათა ქტრშე შეიცვიან.

§ 276.

კანონიურად ზმნად უწოდებთ მას,
რომელნიცა მარტივად უოფასა, ანუ შე-
სმენათა გუაჩჭნებენ არსებათა მიმართ,
ესე იგი, ანუ ქმნათა, ანუ ვნებათა, მაგა-
ლითებ: შეტრე ჭსწერს, ვჭსცანთ
ზეტრეს მიმართ შესმენაჲ მოჭმედებისა,
ხოლო,—ებისტოლოე იწერების შე-
ტრესაგან—ვჭსცანთ ებისტოლისა მი-
მართ შესმენაჲ ვნებასა. ეგ-სასხედ არ-
სებათა მიერვე გუაჩჭნებენ რამესა სა-
ჭმესა შესმენილად, ესე იგი ფარნავისა
მიმართ მეფობისა სუფეკასა ღ ითქმის
ჭარნავაზ ჭსუფევს. ხოლო მისდავე
მიმართ შინაგანსა ვნებასა მხარულბო-
თსა ღ ითქმის ჭორნავაზ იხარებხ
ღ გუაღად მისდავე მიმართ, საჭმესა,
რამსავე, ესე იგი ჯდომასა ღ ითქმის
ჭარნავაზ ჭზის, ანუ ვნებასა-ჭუღების,
ვინაჲცა პირველი იგი და მეორე იწო-
ლებიან შემოქმედებითად ღ ვნები-
თად, რომელნიც ითქუნეს შეტრეს მი-
მართ ღ ებისტოლისა. ხოლო, რამდელა
ითქუნეს ჭარნავაზის მიმართ, ითქმიან
უმეშტლობითად ღ სამნივე კანონიურად.

§ 277.

აქა სიმკაცრენი სათანადო არიან და-
სხმად უმეუჭურეს გულ-კეხად მოწაფეთა.

ა. თჯსება არს ზმნისა შემოქმედები-
თისა, ვითარმედ საქმე ერთი-ორთა ვიეთ-
მე მიმართ სხუა და სხუა გუარად იცსა-
დების, მაგალითებრ: სიუტარუელი,
არს საქმე, რომელიცა ორთა ვიეთმე მი-
მართ იცსადების, მაგალითებრ: შემუტა-
რებეფისა, მიმართ და შემუტარებუ-
ფისა. ხოლო საქმე ესე ითქმის ესრედ,
ვითარმედ ამას უუტარს იგი და იგი
შეიუტარების ამისგან, და ესენი ორ-
ნივე არიან პირველისამებრ სხისა.

ბ. დაკეჭურების ვითარმედ ერთი რაჟმე
საქმე სამთა ვიეთმე მიმართ იცსადებო-
დეს, მაგალითებრ: მღუდელ-მოქმე-
დება არს საქმე ერთი და ესე შესა-
საძლებელ-არს სამთა ვიეთმე მიმართ გან-
ცხადებად, მაგალითებრ: პეტრე ამღუ-
დელ-მოქმედებს სამდთოსა საიდუ-
მლოსა მას რომელისამე მოწაფე-
სა თჯსას. ხოლო პეტრე და რომელი
ჭმოქმედებს პეტრეს მიერ, არიან ორნი
გინმე: 1, პეტრე, მოქმედი საშუალო-
ბითა მოწაფისათა, და 2, მოწაფე, მოქმე-
დი უსაშუალოდ, ხოლო 3, სამდთო საი-
დუმლო, რომელიცა იმოქმედების პე-
ტრესგან საშუალობითა მოწაფისათა და
უსაშუალოდ მოწაფისაგან. ესე გუარსა
ზმნისა რომლისამე პირისა მიმართ თქმულ-
სა, ესე იგი, ვამღუდელ-მოქმედებთ,
ანუ ამღუდელ-მოქმედებთ, — ეწოდების სხმით-
გარდასლჯთი.

ბ. ოდეს ზმნა სხმით-გარდასლჯთი
იწარმოებს უმეუჭურებითისაგან ზმნისა,

განჭსცხადების ბრწყინვალედ, ვითარმედ
საქმე, რომელიცა იყო უმეუჭურებითად
ერთისა მიმართ, ორთა მიმართ, იცსადე-
ბის იგი, მაგალ. ბრწყინვა არს საქმე ერ-
თი რაჟმე, რომელიცა თუ სადამე ითქმას
სს-სთა მიმართ, ითქმის ჰებრწყინავს
იგი, ე. ი. მზე ჰებრწყინავს, და ოდ-
სმე ითქმის ორთა მიმართ, ვითარმედ
მზე აბრწყინვებს სარკესა, და საქმე
იგი ერთი რომელ-არს ბრწყინვა მზი-
სა მიმართ და სარკისა, იცსადების და
ესრეთ იწარმოების სხმით-გარდასლჯთი
უმეუჭურებითისაგან.

დ. ვინაჟცა მეორისაგან და მესამისა
სიმკაცრისა შესაძლებელ-არს კიდურ-
მდგომებისა გამოუუნებად, მაშასადამე
სხმით-გარდასლჯთი ზმნანი წარმოებენ
შემოქმედებითაგან და უმეუჭურებითა
ზმნათა.

ე. უოვლად შესაძლებელ-არს საქმე
ერთი სამთაცა მიმართ განცხადებად,
მაგალითებრ: შეწყუდლება არს საქმე
ერთი და ესე სამთა ვიეთმე მიმართ შე-
საძლებელ-არს განცხადებად, მაგალითებრ:
შენ შეცოდებულსა ამას მეგობარ-
სა შენსა მთავარსა მეფისასა შეაწ-
ყადებინებ მეფისა მიმართ. აქა სამ-
თა ვიეთმე განჭსცხა საქმე ერთი, ესე იგი:
1, შენდამი, ვითარმედ შენ მიერ მო-
ქმედებს მეგობარი შენი მთავარი მე-
ფისა მიმართ, 2, მთავარი იგი, ორ-
მელი ჭმოქმედებს მეფისა მიმართ და
მეფე, რომელი ჭმოქმედებს მთავრისა
მიერ მეგობრისა შენისა, ესე იგი შენ
ჭმოქმედებს საშუალობითა მთავრისა და
მეფისათა შეწყუდებისა შეცოდებულისასა
და ითქმის ესთა: შენ შეაწყუდებინებ
შეცოდებულსა ამას მეგობრისა შე-
ნისა მიერ მთავრისა მიფესა, ხო-

ლო შეაწუალებინებ ზმნა იგი არს მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთი.

მ. ნიშანნი სსმით-გარდასლუთისანი არიან: 1, ბ, 2, ინებ, მაგალითებრ: შეეპწესებ, ვიწყინებ. ხოლო ნიშანი ესე მეორე სსმით-გარდასლუთისა ჰყოფს მაშინ სსმით-გარდასლუთად ზმნას, რდეს პირველ პირობითად მაპირიქისა შემდგომად შესუდებისა, არათუ ნიშნად სსმით-გარდასლუთისა, არამედ ბუნებისაჲს ზმნისა, ნიშნად მაპირიქენად მეორისა პირისა (ნაწილ. 1, თავი 6, § 38, სსმით-გარდასლ.).

ზ. ნიშანნი მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთისანი არიან: 1, ინებ, 2, ინებინებ, ხოლო პირველსა ნიშანსა შიილებს მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთი მაშინ, რდეს ზმნაჲ სსმით-გარდასლუთი პირველითა: ნიშნითა იუოსმცა სსმით-გარდასლუთიქვეული, მაგალითებრ: ვათქმეინებ. ესე მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთი არს პირველისაჲს ნიშნისა ჯ მაშინ იქვეის მეორითა ნიშნითა მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთ-ყოფად რდეს ზმნაჲ სსმით-გარდასლუთ იუოსმცა მეორითა ნიშნითა, მაგალითებრ: ვაწყინებ, არს სსმით-გარდასლუთი პირველისა. ნიშნისაჲს, ხოლო მრჩობლ-სსმით-გარდასლუთი ვაწყინებინებ, (ნაწილ. 1, თავი 6, § 38, სიმაკრე 4,).

ც. ყოველნი ზმნანი სსმით-გარდასლუთისი ორთა უღლულებათა ქუჭუ შეიცვან, ესე იგი პირველისა მიმართ ჯ მეორისა. პირველისა, მაგალითი: შევაგრამ, ვასტამ. ხოლო სსტანსი ყოველნი მეორისა ქუჭუ.

მ. არიან კვალად სსტანიცა ზმნანი კანონიერნი ვითარმედ; ანუ სახელსა ზედა დაიდების ზმნაჲ არსებითი, მაგა-

ლითებრ: ცოდვლ-ვარ უფროს ყოველთა კაცთა; კეთილ-ხარ შენ, ვითარცა სათნოება, (ქება 6, 3,). შტუნოერ არიან ფერგნი მახარებელთა მათ მშუდობისათანი(ისაია 6, ანუ მიმდუობსა ზედა დაიდების ზმნაჲ არსებითი, მაგალითებრ: მოწუფლუღ-ვარ ტრფიალებითა, (ქება 25,). შეწუხებულ-არს სუფი ჩემი ვიდრე სიკუდილადმდე, (მატ. 26, 38,).

მ. დაკუჭტუბის, ვითარმედ ზმნათა პირიქანთა კვიდურების მეტად ი, მაგრა არცა ერთისა პირისა ჯ სქესისა ჯ დრომას ცტალებასა ჰყოფენ; მაგალითებრ: ძე ჩემი ხარი შენ, (ფსალ. 8, 8,); ვიქმენი მევითარცა თხიერი ნეთხტასა, (ფსალ. 8, 83,).

იბ. დაკუჭტუბის ზმნათა მესამისა პირისათა, რომლისაჲ სქესისა, ანუ დრომასათა ბოლოდ ასოჲ მ, მაგალითებრ: ქსმროდამ შიშისაგან, მხიარულობდა მ, ნუგეშისაგან ჯ ესე სსტათა მიერ თხრობილთა სიტყუათა შინა იქმების.

იბ. უკანსკენელ სისრულე კანონიერ ყოფისა ზმნათასა არს არ დაკლებადროთა პირთა ჯ სქესთა.

თავი კვ.

თუხ არ კანონიერთა ზმნათა სსტად ჯ სსტად გუართა.

§ 278.

უწუებანი თითოეულთა არ კანონიერთა ზმნათანი დაკუსსნეთა ჯ, მეგრ ჩუჭულებასა ნუჭნისა.

ბ. არ კანონიერი იგი არს, რომელი

ც (თავი 21 § 277, ლ სიმკაც. 12)
წინა-აღუდგების.

ბ. ზმნა არ განიხიროს არს მერჯს
უღლჯულებისა ქუჭრუა, რომელიცა გუჭრსა-
დების ნაგუჭრითა ლ შესახედავითა ამით
მიკმჯს, მიღირჯს. ამით აკლდნ დრო-
ნი, ესე იგი სრული, უსრულესი და
უუსრულესი, და მეოობადსა შინა
მიმოხრებან სწადისა სქესისა ლ ჯხო-
ტუტიკასა აწმეოსა ლ მეოობადსა დრო-
სა შინათა ზმნათებრ, მაგალითებრ:
მიკმდეჯს, გიღირდეჯს, ლ სსჟანი.

გ. აკლს კუჭლად ბრძანებითისამებრ
სქესისა აწმეოსა შინა დროსა, დამტვი-
ცებითიცა ლ მეოობადსა შინა დროსა
იპიკეს ლქმსთა ამით დამტვიცებითად
ლ უგუთქმითად, მაგალითებრ: გიკმდეჯს,
უღირდეჯს, გკვდეჯს, ლ სსჟანი.

დ. არ განიხიროს არს არსებითიცა
ზმნაჲ, რომელი შემდგომად აწმეოსა
დროსა სსჟათა ზმნათა დროთა ლ
სქესთაგან აღიესების (ნაწილ. 1, თავი
4, § 22, არსებითი ზმნაჲ). ეგ-სახედ
გოკელი ზმნანი უკანონო არიან, რომე-
ლიცა შემდგომად აწმეოსა დროსა,
არამედ შემდგომად რომელთამე ნამეოთა
დროთა, სსჟათა ზმნათა დროთა, ანუ
სქესთაგან აღიესებიან.

ე. არ განიხიროს არს მეოთხისა
უღლჯულებისა ქუჭრუა, ხატისამებრ მეო-
რისა, ზმნაჲ სრულსა დროსა შინა, მა-
გალითებრ: მქსუროდდა, ამისთჯს, ვი-
თარმედ ქსჯული არს ესე ენისა შორის
ჩუჭნისა, რათა სრულსა დროსა შინა
მიმოხრელი ზმნაჲ, პირისამებრ მეორი-
სა, იქმნას ბრძანებითისა სქესისა, პირისა
მიმართ მეორისა დამტვიცებითად, გარნა
სრულისა ამისგან შეუძლებელ-არს ესე
გოთაჲ. ეგ-სახედ მერჯს უღლჯულებისა

ქუჭრუა სრულსა დროსა შინა მოხრელ
ნი ზმნანი, რომელა: მწადდა, მრწამ-
და, მწყუროდდა, არ განიხიროს არიან.

ვ. არ განიხიროს არს ზმნაჲ, პირვე-
ლისა უღლჯულებისა ქუჭრუა, უმეშუჭბი-
თი, მეორისა მიმართ პირისა თქმული,
ესე იგი ხუჭად, ამაღ რომელ სათანა-
დო არს რათა, პირი მეორე, ანუ პირვე-
ლისა პირისა მაპირიკონისა, რომელა მ,
შემდგომად მდებარემან ასომან აპირიკ-
ონოსმცა ლ ანუ უკომეოს ამისგან რომე-
ლა მ—იპირიკონოს, (თავი 18, § 259,
სიმკაც. 8, 9, გამოსლჟა ზმნა).

ზ. არ განიხიროს არს ზმნა იგი
უმეშუჭობითი, პირველისა უღლჯულებისა,
ბრძანებითისამებრ სქესისა, რომელიცა
პირველისა პირისა ზმნაჲ ითქმის ბრძა-
ნებითად, მაგალითებრ: მოვედ, ამაღ
რომელ ქსჯული არს ესე უკალეული
ბრძანებითისა სქესისა მებრთა ზმნათა,
რათა მეორისა მიმართ პირისა ითქმას.

თ. არ განიხიროს არიან ზმნანიცა პირ-
ნაკლნი, რომელიცა რიცხუთა შორის
შემოსლჯთა არიან ექქს სატად, ამაღ
რომელ პირველისა ხატისათა აკლსთ
პირი—2, მეორისათა—1 ლ მესამისათა—
2, ლ მეოთხისათა—1 ლ მესუთისათა
კუჭლად—1, ხოლო მეექვსისათა—1, ლ 2.

ი. ეგ-სახედ ვნებითთაცა ხუთთა
მათ ხატთასა პირველსა შინა იუნებს,
მხოლოდ პირი 2 ლ მეორესა შინა
პირი 1, ლ მესამესა შინა პირი—2,
ლ მეოთხესა შინა პირი—1, ლ მესუთე-
სა შინა კუჭლად პირი—1. ამათთჯს კმად
გარდმოგუტეის პირველსა ნაწილსა შინა
(თავი 4) § 32, 33)

ი. ხატისამებრ მეექვსისა ზმნანი არი-
ან უმეშუჭობითნი, რომელიცა ხატ-
შემოქმედებითნი ლ რომელიცა ხატენ-

ბითნი, რომელთათჳს უწყებაჲ კმად გარ-
დაჯჯციეს ჰირკულს ნაწილსა შინა (თავ-
სა 15, § 9.).

იპ. არ-კანონიერ-არს ზმნაჲცა იგი,
რომლისმე დროჲსა შინაჲ, რათა სხჳს
დროჲსა შინათა ზმნათაგან ნიშნითა
წარმოდგეს, მაგალითებრ: შემუტარე-
ბიეს, არს ზმნა ნაყოფსა უსრულესსა
დროსა შინაჲ, სოლო მმოსიეს-არს აწ-
მყოფსა დროსა შინაჲ ჳ ერთითა ნიშნი-
თა წარმოდგომილან.

თ ა ვ ი კ ზ.

თჳს მიმღეობისა ესი იგი მიმ-
ღებულობისათჳს, რომელ არს
შემწყენარებულობა, ანუ მიმთჳ-
ლუჭლობა ჳ მღეკართა მისთა.

§ 279.

მიმღეობა არს ნაწილი სიტ-
ყჳსა ცხად-ყოფი ნივთის-ყოფისა
და ქმნათა და ვნებათა მისთა
დროებითად.

ითჳჳ რა განსაზღურებასა შინა ვი-
თარმედ ცხად-ყოფი ნივთის-ყოფი-
სა, ამისთჳს ვითარმედ ვითარ იგი სა-
ხელი ეგ-სახედ ესეჲ ერთსა ჳწმდებარე-
სა რაჲმესა გუანჭუნებს ჳ შეიწყენარებს
რომელთამე მღეკართა სასულისათა. სო-
ლო ითჳჳს ქმნათ და ვნებათა მის-
თა დროებითად, ამისთჳს ვითარმედ
გუანჭუნებს შესქენილთა ჳწმდებარისა
მიმართთა, ესე იგი ჳწმდებარესა მას
გუანჭუნებს ცუტალებულსა რომელიცა წა-
რიყურების დროსა რომელსამე შინა ანუ
მოქმედებისა მიერ, ანუ ვნებისა ამით
მიიღებს რომელთამე მღეკართა ზმნათა-
სა, ამისთჳს სათანადო არს ჩჳწნდა,

ჩჳწულებისა, მებრ ჩჳწნისა უწყებაჲ
ამათი.

ა. წარმოებს მიმღეობა ძირთა მათ-
გან გარდა ნაცუალ-სახელისა რომელთა-
განცა წარმოებს ზმნა. სოლო ნაცუალ-
სახელისაგან არა იწარმოების ამისთჳს
ვითარმედ ნაცუალ-სახელისაგან წარმოე-
ბაჲ ზმნისა არს ჰირობით ყოფა ზმნი-
სა, გარნა მიმღეობა არა შეიწყენარებს
ჰირთა.

ბ. ნიშანნი მიმღეობისანი არიან:
1, ელი, 2, ჳელი, 3, ედი, 4,
ჳდი, 5, მმ, 6, რი, 7, არი, 8,
არე, 9, უარე, 10, ჳი, 11, ჳე,
12, უელი. ესენი არიან ნიშანნი მიმ-
ღეობისანი აწყოფსა დროსა შინანი.

ბ. სასუელ-ზმნანი, რომელნიცა იქვე-
კიან მიმღეობად აწყოფდ თჳმულთა ნი-
შანთა მიღებითა (სიმკაც. 2), თუ სა-
დაჲ, არიან უმეშჳწობითნი მიმღეობა-
ნიცა ექმნებიან უმეშჳწობითნი, მაგალი-
თებრ: მახარებელი, მეტყუარელი,
მცხატარდი, მმცხოვრი, მცხინტა-
რი, მჯდომარე, მტირადლი, მო-
ხარული, ჳ სხჳანი სოლო თუ სადა-
ჲ სასუელ-ზმნანი არიან შემოქმედებითნი
მიმღეობანიცა ექმნებიან შემოქმედებითნი
მაგალითებრ: მსაჯული, მწუარდი,
მოქმედი, მსიტყუარდი მმსიტყუი,
მეტარერი მეტართარე, მწერადლი,
მქროლი, მჳსრობოლი, მქირდარ-
ლი, მიმწყეელი, ჳ სხჳანი.

ღ. შესაძლებელ არს რათა ნ, ნიშანი
მიმღეობისა მიიღოსმცა ერთმან ჳქს-
მან მიმღეობამან თაჲად ჳ ბოლოდ სხჳა
რომელმე თჳმულთაგანნი მაგალითებრ:
მმსიტყუარდი, ჳ შესაძლებელ-არსცა რა-
მეთუ მხოლოდ თაჲადოდენ მიიღოს მა-
გალითებრ: მმეტარერი, ჳ სხჳანი.

მ. შეკლებულ არს თუ სადაც ღრამბატეოსობითისა კელოკნებისა ჰსჯუღთაებრ ჰოკნილ იქმსებინ სასელ-ზმნანი შემოქმედებითი ანუ უმეშქობითნი რათა ეოკელნი თქმულნი ნიშნნი (სიმკაც. 2,) ეოკელთა სასელ-ზმნათა მიიღონმცა ღ იქმნენ მიმღეობად შემოქმედებითად ანუ უმეშქობითად.

მ. თქმულნი უმეშქ ნიშნნი (სიმკაც. 2), გარდა მესუთისა ნიშნისა, საჭიროდ ბოლოდ მიმღეობათგან მიიღებინ ღ თავად.

§ 280.

ჰსჯული მიმღეობისა არს რამეთუ მებრ სასელისა იქეოლდესმცა, სიტუქათა შორის მქსგაჯსად ზედ-შესრულთამებრ სასელთა უმეშქობითნიცა შემოქმედებითი ღ კნებითნი მაგალითებრ: ძე შენი გულის კმის-ყოფა მკუჭთარი, ისწავებს სხრათაგან თანა მოწათეთა, აქა სიტუქასა შინა სასელად ზმნისა ღ ზედ შესრულ-ყოფითა განმთავსებულად გულის-კმის-ყოფისა დაიდუქა სიტუქასა შინა მიმღეობად.

ბ. ჰსთქმენ ვითარმედ მაგალითი დმერთმან შექქმნა კაცი გულის-კმის-ყოფილი ღ მნებებელი აქა მიმღეობანი დაიდუნენ მიებად ზმნისა ზედ შესრულყოფითა არსებითსა სასელსა ზედა.

ბ. სასელნი აქსებითნი ქმმდებარენი ქმნათ ანუ კნებათანი მიმღეობისა მიერ მიიღებენ სასელთა ზედ-შესრულთა მით რამეთუ კაცი კუჭთისა მოქმედი იზედ წოდა მკუჭთთელი კუჭთისაგან კნებული იზედ-წოდა კუჭთთელი.

ბ. ნიშნთა განმავითარათა რომელთაგან მიიღებენ ზმნანი (თავი 19, § 242, ზმნისამდე) მათ ეოკელთა მიიღებენ დაუკნებულად მიმღეობანიცა შემოქმედე-

ბითნიცა ღ კნებითნი მაგალითებრ: აღმწერელი, წარმსუღედი, შემეუტარებელი მშთობიდი, მიმოტაცნიდი, ღ სსტანი.

§ 281.

ბ. მიმღეობა შემოქმედებითიცა ღ კნებითი სასელთა მდევარისათა შეიწინარებს (თავი § მიმღეობისათს) შესაძლებელ არს თქმად მეტუტულა წინასწარმეტუტულ, შემოქმედებითი, მქსჯელნი, გულის კმის-ყოფელსა, გულის-კმის-ყოფელთა, ღ სსტანი.

ბ. მიმღეობა მდევართაცა ზმნისათა შეიწინარებს. ეოკელი მიმღეობა უმეშქობითი ღ შემოქმედებითი არიან აწმეონი, რომლისათს ითქმუნეს აქამომდე, ხოლო აწ ვიტყოდეთ კნებითათს.

§ 282.

ბ. ეოკელი მიმღეობა კნებითა ანუ ნამეოსა დროსა შინაჲ არს, ანუ მეობადსა.

ბ. ნიშნნი მიმღეობისა კნებითისანი არიან, 1, უდი, მაგალითებრ: ქმნული, 2, იდი, მაგალითებრ: განსჯილი, 3, ნა, მაგალითებრ- ნასიტუკ, მაგალითებრ ესე უფრორკე შუჭნიერ უშნობითი არს ვიდრულა მართლ-უნობითი 4, არი, ესე თუ სადაც ნიშანი თავად არს მიიღებესმცა, კერ იგიდურებს ბოლოდ, მაგალითებრ: ნამმარი.

ბ. ეოკელნი კნებითნი მიმღეობანი ჩუჭნისამებრ ენისა საჭიროდ არიან რომელსა ღ მეობადსა დროსა შინანი (§ სიმკაც. 2,), ხოლო თქმულნი იგი ნიშნნი კნებითნი (სიმკაც. 2.) არიან ნამეონი ღ მეობადისანი კვსთქმათ შინა.

§ 283.

ა. ნიშანი მუობადისა დრომას არს ნიადაგ თავდასპ ჰ ბოლოდ 1, ეფიი, მაგალითებრ: სპუჟარმლი, მიერ შესამ-
 ლებულ-არს შუქნიერ უბნობისამებრ ბო-
 ლოამას ნიშანი ალებად ჰ ბოლოდ კმო-
 ჯანი მიცმად მაგალითებრ: დასამტიკიცი
 შესაუჟარი ჰ სხუანი 2, ჭფიი მაგა-
 ლითაბრ: სპუჟარმლი, 3, არი მაგა-
 ლითებრ სპემარი ჰ სხუანი.

ბ. მიმლეობა იქცევის ზმნებრ სსმით-
 გარდასლვთადცა, მაგალითებრ: მავას-
 ხებელი, მავასხებინებელი, მაგრა
 ესენი არიან ნიადაგ აწ-მონი ჰ არა
 უმეშუქობითნი.

გ. სამთა დროთა მიიღებს ზმნებრ
 მიმლეობა ესე იგი 1, აწ-მდგომარე-
 სა 2, გარდასრუდსა, 3, ყოფად-
 სა. აწმდგომარესა შინანი არიან
 უმეშუქობითნი ჰ შემოქმედებითნი (§
 279, სიკაც. 2,). სოლო გარდასრულ-
 სა ჰ ყოფადსა შინანი არიან ვნებითნი.

დ. მიმლეობა მიითჟალავს, ვითარ იგი
 ზმნანი ზმნის ზელათაცა, მაგალითებრ:
 სამართლად მჰსჯელი, ჰსჯულიე-
 რად განჰსჯილი, სარწმუნოებით
 მთხოველი, მარიამ სასიტიყველი,
 ჰ სხუანი.

ე. შესამლებულ-არს ყოველსა დროსა
 შინანი მიმლეობანი უსინოდ ქმნად მაგა-
 ლითებრ: მიმლებულად, შესაწუნარად,
 წარსლჟად, აღსაწერლადი ჰ სხუანი.

თ ა ვ ი კ დ.

თვს განსაზღვრებისა თანდებუ-
 ლისა ჰ ვითარებთა მ.სთა.

§ 284.

თანდებულ-არს ნაწილი სიტ-

უვსა, რომელითა იცხადებიან გარე-
 მონი არსებისანი. ჰსთჟუ ვითარმედ
 იცხადებიან გარემონი არსებისანი,
 ამად რომელ თანდებულთა მიერ არა
 დანიშნვან არსნი არცა საქმენი მათნი
 ამისთვის ვითარმედ კვურდიკებიან მათ.

ა. ითქმის რა ვითარმედ კაცი. ამით
 შეიქმნების იღვამ კაცისა არსებისა ჩუქნ
 შორის მაგრა ზესთა, ზენა, ქტვ,
 წინარე, უწინარეს, შემდგომად
 მებრ თვნიერ თვს, ჰ სხუანი. ამით
 შეიქმნების ჩვენ შორის იღვამ კაცისა
 გარემოთა ანუ სხვას რომლისამე არსის
 მით რამეთუ ანუ ადგილისა ანუ დრომ-
 სა, ანუ შემსგავსებისა, ანუ ესე გჟარ-
 სა რამემასა, რომელნიცა ეგარემოებიან
 კაცსა იღვასა ჰეკვქმენ.

ბ. პირველსა სიმკაცრესა შინა თქმუ-
 ლი აწ მაგალითითა ვაჩუქნოთ ზესთა,
 გონებისა არს ღჟთის-მეტეუქლება
 აღმრცული, გარსა ზენა იგი ცნობა
 შთამოსწუთების ქტვ ჩუქნდამდე, რომელი
 წინარე სამლოთა წინასწარმეტ-
 უქლთა, უწინარეს მოციქულთა იღჟ-
 თის-მეტეუქლეს, სოლო შემდგომად
 მათსა სამლოთა მოციქულთა ჰ მებრ
 მათსა ნეტართა მოწაფეთაცა მათთა,
 თვნიერ ერთისაცა ნაწილისა, რომელ-
 ნიცა ჰქმნარიტისა მის თვს მომღერე-
 ბისა, მოციქულთა თანა შეირაცხეს.

გ. თანდებულნი იგი ჩუქნგან კმეულ-
 ნი მაგალითად, ზესთა, ზენა, ქტვ.
 ადგილსა გარემო არსებისასა ცხად-
 ჰყოფენ ესე იგი, ჩუქნ, სოლო წი-
 ნარე, უწინარეს, ჰ შემდგომად,
 დროთა ცხად-ჰყოფენ ესე იგი გარემო-
 თა არსებათსა, რომელ-არსან წინას-
 წარმეტეუქლნი, მოციქულნი ჰ
 მოწაფენი. მოციქულთანი, სოლო მებრ

მჭსგაკვებასა ცხად-ჭყოფს ღ არს ესეცა გარემოა არსებისა, რომელა მოწათე-ნი, მოციქულთანი ღ თქმა ესე თჯნი-ერ, ეგარემოების არსებასაკე ესე იგი, მოწათეთა, მოციქულთასა ღ ცხად-ჭყოფს ჭქეშმარიტებასა მოძღურებისა მათისასა ღ თანდებული ესე თჯს ეგარემოების არსებასაკე მას მიზეზის გ-მო ჭქეშმარიტისა მოძღურებისა რამეთუ რაჲცადა იყოს არსება, უკეთუ სამარ-თლად იწოდების არსებად ცხად გვიყოფს განსაზღვრება მისი, სოლო ოდეს არსებისა ანუ არსისა იყოს რაჲკე ზე ანუ ქიტწ პირველ ანუ შემდგომად ანუ იქმნას მისგან რაჲკე თავისა თჯსისათჯს ანუ სხჯს ვისთჯსკე, ესთერკე ანუ ეგთერკე მეცადინობით ანუ თჯნიერ მეცადინ-ყოფისა ამათ ცხად გჯყოფენ თანდებულნი.

დ. ბუნება თანდებულისა არს მიღება ძიებათა პირად-პირადად ღ მით უკუწ იცხადებიან თუ რომელსა არსებასა ეგარემოებიან, მაგალითებრ: წინარე, უკან, შორის. ესენი დაღათუ მნიშვნელად ადგილისა გუწმწმწნებიან, მაგრა არა თაკით თჯსით, არამედ გარემო ყოფითა არსებისათა არსებისაძლით, ესე იგი სასხელისათა დანიშუნენ ადგილთა, მაგალითებრ: თუარნაკაზ მეგობარი შენი წინაშე, საყდრისა სამსჯაროაჲსა მდგომარე შორის, შესმენილთა განმარტლებულ იქმნა, აჭა არსებისა მის რომელა საყდარი ძიებად მიღებითა წინაშე თანდებულმან ღ შემასმენელთა, რომელ არიან არსებანი ძიებად მიღებითა შორის, თანდებულმან დაჭნიშენს ადგილი. გესასკედ-ჭყოფენ ყოველნი თანდებულნი სასხელთა ანუ კულა-მოღებითთა, ძიებად მიღებითთა ნიშნებათა ანუ ადგილთა ანუ

დროთა ანუ მოსწრაფებათა ანუ მიზეზთა ანუ სხებათასა.

§ 285.

წებალბა თანდებულთა თითოეულადნი არა საჭირო არს აჭა მოსსენებად აწ მით, რომელ უწყებანი მათთჯს კმად ითქვენეს პირველსა ნაწილსა შინა (თავსა 15).

ა. ესე არს თჯსება თანდებულისა არ მნიშვნელობა არსებისა ანუ არსისა, არამედ გარემოთა მისთა (§ სიმკაც.), რამეთუ უკეთუ რომელთამე ბრუნჯლთა სასხელთა მამრობით ანუ მდებრობითთა ანუ საზოგადოთა ანუ უმეშუწობითთა მარტივთა ანუ ჭრთულთა პირველ სასხელთა ანუ სსმით-გარდასლჯთთა, მსოლო-ბითთა ანუ მრავლობითთა არ დაეკუწით-ნენმცა შეხდომით ვიეთრა საღამე ითანდებულონ.

ბ. იქმნების ოდესკე რამეთუ თანდებული ადგილსა სასხელისასა დაიდუქს, მაგალითებრ: შორ, კიდევან, ესენი შესაძლებელ არიან რათა სასხლებრ იბრუნენცა სიტყუქსა შინა, მაგალითებრ: ჭსტურეკტად მდგომარესა შორს ღ საჭმესა კიდევანსა განჭსჯიდე.

ბ. სადაცა ბრუნჯლისა სასხელისათანა არა მდგომარეობდეს თანდებული მუნ ცნობასა მოგუწემს თჯსსა, ვითარმედ ზედ-შესრულ სასხლებრ ღ არა თანდებულბეს, მაგალითებრ: კაკვი კიდევანი, შესაძლებელ-არს მოზიდუქადცა ღ არა გაზიდუქად, გზა ახლო შეგირიცხიეს შენ კერ განმჭსჯულსა შორად.

დ. თქმულთა ამათ მაგალითთა შინა (სიმკაც. 3,) სასხელ-ზედ-შესრულ-არიან თანდებულნი, მაგრა თუ საღამე ბრუნჯლისა სასხელისათანა დაიდებიან ღ მიიღებენ

მათ მიუხედავად იქმნებიან თანდებულ, მაგალითებზე: მოიუხანე მეგობარი შენი, რომელიცა განკიდებულ-არს შენგან კიდევ გან ერთისაცა გაცისა და დასწრთა ანლო შენსა და ვებენ მას სარგებელი მისი და თუსადამე არა არს უგუნურ მიიზიდო იგი შენდა.

თ ა ვ ი კ მ.

თუც განსასდღურებისა ზმნის ზედამსა ღ ვითარებისა სქესისა.

§ 286.

ზმნის ზედა არს ნაწილი სიტყვასა, ცხად-მყოფი არსისა რომელითა ქმნათა მიმართ ანუ ვნებათა.

ჰსთქუ ცხად-მყოფი არსისა რომელითა ქმნათა მიმართ ანუ ვნებათა, ამისთუც ვითარებულ ცხად-ჭყოფს ზმნის-ზედა გარემოთა მოქმედებათა ღ ვნებათა ზმნათსა, ღ თუ სადამე უკეთუობა რადმე არს მათ შორის.

§ 287.

ზმნის-ზედათანი, რომელნიცა არომელებენ, ესე იგი გჭარბონ ჰყოფენ არსებასა ჰჭმ-მდებარედ ქმნათა ანუ ვნებათა ოთხთარე შეიწყნარებენ წყალებათა: 1, ვითარებასა, 2, რაოდენობასა, 3, ოდესობასა, 4, სადაობასა, რამეთუ ყოველნი იგი ზმნის-ზედანი ოთხთა ამათ ნათესაეთა უშედრგინებიან.

§ 288.

ცხად-ყოფა არსისა რომელითა ქმნათა მიმართ ანუ ვნებათა არს სხუა ღ სხუა გჭარბთა ზმნის ზედათაგან, მა-

გალითებზე: მართლ-ადიარებდი, თუ სადამე ჭეშმარიტებისა მოძღუართ შეუდგებოდი, მაგალითებზე: მეორე, თუ რაოდენ იდიდებოდი, თუ სადამე ჭეშმარიტებისა შესდგომოდი. პირველსა მაგალითსა შინა მართლ არომელებს აღსარებითსა მოქმედებასა ღ მეორესა შინა თუ რაოდენ არომელებს დიდებითსა ვნებასა.

ითქუა პირველი იგი ვითარებისგამო, გარომელებულ ღ აწ მეორე გჭსთქუათ. რაოდენობის გამო, მაგალითებზე: ეგოდენ, ჰსწავებოდ რაოდენცა გისწავიეს, მესამე ოდესობის გამო, მაგალითებზე: განთიად შეისმინე კმისა ჩემისა მეუფეო ჩემო და ღმერთო ჩემო (ფსალ. 5, 3), ღ მეოთხედ სადაობის გამო, მაგალითებზე: იესო ვიდოდა ქალაქად ქალაქად, (ლუკ. 32).

ა. იტყუან ზმნის-ზედათა რომელთამე მოსწყებულთაგან წოდებულად, სახელითა ამით ზმნისა, ამისთუც ვითარებულ დადებულ-არს ზმნისა ზედა ღ სხუსა ღ სხუსა გარომელებითა ეგარემოების ზმნათა, ესე იგი, ვითარებით, რაოდენობით, ოდესობით, სადაობით, ამისთუც ვითარებულ ოდეს იგი ნიუთნი იუწენენ უფალ მოქმედებათა, ღ ანუ მტკრთქლ ვნებათა, ზმნისა-ზედანი ჰყოფენ მამინ დროსა შინა ღ ადგილსა განჩეკით გარომელებასა ნიუთისასა ღ ქმნათა მიმართ დახუებათაცა, რომელთა ჰჭმ-მდებარე ყოფითა გარომელებების ნიუთი ღ წნიშენენ მათსაცა სადაობასა ღ ოდესობასა.

ბ. ზმნის-ზედანი დაღათუ გაცჭარბობასა ზმნათსა მიზეზობენ ქმნათა მიმართ ღ ვნებათა, მაგრა არა ჰსდგენენ გა-

რემონი ზმნათაებრ ანუ სასკლთა თზნი-
ერ კითამე ნაკუჭთთა, მაგალითებრ:
ფურიად-მქსთქტად, დანიად-ფურიად-
მქსთქტად, ჭ სსჟანი.

ბ. დაკუჭტების ოდესმე ზმნის-
ზედაჲ რათა ჭრთულ-იქმნეს სასკლთა-
გან, მაგალითებრ: მქსწრაფულ-სრბით-
მოვიდა, ჭხმირ - თქმით - უბნობდა,
ღ სსჟანი.

ღ. რომელნიმე ჭრთულნი შეიმზადე-
ბიან ზმნის-ზედათან, მაგალითებრ: ცხა-
დად-პირის-პირ-ჰსდგა, არა-ერთი-
თა რამათამე ჰსცოდა, ანუ სასკლი-
საგან ჭ ნცჟალ-სასკლისა. მაგალითებრ:
მცირე რამმედ და მთაც, ანუ სასკ-
ლისაგან ჭ სასკლ-ზმნისა, მაგალითებრ:
წამის-ყოფით არჟუნა, ანუ სასკლი-
საგან, ჭ თანდებულისა, მაგალითებრ:
ყოველ-ადგილს-განისმა, ჭ სსჟანი.

მ. რომელნიმე შემწობლებულებენ,
მაგალითებრ: დას-დასად - მდგმოებ-
დეს, გუნდ-გუნდად ვილოდეს, ჭ
სსჟანი.

მ. რომელნიმე ჭრთულნიცა სასკლნი
ზმნის-ზედაობენ, მაგალითებრ: კაცთ-
მოყუარებრ შექქმნა კორც-შემო-
სილ-გამოსწინდა, ჭ სსჟანი.

§ 289.

იტყვიან ღრამბატიკოსნი, ვითარმედ
რეცა სასკეცა იმდევროს ზმნის-ზედამან,
მაგალითებრ: მხოლო არს პირველი
სასკე, და ჩემებრ სხმით-გარდასლვითი.
ღ სსჟანი.

ესენი დალათუ არიან სასკლნი, მაგრა
პირველ სასკე იგი გმუელ-არს მრავალ-
ჟერ სიტყუასა შინა ზმნის-ზედად ჭ
სხმით-გარდასლვითი იგი ზმნის-ზედად
გეთებულ-არს ებრ თქმისა მიერ, ამის-

თჳს არა ითქმის სასკლთაებრ მდევროთა
შეწინარებაჲ ზმნის-ზედათაგან ვითარმედ
დალათუ ნაკუჭთთა ჭ სასკეთა მიიღებენ
ზმნის-ზედანი, არამედ არა ყოველნი.

§ 290.

ა. ბრუნჯლადცა პოენილ-არინან ზმნის-
ზედანი, მაგალითებრ: რაოდენთაგან-
ცა კეთილთა დაკლებულ - ხარ,
ეგოდენთა მიმართ უბადრუკებათა
იკნობები, ჭ სსჟანი. ესენი არათუ
ზმნის-ზედაებრ, არამედ იქვეყიან სასკე-
ლებრ:

ბ. დაკუჭტების ვითარმედ ზმნის-
ზედანი ვითა სასკლნი შემოქმედებითად,
ღ დაწყობითად ბრუნდებიან ჭ ესრეთ
გაზმნის-ზედაკლებიან, მაგალითებრ: სულ
თქმით ანუ სიღრმით-გამოღადად
ყო, მწუნარებით სულთ-ითქუნა,
ღ სსჟანი.

თ ა ვ ი . ა მ .

თ ჳ ს კ ა ვ შ ი რ თ ა .

§ 291.

კავშირი არს ნაწილი სიტყუსა,
რომელი მოჰკიდებს ურთიერთას
შეწებით დექსთა ანუ სიტყუა-
თა სრულთა ანუ არა სრულთა.

§ 292.

ვჭსთქუ მოჰკიდებს ურთიერთთარ
შეწებით, ესე არს ესე ვითარმედ კავ-
შირი არცა არსებასა დაჭნიშნავს, არცა
ვითარებათა მისთა ქმნათ მიმართ ანუ
ვნებათა, არცა მდევროთა რომელთამე არ-
სებისათა ჭ არცაღა მდევროთა ვითარე-
ბათ მისთასა, ესე იგი ქმნათა ჭ ვნება-

თა მისთა, არამედ აკავშირებს მათ, რომელნიცა არსებობათ ანუ ვითარებათ მისთა დაჰნიშვნენ.

§ 293.

ვჰსთქუ მოკიდება ლექსთა შეწებით, მაგალითებრ: სათნოებად სამდთოდ იწოდებიან, სარწმუნოება და სასოება და სიუჟარუელი, აჰა დონ-ანისა-მიერ იქმნა შეწყება ლექსთა.

§ 294.

ვჰსთქუ მოჰკიდებს წებით სიტყუათა არა სრულთა, მაგალითებრ: დაღათუ ყოველნი დაბრკოლდენ შენდა მიმართ, რომელიცა არა არს შესრულბულ და გარ-მიმღეობითთა უგუეს შესრულდების კავშირითა, ხოლო მე არა სადა დავჰბრკოლდე. (მატ-26 33).

რომელსა ჰრწამნ, უფლისა ეშინის ტანჯუბათაგან, ხოლო ტანჯუბათაგან მოშიში იმარხავნ ვნებათაგან, ხოლო მმარხულნი ვნებათაგან მოითმენს საჭირველთა, ხოლო საჭირველთა მოთმინესა აქუს სასასოება უფლისა მიმართ (მაქს. ითიკ. ღმთის მეტი. 1, 3). ამათ სიტყუათა შინა მღებარენი იგი ხოლო ნი სიტყუათა მოჰკიდებენ შეწყებით.

§ 295.

ა. საერთ-წმასნანი კავშირნი ლექსსა ლექსისათა და სიტყუასა სიტყუსათანა აკავშირებენ და სხუნი უმრავლესთა ნაწილთა სიტყუათასა აკავშირებენ და მებრკე საგანწუბადვოდ, მაგალითებრ: გინათუ ჰავდე, გინათუ აპოლო, გინათუ კეთა. (გორ. 3, 22), ანუ ჰუავთ კე იგი კეთილ, და ნაყოფიცა მისი კეთილ, ანუ ჰუავთ კე

იგი ხენემ და ნაყოფიცა მისი ხენემ.

ბ. ხოლო სხუნიცა იგი ყოველნი აკავშირებენ უმრავლესთა ნაწილთა სიტყუსათა და ოდესმე სახელთა და ზმნათა ვითარ იგი გარდაიდუა ბირველსა ნაწილსა შინა.

§ 296.

თესება კავშირთა არს შესაბამ ყოფა სიტყუათა ვითარ იგი ეშესაბამების სახელსა თან-დებული და ზმნის ზედაა.

ბ. თესება კავშირისა არს დაღათუ იუოსმცა განწესალთი და განჯყოფდეს ლექსთა ანუ სიტყუათა, მაგრა განწესალკა იგი ესე გჰარბი განწესალკა არს ვითარმედ იწესლებინ ლექსნი და სიტყუანი დაღათუ მაგრა იდეა სიტყუსა შეერთებულეს.

ბ. თესება კავშირთა არს არა ერთსა სასესა შინა ჰურობა, არამედ ჰირად-ჰირადთა სასეთა ერთსა მსოლობასა შინა გარე შენუა, ესე იგი ერთსა განსაზღვრებასა შინა მათსა.

დ. თესება კავშირისა არს ვითარმედ არცა იბრუნეს სახელებრ და არცა იუღლეს ზმნებრ, გარდა ოდესმე კმეულ-იქმნების ზმნის-ზედაებრ, მაგალითებრ: ხოლო მკითხვედრა ძოდან მენება, ხოლო მიგებაა შენი ბირველი იგი ხოლო კმეულ-არს ზმნის-ზედად და მერე კავშირად.

§ 297.

ა. არიან რომელნიმე თან-დებულნი მიმღებულნი მიებად ნაცნულ-სახელისანი კმეულნი კავშირად, მაგალითებრ: ამის-თეს, მაგისტეს, რომლისათეს, ესე იგი ამისთეს უეტარმე მამასა ჩემსა, რამეთუ მედავსდებ სუფლსა ჩემსა.

რათა კუთვლად მივიღო იგი, (იოან. 10, 17,). რამეთუ მრავალი მეგობრ, მე დღეს ჩუქნებით მაგისტრს, (მატ. 27, 19). რომლისათვის მიეტევენ მავას უკადრანი მაგისტრი მრავალნი, (ლუკ. 7, 47).

ბ. არიან თან-დებულთანი მიძღენ ბრუნჯსა ნაჭყალ-სახელითა განთესებულსანი გმეულნი კავშირად, მაგალითებრ: მაგისტრ სიტყვასათვის ვიდოდე განსრულ-არს ემმაკი ასულისაგან შენისა, (მარკოს. 7, 29).

§ 298.

არიან კავშირთანი, რომელნიცა სხუა ღ სხუათა სხუთა ქვებზე დაიდებიან, მაგალითებრ: 1, ხოლო, 2, ანუ 3, გინა, 4, ვიდრემე, ღ ესე მეოთხე ზმინს-ზუდადცა არს: 1, არს საერთ-წმინდა (ნაწილ. 1, თავი 17, § კავშირი), დაიდების განწმელჯთისა ქვებზე ღ გარმიძღობითსა, მაგალითებრ: გეტქმა შენ, ხოლო არა და გაწუღუღობ აქა კავშირი ესე გმეულ-არს გარმიძღობითი.

ეგ-სახელ რადეს კავშირი ესე დაიდუბოდეს განწმელჯითად ანუ საერთ-წმინდა არა ჭსრწინის ძალსა ღ გაცონებასა სიტყვასა, ხოლო 1, ღ 3, არიან კავშირნი განწმელჯთნი ღ სიტყვასა შინა დაიდებიან საერთ-წმინდადცა, უკეთე ორსა გინა სამსა ანუ ოთხსა, მოწამესა სარწმენოსა ერწმენე არა რამე ბრადლი სამქსჯავროსა შინა. ხოლო ზმინს-ზუდა მეოთხე ვიდრემე დაიდების სიტყვასა შინა კავშირად მეტნობითად, მაგალითებრ: იგი ვიეთმე ქენებით ითხოვდა და ესე უკუტ არა უსმენდა. ეგ-სახელ ხოლოცა იკმარების კავშირად.

§ 299.

რომელ კავშირიცა არს მიწეზობითი ღ ვითარმედ ნაჭყალ-სახელი დაითქმის ესთა, რომელთა ანუ რომელთა არს განმარტებითიცა კერძობითი სახელი, მარტივიცა ნაჭყალ-სახელი ღ საკითხავი დაკუთლა მოღებითი, მაგალითებრ: ვაუენებდ მიმოსლჯსაგან ამად, რომელ მოწათესა არა შეჭკავს მიმოსლჯად.

იესო, რომელთა ანუ რომელთა არს მაცხოვარი სოფლისა რომელი ბუნება ქრისტეს ქამსა ვნებისასა თავს-იღებს ყურიძლის ცემასა და თავი იდიდების სამარადისოდ (გრიგორი ნისელისა კნომიოსის დასამხობულთაგან), რიგი არს წიგნი იგი სჯდელი შენგან ვგონებ ვითარმედ იგი არს რომელიცა ჭქმნა მოძღვარმან მეგობრისა შენისამან ღ სსუნი.

თ ა მ ი ა ზ .

თვს შორის დებულისა ღ განსაზღვრებისა მისისა

§ 300.

შორის დებული არს ნაწილი სიტყვასა ცხად მეოფი ვითარებათა სხუა და სხუათა ფსინისათა *), ვნებითთა.

§ 301.

ჭსთქე ცხად მეოფი ვითარებათა სხუა და სხუათა ფსინისათა ვნებითთა. ამისთვის ვითარმედ ვნებანი სულსა შინა კაცობრივსა შესრულნი, რომელნიცა

*) ფსინი ეწოდების სულსა, რომელი არა თუ გნამ იოს, არამედ სხვსა არსებისა თანა მოეგოს ყოფიდა.

მდგომობასა მისსა ქსტეალებენ ღ დროსა მას მით განსაზღვრებულ ჰყოფენ, სსუბა ღ სსუბანი არიან, ხოლო სსუბობა მათი იცნობების სისარულისა მიმართ ღ შუუ-სარებისა, განკვირებისა მიმართ ღ ში-შისა, სიყვარულისა ღ სიძულილისა შუ-რისა მიმართ ღ შეუქალებისა შუბბისა მიმართ ღ გარე მიქცევისა ღ სსუბათა.

§ 302.

არა არს მნიშვნელ არსებითა შორის დებული, არამედ ვითარებათა ვნებისა უსსუელდოზე არსებისათა ვითარცა ითქვა:

ა. იწუალების შორისდებული პირად-პირადთა მიმართ სასკოთა, რომელნიცა პირველსა ნაწილსა შინა განიკარგნეს (ნაწილი 1, თავი 18, შორის დებუ-ლისათჳს.)

ბ. არა ჰსდევენ გარემონი, ესე იგი მდეკარნი, შორის დებულისა, ვითარმედ არცა ნათესავი აქმეს, არცა ნაკუჭთი, არცა სასკა, არცა რიცხუ, არცა მრუნვა, არცა უღლვა, არცა დრო, არცა პირი.

გ. შორის დებული არა არს ვნება ფსი-ხისა არამედ მნიშვნელ ვნებისა. რამეთუ ვნებასა შინა სული რომლისაგანმე ნათესა-ვისა ვნებითისა ცხად-ჰყოფს მას ლექსთა მიერ ღ კმათა თავისა მიერ თჳსისა მიხედვი-თა ანუ სსუბათა მიმართ კმათა მსოლოობი-თითა, რომლისათჳს ითქმის რეცა ჰსდევდეს რიცხუ შორის-დებულსა. ხო-ლო თავისა მიმართ თჳსისა მიხედვთა ცხად-ყოფა სულიერისა ვნებისა, ესთა იქმნების, მაგალითებრ: ვამდე სულო რამეთუ წარსწყმდა განკრძალუ-ლი ქუტყუანით და წარმართებელი კაცთა შორის არა არს (მიქია 7, 7).

ამით უკუჭ იცნობების ვნებაჲ მეთჳს სულისა, რომლითა იერა უბადრუებისა

ძლით ნათესავთასა, ესე იგი წარწყმედი-სათჳს განკრძალულისა, ქმესუანით ღ არა ყოფისათჳს წარმმართველისა კა-ცთა შორის ვინა ვნებას სულიერსა თავისა თჳსისასა ვნიშნავს თქმითა, ვამ ჩემდა, ღ არა ვნებას წარწყმედუ-ლისა განკრძალულისასა.

§ 303.

ნეტართემვა დიდისათჳს შრო-მისა ჩემისა მივილე მიზდად არა ბასრობამ და არა უტუდრებამ უმეცართაგან ნაცულოად მადლო-ბისა და ნაშრომთა შეწყენარებისა.

ამით დანიშნულ ვნებაჲ სულიერი მეთჳსა, წადილობათად ღ არა არს და-ნატრილ დღე იგი, რომელსა შინა იქმნე-ბის საწადრი იგი ვნებანი მეთჳსა სუ-ლისანი.

§ 304.

ვამ რამდე ვჰქმნა მოყუასნო და თან-მენათესავენო ჩემო ტრფი-აღნო სწავლისანო, სათნო თქვე-ნი თჳთ იქმენ ორ-გზის დრამმა-ტიკამ და გარდამოდებით თეო-რეკტიკებრი და პრაკტიკებრი ჭი-ლოსოფთიამ სრული თჳთ გიქმენ კატილორიანი სხოლისტიკებრთა და ახალთა ფილოსოფოსთაებრ.

ესე მნიშვნელ-არს მეთჳსა შორის განკვრებითისა სულიერისა ვნებისა, რომელიცა სსუბათად მიხედვთა დანი-შენისა.

§ 305.

ა. თჳსება შორის დებულისა არს ანუ ლექსთა თანა-მოკიდებითა, შესლჳს სიტყუასა შინა, მაგალითებრ: ნეტარ თემვა, ვამათუ, ვამჩემდა, ღ სსუბანი,

ანუ თავით თვსით, მაგალითებრ: წინა-გოდს, ზ უბადრუკო, სიკუდილი და ამისსა შემდგომად სასჯელი და შენ არა რა გგაძის.

სიბრძე ესე ეჭა რაოდენ განგრძელდა კაცთა შორის გულმძიმეთა, რომელთა უუჭარსუე ამაოება და ეძიებენ სიცრუევსა. ამთ სიტუჟათა შინა შესრულნი შორის დებულნი ზ ეჭა არა ლექსთა თანმოკიდულენ, არამედ თავით თვსით იშორის დებულენ.

დაეკუჟების კითარმედ შორის-დებულთანი მოკიდულნი ლექსთათანი, რამეთუ თავით თვსით შევიდენ სიტუჟათა შინა, მაგალითებრ: ქე შენი რომელი მიეც სემინარიასა შინა ჩუტნსა სწავლად გნოსისთა სრულ-ჰყო მან ფილოსოფიამ ხედვითია და წარებატა უოველთა თანა მოწათეთა თვსთა რომელისათვს სიბრ-

ძნის მოუჭარისა მეფისაგან მიიღოჯილდოა.

გარნა შესაბამ არს მიგებად, ვაშა რომელიცა დაიდების თავით თვსით.

ეგ-სასხედ თქმაცა ესე, შორით მდგომარენი შიშისათვს ტანჯვსა, მისისა იტყოდეს; ვამ! ვამ! ქალაქო დიდო ბაბილონო, ქალაქო ძლიერო, რამეთუ ერთსა წამსა მოვიდა სასჯელი შენი, (აპოკალი 18, 10).

სახენი შორის დებულთანი იგიეკნი სხვსა ჳ სხვსა სახისა ქუჭუ შეიცვან მაგალითებრ: ზ ითქმის საგანსაკვრვოდცა და შინაგან მგზებარეობითად სასაღმობოდ და წოდებითადცა ნიშნად ბრუნვისა ეგ-სასხედ ვამ! ითქმას შეწყალებითად შინაგან მგზებარეობითად და სასაღმობოდ.

დასასრული შეორისა ნაწილისა
ღ რ ა მ მ ა ტ ი კ ა ა ს ა .

ნ ა წ ი ლ ი მ ე ს ა მ ე .

თუ სინტაქსისა ანუ შეთხზუნა ნაწილთა

სიტყვასათა და მოქმედებისა მათისა.

თ ა ვ ი ა .

თუ თან-ხმობისა ოთხთა ნათესავთა ნაწილთა სიტყვასათა საზოგადოდ.

§ 307.

სინტაქსი არს განკარგუა წესიერ თანემობითი ნაწილთა ხელოვნებითსა უოვლადსა შინა.

ვჭსთქუ განკარგუა, დაინიშნის განკარგუა უოკელთა განკარგულთა, ესე იგი რომელნიცა შეწუბით განკარგულ არიან.

ბოლო წესიერ თანემობით, ესე იგი არა აღრკით, რათა უკანაა წინადაიდუნსმცა ლ წინაა უკანა.

კოლოვნებითსა უოვლადსა შინა, ესე იგი რომელნიცა რამათაცკე კელოვნებითა ქმნილ-არიან უოკლადსა მას შინა, განკარგუა თანემობით ნაწილთა მისთა.

§ 308.

ვითარ იგი ნაკუჭთნი მარმარლომასანი ზორფირისა ანუ ამარტისანი სემეუფოთა ჰალატთა შინა იატაკად ანუ კედლად გეუენი ნაკუჭთნი უჭაუილენი ანუ ვაკედნი ერთმანერთისა შესაფერ ლ თანემობით განიკარგუან უოკლადსა შინა თუხსა ანუ უჭაუილნი წესიერ თანემობით განკარგულნი წალკოტსა შინა, ეგრეთცა თანემობით ნაწილნი თუხნი სიტყუასა შინა ლ სიტყუანთა თაითა შინა ლ თაინი წიგნთა შინა ჭეოფენ წესიერ სინტაქსსა, მამსადამე სუნტაქსი სიტყუათა განკარგუა არს წესიერ თანემობითი ნაწილთა კელოვნებითსა უოკლადსა შინა.

§ 309.

ნაწილთა სიტყვასათა თანემობანი რიცხუსა შინა შემოსრულნი იცნობებანი ოთხ-გუარად: 1, ზმნისა სახელისათანა, 2, არსებითისა სახელისათანა ზედ-შესრულისა, 3, წინამჭსრბოლისა თანა, კელა-მოლეებითისა ნაცჷალ-სახელისა, 4, კითხუსა თანა მიგებისა.

§ 310.

ოდეს სასული რომელა ლექსი მარტივი დაითხუჯს ზმნასა თანა შემოქმედებითსა ანუ ვნებითსა ღ სასული იგი იქმედებადების ქმნისა ანუ ვნებისა, მაშინ სათანადო არს ქმედებად იგი რომელა სასული ღ ზმნა, რომელი შესმენილსა გვაჩვენებს ქმედებადისასა, რათა თანემობდენ ურთიერთარს რიცხვთა ღ ღ პირითა მაგალითებრ: თუ სადამე იყოს მცა სასული პირველისამებრ პირისა ზმნააფა იყოს პირველისა პირისა ღ თუსადამე სასული იყოს მეორისა ანუ მესამისა პირისა ზმნააფა იყოს მეორე, ხოლო თუსადამე სასული იყოს მცა, მსოფლობითი ზმნააფა იყოს მეორე ღ მრავლობითისა მიმართცა ესევე ცნობა არს თანემობისა მათისა.

§ 311.

ა. 1, სასული დაღათუ არა არს განრჩეულ პირობითად, რომელი არს არსებისა განრჩევს წოდებითი განსაზღვრებისა ძლით. (ნაწილ. 2, თავი 6. § 171,), მაგრამ პიროვნებს ნაცულ სასულისა მიერ, რომელიცა არს არსებისა განრჩევს წოდებითი პირობითად განსაზღვრებისა ძლით, (ნაწილი. 2, თავი 12, § 210, ნაცულ-სასულისა), რომელიცა ადგილსა სასულისასა დაიდების ცულად სასულისა, ხოლო თანემობაა სასულისა ღ ზმნისა პირობითი ღ რიცხვითი ვაჩვენებთ მაგალითთა მიერ.

ბ. უფადლი შეიწირავს თხროვასა სარწმუნოებით მთხროველთასა, ამას შინა იჩვენებს თანემობაა რიცხვთა ღ პირითა სასულისა ღ ზმნისა, ვითარმედ უფადლი არს მსოფლობითი ღ პირისა მებრ მესამისა, ესე იგი ნაცულად ამისს

დაიდების ნაცულ-სასული იბი, რომლითაცა გაპიროვნების, სოლო ზმნას ესე შეიწირავს, არს მსოფლობითი მესამისა მებრე პირისა, სოლო სსუნი იგი ნაწილნი სიტყუსანი არს სათანადო არის აქა თქმად.

§ 313.

ა. 2, თანემობა არსებითისა სასულისათანა ზედ-შესრულისა ესე გუჟარი არს ვითარმედ არსებითი რა სასული მნიშვნელი არსებისა მდებარე სიტყუსა შინა დაირთავს სსუსა სასულსა მნიშვნელად ვითარებისა თვისისა ანუ რაოდენობისა ღ ესრეთ გაცალ-კვრებისა თვისისა სათანადო არს, რათა რიცხვთა ღ ბრუნვთა თანემობდენ ორნივე, მაგალითებრ: მიჰყრენით ჩუზნ მეღნი მკირენი განმრევენელნი ვენახთანნი (ქებ. 2, 15), მეღნი რომელა არსებითი სასული ღ შემასმენლობითად ბრუნული ღ მრავლობითი თანემობს ზედ-შესრულთა თანა, რომელა მკირენი და განმრევენელნი, რიცხვთაცა დაბრუნვლთა.

§ 314.

ა. 3, თანემობა წინა-მკსროლისა თანა-სასულისა ნაცულ-სასულისა გულამოდებითისა, რომელიცა უწინა-მკსროლოდ რამეთუ არა აქუნდეს მცა იგი ანუ ძალითა ანუ მოქმედებითა, არ დაიდების სიტყუსა შინა იქმნების რიცხვთა ოდენ ღ არა ბრუნვთა, რამეთუ უკეთუ წინა-მკსროლი იგი სასული მსოფლობითი არს სათანადო არს რა გულამოდებითიცა იყოს მსოფლობით, ღ უკეთუ იყოს წინა-მკსროლი იგი სასული მრავლობითი სათანადო არს რამეთუ გულამოდე-

ბითიცა იგი იყოს მრავლობითი, რომელიცა მაგალითითა კარგნოთ შემდგომსა სიმკაცრესა შინა, მოწამითა უფლისათა, რომელიცა სისხლითა დაიმტკიცა წმიდა ეკლესიამ, რომელიცა დღესასწაულებს დმერთსა ადიდებს, დტაწლის - დამდებელსა მათსა უფალსა რომელიმანცა გვრგვინოსან ჰყუნა იგინი. აჟა სიტყუასა შინა მოწამითა რომელსა სასული წინამჟსრბოლი ბრუნჯლი მრავლობითად თანკმაობს რიცხვთა კეულა-მოღებითისათანა ნაცტულ-სასულისა რომელსა რომელიცა. სოლო სასული ესე წინამჟსრბოლი რომელსა ეკლესია, ბრუნჯსამებრ მსოლო ბითი თანკმაობს რიცხვთა სასულისათანა, რომელსა რომელიცა. ჰ სასული ესე წინამჟსრბოლი, უფლისა მსოლო ბითი ბრუნჯსამებრ თანკმაობს რიცხვთა ნაცტულ-სასულისათა კეულა - მოღებითისა რომელსა რომელიმანცა.

არ სათანადო არს, რათა წინამჟსრბოლიმანცა სასულმან ჰ კეულა-მოღებითმანცა ნაცტულ-სასულმან ითანკმონმცა ბრუნჯსამებრ ამად, რომელ ბუნებანი ჰ ნათესავნი ზმნათანი, რატურადცა ითსუკენ უფალთა ანუ მიკბათა კეულა-მოღებითნი იგი ნაცტულ-სასულნი ეგ-ფურიითა ბრუნჯთა ჰ არა მებრითა წინამსრბოლთათა მდგომარებენ სიტყუათა შინა.

§ 315.

ა. 4, თანკმაობს კითხუა მიკბისათანა მსოლოდ ბრუნჯთა ოდენ. სოლო ჰსჯული არს თანკმოებისა მათისა ესგჟარ, მაგალითებრ: კითხუა ვინ. შეკჟმნა შენ? მიკება: დმერთმან. კითხუა: რად, არსებად? ცხოველად, გულის-კმირად. კითხუა: რამსათვს?

მიკება: თვისსა სახიერებისათვს ჰ სხუნანი.

არ სათანადო არს, რათა რიცხვთათანკმოზდესმცა, კითხუა მიკებისათანა.

თ ა ვ ი ბ.

თვის ჰირველისა თანკმოებისა, რომელ-არს ზმნისა სასულისათანა სათვთოდ.

§ 316.

თანკმოზსა შინა სასულისსა ზმნისათანა ანუ შეტავს რათა მოქმედებითცა ჰსინდეს სასული არსებითი, მაგალითებრ: მეფე ბრძენი ჰსჯულიერ ჰსჯის ნიადაგ, ანუ რათა არსებითი. იყოსმცა ძალითა ჰ ზედ შესრული მოქმედებითი, მაგალითებრ: ბრძენი ჰსჯულიერ ჰსჯის ნიადაგ. ჰ ესეცა არ შეუგუნა ნებულ-არს რამეთუ დაცჟტებით ორნივე სასულნი იეუნენ ძალით, მაგალითებრ: ჰსჯის ჰსჯულიერ, რომელიცა იგივე არს ბრძენი ჰსჯის ჰსჯულიერ.

§ 317

ყოველთა მიერ ჩტნთა ცნობილ-არს ესე კითარმედ კითარ იგი სასულნი რომელსა უფალნი ზმნათანი სიტყუასა შინა იფარვიან ჰ არლა ჰსინან მოქმედებით. ეგ-სასულ ზმნანიცა იფარვიან ოდესმე, მაგალითებრ: თქტტნ დიდებულ ხართ, ჩტტნ გინებულ; ესე იგი თქტტნ ხართ დიდებულ, და ჩტტნ ვართ გინებულ.

§ 318.

დაკეჟტების მრავალკერ, რამეთუ სასული ზმნისა მყოფლებული არა უსაშუა-

ლოდ მდებარე იყოს ზმნისა თანა, მაგალითებრ: შენ გაქვს მადლი სამდლოთა. არამედ სახელისა ღ ზმნისა, და შორისებულ იქმნენ თანდებულნი დაძიებულნი მათნი, ზედ შესრულნი ღ მიებულნი მათნი, მაგალითებრ: ჰავლე ბრძენთა მიერ ეპისტოლოეთა ქაჰქადაგებს ქრისტესა რამეთუ ყოველგან სოფელმან, მოიღოსმცა მაცხოვარებაჲ. ჰსსტრუტ ვითარმედ სახელი ზმნისა მის რომელა ჰქადაგებს არა უსაშუალოდ მდებარებენ, არამედ შორის თანდებული რომელა მიერ, ღ მიება მისი ღ განმათვსებელი მისი.

ა. ანუ დაიდების პირველად ზმნაჲ ღ მერმელა სახელი, მაგალითებრ: ჰქადაგებს ჰავლე ჰემმარიტსა ბრძენთა მიერ ეპისტოლოეთა თვსთა, რათა ყოველგან სოფელმან მიიღოსმცა მაცხოვრებაჲ.

ბ. თუსადამე მრავალნი სახელნი გონებნი ურთიერთარს შევიდენ სიტყუასა შინა უფლად ზმნისა, მაშინ სათანადო არს, რათა ზმნა იყოსმცა მრავლობითად, მაგალითებრ: პირმენიოს, პილატოს, და კლიტოს, მოიქონენ ადგიქსანდრესგან, ღ ესე ამისთვის ვითარმედ მრავალთა მხოლობითთა სახელთა ურთიერთარს მონაბთა აჰქესე ძალი ერთისა მრავლობითისა.

გ. თუ სადამე მხოლობით ყოფითა სახელნი ზედ-შესრულნი შევიდენმცა მრავლობითთა სახელთა ზედა არსებითთა, მაშინ ჰკამნს ზმნაჲ მრავლობით-ყოფად, მაგალითებრ: სიმრავლე დამქართა შევიდეს ქსერქსისათანა ელადას შინა, სიმრავლე არს სახელი ზედ შესრული მხოლობითად თქმული ღ დამქართა, სახელი არსებითი მრავ-

ლობითი, შევიდეს არს ზმნაჲ მრავლობითი.

დ. არა შეუძლებელ-არს, რათა სასკელნი მხოლობითნი მოვიდუნნი ურთიერთარს შევიდენმცა სიტყუათა შინა, სასკელად ზმნისა მხოლობითისა, მაგალითებრ: ღვინო ღ ზეთი ჰსჩანს ჰურ-ჰეფსა მაგას ბროფისასა.

§ 319.

ა. სასკელნი მრავალნი ანუ ნაცუალ-სახელნი სსუაობილნი პირებითა მონაბნი ურთიერთარს იქმნების მრავალვერ რათა სიტყუასა შინა მოკლენმცა უფლად ზმნისა რომლისამე მაგრა თანა-ამს ზმნასა, რათა პირსა *) უადრესსა შეუდგეს ღ ესე მაგალითითა შეიღვომსა შინა ვაჩუჭნოთ, მაგალითებრ: მე და შენ წარვიდეთ პილატად სამეთოდ, შენ და ის მოხუადოთ ჩუჭნთანა გიმასპინძლოთ.

ბ. თქმულთა მაგალითთა შინა (სიმკაც. 2,) ნიადგ ზმნანი უადრესსა პირსა შეუდგებიან.

§ 320.

არ შეუძლებელ-არს რამეთუ გარდა სახელისა, რომელსა რიცხვთა ღ პირითა თანა-ამს თანემობაჲ ზმნისათანა, მუფლებელ სასკლებრ ყოფაჲ თანემობაჲ ზმნისა თანა, სსუათაცა ნაწილთა სიტყუსათა, ესე იგი ნაცუალ-სახელისა განუსაზღვრებელისა, მეობადსა დროსა შინაჲსა. სასკელ-ზმნისა ღ მიმღობისა ღ ესე მაგალითითა ვაჩუჭნოთ შეიღვომთა შინა: შენ გისწავეს ვინამთგან დრამმატიკამ შეგუერობს რიტორი-

*) მეორისაგან პირისა, პირველი პირი უადრეს არს ღ მესამისაგან მეორე.

კაცა მოსმენად, კუჭლადი იკუჭ-
 თების განსაზღვრებადი განისა-
 ზღვრების, მაგრამ ესე-გუარსა მეო-
 ზადს განუსაზღვრებელსა მმუფლებელსა
 ზმნისათანა სათანად არს, რათა ეთან-
 კომს ზმნაჲ ნიადგ ენებითი შედუავე-
 ბა არს მწუხარება უბადრუკებასა
 ზედა სხვისასა, ჭამა მადღრივ
 მონდობასა შინა, განუსვენებელ
 ჰყოფს გონებითურთ სნეულსა.
 ჰსტერეკ კითარმედ სასულ-ზმნაჲნი მიი-
 ლო ზმნის-ზედადცა ღ ესრეთ სასულ-
 იქმნა მმუფლებელ ღ თანკობილ ზმნისა,
 წერილი იკითხების შენგან გულის-
 კმის-ყოფით.

§ 321.

ა. შეუძლებელ-არს ზმნისა პიროკა-
 ნისა, ანუ განუსაზღვრებელისა, აწმუოსა
 დროსა შინაჲსა მმუფლებელ-სასულ-ყო-
 ფა სიტუქასა შინა, ეგ-სასულ თანდებუ-
 ლის ზმნის-ზედაჲსა კავშირისა ღ შო-
 რის დებულისა, მაგრამ იყუნენ რა ლექ-
 სოდენ მაშინ შესაძლებელ-არს რომელი-
 ცა ვასწესნოთ ჭეჭმო მაგალითითა. შე-
 ვიყუარებ არს ზმნა პიროკანი,
 წერად არს უჩინოჲ ანუ განუსა-
 ზღვრებელი აწმუოსა დროსა ში-
 ნაჲ, წინაჲე პირის-პირ ზედა არი-
 ან თანდებულნი სამღუთოდ არს
 ზმნის-ზედა მით, რომელი არს კავ-
 შირი ეჭა! ვაჲ, ვაჲ, არიან შორის
 დებულნი.

§ 322.

შესაძლებელ-არს აღუქანებად მმუფლე-
 ბელისა მიმართ სასულისა საძიებოჲსა,
 მაგრამ ესე არსებითისა ზმნისა თსოვი-
 საკბრ იქმნების, მაგალითებრ: შენ გი-

წოდოს კეთა. ჰავდე არს ჭურ-
 რჩეულ, მოსე არს მღუთის-მხილ
 ველ ღ სხუანი.

§ 323.

შესაძლებელ-არს არა აღუქანება ეს-
 გუარ მმუფლებელისა სასულისა მიმართ
 საძიებოჲსა, არამედ სხვისა მიმართ აღუქა-
 ნებად, მაგალითებრ: ფარნავაზმან
 მოჰკლა იაზონ, ქუჯი შეეწია ფარ-
 ნავაზს მიღებისა მიმართ შეფო-
 ბისა.

პირველსა მაგალითსა შინა ჭარნა-
 ვაზ არს სასული ღ იაზონ საძიებოჲ
 არა ფარნავაზის მიმართ აღუქანებული.
 სოლო მეორესა შინა ქუჯი არს სასუ-
 ლი ღ ჭარნავაზ, საძიებო არა ქუჯი-
 სა მიმართ აღუქანებული.

§ 324.

სასულინი მმუფლებულნი ზმნისანი
 არიან: წმუფლობითნი, მოთსრობითნი,
 ღ მიტეპითნი. ესენი არიან რომელთა
 თანა აძთ რიცხვთა ღ პირითა თან-
 კობად პიროკანთა ზმნათა თანა, მა-
 გალითებრ: ირაკლი ჰსჯის ბრძნებრ
 უკველთა წინა-დადებათა სამეფო-
 თა. ადერკ განჰკვრდა მხილველი
 სამღუთოჲსა კუართისა. მირიანმან
 აღჰხსნა ბომონნი კერპთანნი. მი-
 რიანს ჰსურის ქრისტეს მიმართ.

§ 325.

შესაძლებელ-არს ჩუჭნისამებრ ენისა,
 რამეთუ ითსოკონმცა მმუფლებელი სა-
 სული სასულ-ზმნათა ანუ უჩინოთა, და-
 ლათუ ჩუჭნ წელიწადსა 1754 ასლად
 ჰმნილსა დრამატიკასა შინა ნაწილსა
 მესამესა კვსთჰუჭნით განურჩევლად მო-
 ნებად მიმღობანი ღ მაშინ წოდებულნი

იგი ჩუქნებან უჩინონი, რომელ არიან სასკელ-ზმნანი უფალთა სასკელთა მიმართ, მაგრამ მარტოდ სამსურისა ენისა ქცეულებისა მიმართ მიმსედუჭლთა. ღ არა ჩუქნისა ენისა გრძლად განმსკველთა საბლითა მეცადინობისათა იმუღებით მოკათრებით სასკელნი ღ თქმულნი იგი სიტყუს ნაწილნი ღ უქმენით სასკელნი თქმულთა მათ ნაწილთა სიტყუსათა, რათა სამსურისათანა ენისა უოგლითურთ მსკაცისებამ აქნდესმცა ენისა ჩუქნისა, რომელი ესე სიკაბუკამან ღ გამოუცდელობამან ქმნა საქმისამან.

აქა ვაჩუქნებო მაშინდელთა მათ მაგალითთა ცთომასა.

ა. სასკელ-ზმნისა, რომელსაცა მაშინ სამსურთაებო უწოდეთ უჩინობა ღ სასკელისა მიუფლებელისა მისისა თანკობისა. შესდლუბა პეტრესი ტაძრად იქმნა ნაყოფიერ, ესრეთ ოცნებულ-იქმნა მაშინ, რეცა ნათესავობითად ბრუნული იგი სასკელი რომელა პეტრესი, რამეთუ იუოსმცა უფალ ლეკისა ამის რომელა შესდლუბა. მაგრამ არა ეგრეთ არს, არამედ ესრეთ. ნაყოფიერ იქმნა შესდლუბა პეტრესი ტაძრად.

ბ. ამას შინა ნაყოფიერ არს სასკელ-ზმნა, სხმით-გარდასლუთი ღ უფალი ზმნისა მის რომელა იქმნა, ხოლო სამიებო არს სასკელ-ზმნა, რომელა შესდლუბა ღ ტაძრად არს მიება სასკელ-ზმნისა მის, რომელა შესდლუბა ღ პეტრესი არს განმათსებელი შესლუხსა.

გ. მაგალითი უუჩუქ მაშინდელი ზმნისაგან უჩინობასა, რომელიცა მაშინ ბრუნვილად უჩინოდ ოცნებულ-იქმნა, რათა მიღებულ-იუოსმცა მისგან ზმნებო უფლად სასკელი. კაცი გონიერი ადვირად ადღებდა სნებისა თვისისა ფრიად

ითნებს, ვირე კაცისა სუფიელითა, რომელიცა მიუშტრბს თავსა თვისსა სნებათა. ესე მაშინ ესრეთ ოცნებულ-იქმნა, რამეთუ კაცი გონიერი იუოსმცა უფალი კითა ზმნისა უჩინობასა მის ზმნისა, რომელა ადვირად ადღებდა, მაგრამ არა ეგრედ არს, არამედ ესრეთ: კაცი გონიერი ფრიად ითნების ადვირად ადღებდა, სნებისა თვისისა, ვირე კაცი სუფიელი, რომელი მიუშტრბს თავსა თვისსა სნებათა. ამას შინა კაცი გონიერი არს უფალი ზმნისა პიროკანისა რომელ-არს, ითნებს ღ ფრიად არს ზმნის-ზედა, ითნებს ზმნისა, ადვირად ადღებდა, არს უჩინობა ღ მიება ნათესავისა, სნებისა არს სამიებო უჩინობასა რომელა ადვირად ადღებდა, ღ თვისისა არს განმათსებელი სნებისა, ვირე არს კავშირი წინა-ადრეკითი მაკავშირე შემდგომისა სიტყუსა წინა-მსკობლისათანა, კაცი სუფიელი არს უფალი ზმნისა სასკელი არსებითი ზედ შესრულითურთ, რომელი არს კრულად მოღებითი კაცისა სუფიელითა, მიუშტრბს არს ზმნამ პიროკანი, თავსა არს სამიებო ნათესავობითი ზმნისა, თვისსა არს განმათსებელი სამიებობასა, სნებათა არს სამიებო ბუნებითი ზმნისა ღ კრულად სამიებო თანდებულისა, რომელა მიმართ

მ. მაგალითი მაშინდელისა შეცდომისა: განჰქუჭდიენ, რათა ნუ უკუჭხიდიუასა მტერთა შენ სასო-წარკუჭთილი პირველი განძლიერებუდნი თავთა შორის თვისთა მოიმართნენ შენზედა და გყონ შენ შიშით შემეხრუდი. ესე ესრეთ უუჩუქ ოცნებულ-იქმნა, რათა ნათესავობითად ბრუნული სასკელი მრავლობითი, რომელა

მტერთა იყოსმცა უფა-ლ-სასელ-სინის მის რომელა ხილვასა, ესე არა წესიერ წერილი ლექსთა ურთიერთარს თან-დებოთა არა ეკრეთ არს, ვითა ოცნებულ-იქმნა, არამედ ესრეთ:

მ. განუტყველენ ხილვასა შინა მტერთასა, რამეთუ ნუ უკატვ კაცნი პირველ-განძლიერებულნი თავთა შორის თვსთა მოიძარტნენ შენ-ზედა, და გკონ შენ სასო-წარ-კატვთილი, შიშითა შემუსრულ-ამას შინა განუტყველენ არს ზმნაჲ პიროკანი და უფალი ზმნისა არს ძალით ესე იგი შენ, ხილვასა არს საძიებო თან-დებულისა რომელა შინა და თანდებულებითურთ საძიებო ზმნისა, მტერთასა არს განმთავსებელ ხილვასა რამეთუ არს კაკშირი შეტნობითი და ნუ უკატვ არს კაკშირი საიჭინო, რომელნიცა აკაკშირებენ შემდგომსა სიტყუქასა წინა-მქსრობლისათანა, კაკანი არს სასელი არსებითი და უფალი ზმნისა მრავლობითი, განძლიერებულნი არს მიმლეობა ზედ-შესრული არსებითისა სასელისა თან-კომობილი რიცხვთა და ბრუნვთა, პირველ არს ზმნის-ზედა მიმლეობისა, თავთა არს საძიებო თან-დებულისა, რომელ-არს შორის და თან-დებულებითურთ საძიებო მიმლეობისა, თვსთა არს განმთავსებელ თავისა, მიმართნენ არს ზმნაჲ, რომლისა უფალი არიან არსებითი იგი სასელი და ზედ-შესრული მისი, შენ არს საძიებო თანდებულისა, რომელა ზედა, და თანდებულებითურთ საძიებო ზმნისა, და არს კაკშირი წმასწინითი, შემდგომისა სიტყუქასა წინათა მათ სიტყუქათა თანა მკაკშირი, გკონ არს ზმნაჲ, რომელსა აქქს უფლად ძალითა წინასა სიტყუქასა შინაჲ

არსებითი სასელი მიცემითად დაბრუნვლ შესაბამ ზმნის ბუნებისა, რომელიცა ითქმის ესრეთ კაცთა განძლიერებულთა, ანუ ნაცრულ-სასელი მებრეებრუნვლი, ესე იგი მათ, შენ არს საძიებო არსებითი ზმნისა, სასო-წარ-კატვთილი, არს მიმლეობა ზედ-შესრული არსებითისა ნაცრულ-სასელისა რომელა შენი, შიშით, არს ზმნის-ზედა მიმლეობისა რომელა შემდგომვილ, ესე იგი შემუსრულად და შემდგომვილი არს მიება ბუნებითი ზმნისა რომელა გკონ.

ზ. მაგალითი მაშინდელისა შეცდომისა, ხილუდი ჩემი თქუტუნ ჯდომილი, ესე ვითარსა ზედა-სამქსჯავროსა შევქსწუხენ და თქუტუნ არა მკნობელობასა იშუტბდით, რომლისათვს განვჭრისხენ. ესე საცინელ და გარე მისაქვეელი არა წესიერ წერილი არცა მართლ-უბნობილი, რომელიცა გარდამოღებული იქმნა სომსურისაგან, ესრეთ უკეტვ ოცნებულ-იქმნა მაშინ ჩუტუნგან და ესე გურითარე შესხედავითა განიმარტინ ლექსნი, აჰ! მას შინა სიტყუქასა მიმლეობა ხილუდი, აქქს სასელი ნათესავობითი და მსოლობითი და მიილეობა ესე მკნობეულ აქქს სასელი და მრავლობითი და ესთა ცხად, ვითარმედ ეს-გურისი არა მარად ითხოვენ, რათა სასელნი მათნი იუქნენ მცა წრფელობითად დაითანსმონმცა ურთიერთარს პირითა და რიცხვთა.

ც. ჰსწამებს ამას ზედ ჰეშმარტება, რათა მიმლეობათა მათგან თქუელთა (სიმკაც. 4), თუ სადამე არა იწარმოესმცა ზმნათა შეუძლებელ-არს გაგონება, ამაღ რომელ არა არს ჩუტვულებს ენისა მებრ ჩუტუნისა, რათა ნაცრულად პირო-

კანისა ზმნისა დაიდუნესმცა სიტყუჳსა შინა მიმლობანი ღ უკმარ-არს ღ უკლითურთ შეუტუნებულ ესე კითარნი წინ-განჳსჯილნი საქმენი. მამინ ოდეს იგი გჳსჯილი ნაწილთა სიტყუსათა ღ სიტყუათა შინა წყობათა მათთა, შედგომილ ვიჳაჳ ჭრეკასა სომეხთა ენისასა რაოდენთამე მიზეშთა ძლით, ჰირკულად კითარცა გამოუგდელი ღ მხოლოდ ენისა ოდენ სომეხთასა მხედუჭლი; მუარედ იერ მიმნდობელი თავისა ჳემისა, კითარმედ 1753 წელიწადთა შინა არა სადა მასმიოდა, რათა ყოფილიყომცა ჩუჭნისამებრ ენისა ღრამმტიკაჲ, ღ მე ჩუჭნნი რომელნიმე არა თუ შემეწეოდენ, არამედ მასარობდენმცა ზედა დამსხუელნი სიცილისანი, კითარმედ არა საჭირო არს ღ არცაღა საკმარ ენისა მომართ ჩუჭნისა ღრამმტიკაჲ, მესამედ თურმანიცა მაჭუნდა კითარმე მათდამი რომელნიცა სომეხურითა ენითა შემეწეოდეს ქმნასა ჩუჭნისამებრ ენისა ღრამმტიკოსასა.

თ. გარნა მიერთგან აჳამომდე მრავალთა ენათა ჭართულებრ თარგმანებასა შინა დამსწრებმან, ესე იგი, ჰირკულად ჰარაკლიტიკოსისა, რომელა ნუგეშინისცემითი ელენურისაგან, მუარე სათუჭომოსა ყოკლისა ღ ტუბიკონისა სლაჳერური-საგან ენისა, მესამე ათთა წიგნთა კურციოხისითა, რომელა ისტორია ალექსანდრე დიდისა რუსულისაგან, მუართხე ლოდოიკისა ღ ყოკლისა მეტაფიზიკაჲსა ღ იტიკაჲსა ფილოსოფიისა ლათინურისაგან, მესუთე ჭისიკაჲსა თეორეტიკებრისა ახლად თარგმნილისა, რუსულისაგან, მეჭუჳსე განისაზღურებისა ყოკლისა ჭილოსოფიისა, რომელა საზღუბრი, რომელსა შინა წერილ-არიათ საზ-

ღუბარნი 1263 მოკლედ განმარტები-თურთ, მეშუდე რიტორიკაჲსა მისითარისაგან ქმნილისა, სომეხურისაგან, მერკე დასასრულ კატილოროითა არისტოტელითთა სომეხურისაგანკე, სოლო ჩუჭნისამებრ ენისა წერილნი არა ფრიად მცირენი მაჭუნ, ღ სადაცა ვისმენ, კითარმედ არს წერილი, რომელმე არა მაჭუნს, დიდითარე მეკადინობითა კჳპოებ ღ დავაწერინებ. ჳეშმარიტად თუ სთქუა კინილა სივლასაკისა ნაწილნი მიკადეთ ამის ძლით ღ მათ შინაცა გამოკიცადე, ღ ამათ მიერ კითარცა ჳეშმარიტებისა მცნობელი მიკუნდე თავსა ჩემსა, ამის-დამი კითარმედ არა დაკაკლდი მადლსა მას, რომელნიცა იყუნეს ჰირკულ ჩემსა, საუგუნესა ამას შინა ღრამმტიკოსობასა შინა კმად დასულოვნებულ, ღ ამათ მიერ ღრამმტიკოსობისა მიმართ დასამტიკოთა დავამტიკიცებ ღ უგუოქმადთა უგუ კჳსთქუამ.

თ ა ვ ი. ვ.

თუხ მეორისა თანსმობისა, ესე იგი არსებითისა სახელისა თანა ზედ-შესრულისა.

§ 326.

არა სადა ჰოკებულ სახელი ზედ-შესრული თუნიერ არსებითისა სასელი-სა, რომლისაგა ზედა შესრულ-არს იგი: ღ თუ სადამე არა ჳსნდეს მოქმედებით სასელი იგი არსებითი ჳბრწუნაჳვე ძლი-თა სიტყუჳსა შინა ქუჭმდებარედ ზედ-შესრულისა სასელისა, სოლო ოდესმე წინ-დაიდების არსებითისა სახელისა ღ ოდესმე უკანით ღ ნიადაგ ეთან-კმების

სასკლთა არსებითა ბრუნვთა ღ რიც-
სვთა, მაგალითებრ: გაცთა მეუდართა
არა უწვანეუ, საზომი არცა სინა-
რუდისა, და არცადა წეხვსა,
(კურც. ტომ. 2, წიგ. 7, თავი 3,).

ა. ამას შინა მოქმედებით წინარე სასკ-
ლისა ზედ-შესრულისა მდებარე სასკელი
არსებითი, რომელა გაცთა, ბრუნული
მიცემითად ღ მრავლობითი ეთან-გებობის
ბრუნვთა ღ რიცსვთა სასკელსა ზედ-
შესრულსა რომელა მეუდართა.

ბ. არისტანდროს მოგვ, მო-
სილი სპეტაკითარე სამოსლითა,
დამპურობელი წინაშე თვსსა მარ-
ჯტწნითა კელითა დაფნისა გვრ-
გვსსა, ბრძოლასა შინა აჩტწნებდა
მეუდართა მფრინველსა მას, ვი-
თარცა უიჭტწდსა მოსწავებასა
ძლევისასა (კურც. ტომი 1, წიგნი 4,
თავი 59,).

გ. თქმულსა მაგალითსა შინა, არი-
სტანდროს ღ სამოსელინი არიან
არსებითნი ჰირველი უეჭწ წრფელობითი
ღ მსოლოობითი, რომელსა ზედ შესრულ-
არს სასკელი დაეჭწტებითი, ესე იგი
ზედ-შესრული რომელა მოგვ, დაეთან-
გებობის რიცსვთა დაბრუნვთა. სოლო მეო-
რე სასკელი არსებითი ბრუნული მოქმე-
დებით უგან-მდებარე ზედ-შესრულისა სა-
სკელისა რომელა სპეტაკითა ღ თან-
გებობილი მისთანა რიცსვთა დაბრუნვთა.

დ. ადღექსანდრემან ცხენოსანნი
კელის-ქტწშენი თვსნი გამოიუტა-
ნა წინაშე სამეფომასა ეტდისა,
და რომელინიმე უფრთხილოდ
მოსრულინი მქსწყვდნა მაკედო-
ნიელინი და სხტანი ოტებად წარიქ-
ცივნა. (კურც. ტომი 2, წიგნი 3,
თავი 26,.) ამას შინა არა არიან მოქმე-

დებით სასკელინი არსებითნი, რომელა გა-
ცნი, სოლო სასკელინი ცხენოსანნი
ხელის-ქტწშენი, რომელინიმე მო-
სრულინი მაკედონელინი, არიან ზედ
შესრულინი, რომელთა შორის ჰბრწყინტწწ
ძალითა სასკელინი არსებითნი.

§ 327.

ა. დაეჭწტების რათა სასკელი არ-
სებითი ბრუნული დაწყებითად იუოსმცა
ძალით ღ ზედ შესრული მისი ბრუნვ-
ლი დაწყებითად იუოსმცა მოქმედებით,
რომელიცა არა არს აღშლა თან-გებობი-
სა მათისა, მაგალითებრ: ენისა მზა-
კტარისაგან განარინე სელი ჩემი
(კათა. 5, ანტიფონ 1, ჰარაკლიტიკოს

ბ. დაეჭწტების რამეთუ შორის
არსებითისა ღ ზედ-შესრულისა სასკ-
ლისა იეჭწწმცა სსწანი ლექსნი, მაგა-
ლითებრ: შენ ძესა მეგობრისა შე-
ნისასა, არა ასწავებ მოწაფესა
შენსა, ამას შინა სასკელი არსებითი
რომელა ძესა, შორის მდებარე არს
ზედ-შესრულისა თვსისა, რომელა მო-
წაფესა. სოლო დაღათუ თან-გებობიეს
მას რიცსვთა დაბრუნვთა გარნა შორის
მათსა, არიან სსწანი ნწწილნი სიტ-
ყვსანი.

§ 328.

ა. დაეჭწტების რათა სასკელინი არ-
სებითნი დაეკეშირებულნი ურთიერთარს,
რომელთა აქწსეუ ძალი მრავლობითისა
თქმულსა მსოლოობითად ქტწ-მდებარე
იქმენ ზედ-შესრულისა მრავლობითისა
მაგალითებრ: მირიან, ვახტანგ, არ-
ჩილ ღ დავით, მეტენი ქართტწდ-
თანი, აღრაცხილ-არიან კეთილ-
მორწმუნეთა მეტეთა შორის.

ბ. დაეჭწტების რამეთუ სასკელინი ზედ-

შესრულნი მრავლობითნი მრავალნი დაკავ-
შირებულნი ურთიერთარს წინ-დასსმითა
შეიღენძა, ერთსა არსებითსა სასკლსა
ზედა მრავლობითსა დაითანკმონ მისთა-
ნა, რიცხვთა დაბრუნვთა. ბრძენთა და
მეცნიერთა და ჭიფოლსოჲთა
კაცთა თანა ცხოვრება სარგებელ
არს და შესაძინელ.

ბ. დაკეჭებუბის კითარმედ მრავალნი
ზედა-შესრულნი მსოფლობითნი დაკავში-
რებულნი ურთიერთარს რათა შეი-
ღენძა ერთსა ზედა არსების სასკლსა
მსოფლობითსა დაითანსმონ მისთანა
რიცხვთა დაბრუნვთა, მაგალითებრ: უმე-
ტესად გურთხეულსა და დიდე-
ბულსა და ყოვლად უნრწნეულსა
დედოფალსა ჩუჭნსა დუთის-მძო-
ბელსა მარიამს ვადიდებდეთ.

§ 329.

ოდეს არსებითთა სასკლთა თანა მო-
ვიდნენ რა ნაცრულ-სასკლნი ჩუჭნებითნი
თანამს მისთანა თან-კობასა რიცხვთა
და ბრუნვთა, მაგალითებრ: კაცი ესე
არა არს მართალი, კაცი ესე მარ-
თაღ-არს, და კაცი ისი სულიელ.

პ. დაკეჭებუბის რათა სასკლი იგი
არსებითი იფოსძა ძალით და ჩუჭნებითი
ნაცრულ-სასკლი მოქმედებით, მაგალი-
თებრ: წარიუჭანე ეგე და ასწავებდ
ერთგულებით, ესე იგი, წარიუჭანე
ურმა ეგე და ასწავებდ ერთგულებ-
ით, ანუ ჩუჭნებითი ნაცრულ-სასკლი
იგი დაიდუას ძალით და არსებითი მო-
ქმედებით, მაგალითებრ: მიეცით კეი-
სრისა კეისარსა და დმერთისა
დმერთსა, ესე იგი, მიეცით კეისრი-
სა იგი. კეისარსა და დმერთისა
იგი დმერთსა.

თვს შესამესა თანკობისა კუჭნა-
მოღებითისა ნაცრულ-სასკლისა
წინა მქსროლსა თანა.

§ 330.

ნაცრულ-სასკლი ესე, რომელსა ზედ
წოდებულ ვჭუოფთ კუჭლამოღებითად,
სინტაქსა შინა ღრამპატოკოსობითსა
დაიდუბის ფრიად საკმარ ქმნილი სიტ-
უქათა, მით რომელ სასკლთა გარდა-
სრულთა წარმოაყენებს თავით თვისით
და რომელთაცა კემარების სასკლთა იქმე-
ბის სასკლი ზმნისა და ანუ სამიუო
და თსოკისაგურ სიტყუს ბუნებისა, შესა-
ბამ ბრუნული იმდგოკების ნაცრულად სა-
სკლთა, ხოლო არა ნიადაგ კთან-კების
წინა-მქსროლსა თვისსა ბრუნვთა, არამედ
რიცხვთა, რამეთუ არა ითანამდებებს თან-
კობასა ბრუნვთა, არამედ რიცხვთა და-
ლათუ მრავალ-გზის მითსა კთან-კების,
მაგალითებრ: იწყო ოსატარ უბნო-
ბად სიზმიტროსიზდა და ეტყოდა:
ნუ დააყენებ სჰასა ამას ძლივე
შემოსილსა, რომელიცა ისწრათის
წარსლუად ინდიად, რომელიცა
ზედა ჭურვლი წარწყმედისა სხვ-
სასა თავსა ზედა თვისსა მიაქცივენ
რომლისათვს ჰსჩნრიკე სარწმე-
ნო ყოფამ მაკედონელთა და ნუ
ძალი, (გურც. ტომ. 2, წიგ. 8.).

§ 330.

თქმულნი კულამოღებითნი ესთა-
იცნობვიან რომელიცა, არს წრფე-
ლობითი და კულამოღებს სჰასა,
ზედა-შესრულით ერთ თვისით და იქმნების
სიტყუასა შინა უფალ სასკლ-ზმნისა

რომელსაცა არს ბრუნული მიტეპითად
 ღ მსკე სასელსა სპასა, ზედ შესრუ-
 ლითურთ თჯით კელა-მოიღებს ღ არს
 საძიებოჲ თან-ღებულისა, რომელა ზე-
 და, ღ თანღებულთურთ არს საძიებო
 მიმღობისა რომელა ჭურვილნი, რომ-
 მლისათჯს არს საძიებო თან-ღებული-
 სა ღ კელა მოიღებს წარწყმედასა,
 რომელ-არს სასელ-ზმნა.

§ 332.

ესე არს თჯება კელა-მოღებითისა
 ამის ნაცულ-სასელისა, რათა სადაცა იგი
 დაიდების სიტყუასა შინა წინა-მჭსრობ-
 ლისა სასელისა კელა-მომღებდ სიტ-
 ყუასა შემოკლებულითა ღ შეწყობილითა
 სატითა დაანაკუშტებს ვითარ იგი თუ
 სადამე თქმულსა მას მაგალითსა შინა
 (§ 329,) არა იყუნებცა კელა-მომღე-
 ბნი იგი არა ეგრეთ მოკლითა ღ შე-
 წყობილითა სატითა დაანაკუშტებდენ,
 არამედ ესრეთ. იწყო ოქსატარ უბ-
 ნობად სიზმიტროსისდა და ეტ-
 ყოდა: ნუ დააყენებ სპასა ამას ძლე-
 ვა შემოსილსა მოსწრათესა წარ-
 სდღუად ინდიად, მით რომეღ სპა
 ესე, ესე გუარნი არს, რამეთუ ამის
 ზედა ჭურვლნი წარწყმედასა სხჯ-
 სასა თავსა ზედა თჯსა მოაწვეენ
 და ესე გუარისათჯს ძლევა-შემო-
 სიღებისა ვითარმედ მნებებეღნი
 წარწყმედისა მათისანი წარწყმე-
 დასა მას თავსა ზედა თჯსა მოა-
 წვეენ ჰსჩხრიკე სარწმუნო ყოფა
 მაკედონელთა და ნუ ძალი.

აქა იჩუნების ვითარმედ ფრად სა-
 კმარ-არს ღ ფრად სათანადოცა სიტ-
 ყუასა შინა საკმარებისაგორ ღ სათანადო-
 კებისა კელა მოღებითი.

§ 333.

თჯებათა ნაშთთა კელა-მოღებითისა
 ნაცულ-სასელისათა დაკვსსამ სიმეცრეთა
 შინა.

ა. კელა-მოღებითი არა ნიადავ წინა-
 მჭსრობლსა მას წარმოყენებულსა მას
 თჯსა წინა წარიღუნს, არამედ იშემ-
 ღგომებსცა: ძალი ყოველთა აღმგე-
 ბელი ხარ ღმერთო, რომეღმან
 განათავისუფლენ კრეღნი ქრი-
 სტე ღმერთო.

ბ. შესუღების სიტყუას შინა ვი-
 თარმედ დაიდების კელა-მოღებითი ნა-
 ცულ-სასელი მოქმედებით ღ წინამჭსრობ-
 ლი მისი ძალით, ღ მაშინ ესენი არა
 თუ რიცხვთაოღენ, არამედ ბრუნვითაცა
 სათანადო არიან თან-კომობად, მაგალი-
 თებრ: რომეღნი მიიპარვიდენ იუ-
 დელთაგან სამღუდელოთა სახმარ-
 თა, (იოსიპპოს. წიგ. 16,). ამას ში-
 ნა გაცნი რომეღნიმე არს სასელი არ-
 სუბითი წინა მჭსრობლი, რომელიცა იფარ-
 ვის ძალით კელა-მომღებსა შინა თჯსა,
 ესე იგი რომეღნი, თან-კებულსა თჯს-
 თანა რიცხვთა. კელად: რომეღნი
 შეკრებულ-ვართ ერთისა ჰზრისა
 მექონნი მეცნნ ყოფად ცნობათა
 თანა-გუბის შრომაჲ და რომეღ-
 საცა წინა-მღებარე გვქმენ გავო-
 ნებაჲ, რომეღთაგან გუაყენებენ
 დაყენებაჲ. სოლო ოღეს ძალითად
 ფარულნი არსუბითნი სასელნი იცხადე-
 ბიან მოქმედებით დაიდების ესრეთ, მა-
 მაგალითებრ: ჩუქნ რომეღნი შე-
 კრებულ-ვართ ერთისა ჰზრისა
 მექონნი მეცნუოფად ცნობათა თა-
 ნა გუბის შრომაჲ და რომეღსაცა
 წინა-მღებარე გვქმენ გავონებაჲ

და რომელთაგან გუაყენებენ და-
ყენებად.

შესაძლებულა არს წინა-თქმულისა მაგა-
ლითისა სსწაფურ დადებად, რომელსა
შინა განჭსწაყალების კულა-მოღებითიცა,
მაგალითებრ: ჩუქნ რომელინი შე-
კრებულ-ვართ ერთისა ჰაზრისა
მექონნი მეცნ უოფად ცნობათ
თანა-გუაძს შრომაჲ, და, რომელი-
საცა ცნობასა წინა-მდებარე გვქ-
მენ, გაგონებამ და რომელთაგან
ცნობათა დაგუაყენებენ დაყენებამ.
ამას შინა პირველი იგი რომელი არს
კულა-მოძღვნი მრავლობითი, რამეთუ
კულა-მოძღვს ლექსსა ამას ჩუქნ. გარ-
ნა რომელისა და რომელითაგან
ართუ არიან კულა-მოძღვ ცნობისა, არა-
მედ ზედ-შესრულნი მისნი, რამეთუ არი-
ან რეცა მარტივი ნაცუალ-სახელნი ზ
კითარებათ მახუნნი, რომელითაჲს მეო-
რესაცა ნაწილსა შინა გარდაიდუა. (ნა-
წილ. 2, თავი 9 ნაცუალ-სახე.), რომ-
ლისა შორის კულა-მოძღვითთა რომ-
ელისა ზ რომელითაგან, აქუსუე ძა-
ლით წინა მჭსწროლი სახელი ზ მრჩო-
ბლსა განმარტებასა ითხოვენ, მაგალი-
თებრ: უკეთუ ლექსი ესე ცნობ ძალი-
თად დაიდების წინარე რომელისა და
რომელითაგან, არიან კულა მოღვით-
ნი, ხოლო თუ სადამე დაიდების შინად,
იქმნებთან ზედ-შესრულნი მისნი.

ბ. ნაცუალ-სახელნი ჩუქნებითნი, რომ-
ელია არიან: ეს, ეგ, ის მნიშვნელი
არსებითთა ოდესმე სიტყუათა შინა წი-
ნა-მჭსწროლთაცა კულა-მოძღვებულად გე-
ულებენ, ხოლო უფროსლა ადგილობითნი
ზმნის ზედანი, სადა, მუნ კულა მოი-
ღებენ ადგილსა, მაგალითებრ: მჭსწდო-
მარეობასა ჩუქნსა სავარძელითა

ზედა გნოსისთა შინა ცნობად ხმა
შენი ჰსჯდა ჩუქნთანა, ესე უვი-
ცად აღჰსდგა, მენით და მოძღვრი-
სა მიმართ მივიდა და ისი იკით-
ხვდა ვითარ ნებასა მისსა და სსწა-
მან მჭსწავლეულმან მიუგო ეგე არა
რამესა სსწასა ითხოვს, გარნა
ახალ-ქმნილსა ღრამმატიკასა სა-
დაცა ჰკონებს კანონთა წესიერ
განგარგუასა. ამას შინა ესე, ეგე, კულა-
მოძღვს მასა შენსა ის, სსწასა მას-
წაგულსა მუნ, სკარძელსა ზ სადა,
ღრამმატიკასა.

დ. თქმულნი იგი ნაცუალ-სახელნი
(სიმაგ. 3), მნიშვნელნი თავით თჳსით
არსებითთა, ოდეს იგი მოკიდულ-იქმნე-
ბიან სასულთა არსებითთა ჰსსანს, მაშინ
კითარცა ზედ შესრულნი ზ იგინივე
ჩუქნებითნი ნაცუალ-სახელნი ოდესმე
ჰსსანს კითარმედ აჩუქნებენ უოკლად
თქმულსა რაჲკესა, უოკლადსა სიტყუასა
ანუ ნამუოსა მექეობასა, რომელსაცა
კულა-მოძღვებენ, მაგალითებრ: დაღათუ
ჰსწადნოდა სწავლად, მაგრა გ-
რე მიაქცია იგი, არამედ ოდეს
იგი ჰუოფდა გარე მიქცევასა, მის-
დამი მეცადინობდა და რა ეამს
კეთილსა ჰსცუაფლვიდა, მაგით დაა-
ყენა უოველთა შორის კეთილი
იგი ჰაზრი თჳსი. ამას შინა იგი
კულა-მოძღვს სწავლისა წადილსა მის-
დამი, სწავლისა წადილის გარე მიქცე-
ვისა მეცადინობასა ზ მაგით, კეთილის
მეცუალებასა.

თავი ე.

თუხ მეოთხისა თანხმობისა ესე იგი მიგებისა კითხვასა თანა.

§ 334.

თან-კმობა კითხვასა თანა-მიგებისა სათანადო არს შეწყობითა საქმისათა და ორთავე იგივედ ბრუნვთა, მაგალითებრ: კითხვთა. ვისიწარს ხატი ესე ანუ ზედა წერილი? მიგება. კეისრისა, ძიოთ. რაბამი რამე არს? მიზ. დრატკანი. რაქრომასა. ძიოთ. სადაათ მოუტანისეუ? მიზ. ჰრომიოთ, ძიოთ. სადა მიუტანისეუ? მიზ. იერუსალიმს, ძიოთ; რაოდენნი არიან დღენი ოდითგან მოუტანისეთ აჭა? მიზ. შუდეულნი სამნი. ამას შინა ვისი, არს სათესავობითი, რაბამი არს წრფელობითი, სადაათ არს დაწყებითი, სადა არს რეცა მიცემითი, რაოდენნი არს წრფელობითი. ამათნი უკუჭ მიგებანი თან-კმობენ ყოველნი ამათანა ბრუნვთა დაწყობითა საქმეთათა, მაგალითებრ: კეისრისა ეთანგებობის შირველსა სკი-თსავსა, რომელა ვისი, დრატკანი თან-კმობს და რაბამი, სადაათ და ჰრომიოთ. სადა და იერუსალიმს, რაოდენნი და შუდეულნი სამნი, ჰსკურეუ კითარმედ ესე ყოველნი კითხვას მიგებანი შეწყობითა საქმისათა დაბრუნვთა თან-კმობენ ურთიერთარს.

§ 334.

ესეცა თან-კმობა არს კითხვასა მიგებისა თანა კითარმედ, ზმნანი რომელნიცა ჰოკნიდ არიან მოქმედებით კითხვასა, ჰოკნიდ-არიან იგინივე ძალით მიგებასა შინა, მაგალითებრ: ძიოთ. ვის ესე?

მიზ. მოძღვარსა, ძიოთ. რამასათხს ეპიებ? მი მოცემისათხს ცნობისა.

§ 336.

დაეკუჭთების კითარმედ რათა აჭუნ-დესმცა ზმნასა კუჭლად სხუამ საძიებოა, გარდა საძიებოამას მის, რომლისაცა არს სახელი კითხვასა, მაგალითებრ: ძიოთ. ვის-გან ისწავენ ცნობანი ჭილოსოფოსებრნი? მიზ. ვოლჭიოსისსავან, და ამას შინა იფარ-ვის ვისწავენ ჭილოსოფოსებრი ცნობანი.

§ 337.

დაეკუჭთების რამეთუ კითხვამან და მიგებამან არათუ ბრუნვთა ოდენ ითან-კმობან, არამედ რიცხვთაცა, ძიოთ. ვინ არს მეგობარი შენი? მიზ. მოძღვარი ჩემი. კითხვთა. რაოდენი წელი-არს ვინამათგან მოწაფე ხარ მისი? მიგება. წელიწადი ათორმეტი. კითხვთა. რასა გასწავებს? მიგება. ფილოსოფიასა ყოველსა.

§ 338.

შესაძლებელ-არს დაღათუ კითხვასა მხოლოდითსა მიგოს მრავლობითი თუნიერ საქმეთა დადებისა, მაგალითებრ: კითხვთა. ვისდა მინუალ? მიგება. მეგობართა მიმართ საწმუნროთა. მაგრა კითხვასა მრავლობითსა სათანადო არს, რამეთუ საქმისა რამასმე დადებითა ეთან-კმობს მიგება. მხოლოდითი, მაგალითებრ: კითხვთა. რომელნი იუჟნენ მჭსსდომარენი შენთანა? მიგება, მხოლოდ მოწაფე შენი. კითხვთა. რაოდენნი უკუჭ წიგნნი იუიდენ? მიგება. მარტოოდენ ისტორია კართავენისა.

§ 339.

არა არს ჩუჭულება რათა კითხვთა ამით ვინ, მიგება და მივილოთმცა ვის-

განზე, წიგნი, ცხოველი, რამდე, უგულის-კმომი. ამაღ რომელ ნიადაგ ზედ წოდებასა ჭყოფს, ვინ, კითხვად გულისა და ზირისა გულის-კმეორისა, რომლისათჳს ესრეთ ჯერ-არს კითხვად და მიგებათ, მაგალითებრ: კითხვა, ვინ არს? მიგება. გუამი რომელიმე, ესე იგი ჭარხაყაზ ანუ დავით, გინა იოანე.

§ 340.

უკეთუ იქმნას კითხვა ესე გუარი, რამეთუ გუამი იცა კითხვად-იქმნას და მიგებულ-იქმნას არა გუამი, მაგალითებრ: კითხვა. ვინ განგაცნოვალა? მიგება. ნუბამან სამლომან. მაგრა ესე იქმნების ამისგან მდევარი ანუ თჳსება გუამისა, მიიგების ნაცუვად გუამისა.

§ 341.

არა მებრ ვინმე, კითხვითის განრჩევით ივითხების კითხვითა ამით რომელი? ამაღ რომელ კითხვით ესე განურჩევლად ივითხავს ნიკოსა გულის-კმეორსა გუამსა ანუ უგულის-კმოსა არსებასა, მაგალითებრ: კითხვა. რომელი უკეთეს არს მკვდრობასა თქუენ შორის? მიგება. ანბაღ ანუ სიმკნე. კითხვა. რომელსა აქებ? მიგება, ქრისტესა ანუ კეთილ-მსახურსა სარწმუნოებასა და სხუანნი, ჭსუქრეტ, ვითარმედ კითხვითა ამით რომელი არათუ ივითხებიან არსებანი ოდენ ქუენ-მდებარენი შემთხუტვიითისანი, არამედ შემთხუტვიითნიცა შესრულნი არსებათა ზედა.

§ 342.

ეგ-სასუდ საკითხავიცა ესე რამ, არათუ არსებითთა ოდენ ივითხავს, არამედ შემთხუტვიითთაცა.

§ 343.

ოდეს კითხვა იყოსმცა შემთხუტვიითათჳს საქმეთა შესრულთა არსებათა ზედა, მაშინ საკმარ არს საკითხავნი ესე, ვითარი, რაბამი, რაოდენი, რაზომი, რავდენი, რაოდენისა, ვითარისა, რაოდენი-გზის, ვითარსახედ, მერავდენიმე, სად, ვინ, სადაა, რაჟამს, ოდეს, და სხუანი.

კითხვა. ვითარი ანუ რაბამი არს ეგ? მიგება. ურმა მკუტხორი გონებითა. კითხვა. რაოდენ ანუ რასომ ჭმატს სსუათა? მიგება, რაოდენ ანუ ეგ-ზომიცა შესაძლებელ-არს ჭებად შეუძლებულადე. კითხვა. რავდენი აქუენ წელი ჰოკნილი გნოსისთა შინა აზნაურთა? მიგება. შუდი. კითხვა. რაოდენისა წლისა არს? მიგება. ათურამეტისა. კითხვა. ვითარისა ქცეულებისა არს? მიგება, შეუგინებულისა მუედრომასა და მდაბლისა. კითხვა. რავდენ-გზის მიცლის დღესა შინა განსუტნებად? მიგება. ერთ-გზის. კითხვა. ვითარ-სასუდ იქცევის სამლომთა ჭსუვლთა მიმართ? მიგება. ვითარ იგი იგი ბრამანებულ-არს. კითხვა. მერავდენე აქუენ აღსავლელი მცნიერების? მიგება. არსა ერთი. კითხვა. სად განისუტნებს მოცლილი წუროთისაგან? მიგება. წალოკტსა შინა აკადემიისა მათისასა და უსშირეს კელენისა შინა თჳსსა. კითხვა. სადაათ მოკითა, მიგება. სასლით თჳსით. კითხვა. რაჟამს იქმნების მომდურად დადგინება მისი? მიგება. რაჟამს ინებონ ჩინებულთა აკადემიისათა. კითხვა. ოდეს გვრგვონოსან იქმნების ყოვლისა სწავლულებისა გვრგვონითა? მიგება, ყოვლად ერთისა თჳსისა.

§ 344.

შესაძლებელ-არს კმის ადლჯსა მიერ
 ღ შთამოსლჯსა, რომელიცა ნიშნად დაი-
 დების საკითსავად, რომელი რაჲცადა
 იყოს ნაწილი სიტყვას, რამეთუ გარდა
 ამისსა ყოვლადიცა სიტყუჲა კითხუად,
 მაგალითებრ: კითხუა, ესე არსა თანა
 მოწაფე, შენი რომელსა აქებდი? მიგება.
 ეგე არს. კითხუა. მაგან მოიგოა დი-
 დება თქუნი შორის? მიგება. ამან კი-
 თხუათა ესე გუჲართა შინა ყოვლადთა
 სიტყუჲათასა შესაძლებელ-არს, რათა კი-
 მცნებდეთ ძალით-ყოფასა საიქოთა კავ-
 შირთასა, რომელა ნუ უტუტ, ნუ უმე,
 ღ სხუანი.

§ 345.

შესაძლებელ-არს მარტივითაცა ზმნი-
 თა ზმნის-ზედაჲსა ოდენ მჭონებელითა
 კითხუად, რომელი არა ნიადაგ ითხოვ-
 დეს მიგებასა, მაგალითებრ: კითხუა.
 რად მიიღე ეგე რომელი იგი უწყოდი
 გნებად შენდა? კითხუა. რად აცნობე
 უკუნი თაგი შენი ერთგულად ჯინათგან
 არა ერთგულადი. კითხუა. რად დაი-
 ვიწყო მიღებული კეთილი, რომელი იგი
 გაჭუნდა, მარად წინაშე თქალთა შენთა?
 კითხუა. ვითარ არა მოისსენე უაზნოჲ
 ცხოვრებაჲ შენი, რომელი იგი უწინა-
 რესთა დღეთა იტყოდი, ესთაგე სედულ
 სსუანიცა.

თ ა ვ ი ზ.

თუხ ბრუნჯლთ მიღებითა ნაწილ-
 თაგან სიტყვსათა საზოგადოდ.

§ 346.

ცნობილ-არს გულის-კმის ყოფით,

კითარმედ ყოვლადსა სიტყუჲასა შინა
 წყობილნი ნაწილნი სიტყვსანი ითხო-
 ვენ მიიგენი ბუნებისამებრ ღ ნათესავო-
 ბისა თჯისა ბრუნჯლთა. ხოლო არიან
 ეს გუჲარნი ლექსნი მთხოველნი ბრუნჯლ-
 თანი ყოველნი ზმნანი შიროკანნი, გა-
 ნუსაზღმურებელნი, სახელ-ზმნანი, მიმ-
 ლეობანი, სახელნი-ზედ-შესრულნი ღ
 თანდებულნი.

§ 347.

თან-კმებულნი ზმნანი სახელთა თჯს-
 თა თანა შირითა ღ რიცხვთა ანუ უწი-
 ნარეს ღ ანუ შემდგომად თჯსა ითხო-
 ვენ ბრუნჯლსა რაჲკესა, რამეთუ იქმნეს-
 ცა სიტყუად, რომელსაცა უწოდებთ სა-
 ძიებოდ ზმნისა. გარნა ესე გუჲარსა
 საძიებოსა თანა-ამს შესწობ-ყოფაჲ
 მიიგებლისა ბუნებისა, მაგალითებრ :
 ალექსანდრემან, არ დამტევებულ-
 მან დრომასამან, შირველად შეი-
 ყუანნა განცხადებულსა შინა ად-
 გილსა შემშვლდენი, მეშურდუღე-
 ნი და ქუტლითნი სუბუქნი, (კურც.
 ტომ. 1, წიგ. 2, თავ. 12,). ამას
 შინა ალექსანდრემან არს სასული
 არსებითი ღ სასული ზმნისა, რომლისა
 ზედ-შესრული არს მიმლეობა ესე დამ-
 ტევებულმან, დრომასამან არს სა-
 სული ნათესავობითად ბრუნჯლი, მიებუ-
 ლი მიმლეობისაგან ღ განმთჯსებელი
 მისი, შეიყუანნა არს ზმნა, შირვე-
 ლად არს ზმნის ზედაჲ, შინა არს
 თან-დებული, ადგილსა არს სასული
 არსებითი მიებული ზედ-შესრულისაგან,
 რომელ-არს განცხადებულსა ღ ზედ
 შესრული ესე განმთჯსებელცა არს ად-
 გილისა ღ ესენი მიებულ-არინ თან-
 დებულისაგან ღ თან-დებულითურთ ბუ-

ნებისამებრ ძიებულ-ზმნისაგან, რომელსა შეიყუანნა მეგმჯღდენი, მეშერდუ-ღენი და ქტრითნი სუბუქნი, არიან ზედ-შესრულნი სასულსა ზედა ძალით მუოფსა, რომელსა მკედდარნი ღ მკე-დარნი, არს ძიებულ სასულთა მათგან ზედ-შესრულთა ღ სუბუქნი, არს გან-მათხსებულ ჭქტითთა დათანად ესე ყო-ველნი არიან ნათესავისამებრ ძიებულ ზმნისაგან. ხოლო დაღათუ სასული იგი ძალით მუოფი, რომელსა მკედდარნი, არს ბუნებით სასულ-ზედ შესრულ ღ სათა-ნადო არს რათა არსებითსა ზედა შუეი-დეს სასულსა, რომელსა კაცნი, მაგრან მრავალჯერ ნაწეულად არსებითისა სასუ-ლისა დაიდუბის ზედ-შესრული ღ ძიე-ბულ-იქმნების სხვსაგან ზედ-შესრულისა ღ განმათხსებულცა მისდა, მაგალითებრ: წინასწარმეტყუტრ დი მართალი, წინასწარმეტყუტრ დი ცრუ, მოწა-ფე მზაგუტარი, ღ სხუანი. რომელთა-თხს თხსის ადგილსა თანა-გუჰამს თქმად.

§ 348.

ითქუა ვითარმედ მიმლე არიან ბრუნ-ჯლთა ღ მიმეულ მათდა ყოველნი ზმნა-ნი პიროკანნი განუსაზღტრებულნი სასულ-ზმნანი ღ სხუანი ღ ჩუტნ ზმნათაგან პიროკანთა მიმლეობისაგან თან-დებულ-თაგან ღ ზედ-შესრულთა სასულთა კა-ჩუტნკეთ ერთსა შინა მაგალითსა ბრუნჯლ-თა მილეებაჲ. ხოლო განუსაზღტრებულ-თაგანცა ღ სასულ-ზმნათა სათანადო არს ჩუტნკებად მაგალითითა მილეებაჲ ბრუნჯლ-თა, მაგალითებრ: ჭარნავაზ, მოყუტა-რე შექცევისა, წარვიდა ნადირო-ბად ირემთა და დევნითა ირემთა მამტრადი, ქტაბსა შინა შეს-რული მპოვნიელ-იქმნა საუნჯეთ

დიდთა. ამას შინა ჭარნავაზ არს სასული არსებითი უფალი ზმნისა. მო-ყუტარე არს მიმლეობა სასულებრ სსმის გარდასლჯთი ქმნილი ღ ზედ-შესრული არსებითისა სასულისა. შექცევისა არს სამიებო მიმლეობისა ღ განმათხსებულ მისა. წარვიდა არს ზმნა. ნადირო-ბად არს განუსაზღტრებელი შემოქმედუ-ბითი ღ სამიებო ზმნისა. ირემთა არს სამიებო ღ განმათხსებელი განუსაზღტრე-ბელისა. მამტრადი არს მქცეველ ვი-თა მიმლეობა ღ ზედ-შესრულ ჭარნავა-ზისა. დევნითა არს სასულ-ზმნა ბრუნჯ-ლი ღ სამიებო ზედ-შესრულისა. ირემ-თათა არს სამიებო ღ განმათხსებულ დევნისა. შესრული არს მიმლეობა. ქტაბსა არს სამიებო თანდებულისა, რა-მელა შინა ღ თანდებულთურთ სამიე-ბო მიმლეობისა, რომელსა შესრული. მპოვნიელ-იქმნა არს ზმნა ჭრთული, რომლისა სასულისა არს არსებითი იგი-ვე ჭარნავაზ. საუნჯეთა არს სამიებო ზმნისა. დიდთა არს ზედ-შესრული საუნჯისა განმათხსებულად მისდა. ხო-ლო ვინაჲთგან სიტუჰასა ამას შინა მდებარეთა მიმლეობამან სხიით-გარდა-სლჯთმან სასულებრ ღ სასულ-ზმნამან ბრუნჯლმანვე სასულებრ ითხოვეს ბრუნჯლ-ნი სამიებოდ ღ მიილესცა არა რაჲ აყე-ნებს, რათა წრფელობითმანცა სასულ-ზმნამან ღ სესულებრ პირველ სასუმან მიმლეობამან მიიღონმცა ბრუნჯლნი სა-მიებოდ.

§ 349.

თხსებათათხს თსოკათა ბრუნჯლთა მიმლეთა დაჰჰსსნეთ ბრწყინვალედ საგულ-კომდ სიმეატრენი.

ა. ჰაზრობენ რომელნიმე, რათა არსე-

ბითმანცა სახელმან ითხოლსმცა ბრუნჯ-
ლი, მაგალითებრ: სიუტარული ღუთი-
სად და წადილი კეთილისად, სოლო
განმარტებენ ესრეთ, ესე გუარსა შინა
არიან ზმნანი არსებითნი, მაგალი-
თებრ: სიუტარული იგი, რომელი
არს დმერთისად და წადილი იგი,
რომელ არს კეთილისად. ხოლო
არსებითი იგი ზმნამ წინა მსრბოდ,
მქონები ესე ვითაჲსა სახეელისა,
მიიღებს შეწყობისაებრ მიცემითსა,
და უკეთე აქტნდამცა სხტამ სახე-
ლი, შესაძლო მიღებად შეწყობი-
საებრ სხვსა ძიებისა, მაგალითებრ:
პეტრე, რომელი არს სახლსა ში-
ნა, კაცი, რომელი არს მიწისაგან
ღ სსჟანი.

მე უკუტ, თქმულსა მას ჭაზრსა, არა
გაეგებ თვთ იციან მეჭაზრეთა ესე გუარ-
თა, მაგრა ესრეთ ვჰსჯი მე ვითარმედ
თქმულსა მას, სიუტარული ღუთი-
სად, წადილი კეთილისად თჯიერ
ზმნისა არათუ არსებითისა არ ძალუძს
შესაძლჟად სიტუჟასა შინა, ვითარმედ
ქონებად ჟერ-არს განპირკონებად რა-
მლისამე მიმართ ზირისა, რომლისამებრ
სჟესისა რომელსამე დროსა შინა, ვი-
თარცა ითხოვს ბუნება სიტუჟასა ღ ესრეთ
მისგან თხოვაჲ სიუტარულიან ანუ წა-
დილისა, რომელი იქმების ნათესავი-
სამებრ სამქო მისდა ღ ღუთისა მი-
მართ ანუ წადილისა მიმართ, იქმე-
ბიან ბუნებისამებრ სამიებოდ, მაგალი-
თებრ: აქტნდა ძმასა შენსა სიუტა-
რული ღუთისა მიმართ და წადი-
ლი კეთილისა მიმართ, ღ სსჟანი.

ბ. თქმულნი ნაწილნი სიტუჟასანი
მთხოველნი დამიმღეონი ბრუნჯლთანი,
გარდა მიღებულთა ბრუნჟათა ჭსჟურეტ

მრავალჯერ ვითარმედ დაკუტებულ არიან
სიტუჟათა შინა სახელნი ნათესავობითად
ბრუნჯლნი, რომელნი არა არიან უფალ,
არცა სამიებო ღ არცა ზედ-შესრულ.
ეს-გუჟანნი უკუტ სახელნი ნათესავობი-
თად ბრუნჯსამებრ სიტუჟასა თხოვილ
არიან განჩკვად სახელთა ანუ უფალთა
ანუ სამიებოთა ნათესავისამებრთა ანუ
ბუნებისა მებრთა, მაგალითებრ: იუტნეს
იუდა, სარიფეოსი და მატათია, მარ-
დალოსი უსიტუჟერესნი იუდეელ-
თანი და გამომეტუტლნი მამულთა
ჰსჯულთანი მათდა-მიმართ, მამა-
კაცნი სიმრავლისა, მიერცა სა-
უტარეფნი მასწავლელობისათვს
ერისა, (იოსიბოს წიგნ. 16.). ამას
შინა იუტნეს არს ზმნა, იუდა, ღ მა-
ტათია არიან უფალ ზმნისა, სარი-
ფეოსი არს განმათვსებელი იუდასი ღ
მარდალოსი, მატათიასი, ჰსჯულ-
თანი არს მიება ღ განმათვსებელ გა-
მომეტუტლთა, რომელი წრფელობითსა-
ცა მრავლობითსა თან-კომობიეს ჩჟტულე-
ბისაებრ ენისა ჩჟტნებრისა, მამულთა
არს განმათვსებელ ჰსჯულთა, ერისა
არს განმათვსებელ სიუტარულისა, ხო-
ლო უოკელნი ზედ შესრულიცა განა-
თვსებს არსებითსა სახელსა.

ბ. დაკუტებულნი სიტუჟასა შინა
მრავალნი სახელნი ერთითა ბრუნჯთა
ბრუნჯლნი ღ დონანითა კავშირითა დაკავ-
შირებულნი შესრულნი სიტუჟასა შინა
ანუ უფალ ზმნათა არიან ღ ანუ სამიე-
ბო, მაგალითებრ: მანვლმან და
ტუტლობამან, და განძრცუამან, და
დაქცევამან ადჰსპო ტროადას ში-
ნა მკვდროანნი და მტრნიერ შე-
ნებრელებანი და ერ-მრავლობანი.
ამას შინა ოთსნი უკუტ პირველნი სა-

სქლნი არსებითი კავშირებულნი არიან უფალ-წმინსა ამის, რომელსა აღსჳო; ხოლო სამიუბო წმინის ბუნებისა არს ტროადას, სასელი მიცემითი მიღებულნი თან-ღებულსაგან, რომელსა შინა, და სამნი იგი სასელნი კავშირებულნი ურთიერთარს არიან სამიუბო წმინისა ნათესავისამებრ. ხოლო ყოველნი სასელნი არსებითი ანუ ზედ შესრულნი და კავშირისა მიერ კავშირებულნი შესაძლებელ არიან მოქმედებითადაცა და ძალით დაკავშირებად, მით რომელ კავშირი იგი მათი ოდესმე მოქმედებით მდებარე აკავშირებს მათ და ოდესმე ძალით.

დ. დაკვეწების კითხვად ორნი არსებითი ანუ ზედ-შესრულნი სასელნი დანიშნენ ნივთსა ერთისა რამესა თვნიერ და კავშირისა მიერ, მაშინ ერთი იგი არს მაცხადე მეორისი, მაგალითებრ: არტაქსარ, ასუერ, არტაქსარ ასუერისა, არტაქსირ ასუერს, დმერთთა, დმერთთი, დმერთისა, უფლიისა, ქრისტე იესო, და სხუნი.

შემჩრობლებულთა ამათ სასელთაგანნი შესაძლებელთა არიან რომელნიმე კმოკანითა დაბოლოებულნი შემჩრობლებულნი გაწერილნი დაბრუნებად, მაგალითებრ: უფლისა, დუთისა. ხოლო რომელნიმე კმოკანითა დაბოლოებულნი განუყრელნი დაბრუნებად, მაგალითებრ: იესო ქრისტესი, ანუ გარე-მოქვეყნით ქრისტე იესოსი, ხოლო უკმოათა დაბოლოებულთა ყოველნივე განუყრელ დაბრუნებად.

მ. იპოებისა სიტყუნი, რომელთა შორის სასელნი არსებითი დაკვეწებულნი ურთიერთარს რომელთაგანსა ერთსა დაღათუ აქენდესმცა მესგავსებად ნათესავობითისა ბრუნვამ, მაგრა იუენენ

ორნივე სამიუბო, მაგალითებრ: რამასათხს ნელ-საცხებელ ესე არა განისყიდა სამასის დრაჰკინის (იოან 10, 5).

მ. არათუ არსებითთა ოდენ სასელთა განათვსებენ ნათესავობითად ბრუნვლნი სასელნი, არამედ ზედ შესრულთაცა, მაგალითებრ: მეფობა დიდ-გუბართა უმჯობეს არს, ვიდრედა უაზნოთა მდაბიოთა ამას შინა დიდ-გუბართა უაზნოთა და მდაბიოთა, არიან ზედ-შესრულნი განმათვსებლნი ზედ-შესრულისა მის სასელისა, რომელსა მეფობა და ოდესმე არს ძიება მიმღობისა და ოდესმე განუსაზღვრებელისაცა, მაგალითებრ: შენ იქმენ შემუტარებელ თავის-უფლიებისა უმარჯუტ მიმთხუტვად სიმდიდრისა. ამას შინა, თავისუფლიებისა და სიმდიდრისა არიან სასელნი ზედ-შესრულნი ნათესავობითად ბრუნვლნი, ძიებულნი მიმღობისაგან და განუსაზღვრებელისა.

ზ. შესაძლებელ-არს იმელებით შემოყუანად სიტყუასა შინა, რამეთუ ბრუნვლთ მიმღეთა ნაწილთა რომელთამე მიიებელთა ითხორნიცა ბრუნვლნი ნათესავობითსა შინა ბრუნვასა სამიუბოდ თვსსა და სამიუბომან ზედ-შესრულ-ყოფითა ითხორნიცა სხუად. სამიუბოად ნათესავობითად ბრუნვლი და სამიუბომან მან ითხორნიცა განმათვსებელი დაესთა ჭეკრებით მოკბენენ ურთიერთარს მრავალნი ნათესავობითად ბრუნვლნი, მაგალითებრ: თუარაო ზედა მსახერთა დუთისა აბრაჰამისა დაადგინე ზედა მწარესა, და უწყალოსა ზედა-მდგომელოსა ამას შინა მსახერთა არს ზედ-შესრული ძალით მდებარესა ზედა სასელსა არსებითსა და არს სამიუბო თან-ღებუ-

ლისა იძულებით ნათესავობითად ბრუნ-
 ღი და ბუნებისამებრ თვისისა ბრუნჯლი
 მიცემითად. ღრთისა არს საძიებო
 ზედ-შესრულისა. აბრაჰამისა არს გან-
 მათჯუბელი ღრთისა. ესე არა არს ჭა-
 ზრი ჩუწნი, არამედ მიხითარ სეკსტიე-
 ლისა ღ მიხიცა ენისამებრ თვისისა, რო-
 მელსაცა ჩუწნი არა თჯნიერ იძულებისა
 კვსტურეტო შემოსლქად სიტყუასა
 შინა.

და კვწტების ოდესმე, ვითარმედ სა-
 ხელი რაჟე შესაძლო წრთელობითსა
 შინა ბრუნქასა დადებად, რათა დაიდქს-
 მცა ნათესავობითსა შინა ბრუნქასა, მა-
 გალითებრ: შენ წარგიდიეს ოქრო
 ასისა დრაჰკენისა, ესე იგი შენ წარ-
 გიდიეს ასი დრაჰკენი ოქრომსა.

თ ა მ ი ზ .

თჯს ბრუნჯლთ მიღებითა კერ-
 მოობითად, ესე იგი ზმნათა შე-
 მოქმედებითთაგან.

§ 349.

ბრუნჯს მიმღეთა შორის ნაწილთა
 სიტყუსათა, უშესაბამეს არს ზმნისაგან
 მიღება ბრუნჯსა წინა თქმად სსჭათაგან,
 მით რომელ, ზმნაჲ ჰიროვანი, თავით
 თჯსით, სიტყუა არს მექონი ძალით სა-
 ხელთა უფლისათა ღ საძიებოჲსა თჯსი-
 სა (ნაწილ. 2, თავ. 14, § 234, სიმ-
 გაც. 7.), რომლისათჯს კვსთქუათ რი-
 ცხუწლად მებრ ჩუწულუებისა ჩუწნისა.

§ 350.

უოკელნი ზმნანი შემოქმედებითნი მე-
 ქეობისათჯს თჯსისა მიიღებენ ბრუნჯლ-

თა წრთელობითთა, ანუ მიცემითთა ღ
 შემასმენელობითთაგა, (რომელიცა ბრუნჯ-
 სსა შესასკდაკისამებრ იგივე წრთელობი-
 თი არს) ღ ესენი წოდებულ მიებად ნა-
 თესავისამებრ, არამედ რომელ სახელი
 იგი უფალი, რომელა ჭუწმ-მღებარედ გან-
 ცხადებულეი ზმნისაგან შესმენილისა თჯ-
 სისა არა სად განცხადნების, თუ სადა-
 მე ზმნამან შემოქმედებითმან არა მოი-
 ღოს სასელი შესაბამი რაჟე, რომლისა
 მიღებითა შესმენილ-იქმნების ჭუწმ-მღებ-
 რისად, რომელიც შეიღგომთა შინა კა-
 ჩუწნოთ ბ, მაგალითებრ: ღარნავაზ
 დაიჰურობს. აჰ დაჰურობა, რომელა
 მოქმედება შესმენილი ჭუწმ-მღებარისა
 მიმართ, რომელა ღარნავაზ, — არა არს
 განრჩევით განცხადებულ ჭუწმ-მღებარე-
 სსა, თუ სადამე რაჟეთა სასელითა, რო-
 მელსაცა ითსოვს მოქმედება არ განრჩე-
 ულად განცხადებულ-იქმნა, მაგალითებრ:
 ოდეს იგი ითქმის ღარნავაზ დაიჰ-
 ურობს საყდარსა სამეფოსა. ამის
 შინა განცხადებულებს სასელი, უფალი
 ზმნისა ჭუწმ-მღებარედ სსჭმისა, რომელა
 დაჰურობა საყდრისა, რომელსაცა
 განარჩევს ზედ-შესრული სახელი, რო-
 მელ-არს სამეფოსა ღ არა სხჯსა
 რაჟესა.

ბ. შესაძლებელ-არს წრთელობითიცა
 სასელი, თქმისამებრ ჩუწნისა, საძიებოდ
 ბრუნჯლად ზმნისა შემოქმედებითისა,
 დაბოლოებული, ანუ უკომოთა, ანუ კმო-
 კანთა მიერ, რომელ არიან: ი, მ, ჰ,
 მაგალითებრ: ალექსანდრემან მო-
 კლა კლიტოს, შევიუტარე იაკო-
 ბი, მოვიძიეფე ესავი, მამამან დმერ-
 თმან გამობარწუინვა ძეჲ, უფალ-
 მან განაკმო დედჯ, ღ სსჭნისა.

დ. ვენებითთა ზმნათაგან მიღებულნი

ბრუნულნი ბუნებისებრ ვნების არიან ნიადაგ დაწყობითნი, მით რომელ, რომელიცა სასელი ბრუნული მიღებული ზმნისაგან განმაცხადებულ იქმნა რა. აკუსა მოჭმედებისა ვითარებისა ქუჩ-მდებარედ სასელისა, რომელა უფალი ზმნისა, ივნებს მოჭმედებისაგან ღ თვთ ქუჩ-მდებარე იქმნების მისგან ვნებისა, რომელიცა ბუნებისა მებრ თვისისა ვნება ესე ითხოვს დაწყებითად ბრუნულსა, მაგალითებრ: კლიოტოს მოიკლა ალექსანდრესგან, საყდარი სამეფო დაპურობილი-იქმნა ჭარნავაზისგან, იაკობი შეუტარებულ-იქმნა უფლისაგან, ძე გამობრწყინვებულ-არს მამისაგან, ლეფვ გამკმარ-იქმნა უფლისაგან, ღ სსქანი. სოლო სამიუბოსაცა ესე გუარსა, ზედ-წოდებულ სამიუბო ნათესავისამებრ, მით რომელ ნათესავი შემოჭმედებითი ითხოვს თქმულთა ბრუნულთა სამიუბოთა (სიმაგ. 1,) ღ ნათესავი ვნებითი ითხოვს დაწყებითად ბრუნულსა. ესე თხოვსა ბრუნულისა, დაწყებითისა ვნებითაგან, ყოველთა დროთა, ზირთა ღ სქესთა შინა ესთა იქმნების, ვითა აქა უწყებულ-იქმნა.

§ 351.

ა. ყოველნი ზმნანი შემოჭმედებითნი აწყობას დროსა შინანი, რომლისაცა იყენენ უღლვებისა, რომელნიცა ჰირველისამებრ ჰირისა უკომო. მსა მიმართ, რომელა მ, — ჰირონდებისან, ითხოვენ სამიუბოთა თვისთა ბრუნულთა მიცემითად, მაგალითებრ: ვესავ უფლისა მიმართ, შვევიუტარებ ქრისტესა, ვკუტულთ ველსა, ვკსჯი წინა-დადებისა, ვამ-

კობ ქალწულისა სანატრელსა, ვკუნერგ მორჩილსა, ვკსძრცვ მტერსა. სოლო მეორისამებრცა ღ იესამისა ჰირისა ზმნანი ყოველნი, აწყობას დროსა შინა, ეს-გუარნი, ნიადაგ ითხოვენ სამიუბოდ თვისა, მიცემითად ბრუნულთა.

ბ. შესაძლებულ-არს აწყობას დროსა შინათა ზმნათაგან თხოვად სამიუბოდ თვისა ბრუნულნი წრფელობითნიცა, მაგრა, მათგან, რომელნიცა ჰირველისამებრ ჰირისა ჰირონდებისან უკომო. მსა ამით რომელა მ. მაგალითებრ: მკსწამს უფალი, გწადს კეთილი, ჰსურის საყოფელნი ზენანი, ღ სსქანი. სოლო შესაძლებულ-არს მიცემითად ბრუნულიცა თხოვად ზმნათა ამათგანვე, გარნა იგინი ოდენ, რომელნიცა თან-დებულისაგან მიღებითა იბრუნვან მიცემითადრე, მაგალითებრ: მკრწამს ღუთისა მიმართ, გწადს კეთილისა მიმართ, ჰსურის საყოფელისა მიმართ ზენადასა, ღ სსქანი. სოლო დაღათუ ნიშნებითა 4, 5, 6, 7, 8, ბრუნულნი მიცემითად თხოვილ არიან, ეს-გუართავე ზმნათაგან, მაგრა ეს-გუარ მიცემითად ბრუნულნი თან-დებულისაგან თხოვით ბრუნულისა, რომელა ღუთისა მიმართ, ზმნისა სამიუბოსა მებრ მკსჯავს არიან ყოველითურთ.

§ 352.

ა. ყოველნი ზმნანი შემოჭმედებითნი, ნამეოსა არს სრულსა დროსა შინანი, ჰირველისამებრ ჰირისა, უკომო. მსა ამით, რომელა მ, ჰირონდებულნი სამისა მებრვე ჰირისა, ითხოვენ სამიუბოდ ნათესავისამებრ ბრუნულსა მიცემითად, მაგალითებრ:

ჭსწერდი მატთანესა, შეიწყნარებ-
დი უცხოსა, ჰ სსჴანი.

ბ. ყოველნი უკომოათა ამით მ, ჰირ-
კელისამებრ ჰირისა ჰიროკანნი, არა
სრულსა დროსა შინანი, სამისამებრვე
ჰირისა, ითხოვენ თან დებულისაგან მი-
ცემითად ბრუნულსა, მაგალითებრ: მქსუ-
როდის სასურველისა მიმართ, გწადდის
კეთილისა მიმართ, ჰ სსჴანი.

ბ. ხოლო სსჴა გჴარნი იგი, არა
სრულსა დროსა შინანი, ითხოვენ მიუხე-
დ წრფელობითსა, მაგალითებრ: შევიყუა-
რი უფალი, შევქსწირი ძღუტნი,
ადიდის ჯჴარი, ჰ სსჴანი.

§ 353.

ა. ყოველნი ზმნანი შემოქმედებითნი,
ნამყოფსა სრულსა დროსა შინანი, სამთა-
ვე ჰირთამებრ, ითხოვენ, სამიებოდ ნათე-
სავისამებრ ბრუნულსა, — წრფელობითად,
მაგალითებრ: მოვიძულე ბოროტი,
შევიყუარე კეთილი, შეიწყნარა
ჭემმარტიტებად, ჰ სსჴანი.

ბ. ხოლო კჴალად, ნიშნითა ნამყოფ-
სა სრულისათა ზმნანი, ითხოვენ სამიე-
ბოდ ჰირველითა ნიშნითა ბრუნულსა
მიცემითად, მაგალითებრ: ვესევდ დმერ-
თსა, ანე უფლისა მიმართ, შეიყუა-
რებდ ქრისტესა, ჰხადოდა დმერ-
თსა, ჰ სსჴანი.

§ 354.

ყოველნი ზმნანი შემოქმედებითნი,
ნამყოფათა დროთა უსრულესთა ჰ უსრუ-
ლესთა, ჰ მყოლობადსაგა დროსა შინანი,
სამთავე ჰირთამებრ, ითხოვენ ნათესავო-
ბითსამებრ სამიებოდ ბრუნულსა წრფე-
ლობითად, მაგალითებრ: შემიყუარე-

ბიეს იაკობი, მოვიძულე ბიეს კრე-
ბული უკეთურთა, წარუდიეს როჭი-
კი, შეეკრავს მტერი, ჰ სსჴანი. გ-
სასუდ: ჰრწმენა დმერთი, ჰ შესაძლე-
ბელარს. ესრეთცა თქმად: ჰრწმენა
უფლისა მიმართ, გწადა კეთილი-
სა მიმართ, ჰ სსჴანი, მაგალითებრ:
შეიყუარა უფალი, ისწავნე ცნო-
ბანი, დაარღვენ წინა-დადებანი,
ჰ სსჴანი.

§ 355.

ა. ყოველნი ზმნანი შემოქმედებითნი, ბრძ-
ნებითისა სჴესისა, აწ-მყოფსა შინანი, დამ-
ტკიცებითნი მეორისა მიმართ ჰირისა
ნათესავობითად, სამიებოდ ითხოვენ ბრუნ-
ულთა, რომელსაგა ითხოვენ ნამყოფსა
სრულსა დროსა შინანი, საზღწრებითისა
სჴესისამებრნი შემოქმედებითნი. ხოლო
უკეთქმითნი, მეორისა მიმართ ჰირისა,
ითხოვენ მასვე, რაჟგესაგა ითხოვენ სა-
ზღწრებითისა სჴესისა მებრნი, აწ-მყოფსა
დროსა შინანი შემოქმედებითნი.

ბ. ყოველნი ზმნანი შემოქმედებითნი,
ბრძანებითისამებრ სჴესისა, აწ-მყოფსა დრო-
სა შინანი, დამტკიცებითნი, მესამისა მი-
მართ ჰირისა ნათესავისამებრ, სამიებოდ
ითხოვენ ბრუნულსა, რაჟგესაგა ითხოვენ
მყოფადსა დროსა შინანი, საზღწრები-
თისა სჴესისამებრნი, ზმნანი შემოქმედ-
ებითნი. ხოლო უკეთქმითნი, მესამისა
მიმართ ჰირისა, ითხოვენ მასვე, რაჟგე-
საგა ითხოვენ საზღწრებითისა სჴესისა
მებრნი ზმნანი, მყოფადსა დროსა ში-
ნანი შემოქმედებითნი.

ბ. ყოველნი ზმნანი შემოქმედებითნი,
ბრძანებითისამებრ სჴესისა, მყოფადსა
დროსა შინანი, დამტკიცებითნიცა ჰ უკუ
თქმითნი, ყოველთა მიმართ ჰირთა ნათე-

საკისამებრ, სამიებოდ ითხოვენ ბრუნვლათ მიტეპითად, მაგალითებრ: შეიუტარებდე უფალსა ღ უგუთქმითადცა მებრკე, ეგ-სახედ: აღლესიდეც მასვილსა, ღ უგუთქმიდითცა მებრკე, ეგ-სახედ: აღვქსპობდეთ ბოროტსა ღ უგუთქმითადცა მებრკე, ღ სხუნანი. სოლო, თუ სადამე ბრძანებითისამებრ სქესისა, მეოობადსა დროსა შინაჲ შევიდეცმცა სიტყუასა შინა, საზღურებითისამებრ სქესისა მეოობადსა დროსა შინაჲ ზმნაჲ მრავლობითი, ითხოვს მამინ ზმნა იგი წრთეულობითსავე, მაგალითებრ: ვქქმნათ გაცი, (შესაქ. 1, 26.).

§ 356.

ა. უოკელნი ზმნანი შემოქმედებითნი საწადისსა ღ ჯოტეტიკაჲსა სქესისა, აწმეოსა ღ მეოობადსა დროსა შინანი, სამთავე პირთა შინა, ნათესავისამებრ, სამიებოდ ითხოვენ ბრუნვლას, რაჲეესაცა ითხოვენ ზმნანი შემოქმედებითნი, ბრძანებითისა მებრ სქესისა, მეოობადსა დროსა შინანი (სიმკაც. 3, § 355.).

ბ. უოკელნი ზმნანი ესე გუჲარნი, ნამეოსა არა სრულსა დროსა შინანი, ნათესავისამებრ, სამიებოდ, სამთავე პირთა მიმართ, ითხოვენ ბრუნვლათ მათვე, რაჲეეთაცა ითხოვენ ზმნანი საზღურებითისა სქესისა, ნამეოსა არა სრულსა დროსა შინანი შემოქმედებითნი, ორთავე გუჲართა ქქშე შეტულნი, (§, 352. სიმკაც. 2.).

გ. უოკელნი ზმნანი ესე გუჲარნი, ნამეოსათ უსრულესსა და უუსრულესათ დროთა შინანი ნათესავისამებრ სამიებოდ სამთავე პირთა მიმართ, ითხოვენ მათვე ბრუნვლათ, რაჲეეთაცა ითხოვენ ზმნანი საზღურებითისა სქესისამებრნი, ამათვე დროთა შინანი შემოქმედებითნი.

§ 357.

თქმულნი იგი, თხოვილნი ზმნათაგან შემოქმედებითა, ანუ ვნებითა, პირად-პირადთა სქესთა ზმნათანი, უოკელთა დროთა შინანი ნათესაობითად, სამიებოდ ითხოვენ თქმულთა ბრუნვლათ და შეკალნნ თხოვილნი იგი სიტყუთა შინა, ანუ მოქმედებით, მაგალ. გიუტარდესთ მტერნი თქქსნნი ღ კეთილსა უყოფლით მოძეღვითა თქქსნთა: (მატ. 5. 44.). ღ ანუ ძლით უოვეღნივე ჰქმნა უფალმან თავით თვსით (იგავ. 16, 4.). პირველსა მაგალითსა შინა, ნათესავისამებრ სამიებო, რომელა მოძეღვითა, არს მოქმედებით, სოლო მკორესა შინა—არს ძლით, ესე იგი ქმნულნი.

§ 358.

ა. ვითარ იგი, უოკელნი ზმნანი შემოქმედებითნი სამიებოდ ითხოვენ ბრუნვლათ ნათესავისამებრ მოქმედებისა, ქქშმდებარებენ უფალნი, ეგ-სახედ ითხოვენცა ბრუნვლათ ბუნებისამებრ მოქმედებისა.

ბ. ნათესავი ზმნათა შეიცავს თვს შორის შემოქმედებითა, ვნებითა და უმეშქსობითთა. (ნაწილ. 2. თავი 15. მდეკართა ზმნათა, რიცხ. 1.) რომლისამებრ თვთოეულთა ვნებითთა, ანუ მოქმედებითთა აქქს განთვსებულნი თხოვისამებრნი ბრუნვლათ მიღებანი, სოლო მიღება ესე ქქშმდებარე ჰყოფს მოქმედებისა მოქმედსა, რომელ-არს სახელი ზმნისა. ეგ-სახედ მიღება ბრუნვლისა ქქშმდებარე ჰყოფს ვნებისა ვნებელსა უფალსა ზმნისასა, რომელიცა მოქმედებასა შინა სამიებოდ ნათესავისა, მიღებულ-იქმნა ზმნისაგან: გარნა ბუნებისამებრ მოქმედებისა, რომელა სხეუა სამიებო, თხოვილი სასულ-ზმნისაგან, გუჲარქქ-

ნებს განვიდებთ. მოქმედებისას სხვას ვისმე მიმართ და ესე ჭეჭმე მდებარებს სასული უფალი, მოქმედების თვისისა, მაგალითებ: მივაგვიდინო ცუცხლი სახიდა აზაილისა. (ამოს. 1. 4.) ამას შინა ზმნამან შემოქმედებითან ითხოვა, ნათესავისამებ მოქმედებისა, სასული წრფელობითი, რომელა ცუცხლი ღმერთი ძე იქმნა ძლით მყოფი იგი სასული ზმნისა მოთხოვითი, რომელა მე, ჭეჭმე-მდებარე ცუცხლის მივლინების მოქმედებისა. ხოლო თანამს ბუნებას ამის მოქმედებისას, რათა განვიდოხმცა ვისმე მიმართ, რომლისა ძლით ითხოვს ზმნაჲ სხუასა ბრუნჯლსა, რომელა სახიდა, რომლისა მიმართ განვიდებთ მოქმედება იგი.

ბ. ეგსასუდ, თუ სადაჲ იყოს ზმნაჲ ვნებითი, რომელი ნათესავისამებ ვნებითობისა თვისისა ითხოვს დაწყებითად ბრუნჯლსა, კვამრების მრავალჯერ სიტყუასა შინა, სხუაჲ ბრუნჯლი თხოვად, ვითარიცა არს ბუნებაჲ ვნებისა მის მაგალითებ: ცუცხლი გამოვივლინა უფლისაგან სახიდა აზაილისა. აჲ ვნებაჲ ცუცხლისა გამოვლინებითი განვიდებთა სხვასა მიმართ ბრუნჯლისა, რამეთუ ესრეთ ითხოვს ბუნებაჲ გამოვლინებათისა ცუცხლის ვნებისა, რათა განვიდოხმ ვისდამდე, ესე იგი სახლისა მიმართ აზაკლისა.

ღ. არიან ზმნანი რომელნიმე შემოქმედებითნი, რომელნიცა გარდა ნათესავებისა საძიებოჲსა, ითხოვენ ერთსა ოდენ მარტოდ საძიებოსა ბუნებისაგან, მაგალითებ: მეცნიერებით აუწყე სულისა სამწყსოჲსა შენისასა, (იჯვ. 17, 23.) ამას შინა სიტყუასა სულისა, არა საძიებო ბუნებისამებ უწყებისა მოქმედებისა თხოვილი

ზმნისაგან შემოქმედებითისა, რომლისადმი განვიდებთ მოქმედება იგი.

ი. შესაძლებელ-არს ბუნებისამებ ორთა სასაძიებოთა მიღება, მაგალითებ: მოსწყუტდდა დეკტორ მანჯლით, ძლიერით მკლავით თვისით. ამას მანჯლითა ღმერთი იგი ბრუნჯლი, რომელ-არს სასული არსებითი ზედ-შესრულითურთ ბუნებისამებ საძიებოანი.

კ. დაეკუტების, ვითარმედ ზმნანი შემოქმედებითნი, ოდესმე ერთსა კმა-იყოფენ საძიებოსა ნათესავისამებრსა, მაგალითებ: დმერთსა აქნან მრჩობლინი მოქმედებანი. (პლატონ ფილოს. განსაზღ.)

ზ. უოკელთა ბრუნჯლთა მიმდებარე საძიებოდ ბუნებისამებ ზმნანი შემოქმედებითნიცა და ვნებითნი უოკლისა სქესისამებრნი, რომელთაცა განჭვრტობაჲ მაგალითებთა არა სასაძიებო არს. ესე არს ესე: ვითარმედ ოდეს იგი გუარნი, ანუ გარემოჲ რამეჲ არსისა არსებისა, მოქმედებისა, ანუ ვნებისა ჭეჭმე-მდებარედ ჩუქნებისათვის, განცხადებაჲ იმეოდაეს, მაშინ ვითარიცა აქუნს ბუნება, ანუ გუარნი მოქმედებისა, ანუ ვნებისა, კეთურ ბრუნჯლსა სასულსა ითხოვს ზმნაჲ და არა ერთსა რომელსამე ბრუნჯლს, მაგალითებ: მამა-გაცი არს უამსა თვისსა ათასის ვეცხლის. (ჭებ. 6, 11).

ც. შესაძლებელ-არს, რათა ზმნათ, რომელთამე შემოქმედებითთა თანდებულთათა მიიღონ ბრუნჯლი ბუნებისამებ საძიებოდ, მაგალითებ: გამოავლინა დმერთმან სული ძისა თვისისა გუელთა შინა ჩუქნთა. (გალატ.) აჲ ქსტოროტ, ვითარმედ შემდგომად ნათესავისამებ საძიებოჲსა, სხუა საძიებოჲ, რომელ-არს ბუნებისამებ მიტე-

მითად ბრუნვილი, ესე იგი გულთა. შუა-მდგომელობითა თან-დებულათა, რამელა შინა, მიილა ზმნამან შემოქმედებამან.

მ. ეგ-სახედ ჭსტან კნებიითისა მიმართა, მაგალითებრ: მოივლინა გაბრიელი ანგელოზი უფლისაგან ღვთისა ქალწულისა მიმართ მარიამისა.

ი. დაკეტებთა რდესმე, ვითარმედ შემოქმედებთნი, ანუ კნებიანი მიიღებენ რათა სამიებოთა ბუნებისამებრ, მაგრ, არა ურთბამად, არამედ რდესმე ერთსა ღ რდესმე მეორესა მაგალითებრ: ხერო განჰკეტეს ძეღსა რრად, ანუ რრგან; ეგ-სახედ ძეღი განიკუტებთის ხეროსაგან რრად, ანუ რრგან ღ სხტანი. გარნა ზმნათა ესე-გუართა წარმოუდგებან რა სახელნი მნიშვნელნი განზომისა ღ აღწონისანი, ითხოვენ ბრუნჯლთა მიცემითად, ანუ დაწყებითად, მაგალითებრ: ჰქმნა სიმაღლეა სახლისა საზომისა მათ რცი წურთამ, ანუ ჰქმნა რრმეორისაგან წურთისა სიმაღლეა მისი ღ რცისაგან წურთისა სივრცეა მისი.

იპ. ვინამთგან ზმნანი სსმით-გარდასლჯთნი ღ მრჩობლ-სმითგარდასლეითნი მებრეე მიმლე იუწენ ბრუნჯლთა, წრთულობითთა და მიცემითთა შემოქმედებთნი ღ დაწყებთნი კნებიანი, ვითარ იგი ზმნანი პირველ-სახენი, შემოქმედებთნი, ანუ კნებიანი, ამისთჯს განთჯსებთ არა განუზინენით კანონნი.

§ 359.

ა. ზმნანი არ კანონიერნი, რამელ-არინ ხუთთა ხატთა ჭქმშე შეცუელნი მიკნაკლნი შემოქმედებთ, სსტათა ღ

სსტათა ძიებათა ითხოვენ, ესე იგი—1 ღ 2 ხატისა ჭქმშე შეცუელნი, ყოველთა დრთა შინანი ღ ყოველთა სქესთამებრნი, ვითარიცადა ითქუნეს შემოქმედებითთა ზმნათაგან კანონიერთა ყოველისა სქესისამებრთა ღ ყოველისა დრომსა შინათა ბრუნჯლთა მიღება ჭსტან ამათგანცა იგივენი ბრუნჯლთა მიღებანი. ეგ-სახედ ჭსტან კნებიითნიცა ამათნი, რამეთუ იგინიცა მიმლე არინ ბრუნჯლთა დაწყებითთა.

ბ. ხოლო ხატთა ჭქმშე: 3, 4, 5. შეცუელნი ზმნანი შემოქმედებთნი პირნაკლნი ყოველსა დროსა ღ სქესსა შინა ითხოვენ ნათესავისამებრ სამიებოდ წრთულობითად რდენ ბრუნჯლსა.

გ. ყოველნი ზმნანი კანონიერნი ღ უკანონონი შემოქმედებთნი, ანუ კნებიანი ყოველისა დრომსა ღ სქესისამებრნი, სამთავე პირთა მიმართნი მხოლობითნი, რამელთაგა ითხოვენ ბრუნჯლთა, მრავლობითნიცა მათნი ითხოვენ ბრუნჯლთა.

თ ა ვ ი ბ.

თჯს ბრუნჯლთ მიღებათა ზმნათა უმეშტობითთა კერძობითთა შორის.

§ 360.

ზმნათაგან უმეშტობითთა ძიებულთა ბუნებისამებრ და არა ნათესავისა, არინ ყოველნი ბრუნჯლნი ხატ-შემოქმედებითთაგან და ხატკნებითთა.

§ 361

არა უშესახამ არს დადებად უმე-

შეჭრებითაა შემნათა ბრუნჯლთა მიმღე-
თათანა, თქმად შემნაფცა არსებითი, რა-
მელიცა არს მსოფლად წრფელობითისა
ოღენ, არამედ სსუბათცა მიიღებს ბრუ-
ნჯლთა, მაგალითებრ: ჭარნავაზ არს
მეტე, ჭარნავაზ არ კეთილ მხე-
დარ. ესე შემნანი უკუჭ არსებითნი
არინან მებრ უმეშეჭრებითთა მთხკელ
ბუნებისამებრ საძიებოაჲსა.

§ 362.

პირველად დაკაჭსსსე უწყებანი არ-
სებითთა შემნათაგან ბრუნჯლთ მიმღებთა-
ნი და მერმელა უმეშეჭრებითთა შემნათა-
ნი.

ა. არსებითნი ვიდრეჲე შემნაჲ ოღე-
სმე ითხოვს წრფელობითსა მნიშვნელ-
სა მარტიუსა არსსა, ვითა-წყემოსა მა-
გალითსა შინა იჩუჭნა. (§ 361.)
ოღესმე მიცემითსა, მაგალითებრ: მამა შე-
ნი არს მსაჯულად, ჳ ოღესმე ნათესა-
ვობითსა, მაგალითებრ: მამა შენი არს
წლისა ოცდა ათისა, ჳ სსუბანი.

ბ. ორთაცა მიიღებენ საძიებოთა
ბუნებისამებრ არსებითნი, მაგალითებრ:
ჭარნავაზ არს მეფედ, შეწევნითა
ქუჯისათა, ჳ ოღესმე სამთა: ჭარ-
ნავაზ არს მეფედ ნათესავობის-
გამო შეწევნითა ქუჯისათა, ჳ სსუბანი.

§ 363.

ა. უმეშეჭრებითთა შემნათანი მიიღე-
ბენ ბუნებისამებრ ჳ არა ნათესავისა სა-
ძიებოდ ბრუნჯლთა, აჲად რომელ ჭსჯუ-
ლი არს ესე უცნალებელი ბრუნჯლთ-
მიღებათა შინა, ვითარმედ ოღეს მოჭ-
მელებაჲ ვისიმე, ვისმე მიმართ ჭმნილი
იმოჭმელების, ორნი ჭეჭმელებარნი იც-

ხადებიან, მაშინ ერთი უკუჭ მოჭმელები-
სა, რომელა უფალი შემნისა შემოჭმელებ-
ბითისა ბრუნჯლი წრფელობითად, ანუ
მოთხრობითად, ანუ მიცემითად და
საძიებო შემნისა ენებითისა ბრუნჯლი
დაწყებითად და მეორე—ენებისა, რომელა
საძიებო შემნისა ჳ შემოჭმელებითისა ბრუ-
ნჯლი წრფელობითადრე, ანუ მიცემითად
ღ უფალი ენებითისა შემნისა ბრუნჯლი
წრფელობითად, მაგალითებრ: ნერონ-
მან მოჰკლას დედა თვსი, დედაჲ
მოიკლას ნერონისაგან; დღაშქართა
მოუკლავს გაიოს, იმპერატორი
ჰრომისა, გაიოს მოიკლას დღაშ-
ქართაგან. მაგრა უმეშეჭრებითთა
შემნათაგან მიღებულნი საძიებონი, არა
იენებენ და არცა ენებითთა შემნათა
უფალი-იქმნებიან, მაგალითებრ: იხარებს
სული ჩემი უფლისა მიმართ (ისა-
ია 61, 10). ჰსუთევს ღმერთი წარ-
მართთა ჰედა. (ფსალ. 46, 8).
აჲა არცა ერთთა საძიებოდ მიღებულთა
ბრუნჯლთა იცხადების ენებაჲ ჳ შეუ-
ძლებელ არსცა, რამეთუ ენებითთა შემნა-
თა მათ უმეშეჭრებითთა, რომელა: იხა-
რებს, ჰსუთევს. ღრამმატიკისა სე-
ლოკენებისამებრ ენებით ყოფა და მათ
მიერ მიებულთა ბრუნჯლთა უფალ მათ-
და ყოფაჲ.

ბ. მაშასადამე უმეშეჭრებითთა შემნა-
თაგან შეუძლებელარს, მებრ ნათესავისა
მიღებად საძიებონი.

ბ. ორთა ჳ სამთა ჳ უმეტესთაცა
მიიღებენ ბუნებისამებრ საძიებოდ სსუბა
ღ სსუბათა ბრუნჯლთა შემნანი უმეშეჭრები-
თნი მაგალითებრ: ცხენი გუვის მენსიე-
რების გამო, მებრ ბუნებისა ჳ შეამ-
თხუჭვს მეფობასა დარჩოსს ;
ქსერქსი განვაღონ ზღუასა ზედა

კიდისა მიერ ძაღვისაგან დიდისა, ჭ სსჟანი.

დ. იგინი რომელნიცა არიან უმეშქობითნი ხატ-კნებითნი უფრორე მიიღებენ პიჭულ საძიებოდ ბუნებისამებრ დაწყებითად ბრუნულთა, მაგალითებრ: განძლიერდების დტთისაგან. შთავარდების კედლით, ჭ სსჟანი.

§ 364.

ა. ხატისა მე-6 ქმშეუ საპირ-ნაკლასა შეტულნი ზმნანი არიან უმეშქობითნი (ნაწილ. 1, თავ. 14. § 91). სოლო თხოვანი მათგან ბრუნულთანი იმეცენ, ვითა უმეშქობითთა ზმნათანი.

ბ. არიან ამათნი, ესე იგი უმეშქობითთანი, რომელნიცა არა მიმღე არიან საძიებოჲსა, მაგალითებრ: მენის ტენაჲ ჰქეხს, დრებელი ჰსცროჲს, ჭ სსჟანი.

თავი თ.

თვს მიღებათა სახელებრ სახელ-ზმნათა ზმნათაგან შემოქმედებითთა საძიებოდ ნათესავისაძიებრ.

§ 365.

ა. თქმულს სსჟათა დრამატოკოსთა უწინარესთა ჩქმნთა გჟარი ესე, რომელა მიღება ზმნათაგან ნათესავისამებრ საძიებოჲსა სახელ-ზმნათა დაყენებად ზმნათა საძიებოთა, მაგრა ჰზრი ჩქმნნი არა თან-გმა არს ჰზრისა მათისა, რამეთუ სახელ-ზმნანი არა სახელებრ იქცეოდენმცა ნიადაგ ჭ მარადის სიტუჟათა შინა, ესე იგი არა უფლად ჭ

საძიებოდ ზმნათა და არა ყოველთა მდევართა სახელისათა შემწყნარებულად.

ბ. ვინაჲთგან სახელ-ზმნა შეიწყნარებს ყოველთა მდევართა სახელისათა. (ნაწილ. 2. თავ. 19. § 269. სიმკაც. 2. სახელ-ზმნა), მასადაძე უფლად იქმნებისცა ჭ საძიებოდ ზმნათა (სიმკაც. 9.)

ბ. ვინაჲცა არა დაყენება არს საძიებოთა სახელ-ზმნისა ძიება ყოფა, არამედ შესაფერ მჰსკავსიერ ჭ ჟროვან, მაგალითებრ: ჯდომა არს დაცხრომა დგომისაგან მიუწოლელად სხეულისა. ამას შინა ჯდომა უფალ არს არსებითისა ზმნის, ხოლო დაცხრომა არს საძიებო ზმნისა ბუნებისამებრ. ჭამამან მოგტატყუა განხტებაჲ სამტბელიისაგან პირველისა, ამას შინა უფალი ნათესავისამებრ ჭ საძიებოდ ზმნისა, არიან სახელ ზმნანი.

§ 366.

დაექმტების ამისი საძიებო ყოფაცა ბუნებისამებრ ზმნის მოქმედებისა, მაგალითებრ: ილია მოიგო კადნიერება მარნჟთა კრძალუღების გამო დტთისა მიმართ. ამას შინა პირველი იგი სახელი არს საძიებო ზმნისა ნათესავისამებრ, ხოლო მეორე ჭ მესამე, სახელ-ზმნანივე, — სსჟა ჭ სსჟა გჟარ ბრუნულნი არიან სსჟა ჭ სსჟანი საძიებონი, ბუნებისამებრ ზმნისანი.

§ 367.

მესამელებელ არს კნებითაცა ზმნათაგან სახელ-ზმნათა თხოვაჲ საძიებოდ ჭ ნათესავისამებრ, მაგალითებრ: ქაღლაქი იეროლსაღიმიელთა შემთხტულქმნა ხდომისაგან ჭ სსჟანი.

თ ა ვ ი ი.

თქს ზმნათაგან საძიებოდ თხო-
ვილთა განთქსასღურებელთა ღ
მიძლეობითა.

§ 368.

ჩუჭულებად აქეს საუბართა დაწერილ-
თა, ვითარმედ განუსაზღვრებულნიცა, რო-
მელ-არინ ზმნანი უზინო-მასამებ სქესისა-
ნი ღ მიძლეობანი თხოვილ-არინ ზმნათა-
გან, ხოლო თვთ თქმულსა ამას შინა
ჭსჭურეტ მაგალითისა განყოფითისა
იღკამას ჩუჭნისასა.

§ 369.

ა. საუბართა ღ წერილთა აქუვს
ჩუჭულებად, დაღათუ ესე მრთელ-სი-
ტუჟა იქმნების მიზეზობითისაგან კავ-
შირისა მონახისაგან სიტყვსა, ვითარმედ
რეცა ესთა ინუჭუნების, მაგრა უოკლადი-
ვე სიტუჟა არს, რომელსა შინა განუსა-
ზღვრებელი მიღებულ-არს ზმნისაგან
შემოქმედებითისა. ეგ-სასედ: ჰქმნა
მოყუასმან შენმან საქმედ ქმნადი
წინა-შართაგან თვსთა. განუსაზღუ-
რებელიცა ესე მუობადსა დროსა შინაჲ,
ზედ-შესრულ-ყოფითა არსებითისა სასე-
ლისათა, იქმნა ნათესავისამებ საძიებო
ზმნისა შემოქმედებითისა.

ბ. შესაძლებელ-არს ბუნებისამებრცა,
მიღებად საძიებოდცა ზმნათაგან, მაგა-
ლითებრ: არავინ დაამტკიცებდიან
სკვთათათვს ძღვევად ვისგანმე, ამას
შინა სკვთათათვს არს ბრუნჯელი მიცე-
მითად მიღებული, თანდებულთურთ
საძიებო ზმნისა ნათესავისამებრ, ხოლო

ძღვევად, არს განუსაზღვრებელი საძიე-
ბო ზმნისა ბუნებისამებრ.

ბ. შესაძლებელ-არს უმეშუჭობითთაგან-
ცა ზმნათა მიღებად საძიებოდ განუსა-
ზღვრებულნი, მაგალითებრ: ბრძანა
აღუქსანდრემან, გატანად პირვე-
ლიცა იგი ტივი. (სურციოს, წიგ-
7, თავ. 37,) ამას შინა ჰსჭურეტ გა-
ნუსაზღვრებელსა მიღებულად ზმნისაგან
საძიებოდ ბუნებისამებრ. ეგ-სასედ :
ჯუტარს აცუტნეს წმიდათა თავნი თჯ-
სნი გუღვებადისათვს დიდებისა.
ამას შინა გუღვებადისათვს არს
ზედ-შესრულ დიდებისა ღ მისთანა თან-
დებულთურთ ბუნებისამებრ საძიებო
ზმნისა.

§ 370.

მიძლეობაჲ ვინათგან იქვეის სასე-
ლებრ (ნაწილ. 2 თავი 23. § 280,).
ვინაჲ უფალცა იქმნების ზმნისა ღ სა-
ძიებოდცა მიღებულ მისგან.

§ 371.

ხოლო ვინათგან მიძლეობა ჩუჭ-
მდებარესა გუჩუჭუნებს, მოქმედებისა, ანუ
უნებისასა, მაგალითებრ: მკუღღლი
გუჩუჭუნებს ჩუჭ-მდებარესა შესმენილი-
თურთ, ესე იგი არსებასა ჩუჭ-მდებარე-
სა მოქმედებულთურთ, ხოლო მოკლუ-
ლი გუჩუჭუნებს არსებასა ჩუჭ-მდებარე-
სა ენებთურთ, მაშასადამე, არა უშესა-
ბამო არს ღ უტუნ მიძლეობანი, რათა
უფალ-იუუნემცა ღ საძიებო ზმნათა.

§ 372.

მიძლეობა, ვინათგან არსებითისა თა-
ნა სასელისა მდებარე, ზედ-შესრულ-მისა
არს, მაგალითებრ: ჭარნავაზ მკუღღლი-

ლი იმტყბს, იაზონ მოკლეული მდებარებს, ვინაჲ შესაძლებელ-არს უფალა ჰ საძიებო ზმნისა ყოფა მისი.

§ 373.

ა. აქა უგეტ ვანუტნოთ მაგალითითა ზემო თქმულნი (§ 372.), მაგალითებრ: ალექსანდრემან, შესესტებულმან თჳსთა ებრძანა დევნად, ვიდრე მწუხრადმდე. (კურტოს, წიგ. 7, თავ. 35.) ამას შინა შესესტებულმან, რომელ არს ზედ-შესრული არსებითისა სახელისა, მისთანაჲ სახელი არს ზმნისა.

ბ. კვროს მცირე იქმნა მოკლეულ დროსა ძლივისა მიღებისა თვისი-სასა. ამას შინა მოკლეულ არს საძიებო ბუნებისაჲრ ზმნისა კნებითისა.

გ. არტაქსერქს ძლიელსა ჰრაცხტუნ მძლივევლად. ამას შინა მიძლეობა იგი, რომელა მძლივევლად, არს საძიებო ზმნისა ნათესაჲსამებრ.

§ 374.

შესაძლებელ-არს მიძლეობაჲ ბუნების-მებრცა ზმნისა, საძიებოდ თხოვად, მაგალითებრ: კართაგენელთა წარჰსწყმიდეს სახელი ჩინებულებითი ძადლის-მჭამელობითა თჳსითა. ამას შინა ძადლის-მჭამელობითა არს საძიებო ზმნისა ბუნებისამებრ.

§ 375.

შესაძლებელ-არს უმეშქობითთაგანცა ზმნათა მიღებად, მაგალითებრ: ელლიონნი იმტყბდეს მძლივევლობითა სირაკუზელთათა ჰ თამარ იმტყბდა უფლისა მიერ, მძლივევლობითა ნოქარდინ სულტანისათა.

§ 376.

შესაძლებელ-არს ყოვლადიცა სიტყუაჲ მიღებად საძიებოდ ზმნისაგან, მაგალითებრ: დაჰსწერა თეცარსა ზედა ჰ სოქტა: იოანე არს სახელი მისი (ლუკ. 1, 63,) ამას შინა ყოვლადი სიტყუა არს საძიებო ზმნისა, რომელა ჰსოქტა, ჰ სსჴანი.

თ ა ვ ი ი ა.

თჳს ბრუნჯლო მიღებათა განუსაზღვრებელთაგან ჰ სასელ-ზმნათა.

§ 377.

შესაძლებელ-არს დამტკიცებად, ვითარ-მედ განუსაზღვრებულნი მიძლე არიან ბრუნჯლოთ ნათესაჲსამებრ საძიებოდ წრფელობითთა ჰ ნათესაჲობითთა ჰ სსჴათა, აჲდ რომელ, ესენა საძიებო ყოფითა ზმნათათა მოქმედებისა ჰ კნებისა ჰქმ-მდებარედ ცხად-ჰყოფენ არსებასა, ხოლო მცნობელობაჲ ამისი მრავალი გჴქმნიეს წერილთა შინა, გარნა ესენიჲ მრავალჲჲ არიან მდებარე სიტყუ-სა შინა მიუღებულად საძიებოჲსა.

§ 378.

ვჰსოქე: ცხად-ჰყოფენ არსებასა ჰქმ-მდებარედ ჰმნისა ჰ ვნებისა (§ 377,) ამისოჲს ვითარმედ, ვითარ იგი სახელი რაჲჲ საძიებოჲ ნათესაჲ-სამებრ არა არცხად-მყოფელი ჰქმ-მდებარისა ჰმნისა, ანუ კნებისა შეუწვერელად ზმნისა, ეგ-სახელ განუსაზღვრებულნი ჰ სასელ-ზმნანი, დაღათუ მიღებულან სა-

ძიებოდ წმინათგან, არამედ ცხად ჭეო-
ფნ მათდამი შესმენით. ქმრ-მდებარეო-
ბასა არსებისასა ქმნისა მიმართ, ანუ ენე-
ბისა.

§ 379.

განუსაზღვრებულნი აწმეოსა დროსა
შინანი, თუ სადაჲ არიან შემოქმადებით-
ნი, სსჟა ღ. სსჟა ბრუნჯლთა ითხოვენ
საძიებოდ ღ ნათესავისამებრ, მაგალი-
თებრ: ქრისტეანეთა კეთილ მსა-
ხურთა თანა-აძმთ დაცუად მცნე-
ბანი ქრისტეს ღუთისანი: ყოვ-
ლითა სუფითა, ყოალითა ძადრი-
თა ღ ყოვლითა გონებითა; თანა-
გუჲადს შეუტარებად წმიდისა ღუთი-
სა ღ მოუტასთა. ვიწყოთ ამიერიგ-
გან ყთველთა თავნი ჩუტნნი მი-
ცემად ღუთისა მიმართ.

პირველსა მაგალითსა შინა განუსა-
ზღვრებულმან მიიღო ნათესავისამებრ
საძიებოდ წრთეულობითი. მეორესა შინა
ნათესავობითი, რომელსა შინა ბუნები-
სამებრცა საძიებონი თხოვილ-ქმნეს,
ესე იგი: ყოვლითა ძადრითა, ყოვ-
ლითა სუფითა ღ ყოვლითა გო-
ნებითა, მაშასადამე განუსაზღვრებულნი
ბუნებისამებრცა ითხოვენ საძიებოდ, ხო-
ლო მესამესა შინა—მიტეპითი.

§ 380.

ეს გუჲანი უმეშქობითნი იგნო-
ბიან სსჟსა ღ სსჟსა ბრუნჯლისა მიმ-
ედ, მაგალითებრ: შენ გენება ჯდო-
მად სავარძელსა ზედა, მას ენე-
ბა გალობად შაირნი შოთასნი
ღ ამას — განსტყნებად ძილითა.
ვერ სადამე შესაძლებელ-არს მათ-
და სმენად რამე ნმათაგან ქართა

მიერ რუეულთა ხეთასა, (კურც-
ტომ 2, წიგ. 5, თავ. 15.) ყოველსა
მაგალითსა შინა განუსაზღვრებულმან
უმეშქობითმან ითხოვა თანდებულ-
საგან მიღებული მიტეპითი, მეორესა ში-
ნა — წრთეულობითი, მესამესა შინა—მოქ-
მედებითი ღ მეოთხესა შინა—დაწეებითი.

§ 381.

განუსაზღვრებულთა ენებითა კესტურეტო
დაწეებითად ბრუნჯლთა, ვითარ იგი
ქსეულიცა არს ენებითთა, მაგალითებრ:
მოვიდა იესო იოანესა ნათ-
ლის ღებვად მისგან: სიტყუბა:
დმერთთ-მთავარდ მამისაგან შო-
ბილი მოვადოს. შობვად ქალწუ-
ლისაგან კორციით, ხოლო ცხად-
არს მაგალითისა ამისგან, ვითარმედ გა-
ნუსაზღვრებულნი აწმეონი ბუნებისა-
მებრთა ბრუნჯლთა ითხოვენ საძიებოთა.

§ 382.

ვითარ იგი აწმეოსა დროსა შინანი
განუსაზღვრებულნი, ეგ სასხედ მეორობად-
სა დროსა შინანცა.

§ 383.

სასხელ-წმინათგან ქსტურეტო თხოვასა
საძიებოდ ნათესავობითად ბრუნჯლისასა,
რომელ განმათესებულადცა მისა დაიდუ-
ბის, მაგალითებრ: ბრძანა ათასის
თავმან შეუტანება მისი ბანაკად,
(საქ. 22, 24.) მოაკლდა უსჯუ-
ლოება შენი, ასულო სიონისაო,
(გოდებ. 2, 22.)

პირველსა მაგალითსა შინა იცხადე-
ბის, ვითარმედ ბუნებისამებრცა ითხოვენ
საძიებოსა სასხელ-წმინა, რომელსა სასე-
ლი მიტეპითად ბრუნჯლი, ესე იგი ბა-

ნაკად, მაგალითებ: კუჭრთხითა მოწათე შენი არა მოსწრაფე განასწავლადი შენგან განევდოთ კეთილ-ჩუქრულებასა, ამას შინა განასწავლადი, რომელ არს განუსაზღვრებელი მეობასა დროსა შინა, მიიღებს ნათესავისამებრ სამიეოდ დაწეობითად ბრუნჯლსა და ბუნებისამებრ მოქმედებითსა.

გარნა არა შეუძლებელ არს ესე, რამეთუ ესე გუჯრმან განუსაზღვრებულმან არ მიიღოსმცა სამიეოდა, მაგალითებ: წინა-მძღუარ ჩემდა იქმენ და ჭამადი ჩემი შენ ქუჭრე იყოლს (ისაია 3, 6.) ამას შინა კერა რამესა ჭუჭურუტ სამიეობასა, განუსაზღვრებელი-საგან თხოვილსა, არამედ განმთხუბელსა მისსა, ნაგულ-სახელსა ნათესავობითად ბრუნჯლსა. ხოლო შესაძლებელ-არს ესეცა, რათა ძალითა და არ-მოქმედებით მიიღონმცა უოკელთა განუსაზღვრებულთა სამიეოდა მათი.

§ 384

ხოლო თუსადაჲ ბუნება სიტყუსა ესე ვითარი არს, რომელსა ესმარების სახელ-ზმნა, ვნებითი, მაშინ სახელ-ზმნა იგი ითხოვს სამიეოდ დაწეებითად, ანუ მოქმედებითად ბრუნჯლსა, მაგალითებ: ხოლო მეექმესესა წეღლსა შინა ხრწნილებამა შეემთხუვა მათ და მოძაგებამა ქადაქისაგან, (იოსიპოს წიგ. 19.), რაჲმს ეგულებოდის სასწავლისა მიღებად ქსერქისაგან (იოსიპ. წიგ. 19.).

§ 385.

შესაძლებელ-არს არ მიღებად სამიეობათა სახელ-ზმნათგან, მაგალითებ: კედომა შეემთხუვა, იეროსადიმიელ-

თა ქადაქსა, (იოსიპ. წიგ. 20). ამას შინა არა რამესა ჭუჭურუტ სამიეობას მიღებულსა სახელ-ზმნისაგან.

თ ა ვ ი ი ბ.

თუს ბრუნჯლთ მიღებათა მიმდებობათაგან.

§ 386.

ა. მიმდებობანი, შესრულნი სიტყუსა შინა სახელებრ ქტკეთია უფალ-ზმნათა და სამიეოდ (ნაწილ. 2. თავ. 23, § 279), მიმდებობანი სამიეობათა, ხოლო მათი არს ელ მარცხელად განკიდებულები, და შემოქმედებითი, და აწმყოდა და ითხოვს ესე ნათესავობითად ბრუნჯლსა სამიეოდ, მაგალითებ: მიმდებელი ტაუკისა, ეტყობდი შენთა მოწათეთა, უკუდაო. (დიდის სუთშ. კანონ. გალობა 4,) ერო ჩემო მნატრებელი თქუტნი გაცთენებენ თქუტნი, (ისაია 3, 22.)

ბ. ესთვე ჭუჭურუტ ელ მარცხელისა განკიდებულებათაგანცა მიმდებობათა თხოვას სამიეობათასა, მაგალითებ: ხოლო უბეთუ ტანჯულმან განაცხადოსმცა ჭეშმარიტებამა თქმულთა არა სადა მტანჯულმან თავის-უფად ქმნილისამან თუსა მიმართ თუსისა მიუწოდოს მქსჯავრსა, (იოსიპ. წიგ. 18.) ამას შინა თავის-უფად-ქმნილისა, არს ნათესავობითად ბრუნჯლი მიმდებობა ნამყოფად ზედ-ჭრთული, მიღებული მიმდებობისაგან აწმყოფასა, რომელა მტანჯულნი.

ბ. შესაძლებელ-არს მიმდებობათა მათგან ძალითად მიღებად სამიეობათა, მა-

გალითებრ: მიმუიდელნი გეუფლე-
ბიან თქუტზ (ისაია 3, 12).

§ 387.

ა. უმეშუტობითნი ამათნი, მეტრ შემოქ-
მედებითა, ითსოკენ სასიებოთა, მაგა-
ლითებრ: მნილტულმან გამოუთ-
ქმელთა მათ სიტუტათამან ღ მეტ-
უტულმან ზეცისა, ღვთისა საი-
დუმლოთამან ღ ძემან ზებედესმან
დაგუწერა ჩუტზ ქრისტესი სახა-
რება, ამას შინა მნილტულმან ღ
მეტუტულმან, არიან მიმლეობანი უმე-
შუტობითნი სლ მარტულთა განმე-
დურენი, რომელთაცა ითსოკენ ნათესა-
ვობითად ბრუნჯლნი, ესე იგი: სიტუტა-
თა ღ საიდუმლოთა ზედ შესრულე-
ბით ღ განმათუკებელით მათით ნათესა-
ვობითად ბრუნჯლებით.

ბ. იცის-მიმლეობამან ნიშნითა ამით
რომელა ელ ღ სლ შუტნიერებისათუხ
მოსპობაჲ, მაგალითებრ: მნილტულ-
მან ღ მეტუტულმან, არიან მიმლეო-
ბანი უმეშუტობითნი სლ მარტულთა
განმეიდურენი, (სიმკაც. 1.) ამას შინა
განმეიდურენი არს მიმლეობა ნიშან ჭსპო-
ბილი, რამეთუ, თუ სადამე არა აქუნდამცა
ნიშანი თუსი ჭსპობილ, ესთა ითქუამცა
განმეიდურებელი.

ეგ-სასკდ კიტუვთ მიმლე. ე. ი. მი-
მლებელი ღ სსუნანი.

§ 388.

ა. მესამისა, მეოთხისა ღ მეხუთისა ნი-
შანთა განმეიდურეთა მიმლეობამან მიმ-
ჭსგაკესება ჭყო წინათა მიმლეობათ (§ 387.
სიმკაც. 1, 2,), სასიებოთა თხოკითა,
მაგალითებრ: ადვიარებთ ერთსა
დმერთსა, მამასა უოვლისა მპურო-

ბელსა, შემოქმედსა, ცათა ღ ქუტ-
უანისასა, ნილუღთა უოვეღთა ღ
არა ნილუღთასა. თანა მოწათე
შენი მჭსიტუტული წინადადებათა
დარღუტვად შეუძლებელია, შემ-
ძლებელ იქმნა ჭაეკრობათა შინა,
მიმსთობმან ურმათამან წარგზა-
ვნა ჭყო მათი სასწავლოსა შინა
მჭზრდეღად მათდა დადგინებულ-
მან.

ბ. შესაძლებელ-არს ნიშანი ესე აღე-
ბად შუტნიერ უბნობისა ძლით ღ მიმ-
ლეობა თუსსა მდგომარეობასა შინა
უტულებელ-უოფად, მაგალითებრ: მმექ-
მი უოვეღთა დაბადებელთა არს
უფალი ჩუტზნი იესო ქრისტე, მა-
მისათანა ღ სეღლისა წმიდისათა,
მმსიტუტ წესიერ განსასდღურე-
ბათა, მოწათე შენი იქმნების.

§ 389.

ა. მეტრე მექქუქუმანცა წინათა, მა-
გალითებრ: ესე არს ჭემმარიტად
მაცხოვარი სოფელისა ქრისტე,
(იოან. 4,).

შესაძლებელ-არს ესე გუჯრისა მიმ-
ლეობისა, გარსა მიღება სსუსაცა ბრუ-
ნუსა, მაგალითებრ: მეტრთრი გონე-
ბითა ჭსჯის წესიერ.

ბ. ნიშნითა მეშუღითა მიმლეობა
ქმნილნი ოდესმე მასუე ღ ოდესმე სსუნა-
სა ბრუნჯლსა მიმლეობენ, მაგალითებრ:
თოვლი ღ მუინტარი ზამთრისა
განდნა არისაგან. აქა ნათესავობითად
ბრუნჯლი სასიებოთაცა არს ღ განმათუ-
სებელ მიმლეობისა. ხევენბი დადნეს,
ვითარცა ცვლნი პირისაგან ცეც-
ლისა ღ ვითარცა წყალი მიმომ-
დინარი შთამოდმართსა, (მიქ. 1, 4.)

მას შინა მიმღობამან ითხოვა ბრუნ-
ლი მიცემითად.

მ. ნიშნითა მერჯთა მიმღობა ქმნილი
მიიღებენ მასვე ძიებასა მიცემითსა, მი-
ღებულსა თანდებულთაგან, მაგალითებრ:
მჯდომარე ქაღალქსა ამას შინა მო-
კუდეს (იერემ.) იგი აღვიდოდა
დ მხევააღნი მისნი უძლოდეს, ვი-
თარცა მტრედნი მხმობარენი,
გუელთა შინა მათთა, (ნაომ. 2, 7).

§ 390.

ნიშნითა მერჯრითა მიმღობა ქმნილ-
თაგან შესაძლებელ არს იგივე ძიებანი
მიღებუად (სიმკაც. 5,) დ სსჭანი, მა-
გალითებრ: შემათა მეგუერთა მკმოლ-
მჭარეთა კუამლითა ხშირითა და-
დგა სუელის-გუქთა.

§ 391.

ა. ნიშნითა მკათითა, მიმღობა
ქმნილი, ნათესაობითადრე მიიღებენ
ბრუნჯლთა, მაგალითებრ: ვამ მღერადი-
თა უკეთრობისათა, დ მიი-
ღებენ სსჭათა ბრუნჯლთა, მაგალი-
თებრ: მტირადნი შვილთა დ თანა
მოჭასაკეთა უფლისათა, დედანი
ევთაიტილნი ჰგოდებდეს უნუგემი-
ნისცემოდ.

ბ. კგ-სახედ ნიშნითაცა მკათრთიე-
რითა, მიმღობა ქმნილი, მაგალითებრ:
მკვრუადლე სიმკუჭტრეთა ზედა
მოწაფეთა თვსათსა მოძდუარი,
ინარებს ნიადაგ.

§ 392.

ნიშნითა მკათრმეტითა მიმღობა
ქმნილი მათცა (§ 391. სიმკაც. 1.) დ
სსჭათაცა მიიღებენ ბრუნჯლთა, მაგალი-

თებრ: მოხარული სუელითა დუთი-
სა მიმართ იმეტსბს ნიადაგ სანა-
ტრედლად, ანუ მოხარული სიკეთე-
თა ზედა მკვლთასა მამა, განსტ-
ნებით ჰაზრისათა: ჰსცხოვრებს
ნეტარად.

§ 393.

შესაძლებელ არს, კითარცა წინასა ში-
ნა მაგალითსა აღმოიჩინა, (§ 392.),
ერთა სსძიებოთა მიღება მიმღობათა-
გან, მაგალითებრ: მკუობელი უოველ-
თა ხელითა, დიდებულ არს უკუნი-
თი უკუნისამდე.

§ 394.

ესეი უკუქ ითქუნეს აწ-მეოსა დრო-
სა შინათა მიმღობისათჯს დ აწ კიტ-
უოდეთ ნამეოქსა დროქსა შინათათჯს.

ა. უოველნი ნამეონი მიმღობანი სა-
ძიებოდ ნიადაგ მიმღობენ ბრუნჯლთა
დაწუებითა, ანუ მოჭმელებითა, რა-
მელთა მაგალითნი აქა დაისმეიან.

ბ. იყო შესაგრებელი მისი, გა-
რემო საფლავისა მისისა. უოველ-
ნი წუელელნი დაცემელნი მახვი-
ლითა. (ესეკ. 32, 23.) განმეწამე-
ფება სირცხვილისაგან იქმნების
პირსა ზედა (ციცერონ ტრესკულანთა
კითხუანი. თავი 3, 8.) ამას შინა და-
წუებითად ბრუნვილი მიუდიეს სსძიე-
ბოდ ზმნასა, გარნა მიმღობასაცა: სი-
ტუვა ქმნილი დუთისა შინა იერე-
მისა მიმართ, წუელსა მეათესა, სე-
დეკია მეფისა იუდასსა, (იერემ. 32,
2.) ცხად არს მაგალითისა ამისგან, კი-
თარმედ ვნებთინიცა მიმღობანი. ითხო-
ვენ ერთა სსძიებოთა. რაადცადა იგი
ბოროტ არს, ვჭრაცხთ კეთილად

შეცთომილნი სახითა ჭეშმარიტებისათა. (ბაუშეისტერ. მეტაფიზ. თავი 2, § 230 დადგება 1. ძალისათვის წადიერებისა.)

ბ. შესაძლებელ არს საძიებო მასალათა მიმღობათაგან მიღება, მაგალითებრ: ამოანი არიან საქმენი ნამდერნი ჟამსა შინა მოხილვისა მათისასა წარწყმდენ (იერემ. 10, 15.) ამას შინა იფარვის საძიებო ბრუნვლი დაწყებითად, რომელა ნამდერნი კაცთაგან.

დ. მომწიარნი ცეცხლითა და მოოხრებელი.

§ 395.

მეობადსა დროსა შინანი მიმღობანი მიიღებენ მათვე ძიებათა ნამეოთა დროთა შინათა, მაგალითებრ: კაცთაგან შეეძლებელი, ესე იგი, არ შესაძლებელი არს.

§ 396.

მიმღობათაგანნი, ვითარ იგი ითხოვს ბუნება სიტყუსა, ებ სასუდ რადესე ითხოვენ საძიებოდ ბრუნვლათა და რადესე არა.

ხოლო, რომელნიცა კვსთქმუნით შემოქმედებითაგან და ვნებითა საძიებოდ მიღებულნი, იგი ყოველნი ჰირველნი საგულე-გეო არიან საძიებოდ ნათესავისამებრ და მეორე საძიებოდ ბუნებისამებრ და უმეშქვრებითაგან მიღებულნი ყოველნი საძიებოდ ბუნებისა მებრ.

თავი იბ.

თვის სახელთა ზედშესრულთა და ბრუნვს მიღებათა მათთა.

§ 397.

ა. სასულ ზედ-შესრულ ზედ-წოდებულ-კვეთთ მას, რომელიცა არა ნიკოსთა თვთ მდგომარესა გუჩუნებს, არამედ თვთ მდგომარესა ნიკოსა ზედა შესრულსა რამამესა, მაგალითებრ: კაცი, ანგელოსი, ვსიხი, გონება, სხეული, წმიდა ქეჩუნა, და სხუანი. ესენი უკუწ წარმოებულან ბუნებისაგან და თავით თვისით ქეწ-მდებარებენ სიტყუასა შინა.

ბ. არიან კუალად სასულნი მჩუნებულნი თვთ მდგომარისა ნიკოსისანი, რომელნიცა არათუ ბუნებისაგან ნიკოსისა, არამედ კელოვნებათაგან წარმოებულან. მაგალითებრ: კათედრა, პაფიატი, მახვლი, ნავი, ზარბაზანი, და სხუანი.

ბ. ხოლო რომელნიცა არიან ზედ-შესრულ თვთ მდგომარეთა ნიკოსთა ზედა, ესე იგი არსებათა ზედა, არიან ეს გუარნი, მაგალითებრ: სასწაული, ვედერი, მართალი, ბოროტი, ჭირი, ტკიბილი, მწარე, მკურთხედი, გრილი, ფერი, ზედ-მიწენიღება, და სხუანი.

დ. ზედ-შესრულთანი ყოველნი, მებრ ჭილოსოჭოსთა, არიან ზედ-შესრულ, ვითარ იგი თვით თვისით კერ-მდგომარენი, არამედ არსებასა ზედა შესრულნი (ჩემი კატილოკია, § 44, თქმულთათვის), ხოლო ღრამბატიკოსთაებრ, მხოლო იგინი, რადენ ზედ-შესრულ, რომელნიცა

თავით თვსით კერ მდგომარეობენ სიტუქსას შინა, მაშა სადამე სასკელნი ზედ-შესრულნი, რომელნიმე თვთ მდგომარეობენ სიტუქსას შინა, მაგალითებ: წინასწარმეტყუტელი არს ზედ-შესრული ქილოსოქოსთაებ, კითარცა ნიეთიერ მდგომარე თავით თვსით, მაგრა ღრამბატიკოსთაებ, არა სასკელი ზედ-შესრული, მით რომელი თვთ მდგომარეობს სიტუქსას შინა, მაგალითებ: წინასწარმეტყუტელი ცრუ, ჭერი შავი, გემო ტკბილი. აჭა წინასწარმეტყუტელი, ჭერი, გემო არიან მებრ არსებითისა, რომელსა ზედ-წოდებულ-გუგოფთ შორისაჲ ჯ ცრუ, შავი, ტკბილი, არიან ზედ-შესრულ მათ-ზედა.

მ. არიან რომელნიმე სასკელი, რეცა, თავით თვსით ჭჭმ-მდებარე ჭმინილი აღმატებითად სსმით-გარდასლჯთ-ყოფითა თვსითა, მაგალითებ: კაცება, სითეთერი, ჯ სსჭანი.

პ. არიან სასკელთანი, რომელნიცა არცა მოქმედსა ჯ არცა ვნებულსა დაჭნიშენენ, არამედ შორის ორთა აღმატებითად მდგომარეულ საჭურეტელსა რამესა, მაგალითებ: შავიანი ესე არცაღა მშავმენელსა ჯ არცა შავმენელსა დაჭნიშნაკს რამესა, არამედ თვთ მას შავმნობასა.

ზ. არიან რომელნიმე წარმოებულნი, რომელნიცა, ანუ მიქქმსა ჯ ანუ ვნებასა გუჩაჩჭნებენ, არა აღმატებითად, არამედ განსრქელბულად, მაგალითებ: სიშრომისაგან წარმოდგების შრომაჲ, რომელი არცაღა მშრომეღისა ჯ არცაღა შრომიღისა შეგუქმს იღასა, არამედ ოდენ თვთ შრომისასა.

ც. ხლოო მებრე არიან ესენიცა, მა-

ლითებ: გვრგვნი, სუიდვა, სწავლა, ჯ სსჭანი, მით რომელ ესენი არცა მეზრგვანოსნებულისა, მჭსუიდჭლის ჯ მსწავლელისა, იღასა შეგუქმნენ ჯ არცაღა გვრგვანოსნებულისა, სუიდულისა ჯ სწავლულისასა.

§ 398.

ზედ-შესრულებენ ნაცუალ-სასკელნიცა მოკებითნი ჯ ჩუჭნებითნი, რეცა ზედ-შესრულ-ჭეკვითა სიტუქსას შინა, მაგალითებ: ჩემი, შენი, ჩუჭნი, ჯჭჭნი, ეს, ეგ, ის, ესენი, ეგენი, ისინი.

§ 399.

ზედ-შესრულებენ მიმლეობანიცა, (ნაწილ. 2, თავი 23, § 280, მიმლეობისათჳს), მით რომელ სასკელთა ზედა არსებითთა შესლჯთა იჭეკვიან სასკელ-ზედ-შესრულ.

§ 400.

ა. ზედ-შესრულთანი, რომელნიმე წარმოებენ მებრ შირისა, მაგალითებ: ტკბილმან იწარმოა ტკბილიერისაგან ბუნებისა თვსისა ჯ მწარემან, მციარემან, დიდმან, წინა-აღმდგომმან, მჭსგავსმან ჯ სწორმან-მებრე.

ბ. სსჭანი წარმოებენ არსებითთა სასკელთა სსმით გარდასლჯთ ჭეკვისაგან, მაგალითებ: დავითიანი, ბავრატოვანი, ცხენოსანი, მემჭვლდე, სამნათობიერი, ჯ სსჭანი.

გ. სსჭანი წარმოებენ მოქმედისაგან ჯ შეგუქმენ იღასა მოქმედისასა, სასკელნართაულობისაებრ საკატილოროისა, (სეში კატილოროა § 43,) ჯ ზედ-შესრული ესე იჭმენების ნიადაგ მიმლეობა,

მაგალითებ: ისასულ-ნართაულა მწე-
მკებაკობისაგან—მწე-მქებარე, შეწირ-
ვისაგან—შემწირველი, მირთმისაგან—
მიმრთმელი, ნიჭებისაგან—მნიჭებე-
ლი, ნადირობისაგან—მნადირებელი,
სმისაგან—მჰსმელი, ჳ სსჰანი.

დ. სსჰანი წარმოებენ ვნებათაგან ჳ
შეგუჰემ იდკას ვნებულისასა, მაგალი-
თებ: წელჯსაგან—წუღუელი, გჰწთი-
სასაგან—გჰწთიელი, ჳ სსჰანი.

სსჰანი იგულ-გებთან, რეცა უმე-
შეწობითად რამსა მიმართთაგან მიღე-
ბულნი, მაგალითებ: მამა, ძე, ქმა-
რი, ცოლი, უფალი, მონა, ჳ
სსჰანი.

§ 401.

ა. უკელნი იგი სახელნი, რომელთაცა
ეხედ-წოდებისეუ შორისი, იქცეოდენ
რა სიტყუასა შინა არსებითა, არ მიმღე
არინ საძიებოჲსა, არამედ საძიებოდრე
მიღებულად საკონებელი იგი ნათესავო-
ბითად ბრუნვლი, არს განმათხსებულ
მათა, მაგალითებ: მონა უფლისა
უფალა მონისა, მოძღუარი მო-
წათისა, მოწათე მოძღუარისა ჳ
სსჰანი. ხალხო თუ სადაჲ ესენი ჰუმ-
ცა ძირად ჳ წარმოოდცა ზმნანი, ჰსჰერეც
მამინ, ვითარმედ ითხოვენ საჭიროდ
სასულთა მიცემითად ბრუნვლთა საძიე-
ბოდ თჳსად, მაგალითებ: ემონა
უფალსა, ეუფლა მონასა, გემო-
ძღუარა შენ, ემოწათა მოძღუარსა,
ჳ სსჰანი.

ბ. რომელნიჲ შორისნი არინ სა-
ხელ-ზმნათაგანნიცა, მაგალითებ: გან-
ზრანტა, წულობა, განკარგტა, ჳ
სსჰანი.

გ. თუ სადაჲ თქმულნი, იგი შორისნი

გჰწცხადებიან მთხოველ საძიებოდ ბრ-
უნვლთა, რომელნიცა ითხოვენ მათგან
წარმოებულთა ზმნათა, მაგრა შორისთა
მათ ვერ ძალ-უძსეუ უზიარებელ ზმნათა
მიღებად, საძიებონი იგი, ვიდრე არ
ეზიარნენ ზმნასა ჳ მერმელა ითხოვონ
საძიებოჲ ჳ არცაღა ზმნათა ძალ-უძს-
ეუ მიღებად სსჰაჲ საძიებოჲ რამეჲ,
თჳნიერ მიცემითად ბრუნვლისა, მით
რომელ, სახელნი იგი შორისნი, ეს-
გჳარსა ვითარებასა მისცემენ ზმნასა,
ვითარმედ ვერღა შემძლებელ-არს თხოვად,
გარღა მიცემითად ბრუნვლისა, მაგალი-
თებ: ჰაველი იქმნა მოძღუარ
თქტწნდა, რომელიცა მოციქულ
იუო ჳ სსჰანი.

დ. ვინამცა ეს-გჳარნი საძიებონი
მზიარებულ არიან სახულთა ჳ ზმნათა
არსებითთა ჳ ვიქმნები ვნებითისა
ზმნისა.

§ 402.

ა. სსჰანი ჰსინან სახელნი შორისნი
მიმღებულნი თავით თჳსით საძიებოდ
ბრუნვლთანი, რომელთაცა ითხოვენ ზმნანი
წარმოებულნი მათგან, გარნა შორისნი მა-
შინ იქცენ ზედ-შესრულ, მაგალითებ: წე-
რილი კადმით, კადამ ქმნილი მან-
ვლით. ხალხო ზმნათ წარმოებულნი მა-
თგან, ამათჲ ითხოვენ საძიებოთა, მაგა-
ლითებ: ვჰსწერ კადმით, კადამ-
ვიქმ მანვლით, ჳ სსჰანი.

ბ. შესაძლებელ არს შორისთა მათგან
ნაწარმოებთა ზმნათა სსჳსა ბრუნვლისა
თხოვად, რომელთაცა უკამსოდ ჳ შეუწ-
ეობელ, დაღათუ უძლებულად მიიღებენ,
მათგან წარმოებნი ზმნანი: წერილი
კადმისაგან, კადამ ქმნილი, მსჳ-
ლისაგან, ჳ სსჰანი.

§ 403.

არაან ზედ-შესრულნი მეწარმოენი ზმნათანი, რომელთაცა არა რაჟიე ჭება-ძისუე ეს გუჟარი, რამეთუ ზმნათა მათგან ნაწარმოებთა თხოვილთა საძიებოთა გარდა, სსუჟანი ბრუნჯლნი არა ითხოვონმცა, ანუ ეს-გუჟარნი ითხოვონმცა, რომელნიცა ზმნათა მათგან არა არს თხოვილ, მაგალითებრ: კაცთ-მოუტარე მათ შორის, კაცთ-მოუტარებდა ბენე-ბით; უადრესი მათგან უადრესობ-და მათ ზედა; დიდებულნი სუფი დიდებულებდა სიტუჟათა შინა.

გარნა ესეცა შესაძლებულ-არს, რამეთუ ითქუნესმცა მებრკე: უადრესობდა მათგან, კაცთ-მოუტარებდა მათ შორის, დიდებულებდა სუფით. ჰ სსუჟანი.

§ 404.

ზედ-შესრულნი მიმღეინ ბრუნჯლთანი, რომელნიმე არაან მეჭონ აწ-მეოდ დროები-თისა მიმღებისა ძალისა, მაგალითებრ: წინა-ადმდეგომი, ანუ წინა განმწყობი, ანგაარი, ვერაგი ჰ სსუჟანი, რომელნიცა იმეცნებან ეს-გუჟარ, მაგალითებრ: წინა-ადმდეგომეფ, წინა განმწყო-ბეფ, მანგარებეფ, მვერავებეფ, ჰ სსუჟანი.

§ 405.

ეც-სახედ ნამეოდ დროებითისაცა ძალისა მეჭნნი, მაგალითებრ: მარჯუტ, ახადი, ცდა, თჳსი, მწირი, მცი-რე ჰ სსუჟანი, რომელნიცა იმეცნებან ეს გუჟარ, მაგალითებრ: განმარჯუტ-ბეფ, განახლებეფ, გამოცდიფ, განთჳსებეფ, განწირეფ, შემცი-რებეფ, ჰ სსუჟანი.

§ 406.

სსუჟანი მეჭონნი მრნობლთა ძალთანი სსუჟად ჰ სსუჟად, სოლო არაან ესენი სასკელ-ზმნა, რომელნიცა მარტივითა თქმითა, არა შესრულნი სიტუჟათა შინა ჰ არცაღა დანიშნულნი კნებიითის ნიშნითა ითქმინ, მაგალითებრ: წერა, წყობა, განკარგუა, ჰ სსუჟანი, რომელნიცა, წერასა ჰ წერვასა, წყო-ბასა წყობვასა, განკარგუასა ჰ განკარგვასა დაწინაშუნენ.

§ 407.

ხმეულნი ზედ-შესრულად მიმღეობანი აწ-მეონი, რომელნიცა მიიღებენ ნათე-სობითთა საძიებოდ, ითქუნეს (მიმღეო-ბისა თჳსსა შინა, § 386. სიმკაც. 2, § 387. სიმკაც. 1 2.)

§ 408.

სათანადო არაან დასსმიდ მაგალითნი თქმულთათჳს ყოველთა ზედ-შესრულთა, თუ რომელთაცა მიიღებენ ბრუნჯლთა.

ა. რომელნიმე ნათესავობითსა, ვითარ იგი მიმღეობანი, ეც სასკელ სარ-ცხონიცა, მაგალითებრ: ერთი მათი, პირველი მათი, ორნი ასთანი, მესამე ძეთა, ჰ სსუჟანი.

ბ. თქმულნი სარცხონი დაწყები-თადცა; მაგალითებრ: ერთი ჩუტნგანი, პირუტლი მათგანი, ჰ სსუჟანი.

გ. მებრკე ნაცუჟალ-სახელი ესე, თჳ-თო-თჳთო, მაგალითებრ: თჳთოეუ-ლი მათა, ანუ მათგანი, ჰ სსუჟანი.

დ. სსუჟანი ბუნებისამებრ ზმნათასა, რომელთა თანა აქუსუე ზიარუბაჲ, ესე იგი მიცემითთა - თანა, მაგა-ლითებრ: თანა სწორ ჩუტნდა,

თანა-სწორ შენდა, მკსგავს თქუტ-
ნდა, ზიარ მისდა, მარჯულ ჩქს-
ნსა, გამოცდილ წერილთა შინა,
ღ სსჟანი.

მ. სსჟანი დაწეებითა, მაგალი-
თებრ: ამაო სავსებისაგან, აღნოცილ
ცხოველთაგან, გაკრძალულ ცო-
დუთაგან, აღვისილ მადლთაგან,
უნაწილო კეთილთაგან, ღ სსჟანი

მ. უოკელნი მიმღობანი ნამეონი
კიუელნი სიტუჟათა შინა, ზედ-შესრუ-
ლად მიიღებენ სამიებოთა მათ, რომელ-
ნიცა კსთქუტწით (თაკი 12, § 394,
სიმაგ 2, მიმღობისათჳს).

ზ. სსჟანი მოქმედებითისა, მაგა-
ლითებრ: კეთილ-დღიერი ცხოვრე-
ბითა, მართალი განზრახვათა,
ელვარე ჰირითა, ქებული სუელი-
თა, ღ სსჟანი.

§ 409.

ა. სასელნი ზედ-შესრულნი არსები-
თისა თანა სასელისა იუჟენ რა, თჳნიერ
ზმნისა სსჯთარე ბრუნჯთა ღ მიიღონ
სამიებოა მოქმედებითი, ანუ მიცემითა
შესასედავი სსჟა ღ სსჯსა ბრუნჯსა მ-
თისა, არა სსჟა ღ სსჟა ჰუოჳს, მაგა-
ლითებრ: ნაყროვანი ქცევითა, წი-
ნა-გამწუობ უოველთად. გარნა: თუ
სადაჲ იუჟენსმცა ზმნით-ერთ, განი რსკიან
ცსადად ძალითა სიტუჟათა, რომელცა
მაგალითითა შემდგომთა შინაკაჟნწით.

ბ. დჯონოსი არს ნაყრო-
ვანი ქცევითა, ღ მეგობარი მისი
წინა-გამწუობ უოველთად. ამთ
შინა ზედ-შესრულთა მიუღებისეჲ სა-
მიებოად თჳსად არსებითნი.

სსჟა მაგალითი მისიჲ: რად-სად-
მე დჯონოსიოს ნაყროვანი ქცევი-

თა ჰუოჳს წინა გაეწუობასა უო-
ველთასა. ამას შინა ზედ-შესრულთა
მათჲ, არა თუ არსებითი მიუღებისეჲ
სამიებოა, არამედ თჳთცა იბრუნჟწს
მებრ არსებითთა მათთა.

§ 410.

სასელნი ზედ-შესრულნი შემსგავსე-
ბითნი ღ აღრობითნი, რომელ არიან
სსმით - გარდასლჳთნი, წარმოებულნი
ჰირველ-სასეთაგან თხოვასა შინა ბრუ-
ნჯლთასა, არა თუ ჰირველ-სასეთაგან
თხოვილთა ითხოვენ ბრუნჯლთა, არამედ
სსჟათა მებრ ბუნებისა თჳსისა, მაგალი-
თებრ: უეთერთესი მარგარიტისა,
უმჰვრვადლესი იასპისისაგან, უწმი-
დესი მათ შორის, ღ სსჟანი. გარნა
არცა ესე შეუძლებელ-არს, რამეთუ
ოდესჲ ჰირველ სახისამანცა მიღებული
მიიღოსმცა სამიებოა, მაგალითებრ: წმი-
და გჳამითა, უწმიდესი გჳამითა,
ღ სსჟანი.

თ ა ვ ი ი ლ.

თჳს წესიერ სასინტაქსოა სან-
კარგსა ნაწილთა სიტუჟსათა
ღ რამამატეკოსობითისა მებრ სე-
ლოვანებისა, რომელთაჲ - მიერ
მაგალითთა.

§ 411.

სჯნტაქსი, რომელი განსაზღვრებულ
იქნა სჟწს-მიერ (ნაწილ. 3, თაკ. 1,
§ 307), თუჲერ შეიწუობის განკარგუ-
ლნი მას შინა საღრამატეკოა ს მებრ

კვლევების ნაწილი სიტუცის ბუნებრივითა წესითა სიტუცისათა შემდგომთა სიმკაცრეთა შინა იჩვენებთან.

§ 412.

ა. ჰემის დადებად: 1, სასელი ზმნისა, 2, ზედ-შესრული მისი, თუსადე იუოს მისდა, 3, ძიება ზედ შესრულისა, 4, თანდებული, თუ სადამე სახმარ იუოს, 5, ძიება თანდებულისა, 6, ზედ-შესრული მისი, თუ სადამე საკმარ იუოს მისდა, 7, ზმნის-ზედა, თუ სადამე საკმარ იუოს მისდა, 8, ზმნა, 9, ძიება ზმნისა და ესე თანდებული თურთ, თუ სადამე კმარებოდესმცა, 10, ზედ-შესრული ძიებისა მის და თუთოასა სასელისა ადგილსა შინა, არა უკამს დადებად განმათხუბელი, ანუ ნათესაობითად ბრუნული და ანუ რამეკ სასელი ზედ შესრული.

ბ. თქმულისა კანონისა (სიმკაც. 1.) მაგალითებრ: 1, ჩინებულნი ქორწილისა სამდთომასანი, 2, ჰრჩეულნი, 3 მჰსჯავრითა ჭემმაროტითა დჯთისათა, 4, შემდგომად, 5 შემოსისა სამოსელისა საქორწინოასა, 6, დაუყერებელად, 7, შევადნ, 8, სასძლოსა შინა ზეცისასა, 9, წმიდასა.

ამას შინა უმეშქობითისა ზმნისაგან თხოვილ-არს საძიებო მებრ ბუნებისა.

ბ. სსჟა მაგალითნი: 1, ზეთის-ხენი მტიდლისა თქმსნისანი, 2, ნა-ყოფიერნი, 3, ხილითა, 4, შემდგომად, 5, ზამთრისა, 6, შარ-შანდეელისა, 7, უხუად, 8, გამოს-სცემენ, 9, მომსთაღებელთადმი, სარგებელსა მრავალ-ვეცხლისასა, 10, კმასა. ამას შინა შემოქმედებითი-

სა ზმნისაგან მიღებულან ორნი საძიებონი ნათესავისამებრცა და ბუნებისა.

დ. თქმულნი მაგალითნი (სიმკაც. 23,) სელკებისამებრ სადრამმატიკოასა სინტაქსისა, წესიერ შეწყობილნი ადვილ-გულხმებად შესაძლოებენ, მაგრც, დაკუჭტების რომელ სადრამმატიკოასამებრ წესიერ შეწყობისა, არა ადვლ-საგულემო იუოს სიტუცა, რომლისათჳს უკამს ღრამმატიკოსსა დადებად სსჟებრ ნაწილნი იგი სიტუცათანი, რომლითა ადვლ-საგულ-კმო ჭუმს იდგამ სიტუცას.

მ. არა უოკელსა სიტუცასა კმარებიან ნიდაჯ თქმულნი იგი ნაწილნი სიტუცათანი (სიმკაც. 2.), არამედ თხოვისამებრ სიტუცს ბუნებისა, ოდესმე უმეტესნიცა და ოდესმე უმცირესნი, მით რომელ საჭირო სიტუცასა არს, რათა აქწნდესმცა. სასელი ზმნისა, ზმნა და საძიებო ზმნისა, ნათესავისა მებრ და ბუნებისა. ზოლო სსჟანი იგი, ოდესმე მათგანნი რომელნიმე და რომელნიმე საჭირონი ოდენ, ვითარცა ითქვა: 1, კიროს შეაერთა სკიპტრამ. სსჟა მაგალითი: 2, კიროს შეაერთა სკიპტრამ მრავალთა მეფობათა. სსჟა მაგალითი: 3, კიროს პირველმან შეაერთა სკიპტრამ, მრავალთა მეფობათა, ერთ-მონარხიად. სსჟა მაგალითი: 4, კიროს პირველმან, ძემან სპარსთა მეფისამან, გამოცდილმან მეუდარმან, სიმხნითა დიდითა, შეაერთა სკიპტრამ დიდისა, სირიისა, ხაღდეფსა, მიდიისა, სპარსეფისა, ეგიპტისა და მრავალთა სსჟათა აზიასა შინათა, ერთ-მონარხიად.

3. თქმულთა მაგალითთა შინა (სიმკაც. 5,) უოკელსა სიტუცასა საჭირო-

თა ნაწილთაგან შეწყობილსა მეორესა, არს უფალი ზმნისა, ზმნაჲ და სამიუბო ზმნისა, ნათესავისამებრ და განმათავსებელი სამიუბოჲსა, რომელსა მეფობათა და განმათავსებელი განმათავსებელისა, რომელსა მრავალთა. შესამესა არს სასული ზმნისა და ზედ-შესრული მისი და იგივე სამიუბოჲ, და იგივე ზმნაჲ, და განმათავსებელი, რომელნიცა იუენენ მეორესა შინა მაგალითსა და ზმნისზედაჲ, შორს მდებარე ზმნისა, რომელსა ერთ-მონარხიად. მეოთხესა შინა არს უფალი ზმნისა იგივე, ზედ-შესრულითურთ, (რომელი ითქმის შესამესა შინა მაგალითსა.) ძემან, არს სასული არსებითი მაცხადი, არსებითისა ზმნის სასული-სა. მეფისამან, არს განმათავსებელი მისა. სპარსთა, არს განმათავსებელი მეფისა: მხედარმან, არს არსებითივე სასული მაცხადი კიროსისა. გამოცდიდომან, არს მიმღობაჲ ნამყოფ ზედ-შესრული მხედრისა. სიმნითა, არს სამიუბო ზმნისა ბუნებისამებრ. დიდითა, არს ზედ-შესრული და განმათავსებელი სიმნისა. შეართა, არს ზმნა, იგივე შემოქმედებითი (თქმული მაგალითთა შინა.) სკიპტრამ, არს სამიუბო ზმნისა ნათესავისამებრ და სსუანი იგი ნათესავობითად ბრუნვლნი ყოველნი, არიან განმათავსებელ სკიპტრისა. ერთ-მონარხიად, არს ზმნისზედა, შორს მდებარე ზმნისა.

§ 413.

ა. ერთსა სიტყუასა შინა შეცვლნი ნაწილნი, რომლისათვისჲ სიტყუს გარემოებისა, ესთა ჰუამინ მაგობად და ჰოკნად: 1, რომელ არს, ანუ სადა, სასული

ზმნისა, 2, ზმნა. 3, სამიუბო მისი ნათესავისამებრცა, ანუ ბუნებისა.

ბ. ჰუამინ მაგობად და ჰოკნად ზედ-შესრულთა, თუ სადაჲ იუენენმცა, ანუ რომელთადმი არიან ზედ-შესრულ, ამისთვის კითარმედ ზედ-შესრულნი იგი, არა ნიადგ მასლობელ დაიდუბიან არსებითთა სასულთა ზედა, რომელთაცა ზედა შესრულან.

გ. სათანადო არს უღონებად და ჰოკნად, ნაცუქლსასულნი კულა-მოღუბითნი, თუ რომელსა სასულსა გულა მოიდუბენ.

დ. ცნობაცა სათანადო არს ნაცუქლსასულთა, თუ რომლისა სასულისა ნაცუქლად მდებარებენ.

ე. სათანადო არს განრჩევა განმათავსებელის მიებათაგან და განჰსუას გულისკმის-ყოფით, თუ რომლისა არიან განმათავსებელ.

ვ. ესთავე სსუანიცა ნაწილნი სიტყუასანი წუღილ განჰსუად სათანადო არიან და ჰოკნად.

§ 414.

მაგალითნი შემდგომად ჰირველისა მდებარეთა სიმცარეთანი: 1, აბრაჰამ გაბოვიდა ქუტყანით ბრძანებისაებრ უფლისა ქალდედთ, წმიდა მამათმთავარი. ამას შინა წმიდა, არს სასული შორისი ზედ-შესრული არსებითისა სასულისა აბრაჰამისა და შორს მდებარე არსებითისა სასულისა. მამათმთავარი, არს ზედშესრული და განმათავსებელი წმიდისა.

2, ჰავლე, მონა იესო ქრისტესი, ჩინებული მოციქული, ჰრჩეული სახარებასა მას ღუთისასა, რომელი იგი წინასწარ აღუთქმის წინასწარმეტყუელთა მისთა მიერ,

წიგნთაგან წმიდათა ძისა მისისა-
 თჳს, რომელი იგი იშუა თესლი-
 საგან დავითისა ხორციელად,
 რომელი იგი გამოჰსჩნდა ძედ
 ღუთისად ძალითა ღ სუფითა
 წმიდისათა, (ჰრომ. 1, 12, 13.) ამას
 შინა პირველი იგი რომელია კჳლ-
 მოიღებს სახარებასა, მეორე ძესა
 ღუთისასა ღ მესამე თესლისაგან
 დავითისა ხორციელად შობასა.

3, არა ისმინეს მან ღ ყრმათა
 მისთა ღ ერმან სიტყუჳანი უფლი-
 სანი (იერემ. 37, 2.) ამას შინა ნა-
 ცჳალსახელი იგი მან, მდებარე არს
 ნაცჳლად ზედგეიამსა, რომელი იყო
 მეფე იუდაჲსა. გადიდებთ შენ უმა-
 მოდ შობილსა დედისაგან ღ უდე-
 დოდ შობილსა მიმისაგან: (სოფ-
 რონ იეროსალიმელისა).

აჲ ნაცჳალსახელი იგი შენ, მდ-
 ბარე არს ნაცჳლად შემოქმედისა ღ
 დამბადებელისა.

ჩემ მიერ დიდ-დიდნი განდიდ-
 ნებიან ღ მძლავრნი ჩემებრ იჲყ-
 რობენ ქტტყუნასა (იაკ. 8, 13).
 ამას შინა ნაცჳალსახელი ჩემ, მდებარე
 არს ნაცჳლად სიბრძნისა:

4, არიან უკტტ: მამა კოდმანისა,
 ძე იყო იგი ოსტანისა, ბიძისა ოზ
 მეფისა ღ კოდმან სახელ-ედჳა და-
 რიოსს, წინარე სამეფოდ აღყუა-
 ნებისა მისისა, მაგრა, აღსრულ-
 მან საყდარსა კიროსისსა, მეგრ
 რომლისამე სპარსეთის ჩტტყელე-
 ბისა, დააგდო სახელი პირველი
 დამნებებელმან, იწოდა დორიოს
 (კურცა, წიგ. 2, თავ. 1). ამას შინა
 კოდმანისა, არს განმთჳსებელი მამი-
 სა. ოსტანისა, არს განმთჳსებელი

ძისა. ბიძისა, არს განმთჳსებელი
 ოზ მეფისა. მეფისა, არს განმთჳსე-
 ბელი ოზისა. კიროსისა, არს განმ-
 თჳსებელი საყდრისა. სპარსეთისა,
 არს განმთჳსებელი ჩტტყელეობისა.

§ 415.

ა. გარდაბმის სიტყუჳა სიტყუჳასა
 ზედა კჳშირთა მიერ ოდესმე ძალითად
 მექნნი ზმნისანი ღ ოდესმე მოქმედები-
 თად, მაგალითებრ: ვინ განმამორნ-
 ნეს ჩტტნ სიყუარულსა მას ქრი-
 სტესსა ჭირმან? ანუ იწროებამანა?
 დევნამან? ანუ სიყმილმანა? შიშ-
 ღლოებამანა? ანუ ურჳამანა? ანუ მა-
 ხვლმანა? (ჰრომ. 8, 25). ამას შინა
 განწჳლავითთაგან კჳშირთა გარდაბმიან
 სიტყუჳანი მექნნი ძალითად ზმნათა ღ
 ძიებანი, კითარმედ, თუ სადაჲ განუმარ-
 თეთმცა ღრამმტვიკოსობითისა კელოკ-
 ნებისა კბრ. სიტყუჳანი ესე ესთა შიწ-
 ყობიან: ვინ განმამორნეს ჩტტნ
 საყუარულისა მას ქრისტესსა?
 ჭირმან განმამორნეს ჩტტნ სი-
 ყუარულისა მის ქრისტესსა? ანუ
 იწროებამან განმამორნეს ჩტტნ
 სიყუარულსა მას ქრისტესსა? ანუ
 დევნამან განმამორნეს ჩტტნ
 სიყუარულსა მას ქრისტესსა? ანუ
 სიყმილმან განმამორნესა ჩტტნ
 სიყუარულსა მას ქრისტესსა? ანუ
 შიშღოებამან განმამორნეს ჩტტნ
 სიყუარულსა მას ქრისტესსა?
 ანუ ურვამან განმამორნეს ჩტტნ
 საყუარულსა ქრისტესსა? ანუ მა-
 ხვლმან განმამორნესა ჩტტნ სი-
 ყუარულსა მას ქრისტესსა?

ბ. ღ წარმოუმართა, ვითარცა ცხლ-
 ვარსა, ერსა თჳსსა ღ აღიყუანნა

იგი სამწყსო უდაბნოდ, ჭ უძღოდა მათ სასოებითა, ჭ არა შეეშინა, ჭ მტერნი მათნი დაჰყარნა ზღუამან (ფსალ. 78, 52). ამას შინა სასული ზმნისა არს ძალით, რომელა დმერთი ჭ სედ-შესრული მისი წმიდა ისრაილისა ჭ საძიებონი ზმნათანი არიან მოქმედებით, ესე იგი: ერსა, იგინი, მათ, სასოებითა, ხოლო დაფარულ არს ერთი ოდენ საძიებოჲ, შეეშინა ზმნისა, რომელა მათ. კვალად მონაბამის მას სიტყუასა შინა უყანსუნელსა არს უფალი ზმნისა სხუა ჭ საძიებო ზმნისა არს მოქმედებით რომელა მტერნი ჭ გარდაბმულ არიან ჭ კავშირისა მიერ წმასწინთისა.

§ 416.

დაეკუჭების ვითარმედ სიტყუათა შინა, რათა სიტყუანი ადგილობითისა ზმნისუნდაჲს მიერ კულამოლებითა, წინა-მსროლისა ადგილისა სასულისათა, თჳნიერ კავშირისა გარდაბნენ, მაგალითებრ: შემდგომად არა მრავლისა ებმისა კუდარტოს მიიწია სიმარიად, სადა იგი მჰსმენელმან მიზეზად შუოთისა, ჰკონა სამაროტელნი, ხოლო ვითარ ჭ იუდეელთაცა ვიეთმე განჰბარეკებაჲ ისწავა (იოსიპოს. წიგ. 19). არს იდეჲ ერთისა სიტყუსა, ხოლო კუდარიტოს მიზეზად შუოთისა საგონებელი, უოთა სამაროტელთა, არს მეორე იდეჲ სიტყუსა, რომელნიცა ორნი ესე სიტყუანი ზმნისწყლამსაგან გარდაბმულან.

§ 417.

მებრეე ჰყოფს ნაწულა-სასულიცა კულამოლებითი, მაგალითებრ, მომიძავეს,

რომელთა მცოდეს მე (იოხ. 19, 19). ამას შინა სასული ზმნათა, რომელა მათ -- არს კულამოლებულ ნაწულა-სასულისაგან კულამოლებისა, რომლისა კულამოლებითა, მებრ კავშირისა, ორთა სიტყუათა ჰყოფს, ურთიერთარს გარდაბმასა.

თ ა ვ ი ი ა.

თუხ დაელოვნებისა სუნტაქსსა შინა ღრამმატიკოსობითისა კელოვნებისასა მრავალთა მაგალითთა დადება, სხუათა ჭ სხუათა წერილთაგან ჩუწნათა აღმოღებულნი.

§ 418.

მაგალითი 1.

1, წიად იორდანესა კეკსა მას მასლობელად სასლისა მის ჭოკორისსა. ჭუჭყანასა მას სეონ მეფისა მის ამორეკელთასა. რომელი იგი დამკვდრებულ-იყო ესეობნს, რომელიცა იგი მოსრეს მოსე ჭ ძეთა მათ ისრაილისათა, რაჲმს გამოვიდეს იგინი ჭუჭყანით ევაბტით (2, სჳულ. 4, 48).

ამას ჰეროდესა შინა, არცა სასული უფალი ზმნისა ჭ არცა ზმნაჲ იპოების, არამედ საძიებონი ჭ განსათჳსებულნი, ჭ სხუანი ნაწილნი სიტყუსანი. ხოლო, თუ სადაჲ განჰმარტომცა სიტყუა ესე ღრამმატიკოსობისაებრ კელოვნებისა, ეპოებთ წინასა შინა ჰეროდესა, უფალსა ჭ ზმნასა ჭ შესრულებასა ამის ჰზრისსა, ჰესრეთ.

ესე მცნებანი წამებანი და სამართადნი არიან, რომელთა მოსე ეტყოდა. ძეთა მათ ისრაილი-სათა უდაბნოსა, დროსა შინა გამოსდგას მათისასა, ქუჩუნით ეგვიპტით, წიად იორდანესა, კევსა მას შინა მახლობელსა, სახლისა მის ჭოგორისსა, რომელი იგი დამკვდრებულ იყო ესებონს, რომელი იგი მოჰსრნეს მოსე და ძეთა მათ ისრაილისათა, დროსა შინა გამოსდგას მათისასა, ქუჩუნით ეგვიპტით.

ამას შინა მცნებანი და წამებანი და სამართადნი წმარსნიათა მიერ კავ-შირთა გარდაბმულნი არიან, უფალნი არსებითსა ზმნისანი, რომელა არიან. ესე არს ჩუწნებითი ნაცულ-სასელი განმათესებელი უფალთა ზმნისათა, და რომელთა არს კულამოდები უფალ-თა ზმნისათა და ბუნებისამებრ სამიერ ზმნისა სსუსა უმეშუწრობითსა, ესე იგი: ეტყოდა მოსე, არს სასელი არსებითი წრფელობითად ბრუნული ეტყოდა ზმნისა. ძეთა, არს სასელი არსებითი მრავლობითი, მიცემითად ბრუნული, სამიერ მეორე, ბუნებისა მებრ ზმნისა, რომელა ეტყოდა. მათ, არს ნაცულ-სასელი არსებითი და ნაცულად მდებარე ჩუწნებითისა ნაცულ-სასელისა და ბრუნ-უთა და რიცხუთა თანემობილი მისი, რომელა ძეთა და განმათესებელიცა მისი. ისრაილისათა, არს ნათესავობითად ბრუნული განმათესებელი ძეთა სასელისა. უდაბნოსა, არს მიცემითად მრუნული მიღებული სამიერ თან-დებულისაგან, რომელა ძალით-მდებარისა შინა და თანდებულთურთ სამიერ მე-სამე ეტყოდა ზმნისა. რაჟამს, არს

ზმნის-ზედა, დროებითი. გამოვიდეს, არს ზმნისა. იგინი, არს ნაცულ-სასელი, უფალი ზმნისა და კულამოდები ძეთა ისრაილისათა. ქუჩუნით, არს სამიერ ზმნისა, დაწებითად ბრუნული. ეგიპტით, არს ზედ-შესრული მისი, თანემობილი მისთანა ბრუნუთა და რიცხუთა, გარსა ზმნისა, რომელა გამოვიდეს, ზმნისზედა-თურთ თესით და სასელიცა მისი ნაცულ-სასელი არსებითი, ნაცულად ჩუწნებითისა ნაცულ-სასელისა მდებარე, კულამოდები და სამიერ ზმნისა ზედ-შესრულითურთ, არიან მეორე სამიერ ზმნისა მის, რომელა ეტყოდა და აქეს ზემო თქმულსა მას სიტყუისა ძალი ესე კითარი: დროსა შინა გამოსდგას მათისასა, ქუჩუნით ეგვიპტით და ყოვლადი ესე სიტყუისა ირაცხეს მრთელ-სამიერად ზმნისა. წიად, არს თან-დებული, რომელსა მიუღიეს სამიერად ნათესავობითად ბრუნული, ესე იგი იორდანესა და მითურთ არს მეს-მე სამიერ ზემნისა, რომელა ეტყოდა. ხევსა, არს მიცემითად ბრუნული სამიერად მიღებული, თან-დებულისაგან, ძალით მდებარისა, რომელა შინა და მითურთ არს მექქესე სამიერ ეტყოდა ზმნისა. მას, არს ნაცულ-სასელი არსებითი, ნაცულად ჩუწნებითისა ნაცულ-სასელისა, მდებარე, ზედ-შესრული და განმათესებელი სამიერისა, რომელა ხევსა, თან-სმობილი მისთანა ბრუნუთა და რიცხუთა. მახლობელად, არს მიმდებარე უმეშუწრობითი, მიცემითად ბრუნული და სამიერ მეშუდე ზმნისა, რომელა ეტყოდა. სახლისა, არს ბრუნული ნათესავობითად და სამიერად მიმდებარისა. მის, არს ნაცულ-სასელი ჩუწნებითი. ჭოგორისა, არს სასელი

ბ ჩუქნებითურთ ნაცჳალ-სასელით, ზედ-შესრული არსებითისა სასელისა, რომელა სახელისა ბ განმათჳსებელიცა მისი ბ მისთანა თან-სმოხილი ბრუნჯთა ბ რიცხუთა. ქტრუანისა, არს საძიებო თან-დებულისა, ძალით მდებარისა, რომელა შინა ბ მითურთ საძიებო მერკე ზმნისა, რომელა ეტყოდდა. სეონ მეფისა, არს სასელი მექონი ჳრთულისა ძალისა ბრუნჯლი ნათესავობითად ბ განმათჳსებელი ქტრუანისა. მის, არს დაღათუ ნაცჳალ სასელი არსებითი ნათესავობითად ბრუნჯლი, მაგრა ნაცჳლად ჩუქნებითისა ნაცჳალ-სასელისა, მდებარე ბ ზედ-შესრული ბ განმათჳსებელი მეფისა. ამორევევლთასა, არს სასელი ნათესავობითად ბრუნჯლი, განმათჳსებელი სეონ მეფისა, რომელი არს ნაცჳალ-სასელი, კჳლა-მომღები, სეონ მეფისა. იგი, არს დაღათუ ნაცჳალ-სასელი არსებითი, მაგრა ნაცჳლად ჩუქნებისა მდებარე ბ ზედ-შესრული კჳლა-მომღებისა ბ მისთანა თან-სმოხილი ბრუნჯთა ბ რიცხუთა. დამკვდრებულთ, არს ზმნა ჳრთული, თხოვილი ბუნებისაგან სიტყჳსა, რომლისა სასელი არს კჳლამომღები. ესებონს, არს სასელი მიცემითად ბრუნჯლი, მიღებული საძიებოდ თანდებულისაგან ძალით-მდებარისა, რომელა შინა. რომელი, არს ნაცჳალ-სასელი, ბრუნჯლი წრთელობითად კჳლა-მომღები სეონ მეფისა. იგი, არს მებრ ზემოდას იგისა ზედ-შესრული კჳლა-მომღებისა ბ მითურთ საძიებო ზმნისა, რომელა მოჳსრნეს ბ ზმნა ესე არს შემოჳმედებითი, თხოვილი ბუნებისაგან სიტყჳსა. მოსე, არს სასელი არსებითი მოთსრობითად ბრუნჯლი ძალით ბ უფალი ზმნისა, რომე-

ლა მოსრნეს ბ არს კჳშირი წმასნჯით. ძეთა, არს სასელი არსებითი, მრავლობითი, მოთსრობითად ბრუნჯლი, წმასნელი ბ კჳშირისამიერ სასელისა თანა, რომელა მოსე, ბ მისთანა სასელი ზმნისა. მით, არს ნაცჳალ-სასელი არსებითი, მდებარე ნაცჳლად ჩუქნებითისა, ნაცჳალ-სასელისა ბ ზედ-შესრულ ბ განმათჳსებელ არსებითისა სასელისა, რომელა ძეთა ბ თან-სმოხილი მისთანა რიცხუთა ბ ბრუნჯთა. ისრაილისათა, არს განმათჳსებელი მისი, ბრუნჯლი ნათესავობითად. რაკამს, არს ზმნის-ზედა, დროებითი. გამოვიდეს, არს ზმნა უმეჳელობითი. იგინი, არს ნაცჳალ-სასელი, არსებითი, მრავლობითი კჳლამომღები ძეთა ისრაილისათა. ქტრუანით, არს სასელი არსებითი საძიებო ზმნისა, ბრუნჯლი დაჳყებითად. ეგიჳტით, არს ზედ-შესრული მისი.

ხოლო ყოვლადი ესე სიტყჳთა, რომელა: გამოვიდეს იგინი ქტრუანით ეგიჳტით, არს საძიებო ბუნებისამებრ ზმნისა, რომელა მოსრნეს.

§ 419.

ა. ზედ-მიჳენილი სიტყჳთა მათ (§ 418) განმარტებისანი ვიჳმთ მცნობილობასა, ვითარმედ სამლოთთა წერილთა შინა ბ სხჳათა, შესაძლებელ არს ამის ჳერეოდისა სასელი ზმნისა ბ ზმნა მას ჳერეოდსა შინა ყოფად. ევ-სასედ ამის ჳერეოდისა საძიებონი, ამის ჳერეოდისა შინა ყოფად.

ბ. შესაძლებელ არს კჳლად სასელნი მონახნი ურთიერთარს წმასნითარე კჳშირითა, უფლად ერთისა ზმნისა.

ბ. შესაძლებელ არს კჳლად ერთისაგან ზმნისა თხოვად რიცხუთ

რჭანი საძიებონი ღ თუ სადამე რჭანი შესაძლებელ-არს—მეტინცა.

დ. ეგ-სახედ შესაძლებელ-არს უოკ-ლანდინცა სიტყუნი საძიებოდ თხოვად ზმნისაგან.

მ. შესაძლებელ არს ერთი ღ იგივე იდეა სიტყუსა მრავალთარე ჰეროდთა შინა განფინად.

მ. ეგ-სახედ მრავალნი ზმნანი სახე-ლებითურთ ღ საძიებოებით მათით ერთ-სა სიტყუნი შინა შესლჳად, თხოვის-ებრ სიტყუს ბუნებისა.

ზ. მებრეე ნაცჳალ-სახელნი არსებით-ნი მჳსკავსად ჩჳწნებითა ნაცჳალ-სა-ხელთა გჳულა-მომღებად ღ ზედ-შესრუ-ლად ღ განმათჳსებულად სახელთა სი-ტყუთა შინა.

§ 420.

მაგალითი 2.

ინარებდ ღ იმტზბდ ასულო იდეუმიასო დამკვდრებულო ქმტყა-ნასა მას უზისასა ღ მენ მიერცა განვიდეს, სასმელი უფლისა, ჰსშა მენ ღ დაითრო, ღ აწ ადმოსთ-ნიო, (გოდებ. 4, 21).

ამას შინა ინარებდ ღ იმტზბდ, არიან ზმნანი უმეშჳობითნი სჳესისა მებრნი ღ არს კავშირი მჳმასჳნელი ზმნითი. ასულო, არს სახელი არსები-თი წოდებითად ბრუნული უფალი სმნა-თა. იდეუმიასო, არს სახელი ნათესა-კობითად ბრუნული განმათჳსებელი ზმნის სახელისა. დამკვდრებულ, არს მიმ-ღეობა ნამუოა, წოდებითად ბრუნული ზედ შესრული, არსებითისა ზმნის-სახე-ლისა, რომელსა მიუღებეს საძიებოა ძალით სახელი რაჳე ბრუნული მოჳე-

ლებითად, ანუ დაწეებითად. ქმტყანა-სა, არს სახელი არსებითი საძიებო თანდებულისა, ძალით მდებარისა, რომელა შინა. ოზისასა, არს ნათესაობითად ბრუნული განმათჳსებელი ქმტყანისა ღ არს კავშირი, ნაცჳულად «ხოლო» მეტ-ნობითისა კავშირისა, ანუ ნაცჳულად «გარნა» გარ-მიმღებითისა კავშირისა მდებარე. მენმიერცა, არს ბრუნული დაწეებითად ღ საძიებო ზმნისა, რომელა განვდეს ღ ესე არს ზმნაჳ უმეშჳობითი, რომელსა ძალით აჳქეს სახელი რაჳე წრფელობითი, რომლისასაცა გან-სლჳასა ასულისაგან იდეუმიასო იტყუს წინასწარმეტყუჳელი, ხოლო მე კვონებ, ვითარმედ ესრეთ თჳიად: მენ მიერცა განვიდეს მშვდობაჳ, ანუ მკვდ-რობაჳ, ანუ სხჳა რაჳე მშვდობითი. შემდგომად ზმნისა; არს ძალითა კავში-რი რაჳე მიზეზობითი. სასმელი, არს სახელი არსებითი, უფალი ზმნისა. უფ-ლისა, არს ნათესაობითად ბრუნული განმათჳსებელი სასმელისა. ასჳა, არს ზმნაჳ შემოჳებლებითა. მენ, არს ნაცჳალ-სახელი არსებითი, წრფელობითი, ნათე-სავისა მებრ, მიება ზმნათა, საშუალ რ-თასა მდებარე. ღ, არს კავშირი მჳმასჳ-ნელი ზმნათა. დაითრო, არს ზმნა უმეშჳობითი, მჳმასჳნელი ჰირეკელისა ზმნისა თანა, რომელა ჰსჳა ღ არს კავ-შირივე მჳმასჳნელი უგანსკენელისა ზმნი-სა წინასათანი. აწ, არს ზმნისსჳელა დროებითი. ადმოსთნიო, არს ზმნაჳ შემოჳებლებითი, რომლისა საძიებოჳე არს ნაცჳალ-სახელი, რომელა მენ, ვითარცა სამთაჳე ამთ ზმნათა; ესე იგი: ჰსჳა, დაითრო, ადმოსთნიო, არს უფა-ლი იგივე, რომელა: ასულო დამკვდ-რებულო.

§ 421.

ა. თქმულისაგან მაგალითისა, (§ 420). კიქმთ გულის-კვიერსა მცნობელობასა, კითარმედ ერთი ზიგვი სახელი ზედ-შესრულითურთ, ანუ უსედშესრულადცა შესაძლებელ-არს მრავალთა ზმნათა უფალ უოფად.

ბ. შესაძლებელ-არს, თუ სადამე ერთი ზიგვი იდეაჲ სიტყვას, მრავალთა სიტყუათა, ანუ მრავალთა ჰეროდთა მიერ განიფინოს ზ ბუნებაჲ სიტყვასჲ სსჲ ზ სსჲანი ყოვლადნი სიტყუანი შემოიფუნანს ერთ-იდეა სიტყვს უოფად ზ სსჲ ზ სსჲათა კავშირთა-მიერ გარდაიბნეს იგინი, რათა სახელი ზმნისა ჰირველსა სიტყუასა შინა მდებარე უპნასეულსა სიტყუასა შინა მდებარეთა ზმნათა იქმეს უფალ.

§ 422.

მაგალითი, 3.

რამეთუ შეჰგუანდა მისა, რომელი-სათჲს არს ყოველი ზ რომლისაგან არს ყოველი, რომელიმან მრავალნი შკლნი დიდებად მოიყუანნა ზ წინამძღუარი იგი ცხოვრებისა ჩქნისა ვნებითა სრულ ყოფად, (ებრ. 2, 10).

ამას შინა სახელი ზმნისა არს ძალით, რომელა ნაცუალ-სახელი ჩქნებითი ესე ზ კელა მიიღებს წინათა, კიცსუოაგან სასელსა, ესე იგი შესაძლებელ-არს ყოვლადთა სიტყუთაგან წინათა ქმნად იგი, ხოლო იქმნების მათგან სასელ-ზმნა, რომელა დამორჩილება, ესე იგი ქტრშე თერკთა იესოთა ზ იქმნების ესთა. ესე, არს უფალი ზმნისა, ძალით მდებარე კელა მოძლები დამორჩილებისა.

შეჰგუანდა, არს ზმნა უმეშტობითი. მისა, არს ნაცუალსახელი არსებითი, ბრუნული ნათესავობითად, მდებარე ნაცულად ჩქნებითისა ნაცუალ-სახელისა, მიღებული თან-დებულისაგან ზ კელა მოიღებს დმერთსა მამასა, წინასჲ ჰეროდსა შინა მდებარეს ზ არს ესე საძიებო ზმნისა. რომლისა, არს ნაცუალსახელი კელამოდებითი ბრუნული ნათესავობითად მიღებული თანდებულისაგან, რომელა თჲს ზ კელა მოიღებს დმერთსავე ზ მითურთ არს ძიება ზმნისა არსებითისა. არს, ზმნა არს არსებითი. ყოველი, არს სახელი წრფელობითი ზედ-შესრული, რომლისა არსებითი სახელი არს ძალით, ესე იგი, ანუ არსება, ანუ დაბადებული ზ არს უფალი არსებითისა ზმნისა ზ ყოვლადი სიტყუა ესე: რომლისათჲს არს ყოველი დაბადებული, ესე იგი ყოველი დაბადებული არს დთისათჲს, არს ძიება ზმნისა მეორე. ზ, არს კავშირი შემდგომისა სიტყვას მწმასუნული წინაჲს თანა. რომლისაგან, არს ბრუნული დაწყებითად კელა მოძლები დვთისავე. არს, ზმნა არს არსებითი. ყოველი, არს ზედ-შესრულივე ძალით მდებარისა ზმნის სახელისა, ესე იგი არსებისა, ანუ დაბადებულისა. რომელიმან, არს ნაცუალსახელი ბრუნული მოთსრობითად ზ კელამოიღებს დმერთსავე. მრავალნი, არს სასელნი წრფელობითნი, ზედ-შესრული არსებითისა სახელისა. შვილნი, არს სახელი არსებითი ზ ზედშესრულითურთ საძიებო ბუნებისაგან განუსაზღვრებელისა. დიდებად, არს განუსაზღვრებელი აწ. მეოჲ, ვნებითი, რომლისა საძიებო ნათესავისაგან რაჲვე ბრუნული

დაწყებითად არს ძალით, ესე იგი სა-
ხიერებისაგან, ანუ კაცთ-მოუტარე-
ბისაგან, რომელსა განმათესებელიცა
გამარების, ბრუნული ნათესაობითად,
რომელა თვისისა, სოლო განუსაზღუ-
რებელი ესე არს საძიებო ზმნისა ვნები-
თისა და საძიებონი ნათესავისამებრ და
ბუნებისა თსოვილნი განუსაზღვრებელი-
საგან, რომელმან საძიებონი ვნებითისა
ზმნისა, რომელა მოიუტანნა. და, არს
კავშირი მწმისწელი შედგომისა სიტ-
უესა წინადას-თანა. წინა-მძღუარნი,
არს სასელი შორისი ნაცნულად არსები-
თისა სახელისა მდებარე, ჭრთული წრფე-
ლობითი, საძიებო ნათესავისამებრ განუ-
საზღვრებელისა. იგი, არს ნაცნულ-სასე-
ლი არსებითი, მდებარე ნაცნულად ჩუქნე-
ბითისა ნაცნულ-სახელისა, ზედ შეს-
რულ წინამძღუარის. ცხოვრებისა,
არს სასელ-ზმნა ნათესაობითად ბრუნ-
ლი, განმათესებელი წინა-მძღუარისა.
ჩუქნისა, არს ნაცნულ-სასელი მოკებითი
ბრუნული ნათესაობითად ზედ შესრულ
ცხოვრებისა და განმათესებელი მისი.
ვნებითა, არს სასელ-ზმნა, ბრუნული
მოქმედებითად, საძიებო განუსაზღვრე-
ლისა. სრულ-ყოფად, არს განსაზღუ-
რებელი აწ მოუად, ვნებითი, რომლისა
საძიებო არიან ნათესავისამებრ მოქმედ-
ებითად ბრუნული სასელ-ზმნა და ბუნე-
ბისამებრ-სასელი წრფელობითი, რომელა
წინა-მძღუარნი და მითურთ განუსაზ-
ღვრებელი ესე, არს საძიებო ზმნისა
მის ვნებითისა, წინასა სიტუქსას შინა
მდებარისა, რომელა მოიუტანნა, რო-
მელიცა ძალით მდებარე არს უფლითურთ
თვისით სიტუქსას შინა კარით: მანვე
მოიუტანნა სრულ-ყოფად ვნებითა

წინა-მძღუარნი ცხოვრებისა ჩუქნ-
ნისა.

§ 423.

ა. თქმულისაგან მაგალითისა, (§ 422,) კიქმთ გულის-კვირსა მცნობელობასა, კითარმედ წინასა სიტუქსას შინა მდებარე სასელი მუორესა სიტუქსას შინა უფლად, ანუ საძიებოდ კულა-მოიღუბიან.

ბ. უოკლადნიცა სიტუქსანი შესაძლებელ-
არიან საძიებო უოფადი.

გ. წინასა სიტუქსას შინა მოქმედებით
მდებარენი ზმნანი, მუორესა სიტუქსას
შინა სასელითურთ თვისით, შესაძლებელ-
არიან ძალითა დადებად.

დ. ხოლო განუსაზღვრებელთაგან თსო-
ვილნი საძიებონი ნათესავისამებრ, ანუ
ბუნებისა განუსაზღვრებელითურთ სა-
ძიებოდ მიიღებიან ზმნათაგან.

§ 424.

მაგალითი 4.

დმერთმან, რომელმან ჰსთქტა
ბნელისაგან ნათელის გამობრწყინ-
ვებად, რომელმან გამოაბრწყინ-
ნტა გუელთა შინა ჩუქნთა განსა-
ნათლებელად მეცნიერებისა, დი-
დებისა, დუთისა წინაშე, პირსა იე-
სო ქრისტესსა (2 კორ. 4, 6.)
ამას შინა დმერთმან, არს სასელი არ-
სებითი, მოთხრობითად, ბრუნული. რო-
მელმან, არს ნაცნულსასელი კულამომ-
ლები მისი. ჰსთქტა, არს ზმნადა უმე-
შუჭობითი. ბნელისაგან, არს სასელი
არსებითი, დაწყებითად ბრუნული, საძი-
ებო მუორე განუსაზღვრებელისა. ნათე-
ლი, არს სასელი არსებითივე, წრფე-
ლობითი, პირველი სემიებო განუსაზღუ-

რებელისა. გამობრწყინებულად, არს განუსაზღვრებელი, უმეშქვრობითი აწმუღა ღ მისგან თსოკილითურთ ბრუნვლებით, საძიებო არს ზმნისა. რომელიმან, არს ნაცუალ-სასელი მოთხრობითად ბრუნვლი, კეღამომღები წინამსა ზმნის სასელისა. გამოაბრწყინება, არს ზმნამ სხმით-გარდასლვით, შემოქმედებითი, რომელსა ნათესავისამებრ საბიებოა მიუღიეს ძალით, ესე იგი: ნათელი. გუელთა, არს სასელი არსებითი, მიცემითად ბრუნვლი, მიღებული თანდებულისაგან, რომელა შინა ღ მითურთ ბუნებისამებრ საძიებო ზმნისა: ჩუტნთა, არს ნაცუალ-სასელი, მოკებითი, ნათესავობითად ბრუნვლი, ზედ-შესრული ღ განმათვსებელი არსებითისა სასელისა, მიცემითად ბრუნვლისა, რომელა გუელთა. განსანათლებელთად, არს მიმღეობა მეოღობადი, მაცემითად ბრუნვლი, რომელსა ძალით მიუღიეს საძიებოა ნათესავისამებრ ბრუნვლი დაწყებითად, ანუ მოქმედებითად, ზედ-შესრულითურთ, ესე იგი: ნათელი მისგან. მეცნიერებისა, არს სასელ-ზმნა, ნათესავობითად ბრუნვლი, განმათვსებელი მიმღეობისა. დიდებისა, არს სასელ-ზმნა ნათესავობითად ბრუნვლი, განმათვსებელი მეცნიერებისა. დიუთისა, არს განმათვსებელი დიდებისა. წინამე, არს თანდებელი, მიღებელი მიცემითად ბრუნვლისა, არსებითისა სასელისა, რომელა შირსა ღ მითურთ, ბუნებისამებრ საძიებო მიმღეობისა. სოლო მიმღეობა იგი ნათესავისამებრ ღ ბუნებისა საძიებოთურთ თვსით, არს მეორე ბუნებისამებრ საძიებო ზმნისა შემოქმედებითისა. იესო ქრისტესა, არს სასელი, მებრ ჭრთულისა, გამარებელი ბრუნვლი ნათესავობითად, განმათვსებელი შირისა.

თესავობითად, განმათვსებელი შირისა.

§ 425.

მაგალითისაგან თქმულისა (§ 424,) ვიკულ-სიქით ამასა, ვითარმედ შესაძლებულ-არს საძიებოთა ძალით მდებარეობა სიტყუათა შინა.

§ 426.

მაგალითი 5.

ამას ზესთა ნათელისა ნისღსა შიგან ქმნად ვიდოკავთ ჩუტნცა ღ ვერ მხედუტნობითა ღ ცნობად უზესთაესსა, ხილვისა ღ ცნობისასა, თვთ მით ხილვთა ღ არცა ცნობითა, რათა ესე არს ნამდვდ-ხილვაა, ღ ცნობაა, ღ არსებათა უზესთაესისა ზესთა არსებისად გაღობაა ყოველთა არსთაგან, შორს განმყოფთა (დჯონხოსიოსის საიდუმლოდ ღუთის-მეტყუტლებისათვის, თავი 1).

ამას, არს ჩუტნებითი ნაცუალ-სასელი, ბრუნვლი მიცემითად. ზესთა-ნათელისა, არს სასელი ზედ-შესრული ღ ჭრთული. ნისღსა, არს სასელი არსებითი ბრუნვლი, მიცემითად, რომლისა ზედ-შესრულ არიან ზესთა-ნათელისა ღ ნაცუალ-სასელი ჩუტნებითი, თან-სმო-ბილნი მისნი ბრუნვთა ღ რიცხუთა. შინაგან-ქმნად, არს ზმნამ განუსაზღვრებელი შემოქმედებითი, რომლისა საძიებო არს სასელი იგი ნისღსა, ზედ-შესრულითურთ ღ ნაცუალ-სასელით ღ თვთ საძიებო არს ზმნისა მის უმეშქვრობითსა მრავლობისა, რომელა ვიდოკავთ. ჩუტნცა, არს ნაცუალ სასელი

არსებითი, წრფელობითი, ღ მრავლობით სხმიტეარდასლუთი, მაცხადი ძალით მდებარისა სახელისა მრავლობითისა, წრფელობითისავე, ესე იგი თქუტუნ, ანუ ივინი, რომლისათანა არს სასული ზმნისა. ღ, არს კავშირი წმინაზლი, რომელი მოაბამს ჰირველსა მას სიტუჟასა შემდგომადგმს. ვერ-მხედუტ-დობობითა, არს მიმლეობა უმეშუტობითა აწ-იოჲ, ბრუნული მოქმედებითად, რომლისა ზედ-მდებარე არს ზმნისზუდა უაუთქმითა, რომელა ვერ, ღ არს კავშირი მწმასუნელი მიმლეობათა წინაჲსა ღ შემდგომისა. უმეცრებობითა, არს მიმლეობა შემოქმედებითი, ბრუნული მოქმედებითად უეუთქმითი, ნიშნისა მიერ სხმიტ-გარდასლუთისა, რომელა უ (ნაწილ. 2, თავ. 9, § 290, სიმეც 5, სასულის გარემოთათჲს,) ხიდუტად, არს ზმნაჲ განუსაზღურებელი უმეშუტობითი. ღ, არს კავშირი მწმასუნელი განუსაზღურებულთა ზმნათა. ცნობად, არს ზმნაჲ განუსაზღურებელი შემოქმედებითი ღ ორნივე ესე განუსაზღურებულნი არიან საძიებონი ჰირველსა სიტუჟასა შინა მდებარისა ზმნისანი, რომელა ვიდროკავთ. უზესთაესსა, არს სასული მიცემითად ბრუნული, საძიებო განუსაზღურებულთა ღ განმათჲსებელი შემდგომთა არსებითთა სასულთა. ხიდუვისა, არს სასულ-ზმნა უმეშუტობითი ნათესავობითად ბრუნული, განმათჲსებელი უზესთაესის. ღ, არს კავშირი მწმასუნელი სასულ-ზმნათა. ცნობობისა, არს, სასულ-ზმნა შემოქმედებითი ნათესავობითად ბრუნული, თანსმობილი ჩუტულებისა მებრ ჩუტუნისა, მიცემითად ბრუნულისათანა, რომელა უზესთაესსა ღ განმათჲსებულ მისა. თუთ, არს ნა-

ტუალ სასული, ჰირი მესამე, არსებითად ქვეული. მით, არს ნაცუალსასული არსებითი, ჩუტუნებითისა ნაცუალ-სასულისა წილ-მდებარე, ზედ-შესრული, განმათჲსებულ ღ 'თანსმობილ არსებითთა მათ სასულთა, რომელ არიან სასულ-ზმნანი, ესე იგი: ხიდუტთა, ცნობობითა. არა, არს ზმნის-ზუდა უეუთქმითი. ხიდუტთა, არს სასულზმნა, უმეშუტობითი, ბრუნული მოქმედებითად. ღ, არს კავშირი, მწმასუნელი სასულ-ზმნათა. არცა, არს ზმნისზუდა, რეცა სხმიტეარდასლუთ ქმნილი, უეუთქმითი. ცნობობითა, არს სასულზმნა, შემოქმედებითი, ბრუნული მოქმედებითად, ღ თუთ მით არცა ხიდუტთა ღ არცა ცნობობითა, არიან საძიებონი ძალით მდებარისა ნამეოჲსა მიმლეობისანი, ესე იგი: ხიდუტისა ღ ცნობობისა. ესე არს ესე, ვითარმედი, თუთ მით ხიდუტთა არა ხიდუტისა, რამეთუ აქოდეს იგი ძალით მდებარენი მიმლეობანი, წრფელობითი, დაიდებან მოქმედებით, მაშინ უეუთქმითნი იგი კავშირნი მოქმედებითად, ბრუნულთა სასულ-ზმნათაგან, რომელა ხიდუტთა, ცნობობითა აღიდებან ღ მიმლეობათა ზუდა ნამეოთა დაიდებან ღ ითქიან ესრეთ თუთ მით ხიდუტთა არა ხიდუტთა ღ თუთ მით ცნობობითა, არა ცნობობითა. სოლო თუთ მით, არიან თანამდებარე ღ უფროსლა თანამდებარე სასულ-ზმნათა მათ, ესე იგი, თუთ მით ხიდუტთა ღ თუთ მით ცნობობითა. რამეთუ, არს კავშირი მიზეზობითი, რომელი მოაბამს შემდგომსა სიტუჟასა ჰირველისათა. ესე, არს ნაცუალსასული ჩუტუნებითი, წრფელობითად ბრუნული უფალი არსებითისა ზმნისა. ნამდუჯვე, არს ზმნის-ზუდა დამტეიტეობითი.

ხილვა, არს სისელ-ზმნა, უმეშქტობითი, წრთელობითი. ღ, არს კაკშირი მწმასუნელი : სასელ-ზმნათა. ცნობა, არს სასელ-ზმნა წრთელობითი, ბრუნული. ღ, არს კაკშირი შემდგომისა, არს სრულისა სიტყუსა მწმასუნელი სასელ-ზმნათა-თანა. არსებობა, არს სასელი ძალით დაწეებითად ბრუნული. უზესთაესის, არს ნათესავობითად ბრუნული განმათესებელი არსებათა ზესთა. არსებობისად, არს სასელი ჭრთული მიცემითად ბრუნული, რომელი არს სამიხობად მიღებული, ძალით მის-თანა მდებარისა, თანდებულისაგან, რომელს მიმართ. გადობა, არს სასელ-ზმნა წრთელობითად ბრუნული. ხოლო არა სრული ესე სიტყუა, რომელ-არს: ნამდვდვე ხილვა ღ ცნობა, ღ არსებობა უზესთაესისა ზესთა არსებისად გადობა, — არს სამიხობად, პირველად მიღებულ არსებობისაგან ზმნისა, რომელს არს. უოველთა, არს ნათესავობითად ბრუნული სასელი. არსთაგან, არს სასელი დაწეებითად ბრუნული, მიღებული თანდებულისაგან, რომელს შორს. განყოფითა, არს სასელ-ზმნა, დაღთუ მოქმედებითად ბრუნული მაგრა ძალით წრთელობითად მდგომარე, რომელს განყოფა.

§ 427.

ა. თქმულისაგან მაგალითისა (§ 426) კიქით გულის-კმეირსა მცნობელობასა, კითარმედ ერთისა ღ მისვე სიტყუსა იდეაჲ, განთენილი სსჭათა ღ სსჭათა სიტყუათა შინა, ითხოვს მრავალ-ჟერ მრავალთა სიტყუათა, ხოლო შესამდებულ-არს, რათა პირველსა სიტყუსა შინა მდებარებან ზმნისა, მეორესა სიტ-

ყუსა შინა მდებარეჲ მიიღოს სამიხობაჲ.

ბ. შესამდებელ-არს სასელი ღ ზმნაჲ პირველსა სიტყუსა შინა მდებარე, მეორესაგა შინა შესლტად, ცნობა იგი (სიმკაც. 2), ანუ ძალით, ანუ მოქმედებით.

§ 428.

თქმულისაგან მაგალითთა კიქით გულის კმეირთა მცნობელობათა, კითარმედ ერთი ღ იგივე იდეაჲ სიტყუსა, თუ სადამე ერთსა სიტყუსა შინა არს მდებარე იდეა სიტყუსა, არს მარტივი. ხოლო, თუ სადამე მრავალთა სიტყუათა მიმართ მიფენილ-არს, შეზაკებული არს, — ამის შემდგომთა შინა მაგალითთა ვანჭნებთ.

§ 429.

მაგალითი ნ.

მიითტაღე საქმე ეგე, დაღათუ სხტტბრ მაშფოთათა, გარნა ვითარცა მომატუტტბელ-უოთადი შენდა ღტთის სათნო-უოთიღებისა შემძლებელობისა. (კასილი დიფის კპისტოლე კანსიტორის მიმართ).

ამას შინა არს ნაცულ-სასელი არსებითი, ძალით უფალი ზმნისა წრთელობითი, რომელსა შენ. მიითტაღე, არს ზმნაჲ შემოქმედებითი, ბრძანებითისამებრ სქესისა აწ-მეოდ, დროებითი დამტვიცებითი. საქმე, არს სასელი არსებითი, წრთელობითი, ნათესავისა მებრ, სამიხობაჲ ზმნისა. ეგე, არს ნაცულსასელი ჩუწნებითი, ზედ-შესრული ღ განმათესებელი არსებობისა სასელისა, რომელსა საქმე. ღ მისთანა სამიხობა ზმნისა. დაღათუ, არს კაკშირი საუსრულოჲ, რომელი აბამს შემდგომსა

სიტუქასა წინადასთანა. აქა ძალით არს სახელი არსებითი, რომელსა საქმე, ზედ-შესრულთურთ უფლად ზმნისა არსებობისა, რომელსა არს. სხტებრ, არს ზმნის-ზედა მიმღობისა აწ-ყოფა უმე-შეჭობითი, შეჭნიერ ყოფისათჳს ნიშან კუჭთილი, წრფელობითი, საძიებო ზმნისა არსებითისა. გარნა, არს კავშირი გარ-მიმღობითი, რომელიცა ახამს შემდგომსა სიტუქასა წინადასთანა არა სრულისა სიტუქასა. კუჭლად აქა ძალით მდებარე არს სახელი ზმნისა საქმე, ზედ შესრულთურთ უფლად ზმნისა არსებითისა, ძალით მდებარისა, ესე იგი არს. ვითარცა, არს კავშირი, დაღათუ განძარტებითი; მაგრა, აქა მეტრობითად მდებარე არს. მიმოტუქტებელყოფადი, არს განუსაზღვრებელი, რთული, მურობადი დროებითი, რომელსა ძალით მიუღიეს ნათესავისამებრ საძიებოჲ სახელ-ზმნაჲ, დაწეებითად ბრუნვლი, ზედ-შესრულთურთ, ესე იგი მითებლჳსა მისგან. შენდა, არს ნაცუქლ-სახელი არსებითი, მიცუპითად ბრუნვლი ბუნებისამებრ, საძიებოჲ განუსაზღვრებელისა. დტთისა, არს ნათესავობითად ბრუნვლი, მიღებული თან-დებულისაგან, რომელსა მიმართ ზე მითურთ ბუნებისამებრ საძიებო განუსაზღვრებელისა. სათნო-ყოფილეობისა. არს მიმღობა ნამყოფი, ნათესავობითად ბრუნვლი, განმათჳსებელი შემდგომად მდებარისა მიმღობისა. შემდგომებელობისა, არს მიმღობა აწ-ყოფა, შემოჭმელებითი, ნათესავობითად ბრუნვლი, განმათჳსებელი განუსაზღვრებელისა.

§ 430.

თქმელისაგან მაგალითისა (429.)

ვიგულისკრებთ ვითარმედ, განუსაზღვრებელისაგან, არა თუ მიიღების საძიებოდ ნათესავისამებრ ბრუნვლი, არამედ ბუნებისა მებრცა, სოლო არს მაგალითი ესე მიჭწნებულ მარტივისა იდეასა.

§ 431.

მაგალითი, 7.

ცოფ-ყოფა რისხტათა შინა დედათა, არს თჳსება, ხოლო კებნა ზე განგრძობა რისხჳსა, არს თჳსება მკეცთა ზე ივიცა არა ჩინებულთარე მკეცთა (იტუჳს სენეკაჲ).

ცოფ-ყოფა, არს სახელ-ზმნა შემოჭმელებითი, უფალი ზმნისა. რისხტათა, არს ბრუნვლი ნათესავობითად მიღებული თანდებულისაგან, რომელსა შინა ზე მითურთ საძიებო. სახელ-ზმნისა. დედათა, არს ნათესავობითად ბრუნვლი, განმათჳსებელი ზმნისა საძიებოჲსაჲ. არს, არსებითი არს-ზმნაჲ, რომლისაგან მიღებულ-არს საძიებოდ წრფელობითი, რომელსა თჳსება. აქა ნაწილი ერთი სიტუქასა იდეასა. ხოლო, არს კავშირი მწმასწნელი შემდგომისა სიტუქასა. კებნა, არს სახელ-ზმნა წრფელობითი შემოჭმელებითი ზე არს კავშირი მწმასწნელი სახელ-ზმნათა. განგრძობა, არს სახელ-ზმნა წრფელობითი შემოჭმელებითი ზე ორნივე ესე სახელ-ზმნანი, უფალნი არიან არსებითისა ზმნისანი. რისხჳსა, არს საძიებო სახელ-ზმნა, ნათესავობითად ბრუნვლი, ზედ-შესრული, საძიებო ზე განმათჳსებელი სახელ-ზმნისა, რომელსა განგრძობა. არს, ზმნა არს არსებითი. თჳსებაჲ, არს სახელი წრფელობითი, საძიებო ზმნისა. მკეცთა, არს განმათჳსებელი საძიებოჲსა. აქა ნაწილი

მეორე სიტუცას იღვამსა. ღ არს კაკში-
 რი მწმასტენელი შემდგომისა სიტუცას
 პირველისა სიტუცას თანა. იგიცა, არს
 ნატყალ-სახელი არსებითი, ჩუწსებითისა
 ნატყალ-სახელისა, წილ-მდებარე კულა-
 მომღები კებნისა ღ რისსჯას განერგობი-
 სა ღ არს უფალი ზმნისა, რომელი გუ-
 ლა-მოიღებს თჯსებასცა საძიებოდვე
 ზმნისა. არა, უგუთქმითი არს ზმნის-
 ზედა ღ აქა ძალით მდებარე არს ზმნაჲ
 არსებითი. ჩინებულთარე, არს ნათე-
 სავობითად ბრუნჯლი მიმღებაჲ, ნამოჲ
 ზედ-შესრულ ზმნისა, საძიებოჲსა გან-
 თჯსებელისა. მკეცთა არს განმათჯსებელ
 ზმნის საძიებოჲსა. აქა ნაწილი მესამე
 სიტუცს იღვამსა.

§ 432.

გუჭმნიეს გულის-კმიერ მცნობელობაჲ
 თქმულთაგან მაგალითთა (§ 431.)
 კუჭალად ზმნანი ოდესმე მასლობელ-არინ
 სასელთა თჯსთა ღ ოდესმე შორს.

შესამღებელ-არს ერთისაგან კულა-მო-
 მღებისა კულა-მომღებად სასელისაგან
 ზმნისანი ღ საძიებონიგა.

ესეცა შესამღებელ-არს, რათა წინასა
 სიტუცასა შინა მდებარენი სასელნი შემ-
 დგომთა სიტუცასთა შინა მდებარემან ნა-
 ტყალსახელმან კულა-მოიღოს.

§ 433.

მაგალითი, 8.

ვითარ იგი იქმნების დასაბამი
 სიმდიდრისა ღ კორციეღისა
 ძლიერებისა, ეგ-სახედ დასასრუ-
 ლიცა, მით, რამეთუ, ოდეს იგი იქ-
 მნების მყის წარწყმდების ღ ოდეს
 იგი განმრავლდების--მყის შემკირ-
 დებისვე. გარნა უსინი საუგუნო

მმართულწლი ნათესავისა კაცობრი-
 ვისა ჰმოქმედებს ღ მექნ არს უოვ-
 ლისა ღ თვთ არა იქმნების თფლო-
 ბიღ ვისაგანმე. (სალუსტიოს ბრძო-
 ლაჲ, იულორტასი, თავ. 2.)

ვითარ იგი, არს ზმნის-ზედა გან-
 მარტებითი. იქმნების, არს ზმნაჲ, ნა-
 ტყალად არსებითისა ზმნისა მდებარე.
 დასაბამი, არს სასელი არსებითი,
 წრფელობითი სასელი ზმნისა. სიმდიდ-
 რისა, არს ნათესავობითად ბრუნჯლი
 განმათჯსებელი ზმნის სასელისა ღ არს
 კაკშირი, მწმასტენელი ნათესავობითად
 ბრუნჯლთა. კორციეღისა, არს სასე-
 ლი ნათესავობითად ბრუნჯლი ზედ-შეს-
 რული, არსებითისა სასელისა, ნათესავო-
 ბითად ბრუნჯლისა, რომელა ძლიერიე-
 ბისა. ძლიერებისა, არს განმათჯსე-
 ბელი დასაბამისა. ეგ-სახედ, არს კა-
 კშირი დამტეიგებითი, რომელი მოაბამს
 შემდგომსა სიტუცასა პირველისათანა.
 დასასრულიცა არს სასელი წრფე-
 ლობითი, ძალით მექნი ზმნისა პირველსა.
 სიტუცასა შინა მდებარისა, ესე იგი და-
 საბამისა ღ განმათჯსებელითა მისთა, აქა
 დადგების საძიებოჲ ზმნისა. მით რა-
 მეთუ, არს კაკშირი მიწეწობითი ღ
 მოაბამს შემდგომსა სიტუცასა წინადასა-
 თანა. ოდეს იგი, არს ზმნის-ზედა
 დროებითი. იქმნების, არს ზმნაჲ, რომ-
 ლისა უფალ არს «კორცი რამეჲ» ძა-
 ლითად მდებარე. მყის, არს ზმნის-ზე-
 დაჲ მქსწრათლობითი. წარწყმდების,
 არს ზმნაჲ უმეშუწობითი, რომლისა
 უფალი იგივე კორცი არს ძალით მდე-
 ბარე. ღ არს კაკშირი წმასტენითი, რომე-
 ლი მოჭვიდებს შემდგომსა სიტუცასა
 წინასათანა. ოდეს იგი, არს ზმნის-ზე-
 და დროებითი. განმრავლდების, არს

ზმნაჲ უმეშქობითი ღ იგივე სასული კორცე აქჳს ძალით უფლად. მუის, არს ზმნისწყლად მჳსწრაფლობითი. შემცირდებობისვე, არს ზმნაჲ უმეშქობითი, იგივეობითის მარცჳლის მიმღები ღ ძალით უფლად მქონებელი მისვე კორცისა. აჳს საშგზის შესრულთა სიტყჳსა შინა ზმნასა, რომელა იქმნების, არცა ერთსა სიტყჳსა შინა უძიებეს ბრუნული ღ კგ-სასკად, არცაღა სამთა მათ ზმნათა უმეშქობითთა, რომელ-არინს: წარწყმდების, განმრავლდების ღ შემცირდების. გარნა, არს კავშირი გარ-მიმღეობითი, რომელიცა ახამს შემდგომსა სიტყჳსა წინაჲსათანა. ვსინი, არს სახელი არსებითი წრფელობითი. საუგუნო, არს ზედ-შესრული მისი. მმართქსელი, არს მიმღეობა შემოქმედებითი ღ ესეცა ზედ-შესრული ვსინისა. ნათესავისა, არს ბრუნული ნათესავობითად ღ ნათესავისამებრ სამიებო ღ განმათვებელი მიმღეობისა. კაცობრივისა, არს ზედ-შესრული ღ განმათვებელი ნათესავისა. ჳმომქმედებს, არს ზმნაჲ შემოქმედებითი, რომლისა უფლად არს არსებითი იგი სახელი ვსინი, ზედ-შესრული-თურთ თჳსით, რომელსა ძალითად აქჳს ზმნის-წყლად, რომელა ნებისაებრ ღ სამიებოცა მიუღიეს ძალით ბრუნული მიცემითად, ესე იგი ყოველსა. ჳ, არს კავშირი მჳმასუნელი შემდგომისა სიტყჳსა ჳირველისათანა. მექონ-არს, ზმნაჲ არს ჳრთელი, შემოქმედებითისა, მიმღეობისაგან შქსნიერებისა-თჳს ნიშან კჳსთილისა ღ არსებითისაგან ზმნისა ღ აქჳს ძალით უფლად სახელი იგივე ვსინი. ყოველისა, არს სასული ნათესავობითად ბრუნული ღ ნათესავისამებრ სამიებო ზმნი-

სა ჳრთელისა მიმღეობისაგან ღ ზმნისა არსებითისა წარმოდგომილისა. ჳ, არს კავშირი გარ-მიმღეობითისამებრ მაკავშირებელი შემდგომისა სიტყჳსა ჳირველისათანა. თჳთ, არს ნაცჳლ-სასული, ვინი მესამე, არსებითად ჳრეული, ნაცჳლად მდებარე ჩქსნიებითისა ნაცჳლსახელისა, ზედ-შესრული არსებითისა-თანა, სასულისა ძალით მდებარისა, რომელა ვსინი ღ ესთავე უფალი არს ზმნისა შემდგომისა. არა, ზმნის-წყლად არს უკეთქმითი. იქმნების, არს ზმნაჲ, ნაცჳლად არსებითისა მდებარე, რომელიცა უკეთქმისა სამიებო-მთურთ თჳსით. თულობილ, არს მიმღეობა ნამყოფ, სამიებოდ თსოვილი ზმნისაგან. ვინგანმე, არს სასული კერძობითი, დაწყებითად ბრუნული ნათესავისამებრ, სამიებო მიღებული ნამყოფსაგან მიმღეობისა.

§ 434.

ა. თქმელისაგან მაგალითისა ვიქმთ გულისკვიერსა მცნობელობასა, ვითარმედ ყოველნი ნაწილნი სიტყჳსანი, სიტყჳსა შინა შესაძლებელ არინ ძალით მდებარედ.

ბ. შესაძლებელ არს სადამე ესეცა, ვითარმედ ზმნანი უმეშქობითნი არა ითხოვენ ოდესმე სამიებოთა თჳსთა, არცა მოქმედებით ღ არცა ძალით.

გ. შესაძლებელ არს ჳრთელისა ზმნისაგან, რომელიცა მიმღეობისაგან ღ არსებითისა ზმნისა წარმოდგებოდაც მიღებად ნათესავისამებრ სამიებოცა, რომელსაცა ითხოვს მიმღეობა იგი წარმომავნი ზმნისა ჳრთელისა.

§ 435.

მაგალითი, 9.

მოგვთხრობენ, ვითარმედ არნი-

მედოს ესე გუარსა შინა შერევნასა მყოფი, დროსა ქაღალის გამოდებისასა და დროთა მიმოსრბისა მეთავრეთა მკედართასა, ესრეთ ურად იღებადა ხატთა, რომედნიცა თვთ გამოწერილ ექმნა ქუჩუნასა ზედა, გითშრმედ მოკლეულიქმნაცა იგი უცნობელისაგან მკედრისა, რომედნიცა არა იცოდა იგი. (ლივიოს. წიგ. 25, თავ. 31).

აქა წრთელობითი სახელი; რამე მრავლობითი, უფალი ზმნის არს ძალით. მოკვთნობენ, არს ზმნა უმეშქობითი. ჩუქნ, არს ნაცუალ-სახელი არსებითი, მიცემითად ბრუნული, არს ძალით მდებარე სამიუბო ზმნისა. ეკსახედ შესაძლებელ-არს სხესაცა სამიუბო-სა ყოფა ძალით. ვითარმედ, არს კაკუ შირი მიწეობითი, რომელიცა მახამს შემდგომსა სიტყუასა პირველისათანა. არნიმედოს, არს სახელი წრთელობითი, უფალი ზმნისა, რომლისა ზმნამ ფრად შორს მდებარე არს სახელისაგან თვისისა. ესე გუარსა არს სახელი ზედ-შესრული, ბრუნული მიცემითად და არსებითისა თვისისათანა, რომელა შერევნასა, თანკობილი ბრუნვთა და რიცხვთა. შინა, არს თანდებული, რომელსა მიუღიეს სამიუბოდ სახელზმნა, ესე იგი შერევნასა, ზედ-შესრულითურთ თვისით და თანდებულითურთ და ზედ-შესრულით, სამიუბო მიღებობისა, ესე იგი მყოფისა. მყოფი, არს მიმღებობა აწყოფა უმეშქობითი, სიმრავლისათვის ნიშან გუჩქთილი, ზედ-შესრული არსებითისა სახელისა, რომელა არნიმედოს. დროსა, არს სახელი მიცემითად ბრუნული, მიღებული თანდებულისაგან, რომელა შინა და მითურთ სამიუბო სახელ-ზმნისა, ესე იგი

შერევნისა. ქაღალისა, არს ნათესავობითად ბრუნული, განმათესებელი გამოდებისა. გამოდებისა, არს ბრუნული ნათესავობითად და განმათესებელი ჩუქუნულებისამებრ. ჩუქუნისა, მიცემითად ბრუნულისა, ესე იგი დროსა. ღ, არს კაკუ შირი, მწმასრული პირველ მდებარისა დროსათანა, შემდგომად მდებარისა ამის, ესე იგი დროსა და არს ესე მიცემითად ბრუნული, მიღებული თანდებულისაგან, რომელა შინა და მითურთ სამიუბო სახელზმნისა მის, ესე იგი შერევნისა. მიმოსრბისა, არს ნათესავობითად ბრუნული, განმათესებელი დროსა. მეთავრეთა, არს ნათესავობითად ბრუნული, ზედ-შესრული და განმათესებელი შემდგომისა არსებითისა სახელისა. მკედართასა, არს სახელი არსებითი, ნათესავობითად ბრუნული, თან-კობილი მიცემითად ბრუნულისა დროსათანა, ჩუქუნისამებრ ჩუქუნულებისა და განმათესებელი მიმოსრბისა. ესრეთ, არს ზმნისა ზედა დამტეციებითი. ურად-იღებდა, არს ზმნამ შემოქმედებითი, რომლისა უფალი არს ზედ-შესრულითურთ თვისით არნიმედოს. ხატთა, არს სახელი არსებითი, მიცემითად ბრუნული, სამიუბოდ მიღებული ნათესავისამებრ ზმნისაგან. რომედნიცა, არს ნაცუალ-სახელი წრთელობითი, გუჩქამოძებო ზმნის-სამიუბო-სა. თვთ, არს ნაცუალ-სახელი არსებითი, პირი მესამე, რომელიცა ნაცუალად ჩუქუნებითისა ნაცუალ-სახელისა ზედ-შესრულებს ძალით მდებარესა არსებითისა სახელსა ზედა, ესე იგი არნიმედოს. გამოწერილ-ექმნა, არს ზმნამ შემოქმედებითი, რომლისა უფალი არს არნიმედოს, ზედ-შესრულითურთ თვისით და სამიუბო-ობით ზედ-შესრული-

სად ჭ გულამომღები სატთა. ნაცულ-
 სსკული არს საძიებო მისი ნათესავისა-
 მებრ ჭ ითქმის ესრეთ: არნიმედოს
 ხატნი, რომეღნიცა გამოწერილ-
 ექმნა. აჭა ძალით, არს სსჭაფა საძიე-
 ბო მოჭმედებთად ბრუნჯლი, ანუ დაწყე-
 ბითად, მაგალითებრ: არნიმედოს, მყო-
 ფსა შერევენასა შინა, დროსა ქა-
 ლაქისა გამოღებვისასა ჭ დროსა
 მიმოსრბისა მეიავარეთა მკედარ-
 თასა, გამოწერილ-ექმნა ხატნი
 თითითა, ანუ რადათამე ჭ ესე ამისთს,
 ვითარმედ ზმნა იგი, ჭრთული მიმღეო-
 ბისაგან ჭ არსებოთისა ზმნისა ნაცულად
 კმეულისაგან წარმოდგა ჭ მიიღო მოჭმე-
 დებოთად ბრუნჯლი, საძიებოდ ნათესავი-
 სს. ქქსქანასა, არს სასკული არსებოთი,
 ბრუნჯლი მიცემითად, საძიებოდ მიღებუ-
 ლი თან-ღებულისაგან, რომელა ზედა
 ჭ მითურთ ბუნებისამებრ საძიებო ზმნი-
 სს. ვითარმედ, არს კაქშირი მიზე-
 ზობითი, რომელიცა მოჭკიდებს შემდ-
 გომსა სიტყუასა წინაშასათანა. მოკ-
 ლულ-იქმნამკა, არს ზმნა კნებოთი,
 იგიკობითითა მარტულითა დანიშნული.
 იგი, არს ნაცულ-სასკული არსებოთი,
 ნაცულად ჩქსნებოთისა სასკლისა, მღებ-
 რე გულამომღები უფლად ზმნისა არსე-
 ბოთისა სასკლისა, რომელა არნიმე-
 დოსს. უცნობეღისაგან, არს მიმ-
 ლეობა აწ-მყოფ, უკუთქმითად სსმითგარ-
 დასლჯთი, ბრუნჯლი დაწყებოთად, ნათე-
 სავობითად საძიებოდ თსოვილი, ზმნი-
 საგან კნებოთისა. მკედრისა, არს განმა-
 თსკებელი უცნობელისა. რომეღნიცა,
 არს კულამომღები მკედრისა, უფლად
 ზმნისა. არა, არს ზმნის-ზედა
 უკუთქმითი. იცოდო, არს ზმნა უმე-
 შქსობითი, რომელიცა ზმნისზედასა-

მიერ უკუთქმისა. იგი, არს მებრ სს-
 თა არსებოთთა, იგიცა კულამომღები ჭ
 კულამომღებს საძიებოდ ზმნისა სასკე-
 სს არნიმედოსს.

§ 436.

ა. თქმულთაგან მაგალითთა (§
 435), ვიქმთ გულის-კმიერსა მცნობე-
 ლობასა, ვითარმედ ნაცულასსკული არსე-
 ბოთნი, ნაცულად ჩქსნებოთისა ნაცულ-
 სასკლისა კულამომღებად დაიდებინ სი-
 ტყუათა შინა.

ბ. შესაძლებელ არს კნებოთისაგან
 მიმღეობისა ჭ არსებოთისაგან ზმნისა
 შეერთებულისა, შემოჭმედებოთად, ზმნად
 მთსოკულ ყოფა, რათა ნათესავისამებრ
 საძიებოთა, ესე იგი კნებოთისამებრ თსო-
 კა მოჭმედებოთად ბრუნჯლთა, ანუ დაწყე-
 ბითად ჭ მებრ შემოჭმედებოთისა მთსო-
 კულ-ყოფა მიცემითისა, ანუ წრტყელობი-
 თისა, ამაღ რომელ მიმღეობისა გამო-
 ნამყოფსა, ითსოკს დაწყებოთსა ჭ შე-
 მოჭმედებოთისა ზმნობისა გამო, ითსოკს
 სსჭასა ჭ რწნივე ესე საძიებო არიან
 ზმნისა ნათესავისამებრ.

§ 437.

მაგალითი 10.

ადგილმან მან განაახლოა წადი-
 ლი ჩემ შორის დიდებულისა მის
 ჭ დიდისა კაცისა, ხოლო არა თჯ-
 ნიერ მწეხარების, მით რამეთუ იყო-
 ფოდა იგი უდაბნოსა ამას შინა ჭ
 უწოდდა ბუდედ სიბერისა თჯისა,
 სადაცა მიმოვიდოდი, იგივე წარ-
 მომიდგის გონებასა შინა ჭ თუაღ-
 თა. (ჰლანიოს. კპის. 10, წიგ. 6.)

ადგილმან, არს სასკული არსებოთი,
 მოთხრობითად ბრუნჯლი. მან, არს

ნაცუალსასული არსებითი, მდებარე ნაცუ-
ლად ჩუწნებითისა ნაცუალსასულისა ღ
ზედ-შესრული ადგილისა. განაახლა,
არს ზმნა შემოქმედებითი. წადილი,
არს სასული არსებითი, წრფელობითი,
ნათესავისამებრ, სამიებოდ თსოკილი
ზმნისაგან. ჩემ, არს ნაცუალსასული
არსებითი, მაგალით მექონი, მიცემითად
ბრუნჯსა მიღებული თანდებულისაგან,
რომელა შორის. დიდებულისა, არს
მიმღეობა-ნამყოფი, ნათესავობითად ბრუ-
ნჯლი, ზედ-შესრული ღ განმათესებელი
კაცისა. მის, არს ნაცუალსასული, ნათე-
სავობითად ბრუნჯლი, ნაცულად ჩუწნე-
ბითისა ნაცუალსასულისა მდებარე, ესეცა
ზედ-შესრულ ღ განმათესებელ კაცისა ღ
არს კაჟშირი მწმასუნელი შემდგომისა
ზედ-შესრულისა სასულისა მიმღეობისა-
თანა. დიდისა, არს ბრუნჯლი ნათესა-
ვობითად ზედ-შესრულ ღ განმათესებელ
არსებითისავე სასულისა, რომელა კაცი-
სა. კაცისა, არს სასული არსებითა ნა-
თესავობითად ბრუნჯლი, განმათესებელი
წადილისა. ხოლო, არს კაჟშირი გარ-
მიმღეობითი, რომელი მოჰქიდებს შემდ-
გომსა სიტყუასა წინააღსთანა. არა, არს
ზმნის ზედა უგუთქმითი, ხოლო ძალი-
თად აჟა მდებარეს. განაახლა, ზმნა.ა
სასულებითურთ თესით ღ სამიებობით
ღ ესე უგუთქმის. არა, ზმნისსედა-
სა-მიერ. თჯნიერ, არს თანდებული,
რომლისა სამიებო არს მწუნსარებისა, ღ
მითურთ არს სამიებო. განაახლა,
ზმნისა. მით რამეთუ, არს კაჟშირი
მიზეზობითი, რომელიცა აბამს შემდგომ-
სა სიტყუასა წინააღს თანა. იყოფო-
და, არს ზმნა.ა უმეშქობითი იგი,
არს ნაცუალსასული არსებითი ღ კულა-
მოიღებს კაცსა მას დიდებულსა ღ

დიდსა. უდაბნოს, არს სასული არსე-
ბითი, მიცემითად ბრუნჯლი, მიღებული
თანდებულისაგან. ამას, არს ნაცულ-
სასული ჩუწნებითი ზედ-შესრული. უდა-
ბნოსა შინა, არს თანდებული, მიმღე-
ბული სამიებოდ უდაბნოსა ღ ზედ
შესრულისა მისისა ღ ესენი სამიებოდ
თსოკილ-არინ ზმნისსაგან უმეშქობი-
თისა, რომელა იყოფოდა. ღ, არს კაჟ-
შირი წმასუნელი, რომელი მოაბამს შე-
დგომსა სიტყუასა წინააღსთანა. აჟა ძა-
ლითა მდებარე არს კაცი, ზედ-შესრუ-
ლებითურთ თესით ღ უფალი არს ზმნი-
სა ამის უმეშქობითისა, რომელა
უწოდდა. ბუდედ, არს სასული მიცე-
მითად ბრუნჯლი, სამიებო ზმნისა. სი-
ბერისა, არს ნათესავობითად ბრუნჯლი
სასული განმათესებელი ბუდისა. თჯ-
სისა, არს ნაცუალსასული, არსებითად
ქვეული, პირი მესამე, ნათესავობითად
ბრუნჯლი, განმათესებელი სიბერისა. სა-
დაცა, არს ზმნისსედა, რომელიცა ძა-
ლით კულამოიღებს სამიებოდ ზმნისა
ადგილსა, თანდებულთურთ, ძალით
მიმღებით მისით. მოვიდოდა, არს
ზმნა. მე, არს ნაცუალსასული არსები-
თი, უფალი ზმნისა. იგივე, არს ნა-
ცუალსასული კულამოიღები, უფლად
ზმნისა, კაცისა დიდებულისა მის
დიდისა. წარმომიდგის, არს ზმნა.ა
პირ-ნაელი, უმეშქობითი, ხოლო აჟა
ძალითად მდებარე არს სამიებო ზმნისა
ნაცულ სასული არსებითი, წრფელობითი,
რომელა მე, მექონი ძალით მიცემითად
ბრუნჯლისა. გონებისა, არს სასული
არსებითი, მიცემითად ბრუნჯლი, მიღებუ-
ლი თანდებულისაგან, რომელა შინა. ღ,
არს კაჟშირი მწმასუნელი შემდგომისა
არსებითისა სასულისა წინააღს თანა.

თქაღლთა, არს სახელი არსებითი, მი-
ცემითად ბრუნული, მიღებული მისვე თან-
ღებულისაგან და არსებითნი ესე სახელ-
ნი თანდებულთურთ არიან სამიებო
ზმნისა პირ-ნაჯლისა, უმეშუჭობითისა,
რომელა წარმოამდგის.

§ 438.

ა. თქმულისაგან მაგალითისა (§ 437)
ვიმეცნებთ ვითარმედ, პირველი უმეშუ
პეროდი, არა სრულისაგან სიტყვას და
შემასრულებელისა მისისა წარმოდგების.

ბ. კუალად შემდგომა პეროდი, პირ-
ველსა პეროდსა ზედა არს მოკიდულ
მიზეზობითთა კავშირითა და თათოუელ-
სა პეროდსა შინა მდებარე არს იდუა
მარტივი, სოლო მკორესა შინა-შესავე-
ბული.

§ 439.

მაგალითი, 12.

გონება და პსინი შეერთებულ
არიან ერთიერთთარს და ერთსა იქ-
მენ ბუნებასა, გარნა ვითარ იგი
თავი უფლებს სხეელსა შინა უო-
ველსა განმზრახნი, რომედელსა წო-
დებულ-ვჭკოთუთ ჩუტნ გონებად.
(ლუგრეტიოს, წიგ. 3).

გონება, არს სახელი არსებითი,
წრფელობითი. და, არს კავშირი, მწმას-
ნელი შემდგომისა სახელისა წინადას
თანა. პსინი, არს სახელი არსებითი
წრფელობითი და ორნივე ესე წმას-
ნინი სახელნი არსებიანი, არიან სახელნი
ზმნისა ჭრთელისა, რომელა: შეერთე-
ბულ არიან. ამას აქუს მიება ნათესავისა
ძალით, ესე იგი, ანუ შემოქმედისაგან,
ანუ საკუთრედითა ერთიერთთარს,—
არს ზმნისა ზედა. და, არს კავშირი შემწმას-
-

ნელი შემდგომისა სიტყვას წინადას თანა.
ერთსა, არს სახელი რიცხვითი, ზედ-
შესრულ არსებითისა მიმართ სახელისა.
იქმენ, არს ზმნაა შემოქმედებითი,
რომლისა უფალ არიან, ანუ იგივე სახელ-
ნი არსებათნი, ესე იგი: გონება და
პსინი, ანუ ძალით არს მდებარე, ორ-
მელა ორნივე და სახელი ესე მრავლობითი
ორნივე. გონებასა და პსინსა ზედა ზედ-
შესრულ იქმნების. ბუნებასა, არს სახელი
არსებითი და ზედ-შესრულთურთ თ-
სით სამიებო შემოქმედებითისა ზმნისა.
გარნა, არს კავშირი გარ-მიმღებობითი,
მწმას-ნელი შემდგომისა სიტყვას წი-
ნადასთანა. ვითარ იგი, არა კავშირი
განმარტებითი. თავი, არს სახელი არ-
სებითი წრფელობითი. უფლებს, არს
ზმნაა უმეშუჭობითი. სხეელსა, არს
სახელი არსებითი მიცემითად ბრუნული,
მიღებული თანდებულისაგან, რომელა
შინა. უოველსა, არს ზედ-შესრული
სხეელისა და ესენი სამიებო არიან უმე-
შუჭობითისა ზმნისა. განმზრახნი,
არს მიმღება აწ-მუა, ზედ შესრული
თავისა. რომედელსა, არს ნაცნულ-სახე-
ლი, მიცემითად ბრუნული, კულამოდები
განმზრახნისა ოდენ და არა. თავისა
და მითურთ სამიებო ნათესავისამებრ
ზმნისა შემოქმედებითისა, შემდგომად
მდებარისა. წოდებულ-ვჭკოთუთ, არს
ზმნაა შემოქმედებითნი ჭრთული. ჩუტნ,
არს უფალი ზმნისა ჭრთულისა. გონე-
ბად, არს სახელი არსებითი, ბრუნული
მიცემითად, სამიებო ზმნისა.

§ 440.

ვიგულ სმებთ მაგალითისა ამისგან,
ვითარმედ მიმღება, რომელიცა ზედ-
შესრულ იქმნების არსებითისა სახელისა,

არს ზედშესრულისამებრ სასკელისა მოქმედებს ნიჟღაგ, დადათუ იგიცა საძიებოთა ბრუნვლთა მიიღებენ, არამედ ნათესავისამებრ თვისისა დაჰნიშნავს ვნებასა, ანუ მოქმედებასა, ამით უკუჩქ გუჯლამოღებთიმან, არსებითსა ზედა სასკელსა შესრულმან მიმღეობამან, დაუტყვას თვისი იგი არსებითი სასკელი ჭ თვთ საძიებო ყოფითა დანიშნა მოქმედება.

§ 441.

მაგალითი 11.

ჭიღლოსოჭოტა, მხედთა განსაზღვრებეფლისა სოფელისა მოძრაობათთა ჭ სწორ ზომიერებათა მათთა, რომეფნიცა მდგომარებენ კარგთა ზედა, მტკიცეთა თანადეჭაყე გუფლის-სიტყუბად, ვითარმედ არს რაამე, არათუ რომეფიმე მცხოვრები ოდენ სახელსა ამას შინა ზეციერსა ჭ სამღრთოსა, არამედ მმართუჭფლი ჭ აღმგებელი, ესე გუბარისარე დიდისა საქმისა. (ციცერონ ბუნებისათჳს ღმერთთასა, წიგნი 2.)

ჭიღლოსოჭოსთა, არს სასკელი შორისი უფალზმნისა, შორს მღებარისა, მიცემითად ბრუნვლი. მხედთა, არს მიმღეობა აწ-მყოჲ ზედშესრული სასკელისა შორისისა. განსაზღვრებეფლისა, არს მიმღეობა ნამყოჲ, ნათესაობითად ბრუნვლი, ზედშესრულ ჭ განმათჳსებელ, შემდგომად მღებარისა არსებითისა სასკელისა, რომელა: სოფელი-სა. სოფელისა, არს განმათჳსებელ სასკელ-ზმნისა. მოძრაობათათა, არს სასკელ-ზმნა, შემოქმედებითი ნათესაობითად ბრუნვლი ჭ ჩუჭულეობისამებრ ჩუჭუნისა თანსმობილი მიმღეობისა, რომე-

ლა: მხედთა. და, არს კაკშირი მწმასუნელი შემდგომისა სასკელზმნისა, წინასას თანა სასკელ-ზმნისა. სწორ-ზომიერებათა, არს სასკელ-ზმნა ჭრთული, ბრუნვლი ნათესავობითად ჭ ორნივე ესე სასკელ-ზმნანი ნათესავობითად ბრუნვლი წმასუნილნი, არიან საძიებო მიმღეობისა. მათთა, არს ნაცუალსასკელი გუჯლამომღები მოძრაობათა ჭ განმათჳსებელი სწორ-ზომიერებათა. რომეფნიცა, არს ნაცუალსასკელი, წრფელობითი გუჯლამომღები, მოძრაობათა ჭ სწორ-ზომიერებათა, უფლად ზმნისა უმეშუჭობითისა ჭ გუჯლამომღებიან რა წინა მქსროლნი ესე, შეიცვალეობის ბრუნვაჲ ნაუჭობისამებრ ზმნისა, ესე იგი ითქმისან ესრეთ: მოძრაობანი ჭ სწორ-ზომიერებანი სოფელისანი. აჭა შეკალს შორის სასკელისა ჭ ზმნისა სხუა სიტყუბა. მდგომარებენ, არს ზმნაჲ უმეშუჭობითი. კარგთა, არს სასკელი არსებითი, მიცემითად ბრუნვლი მიღებული თანდებულისაჲან, რომელა: ზედა მტკიცეთა, არს სასკელი ზედშესრულ არსებითისა სასკელისადა, რომელა: კარგთა. თანა-უდეჭაყე, არს ზმნაჲ ჭრთული უმეშუჭობითი, რომლისა სასკელი არს: ჭიღლოსოჭოსთა მხედთა. გუფლის სიტყუბად, არს განუსაზღვრებელი ჭრთული შემოქმედებითი აწ-მყოჲ, რომლისა საძიებო იჭმნებთან ორნი უკუჩქ უსრულნი სიტყუბანი. ვითარმედ, არს კაკშირი მიზეზობითი მწმასუნჭლი, შემდგომისა სიტყუბასა წინასასთანა. არს, ზნაჲ არს არსებითი. რაამე, არს სასკელი კერძობითი, უფალი ზმნისა არსებითისა. არათუ, არს ზმნისსედა უკუთქმითი, რომელი უკუთქმით ჭყოფს ძალითად

მდებარეს, არსებითსა ზმნისა. რომელიმე, არს სასული კერძობითი, უფასო ზმნის არსებითისა, ძალითად მდებარისა. მცხოვრები, არს მიმღობა უმეშქრობითი აწიყოდ დროებითი ზედშესრული კერძობითისა სასულისა წრფელობითი. ოდენ, არს ზმნისზედა მიმღობისა. სახელსა, არს სასული არსებითი მიცემითად ბრუნული. ამას, არს ნაცხელსასული ჩუქნებითი ზედშესრული სახელისა, ჰესენი მიღებულ არიან თანდებულისაგან, რომელსა შინა. ზეციერსა, არს ზედშესრულ სახელისა. ჰ, არს კავშირი, მწმასჩენელი შემდგომისა ზედშესრულისა სასულისა, წინადასათანა სასულისა თანა ზედშესრულისა. სამდთოსა, არს სასული ზედშესრული სახელისავე. ხოლო უსრული არს სიტყვა, ესე ვითარმედ: არს რამე, არა თუ რომელიმე მცხოვრები ოდენ სახელსა შინა ზეციერსა ჰ სამდთოსა, რომელიცა არამედ კავშირისამიერ, სხვათა უსრულითა სიტყვთა შესრულდების. ვითარმედ, არს კავშირი გარ-მიმღობითი, რომელი აბამს წინასათანა უსრულსა სიტყვასა, შესრულდებულსა მისსა სიტყვასა. აქა ძლით არს უფალი ზმნისა სასული კერძობითი, რომელიმე ჰ ზმნა არსებითი არს. მმართულდი, არს მიმღობა შემოჭმედებითი. ჰ, არს კავშირი მწმასჩენელი შემდგომისა მიმღობისა, წინადასათანა. ადმგებელი, არს მიმღობა შემოჭმედებითი ჰ ორნივე ესე დაკავშირებულნი მიმღობანი არიან სამიუბო ზმნისა არსებითისა. ესე გუარისარე, არს სასული ზედშესრული, შემდგომად მდებარისა არსებითისა სასულისად, ნათესაობითად

ბრუნული შეწინიერისაგან რე მარცხელისა დანიშნული. დიდისა, არს სასული ზედშესრული ნათესაობითად ბრუნული, განმთავსებელი არსებითისა სასულისა. საქმისა, არს სასული არსებითი ნათესაობითად ბრუნული, სამიუბო ნათესავისამებრ ჰ განმთავსებელი მიმღობათა. შესარულსა შემდგომმან სიტყვამან კავშირებულმან მისთანა გარმიმღობითითა კავშირითა, წინა უსრულითა სიტყვამ, მაგალითებრ: არა რამე, არა თუ რომელიმე მცხოვრები ოდენ სახელსა ამას შინა ზეციერსა ჰ სამდთოსა, არამედ მმართულდი ჰ ადმგებელი ესე გუარისარე დიდისა საქმისა. ხოლო შეყოვლადებული ესე სიტყვა, არს სამიუბო ზმნისა განუსაზღვრებულისა, რომელსა: გულის სიტყვად ჰ მითურთ არიან სამიუბო ზმნისა, რომელსა თანადედაყე.

§ 442.

ა. თქულისაგან მაგალითისა (§ 441), კიქით გულის-სმიერსა მცნობელობისა, ვითარმედ ზმნისა შორის ჰ სასულისა მისისა შეკვალს სიტყვამა ყოვლად თსოვისამებრ სიტყვს იდეასა.

ბ. შესამდებელ არს სიტყვამა არს სრული გარმიმღობითითა კავშირითა მონაბამისაგან სიტყვასა შეყოვლადებული სამიუბოდ თსოვად განუსაზღვრებულისაგან.

§ 443.

მაგალითი 13.

რამე აქტს მას ვისმე კაცთა შორის წოდებელი კეთილად? მშობელნი? მამული კეთილ-

დღიერი? მეგობარნი? ნათესავობა? სიმდიდრენი? არამედ ესე ყოველნი ემსგავსებინან სუფსა მკმეველი-სა მისისა, ამისდა არიან კეთილ, რომეღნიცა უწყის ხმევაჲ მათი ღ მისდა ბოროტ არიან იგინი, რამეთუ იგი არა სამართლად იკმევს მათ. (ტერენტოსისა ლეჲტონ 1, 2, 19.)

რამე, არს სასული საკითსავი წრფელობითი მსოფლობითი, ნათესავისამებრ სამიებო ზმნისა. აქჲს, არს ზმნაჲ შემოქმედებით. მას, არს ნაცულ-სასული არსებითი, მსოფლობითი, მიცემითად ბრუნული, უფალი ზმნისა შემოქმედებითისა. ვისმე, არს სასული კერძობობითი, მცხადი არსებითისა ნაცულ-სასულისა, თან-სმობილი მისთანა ბრუნუ-თა ღ რიცხუთა, ღ მისთანა უფალი ზმნისა. გაცუთა, არს სასული არსებითი მრავლობითი, მიცემითად ბრუნული, მიღებული თან-ღებულისაგან, რომელა, შორის ღ მითურთ ბუნებისამებრ სამიებო ზმნისა. წოდებუელი, არს მიმღობა ნამეოჲ, ზედ-შესრული, სასულისა საკითსავად მქეონი ძლით ნათესავისამებრ სამიებოჲსა თჳსისა, ესე იგი დაწეუბითად ბრუნულისა, რაჲკეჲსა. კეთილად, არს ზმნისაჲდა მიმღობისა. მშობელი, არს სასული არსებითი, წრფელობითად ბრუნული, ნათესავისამებრ სამიებო შემოქმედებითისა ზმნისა. მამული, არს სასული არსებითი, მსოფლობითი, მებრვე ბრუნული ღ მებრ სამიებო ზმნისა მისივე. კეთილი დღიერი, არს სასული კრთული, ზედშესრული მამულისა. მეგობარნი, არს სასული არსებითი, მრავლობითი, მებრვე ბრუნული ღ მებრვე სამიებო ზმნისა მისვე.

ნათესავობა, არს სასული არსებითი, მსოფლობითი, მებრვე ბრუნული ღ მებრვე სამიებო მისვე ზმნისა. სიმდიდრენი, არს სასული არსებითი, მრავლობითი, მებრვე ბრუნული ღ მებრვე სამიებოჲ მისვე ზმნისა. ხოლო სასულთა ამათ არსებითთა, ნათესავისა მებრ სამიებოთა ზმნისათა, აქჲს ძლით მოკიდებაჲ ურთიერთარს წულგითითა კავშირითა, მაგალითებრ: მშობელი, ანუ მამული-ნი კეთილი-დღიერი, ანუ მეგობარ-ნი, ანუ ნათესავნი, ანუ სიმდიდრენი. კულად საკითსავინა ზმნისნი აქუნდეს ძლით თჳთუელთა სასულთა: მამული კეთილი-დღიერი? მეგობარია? ნათესავია? სიმდიდრენია? მებრ პირველისაგან სასულისა ქონებუ-ლი ზმნისი საკითსავი, რომელაჲ, იგ-მაეს შემდგომთა შემწნიერებისათჳს. არამედ, არს კავშირი გარ-მიმღობითი, რომელი აბამს შემდგომსა სიტყჳსა წინამას, არა სრულისა სიტყჳსათანა. ესე, არს ნაცულსასული, ჩუწნებითი, ძლით მრავლობით ყოფა ზედშესრულ წინასა ჰეროდსა შინა ყოფთა, ნათესავისამებრ ზმნისა სამიებოთა, არსებითთა სასულთა, წრფელობითთა ღ გულ-მოძღებინა მათი წრფელობითადვე, არათუ სამიებოდვე ნათესავისა, არამედ უფლად შემდგომად მღებარისა ზმნისა. ყოველ-ნი, არს სასული მრავლობითი, ზედშესრული ჩუწნებითისა ნაცულ-სასულისა, არათუ ზედშესრულესამებრ, არამედ კულა მოღებობისამებრ მისისა, ემსგავსებინან, არს ზმნაჲ უმეწმობითი მრავლობითი. სუფსა, არს სასული არსებითი, მსოფლობითი, მიცემითად ბრუნული, სამიებოდ უმეწმობითისა ზმნისა. მკმეველისა, არს მიმღობაჲ

შემოქმედებითი, ნათესავობითად ბრუნვ-
ლი, განმათესებელი სუფილისა, მისისა,
არს ნაცუალ-სასელი, ნათესავობითად ბრუნ-
ვლი, განმათესებელი შემოქმედებითისა
მიმღებობისა ღ ჩუწნისამებრ ენისა, თა-
ნა-ხმა არსებითისა სასელისა, მიცემი-
თად ბრუნვლისა, რომელა სუფისა. აჭა
კავშირი მიწეზობითი დაიდების ძალი.
თა. ამისდა, არს ნაცუალ-სასელი, ჩუწ-
ნებითი, მიცემითად ბრუნვლი, საძიებო
არსებითისა ზმნისა, შემდგომად მდებარ-
ისა. კუალად აჭა არს ძალით მდებარე
ჩუწნებითი ნაცუალ-სასელი ზედშესრუ-
ლითურთ თვსით, რომელა იგი ულ-
ვედნი, ზედშესრულითურთ, რომელი-
ცა კულა-მოიღებს წრფელობითად ბრუნ-
ვით, ზირველსა ზეროდსა შინა მდებარ-
ეთა, ნათესავისამებრ საძიებოთა, არსე-
ბითთა სასელთა. უფლად, შემდგომად
მდებარისა არსებითისა ზმნისა. არიან,
არს ზმნაჲ არსებითი, მრავლობითი.
კუთიდი, არს ზედშესრულ ჩუწნებო-
თისა ნაცუალ-სასელისა ღრამმატიკოსო-
ბითისამებრ ზელოკებისა, მრავლობითი,
ხოლო შუწნიერ უბნობისამებრ არს
მხოლოლობითი. რომელიდნიცა, არს ნა-
ცუალ-სასელი მოთხრობითი, დანიშნუ-
ლი იგივეობითისა მარცხელითა ღ კულა-
მოიღებს წრფელობითად, წინასა შინა
მდებარესა ნაცუალ-სასელსა ჩუწნებითსა,
მიცემითად ბრუნვლსა, უფლად უმეშუწო-
ბითისა ზმნისა, შემდგომად მდებარისა.
უწის, არს ზმნაჲ უმეშუწობითი. კმე-
ვა, არს სახელზმნა, წრფელობითი, სა-
ძიებო ზმნისა უმეშუწობითისა. მათი,
არს ნაცუალ-სასელი, არსებითი, მრავ-
ლობითი, ნათესავობითად ბრუნვლი,
ნაცუალად ჩუწნებითისა ნაცუალ-სასელი-
სა მდებარე ღ კულა-მოიღები ნათესავო-

ბითისამებრ, ბრუნვსა უპირველესსა სი-
ტუჟათა შინა მდებარეთა ზმნის საძიე-
ბოთა, არსებითთა სასელთა განმათესე-
ბულად კეკისა. ღ, არს კავშირი შეიღ-
გომისა სიტუჟსა, მწმასწნელი წინადასა-
თანა. მისდა, არს ნაცუალ-სასელი, ესე
იგი იმისდა მიცემითად ბრუნვლი, სა-
ძიებო ზმნისა არსებითისა, შემდგომად
მდებარისა. ბოროტ, არს სასელი
ღრამმატიკოსობისამებრ მრავლობითი,
ზედშესრულ, შემდგომად არსებითისა
ზმნისა, მდებარისა ნაცუალ-სასელისა,
რომელ იგინი. არიან, არს ზმნაჲ
არსებითი. იგინი, არს ნაცუალ-სასელი
არსებითი, მრავლობითი, ნაცუალად მდებარე
ჩუწნებითისა ნაცუალ-სასელისა, რომელიცა
კულა-მოიღებს უფლად ზმნისა, უპირველესსა
სიტუჟსა შინა მდებარეთა ზმნის საძიებოთა
არსებითთა სასელთა. რამეთუ, არს კავშირი
მიწეზობითი. იგი, არს ნაცუალ-სასელი არსებითი,
მხოლოლობითი. არა-სამართლიად, არს
ზმნისზედა. იგმევს, არს ზმნაჲ შე-
მოქმედებითი. მათ, არს ნაცუალ-სასელი
არსებითი, მიცემითად ბრუნვლი, მრავ-
ლობითად, ნაცუალად ჩუწნებითისა, ნა-
ცუალ-სასელისა მდებარე, კულა-მოიღები
მიცემითად ბრუნვით, აჭაცა საძიებოდ
ზმნისა შემოქმედებითისა, უპირველესსა
სიტუჟსა შინა მდებარეთა, ზმნის საძიე-
ბოთა არსებითთა სასელთა.

§ 444.

ა. თქმულისაგან მაგალითისა. (§
443). კიქით მცნობელობასა გულის-
კიქისა, კითარქედ სასელნი წინასა სიტ-
უჟსა შინა მდებარენი არსებითნი, ანუ
უფლად ღ ანუ საძიებოდ ღ ზმნათა შემ-
დგომთა სხუა ღ სხუათა სიტუჟათა ში-

ნა კულამოილებიან კულამომლებთაგან, ოდესმე უფლად ზმნათა ღ ოდესმე საბიებოდ ღ ბუნებისამებრ ზმნის შედგომულებისა, ანუ სიტყუს შედგომულებისა, სხვათა ღ სხვათარე ბრუნვთა, მით, რომლითაცა იბრუნვან კულამომლებნი მათნი.

ბ. შესაძლებელ არიან სახელნი ზედშესრულნი, წრფელობით მეოფნი, შესულად არსებითთა სახელთა ზედა მრავლობითთა.

ბ. ხოლო ზედშესრულნი იგი თქმულნი (სიმკაც. 2.), არა თუ ღრამმატიკოსობითისა-მებრ კელოვნებისა, არამედ სამსკვრ-მეთქოაჲსა-მებრ კელოვნებისა, არიან შესრულ არსებითთა ზედა სახელთა.

§ 445.

მაგალითი, 14.

ღმერთი არს უოვლად უტეფლის-კმიერეს, უოვლად უბრძნეს ღ უოვლად წმიდა, ვინაჲცა ვერ სადაჲმე თავს იღუა, არა გამორჩევაჲ იგი, რომეფიცა კეთილ არს ღ რომეფიცა არს უმჯობეს (ლეიზნიციოს თეოდიკა.)

ამას შინა ღმერთი, არს სახელი არსებითი, წრფელობითად ბრუნული, უფალი არსებითისა ზმნისა. არს, არს ზმნა არსებითი, აწ მეოჲ მხოლოობითი. უოვლად, არს სახელი არსებითისა სასულისა, შემდგომისა ზედშესრული, წრფელობითი ღ მხოლოობითი. უტეფლის-კმიერეს, არს სახელი ჭრთული, არსებითი სსმითგარდასლკითი აღრობითი. აქა ძალითად მდებარე არს კაკშირი წმასწინითა, რომელა და, რომელიცა აკაკშირებს შემდგომსა სასულსა ჰირკელისა-

თანა. უოვლად, არს სახელი არსებითისა სახელისა შემდგომისა, ზედშესრული წრფელობითი მხოლოობითი. უბრძნეს, არს სახელი არსებითი, სსმითგარდასლკითი, წრფელობითი. ღ, არს კაკშირი, მწმასწინელი შემდგომისა სახელისა წინაჲს თანა. უოვლად, არს სახელი ზედშესრული შემდგომისა არსებითისა სახელისა, მხოლოობითი წრფელობითი. წმიდა, არს სახელი არსებითი წრფელობითი ღ სსმითკეს არსებითნი სახელნი ზედშესრულებითურთ, არიან საძიებო არსებითისა ზმნისა, რომელა არსი. ვინაჲცა, არს კაკშირი მიზოზობითი, მწმასწინელი შემდგომისა სიტყუსა წინაჲსთანა. აქა ძალით მდებარე არს სახელი არსებითი, უფალი ზმნისა, ესე იგი ღმერთი, ბრუნული მოთხრობითად. ვერა, არს ზმნისზედა უკუთქმითი. სადაჲმე, არს კაკშირი მცნობითი. თავს იღუა, არს ზმნაჲ შემოქმედებითი, ჭრთული, აწ-მეოჲ დროებითი, რომელსაცა უკუსთქუასს ზემომდებარე იგი ზმნისზედა. არა, არს ზმნისზედა უკუთქმითი. გამორჩევაჲ, არს განუსაზღვრებელი აწმეო შემოქმედებითი, რომელიცა უკუთქმის ზემომდებარისაგან ზმნისზედაჲსა. იგი, არს ნაცულ-სასული არსებითი, ნაცულად ჩჭწნებითს ნაცულ-სასულისა, მდებარე ღ ზედშესრულ შემდგომად მდებარისა, ძალითად არსებითისა სასულისა, წრფელობითად ბრუნული, ნათესავობისამებრ საძიებო განუსაზღვრებელისა ღ მითურთ საძიებო ზმნისა შემოქმედებითისა, რომელა თავს იღვა. რომეფიცა, არს ნაცულ-სასული, უფალი ქუჭმომდებარისა ზმნისა არსებითისა, რომელიცა კულამოილებს შემდგომსა ძალით მოდებარესა, არსუ-

ბითსა სასჯელსა. აჭა ძალით მდებარე არს სასჯელი არსებითი საქმე, ანუ რამდამე, წრფელობითად ბრუნული, მსოფლო-ბითი. კეთილი, არს სასჯელი ზედშესრული, ძალით მდებარისა არსებითისა სასჯელისა და მითურთ საძიებო ზმნისა არსებითისა, შემდგომად მდებარისა. არს, ზმნა არს არსებითი, აწმყოფად დროებითი. ხოლო უოკლად ესე სიტყუაჲ, რომელ არს იგი, რომელიცა კეთილი არს, — არს ნათესაჲისამებრ საძიებო პირველი განუსაზღვრებელისა რომელა გამოარჩევად. და, არს კავშირი, მწმასწნელი შემდგომისა სიტყუსა წინაჲს თანა. აჭა ძალით მდებარე არს ნაწყალ-სასჯელი ჩუწნებითი, მესამისამებრ ზირისა და ზედშესრული ძალით მდებარისა, შემდგომისა არსებითისა სასჯელისა. რომელიცა, არს კულა-მომღები შემდგომისა ძალით მდებარისა, არსებითისა სასჯელისა და უფალი არს ზმნისა არსებითისა, შემდგომად მდებარისა. არს, ზმნა არს არსებითი. აჭა ძალით მდებარე არს სასჯელი არსებითი საქმე, ანუ რამდამე, წრფელობითად ბრუნული მსოფლო-ბითი. უმჯობეს, არს სასჯელი ზედშესრული, წინაჲსა არსებითისა სასჯელისა სხმითგარდასლუთი და არსებითურთ სასჯელით საძიებო არსებითისა სასჯელისა, და უოკლადი ესე სიტყუაჲ, რომელ-არს ისი, რომელიცა არს საქმე უმჯობეს, — არს ნათესაჲისამებრ საძიებო მეორე განუსაზღვრებელისა, რომელა გამოარჩევად. ხოლო განუსაზღვრებელი ესე პირველით და მეორით, უოკლადით სიტყუაჲთ საძიებოებით თჳსით, არს ნათესაჲისამებრ საძიებო, შემოქმედებითისა ზმნისა, რომელა თავს-იღუა.

§ 446.

თქმელისაგან მაგალითისა, (§ 445) ვიგულ-სიკბთ, ვითარმედ მეორესა სიტყუაჲსა შინა ორნი იგი უგუთქმითნი ზმნისსეჲანი, რომელიცა პირველი უგუთქმუაჲს შემოქმედებითსა ზმნისა, (რომელა თავს-იღუა), და მეორე განუსაზღვრებელსა (რომელა გამოარჩევად,) ერთსა ჳწირსა დაამტკიცებენ, მაგალითებრ: ღმერთმან თავს იღუა გამოარჩევად იგი, რომელიცა კეთილი-არს და რომელიცა არს უმჯობეს.

კულაჲ კულა-მომღები უგუაჲ ნაწყალ-სასჯელი შესაძლებელ არს უოკლ ზმნისა უოფად და კულა-მომღებად ზმნისაგან საძიებოდ თხოვილისა სასჯელისა.

§ 447.

მაგალითი 15.

ექუსსა, რუასა და ათსა ეამსა უწყუტრტეოდ სდუაჲ მოძღუარ-თადმი, სხუა და სხუა სწავლათა მასწავლიელთა, ესე ვითარითა განზრახუთა, რათა ორსა, ანუ სამსა შინა წელიწადსა სრულ-ჰყოფსა სწავლამა აკადემიისა და იგივე არს, უკეთე შემოვიყნარომცა ჩუწრ-ღებესა შინა ყრმანი სამგზის სამხრობად და სერობად, დღესა შინა, რათა მაღლ-მოზარდ იქმნენ-მცა. (ბილქენდეროს, რომელთათჳსმე განონთა, აღმღებულთა შესაბამისაგან ხარცთა სულისათანა გარობრივისა.) აჭა ძალით მდებარე არს, პირველად მე-ჳწირე, რომელა სასჯელი წრფელობითი, ზედშესრული არსებითისა სასჯელისა, რამასვე, ესე იგი: მოწაფე, ანუ ყრმა,

ანუ სხვა რამე და არს ესე სამიუბო განუსაზღვრებელისა უმეშქობითისა. ექუსსა, რტასა და ათსა, არიან სასულნი რიცხვთნი, მიცემითად ბრუნვლნი, რომელნიმე ძალით და რომელნიმე მოქმედებით და კაკშირისა მიერ წმისქნილნი და შემდგომად თვისსა მდებარეს არსებითსა სასულსა ზედა შესრულნი. ეამსა, არს სასული არსებითი, მიცემითად ბრუნვლი და ძალითად-მდებარისა, თან-დებულისაგან თხოვილი, რომელსა შინა. უწყურდევლად, არს წმისსე და განუსაზღვრებელისა. სლოტად, არს განუსაზღვრებელი უმეშქობითი, რომლისა სამიუბო არს თანდებულთურთ არსებითი იგი სასული ზედშესრულებითურთ თვისით. სლოტ ძალით პირველსებულ-არს უმეშქობითად განუსაზღვრებელი ესე: ესრეთ ვლენან, ეს გჳარ, ვითარმედ პირველ ამისა ძალით დაიდუბის ნაცუალ-სასული წრფელობითი რომელი და გჳალამოდებს წრფელობითსა მას სასულსა, დაწყებასა შინა სიტყუსასა ძალით მდებარესა, რომელსა: ურმა-ნი მიაჰზრენი, უფლად წმისისა მის, რომელსა ვლენან, და ყოველნი სამიუბონი განუსაზღვრებელისანი იქმნებიან სამიუბოდ უმეშქობითისა წმისისა ვლენან. მოძღვართადმი, არს სასული შორისი, მიცემითად ბრუნვლი, რეჳა განუქმთილისა-მიმართ თანდებულისა მიღებული. სხვა და სხვათა, არს სასული ზედშესრული, ბრუნვლი ნათესავობითად სამიუბო და განმთავრებულ შემდგომად მდებარისა სასულ-წმისისა. სწავლათა, არს სასულ-წმისა შემოქმედებითი, ნათესავობითად ბრუნვლი, განმთავრებული მიმდებარისა, შემდგომად მდებარისა. მასწავლევლათა, არს მიმ-

დებარისა სსმით-გარდასლვთი, შემოქმედებითი, ზედშესრულ არსებითისა სასული-სა, რომელსა მოძღვართა. ესე ვითარითა, არს სასული ჰრთული, მოქმედებითად ბრუნვლი, ზედშესრულ და განმთავრებულ სასულ-წმისისა, შემდგომად მდებარისა. განზრახვათა, არს სასულ-წმისა, ბრუნვლი მოქმედებითად. რათა, არს კაკშირი მიზეზობითი, რომელი შემდგომსა სიტყუსა კაკშირებს წინა-სათანა. ორსა, არს სასული რიცხვთი მიცემითად ბრუნვლი. ანუ, არს კაკშირი, რომელიც აბამს წყალვითრე შემდგომისა რიცხვთსა სასულსა წინა-სათანა. სამსა, არს სასული რიცხვთი, მიცემითად ბრუნვლი და ორნივე ესე რიცხვთნი სასულსა არიან ზედშესრულ არსებითისა სასულსა, შემდგომად მდებარისა. შინა, არს თანდებული: წელიწადსა, არს სასული არსებითი, ზედშესრულებითურთ თვისით მიღებული შინა თანდებულისაგან. აჳა ძალით მდებარე არს სასული იგი ურმა-ნი, ანუ მოწადევმან, ძალით მდებარე დაწყებასა შინა პირველისა სიტყუსასა და აჳა სასული იგი იქმნების ძალით უფალი წმისისა. სრულ-ჰყოლმცა, არს წმისა შემოქმედებითი, დანიშნული შექმნიერ მარცხელთა მეტრობითითა. სწავლათა, არს სასულ-წმისა, წრფელობითი, სამიუბო წმისისა შემოქმედებითისა. ავადემიისა, არს სასული არსებითი, ნათესავობითად ბრუნვლი, განმთავრებული სასულ-წმისისა, სლოტ სიტყუ ესე ყოვლადი (რომელი არს ნაწილი სიტყუსა იდეასა), არს შემსრულებელი შემდგომად მდებარისა არს სრულისა სიტყუსა. და, არს კაკშირი, მწმის-ქნელი შემდგომისა, არს სრულისა სიტყუსა, (რომელი არს ნაწილი

მეორე სიტუაცია იდეალურად), წინადასთანა შემსრულებლის მიხედვით სიტუაცია. იგივე, არს ნაცნობსახელი ჩუქურბითისა ნაცნობსახელისა, წილ-მდებარე კულამომღები მოთხრობითად ბრუნვით, ურმისა, ანუ მოწაფისა, სასულად ზმნისა არსებითისა. არს, არს ზმნაჲ არსებითი არს სრულისა. სიტუაცია, საძიებოდ თვსად მომღები. უკეთუ, არს კავშირი, არს სრულებითი. შემოვკრუანომცხ, არს ზმნაჲ ჯპოტიკა, შემოქმედებითი, მუოაბადი, დროებითი, დანიშნული შუქნიერ მარცხულითა მეტრობითითა. ჩუქურბითისა, არს სასული, მიცემითად ბრუნვლი, მიღებული საძიებოდ თანდებულისაგან, შემდგომად თვს მდებარისა, რომელსა შინა ჯ მითურთ საძიებო ზმნისა შემოქმედებითისა. ურმანი, არს სასული არსებითი, უფალი ზმნისა ჯპოტიკაჲსა. სამგზის, არს ზმნისუკდა განუსაზღვრებულთა. სამბრობად, არს განუსაზღვრებელი შემოქმედებითი. ჯ, არს კავშირი მწმასწენელი შემდგომისა განუსაზღვრებელისა წინადასთანა. სერობად, არს განუსაზღვრებელი შემოქმედებითი ჯ ორნივე ესე განუსაზღვრებულნი არიან საძიებო ზმნისა ჯპოტიკაჲსა. რათა, არს კავშირი მიზეზობითი, რომელი აბამს, შემდგომსა სიტუაცია წინადასთანა. აქა ძალით მდებარე არს სასული იგი არსებითი, რომელსა ურმანი, უფლად ზმნისა ქრთულისა ენებითისა, რომელსა მოზარდნიქმნიემცხ. კულად აქა საძიებო ზმნისა ენებითისა არიან ძალით-მდებარე სასულ-ზმნანი, დაწეობითად ბრუნვლი ჯ კავშირისა-მიერ წმასწენილნი ზმნის-სუდითურთ, ესე იგი: სამგზის სამბრობისაგან ჯ სერობისა.

§ 448.

ა. მაგალთისაგან თქმულისა მეტნაკვიქმებით კითარმედ, განუსაზღვრებულსა კერ ძალუმს სიტუაცია უოფად სსწათა ნაწილთა თანა სიტუაციათანა, კიდრქმდის არა ჰიროკან იქმნიეს.

ბ. და შესაძლებელ არს ჯპოტიკა, რომელსა არს სრული სიტუაცია არსებითისა ზმნისა საძიებო უოფად.

§ 449.

მაგალითი 16.

ზედ-წოდებულ არს დრუბლად წვმიერად ჯ მძიმედ, რომელიცა შედგმულ-არს ზრქეღთაგან დრუბელთა ცქარად შეცქაღებულთა, ანუ ცქარათაგან გამოსრულთა განდნობისაგან განუინუღთა ორთქელთა. (კოლჭიოს ჭისიკა. თეორეტიკები, ნაწილ. 3, თავ. 4, § 161.)

ზედ-წოდებულ-არს, არს ზმნაჲ ქრთული. ენებითი, ნამყოჲსა უსრულესისა დროჲსა. დრუბლად, არს სასული არსებითი, მიცემითი, უფალი ზმნისა. წვმიერად, არს ზედშესრული დრუბელითა ჯ სსმითარდასლვით ქმნილი. ჯ, არს კავშირი, მწმასწენელი შემდგომისა ზედშესრულისა სასულისა, წინადას თანა. მძიმედ, არს ზედშესრული დრუბელითა აქა ნათესავისამებრ თხოვილი ზმნისა, არს ძალით, ესე იგი ჭისიკოსთაგან. რომელიცა, არს ნაცნობსახელი წრფელობითი, კულამომღები დრუბელითა ჯ თვთ უფალი არს კულამომღებულთურთ თვსით, შემდგომად მდებარისა ზმნისა. შედგმულ არს, არს ზმნაჲ ენებითი, ნამყოჲსა უსრულესისა დროჲსა შინაჲ. ზრქეღთაგან,

არს სასული, ზედშესრული არსებითისა
 სასულისა, შემდგომად მდებარისა. დრუ-
 ბეფთა, არს სასული ძალითად დაწე-
 ბითად ბრუნელი, კამყოფელი დაწე-
 ბითისა ნიშნისა, ზედშესრულისაგან მისი-
 სა ქონებულისა, რამეთუ ესრეთ იცის
 ჩუქრულეპამან ჩუქნისა ენისამან ჭ არს
 საძიებო ნათესავისამებრ ენებითისა, რა-
 მელა: შედგმეფი არს. ცტარად, არს
 ზმნისზედა მიმლეობისა. შეცუბდე-
 ბეფთა, არს მიმლეობა ნამყოფ, ზედ-
 შესრულ დრუბლისა, ძალით დაწე-
 ბითად ბრუნელი, კამყოფელი დაწე-
 ბითისა ნიშნისა, პირველისა ზედშესრულისაგან
 ქონებულისა, რომელა ზრქეფთაგან.
 ანუ, არს კაკშირი განწყალებითი, რომელი
 აბამს შემდგომსა სიტყუასა წინამას
 თანა. აჭ არს კულამოდებისა მისგანვე
 მოღებული უფალი ზმნისა, პირველსა
 სიტყუასა შინა მდებარე ზმნის სასული,
 რომელა: დრუბეფი წუმიერი ჭ
 ზმნაცა, იგივე ენებითი არს, ძალით, რა-
 მელა: შედგმეფი არს. ცუბრთაგან,
 არს ნათესავისამებრ საძიებო ზმნისა
 ენებითისა ჭ არს სასული არსებითი, და-
 წეებითად ბრუნელი. გამოსრუელთა,
 არს მიმლეობა ნამყოფ, ზედშესრული
 ცუბრთა, ძალითად მექანი დაწეებითად
 ბრუნჯსა. გადნობისაგან, არს სა-
 სულზმნა დაწეებითად ბრუნელი ნათესა-
 ვისამებრ, საძიებო ნამყოფსა მიმლე-
 ბისა, შემდგომად მდებარისა. განუინეფ-
 თა, არს მიმლეობა ნამყოფსა, ნათესა-
 ვობითად ბრუნელი, შემდგომად მდებ-
 არისა არსებითისა სასულისა ზედშესრუ-
 ლი. ორთქელთაგან, არს სასული არ-
 სებითი ნათესავობითად ბრუნელი, გან-
 მაოჯსებელი გადნობისა.

§ 450.

თქმულისაგან მაგალითისა (§ 449).
 ვჭყოფთ მცნობელობასა, ვითარმედ სა-
 ხელნი, მიცემითად ბრუნელი, დანიშნულ-
 ნი მეოთხითა ნიშნითა, მიცემითისა
 ბრუნჯსათა ჭ მსგავსნი განუსაზღვრე-
 ლისა ჭ ზმნის ზედათანი, შეკალნ სი-
 ტუჭათა შინა უფლად ზმნისა.

§ 451.

მაგალითი 17.

გონებასა, გამორჩინებასა შინა,
 ქცევად უკმს ყოფადისამებრ გან-
 გებისა, რამეთუ ჩუქნ განსაზღვ-
 რებუელსა, რომელიცა მიცემად
 რამცადა შესაძლებელ-არს მიმო-
 ვსჭურეფთ, ვჭპობთ, ვითარმედ
 განსაზღვრებულება ემესამების
 მას. (ქრიდერიკოს. ბაუმიესტერ, ლო-
 დიკ., თაჟ. 6, § 106.)

ამას შინა. გონებასა, არს სასული
 არსებითი, მიცემითად ბრუნელი, უფალი
 ზმნისა. გამორჩინებასა, არს სასული
 დაღათუ აღმატებითად სხმითგარდას-
 ლჯთი, მაგრა ჩუქრულეპისამებრ ჩუქნისა-
 პირველი სასუ ჭ მიცემითად ბრუნელი ჭ
 საძიებო თანდებულისა, შემდგომად მდ-
 ბარისა. შინა, არს თანდებული ჭ სა-
 ძიებო თურთ თჯსით ნათესავობისამებრ
 თხოვილი, საძიებოდ შემდგომად მდებ-
 არისაგან განუსაზღვრელებისა. ქცევად,
 არს განუსაზღვრელებელი, აწყოფ დრუ-
 ბითი შემოქმედებითი ჭ საძიებოთურთ
 თჯსით საძიებოდ თხოვილი, შემდგომად
 მდებარისა ზმნისაგან უმეშუჭობითისა.
 უკმს, არს ზმნა უმეშუჭობითი აწყოფ,
 რომლისა უფალი არს არსებითი იგი
 სასული, რომელა გონებისა. ყოფა-

დისა, არს განუსაზღვრებელ, ნათესავობითად ბრუნული, მეორობად დროებითი, განმათესებელი შემდგომად მდებარისა სასხელზმინისა. ებრ, არს თანდებული შემსგავსებითი, რომელსა მიუღიეს საძიებოდ სასხელზმინაჲ, ბრუნული შემდგომად მდებარე. განგებისა, არს სასხელ-ზმინა ნათესავობითად ბრუნული ღ ჩუჭნისა მებრ ჩუჭნულებისა—ჰირველ სასე, მაგრა სხმითგარდასლუთი ღ სამიებო ბუნებისა-მებრ განუსაზღვრებელისა მეობადისა ღ მითურთ სამიებო აწ-მეოჲსა განუსაზღვრებელისა, რომელა უკმს. რამეთუ, არს კავშირი მიზეზობითი, რომელიცა აბამს შემდგომსა სიტყუასა წინასათანა სიტყუსა. უკეთუ, არს კავშირი, არა სრულებითი. ჩუჭნ, არს ნაცუქალსახელი არსებითი, მსოფლოებითი წრფელობითი. განსაზღვრებულესა, არს მიმლეობა ნამეოჲ, მიცემითად ბრუნული, ზედშესრული, ძალით მდებარისა არსებითისა სასხელისა, რომელა საქმებისა, ანუ ესე გუჲარი რამე. რომელიცა, არს გუქლამომლები შემდგომად მდებარისა კერძობითისა სასხელისა ღ უფროსდა უოკლადისა სიტყუსა, ესე იგი: რომელიცა მიცემად რამაცაღა შესაძლებელ არს. მიცემად, არს განუსაზღვრებელი აწმეოჲსა, ვნებითი, მექონი ძალით ნათესავისმებრ სამიებოჲსა, დაწყებითად ბრუნულისა ღ მითურთ სამიებო ზმინისა არსებითისა, შემდგომად მდებარისა რამვესა. რამაცაღა, არს კერძობითი სასხელი, მრჩობლ-სხმითგარდასლუთი, წრფელობითი, უფალი ზმინისა არსებითისა, შემდგომად მდებარისა. შესაძლებელ, არს მიმლეობა მეობადი, ზედშესრული კერძობითისა სასხელისა, რომელა რამაცაღა.

არს, არს ზმინა არსებითი, აწმეოჲ ღ სამიებობითურთ თჳსით ღ უფლით, სამიებო ზმინისა უმეშუჭობითისა, შემდგომად მდებარისა. მიმღვესტურეტო, არს ზმინაჲ აწმეოჲ, უმეშუჭობითი, რომელიცა სემორე, თჳსსა მდებარესა, დაღათუ არს სრულსა, მაგრა უოკლადსა სიტყუასა ითხოვს სამიებოდ ღ შორს მდებარეს უფლისაგან თჳსისა ნაცუქალსახელისა, რომელა ჩუჭნ. აჲ ძალით მდებარე არს უფალი ზმინისა. შემდგომად მდებარისა შემოქმედებითისა, ნაცუქალსახელი იგი, წინასა სიტყუასა შინა უფლად ზმინისა მდებარე. ვჰჰოებთ, არს ზმინაჲ შემოქმედებითი, აწმეოდ დროებითი ღ ითხოვს სამიებოდ ნაცუქალსახელსა რამვესა, ესე იგი ჩუჭნებითსა, მიცემითად ბრუნულსა, რომელა იმას, რომელიცა გუქლამოდებს ორთა სიტყუათა წინამდებარეთა, ესე იგი: «1 ჩუჭნ განსაზღვრებულესა მიმღვესტურეტო, «2 რამაცაღა შესაძლებელ არს მიცემად.» ღ ორნივე ესე ნათესავისა-მებრ სამიებოდ მიიღებიან ზმინისაგან შემოქმედებითისა. ვითარმედ, არს კავშირი მიზეზობითი, რომელიცა აბამს შემდგომსა სიტყუასა, წინასათანა სიტყუსა. განსაზღვრებულეობა, არს მიმლეობა ნამეოჲ, მებრ სასხელისა სხმითგარდასლუთი ღ წრფელობითი ღ ნაცუქლად შორისისა სასხელისა მდებარე უფლად ზმინისა. ეშესაბამების, არს ზმინაჲ აწმეოჲ, არ კანონიერ უმეშუჭობითი. მას, არს ნაცუქალსახელი არსებითი, ნაცუქლად ჩუჭნებითისა ნაცუქალსახელისა მდებარე, რომელიცა გუქლამოდებს ძალით მდებარესა არსებითსა სასხელსა, მიცემითად ბრუნულსა, ესე იგი ნივთისა, ზედშესრულითურთ, რომელა ჰოვ-

ნიღსა, ჭ იქმნების საძიებო ამათითურთ ზმნის შემოქმედებითისა. ხოლო პირველსა სიტყუასა შინა მდებარეა ზმნა იგი შემოქმედებითი, რომელა ვჰქვოებით, შემდგომან სიტყუამან ითსოვა იგი, რათა იქმნესმცა მიმღეობად ვნებითად ჭ ზმნამან, მიმღეობა იგი, თვისისაგან ძირისა წარმოა, ითსოვა ნათესავისამებრ საძიებოდ.

§ 452.

ა. თქმულისაგან მაგალითისა (§ 451). ვიგუელ-კებთ, ვითარ იგი სსწათა მაგალითთა დაფარულებათა განმარტებათა შინა გჳჩქმნებებს, ვითარმედ უოვლადნი სიტყუანი იქმნებიან საძიებოდ ზმნათა.

ბ. დეკნი ესე შესაძლებელ არს, რომელიცა საგონებელ არს, რათა იუოსმცა ზმნანი ჰტოულ, ანუ პირდებული, არა ეგრეთ საცნობელ არს, არამედ ლექსი ესე შესაძლებელ, იქმნების ზედშესრული სასულისა არსებითისა ჭ მისთანა უფალი ზმნისა არსებითისა.

გ. წინასა სიტყუასა შინა მდებარე ზმნა, მეორესა სიტყუასა შინა თვისისაგანვე ძირისა წარმოსა მიმღეობასა ითსოვს საძიებოდ.

§ 453.

მაგალითი, 18.

ოდეს იგი იწუების არსი მარტივი, სათანადო არს, არა მკირემკირედ დაწყებად, ესე იგი დაწყებასა შინა მისსა კერძონი კერძოთათანა შეეძლებელ არიან შეერთებად შედგომილებითა, ვითარ იგი იქმნების დაწყებასა შეზავებულთა არსთასა. (ჭრიდურაგოს ბაუ-

მეისტრ. მეტაფიზიკა ონტოლოგია, თავი 11, § 109, დადებულება არსებისათვის ჭ შემოსწქებითისა.)

ამას შინა ოდეს, არს ზმნის-ზედა დროებითი. იგი, არს ნაცუალს-სული არსებითი ნაცულად ჩქმნებითისა მდებარე ჭ შერთული ზმნის-ზედა მათანა, ჩქმნულებისამებრ ჩქმნისა. იწუების, არს ზმნა ვნებითი აწ-მეოდ დროებითი. არსი, არს სასული არსებითი წრფელობითი მსოფლობითი. მარტივი, არს სასული არსებითივე, შერთული წინარე თვისსა მდებარისა არსებითისა სასულისა ჭ თანემობილი მისთანა ბრუნჯთა ჭ რიცხვთა ჭ მისთანა უფალი ზმნისა, ხოლო ზმნა იგი ვნებითი, ითსოვს ნათესავისამებრ საძიებოსა თვისსა დაწყებითად ბრუნჯლსა რაჲკესა. აქა ძალით მდებარე, არს კავშირი რაჲმე წმინებითი, რომელი აბამს შემდგომსა სიტყუასა წინა მათანა. სათანადო არს, არს სასული მჩრობლსმით-გარდასლჯთი, უფალი ზმნისა არსებითისა. არს, ზმნა არს არსებითი. არა, არს ზმნის-ზედა უგუთქმითი, რომელიცა უგუთსთქუამს ზმნის-ზედა ეითურთ თვისით, შემდგომად მდებარესა განუსაზღვრებულსა. მკირედ მკირედ, არს ზმნის-ზედა, მდებარე განუსაზღვრებულსა ზედა. დაწყებად, არს განუსაზღვრებული აწ-მეოდ დროებითი ვნებითი ჭ საძიებო არსებითისა ზმნისა, რომელიცა ითსოვს ნათესავისამებრ საძიებოდ დაწყებითად ბრუნჯლსა რაჲკესა. ესე იგი, არს კავშირი განმარტებითი, რომელიცა განმარტებს პირველ მდებარესა სიტყუასა შემდგომითა სიტყუათა. დაწყებასა, არს სასულ-ზმნა მსოფლობითი, დაღათუ სსმითგარდასლჯთად ქვეული, მაგრა

ჩუჭულებისამებრ ჩუჭნისა ჰირველ-სასუ მიცემითად ბრუნული, თხოვილი საძიებოდ თანდებულისაგან, რომელა შინა ღ მითურთ საძიებოდ მეორე ზმნისა, ქუჭმორე მდებარისა. მისსა, არს ნაცუალსასელი არსებითი, ნაცულად ჩუჭნე-ბითისა მდებარე, განმათესებელი სასულ-ზმნისა მიცემითად ბრუნულსა ღ თანკობილი მისთანა ჩუჭულებისამებრ ჩუჭნისა. კერძონი, არს სასელი-არსებითი მრავლობითი, წრფელობითად ბრუნული, უფალი ზმნისა ქუჭმორე მდებარისა. კერძოთა, არს სასელი ნათესავობითად ბრუნული, მრავლობითი, მიღებული საძიებოდ თანდებულისაგან, რომელა თანა ღ მისთანა საძიებო მესამე ზმნისა. შეუძლებელი-არინან, არს ზმნაჲ ჭრთული, მრავლობითი, უმეჭულბითად საცნაჲ. შეერთებდა, არს განუსაზღვრებელი აწმეოჲ, კნებითი, რომელიცა ითხოვს ნათესავისამებრ საძიებოდ დაწყებითსა რაჲკესა. შედგომილებით, არს ზმნისზედა, განუსაზღვრებულსა ზედა მდებარე. ვითარ იგი, არს კავშირი განმარტებითი რომელიცა ახამს შემდგომთა სიტყუათა წინათთანა. აქა ძალით მდებარე არს სასულ-ზმნა, ზმნის-ზედაჲთურთ თჳსით, უფლად ზმნისა, ესე იგი: შეერთება შედგომილებით. იქმნების, არს ზმნაჲ, ნაცულად არსებითისა ზმნისა მდებარე. დაწყებასა, არა სასულ-ზმნა, მიცემითად ბრუნული, თხოვილი საძიებოდ ძალით მდებარისაგან თანდებულისა, რომელა შინა ღ მითურთ საძიებო ზმნისა არსებითისა. შეზავებულსა, არს მიმღეობა ნამეოჲ, ნათესავობითად ბრუნული, მრავლობითი, ზედშესრული შემდგომად მდებარისა არსებითისა სა-

სელისა ღ განმათესებელი მისი, თანკობილი სასულ-ზმნისათანა. არსთანა, არს სასული არსებითი, ნათესავობითად ბრუნული, განმათესებელი სასულ-ზმნისა, რომელა დაწყებასა ღ ჩუჭულებისამებრ ჩუჭნისა, თანკობილი მისთანა.

§ 454.

ა. თქმულისაგან მაგალითისა (453). ვიძებნებთ, ვითარმედ სასული არსებითი, ერთად მდებარენი, ერთი მეორისა მაცსადენი თანად შერთუთ შეკალნს სიტყუათა შინა.

ბ. სიბნელესა ჭრასისასა ბრწინებალ ჭეოფენ განმარტებითთა კავშირითა მონახნი შემდგომნი სიტყუანი.

§ 455.

მაგალითი 19.

დაეთმინამცა ალექსანდრეს, თუ სადამე კლიტოსს დაეცნრო სიტყუამ თჳსი. (კურტიოს. წიგ. 8, თავ. 4.)

დაეთმინამცა, არს ზმნაჲ უმეჭულბითი, შუჭნიერთა მარტულითა დაღანიშნული. ალექსანდრეს, არს სასული არსებითი, მიცემითად ბრუნული, უფალი ზმნისა, აქეს ზმნისა ძალით საძიებო მიღებული წრფელობითი, ესე იგი სიტყუანი, განმათესებელითურთ, ესე იგი კლიტოსისნი. თუ სადამე, არს კავშირი არა სრულბითი. კლიტოსს, არს სასული არსებითი, მიცემითად ბრუნული, უფალი ზმნისა. დაეცნრო, არს ზმნაჲ შემოჭმელებითი. სიტყუამ, არს სასული არსებითი წრფელობითი, ნათესავისამებრ საძიებო ზმნისა. თჳსი, არს ნაცულსასელი, არსებითად ქვეული, განმათესებელი სიტყუსა.

§ 456.

თქმულისაგან მაგალითისა (§ 455) ვიგულებით, ვითარმედ, არა სრული სიტუა შემდგომად მდებარე არს ღ შემასრულებელი მისი წინარე.

§ 457.

ესენი დაისხნეს ჩუქნგან მაგალითნი წერილთაგან სამღებულოთა ღ ღუთის-მეტეულეებითა, ღ ჩილოსოქოსობითაგან ღ ისტორიითთა აღმოკრებულნი ღ მაგალითთა მათ შინა მდებარენი ვითარებანი, სიტყუს: ძალთანნი განმარტნეს. სოლოესე, რად საკმარ-იყო, ვითარმედ, რამეთუ საღრამმატიკოსოქოს კელოკნების, ბუნებისამებრ ნაწილნი სიტყუსანი დაგუწყუნესმცა ღ შედ-წოდებულ გუწყო იგი განმარტივ-სიტყუტბად, ამაღ რომედ, სიმკაცრე ამისი, დაწყებასა შინა სუნტაქსისა განუტნეთ. (§ 412. სიმკაც. 1, 2, 3, 4, 5.)

გარნა განუტნეთ იგი, თუ ვითარ იქმნების დარღუტვა ნაწილთა, თვსდამი სიტყუსა მხელ საცნოქსა ღ სიტყუსა დედასათვს ღ სხუათა საკმართა დრამმატიკოსობისა სუნტაქსისათა.

§ 458.

სამად წუალებულ ჩინებული ჩრასის, ესე იგი გუარო წერილისა, ანუ სრასესა.

§ 459.

ა. პირველსა შედ-წოდებულ-ვეოფთ დიკონიკად, სოლო ესე ვითარი ესე, ვითარმედ, მცირედთა შინა ლექსთა არს ძალით მაღალი, ანუ დიდი, მაგალითებრ: იტყვან ვითარმედ მიუწერეს ათინელთა ტუქტსამ ღ მექარამ სურბ-გუნეფთა. სოლო მათ უზასუსეს ლაკ-

ნიკებრ: ესე იგი დიონოსი კორინთეს, დჯონოსი მიმძღვარებისა მოქმედი ჩუქნდა, ანუ მნებაი უბოროილებული ჩუქნგან, ექსორიად წარიგზანა კორინთეს.

ბ. ბნელ სიტუა არიან ღ ლაკონიკებრ თქმულნი, თვთ: არისტოტელისაგან ქმნილნი კატილორიანი ღ სხუანიცა საქმენი მისნი.

მ. მეორედ წოდებულ: ალილორიკად, სადაცა ქსინან შექსნიერ უბნობანი, არცა ესოდენ სიმაღლისა დიდისა მექონნი, რა მცირეთა ლექსთა შინა შეწუდეკით. ბნელი იუენენ ღ უცხადო, არცაღა ესოდენ განცხადებითა ჩრასისათა, რათა ფერკთა სალახუტლ იქმნენმცა მაღალნი ცნობანი.

დ. ალილორიკა არიან ჩრასისანი: არსენი იუალთოელისა, ეფრემისა, გიორგისა ღ რომელიმე იოანე ჩილოსოქოსისანიცა.

ე. მესამედ წოდებულ: აზიატიკა, ესე არს ესე, არა ეგოდენ სიმაღლისა მექონ არს ჩრასისა, გარნა ფრიად განუტნებისა ღ გაუხუტბისათადენ.

§ 460.

ა. რად საკმარ იყო დადებად იგინი, რომელნიცა ერთსა სიტუუსა შესასეღავითა ღ ნაკუტთითა შესტყალიან ათას ფერ მომატებითა, ანუ დაკლებითა, ანუ სხუა-გუარ ტყალებითა ლექსითა? ამაღ რომელ, ოდეს დაკელოკნებულ-ვიქმნებით სუნტაქსისა-მიმართ დრამმატიკოსობითისა კელოკნებისა, მაშინ შესამლო არს მიდმოცუალებად ესე: ღმერთმან მოგუტვა ჩუქნ საზრდეფი ღ სამოსეფი, არათუ როხუად, არამედ მხოლოდ მოქმედებად იგინი, სკმარად ჩუქნდა.

ბ. რომელმანცა ჰეროდო იგი დაჰსდჳა მრავალფერად ცჳალებით, მანვე სთჳჳა, ვითარჳედ: იქნებისო, სხჳათაცა მრავალ-გჳარითა, სხჳა ჳ სხჳაობისა სჳესითა, უკეთე ცჳჳაღ-ნენ მათ შორის ნაწილნი სიტ-უჯსანი ჳ ანუ ნათესავნი ჳმნათანი, ჳ ანუ ბრუნჳანი სახელთანი, ანუ დრონი ჳმნათანი, არა თე გან-სწავლელ ჳმქერდჳტღთაებრ, არამედ ჳქსნიერ რიტორთაებრ. (მიხითარისა).

ბ. წინადადებისაგან თჳმულისა, (სიმ-კც. 2,) გამოკალს ესე, არა სათანადო არს მრავალფერ მიდმოჳცეულნი იგინივე იღვანი სიტუჯსანი ჳრამმსტიკოსობით-სა ხელოვნებასა შინა წჳერთად, არამედ სამჳკერძეთჳოსა შინა ხელოვნებასა.

მაშასადამე, რად დავჳერეთ აჳა, მრავლითა არ სათანადოჳათა შრომითა.

§ 461.

ა. ჩჳუნ უკჳტ დავჳსხენით მაგალი-თნი: 1, ძჳტლისაგან სამღთოჳსა, სა-მღჳედლოჳსა წერილისა, 2, სამღთოჳ-გან ეპისტოლეჳთა, უოვლად ბრძნისა ნე-ტარისა ჳვლესთა, 3, სამღთოჳთა მამათ, წერილთაგან ჳ სხჳანი ძჳტლთა ჳრომელთ. მჳერადლთა ჳ ახალთაგანცა ძილოსოჳითათა:

ბ. ამისთჳს: 1, რათა მოწა-ფენი უმკჳტორეს იჳმნენ ჳწეობის. მიმართ ნაწილთა სიტუჳსათა, 2, რათა ცნობილ იჳმნეს მოწაფეთად, ვითარჳედ იღჳა სიტუჯსა მარტივიცა არს ჳ ჳუზა-კებულციცა, 3, რათა საცნაურ იჳმნეს მათ-და, თე ვითარ კანთენილ იჳმნების ჳ-საკებულელებითა თჳსითა მრავალთადმი სიტუჳსათა, 4, არა თე თჳს შორის ერთსა სიტუჳსა უჳურთან რდენ სახელ-

ნი, ანუ ჳმნანი, ანუ საძიებონი, არამედ ესენი, რომელა ჳირველისანი, ჳმდგომ-თაცა შინა სატუჳსათა დაიდებიან მრავალჳერ, 5, არათუ არიან ჳქსნი რდენ მიღებულნი საძიებოდ, არამედ უოვლადნიცა სიტუჳსანი, 6, არათუ კჳლამომლებნი კჳლამომლებადთა თჳსთა მდგომარეობითა მოი-ღებენ, არამედ ცჳალებით. ესე არს ესე, უკეთე უფალნი არიან ჳმნათანი კჳლამოღებადნი, მოიღებიან კჳლამოღებათა-გან, სხჳასა სიტუჳსა შინა, საძიებოდ სხჳათა ბრუნჳთა, ანუ მითჳტ ჳ თე სა-დამე საძიებო არიან, მოიღებიან უფლად სხჳათა ბრუნჳთა, 7, ეგ-სასედ კჳლამოღებულნი იგი, ჳმდგომად ეოორესა შინა სიტუჳსა, ჳ მესამესა, ჳ მე-ოთხესა, ჳ მეხუთესაცა ნუ უმე ცჳალები-თა მდგომარეობისათა მოიღებიან, 8, ჳ ესეცა, ვითარჳედ ჩჳუნებითი უკჳტ ნაცჳალ-სახელი იგივე ჳ ერთი ჳქსი დაეკჳტების, რათა ჳედ-ჳესრულცა იეოს არსებითთა ჳ კჳლამომლებცა, მა-შინ კჳლამოღებითისამებრ არს არსებითი ჳ ჳიწყნარებს ჳედ-ჳესრულსაცა ჳ ჳედ-ჳესრულ-უოფისაებრ, არა ჳიწყნარებს ჳედ-ჳესრულსა, გარდა განმთჳსე-ბელისა რაჳეჳსა, სხჳანიც არიან ეს-გჳარნი საცნაურ-უოფად მოწაფეთად სა-თანადონი, რომელნიცა ჳმდგომად თჳ-თეულთა მაგალითთა, სიმკაცრეთა შინა იჩჳუნებან.

მნებაკს, რათა მოწაფენი უმკჳტორეს იჳმნენ სიტუჳსათა უოვლადთა დარღჳტ-ვისადმი ნაწილთადმი თჳსთა.

ღ ამისთჳს კჳა არიან თჳმულნი იგი ათ-ცხრამეტნი მაგალითნი.

თ ა ვ ი ი მ.

თუ სსსმართა რომელთამე ღრამ-
მატიკოსობითისადმი სინტაქ-
სისა.

§ 462.

ა. არა სრულათუხ სიტუებათა კვსთქქს-
ნით მეორეს შინა ნაწილსა, (თავ. 18,
§ 264.) ესე იგი ჯსოტუტიაქსათუხ ღ
აქა კვსთქქსმ ნიშანთათუხ მისთა.

§ 463.

ა. არათუ თუხსა სავუთარსა ზმნას
მოკიდების უკეთუ, არამედ საზღურე-
ბითისაცა მეოზადსა, მაგალითებრ:
ჭრქტა ილია ფიციხედად ით-
ხოვე, უკეთუ მინილო ამადღებუ-
ლი შენგან, იყავნ ეგრე (4 მეფე,
2, 10).

ბ. შესამლებელ არს მოკიდებად საზ-
ღურებითსაცა აწ-მეოსა, მაგალითებრ:
უკეთუ გნებავს შესლტად ცხოვ-
რებასა, დაიმარხენ მცნებანი. (ლეგ.)

გ. ეგ-სახელ ესენიცა: ვიფრე არა
თანა იუოს ეკადთა თქტქნთა ძეძუ,
ვითარცა ცხოვედნი, ვითარცა
რისხვთ შთანტქნეს იგინი (ფსალ.
59, 19).

დ. მებრკვე: ხოლო უკეთუ ინე-
ბოთ ღ ისმინოთ ჩემი, კეთილსა
ქტქსკანისასა ჭსაჭმდეთ თქტქნ;
ხოლო უკეთუ არა ინებოთ ღ არ-
ცა ისმინოთ ჩემი, მახვლმან შეგ-
ჯამნეს თქტქნ, რამეთუ პირი უფ-
ლისა იტყოდა ამას. (ისაია. 1.)

ე. მებრკვე: რა ჟამს მოვიდე, მაშინ
გბრძანო. (1, კორ. 11, 34)

მ. ესეფრკვე: ნუ უტუტ ისრაილმან
არა ჭსცნა (ჭრომ. 10, 19.)

ზ. ესთავე: ნუ სადა ინილონ
თუადლითა ღ უერთთა ისმინონ.
(საქ. 28, 27.)

თ. ესთავე: ანუ არა ესრეთ ჯერ
იუო ვნებად ქრისტესა ღ შე-
სლტად იგი დიდებასა თუხსა.
(ლეგ.)

ი. მებრკვე: მაშა, თუ სადამე დე-
დაა შენი ჭსწურების ჩტქნდა; თა-
ნა-გადს შენ, რამეთუ იგი მწყალო-
ბელ-ჭყო ჩტქნდა. (ეურც. წიგნი 7,
თავ. 4).

ესე ახალი ღრასის არს ღ სამდთო-
თა წერილთა შინა არა პოკნილ.

თ ა ვ ი ი მ.

თუ სსსტათა სსსმართა რომელ-
თამე ღრამმატიკოსობითისა სჯ-
ტაქსისათა.

§ 464.

ა. ოდეს იგი ზმნანი ორნი მძიე-
ბელნი სსჯსა ღ სსჯსა ბრუნჯანი, დათხ-
ზჟასა შინა სიტუებათსა შეკლენ
უკამს არს კადე საშუალისა მოკიდება
მათი ურთიერთარს ღ კაპშირისა მიერ,
არამედ ჭკამს პირველად თხოვილთ ბრუ-
ნჯა ზმნისაგან პირველისა ღ მერმელა
სსჯა ზმნაა დადებად, მაგალითებრ:
ჭსძრწოდა სახილავისაგან საში-
ნეღისა ღ ჭთარვიდა თუადლითა
თუხთა კეღითა.

ბ. დაკვქსტუბის, ვითარმედ ზმნანი,

მიმღებულნი რადესე სხვას ღ სხვას
ბრუნჯისანი მოკიდულუბენ ურთიერთი-
სადმი უსაშუალოდ ღ კავშირისა-მიერ
ძალით მეჭონნი საძიებოთანი, მაგალი-
თებრ: შეიუტრებდა ღ შეიუტრებო-
და, ესე იგი შეიუტარებდა ძმასა ღ
შეიუტარებოდა ძმისიგან.

ბ. დეკრეტების, ვითარჲედ ზმნანი
ერთსა გჳარსა ითხოვენ საძიებოსა
ბრუნჯლსა, მაგალითებრ: იმარხვდა
მცნებათა ღ მოიღებდა მოსაგებედ-
თა.

გ. ზმნანი, რომელნიცა ერთისა ქჳს-
მდებარისა მიმართ მოიღებინ იმრავლ-
ცებისანი იგინი, მაგალითებრ: დედაკაცი
ბრძენი განაგებენ, ჳმართებენ, ემ-
კაცრზნ სახელსა თვსსა ღ სხუანი.

განსაზღურება ესე არა ჩჳსნი არს,
არამედ სხუთა ღრამმატიკოსთა განსა-
ზღურებათაგან მოღებულნი, მაგალითებრ:
არიან ასონი, რომელნიცა ადვილად შესაძ-
ლებულ არიან ერთმანეთისა ნაცჳლად
დადებად კმითარე მჳსგავსებისათვს მა-
თისა, მაგალითებრ: ხ, ვ, ბ, ჳ, ანუ
ბ, თ. ჳ ანუ ვ, ჳ. ეგ-სასუდ: ბ, გ,
ანუ დ, თ, ჳ ანუ—დ, ტ, ანუ თ, ტ.
ეგ-სასუდ: ვ, ბ, ანუ: ვ, ჳ. ეგ-სასუდ: ჳ,
ს, ჳ, ც, ანუ: ჳ, ძ, ანუ ც, ძ,
წ, ძ, ჳ. ეგ-სასუდ: ქ, ც, ანუ ქ,
ს, ქ, ბ. ეგ-სასუდ: ჳ, ც, ანუ ჳ, ბ.
ეგ-სასუდ: დ, ნ, დ, რ, რ, ს.
ეგ-სასუდ: ჩ, ჳ, ჩ, ც, ჳ, წ.

ესენი დაღათუ ადვლ სანაცჳლო არიან
ერთმანერთისა, მაგრა ფრიად უსამს
არს უშჳსრ ღ უგჳან.

§ 2.

შესაბამ წერასა ღ უგამოცდილესად
თხზჳსა მისსა ჳმასურებენ ეჭჳსნი
რამდენი: 1 ცნობა ხატთა, ესე იგი
შესახედავთა მნიშვნელთა ასოთასა, 2,
ცნობა ჳროსოღათა ღ ნიშნითთა ღრამ-
თა მათთა, 3, ცნობა თვსებათა ასოთა
აღმოსწრათასა, 4, გამოცდილება ასო-
თა მეთქჳსობისა, 5, საზოგადო უო-
ფა ნათესავისა-მიმართ წერილთასა, 6,
ცნობა ჳარაგმათა

§ 3.

შესახედავნი მნიშვნელნი ასოთანი
შჯდთა მიმართ სხუაობათა იწჳალებიან
ჩჳსნისამებრ წერილისა.

1. პირველსა ზედ-წოდებულ საზე-
ნაო, ამაღ რომელ, წყებასა შინა უპირ-
ველესთა წერილთასა, თავად დაიდების
ღ სამღთოთაცა სასელთა ღ დიდებულ-

ზედა დართჳაჲ მესამისა ნაწი-
ლისად, ესე იგი ცნობისა-თვს
რომელთამე, მესაბამ წერათა, უბ-
ნობათა ღ აღმოცნობათა, რომე-
ლიცა თვს უეკს საღრამმატიკოსსა
კელოვანებასა.

თ ა ვ ი ა.

თვს მესაბამ წერისა.

§ 1.

შესაბამ წერა არს შემძლეობე-
ფლობა წერად საჩჳსრუფლობოძითა
ღ საკეთრითა წიგნითა.

თა რომელთაჲ, სასკლთა წერასა კჭყოფთ ამათით, მაგალითებრ: **წ**, **წ**. გარსა ესე სსჭად ღ სსჭად ეუჭავილოკანად ღ რაუ- ლადმე შესასკლავად დანსკუჭტების.

2. შემდგომად ზედ წოდებულ ასო- მთავრუდლი, ამაღ რომელ წყებასა შინა სიტყვასა ღ პერკოდისასა თავად დაიდუ- ბის ღ ანუ წყებასა სასკლთასა, მაგა- ლითებრ: **ჟ**.

3. სსჭასა ზედ-წოდებულ მგერ- გლოვანნი, მაგალითებრ **ჟ**.

4. სსჭასა ნოტრი, რომელსაცა ვიკეკთ სსჭათა აკქსონთა წერილთა მო- ლებასა შინა წერილთასა, მაგალითებრ: **ბ**.

5. სსჭასა — საზოგადო, რომელცა მრავალთა წერილთა შინა, ანუ სტამბი- სსა ღ ანუ კალმით წერილისათა იხმარე- ბის, მაგალითებრ: **ჟ**.

6. სსჭასა — უტავისფერჩხილოვანი, რომელიცა, ანუ ფურცლისა დასასრულ- სსა ტაჟსა შინა იხმეკიან ღ ანუ ყოკელ- თა ფურცელთა შინა ყოკლადისა წიგნი- სსათა, მაგალითებრ: **ჟ**.

7. სსჭასა წოდებულ ასო-მთავრუ- დლი-თხზუდლი, რომელიცა ითხზეს, ანუ საზენაოთა ასოთაგან ღ ანუ ასო-მთავ- რულთაგან, მაგალითებრ: **ჟ**.

§ 4.

ა. თქმულთა მაგალითთანი, ესე იგი სსჭა ღ სსჭანი ხატნი ასოთანი უხამს არიან ერთი მეორისა ადგილსა დადებად ღ ყოკლად შეუგუჭანებულ.

ბ. არა არს კანონი, რათა რაოდენობა სიგრძისა, ანუ სიგრძისა ასო-მთავრულ- თა საზენაოთა, ანუ განთხზულთა, ანუ სსჭათა ხატთა ასოთასა, რათა განწყე- ბულ იყოსმტა მებრ ჭსჯუელ-დებულებისა, არამედ შესაბამის დროსა ღ ადგილსა

შინა იხმეკიან, ეკე ვითარითა შესასკლავ- კითა თვითყოულნი, ვითარ იგი გუ- თქვამს, (§ 2.)

§ 5.

დექსსა ამას პროსოდისა ჭსთარ- გმანებუნ, ვითარმედ არსო თქმა. ხოლო განჭსაზღურებს მიხითარ სომეხი: პრო- სოდისა არს ოხტრა რამდე, წყო- ბითი, გამოდებასა შინა ასოთა მარცხაფლთა, დექსთა ღ სიტყუა- თასა. (ღრამმ., დამატ. მესამის ნაწი- ლისა, თავი 1.)

§ 6.

ნათესავი ესე პროსოდისა იწუალების სამთადმი სასკლთად: 1, გამოხმობად, 2, სუფის-კუჭტად, 3, დროები- თად.

§ 7.

გამოხმობა, არს გამოსლჭხ ხმისა, რომლისა შორის აღმოსა მწუჭტადრე ხმისა ზედწოდებულ მანჯლი ღ შთამო- სსა მოხრიდლი.

§ 8.

სუფისკუჭტთა, არს მოჭმედება მჭუ- ნჭადრე ჰსიხისა, რომლისა შორის სსჯ- ლადრე აღმოსა, ზედწოდებულ ბრჯუი, ანუ მქისეჲ. ხოლო ლბილსა ღ წელილსა საშუალ გამოხმობასა — ზედწოდებულ დლიტონი.

§ 9.

დროებიითი, არს დაცადება დროჲსა, გამოსლჭხსა შინა ოხტრისასა, ხოლო თუ სადამე ჭყოვნოს ოხტრამან, ზედ-წო- დებულ გრძელი ღ თუ სადამე ჭყო- ნოს ნაკლებ-ზედწოდებული მოკლე.

§ 10.

ღრამნიშანნი გამოხმობის სასეთანი:
/ ამას უკუტწ წოდებულ მახვილი.
/ ამას უკუტწ ზედ-წოდებულ მონრილი,
რომელიცა კითხვით შინა კმეულ არს.

§ 11.

ღრამნიშანნი სულის-კუტწის სასეთანი:
/ ამას უკუტწ ზედ-წოდებულ ბრჯგუდ.
/ ამას უკუტწ ზედ-წოდებულ ლიტონი.
/ ამას უკუტწ ზედ-წოდებულ ლბი-
ლი.

§ 12

ღრამნიშანნი დროებითის სასეთანი:
/ ამას უკუტწ ზედ-წოდებულ ბრძმლი.
/ ამას უკუტწ ზედ-წოდებულ მოძლი.

§ 13.

ა. თქმულნი იგი გამოკობის სახენი
წესიერ წერასა შინა სასმარ არიან, რა-
მეთუ ყოველნი წიგნი თუთაეულსა
მათსა ისაკუთრებენ, მაგალითებრ: ა, ე,
ი, ო, უ, ზ. ესენი უკუტწ არიან
გრძნულნი საკუთარ კმოვან ყოფისათჳს
მათისა. ამათგანი, რომელიმე მასჯლ,
რომელნიცა ბრძანებითისა სჳქისამებრ
ზმნასა ჭ ანუ სასელსა წრფელობითსა
ნათესავისამებრ საძიებოსა ზმნისასა, ში.
ნაგბნ, ანუ კიდურ-მდებარებენ. ღრამნი-
შანნი იგი მასჯლი შესაბამ არს დადე-
ბად ზემო კერძო ასოაჲს.

ბ. ჭ მათგანი (სიჩვაც. 1.), რომელ-
ნიცა კითხვითა შინა მდებარებენ მათ-
ზედა, ზემო მათსა, ანუ წოდებითისა
ნიშანი, რომელაჲ ქ ზემორე მისა მო-
ხრილი ღრამნიშანი დადებად სათანადო
არს.

§ 14.

ასონი ესე: $\text{ჭ}^{\circ}, \text{ძ}^{\circ}, \text{წ}^{\circ}, \text{ჭ}^{\circ}$, ჭ ჭ° -
ლად ესენიცა: $\text{ჭ}^{\circ}, \text{ძ}^{\circ}$, დაღათუ არა მარ-
ცუჲლთა იქმონენ ჭ არცა უღლჯლებათა
შმნათასა, არამედ მებრ ამათსა მოქმედე-
ბენ. (ნაწილი 2. თავი 2, § 157).

ხოლო მოქმედება მათი ესე არს, ვი-
თარმედ სმოკანთა თანა იოსკრიან, არა
ბრჯგუთა ჭ ლბილთაებრ წიგნთა ჭ არცა-
ღა მებრ საკუთარ გრძელ სმოკანთა.
ამისთჳს მოკლ-სმოკანად იზედ-წოდა
ჩუტწ-მიერ, რომლისა ღრამნიშანნი არს
მოკლე ძ , ღრამნიშანი ესე კიდურისა
ასოაჲსა, ზემოდადებად კმეულ-არს ყოვე-
ლისა სასელისა მოთსრობითისა, რომე-
ლიცა არა მოთსრობითად იყოს ბრუ-
ნიელ.

§ 15.

ხოლო წიგნი ესე, $\text{ჭ}^{\circ}, \text{ძ}^{\circ}, \text{წ}^{\circ}, \text{ჭ}^{\circ}$, რომ-
ელნიცა მასლობელ კბილთა, სასისა-მი-
მართ, მცირედ ფართოდრე შესებითა ენი-
სა მწუტწრჳლისათა გამოილებიან ჭ ესენი:
 $\text{ჩ}^{\circ}, \text{წ}^{\circ}, \text{ძ}^{\circ}, \text{წ}^{\circ}, \text{ჩ}^{\circ}$, რომელნიცა მწუტწ-
ტადრე შესებითა სასისა მიმართ ენისა
მწუტწრჳლისათა გამოილებიან, არიან
ლბილ, რომელთა ღრამნიშანი არის
ლბილი. (ნაწ. 2, თავ. 2 § 156. სიმ-
კაცრ. 6, წიგნისათჳს).

§ 16.

სსტენი ესე ასონი $\text{ჭ}^{\circ}, \text{ძ}^{\circ}, \text{წ}^{\circ}, \text{ჭ}^{\circ}$,
რომელნიცა ბაგეთა ურთიერთსა შესებო-
თა, სმოკანთათანა გამოილებიან, ხოლო
 ჩ° , რომელიცა ბაგეთა შინაგან მცირედრე
მწიკრსედ ურთიერთსა მასლობელ ყოფი-
თა სმოკანისათანა გამოილებიან ჭ ჭ° ,
რომელიცა ბაგეთა შინაგან, არა ფრიად

მჭირსედ შესებათა სმოკანისათანა გამოიღუ-
ბის, ზედ-წოდებულ ლიტონი, რომელთა
ღრამნიშანი არს ლბილი ზ (ნაწილ. 2,
თავი 2, § 356, სიმკაც. 6 წიგნისათჳს.

§ 17.

სსჴანისანი ესე: უ, ჩ, ი, არა
ფრიად მსაჭიროებნი გორსისა შინაგან
სმარებისანი, გამოსრულნი სმოკანსა-თა-

ნა. გჴალად: ჩ, ყ, ქ, ჴ, ხორ-
ხისა მქისედ სმარებისა მსაჭიროებნი
სმოკანთა-თანა გამოიღუბიან: ჳ, ყ,

ყ, ქ, ყ, ჴ, სასისა მქისედრე,
ფართოდ შესებითა ენისა მწჴმრკალისა-
თა სმოკანისათანა, გამოიღუბიან ამათ
ზედ-წოდებულ ბრჳგუე, რომლისა ღრამ-
ნიშანი არს, Ⴀ. (ნაწილი 2, თავ. 2,
§ 156 სიმკაც. 6, წიგნისათჳს.)

§ 18.

მეცნივე ვართ მცნობელობით, ვითარ-
მედ წიგნი, რომელნიცა ჴმწჴე შეცუელ
არიან: ფობიფისა, ფიიტონისა ლ
ბრჳგუელსა, არცა თავით თჳსით მებრ
საკუთარ კმოკანთა გრძელთა ლ არცაღა
მებრ მოკლეუთა იოხჴრიან, არამედ თჳ-
თეული მათი საჭიროების გამოღუბსა
შინა, რომელსავე კმოკანსა ლ ესრეთ გა-
მოიღუბიან.

§ 19.

კმეულ არს სსჴმცა ნიშანი, გარდა
პროსოდიათა, რომელსა ეწოდების ქა-
რავმი.

§ 20.

ა. ქარავმი არს ღრამი, რამდე
ზედ-მდებარე დექსთა, დასამოკ-

დებეფლად წერილისა. ხალა იწჴა-
ლების ნათესავი ესე ორთა მიძართ სა-
სეთა. 1, უადრესობითისად, 2, სა-
უოველადოდ.

ბ. პირველი უკმწ სასე, ჴარავმისა
იწჴალების სამად. 1, ღლატრიად, რომე-
ლიცა ითქმის სამღთოთა ზედა, 2,
ტუღიად, რომელიცა იკმარების შეიღ-
გომად ღჴთისა, დიდთა სიწმიდეუთა ზე-
და ლ მ, იპეტრტუღიად, ესე იგი დიდთა
საპატიოთა ზედა.

გ. მისვე ნათესავისა სასე მეორე
იწჴალების: ასო-მთავრებითად ლ
საზოგადოდ.

§ 21.

ქარავმი, რომელ-არს უადრესობი-
თი, სამთავე სასეთა იგივე ლ ერთი ნი-
შანი ღრამი არს ესე Ⴁ

მაგადიითი ღლატრია:

იჳ,	ღმერთი.
იჳსჳ,	ღმერთისა.
იისჳ,	ღმერთსა.
იის,	ღმერთმან.
იამ,	ღმერთო.
იამ,	იესო.
ისჳ,	იესოსი,
ჳჳ,	ქრისტე.
ჳჳსჳ,	ქრისტესი.
ჳჳს,	ქრისტეს.
ჳჳჳ,	ქრისტესა.
ჳჳჳ,	ქრისტემან.
ოჳჳ,	უფალი.
ოჳჳა,	უფალო.

მაგადიითი ტუღია.

ჳჳ-აჳჳ,	უოკლად წმიდა.
იის-ჳჳჳჳ,	ღჴთის-მშობელი.
იის-ჳჳჳჳსჳ,	ღჴთისმშობელისა.

ჯი,	ჟიარი.
ჯისი,	ჟისარისა.
ჯი,	ჟისარსა.
ხეძი,	სასარება.
ხეძი,	სასარებისა.
ხეძი,	სასარებას.
ხეძი,	საკურთხეველი.
მაგალითი	ივერტულია:
ჩი,	წმიდა.
ჩი,	ანგელოს.
ჩი,	იერუსალიმ.
ჩი,	ისრაილ.
ჩი,	კათალიკოსი,
ჩი,	ეპისკოპოსი.
ჩი,	მღვდელ-მთავარი.
ჩი,	მღვდელი.
ჩი,	კურთხევა.
ჩი,	მოციქული.
ჩი,	წინასწარმეტყველი.

§ 22.

თქმულისა მის ნათესავისა (§ 20),
სახე მეორე, იწულები ორად: ასო-
მთავრულებითად 2, საზოგადოდ.

ასომთავრულებითისა მაგალითი:

ჩ. ძ. ჯი.

საზოგადოებასა, მაგალითი:

ჩი,	არამელ.
ჩი,	ვიდრემდის.
ჩი,	ვიდრე,
ჩი,	ქებად.
ჩი,	ხოლო.
ჩი,	რამეთუ.
ჩი,	ვითარცა.
ჩი,	ვითარ.
ჩი,	ფრად.
ჩი,	ყოვლად.

ჟი,	ყოველი.
ძი,	რომელი.
ძი,	რომლისა.
ძი,	რომელმან.
ძი,	წინასწარ.
ძი,	შორის.
ძი,	ფრად.
ძი,	შემდგომად.
ძი,	შინა.
ძი,	რომელ.
ძი,	შემიწვალე.
ძი,	შეგწვალენ.
ძი,	ჩემი.
ძი,	ჩემისა.
ძი,	ჩემისა.
ძი,	შენ.
ძი,	შენსა.
ძი,	თქმულს.
ძი,	ჩემს.
ძი,	შეესეულად.

§ 23.

ა. გამცნებთ, გასარებთ ღ გვედრე-
ბითცა, რათა ჰატოლისანი ესე ღ სასარ-
გებლო შრომაჲ ჩემნი ღ, უფროსდა
ესთქუა, მღვდელ მოქმედებაჲ, არა ცუდად
ჭყოთ თქმულს, რომელნიცა, რომელთაჲ
მეორ მიწესთა ჰსწინით წერილთა
ჩემსთა, ჰარაგმათა უსათანადოთა, სში-
რად შემოლებითა, ამიერითგან, სიიჯ-
რით განწესებისაგებრ ჭყოფდეთ დადებასა
ჰარაგმათასა.

ბ. ჩემს არა ასაღნი დაგვსამს ჰა-
რამანი, არცა ჩემსნი რამეჲ ჰოგნილნი
ღ თუ სადამე, რომელამე ასოჲ გან-
მართეთ ჰარაგმათა შინა, იგიცა გან-
რეშნილი განკახლეთ, მით რომელ, ჩემს,
ყოველითურთ მქმლთა წმიდათა თარგ-
მანთა ჩემსთა შედგომილნი ვშერებთ

მათგან ჰოკნილთა ღ განკარგულთა ჰრუჟნი-
 ლთა ღ დამუჭლებულთა განმართუასა,
 ხოლო თქუნი, რომელნიცა სხუათა ენი-
 საებრთა ლექსთა ღ ანუ ჩუნიებურთა
 ძუძლ ლექსთა ღ არა ნიადგ გრუელთა
 სიტყუათა შინა ჰსწერთ ჭარბით, არა
 უწყით, თუ რადენთა უმადლოებათა
 მოგაწერენ, ვითარცა მრუჟნულთა საკი-
 რთასა ღ ყოვლად საგმარისა წერილისათა.

ბ. ტკივირეულითა გულითა კესარნილები
 მათ, რომელთაცა წერილნი ჩუნინი,
 უჩუნიკულოთ; უსამსთა ღ სამტათა ჭარბ-
 მათა-მიერ აღავსეს ღ სოფელთა მი-
 მართ მეცნიერებათა დააყენეს ღ ადვილნი
 წერილნი ჩუნინი გაამრუელეს.

დ. ამიერიტგან იბრძანების სიმაღ-
 ლისაგან მისისა, მეფისა ჩუნიისა,
 ჰმნსად წიგნი ღ გალობანი ღ წერანი
 ჰართულებრნი, სასწავლონი ყრმათათჳს.
 ხოლო კუალად თავის-უფაღნიცა ღ ან-
 საურნი ცნობანი გნოსისნი ღ სემინა-
 რიანი, ჰმნად მოწათუეთათჳს ღ ესენი რა
 იქმნებიან, გუჰქუეს სასოება ღუთისა-მი-
 მართ, რა საბეკლავნიცა იქმნეს წერილ-
 თანი, მაშინ იბრძანების მწერალთა მი-
 მართ ჰლავთასა, რამეთუ თქუელთა ჰა-
 რავმათა კერძადნენ ღ თუ სადაჲ თჳთ-
 ჰსჯულობით წინა-აღმდეგ იქმნენ, ჰუშა-
 რიტად მეფობისა ღ მღუდელთ-მთავ-
 რობითისა კელმწიფეებისა-მიერ ჰატიჟე-
 ბულნი, განიდევნებიან ტიპოდრავით..

§ 24.

არინ კუალად დრამნიშანნი, რომელ-
 ნიცა თჳთოგულთა ყოვლადთა ლექსთა
 დანიშქეს.

მაგალითი:

- ტ. კერი.
- ზ. გური.
- ⊥ მრჩობლი.
- ⊖ კირჩხიბი.
- ს. ლომი.
- ოჟ. ჰალ-წული.
- ⊥ სანწორი.
- ზ. ღრიანკული.
- ჰ. მჰუღდოსანი.
- ⊥ თხის რჳა.
- ⊥ წულის საქანელი.
- ⊥ თეგნი.
- ⊥ კრონოს.
- ⊥ ზეეს.
- ⊥ არიას.
- ⊥ მსე.
- ⊥ აქროდიტი.
- ⊥ კრმის.
- ⊥ მთუარე.
- ⊥ ვარსკულავი.
- ⊥ სე.
- ⊥ მდელი.
- ⊥ მფრინკული.
- ⊥ თეგნი.
- ⊥ ოთხფერხი.
- ⊥ მწერი.
- ⊥ ჰუნიწარმპრომი.
- ⊥ სსუათა ენათა სასული.
- ⊥ უსამსი რადჲე.
- ⊥ უცხადო.
- ⊥ სსეული.
- ⊥ კვიფანია.
- ⊥ ღრამი.
- ⊥ წერტილი.
- ⊥ სიტყუა ერეტიკოსთა, ანუ უღმთოთა.
- ⊥ წერილთწამება.

თ ა ვ ი ბ.

თვს გამოღებისა.

§ 25.

გამოღება, არს წარმოება დიექს-
თა საკუთართა-მებრ აღმოცხადება-
თა ასოთასა ჯ წარმოღებად დიექს-
თა აღმოცხადებისამებრ მარცხაფ-
თასა. (მიხით. ღრამბატიკ. ნაწ. 3.
ღამბატიკა, თავი. 2.)

§ 26.

ა. ისმეკს გამოღება სიმარტიეკსა ენისა-
სა ჯ არა სიბრყულესა, რამეთუ ვერ
ძალეუძს ენისა სიბრყულესა კეთილ-გა-
მოღებად ასონი, ვერცა მარცხაფი ჯ
ვერცაღა სიტყუანი.

ბ. აღმოცხადება შინა სამეცრულ-არს,
რათა მჭსგაკსნი იგი ასონი, (თავ. 1.
§ 1, შესახამ წერისათვს). ერთმანერ-
თისა ნაცხელად არ გამოღებულ იქმნენ.

გ. ისმეკს გამოღება ზედ-მიწეკნილე-
ბასა ზროსოღათასა, ესე იგი გამო-
ხმობისადმი სულის-კეჭთისა ჯ დრო-
ბითისა, მაგალითებრ: არ შესახამ არს
წესიერ გამოღებისად, არა თვს-თვსსა
ადგილსა გამოხმობად, მოხრდილი ჯ
მანჯელი, გრძელი ჯ მოკლედი,
ბრჯგედი, დიბიდი ჯ დიბტონი.

დ. გრძელი არიან საკუთარ ხმოვან-
ნი (§ 13.) ჯ გრძელადრე ჭხამნ გამოღებად
იგინი. მოკლენი არიან არა საკუთარ ხმო-
ვანნი (§ 14) დაღათუ თქმათა შინა, არა
ფრიად გაგრძელება მათი სასმარ-არს.

ე. თუ საღამე ლექსსა, რომელსამე
შინა, ესე გჳარსა, შემდგომად შ-სა იგი-
ღურების ა, მაგალითებრ სიტყუა, — აჳა

უ, ბრჯგედეების, ჩუჭულებისამებრ გა-
მოღებისა ჩუჭინისა, (ნაწილ. 2, თავი 2,
§ 157. სიმეცრ. 2, წიგნისათვს), ვითარმელ
საშუალ ასოთა ამის, რომელა უ ჯ წიგნისა
ამის, რომელა ვ, გამოიღების ხმა რაფ-
კე შეწეკნითა ზირკელისა ხმოვანისათა,
რომელა ა ჯ უ, იგი გაბრჯგედეების,
მაგალითებრ: სიტყუასა, ცუტარი. მე-
ბრჯე ც, გაბრჯგედეებს შ-სა, მაგალითებრ:
სიტყუეჭბითა, მეტყუეჭდი, ჯ სსჳა-
ნი. აჳად რომელ უ, არა თვსსა საკუ-
თარსა გამოცხადეს ხმასა, ნაცხელად წი-
გნისა ამის, რომელა ვ, ჯ შემდგომნი
იგი ასონი გამოცხადენ ხმასა. სოლო-
ოდეს ლექსსა შინა საშუალ დაეკეჭთუ-
ბის უ, ა, მაგალითებრ: მარცხაფი,
რამეს დაბრუნდების ლექსი ესე. ე, რომ-
ელ-არს მოკლე, მიჭხდის შ-სა ძალსა სა-
ხმოვანოთა ჯ ჭყოფს მას რეცა ვ-სა, მა-
გალითებრ: მარცხელითა, მაჳასაღამე
გაბრჯგედეების უ.

§ 27.

გრძელი, გამოღებასა შინა, არ სა-
თანადო არიან ნაცხელად ერთმანერთისა
გამოღებად, მაგალითებრ ა, ნაცხელად
სხვსა, გამოღებასა შინა, რეცა მჭსგაკსნი-
სა თვსისა, რომელა ე. ეგ-სახედ, არცა
ი, რომელიცა გამოღებასა შინა შორად-
რე ემსჭკაკსების ამით ჯ არცაღა ი, უ,
ნაცხელად ერთმანერთისა, რომელნიცა
დაღათუ ასლორე ჭმსგაკსებენ გამოღე-
ბასა შინა.

§ 28.

არცაღა გრძელი ესე ა, ჯ მოკლე
ესე ე. ნაცხელად ერთმანერთისა ჭხამნ
გამოღებად, მით რომელ ა, საკუთარ
ხმოვანი, თავით-თვსით გრძელ ჯ

წელტუდ გამოიღების, მაგრამ, მისთანა შეერთებული—მოკლედ და სორკლიერ გამოიღების.

§ 29.

არცაღა გრძელი ესე 2 და 3, ნაცნულად ერთმანერთისა, მით რომელ 2, საკუთარ სმოკანი თავით თვსით წელტუდ გამოიღების და 3, მისთანა შეერთებული გამოიღების მქისედ და სორკლიერ.

§ 30.

არცაღა გრძელი ესე 2 და მოკლე ესე 3, ნაცნულად ერთმანერთისა მით, რომელ 2, გრძელ და წელტუდ გამოიღების თავით თვსით და 3, მისთანა შეერთებული არა წელტუდ, არამედ მოკლედ და მქისედ გამოიღების.

§ 31.

არცაღა გრძელი ესე 2 და მოკლე ესე 3 ნაცნულად ერთმანერთისა, მით რომელ 2, გრძელ და წელტუდ გამოიღების თავით თვსით და 3, მისთანა შეერთებული არა წელტუდ, არამედ მოკლედ და მქისედ.

§ 32.

ეგ-სახედ უსამს არს გამოიღებად ნაცნულად ერთმანერთისა მოკლე ესე 3, და ბრჯგუდ 2, მით რომელ 3 სმოკანისათანა შეერთებული მოკლე-სმოკანად გამოიღების და მაკეთად მარცხელისა, სოლო 3 სმოკანისათანა შეერთებული გამოიღების ბრჯგუდ.

§ 33.

მებრეე მოკლე იგი, 3 და ბრჯგუდ ესე, და, უსამს არიან მებრ ერთმანერ-

თისა, გამოიღებად, მით რომელ 3 სმოკანისათანა შეერთებული მოკლე სმოკანად, გამოიღების მაკეთად მარცხელისა, სოლო და, სმოკანისათანა შეერთებული გამოიღების ბრჯგუდ.

§ 34.

არცაღა მოკლე ესე 2 და 3 ნაცნულად ერთმანერთისა ქსამნ გამოიღებად მით, რომელ 2 მოკლე-სმოკანი არს სორხით-გამო მქისედრე და სორკლიერ იოსრჯს, არა ფრად მქირსე ყოფითა სორხისათა გამოიღებად და მაკეთად მარცხელისა, მაგრამ 3, დაღათუ იგიცა სორხით გამოიღებისედრე, მაგრამ ფრად მქირსე ყოფითა სორხისათა.

§ 35.

ძალით მდებარე არს ლექსსა შინა მოკლე-სმოკანი ესე, რომელა 2, რომელიცა უსამს არს მოქმედებითად გამოიღებად.

§ 36.

ბრუნჯელსა წოდებითად სასკელსა და საკითხსკას, რაჟკესაცა ნაწილსა სიტყვისასა გამოიღებთ მოხრილად.

§ 37.

ღობილნი, რომელნიცა ენისა მწებრკალისა ნარნარად სასისა-მიმართ, მწებრკალადრე შესებითა სმოკანთათანა შეერთებული გამოიღების, უსამს არს ფრად ნარნარ ყოფა მათი შესებასა შინა ენისა წებრკალისასა სასისა-თანა. სოლო არცაღა სინარნარისაგან მათისა დაკლებად.

§ 38.

ლიტონნი, რომელნიც კბილთა მასლობელ რეცა, არა ნარნარად, არამედ ფართოდრე შესებითა ენისა მწუწრვალი-სათა გამოაღებინ, უკამს არს იგინი უშესაბამოდ ფართოდრე ენისა მწუწრვა-ლისა კობობლთად მასლობელ ყოფითა გამოაღებად.

§ 39.

ბრჯგენი, რომელნიცა კორკისა, ანუ მჭირსე ყოფითა, ანუ არა ფრად მჭი-რსე ყოფითა გამოაღებინ, უკამს არიან იგინი ფრად ბრჯგულ და ფრად სორ-კლიერ გამოაღებად.

§ 30.

აჭამდის უგწლ ითქმენს ჩუქსკან გა-მოდებისათჳს ასოთასა, სოლო ამიე-რითგან კვსთქმათ ლექსთა და სიტყუა-თათჳს.

§ 31.

ა. ლექსნი უგწლ სასუელ და კიად გა-მოდებად სათანადო არიან, რათა არა შთანთქმოდენ ასონი, ანუ მარცხაღნი.

ბ. რომელნიცა ლექსნი თუთ შორის-დებულ არიან და ანუ შორის-დებულთა ზედა დაითრუწნ თუთოუფლისამებრ სა-ხისა, სათანადო არიან გამოაღებად და წერასა შინა ზედა დადებად ნიშანნი მათ-ნი.

გ. არ სათანადო არიან, არამედ უკამს და უშუერ მეტნი რამეინი გამოაღებად, ლექსთა შორის, მაგალითებრ: იოანე და არა იოვანე, და სსუნნი.

დ. ხოლო სიტყუათა შესაბამ გამო-ღებისათჳს კვსთქმათ შემდგომთა შინა.

თ ა მ ი ზ .

თჳს აღმოცნობისა.

§ 42.

აღმრცნობა, არს კმა გამოაღებ თქმათა და სიტყუათა ღრამმატი-კოსობათისამებრ სვრტაქსისა.

§ 43.

ვკსთქმე: აღმოცნობა არს კმა გა-მოდება თქმათა და სიტყუათა. (§ 42) ესე იგი არს, კითხვად აღმოკითხულ-სა (წერილისასა), კითხვასა შინა, მსწრთულ შეკმენების ცნობა თჳს შორის სიტყუს იღვამს, ანუ თუთოუფლთა თქმათა, ესე იგი ლექსისა, მით რომელ: ლექსი არს ნიშანი მოგონებისა, მილოსოქოსთაებრ. (ლოლიკ. თავ. 2, 6, 54, ბაჟიესტერ, სმარებისათჳს ლექსთასა სიტყუათა შინა.)

§ 44.

ვინაძოთგან აღმოცნობა თანა-ამს ღრამმატიკოსისა და უწუთ ესე გამოც-დილებით, მასსადამე სათანადო არს და შესაბამ წესიერ აღმოცნობად, რომლისა მიმართ საკმარ არს გამოცდილებით განჭსუვა სიტყუათა, და ნაწილთა მისთა, რომლითა შესაძლებელ არს უნაკულად გამოაღებად ლექსნი და სიტყუანი.

§ 45.

ითქმე სიტყუათა და ნაწილთა მისთა, ამად რომელ აღმოცნობელსა მას არა უკამს ჭსუად ლექსთა ლექსისა-ებრ, (ესე იგი შეთსზუსაებრ მარცხაღ-თასა ლექსად), არამედ თანა-ამს ჭსუად განსაზღვრებისა მისისა, თუ ვითარსა საზღვრებისა შინა იქცევის, ესე იგი, თუ ვითარსა მოგონებასა დაჭნიშნავს. ამით

უკუტ ქსუთთა იტსობებინ ყოკელნი ნა-
წილნი სიტყუსანი. ეგ-სასუდ სათანადო
მისდა არს ქსუად ყოვლადისაცა სი-
ტყუსა შეთს-სულისა ნაწილთაგან მისთა
ღ კერეთ აღმოკითხუად.

§ 46.

განსჯა ესე თქმული (§ 45), არს
ქსუა ესე ვითარი, (სიტყუსა.) რამეთუ
ქსუას წინამდებარეს სიტყუსა, თხო-
ვისაებრ მდგომარეობისა თჳსისა, ესე
იგი, ვითარსაცა მდგომარეობას შინა არს
წინამდებარე იგი სიტყუა, ხოლო ესე
განსიკვავ იქმნების სამეგურად, ჰროსო-
დიისა-მიმართ ღ განმკაცრებისა, სიტ-
ყუთა სქესისა დაცუსა-მიმართ.

§ 47.

სამეგურობს განქსუისა განსიკვისად-
მი ჰროსოდიისა ღ სიმკაცრი-
სა, სიტყუათა სქესისა დაცუსად.
ესე არს ესე, რამეთუ თანა-ამს მკით-
ხუწლსა, ესე იგი აღმომცნობელსა, გან-
სიკვავ სიტყუთა სულის-გუტთისა-მიერ
წესიერ-მდგომარეობისა ებრ სიტყუსა,
ვითარსემდ, ოდესმე განსიკვად არა სრუ-
ლად, მაგალითებრ: ესრეთ მიჩუტნა
Oაქნი Oაქნი, ღ ოდესმე სრუ-
ლად მაგალითებრ: ესრეთ მიჩუტნა
მე Oაქნი Oაქნი, ღ კაცვი ერთი
მდგომარე ზღუტასა ზედა ადამა-
ტინისასა, ღ ოდესმე დასსრულად
სიგსადისამებრ, მაგალითებრ: ესრეთ
მიჩუტნა მე Oაქნი Oაქნი, ღ აჰა კა-
ცი ერთი მდგომარე ზღუდესა
ზედა ადამატინისასა, ღ კედლსა
შინა მისსა ადამასი, (ამონ. 7,
7.).

§ 48.

სულის-გუტთისა მიერ განსიკულნი
სიტყუანნი: არა სრულად (§ 27),
ღ დასასრულად, დანიშუნიან წერილ-
თა შინა, რომელთაჲ ღრამთა-მიერ.

დანიშუნი არა სრულითა სიტყუსა
იქმნების წერილთა შინა ღრამით ამით,
მაგალითებრ (,) ღ ამას უკუტ ზედ-წო-
დებულ ვარია. ხოლო ჩუტნებრ-მძიმე.
დანიშუნი სრულისა იქმნების ნიშნითა
ამით, მაგალითებრ (.), ღ ამას უკუტ
ზედ-წოდებულ სუტიდმა, ხოლო ჩუტ-
ნებრ,—წერტილი. ხოლო დანიშუნი
დასასრულ სიტყუსა იქმნების ნიშნითა
ამით, მაგალითებრ (:) ღ ამას უკუტ
ზედ-წოდებულ ჩუტნებრ ორი წერ-
ტილი.

§ 49.

არიან სსუანიტა ღრამნი, დანიშუტლნი
წერილთა შინა რამეთუანი, მაგალითებრ
(.) ამას უკუტ ზედ-წოდებულ ოკსია ღ
ჩუტნებრ-მანჯლი, მაგალითებრ: იქმო-
დეთ ნუ საზდეფლსა წარსაწუმედე-
ფლსა, არამედ საზრდეფლსა, რომე-
ლი ჰგიეს ცხოვრებად საუკუნოდ,
რომელსაცა ბრამნებითისა მიმართ ვი-
კიკეთ. ეგ-სასუდ ზმნის სამიებოდასა მი-
მართ სასულისა წრთელობითისა, მაგა-
ლითებრ: ისმინეთ ესენი, მთავარ-
ნო სახლისა იაკობისანო ღ ნემტ-
ნო ძეთა ისრაილისათანო, არა
თქუტნი არს ცნობად მჰსჯავარი.
(მიქია 3, 1.)

ამას უკუტ მასულსა იხმარებდენ
ქუტლნი მწერალნი ჩუტნნი, დამდებნი
საკუთარ სმოკანთა ზედა.

დასაბამისა, მაგალითებ: წავ. ანუ დასასრულისა, მაგალითებ: წავ. სოლო შემდგომისა დასაბამისა, მაგალითებ: ელო. და ყოვლად შეუგუნებელ არს ქმნად, მაგალითებ: დასასრულისა სა, დასაბამისა—წავ, ანუ დასასრულისა—წავ. და დასაბამისა—ველო. ეგ-სასუდ დავ, ით. და სსწანი. სოლო თუ სადამე ორ-კომპანი შეხედვისა ლექსის შინა, არა რა ყენებს, რამეთუ ერთი დასასრულ ამის ტაპისა და მეორე დასაბამის ტაპისა დაიდებს.

§ 55.

სათანადო მწერალთა არს სიმკაცრე ესე ჭრთულისა-მიმართ, თუ სადამე დასასრულ ტაპისა არა დატყენილ იქმნეს ჭრთული, ანუ სუდ-ჭრთული, რათა ნაწილთა ჭრთულისათა, ესე იგი ლექსთამიერ, რომელთაგანცა შედგმულ არს იგი, დაახლოვსმცა ტაპი და არა მარცხულთაგან.

§ 56.

ბრძანებითისა სქესისა, რომელიცა სსწა და სსწათა ნაწილთა-მიერ განიყოფის შორის დებულისამებრ, ჭკამს განრჩევით სასითა გამოხსობისათა, გამოღებად თვთოეულნი.

§ 57.

დალათუ სქესი ბრძანებითი, ბუნებისა-ებრ თვისისა, ითსოვს მასჯლ-ყოფასა ოსწერვისასა, მაგრამ სსწა და სსწათა შინა გუარათა სიტყუათა არა ნადავგ გამაზვილებად სათანადო არს და ესე მასჯლისათვის ოკისიამს დადებითა განრჩევად სათანადო არს საზღურებითაგანცა, საწადთა და ჯმოტეტიკათა შემნათა.

§ 58.

თუ სადამე ზმნანი, ბრძანებითისა სქესისამებრნი, იუწუნენ სალიქნონი, ანუ სამსკერმეთქო-მას კელოვნებისაებრ დაამე-ბითნი, მაშინ მოსრილებრ უფრო ჯერ-არს თქმად, კიდრელა მასჯლებრ, და ფრიად მწუწტებრ, მაგალითებ: მოვედ სძა-ლო, მოვედ ლიბანიო! (ჭება. 4, 8).

§ 59.

თუ სადამე ბრძანებითისა სქესისამებრ-სა ზმნასა, სუდ დაკეწტოს ლექსი, ჯერ არს წინა იგი ლექსი გამასჯლებად და არა მზნად ბრძანებითი, მაგალითებ: მალიად წარმოსტყუტნე. და მქსწრათელ იავარ ჭყავ. (ისაია, 6, 3). ნუ მოიგებთ ოქროსა, ნუცა ვეცხლსა, (მატ.)

§ 60.

ყოველნი უკეწტ უგუთქმითნი კერძოანი სა-თანადო არიან განმასჯლებად, მაგალითებ: არა არს მის შორის სიმართლე, (ისაია. 7, 6). ვერ დირს არიან ვნებანი იგი, ამის ქამისანი, მერმისა მისთანა დიდებისა. (ჭრომ.) შეუძლებელ არს ორთა უფალთა მონებად. (ლუკა). ნუ წარგაქვნი ბაღანტი, ნუცა ვაშკარანი, ნუცა შესასსმელი იფრსთა, და ნუცა ვის გზასა ზედა მოიკითხავთ. (ლუკა. 10, 4.)

§ 61.

თუ სადამე. არა, ანუ, ვერ თავით თვისით მიმღე იუწუნენ უგუთქმისა, ესე იგი, ერთი მეორისა, იყოვსმცა, უგუთქმელ მაშინ არ სათანადო არს განმასჯლებად, მით რომელ, ორნი უგუთქმითნი, ერთსა დაამტეცებენ, მაგალითებ: არა ვგონებ,

არას ვერ შემძლებელ ვარ, ვერას
ღ სსჴანი.

§ 62.

ყოველნი კითხჴანი, რომელ არიან ძიე-
ზანა მიგუბისანი, სათანადო არიან მასჯელ
ყოფად, მაგალითებრ: ვინ ხარ შენ?
ილია ხარა? (იოან. 1, 21).

§ 63.

კითხჴანი რომელნიმე, არიან ყოვლად-
ნი სიტუჴანი ღ რომელნიმე—ნაწილნი
სიტუჴსანი. ყოვლადთა სიტუჴათა ითჴჴბ
მაგალით: (§ 62.) ხოლო ნაწილ-
თა სიტუჴსათა ითჴჴბ. (ნაწილ. 1. თავ.
2, § 6, საკითხაჴ. სახელ).

§ 64.

ჰროსოდანნი სიტუჴსანი ღ ნაწილ-
ნი მისნი ჴკამნ განჴსჯითარე კმეკად
სიტუჴათა-მიმართ, რათა განჴსჯათ მ-
ლნი სიტუჴსანი ღ შესაფერ ვაპროდი-
ნუთმცა, რამეთუ, ვითარ იგი ითსოვს
ძალი სიტუჴსა, ესე გჴარითარე ჰროსო-
დიითა ვერ-არს გამოკობად, ანუ სულის-
კჴნთად ღ ანუ დროებად.

§ 65.

მაგალითი 1.

საკედრონი სიტუჴანი არა აღმასჯლე-
ზად სათანადო არიან, არამედ შორის
დებულისებრ სიტუჴათა მოსრილ-ყო-
ფად: გლოცავ თჴჴსნ, ძმანო, ჴსწავ-
დიდით! უწესოთა მათ ნუგეში-
ნის-სცემდით სუელ-მოკლეთა; თავს
იდებდით უძლეურთა მათ; სუელ-
გრძელ-იუჴსნით ყოველთა-მი-
მართ. (1. თესალონიკ. 5, 14).

§ 66.

მაგალითი 2.

რომელნიმე არიან რისხჴანი, სა-
დაცა აღმასჯლება სიტუჴათა განძლიერ-
დების: განაძე მხევალი ეგე ღ ძე
მაგისი. (შესაჴ. 30, 10).

§ 67.

მაგალითი 3.

რომელნიმე არიან მოკლეებითნი,
სადაცა აღმასჴანი ყოველიურთ მოაკლ-
დების: სიმძიმე ყოველი განვიმო-
როთ ღ მჴსწრაფელ მომავალი
იგი ცოდჴა ღ მოთმინეაით ვრბი-
ოდეთ წინაგანმზადებულსა მას
ჩჴსნსა დჴაწლსა. (კბრ. 12, 1).

§ 68.

მაგალითი 4.

რომელნიმე არიან სამეჴარონი,
რომელსა შინა ძლიერებენ მასჯლნი ღ
მოხრილნი. უკეთუ არა ისმინოთ
კმა უფლისა, რომელი იტუჴს: მო-
ვედით ჩემდა ყოველნი მამერაფ-
ნი ღ ტჴრთ მძიმენი. (მატ. 11, 28)
გაიგონოთ კმა იგი უფლისა ყო-
ფადი, რომელი იტუჴს: წარვე-
დით ჩემგან, წუეულნი! მატ. 25, 21.

§ 69.

მაგალითი 5.

რომელნიმე არიან დაამებითნი,
რომლისა შორის დამცირდების აღმასჴა,
რამათამე სიტუბოების: ესე დაიდჴ
ჩჴსნგან. (§ 58).

§ 70.

მაგალითი 6.

რომელნი არიან განმწარებიანი, რომლისა შორის მასჯლნი მწარედრე იმასჯლებიან ღ მონრილნიცა ფიცსელობენ: ჰ, ურცხუნოო მოწათყეო ვითარმე ამბორს უყოფ პირსა, რომლიცაგან ჰსდიან კაცთა ცხოველსმყოფეიანი სიტყუანი? წარვედ მამათა შენთა-მიმართ მტლელთა წინასწარმეტყველთასა ღ ნუ შეეხები პირით დაუროლებულითა ცნებულსა უფლისასა! განვედინ არა წმიდა სული შენი მოყუასთა შენთა ეშმაკთა თანა!

§ 71.

მაგალითი 7.

რომელნი არიან შესაკრთომნი, რომელთა შორის მასჯლნი ღ მონრილნი შანთებრ ღრუბელთა აღმოიხსრჯან. აჰა დღე უფლისა მოვალს შემწულნი, ვითარცა თორნი ღ ადევგზნეს იგინი ღ იუენენ უოველნი სხტა ნათესავნი ღ უოველნი მოქმედნი უსჯულოთანი ღლეწამი ღ აღანთნეს იგინი მომავალმან დღემან,— იტყუს უფალი უოველისა მპრობეი— ღ არა დაშთეს ძირი მათი, არცა რტო. (მალაქ. წიგნსა თჳსსა 4, 1.)

§ 72.

მაგალითი 8.

რომელნი არიან კედმწითებიანი, რომლისა შორის მასჯლნი მქისედრე აღმასჯლებიან: აბიჯე ერო ჩემო,

შევედ საუნჯეთა შენთა ღ დაჰხმენ კარნი შენნი, ღ მიიმაღე მცირედ, ვიდრემდის დაჰსცხრეს რისხტა უფლისა. (ისაია 26, 20).

§ 73.

მაგალითი 9.

რომელნი არიან. განმუნობიანი, რომელთა შორის მასჯლნი ღ მონრილნი სიტუბობითა რათამე იმასჯლებიან ღ იშთამოკიან: ძმანო ჩემო, განძლიერდით უფლისა-მიერ ღ სიმტეიციითა ძლიერებისა, შეიმოსეთ უოველად საჭურელი იგი ღტთისა, რათა შეუძლოთ თქვენ წინა დადგომად მანქანებათა მათ ეშმაკისათა. (ეჳეს. 6, 10).

§ 74.

მაგალითი 10.

რომელნი არიან გიობიანი, რომლისა შორის მასჯლნი ღ მონრილნიცა იმუსრჯან: ჰ, წმიდაო! ბაღდალს ამიერთგან მოვედ ღ გტასწავენ ჩტენ საიდუმლონი.

თუ სადამე ამას შინა არა იმუსრწენმტა პროსოდანი, ჰსტვალებს სიტუტა იგი მალსა თჳსსა ღ იქნების წინააღმდეგომ დამტეიციბითა, ესე იგი, გტასწავენ ჩტენ საიდუმლონი.

§ 75.

მაგალითი 11.

რომელნი არიან საგოდებონი ღ საბავთონი, რომელთა შორის გოდუბით ღ ბავთით იონსრჯან პროსოდანა: ჰ, ჩემდა! რამეთუ შჯდებისაგან სახიე-

რისა მამისა მოვაკლდი, ვითარ-
მედ თუ სადამე მივხედო მოქმედ-
ბათა ჩემთა ბოროტთა, უკანრე
ვჰსჭტრეტ ვითარებასა ჭ რაოდე-
ნობასა მათსა, შეუსწორებელად
სხტათაგან, ქმნილთა ბოროტთად;
თუ სადამე მიმოვიხედო იგურდივ,
მათ-მიერ შეცუელსა, ვჰხედავ თავ-
სა ჩემსა ჭ თუ სადამე წარვიხედო
წინარე, ვჰსჭტრეტ თავსავე ჩემსა
მცნებათაებრ ქრისტესთა არა მა-
ვალსა.

§ 76.

მაგალითი 12.

რომელნიმე არიან მწუსარებითნი,
რომელთა შორის ჰროსოდიასნი, რეცა
ენებულად იოხტრასან: ვამძე, ვამძე,
რამეთუ ვასილის ბაგენი დახმულ-
არიან! (ღუთის-მეტექსლის კპიტაფთა
წმიდის კასილი დიდის, რიცხ. 3.)

§ 77.

მაგალითი 13.

რომელნიმე არიან თან-დომობითნი:
ურმათაგან ეფესეულთა არს ესე? (გა-
მოს. 2, 6.)

§ 78.

მაგალითი 14.

რომელნიმე არიან დანატვრვთ-

ნი: ნეტარ ხართ გლახაკნი
სულითა, რამეთუ თქტსნი არს
სასუფეველი ცათა! (ღუკ. 6,
20).

§ 79.

მაგალითი 15.

რომელნიმე არიან შტსბითნი ჭ
მხიარულებითნი: ესე არს დდე
უფლისა, რომელ ჰქმნა უფალმან;
ვიხარებდეთ ჭ ვიშტსბდეთ ამას
შინა. (ფსალმ. 117, 24.)

§ 80

დასსრული მესამისა ღრამსტივის
ნაწილისა, მირაჯალ-ტევილ მოუწარებითა,
ანტონი, ყოვლისა სეპოამას საქართუტ-
ლოამას არსი-ენისკოპოსისა დაკითანი-
სათა. რომლისა საუკუნო იყან კურ-
თსეკამ. სადიდებულად ყრმაბულისა
ღმერთ-მთავრისა, სიტყუსა ემანუილი-
სა ჭ ჰატეად დედისა მისისა, ყოვლად
უკურთსეულესისა, უყოროსად წმიდისა
დედოფლისა ჩტწნისა, ღუთის-მშობელი-
სა, მარადის ქალწულისა მარიამისა,
ყოველ-გულის-სმიერთა ჭ მნებებელთა
არსებათა უფალამას.

ხოლო მეუფესა მას საუკუნეთასა,
უსრწნელსა, უსილაკსა, მსოლოსა, ბრძენ-
სა, წმიდსა, ჰატევი ჭ დიდება, უკუნი-
თი, უკუნისამდე. ამინ. (1. ტიმ. 1. 17.)

იწყო წერით ფებერვალს ძ-ს ჭ აღესრულა მარტოს იბ-სა.

